LOVSAMLING FOR ISLAND,

INDEHOLDENDE

Udvalg af de vigtigste ældre og nyere Love og Anordninger, Resolutioner, Instructioner og Reglementer, Althingsdomme og Vedtægter, Collegial-Breve, Fundatser og Gavebreve, samt andre Aktstykker,

TIL OPLYSNING OM

ISLANDS RETSFORHOLD OG ADMINISTRATION

I ÆLDRE OG NYERE TIDER.

Samlet og udgivet

af

Oddgeir Stephensen, og **Jón Sigurðsson,**

Justitsraad og Directeur for det islandske Departement.

Archivar og Althingsmand.

ANDET BIND.

1721—1748.

KJÖBENHAVN.

Forlagt af Universitets-Boghandler Andr. Fred. Höst.

Trykt hos S. Trier.

1853.

Kongelig Resolution ang. **Islands Beseiling,** m. v. Khavn 3. Febr. 1721. — I Rentekammerets Forestilling 13. Januar bemærkes, at under 23de Decembr. f. A. var indgiven en Forestilling, hvorpaa ikke var resolveret. Efter 4 afholdte Auctioner og mangfoldige private Forsög erklærer Rentek. nu, at det höieste, der kan erholdes, er Kjöbmændenes forhen gjorte Bud 15000 Rd. Croner, som kan forhöies til 16000 Rd. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 3, Nr. 18.

1721.
3. Febr.

Saasom Vi, hvis af de islandske Kjöbmænd atter, angaaende visse Punkter udi den nye Contraet om Havnenes Forpagtning er bleven svaret, og Os af Vores Deputerede for Financerne og udi Kammer-Collegio allerunderdanigst er bleven overleveret, med de derudi anförte Omstændigheder og Momenta, haver igjennemseet og overveiet, saa ville Vi allernaadigst at bemeldte islandske Kjöbmænd skal meddeles til Svar:

1) At Vi ingenlunde finder, at deres nu gjorte Bud overgaaer Summen, de efter forrige Contract vare pligtige at svare, thi hvad de anförer, angaaende Betalingen at præstere, Halvparten udi Sedler, da maatte sligt have været indfört udi Contraeten, om de sig deraf havde villet prævalere; men som dette ei er skeet, saa bör dens Ord stricte fölges, og falder saa bort, at den nu offererte Summa skulde overgaae den forrige. — 2) At Rugen, formedelst Sædegaardernes Jorder, som nu ikke bliver besaaet, herefter skulde stige udi höiere Priis end den var udi Krigs-Tider: dette finder hos Os ingen Indgres, thi naar det Qvantum considereres, som til Armeen udi Danmark og Norge, samt til Flaaden er

1721. 3. Febr.

bleven reqvireret, imod hvis nu er fornöden, da skal det findes, at de anförte Sædegaards-Jorder til dens Overskud ei kunde fournere. — 3) At de udi Assecurancen selv finder en Lettelse, som Vi alt tilforn haver considereret, er Os kjært at fornemme, og sætter dette, saavelsom at de — 4) nu uden Convoy kan seile, og desbedre profitere af Tiden, dennem ogsaa udi Tilstand et billigere Bud at gjöre, end som af dennem er skeet. — 5) At Fiskene debiteres udi höi Priis seer Vi de förer an som en Hazard, saasom Misvæxt paa Kornet udi Danmark og mislig Fiskefangst udi Island til deres Fordeel og Skade kan gjöre Forandring; herpaa kan svares dennem, at hvis Prisen, Fiskene udi Kjöbenhavn debiteres for, altid var lige, kunde herimod ei noget indvendes; men Experiencen viset det, at saasnart Qvantiteten af Varene, særdeles af dem, som til Subsistencen ei kan undværes, nogensteds formindskes, Prisen paa dem strax bliver forhöiet, af hvilken Reigle de islandske Kjöbmænd ogsaa ved Tid og Leilighed ei glemmer at profitere. — 6) At de, for hvis de fra fremmede Steder til Islands Fornödenhed, formedelst det ei findes her, uomgjængeligen maae lade komme, endnu persisterer paa Told- og Consumtionsfrihed, kan endeligen dennem udi den nye Contract bevilges; men imidlertid haver dog Vores Deputerede for Financerne og udi Kammer-Collegio at lade sig give af dennem en Specification paa deslige Sager, som de, siden 3 Aar, hver Aar fra andre Steder haver ladet komme. — 7) Som de sig ei til en vis Qvantité islandsk Uld aarligen at levere ville forbinde, saa ville Vi dog, at udi Contracten bliver observeret, at de ei nogen islandsk Uld til fremmede Steder maa udföre, förend de Os, hvis de har medbragt, allerunderdanigst har offereret, om Vi samme til Vores Manufactur kunde have fornöden. — 8) At de sig udi Contracten ei ville forpligte udi Krigstider til Vores Flaades Fornödenhed Fiskene for en vis Priis at sælge, kan saaledes passere og af Con-

traeten udelades, saasom med Guds Hjelp ei er at formode, at denne Casus i lang Tid existerer. 1721. 3. Febr.

Hvad nu endeligen Summen af de islandske Kjöbmænds gjorte Tilbud, saavel som Renteskriver Peter Bentzens indleverte Beregning paa de aarlig for dennem medgaaende Omkostninger angaaer, da finder Vi det sidste saaledes stridende imod den sunde Fornuft, at hvis Beregningen var rigtig, ei nogen forstandig Mand vilde eller kunde continuere den islandske Handel; thi naar Omkostningerne overgaaer Summen af Indtægten, som skal komme ud af Handelen, og tildeels udi smaa Partier, saa er Conclusionen let at gjöre, at den Negotierende maa komme tilagters, hvilket af den Begjærlighed, Fremmede fra Altona, Holland, Bremen og Engelland til denne Negoce har temoigneret, dog ei er at troe, ei heller at begribe, at de islandske Kjöbmænd, hvoriblandt ere vittige Folk, sig efter Bentzens Deduction i en for dem saa skadelige Handel skulde ville indlade. — Imidlertid ville Vi dog röre een Punkt, som Bentzen udi hans Specification angaaende Omkostningerne anförer; han sætter, skulde Assurantz betales af de hen- og hjembringende Vare, vilde det ungefehr i Fredstider være 10 à 12 pro Cento; staaer dette fast og er i sig selv sandt, saa maa ufeilbarligen fölge, at Assurantzpengene udi Krigstider maae have været dobbelt saa höie. Naar nu Calculationen gjöres efter Bentzens Beregning, paa Skibe med Provision og alt, hvis til Island er bleven sendt, tilligemed Skibene og deres Retourladning, og de ⅔ Dele efter Sædvane alene ere blevne assurerede, saa kommer deraf en Summa, hvilken de nu sparer, som er langt höiere end den, de Os har offereret at betale udi aarlig Forpagtning for de islandske Havne. Vi kan ikke vide, hvad med Fundament af dennem herimod kan indvendes, og ville derfore, at I særdeles dette, saavel som det övrige Allegerte dennem tydeligen foreholder, paa det de kunde vide og begribe, at disse Sagers Omstændig-

1721. 3. Febr. heder Os ere bekjendte og Vi derom have fuldkommen Information, og sig derfore tage Vare, at de ei selv giver Anledning og Aarsag, at denne Handel dennem af andre bliver betagen. — Dernæst ville Vi, at om Summen ei kan bringes höiere, I med dennem for Havnenes Forpagtning paa 3 Aar og ei længere contraherer, saaledes, at aarligen deraf skal betales 16000 Rdl. udi Croner, eller Courantpenge med 10 pro Cento Lage, og at de desforuden, efter den projecterede Octroyes Tilhold, uden Restance ligeledes svarer Landskyld-Afgiften udi Croner. — Det övrige, hvis af eder udi den nye Forpagtning er bleven observeret, approberer Vi allernaadigst, og ville, paa det ingen nye Indvendinger kunde komme, men Betalingen uden videre Moderation fölge, at ei nogen Afslag eller Refusion for den Skade, dennem formedelst Grönlands Iis kan overkomme, maa accorderes, eller udi Contracten indföres; desligeste ville Vi, at som af eder er bleven proponeret, at, naar Rugen her i Landet kostede 13 Mark Danske Tönden, da dennem Frihed blev given, Rug fra fremmede Steder til Islands Forpflegning uden Tolds Erlæggelse at indföre: istedenfor 13 bliver sat 15 til 16 Mark Danske. Kjöbenhavns Slot den 3. Februarii 1721.

10. Febr. **Reskript til Stiftbefalingsmand Raben, ang. Islands Opmaaling ved Magnus Arason. Khavn 10. Februar 1721** [1]. — Original i Stiftamts-Archivet i Island A. 33.

Frederik den Fjerde &c. V. S. B. T. Som Vi efter din allerunderdanigste Forestilling allernaadigst bevilge, at Ober-Conducteur Aresen ved forefaldende Leilighed sig til Island maa begive, for at forfatte efter din derom meddelende Instruction eet Söe- og Land-Carte over samme Öe og dessen Situationer, saa og hannem til

[1]) Rabens Instruct. 10. Mai 1721.

de dertil behövende Instrumenters Anskaffelse samt övrige medgaaende Omkostninger 142 Rdlr. (hvormed Vi formene han nok kan udkomme) ialt vorde gotgjort; Vi og til den Ende Vores Deputerede for Financerne allern. befalet haver, samme 142 Rdlr. imod hans Qvittering at lade udbetale, dog saaledes, at han ved hans Hjemkomst derfor vedbörende Regning tillægger, saa have Vi dig sligt til Efterretning hermed allernaadigst villet bekjendtgjöre. Dermed skeer Vor Villie. Befalendes dig Gud. Skrevet paa Vores kongelige Residence udi Kjöbenhavn, den 10. Februarii 1721.

1721. 10. Febr.

Reskript til Etatsraad Frederik Rostgaard, ang. Gjennemsyn af nogle fra Island komne Kister med Documenter. Khavn 14. Februar 1721. — Siell. Tegn. LXIII, 37.

14. Febr.

Frederik den Fjerde &c. V. G. T. Vi give dig hermed allernaadigst tilkjende, at omendskjöndt Vi den 1. Novembr. næstafvigte Aar allernaadigst have befalet dig, tilligemed Os elskelige Herr Peter Raben, Ridder, Vores bestalter Admiral og Stiftbefalingsmand over Vore Lande Island og Færöe, og Arnas Magnussen, Assessor udi Consistorio, Professor philosophiæ og Antiquitatum Danicarum ved Universitetet i Vores kongelig Residents-Stad Kjöbenhavn, saa og Vores Archiv-Sekreterer, at eftersee de Breve og Papirer, som findes udi endeel Kister, som bemeldte Herr Peter Raben med sig fra Vort Land Island haver hjembragt, for at fornemme fra hvad Steder i Island de kunde være komne, med videre samme Befalings Indhold, saa dog have Vi nu, efter bem^te^ Arnas Magnussens Os allerunderd. gjorte Forestilling om, hvad Beskaffenhed det sig haver med samme Papirer, og hvorledes de af ham ere samlede, allernaadigst bevilget, at naar forberörte Kister, hvorudi disse Papirer og Breve findes, af Vores Kammerraader Os elskelige Christian Erlund og Gregorius Claussen

1721. ere bleven paa sædvanlig Maade efterseet, samme Kister

14. Febr. da maa og skal være meerbemeldte Arnas Magnussen fölgagtige, dog skal han forevise dig alle disse gamle Breve, paa det at du dennem kan paaskjönne, om derudi kunde være nogen som billigen bör at gjemmes udi Vores Archiv; og hvad sig angaaer de tvende Kister, hvorudi Commissions-Papirene ligge, da skal de urörte leveres til Os elskelige Vores Tilforordnede udi Kammer-Collegio til Eftersjun, som Vi allernaadigst haver befalet at gjöre den Anstalt, at saavel de Kister, som til Arnas Magnussen leveres, strax bliver efterseet, som og de tvende Kister med Commissions-Papirerne imodtagne, og haver Vi til den Ende allernaadigst befalet forne Herr Peter Raben sig nu ei videre med samme Breve at befatte. Derefter du dig allerunderd. kan vide at rette. Befalendes &c. Hafn. den 14. Februarii Anno 1721 [1].

17. Febr. **Reskript til Stiftbefalingsmand Raben, ang. Fuhrmanns Klageposter mod Laugmand Oddur Sigurðsson. Khavn 17. Februar 1721.** — Norske Tegn. XXI, 380—383; M. Ket. III, 367—370.

Frederik den Fjerde &c. V. S. B. T. Vi give dig hermed tilkjende, at Vi, angaaende de Klageposter over Os elskelig Odder Sivertsen, Laugmand for norden og vesten paa Vort Land Island, som Amtmanden der paa Landet Os elskelig Niels Fuhrmann til dig haver indgivet, og du, tillige med de derudi paaberaabte Bilage ved tvende dine Memorialer af 15. og 23. November udi næstafvigte Aar til Os til allernaadigst Resolution allerunderdanigst haver indleveret, allernaadigst have fundet for got, at dermed

[1]) Samme D. er udfærdiget Reskript til Stiftbefálingsmand Raben, at han har sig «nu ei videre med samme Breve at befatte», og et andet til de Deputerede for de kongelige Financer og Kammer-Collegii Tilforordnede, at modtage de fra Island hidkomne tvende Kister med Papirer fra den islandske Commission (Arne Magnuss. og P. Vidalin). (Siell. Tegn. LXIII, 38, 39.)

1721.
17. Febr.

skal forholdes saaledes: at hvad den 1ste og 2den Post angaar, saavel om den af bemeldte Laugmand Odder Sivertsen af endeel Uvedkommende oppebaarne Told eller Skat, som om Skatternes Oppebörsel af ham aleneste udi Fisk, Huder og Speciepenge, men ei udi Uld, da, som det er en Stiftbefalingsmands Pligt at see til, at ikke nogen Undersaat af Övrigheden med mere Skat eller Paalæg bebyrdes end efter Vores allernaadigste Anordninger, saa og at Skatterne udi de Vare af Almuen oppebæres, som udi Skatte-Forordningerne ere nævnte, saa haver du og i saa Maade uden nogen Vores special Ordre at remedere alle saadanne Klager, naar du först haver informeret dig om deres Beskaffenhed og derom hört begge Parters Paastand og in specie hvad fornævnte Laugmand Odder Sivertsen i disse Poster til sin Befrielse kan have. — Anlangende de udi den 4de samt 5te og 6te Poster anförte Klagemaale om 80 Rdlrs Mulct, som tilkommer de Fattige der i Landet, saa og 20 Rdlr Klosterhole Hospital tilhörende, som Odder Sivertsen skal indesidde med, samt Hospitalerne saa og Kirkerne, fornemmelig de som paa Vores Gods ere bestaaende, og i Særdeleshed Ingjaldshols Kirke, deres Bröstfældighed, da, som det tilkommer Stiftbefalingsmanden og Biskoppen for saadanne Poster at vigilere, saa haver du nu, efter dit Embedes Pligt, Loven og den dig allernaadigst givne Instructions 9de og 10de Art., at drage behörig Omsorg for, at med Hospitalers og Kirkers Midler tilbörligen omgaaes, og at de, som udi dette i saa Maade angivne befindes at være skyldige, derfore vorder straffede og anseete. Angaaende den udi den 7de Post ommeldte, og for Tyverie saavel som falsk Mynt beskyldte Ime Arnesen, som skal være undvigt, da haver du derom at lade indhente Odder Sivertsens Svar, om han efter Angivelse og Formening udi bemeldte Ime Arnesens Undvigelse kunde findes at være skyldig; og som ingen Forfölgning hidtildags imod bemeldte undvigte Mand skal være skeet, ei heller

1721. 17. Febr.

nogen Dom over hannem gangen, saa kan det dermed beroe, indtil han engang kan antræffes, da Övrigheden udi Landet efter deres Embeders Pligt bör lade hannem forfölge, efter de Beviser, som derom kan haves. De tvende udi den 8de og 9de Post ommeldte og paa Livet dömte Delinquenter, Kristin Haldsdatter og Odder Eyolvsen angaaende, da, som Amtmanden har berettet, at Odder Sivertsen og Paul Beyer skal have forsömt, efter de ergangne Domme, at anholde om Vores allernaadigste Resolution, om samme Domme skulle exeqveres, eller Vi allernaadigst ville eftergive eller formilde deres Straf, da haver du at tilholde vedkommende Rettens Betjente, at give de i samme Sager ergangne Domme beskreven og Os derefter Sagernes Beskaffenhed til Vores videre allernaadigste Resolution allerunderdanigst foredrage; og som af disse nu indgivne Dokumenter ei kan sees, om bemeldte Delinqventer ere behæftede med Arrest, eller de, uagtet de over dem ergangne Blodsdomme, gaaer ledige og löse, saa haver du den Anstalt at gjöre, at sligt af Övrigheden der vorder iagttaget. Hvad ellers Amtmandens Klage over Odder Sivertsen angaaer, formedelst hans Omgang med Rettens Administration, hvorved han sig af uforseglede og uigjennemdragne Protokoller efter Andragende skal betjene, da, som meerbemeldte Laugmand Odder Sivertsen udi denne, saavelsom foranförte Poster, saa höiligen beskyldes for utilbörlig og uforsvarlig Forhold, og sligt, om det sig saaledes forholder og han sig det ei kan fralægge, ingenlunde bör blive ustraffet, saa haver du, efter foromrörte dig given Instructions 4de Art., at lade tiltale hannem og det for Laugthinget (eftersom dette, som han beskyldes for, mest dependerer af hans Sysselmands Embede, og Sysselmændene staar under Laugthinget), ved hvem du der i Landet dertil beskikker, efter den Myndighed, som du efter Loven og din Instruction haver til at forfölge og redressere saadanne Sager, uden nogen anden Vores special Ordre.

1721.
17. Febr.

Mens angaaende Odder Sivertsens Forhold og Omgang med et Anno 1702 udi Isefjords Syssel strandet Fransk Hvalfangerskib, da dependerer den Post af Vores Rentekammer, hvorfra og derom behörig Anstalt vorder gjort. Derefter du dig allerunderdanigst haver at rette, og dig ellers udi foranförte angivne Poster efter Loven og din Instruxes Indhold at forholde. Befalendes &c. Hafniæ den 17. Februarii 1721.

24. Febr.

Kongelig Resolution ang. Betingelserne for Islands Beseiling. Khavn 24. Februar 1721. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Protok. 3, Nr. 36.

Vi have, af hvis fra de islandske Kjöbmænd under Dato den 10. Febr. og Vores Deputerede for Financerne den 17. Februarii er indkommen, allern. fornummet:

1) At hvis de islandske Havnes Forpagtning alene skulde vare udi 3 Aar, de Negotierende paa Island Landskyldafgiftens Inddrivelse og Tilsvarelse uden Restantz sig, efter deres Foregivende, ingenlunde kunde paatage, og at saaledes den nye Octroyes 11te Post aldeles vilde udgaae. — 2) At de ikke kunde forbinde sig ved Landets Beseigling at bruge Kjöbenhavns Skibe alene, meget mindre obligere sig at anskaffe de udi den nye Octroyes 2den Post ommeldte armerede Hukkerter, og paastaae desaarsag, at den nye Octroyes 2den Post maa udgaae og blive i den Forma som de gamle Octroyers 2den Post dicterer. — Hvorfore de anholder, efterdi de ei kan paatage sig at beseigle Landet for den aarlig Forpagtningsafgift efter den nye Octroyes Tilhold, at forommeldte Poster maa exeiperes, saa fremt Forpagtningen udi 10 eller 12 Aar i det allermindste ikke skal continuere.

Hvorpaa Vore Deputerede for Financerne dennem til Svar haver at give: at hvad den Punkt angaaer, alene at betjene sig af Kjöbenhavns Skibe til deres islandske Handels Fortsættelse; item armerede Hukkerter at anskaffe, Vi derifra dem allernaadigst ville befrie,

1721. 24. Febr. hvis de ei dertil selv inclinerede, saasom angaaende forommeldte Hukkerter alene paa deres egen Interesse og Nytte var reflecteret; og at betjene sig af de her udi Kjöbenhavn værende Skibe, formener Vi, om de ellers med Eierne for en billig Fragt kunde accordere, de, uden derom noget at stipulere, vel selv skulde inclinere til; og hvad Landskyldens Afgift angaaer, ere Vi nok tilfreds, at de islandske Kjöbmænd for dens Oppebörsel at svare bliver befriede, naar Vores Deputerede for Financerne og udi Kammer-Collegio imidlertid gjör saadan Anstalt ved dens Forpagtning, enten til Fremmede, eller andre Vores Undersaatter, at Vores Indkomster bliver sat paa en vis og bestandig Fod, og Vi derudi ei lider nogen Afgang. — Imidlertid haver Vores Deputerede for Financerne og udi Kammer-Collegio at fornemme hos de islandske Kjöbmænd, hvad de, for hver Skippund Fisk og hver Tönde Kjöd fra Island hid at bringe, til Fragt prætenderer; og som I med de islandske Kjöbmænd angaaende de övrige Punkter ere enige, saa haver I for de 16000 Rdl. udi Croner eller 10 pro Cento Lagie paa 3 Aar at slutte. Kjöbenhavns Slot den 24. Februarii 1721.

5. Mai. **Octroy paa den islandske Handel for tre Aar.** **Frederiksborg 5. Mai 1721.** — Rentek. Norske Exped. Prot. 1, 309—346.

Octroy for Niels Birch paa Isefjord i Island, for Aarene 1721, 1722 og 1723, mod aarlig Afgift 970 Rd. Croner.

Vi Frederik den Fjerde &c. G. A. V., at saasom Vi ved Vores allernaadigste Resolution af 24. Febr. sidstafvigt haver bevilget de islandske Interessentere, efter deres allerunderdanigste gjorde Ansögning, samme Lands Beseiling for tilstundende 3 Aar, saasom indeværende 1721, 1722 og 1723, for den Summa 16000 Rdl., siger sexten Tusinde Rigsdaler Croner, eller, i Mangel af Croner in natura, med 10 pro Cento Lage, aarlig til hver Aars 11. December udi Vores Zahlkammer at betale, efter

1721. 5. Mai.

den Ligning, som Interessenterne over hver Havn selv haver gjort, og Vores her i Staden bosiddende Borger og Negotiant Niels Birch deriblandt haver erklæret, at indstaae og svare af Havnen Isefjord den Summa 970 Rdl. Croner; altsaa bliver hannem denne Havns Beseiling paa efterfölgende Conditioner allernaadigst overdragen:

1) Dersom Forpagteren vil herefter overlade den hannem bevilgede Havn til andre, eller andre med sig udi Handelen indtage, da maa det ikke skee directe eller indirecte til nogen Fremmede, enten Hamborger, Lybecker, Holstener, eller Andre, som hörer under det keiserlige Advocatorio, mens alene til dennem, som ere Vores eedsvorne Undersaatter og bosiddende Borgere her i Staden, hvilket da strax ved Vores Rentekammer skal gjöres bekjendt, for at være vidende hvem som interesserer med Hovedmanden; dog skal han, som Forpagter, svare Os til Afgiften, og stande til rette, om nogen Forseelse udi Handelen maatte begaaes. — 2) Udi fredelige Tider maae ingen anden Skibe fragtes til Havnernes Beseiling end de udi Dannemark og Norge, Flensborg og Sönderborg hjemmehörende, og der alene ere Vores eedsvorne Undersaatter tilhörende, paa hvilke Skibe og Skipperne skulle være Vores eedsvorne Undersaatter og udi Vores Riger og Lande bosiddende, samt der holde Dug og Disk. Men naar Vi med andre Potentater udi Krig er begreben, og ikke saa mange bekvemme Skibe udi Vores Riger og Provincier til Handelens Fortsættelse skulde være at bekomme til Fragt, maa det Forpagteren være tilladt fra andre Riger eller Republiquer, ved sin Correspondence sig samme fornödne Skibe at forskaffe, paa det Landets Beseiling ikke derudover skal efterlades. — 3) De Vare, hvormed Havnen skal forsörges og sammesteds forhandles, skal og indkjöbes udi Vores Riger og Lande, og ikke være Interessenterne tilladt at forskrive noget af hvis som her voxer og fabriqueres, hvorfore og Fabriqueurerne her i Staden skal stræbe at skaffe saa

1721. 5. Mai.

gode Vare, at Indbyggerne udi Island intet kan have sig derover at besværge, samt at de kan sælge samme Vare til de islandske Interessentere for saa billig Priis som muoligt er, eller de fra andre Stæder forskrives kan; men hvad Vare, som ikke her vorder gjort eller forarbeidet, maae de, saa længe ingen sig her nedsætter dennem at forfærdige og levere, forskrive fra andre Stæder og derpaa nyde fri Indförsel for Told, Consumtion og al Besvær, saavidt som virkeligen til Island udföres; ligeledes nyder de hvis Salt som til Fiskeriet samt Saltning og i andre Maader i Landet behöves, fri for Told, Consumtion og al Paalæg, dog skal de derimod være forpligtede at kjöbe det af de Skibe det hidbringer, som ere Vores egne Undersaatter tilhörende, eller og selv med deres egne Skibe lade komme det fra förste Haand, alt saa længe ikke Krigen Farten forhindrer; men om Krig skulde indfalde, bliver det dennem tilladt samme ved beste Leilighed sig at forskaffe, paa det Havnens District forsvarlig kan vorde forsjunet. Saa tillade Vi dennem allernaadigst, at naar Rugen her i Sjælland koster 15 og 16 Mark danske Tönden, maae de have Frihed saa megen fremmed Rug fra fremmede Stæder uden Tolds Erlæggelse at indföre, som til de dennem udi Forpagtning overdragede Havner til Meel og Bröd gjöres fornöden, ved hvilken forbemeldte Told og anden Frihed dog ingen Underslæb maa begaaes under eet Tusinde Rigsdalers Straf til den kongelige Fiscum og fem Hundrede Rigsdaler til Qvæsthuset. — 4) Og som denne Handel i Henseende til Kjöbenhavns Conservation drives af Kjöbenhavns Indvaanere, saa bör og, saa længe Gud forunder Freden, al Udskibning til Island at skee fra Kjöbenhavn og ingen andensteds, men Retourladningen maae de efter gammel Skik forseile og handle med hvor de finde deres Regning, og hvis som da her til Kjöbenhavn eller andre Vores Strömme deraf indkommer og losses, er ligeledes ved Indförselen som tilforne for al Told og Besværing befriet,

men om noget deraf igjen til fremmede Stæder maatte udskibes, skal de ligesom forhen svare 1 % i Told, og for videre Besværing være befriet; og om Interessenterne behöver at bygge nye Handelshuse i Island, eller et District en Ladning norsk Tömmer og Bord et Aar kunde behöve, da skal det være tilladt saadan en Ladning i Norge at kjöbe, samt Huus at lade der sammenhugge og for Told og al anden Besværing fri derfra til Island at udföre. — 5) Forpagteren skal alene være tilladt at handle, kjöbe og sælge paa bemeldte sin Havn og med dem udi samme Havns District og derunder beliggende smaa Havner og Bayer boende Almue, hvilken Handel han med dennem sig saa nyttig maa gjöre som han bedst veed og kan, og skal Ingen, det være Indlændske eller Fremmede, udi samme District og paa fornævnte Havn være tilladt at handle enten paa Landet eller udi Söen udenfor Landet. — 6) Saa maa og Ingen, hverken Vores egne Undersaatter eller andre, bruge nogen Doggerie omkring Island, nærmere end 4 Mile runden omkring ud fra Landet, under Skib og Godses Fortabelse hvor det antræffes. Ellers hvad Vore egne Undersaatter angaaer, som med Vores allernaadigste Tilladelse kunde ville bruge Doggerie 4 Mile fra Landet, dennem skal de Trafiquerende uden nogen Kjendelse assistere udi Nöd, og med al Iver befordre deres Haandtering saa længe de ingen Handel i Landet eller der omkring imod deres Privilegier foretager. Dog maae bemeldte Doggere, som för er meldt, ikke tilhandle sig af Landet eller Fiskebaadene, som er ude at fiske, nogen Fisk eller andet, det være sig hvad det være vil, uden de vil agtes og straffes som andre uprivilegerede Handlere. — 7) Betrædes Nogen udi Havnerne, eller nærmere Landet end 4 Mile, at drive nogen forbuden Handel eller Doggerie, da skal deres Vare med Skibene være confisqveret, og til dennem som det erobrer være hjemfalden, mens Personerne, som derpaa farer, straffes efter Sagens Beskaffenhed paa Kroppen. Be-

1721. 5. Mai.

meldte Privilegerede maae og Magt have, saadanne forbudne Handlere og Fiskere, det være sig af hvad Nation det være vil, at lade antaste, tilligemed de Vare som de haver med at fare, og sig dennem, saavidt mueligt er, bemægtige og til Bessestad at opföre, at de der af Amtmanden, eller udi hans Fraværelse af næste Övrighed uden Ophold kan paadömmes, og hvilken af Parterne med Dommen ei er tilfreds, da bevilges hannem at indstævne samme Dom for Admiralitetet, og det antastede Skib og Gods herhid at före, hvor de uden ringeste Ophold af Admiralitetet skal paakjendes, og skal Sysselmanden, i hvis Syssel saadanne forbudne Handlere antræffes, under sin Bestillings Fortabelse og anden vilkaarlig Pengestraf, efter Sagens Beskaffenhed, være forpligtet, med al Magt Forpagteren eller hans Fuldmægtig at være behjelpelig, samme Personer eller Skib at optage og til Bessestad at henföre, dog paa Sagsögerens Bekostning. — 8) Forpagteren maa ei handle med nogen de andre Districters Indbyggere, eller tilföie de andre Participantere nogen Indpas eller Skade paa dennem allernaadigst bevilgede Havner og Districter, under hvad Navn det nævnes kan; især maa de ikke opseigle nogen nye Havner eller Bayer nær ved de andre Districter, der at handle, eller skikke nogen Folk med Vare bort fra deres Havn hen udi Districtet at forhandle, hvormed Handelen kunde drages fra nærliggende Districter; ikke heller maa han forsætteligviis indlöbe paa nogen Havn udi de andre Participanters Districter, uden han af Storm og Uveir, eller anden ulykkelig Hændelse, dertil tvinges, da han dog ikke maa bryde Lasten eller handle med Nogen, men det snareste muel igt at han bliver hjulpen igjen udlöbe, under 1000 Rdlrs Straf til den, som samme Havn er bevilget at beseile, og 500 Rdlr til Qvæsthuset. — 9) Han skal kjöbe og sælge paa bemeldte sin Havn efter Vores Anno 1702 allernaadigst udgangne Taxt, og det med ret Alen, Maal og Vægt, og skal han og hans Betjentere sig venligen og med god Omgjæn-

1721. 5. Mai.

gelse imod Landsens Indbyggere, Geistlige og Verdslige forholde, saa Ingen med Billighed kan have Aarsag sig over dennem at besværge, og skulde herefter nogen urigtig Alen, Skaale-Vægt, Lod eller Bismer findes i nogen Handels-Bod hos Kjöbmanden, skal Hoved-Participanten, imod Regres til hans Fuldmægtig, være forfalden udi 1000 Rdlrs Straf, hvilke Böder af Stedets Amtmand eller nærværende Övrighed under deres Bestillings Fortabelse skal paaagtes og inddrives, og til Districtets fattige Indbyggere efter rigtig Beviis uddeles. — 10) Han skal og nöiagtig forsörge sin Havn med gode, dygtige og uforfalskede Kjöbmandsvare, og det saa rigelig med de Vare i Synderlighed, som til Livsens Ophold, Fiskeriets og Land-Arbeidets Fortsættelse gjöres fornödent, saa at Ingen derover kan have billig Aarsag sig at besværge, men at hver og een kan for Betalning bekomme det han behöver. [De[1] skal og paa Örebakke tage Slagterie af Almuen saavel udi de gode Aaringer som de slette, hvorimod Örebaks Districts Indbyggere skal være forpligtet at levere til Kjöbmanden, saavel udi gode Fiskeaaringer som udi slette, hvis Qvæg de kan afsætte og afstaae til at forhandle, ligesom paa andre Slagter-Havner, og som bemeldte Örebaks Forpagtere sig besværger, at endeel Indbyggere i Districtet ikke udi afvigte Forpagtnings-Aaringer deres Pligt som paa andre Slagter-Havner imod Kjöbmanden haver viist, i Henseende at de ikke har af Fjeldene ladet og af Rottene (Rèttir?) hjemhente deres gode Qvæg og saadant i rette Tider til Kjöbmanden leveret, men aleneste ladet levere nogle slette magre Faar, som gaar hjemme i slet Græsgang ved Bayerne: thi befales Sysselmændene i bemeldte Örebaks Distriet, at de ikke alene hver deres Syssel underliggende Almue alvorlig tilholder, men endog selv gaaer Almuen for med got Exempel, at lade got og ulasteligt Qvæg fra

[1]) Det Indklamrede er indskudt i Octroyen Nr. 18 for Örebakke (Eyrarbakki).

1721. 5. Mai.

Fjeldene og af Rotten hjemhente, og i rette Tid til Kjöbmanden paa Örebak levere for Betalning efter Taxten, og ingenlunde sælge enten deres Qvæg eller ulden Vare til andre Kjöbmænd, omendskjöndt at Indbyggerne mere end Taxten tilholder i slette Fiskeaar af andre Havners Kjöbmænd for deslige Varer kunde bekomme; ei heller maa Örebaks Indbyggere deres Vare til Nogen, som med Tobak, Brændeviin og andre Kramvare i det District indförer, deres Varer forhandle, men ligesom Forpagteren er forbunden til at tage imod Indbyggernes Slagterie for gode Vare, saa skal og Indbyggerne være forpligtede og forbundne til at levere dem alt hvis de af gode Vare kan overlade, og saaledes handle redelig imod dennem, at Forpagteren ei skal gjöre forgjæves Eqvipage af Salt, Fustagier og andet og tillige fragte à parte Skib; hvem som understaar sig herimod at handle, straffes efter Sagens Beskaffenhed som Ufrihandlere.] Naar der ellers maatte indfalde slette Fiskeaar eller Indbyggerne lide Skade paa deres Qvæg, at de ikke haver Vare i Betalning at indlevere, maa dem ingenlunde veigres for rede Penge eller anden fornöielig Værdie at nyde Meel, Liner, Baade-Tömmer og fornöden Fiskeredskab, til deres Livsophold og Nærings Fortsættelse. Ydermere om Gud straffede Landet med fiskelöse Aar, eller Qvæget maatte bortdöe, saa at Indbyggerne ikke kunde kjöbe deres Nödsjun, bör og Interessenterne at komme dem til Hjelp med deres Livsophold indtil de det et andet Aar af Guds Velsignelse kan betale. Hvilken Undsætning dog ikke Indbyggerne maae ansee som at Forpagteren skulde underholde dem, enten de arbeidede og sögte deres Næring eller ikke, mens naar Interessenterne anskaffer hvis de behöver for Betalning efter Taxten og undsætter dem, bör de og alle arbeide og være flittige, samt ikke understaae sig enten af Districtet, hvor de ere boende, at bortföre eller til Skibsfolkene forhandle nogen deres Vare imod Rede-Penge, og igjen tilbyde Kjöbmændene samme

rede Penge for Vare, men ligesom Interessenterne ere forbundne at handle oprigtig med Indbyggerne, bör de og være forpligtede til det samme imod Interessenterne, under vilkaarlig Straf eller deres Midlers Forbrydelse efter Sagens Beskaffenhed, saasom den ene bör at sörge for den andens Conservation, paa det de alle kan nyde Lykke og Velsignelse, og skulde da Interessenterne ikke, som för er meldt, forsjune deres Havner med al Nödvendighed af gode Vare, da skal han, som derudi skyldig findes, være forfalden at svare til vilkaarlig Pengestraf 400 Rdlr, mindre eller mere efter Sagens Beskaffenhed, de Fattige og Indbyggerne i Districtet til Deel, at de derfor deres Skade kan opreise. — 11) Vores Jordebogs-Indkomster af Landskyld, Skibs-Abatter, Mandtals-Fiske og Smörleier, med andre Vores Rettigheder, skal indleveres til den Havn, udi hvis District Jorden ligger og Baadene fiske, til den Priis, som forhen været haver, og hvis udi saa Maade fiskes udi ethvert District, maa ei derfra til et andet Districts Havn bortföres. — 12) Saa maa og Forpagteren ei lade nogen Efterliggere om Vinteren lade efterblive paa hans Havn, under hvad Prætext det og være maa, ei heller nogen Vare lade levere til nogen Islænder, dennem om Vinteren at forhandle, under 1000 Rdlrs Straf for hver Efterliggere eller hver Islænder, han nogen Vare betroer for sig at forhandle, saasom sligt ikkun foraarsager Bondens Ruin, hvorfore Övrigheden herover haver at holde, al saadan Misbrug at forekomme. [Allermindst[1] maa de forsende Vare fra Öen til Fastelandet, til at sælges der, til deres Præjudice, som haver forpagtet Örebak, under Straf som anden forbuden Handel imod Octroyen, dog skal hermed ikke være formeent, at jo saavel Ombudsmanden som andre Öens Indbyggere uformeent maa fra Fastelandet sig for Penge eller andre i Landet gaaende dygtige Vare tilforhandle: Smör, Vadmel, Skoe-

1721. 5. Mai.

[1]) Tillæg i Octroyen for Vestmannöerne.

1721. 5. Mai.

Læder, Skind til Söklæder eller andre slige Vare, som de til deres Huses Fornödenhed og Fiskeriets Fortsættelse nödvendig behöver]. Derimod maa og ingen af Indbyggerne udi Island efter Kjöbmandens Afseiling fra deres Havn, være sig geistlige eller verdslige Övrigheder, eller nogen Anden, understaae sig at aabne eller aabne lade Kjöbmandens Huse, og der udtage eller udtage lade enten Vare, Penge eller Penges Værd, under hvad Prætext det være kunde, uden saa skete, at Indbyggerne formedelst en eller anden tilstrækkelig Aarsag, eller Skibets Udeblivelse næste Aar, skulde lide Mangel paa Livets Ophold og ei anderledes kunde blive hjulpen, haver Indbyggerne i saadanne Tilfælde först at tage et lovskikket Thingsvidne om den nærværende Nödvendighed, og derpaa söge Vores Amtmand eller Landfoged, og om disse ere altfor langt fraboende, andre Vores Betjentere for at bivaane Aabnelsen, da de til sig tage 4 af de bedste, vederheftigste og oprigtigste Mænd i Districtet, som er overværende og med rigtig Vægt og Maal skulle levere enhver sin Nödsjun. Kunde da de Trængende strax betale hvis de saaledes bekommer, skal den nærværende Betjent og de hannem adjungerede 4 Mænd samme annamme og Kjöbmanden derfor Regnskab svare, hvis ikke, haver de ved Kjöbmandens Ankomst at overlevere Fortegnelse paa alt hvis saaledes udleveret er, og det saa rigtig og accurat, som de det med höieste Ord bekræfter. Forseer sig Nogen herimod, da betaler den eller de Skyldige 500 Rdlrs Straf til Havnernes Forpagter og Districtets Fattige, og derforuden betale alt hvis Kjöbmanden af sine efterladte Effecter kan savne, og skal Amtmanden uden Ophold skaffe Kjöbmanden disse Strafböder af de Skyldige udexeqveret. — 13) Kjöbmanden maa ingen Fiskerbaade holde udi Landet, ei heller nogen leie af Landfolket til at fiske for dennem, ikke heller maae de nedsætte Lodder udi Stranden, Landfolket til Skade, men med deres egne Folk og Joller maae de ubehindret fiske udi deres

1721.
5. Mai.

Distriet, hvor det ikke skeer Indbyggerne til Indpas. — 14) De som paa Vores Vegne at befale haver, være sig Amtmand, Foged eller Andre, saasom Vi allernaadigst eragter fornöden til samme Land at hensende, skal Interessenterne være forpligtet at före frem og tilbage uden noget Vederlag, desligeste og Landets Indbyggere, som vil her til Riget hidreise, dog skal de uden Forskjel, som saaledes reiser herimellem, selv forskaffe sig deres Underholdning, og maae de ingen Vare til eller fra Landet före uden til deres egen Huusholdings Fornödenhed, langt mindre nogen Handel der udi Landet drive, under samme Vares Forbrydelse og den Straf, som andre uprivilegerede Handlere. — 15) Hvad Mineralier og andre Rariteter af Fisk, Fugle eller Dyr, som der udi Landet findes, skal Interessenterne, hvor det dennem forekommer, holde Os til Bedste og slige Ting for billig Fragt med egne og Medinteressenteres eller befragtede Skibe lade hidföre til den kongelige Residencestad Kjöbenhavn. — 16) Islænderne skal ei med nogen Anden, hvem det og være maa, enten paa Landet eller udenfor Landet i Söen, Havner eller Fjorder eller nogen andensteds være tilladt at handle, kjöbe eller sælge, uden alene med den privilegerede Forpagter eller hans Fuldmægtig udi fornævnte Distriet, eller nogen Fisk af deres Baader at sælge, naar de med dennem ere ude at fiske, under Straf som Taxten tilholder, med mindre Skibet, som til fornævnte Havn var destineret (det Gud forbyde) forulykkedes, eller og Varene, som begjærtes, enten ikke var at bekomme paa Havnen eller og ikke vare saa gode, at Indbyggerne udi bemeldte District dermed kunde være fornöiet, da maa Districtets Indbyggere dengang söge de andre næst hosliggende Havners Beseiglere og af dennem kjöbe deres Nödtörft, og skal Sysselmanden af yderste Magt holde herover og ikke dölge nogen ulovlig Handel med Almuen under hans Bestillings Fortabelse. Skulde han og selv herimod drive nogen ulovlig Handel, da skal han derforuden

1721. 5. Mai. være undergiven en vilkaarlig Pengestraf efter Sagens Beskaffenhed, hvoraf den halve Deel til Angiveren skal være forfalden og den anden halve Deel til ham, som udi samme District er bevilget at handle. — 17) De Vare, som Islænderne i Havnens Krambod indleverer, skal være gode og dygtige Kjöbmandsvare, nemlig reen, ukasten (ukassen), umalt og ufrossen Fisk, som Blodbenene ere vel afskaaren 3 Led nedenfor Navlen, reen og klar Tran, gode Mands-Hoser og Vandter, Hoserne een Sjællands Alen lange og deres Vidde derefter. Vadmelet 2 Islands Alen bredt og andre Vare i lige Maade gode og dygtige. Hvis Varene anderledes befindes, skal Forpagteren eller hans Fuldmægtig ei pligtig være dennem at annamme, og ellers til Handelens Befordring skal Indvaanerne udi Island vorde tilholdet at arbeide deres uldent Gods vel, efter det af Kammer-Collegio forbemeldte approberede Maal og Model, og levere de 4 Parter af deres enkelte Gods udi Hoser og 1/5 Part udi Vanter, alt dygtig og vel conditioneret, og derfor betales efter Taxten. — 18) Paa det Forpagteren, samt hans Kjöbmænd og Betjente, paa forskrevne Land ei over deres rette Tid skal opholdes og blive beliggende, sig selv til Skade og Forsömmelse, da skal Indbyggerne og Almuen paa Landet pligtig være til Kjöbmanden, hvis de skyldig bliver, udi betimelig Tid at betale, nemlig paa Fiskerhavnerne inden den 20. Julii og paa Slagterhavnerne inden den 22. Augusti, eller i det seneste 8 Dage efter fornævnte Termin. — 19) Naar Forpagteren eller hans Betjente Nogen paa bemeldte Land kan have at tiltale, enten for Gjeldssager eller andet, da skal saadant skee efter Lands Lov og Ret og ikke anderledes, og det uden lang og ubillig Ophold, hvormed Övrigheden udi Landet skal have Indseende, som de agter at svare, om nogen Klagemaal derover paakommer. — 20) Vi vil og allernaadigst handthæve og forsvare Forpagteren udi sin Handel, saa at hannem hverken af andre Vores Under-

1721. 5. Mai.

saatter eller Fremmede nogen Indpas skee skal. — 21) Havnens District skal blive paa den Maade, som dermed er bleven forholdet udi de næst forbigangne Aaringer. — 22) Efter Vores allernaadigste Resolution af 3. Febr. 1721 bliver Interessenterne forbuden: ei nogen Islands Uld til fremmede Steder at udföre, förend de Os, hvis de har medbragt, allerunderdanigst haver offereret, om Vi samme til Vores Manufactur kunde have fornöden. — 23) De nu fragaaende Forpagtere skal, saa snart skee kan, uden Ophold levere den tiltrædende Forpagter og Interessentere en rigtig og special Forklaring over deres paa Havnen efterliggende Gods, hvilke den nye tiltrædende Forpagter skal imodtage efter den Priis, som samme Vare efter deres sandfærdige Regninger og Böger er indkjöbt for, og med paagaaende Omkostninger og Fragt haver kost dem der i Landet, undtagen Kornvarene, hvilke, i Henseende til den Forskjel paa Prisen, hvorfor de ere indkjöbte og nu derpaa her i Staden befindes, skal betales efter Prisen, som har været de 2de forlöbne og dette indeværende Aar, hvilke trende Aars Kjöb skal sammenlægges, og derefter, for at see begge Parter, saavel den fragaaende som tiltrædende, nogenledes soulageret, anslaaes til 1/3 Part imod alle 3 Aars Kjöb, hvorefter de Tiltrædende samme Korn- eller Meelvare antager, og skal de nye Interessenter være tiltænkt, forskrevne efterliggende Gods at betale udi tvende Terminer, saasom den förste dette Aar til 1. Maji, eller förend Skibene afseigler, og den anden Termin eller halve Part, som skal staae til Securitet for Varenes Dygtighed, at betales til den 1. Maji eller förend Skibenes Afseigling 1722. I lige Maade beholder de tiltrædende Forpagtere de paa Havnerne befindende Kjöbmandshuse og Inventarium, efter den derpaa i Island det forbigangne Aar gjorde Vurdering og satte Priis, som ligeledes til forskrevne Terminer betales, og for al Betalingen at stille de fragaaende Interessentere suffisant og borgerlig Caution, men skulde

1721. 5. Mai. den tiltrædende Forpagter ikke befinde samme Huse og Inventarium af Værdie efter Taxeringen, og de efterliggende Vare ved Bonitet, Tal og Vægt, samt Maal, saa rigtig, som det dennem bliver anfört, og de derved finder sig fornærmet, da staaer det ham frit for, ved Amtmanden, eller den der ved Stæden beskikkede Övrighed, at lade udnævne 8 ærlige, forstandige, uvillige Mænd, hvilke udi Sysselmandens Overværelse skal, saaledes som de med en god Samvittighed vil bekræfte, vurdere Husene og Inventariummet, samt taxere hvad de efterliggende Vare kan være mindre end de anfört er, eller forringet udi Boniteten imod lovlige Kjöbmandsvare og den derpaa satte Priis, som da udi den sidste Termin af Betalingen skal komme dem til Afslag, saa skal og de fratrædende Forpagtere indlevere til den nye Forpagter rigtig Restance-Roulle over deres udi Havnens District udestaaende Restancer, af hvilke Restancer, saavidt der af det sidste Aar er gjort til visse Folk, skal betales, til 1. Maji indeværende Aar ⅓ Part, og det övrige, som deraf ved Skibenes Ankomst vorder inddrevet, til den 11. Decembris næstefter; hvad sig de övrige Restancer angaaer, da skal de nye Interessentere gjöre deres yderste Flid, at samme inden 3 Ugers Forlöb efter Skibenes Ankomst paa Havnen kan blive betalt, og hvis det ikke skeer, skal Kjöbmanden, som Havnen beseiler, strax give en Liste til Sysselmanden med vedbörlig Beviis derpaa, hvorefter Sysselmanden uden Ophold, efter Vores allernaadigste Forordning af 10. April 1702, samme ved lovlig Adfærd og paa de Skyldiges Bekostning hos de Formuende skal indsöge, og hvis betales til Kjöbmanden leveres, men over de Uformuendes Gjæld forhverver han, til en Rigtighed for sig, paa de fragaaende Forpagteres Bekostning lovlige Thingsvidner, at intet er at faae. Skulde ellers samme Kjöbmand forsömme Restancerne saaledes at inddrive, og ikke dermed lovlig omgaaes, at forskaffe Beviis for Misbetalingen, bör han gjöre fuld Betaling

1721. 5. Mai.

til 11. Decembr. 1723, og hvis at Sysselmanden skulde findes uvillig herudi, straffes han efter berörte Forordning. — 24) For den efterstaaende Fisk eller andre islandske Vare nyder de fragaaende Interessentere af den tiltrædende Forpagter billig Betaling, saaledes som de kan forenes om, men hvis de ikke skulde kunne forenes, skal de tiltrædende Interessentere udföre sammo efterstaaende Fisk for de fragaaende Interessentere for den Fragt, som de tiltrædende selv betinge for deres eget, dog maa det ikke overgaae 1/4 Part af et Skibs Ladning. — 25) Med forskrevne Conditioner og Vilkaar maa fornævnte Vores her, i Staden bosiddende Borger og Negotiant, Niels Birch, bruge denne Handel udi næstfölgende 3 Aar, at regne fra Nyeaar 1721 til Aarsdagen 1724, imod den deraf udlovede Forpagtnings aarlig Afgift ni Hundrede og halvfjerdsindstyve Rdlr, som han, Hustrue eller Arvinger, om de selv imidlertid ved Döden afgaaer, til hvert Aars 11. Decembr. udi Vores Zahlkammer prompte udi danske Croner, eller i dets Mangel med 10 % Lage, og det uden mindste Afgang skal erlægges, det uden nogen Befrielse enten for Misfangst, den grönlandske Ises Forhindring eller anden Vanheld med Qvægets Bortdöd eller i andre Maader, undtagen om Krig skuldo indfalde, at deres Skibe af Fjenden blev borttagen, og sligt noksom blev beviislig gjort, da den, som Ulykken i saa Maade træffer, sig Moderation i Forpagtningen efter Sagens Beskaffenhed kan have at forvente, til hvilken Ende Vi og allernaadigst ville forsikkre dem, at om Krig skulde paakomme, de da med Convoy til og fra Island i rette Tid i Maji Maaned skal vorde forsjunet, hvorimod de og da skal være færdige eller betale Omkostningen, om Convoyen sig længere efter dennem maatte opholde. Overalt skal og Forpagterne stille vederheftig og suffisant Caution, saavel for Havnernes Providering, saavel som og for den aarlige Afgift og Forpagtnings Summa, og ifald Forpagteren herudi skulde mangle og ikke kunne formaae sin Havn at forsjune,

1721.
5. Mai.

da skal alle Interessenterne drage Omsorg for den behövende Udredning til Havnen og den at lade beseile, saa at Indbyggerne forsvarlig vorder forsjunet og Afgiften rigtig svaret, hvorimod enten samtlige Interessenterne eller de af dennem, som sig denne Havns Udredning i Forpagterens Sted efter samtlig deres Gotfindende paatager, bliver berettiget at nyde hos Hovedmanden samme Ret og Forsikkring udi hans Midler og Effecter, som Vi selv. At Hovedmanden ikke maa pantsætte sine i Handelen henvendte Effecter eller Inventarium, og Handelshusene i Landet, men samme at være og forblive uforpantet til Interessenternes Sikkerhed. Hvorimod Vi og allernaadigst forsikkrer, at Ingen uden Forpagterens Villie og Samtykke udi Handelen skal indlades, og at hverken Vores Rigers Indbyggere eller fremmede Udenlandske fornævnte Vores her i Staden bosiddende Negotiant Niels Birch og hans Arvinger, som saaledes er privilegeret, nogen Hinder, Forfang eller Indpas udi denne Handel og Trafique maa gjöres. Givet paa Vort Slot Frederiksborg den 5. Maji 1721.

Ligelydende Octroyer blev samme Dato expederet for Efterfölgende, nemlig:

1)	Henrich Klein paa Patrixfjord . .	525	Rdlr	Croner.
2)	Christopher Jensen Lund paa Havnefjord og Öefjord	1200	—	—
3)	Niels Henrichsen paa Rödefjord	1075	—	—
4)	Peder Arvesen paa Dyrefjord . .	420	—	—
5)	Vitus Bjering Mathisön paa Budenstad	545	—	—
6)	Christen Pedersön Borup paa Kieblevig, Skagestr. og Reykefjord	1425	—	—
7)	Fru Else, afg. Stadshauptmand Mathias Pedersön Ramshardts og Christian Paulsön Fyhn paa Stappen Havn	1205	—	—

8)	Capit. Nicolai Espen Pauelsön og Oluf Söffrensen paa Revet . . .	805	Rdlr	Croner.	1721. 5. Mai.
9)	Jacob Nielsön og Bartholomæus Jacobsön paa Berrefjord	575	—	—	
10)	Nicolai Burmester paa Grindevig	400	—	—	
11)	Commerceraad Peder Kaysen paa Holmen og Husevig	1805	—	—	
12)	Mogens Christensön paa Boesand	1155	—	—	
13)	Jörgen Windekilde paa Bildal . .	405	—	—	
14)	Jacob Nielsön paa Hofsaas . . .	400	—	—	
15)	Jacob Nielsön paa Vapnefjord . .	285	—	—	
16)	Jens Lassen paa Stikkelsholm, Kommervog og Grönnefjord . . .	1105	—	—	
17)	Raadmand Andreas Bech paa Vestmannöe	875	—	—	
18)	Niels Terchildsen paa Örebakke	825	—	—	

Stiftbefalingsmandens Instruction for Magnus Arason ved Opmaalingen af Island. Khavn 10. Mai 1721. — Uddrag deraf publiceret paa Althinget 1722 og trykt i Althingsbogen Nr. XXXII. — Original i Stiftamts-Archivet i Island A. 33.

10. Mai.

Hans Kongel. Majestets til Dannemark og Norge &c. bestalter Admiral og Stiftbefalingsmand over Island og Færöe:

Jeg Peter Raben, Ridder, gjör hermed vitterligt, at eftersom Deres Kgl. Majt min allern. Arveherre og Konge paa min allerunderdanigste Forestilling allernaadigst har behaget at commandere Magnus Aressen, H. M. Ingenieur-Capitain ved D. M. Fortifications-Etat udi Norrige, at forföie sig til Island og over samme Land at forfærdige en accurate Sö- og Land-Charte, saavel til höistbemte D. K. M. Fornöielse som de Trafiquerendes Nytte og Landets egen Velfærd, saa haver jeg hermed, efter meerhöistbemte H. M. allern. Ordre af 10. Febr. nærværende Aar hannem meddele villet efterfölgende In-

1721. 10. Mai. strux, hvorudi han sig udi alle Maader uryggeligen og ufortövet haver at holde.

1) Haver forskrevne Capitain sig at forföie til Island med et af de herfra gaaende Skibe, og begynde hans Operationer med Landets Optagelse paa det Sted, som jeg hannem à parte Ordres meddelendes vorder, den samme Situation foruden nogen Forsömmelse at forfölge saa höit op i Landet og Klipperne, som hannem mueligt er at komme, Strandsiderne paa det accurateste at optage med des Fjorder, Viger, Indlöber, blinde Skjær og Öer, saavel de bebygde som de ubebygde, Klostere, med derunder liggende Jordegods, Beneficia, Kirker, Thingsteder, Proprietair-Jorder, Strögods eller det saa kaldende Kongens Ombuds-Jorder derpaa at före, og det saa tydeligen, at H. M.s Deputerede for Financerne dermed kunde conferere Jordebogen over bemeldte Land og det fjerdingviis, saa og sysselviis, saa stort som mueligen det kan og vil tillade. — 2) Skal han lade sig være angelegen ved samme Chartes Forfærdigelse at annotere, hvor der er Skov udi Landet, item ferske Fiskevande, Svogel, varme Bade og fremfor alt hvor der kan ligge Skibe baade Vinter og Sommer; ligeledes nöie at observere de Strande, hvorpaa fra Havet opdrives (efter Beretning) det Tömmer, som udi Strande- og Nord-Syssel en Quantitet af findes, og endeligen hvorledes de Klipper og Fjelde ere beskaffede, som forhen haver brændt, med den der omliggende Situation. — 3) Til denne Expeditions desto bedre Fortsættelse anbefales hermed H. K. M.s civile Betjenter udi Island, i Kraft af deres kgl. allernaadigste Ordre, være sig Amtmand, Landfoged, Laugmand, Sysselmand, Laugrettesmænd og Repstjore, at de bemeldte Officeer udi alle Maader assisterer med Raad og Daad, i at fyldestgjöre D. K. M.s allern. Villie og Befaling, nemlig at Laugmændene, som haver Sysler udi Forpagtning, til deres Fuldmægtiger ikke aleneste gjöre tilstrækkelige Anstalter, at han for sig, sine Instrumenter, Tjenere og

1721. 10. Mai.

nödvendig anden Equipage, Fremförsel njuder, frie Heste med dertil hörende Redskab, ligeledes Sysselmændene, at de her udi deres andvertroede Syssler forskaffer hannem nödvendig Skyds, og det uden Ophold, naar han det begjerendes vorder til H. K. M.s Tjeneste, og dette Værk at i god Stand sætte; mens og forskaffe ham bekjendt skikkelige Folk, som viser hannem Veien paa de ubebygde og öde Fjelde, hvilke han og nöie haver at tage i Öiesjun og opmaale, paa det Landets Situation engang for alle accurate maatte optages, og dette maa skee uden ringeste Ophold, i Særdeleshed om Sommeren, hvor den korte Leilighed er meget kostbar. Skulde Laugmændene, Sysselmændene selv eller deres Fuldmægtige ikke være tilstede, saa haver Laugrettesmændene sligt udi Laugmændenes og Sysselmændenes Navn Almuen at befale, dog saaledes, at den ene Bonde ikke bliver mere paabyrdet end den anden, efter hvers Evne, Vilkaar og Leilighed; det samme er at sige om Repstjorene eller Sognefogderne, hvis ingen Laugrettes- eller Sysselmand der skulde være i Nærværelse eller Thinglauget, hvor bemeldte Capitain henkommer, da have de strax i deres Sogn eller Sveit at gjöre Anstalter om hans Befordring, saavel som Heste og bekjendte Folk angaaende, og forsikkrer jeg hermed, at saafremt Övrigheden i Landet haver deres Charger og Velfærd kjær, saa höiligen maa de lade dennem være angelegen dette Værk at befordre, hver efter sine Kræfter og Værdighed, paa det man ikke med Billighed til H. K. M. over deres Uorden, Ophold eller Negligence skulde have Aarsag at besværge sig. — 4) Herimod skal Capitainen være tilholdet, at omgaaes Landets Indbyggere, saavel höie som nedrige, paa det höfligste og med al Civilitet, paa det Ingen paa nogen Maader med Billighed skal have Aarsage til, sig over hannem at besværge, og ifald han over Nogen skulde have Aarsage at klage over Landets Övrighed, ved hvis Anstalter eller Negligence han blev opholdet eller forhindret udi

1721. 10. Mai. denne hannem allern. anfortroede Function, haver han strax og uden Ophold paa deres Bekostning, som hannem ere forhinderlig, at gjöre Sagen anhængig, des Omstændighed for næste Övrighed tilkjendegive, og da skal bemeldte Sag efter Lov og Ret paa hans Vegne, saa længe han er i kongelige Forretninger, udföre, samt hver Een ved sit rette ordinaire Forum lade henkalde, og endelig derudi efter kongel. Majts Lov kjende uden Ophold, paa det al Fortredelighed i Tide kunde forekommes. — 5) Hvis han saa forretter, haver han til mig med Skibene at udsende, eller og samme til Amtmanden at lade overlevere, mig det at hidsende, dog saa, at han altid beholder Gjenpart deraf til alting er i Rigtighed. — 6) Hvis som i denne Instrux kan være udeladt, og kan til H. M.s höie Tjeneste være nytteligt og til dette Værks desto bedre Istandsættelse, haver han med Hr. Amtmand, velædle og velbyrdige Niels Fuhrman, samt andre Kyndige at overlægge. Kjöbenhavn den 10. Maji 1721.

Ordre for Ingenieur Arresen:

Med förste Skib, som til Grinnevigs Havn udi Island bliver affærdiget, og skal henseigle, haver Ober-Conducteuren Magnus Arresen, efter foregaaende H. K. M.s allern. Villie og Befaling, at fortsætte Reisen til Island, hvor han kommende anmelder sig hos Amtmanden, og med samme overlægger hvad nyttigst kan være til dette Værks Indrettelse, hvorefter han begynder sine Operationer i den Synderdeel eller Fjerding af Island, og efter den hannem meddeelte Instruction paa det accurateste optager og siden videre fortfarer. Kjöbenhavn den 13. Maji Anno 1721.

23. Mai. **Bevilling ang. Delingen af et Kalds Enkepension mellem to Præste-Enker.** Frederiksborg

1721.
23. Mai.

23. Mai 1721. — Publiceret paa Althinget 1722 (Althingsb. Nr. XXX); Norske Reg. 24, 293b; Uddr. hos M. Ket. III, 480.

Vi Frederik den Fjerde &c. G. A. V., at eftersom Margrethe Sæmundsdatter, afgangne Herr Thord Jonssen Wigfusii, forrige Sognepræst til Stadestads Menighed og Provst over Snæfeldsnæs Syssel, hans Efterleverske, af Os allerunderdanigst haver været begjerendes, at Vi allernaadigst ville forunde hende, til hendes og hendes sex umyndige Börns Underholdning, den ottende Deel af forbemeldte Kalds Indkomster, efter Vores Norske Lovs Formelding, og Vi af Os elskelig Herr Peder Raben &c. hans til Os derom indgiven allerunderdanigste Erklæring allernaadigst have fornummen, at udi dette Stadestads Kald skal være en formuende Enke tilforn, navnlig Sigri Haagensdatter, som af Kaldets visse Indkomster er tillagt een af de beste Jorder; da, som den norske Lov tilholder, at Efterkommeren udi Præstekaldet aarligen af Kaldet skal give Enken Noget til Underholdning, som Provsten og tvende Præster i Herredet efter Kaldets Leilighed og hendes Vilkaar kunde billigt eragte, dog ikke at overgaae den ottende Part af Præstekaldets visse Indkomme, hvilket hun skal nyde saa længe hun sidder i et ærligt og uberögtet Enkesæde, og hende af Præsten leveres: saa have Vi allern. bevilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tillade, at forskrevne tvende Præste-Enker maa nyde til deres Underholdning den ottende Part af Stadestads Kalds visse Indkomme, hvilken Pension skal lignes imellem dennem efter deres Vilkaar og Tilstand af Provsten og tvende Præster med Superintendentens Raad. Forbydendes &c. Frederiksborg den 23. Maji 1721.

30. Mai.

Bevilling ang. Bispe-Enkernes Pension i Holum Stift. Frederiksberg 30. Mai 1721. — Publiceret paa Althinget 1738 (Althingsb. Nr. XXXVI, 1); Norske Reg. 24, 306; Uddr. hos M. Ket. III, 480.

Vi Frederik den Fjerde &c. G. A. V., at eftersom

1721. 30. Mai. Os elskelig Herr Steen Joenssen, Biskop over Hole Stift for norden paa Vort Land Island, for Os allerunderd. haver andraget, at hans Formands Efterleverske, Os elskelig Fru Druder [þrúður] Tostensdatter, til Underholdning i hendes Enkesæde nyder efterskrevne Holum Domkirkes Jorder, nemlig: Bjargastad, Adalbol, Skarastad, Haug, Litle-Aas, Horghol, Galtarnes, Kistu, Hraun, Nedre-Aas, Vagler og Flatatunga, samt deres aarlig Indkomster og Afgifter, som skal belöbe til henved et Hundred Rigsdaler om Aaret, da have Vi, efter fornævnte Herr Steen Joenssens derhos gjörte allerunderd. Ansögning og Begjering, allernaadigst bevilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tillade, at om hans Hustru, Os elskelig Fru Valgerder Joensdatter, hannem overlever, hun da efter hans Död, og saa længe hun i et ærligt Enkesæde bliver besiddende, maa nyde og beholde forskrevne Holum Kirkes Jorder og deres aarlige Indkomster og Afgifter, saafremt forbem[te] Fru Druder Tostensdatter inden den Tid ved Döden afgaar, mens skulle hun endda være i Live, da skal bemeldte Jorders Afgifter aarlig deles imellem begge, i saa Maade da værende Enker, saa længe de begge ugifte hensidder, og indtil een af dem ved Döden afgaar, da den efterlevende at nyde det altsammen. Forbydendes &c. Frederiksberg den 30. Maji 1721.

9. Juni. **Reskript til Stiftbefalingsmand Raben, ang. Udarbeidelsen af den islandske Lovbog og Ritual. Frederiksborg 9. Juni 1721**[1]. — Norske Tegn. XXI, 460[b]; Uddr. hos M. Ket. III, 481 og hos Fogtm. III, 471.

Frederik den Fjerde &c. V. S. B. T. Vi give dig hermed allernaad. tilkjende, at eftersom Vi af Vores forrige General-Admiral og Stiftbefalingsmand over Vort Land Island, afg. Herr Ulrich Christian Gyldenlewes til

[1]) Reskr. 11. April 1724.

1721. 9. Juni.

Os indkommen allerunderd. Memorial af 20. Junii Anno 1718, med hosföiet Extract af Biskopperne udi bemeldte Island, Os elskelig Herr Steen Jonssen og afgangne Mag. Jon Thorkelssen Vidalin, deres til ham om Kirke-Etatens Etablissement der i Landet indgiven Forslag og Betænkning af 11. Septembr. 1717 have fornummen, at der ingen fuldkommen Kirke-Ritual skal være, saa at nogle Særsindede skal forrette Tjenesten efter deres egen Tykke, med videre, som derudi om de geistlige Love der i Landet er andraget, og Vores elskelig kjære Herr Fader, salig og höiloflig Ihukommelse, den 14. Aprilis Anno 1688 allernaad. haver befalet forrige Superintendenter der i Landet, Mag. Theodorus Thorlacius og Mag. Jonas Wigfusius, at de, tillige med nogle af de kyndigste Provster udi de dem anbetroede Stifter, skulle foretage dem den anden Bog om Geistligheden i den norske Lov, som samme Tid blev de daværende Laugmænd Sigurdus Björnssen og Magnus Jonssen tilsendt, for derefter at indrette den islandske Lov, saavidt mueligt var, og til den Ende den flitteligen eftersee og overveie, hvorvidt de formeente den islandske Lov, saavidt Geistligheden alene angik, derefter kunde indrettes og dermed overeens komme, paa det at en Uniformitet og Lighed udi den norske og islandske Lov, saavidt allermeest mueligt var, kunde blive observeret, med videre samme Befalings Indhold; da have Vi allernaadigst af den 29. Maji 1719 befalet fornævnte Herr Steen Jonssen og nu afg. Mag. Jon Torchelsen Vidalin, at, saafremt der efter samme Ordre med bem^te anden Bog i den norske Lov efter Landets Beskaffenhed at indrette var begyndt Noget, de da dermed skulle continuere og bringe det til Endskab, men hvis intet endnu var gjort derved, de det da fordersamst skulle foretage, og om Noget derudi skulle findes, som ei egentlig er practicabelt der i Landet, da det efter Landets Beskaffenhed at indrette, og som Vi have funden for got, at dennem Laugmændene og nogle af de dygtigste eller

1721. 9. Juni. kyndigste Mænd der paa Landet dertil blev adjungeret, saa og bemeldte Laugmænd derom af samme Dato behörig Ordre tilsendt, og dennem derhos beordret, det samme tillige med nogle af de lovkyndigste Sysselmænd der i Landet at gjöre, saavidt den norske Lov i Almindelighed og den islandske angaar, og det ifölge af forbem^{te} Vores salig Herr Faders til forrige Laugmænd allernaad. ergangne Befaling af den 14. Aprilis Anno 1688, saa haver du nu den fornöden Anstalt at gjöre, at saadanne dygtige og kyndige Mænd dertil vorder udmeldt og beordret. Vi have og derhos tilskikket forbem^{te} Biskopper et Exemplar af den for Vore Riger Danmark og Norge den 25. Julii Anno 1685 allernaadigst udgangen Ritual, for at indrettes af dem ligeledes efter Landets Beskaffenhed, med Befaling, at de deres Conclusum udi begge Dele til Vores videre allernaadigste Approbation til Vores danske Cancellie skal indsende. — Hvad Vi ellers paa dine til Os indkomne allerunderdanigste Memorialer, af Dates: 17. Okt. og 12. Novembr. næstafvigt, haver fundet for got at resolvere, angaaende de derved til en ny Politie-Forordning der paa Landet indgivne Projecter, kan du af hosfölgende Copie af Vores derom til Laugmændene Povel Joenssen Vidalin og Odder Siverssen af denne Dags Dato allernaadigst ergangen Befaling videre see og fornemme. Derefter du dig allerunderdanigst kan vide at rette. Befalendes &c. Frederiksborg den 9. Junii Anno 1721.

9. Juni. **Reskript til Laugmændene Paul Jonsson Vidalin og Oddur Sigurdsson, ang. Udkastet til en Politie-Forordning for Island. Frederiksborg 9. Juni 1721.** — Publiceret paa Althinget 1721 og trykt i Althingsbogen s. A. Nr. XXVII. Norske Tegn. XXI, 462[b]; Uddr. hos M. Ket. III, 481—482 og hos Fogtm. III, 470.

Frederik den Fjerde &c. Vi tilskikke eder herhos et til Os af Os elskelig Herr Peder Raben, Ridder,

1721. 9. Juni.

Vores Admiral og Stiftbefalingsmand over Vore Lande Island og Færöe, ved hans allerunderdanigst Memorial af Dato den 17. Oktobr. sidstforleden indgiven Projeet til en ny Politie-Forordning der paa Landet, tillige med et dertil hörende Anhæng, som han ved en anden sin allerunderdanigste Memorial af den 12. Novembr. næstefter til Os haver indsendt; og er Vores allernaadigste Villie og Befaling, at naar den islandske Lovbog efter de til eder ergangne allernaadigste Befalinger er först bleven indrettet, I da af saadanne Poster, som I kunde eragte egentlig at vedkomme Politien, efter Landets Beskaffenhed, og som det der kan være praeticable, indretter en Politie-Ordning og samme tillige med forberörte herhos fölgende Projeet og Memorial in Originali til Vores videre Approbation til Vores danske Cancellie indsender. I haver Os ellers med förste hidgaaende Skibe allerunderd. at referere, at I denne Vores allernaad. Ordre haver bekommet. Dermed &c. Frederiksborg den 9. Junii 1721.

1722. 23. Mai.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Fuhrmann, ang. Restancernes Inddrivelse til Kongens Kasse. Khavn 23. Mai 1722. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2002, Litr. D, Nr. 433. — Uddrag.

— — — Belangende Restaneernes Inddrivelse, da skulle Vi formode Herr Amtmanden dermed haver Indseende, baade at lade sig af Landfogden samme forevise, den at igjennemgaae og examinere, og at de, som kan afdrage noget eller betale alt, det bliver tilholdt, og videre haves Indseende med Landfogden, det vorder efterkommet, saasom De begge til Hans kgl. Majts Tjeneste og Interesses Befordring lige höit ere forbunden, til hvilken Ende der og vil holdes over sal. höilovlig Ihukommelse Kong Christian den Fjerdes Befaling af 23. April 1596: det ikke Indbyggerne forhandler deres Vare för Kongen har faaet sin Rettighed, hvorom Vi

1722. 23. Mai. Landfogden à parte beordrer, foruden at hans Instruction hannem det tilholder. Vi forbliver &c. Rentekammeret den 23. Maji 1722.

23. Mai. **Rentekammer-Skrivelse til Landfoged Cornelius Wulf, ang. Oppebörselen i Island, Restancernes Inddrivelse m. v. Khavn 23. Mai 1722**[1]. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2002, Litr. D, Nr. 445.

Herhos tilsendes eder Renteskriverens udsatte Antegnelser udi eders allerunderd. aflagde Regenskaber for 1718, 1719, 1720 og 1721, at I eder derover forderligst erklærer, og observerer, at den Rigtighed fölger med, som Antegnelserne requirerer af Thingsvidner og Beviser, og at alt Sligt af Amtmanden attesteres; desligeste haver Vi, efter isluttede Copie, tilskrevet Amtmanden, at holde Sysselmændene til, deres Pligt at efterkomme, med at skaffe eder den behörig Rigtighed til rette Tid, saavel for Landskylden som Sagefaldet m. v., samt at være behjelpelig med Restancens Inddrivelse, saa at, om eder mangler Noget, kan I söge Amtmandens Assistence, thi som Restancen maa inddrives, da, dersom ikke mindelig Betaling kan erholdes, vil Betalingen söges udi deres Midler og Eiendomme, paa det de, hvorledes muelig er, kan indkomme; og overalt gjör I saa forklarlig Rigtighed for Restancerne, at det altid kan sees for hvad Aar de udestaaer. Hvilket alt Vi med dette Aars Skibe vil forvente. Gud befalet &c. Rentekammeret den 23. Maji 1722.

6. Juni. **Kongelig Resolution ang. Svovl-Raffinering. Frederiksborg 6. Juni 1722.** — I Forestilling 25. Mai melder Rentekammeret, at Krudmager David Rosen havde ganske trukket sig tilbage med at forsöge paa Raffineringen af det islandske Svovel efter Kgl. Resol. 25. Nov. 1720. Efter

[1]) Instruction for Landfogden 1. Mai 1751 § 7.

Conference med de Deputerede i Landetatens General-Commissariat, og med General-Major Maul, blev man enig om, at en Hytte kunde bygges ved Christianshavns Mölle, hvor Krudmageren skulde raffinere 1000 ℔ til en Pröve. Veiermesteren ved Holmen, Peter Wartberg, havde og anviist en Anden, som vilde gjöre en Pröve i den i Amalienborg Have staaende Erts-Smelte-Hytte. — Rentek. Norske Relat. & Resol. Prot. 4, Nr. 65.

1722.
6. Juni.

Vi formener allernaadigst, at naar hver af de tvende Personer, som sig haver angiven, gjör en Pröve af 100 Pund, og sligt skeer i Hytten ved Amalienborg, at det var nok til en Pröve, og erfordrede sligt da ikke saa megen Omkostning; dog maatte Materialforvalteren see derhen, at paa Amalienborg af Hytten ingen Materialier imidlertid bortkom. Frederiksborg den 6. Junii 1722.

15. Juni.

Kongelig Resolution ang. **Redskaber til Svovl-Raffinering.** Frederiksborg 15. Juni 1722. — I Rentekammerets Forestilling 8. Juni meldes, at Veiermester ved Holmen, Peter Wartberg, havde andraget, at til Svovlraffineringen behövedes «adskillige af Leer gjorte Capeller, Recipienter og videre Instrumenter, som uden og indvendig skal være glasserede», hvilke han önskede at faae leverede fra den paa Frederiksberg værende Mester Wulf, «som brænder Delfs Gods og Porcellaine». — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 4, Nr. 73; jevnf. Copieb. 2002, Litr. D, Nr. 455—458.

Naar sligt kan skee uden Vores andet Arbeide til nogen Forhindring, saa bevilliger Vi allernaadigst, at bemeldte Wulf de behövende Leer-Redskaber til Svovels-Raffineringen paa Frederiksberg maa forfærdige. Frederiksborg den 15. Junii 1722.

29. August.

Reskript til **Stiftbefalingsmand Raben** og **Amtmand Fuhrmann**[1], ang. **Indberetning af civile Embedsmænds Dödsfald.** Jægersborg 29. August 1722. — Siell. Tegn. LXIII, 432; Fogtm. III, 515.

Frederik den Fjerde &c. V. S. B. T. Eftersom det

[1]) Ligelydende Reskript udfærdiget til alle Stiftbefalingsmænd og Amtmænd i Danmark og Norge.

1722. 29. August. sig tildrager, at naar en eller anden af Vore Civil-Betjenter i Vore Riger Danmark og Norge ved Döden afgaar, derom udi Vore Collegier ingen vis Efterretning haves, hvorefter Os om saadanne Vacancer allerunderdanigst Forestilling kan vorde gjort, for igjen andre udi samme Embeder allernaadigst at beskikke: saa er hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at saasnart nogen Civil-Betjente, det være sig Justits- eller Regnskabs-Betjente, udi det dig allernaadigst anbetroede Stifts Kjöbstæder, saa og paa Landet udi det (de) dig allernaadigst anbetroede Amt (Amter) ved Döden afgaaer, du da strax giver tilkjende i ethvert Collegium, som slig afdöd Betjent haver bekommet sin Bestalling fra, Dagen naar saadan en Betjent er död, samt hans Navn og Bestilling, at Os derefter med Tilforladelighed fra Collegierne kan gjöres allerunderdanigst Forestilling. Du haver Os ellers allerunderdanigst strax at referere, at du denne Vores allernaadigste Ordre haver bekommet. Dermed &c. Jægersborg den 29. Augusti 1722.

1723. 4. Febr.

Kongelig Resolution ang. Reparation af Kirken og Gaarden paa Bessastad. Khavn 4. Febr. 1723.

— I Rentekammerets Forestilling 25. Januar meldes, at Stiftbefalingsmand Raben havde indberettet, at efter Amtmand Fuhrmanns og Præsten til Bessastads Angivelse var 1) Kirken der saa skröbelig, at deri ikke i Regnveir kunde holdes Gudstjeneste, «enten for Alteret eller paa Prædikestolen, ei heller kan Menigheden være fri for Vand, og i Blæst tör de ikke betroe sig i Kirken for Frygt, at Kirken skal blæse ned paa dem». Amtmanden paaberaabte et Brev af 19. April 1616, som paalagde de andre Kirker Bidrag til Bessastad Kirkes Reparation, hvilket Stiftamtmanden fraraadede, men meente, at Omkostningerne, som ansloges til 404 Rd. 2 Mk. 8 Sk., burde udredes af Kongens Kasse. Rentekammeret foreslaaer derimod Contribution af Kirkerne. 2) Med Hensyn til Gaarden Bessastad sögte Stiftamtmanden endnu Tilskud af 164 Rd. 4 Mk. til Fuldendelsen af dens Reparation, m. m., men Rentekammeret gjör opmærksom paa, at Gaarden «alene er til Stiftamtmandens og Amtmandens Commoditet», men til ingen

Nytte for Kongen. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 5, Nr. 9. 1723.

4. Febr.

1) Vi approberer allernaadigst Kammerets Betænkning, og bevilliger, at de 404 Rd. 2 Mk. 8 Sk. til denne Kirkes Reparation udaf Vores Cassa maa forestrækkes, og at af de övrige Kirker i Island af hver 20 Rd. Indkomst 1 Rd. maa udskrives, hvilke Vores Cassa igjen til Indtægt maatte beregnes; i det övrige saa maatte Stiftamtmand Raben sig reversere, at denne Kirke derfore skulle dögtig og forsvarlig blive repareret. — 2) Vi approberer herover allernaadigst Kammerets Betænkning, at Stiftamtmanden, efterdi Vi til denne Gaard 1034 Rd. 36 Sk. haver ladet betale, og Vi i det övrige ingen Fordeel af denne Gaard havde, at Stiftamtmanden det hvad dertil endnu erfordres selv maatte godtgjöre. Kjöbenhavns Slot den 4. Februarii 1723.

Commissorium i en Sag, ang. Bogtrykkeriet paa Holum. Khavn 27. Februar 1723. — Norske Tegn. XXII, 306b; Uddr. hos M. Ket. III, 484—85.

27. Febr.

Frederik den Fjerde &c. Vide maa I, N. N. og N. N.[1], at eftersom Os elskelig Mag. Steen Joenssen, Biskop over Hole Stift paa Vort Land Island, for Os allerunderdanigst haver andraget, at den for mange Aar siden over Hole Stift værende Biskop, afg. Herr Guldbrand Thorlachssen, ved et af ham udi Aaret 1611 oprettet Testamente skal have givet et af ham selv bekostet Bogtrykkerie til Hole Domkirke, men at forrige Biskop over Skalholt Stift paa bemeldte Island, afg. Mag. Theodorus Thorlacius, skal have erholdt en Vores elskelig kjære Herr Faders, salig og höiloflig Ihukommelse, Kong Christian den Femtes allernaadigste Tilladelse, at han og hans Arvinger maatte nyde forberörte ved Holum Stift da værende Bogtrykkerie, og samme

[1]) Plads til Navnene er efterladt aaben saavel i Commissoriet som Contra-Commissoriet.

1723. 27. Febr. til Skalholt forflytte, hvor han ogsaa skal have brugt det sin Livstid, men efter hans Död skal hans Sön, ved Navn Brynjulf Thorlacius, have fört det derfra til sin egen Gaard, hvor det skal have været indtil Aar 1704, da forrige Biskop over Hole Stift, afg. Mag. Bjorno Thorlevius, sig forberörte Bogtrykkerie skal have tilkjöbt, og der igjen sat i Brug, hvorefter Os elskelig Fru Drude Thorstens-. datter, for[ne] Biskop Thorlevii Efterleverske, udi Aaret 1721 skal have overleveret forbem[te] Bogtrykkerie til ovenmeldte nuværende Biskop ved Hole Stift, bemeldte Mag. Steen Joenssen, for noget Bispegaardens resterende Inventarium, og som han formener med rigtige Documenter at kunde gotgjöre, at meerbemeldte Bogtrykkerie skal tilhöre Hole Domkirke, saa haver han til den Ende allerunderdanigst været begjerendes, at Vi allernaadigst vilde anbefale tvende Commissarier, som kunde kjende og dömme paa, hvem samme Bogtrykkerie med Rette skulde tilhöre; da, saafremt I dertil godvilligen kan formaaes, er Vores allernaadigste Villie og Befaling, at I retter eders Leilighed efter, tillige med tvende andre Commissarier, som saavel Brynjulf Thorlacius, som Fru Drude Thorstensdatter og andre Vedkommende paa deres Side, om de det efter Tilbud begjerer, strax haver at foreslaa Parterne paa en beleilig Tid og Sted med forderligste for eder lovligen at lade indstevne, og da dennem om forskrevne deres imellemværende Tvistighed enten udi Mindelighed at forene, eller, forsaavidt deraf ei for andre Retter er anhængiggjort og paakjendt, ved endelig Dom og Sententz efter Loven at adskille, og saadan eders Forretning de Interesserende paa Ansögning under eders Hænder og Signeter beskreven haver at give, som I ville ansvare og bekjendt være; dersom og een af eder formedelst lovlig Forfald ei til den berammende Tid og Sted möde kunde, da skal den, som tilstede kommer, hermed Fuldmagt have og anbefalet være, en Anden i den Udeblivendes Sted til sig at tage, og denne Vores aller-

naadigste Befaling alligevel at fyldestgjöre og efterkomme; men hvis fornævnte Brynjulf Thorlacius og Fru Drude Thorstensdatter, samt andre Vedkommende ei, efter Tilbud, skulle ville bekvemme sig til, tvende Commissarier paa deres Side, som för er meldt, strax at foreslaa, haver I alene med Commissionen at fortfare, og den uden videre Ophold til forsvarlig Rigtighed at befordre; endeligen haver I og, om der forefalder nogen Tvistighed at kjende paa, alvorligen at tilholde Parterne, at de uden nogen Undskyldning eller Forevending fremlægger for eder udi Retten alle de Breve og Beviisligheder, som de til Sagens Oplysning og Rettens Bestyrkelse kan have, eller og for eder beviisligt gjörer, at de dennem ei haver kundet i rette Tider bekomme, saafremt de agter sig deraf at betjene, saasom Vi efterdags ikke ville tillade, at noget Brev eller Beviis, som ei tilforn for andre Retter haver været i Rette, eller ere i Acterne indförte, maa for Vores Höieste-Ret fremlægges, mindre der antages eller paakjendes, undtagen i de Tilfælde, som Loven ommelder. saa haver I og for ved eders Doms Slutning udi Acterne at udföre, at I Parterne denne Vores allernaadigste Villie haver foreholdt, paa det de sig i bemeldte Höiesteret ei med Noget skal have at undskylde. Givet &c. Hafniæ d. 27. Februar. Anno 1723 [1].

1723.
27. Febr.

Privilegium paa Bibelens Trykning paa Holum. Khavn 27. Februar 1723. — Publiceret paa Althinget 1724 og trykt i Althingsbogen s. A. Nr. XXII, samt foran Udgaven af Bibelen paa Holum 1728 Fol. Norske Reg. 25, 66; Uddrag hos M. Ket. III, 485.

27. Febr.

Vi Frederik den Fjerde &c. G. A. V., at eftersom Os elskelig Herr Peter Raben, Ridder, Vores Admiral

---

[1]) s. D. er udfærdiget Contra-Commissorium for to Mænd paa Brynjulf Thorlacii og Fru Þrúður Þorsteinsdatters. Side i samme Sag. Norske Tegn. XXII, 308b—310.

1723.
27. Febr.

og Stiftbefalingsmand over Vore Lande Island og Færöe, for Os allerunderdanigst haver andraget den store Mangel, der skal findes paa Bibler udi bemeldte Island, og derhos begjert, at Vi allernaadigst vilde tillade, at Os elskelig Mag. Steen Joenssen, Biskop over Hole Stift paa bem^{te} Island, Bibelen paa ny maatte lade trykke og til dennem, som samme maatte forlange, for en billig Priis sælge og afhænde, da have Vi, efter saadan hans herom allerunderdanigst gjorte Ansögning og Begjering, allernaadigst bevilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tillade, at fornævnte Biskop Mag. Steen Joenssen Bibelen udi det islandske Sprog der i Landet maa lade oplægge og trykke, og samme for saa billig en Priis, som Vores Amtmand tillige med forbem^{te} Mag. Steen Joenssen og Os elskelig Herr Joen Arnessen, Biskop over Skalholt Stift, kunde finde forsvarlig, enten imod rede Penges Erlæggelse eller for gode Kjöbmandsvare, til alle og enhver, som samme Bibel maatte behöve og begjere, sælge og afhænde; dog haver meerbemeldte Biskop Mag. Steen Joenssen ved dette Værk fornemmeligen derhen at see, at den udi Missions-Collegii Bogtrykkerie her i Vores kongel. Residentsstad Kjöbenhavn oplagte nye Edition af den danske Bibel, forsaavidt de derudi gjorte Forbedringer angaar, det meste mueligt er vorder fulgt, saa og at denne nye Edition i det islandske Sprog rigtig og correct vorder oplagt og trykt. Forbydendes &c. Hafniæ den 27. Februarii Anno 1723.

12. April.

Kongelig Resolution ang. **den islandske Handels Forpagtning.** Khavn 12. April 1723. — I Rentekammerets Forestilling 5. April berettes, at Kjöbmændene til Slutning havde budt 18000 Rd. Croner aarlig, med 10 % Lage, eller 19,800 Rd. Cour., som Afgift af den islandske Handel, men undsloge sig for at overtage Jordebogen. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 5, Nr. 65.

Vi bevilliger allernaadigst, at de islandske Interessen-

tere, for de aarlig budne 18000 Rd. Croner med 10 pro Cento Lage, Havnene sammesteds at beseigle paa 6 Aar maa overlades. Hvad det övrige om Jordebogens Indkomster er angaaende, saa bevilliger Vi allernaadigst, at det dermed maa forholdes som det tilförend har været brugelig. Kjöbenhavns Slot den 12. April 1723.

1723. 12. April.

Forordning for Norge, ang. Leilændingers Forkjöbsret til Gaarde. Rosenborg 18. Junii 1723[1].

18. Juni.

— Udvidet til Island, uden at være publiceret, ved Reskript 22. Decembr. 1797, jevnf. For. 22. Juli 1791. — Norske Reg. 25, 144; Original-Aftryk i det kongel. og Universit. Bogtrykkerie; Qvart-Forr. 1723, S. 87—88; Schou II, 464—65.

Forordning anlangende at naar nogen Jorddrot i Norge vil afhænde den Gaard, som Leilændingen med Böxel og Livs-Fæste besidder, da skal han den Leilændingen först tilbyde:

Vi Frederik den Fjerde &c. G. A. V. At eftersom af en og anden til Os indkomne Klagemaale er befunden, hvorledes at adskillige Jorddrotter udi Vort Rige Norge skal afhænde de Gaarde, som af Leilændinger beboes, efter at de mange Aar derpaa haver siddet, og Gaardene med Bygninger samt Ager og Eng forbedret og holdet i forsvarlig Hævd, hvorover Leilændingerne ere bleven tvungen til Gaardene for andre at afvige, som dem uafvidendes sig samme underhaanden kunde have tilforhandlet, da have Vi allernaadigst for got befunden, en Vores derom den 18. Januarii 1710 til Vores forrige Geheime-Raad og Vice-Statholder i bemeldte Vort Rige Norge afgangne Hr. Johan Wibe udstedde skriftelige Befaling, hermed at igjentage, og til Rettens Betjenteres og andre Vedkommendes Efterretning, ved denne Vores Forordning at kundgjöre og foranstalte, saasom Vi og hermed allernaadigst kund-

[1]) For. 25. Febr. 1733.

1723. 18. Juni. gjörer og foranstalter, at naar nogen Jorddrot skulle blive tilsinds at afhænde den Gaard som Leilændingen med Böxel og Livs-Fæste besidder, da skal han den först sin Leilænding tilbyde, om han derfor vil give saa meget som en anden, og hvis Leilændingen den vilde beholde, da han at være nærmest til Kjöbet, og Gaarden, han saaledes besidder, til Eiendom at nyde, dog Odels Lösnings Retten herudinden uforkrænket at forblive; Thi byde Vi og hermed befale Vores Statholder i Vort Rige Norge, samt Grever og Friherrer, Stiftbefalingsmænd, Amtmænd, Laugmænd, Præsidenter, Borgemester og Raad, Fogder og alle andre, som denne Vores Forordning under Vort Caneellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til alles Efterretning strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Rosenborg den 18. Junii Anno 1723.

23. August. **Octroy paa den islandske Handel paa sex Aar. Khavn 23. August 1723.** — Rentek. Norske Exped. Prot. 1, 640—666.

Octroye for Commerceraad Peder Kaysen for Havnerne Holmen og Husevig i Island, Annis: 1724, 1725, 1726, 1727, 1728 og 1729, imod aarlig Afgift 1930 Rd. Croner:

Vi Frederik den Fjerde &c. G. A. V. At saasom Vi ved Vores allernaadigste Resolution af 12. April og 27. Julii sidstafvigt haver bevilget de islandske Interessenter, efter deres allerunderdanigste gjorte Ansögning, samme Lands Beseiling for tilstundende sex Aar, saasom næstfölgende Aar 1724, 1725, 1726, 1727, 1728 og 1729, for den Summa 18,000 Rd. Croner, siger atten Tusinde Rigsdaler Croner, eller i Mangel af Croner in Natura 10 pro Cento Lage, aarlig til hver 11te Decembr. udi Vores Zahlkammer at betale, efter den Ligning som Interessenterne over hver Havn selv haver gjort, og Vores her i Staden bosiddende Commerceraad og Negotiant, Os elskelig ædle og velbaarne Pe-

der Kaysen deribland haver erklæret sig at indestaae og svare for Havnerne Holmen og Husevig 1930 Rd. Croner, altsaa bliver hannem disse Havners Beseigling paa efterfölgende Conditioner overdragen:

1723. 23. August.

[§ 1—25 mut. mut. ligelydende med Octroy 5. Mai 1721; samt ligeledes de forandrede Paragrapher for Vestmannöerne og Örebakke]. — Givet paa Vores kongel. Residentz udi Kjöbenhavn den 23de Augusti 1723.

Ligelydende Octroyer bleve under samme Dato udfærdigede for efterfölgende Interessenter, nemlig:

1) Niels Hendrichsen paa Rödefjord aarl. 1170 Rd. Cr.
2) Peder Arvesen paa Dyrefjord . — 505 — —
3) Bartholomæus Jacobsen paa Berefjord . . . . — 605 — —
4) Vittus Bjering Matthiesen paa Budenstad . . . , ... — 750 — —
5) Niels Birch paa Isefjord . . . . — 1050 — —
6) Christen Pedersen Borup og Interessenter paa Kieblevig, Skagestrand og Reehefjord . . . . . — 1615 — —
7) Christopher Jensen Lund og Interessenter paa Havnefjord og Eyefjord . . . . — 1300 — —
8) Mogens Christensen og Interessenter paa Bosand . . . . — 1265 — —
9) Henrik Klein paa Patrisfjord . . — 615 — —
10) Nicolai Burmester paa Grindevig — 455 — —
11) Jacob Nielsen paa Vapnefjord . — 325 — —
12) Afg. Stadshauptmand Matthias Pedersens Enke og Christian Povelsen Fyhn paa Stappen. . . . — 1350 — —
13[1]) Key Schougaard paa Revet og Olufsvig . . . . — 905 — —

[1]) Nr. 13, 14 og 15 er udstedt 30. August, Nr. 16, 17 og 18 den 6te September.

1723. 23. August.

14) Jens Lassen paa Stichelsholm, Commervog og Grönnefjord . .	aarl.	1200	Rd. Cr.
15) Margareta Sal. Jörgen Windekildes paa Bildahl . . . . ,	—	510	— —
16) Jacob Nielsen, Abraham Klöker, Gregorius Nielsen og Peder Nielsen Trige paa Hofsos	—	525	— —
17) Raadmand Andreas Bech paa Vestmanö	—	1010	— —
18) Niels Terchildsen og Medinteressenter paa Örebakke	—	915	— —

5. Novbr.

Forordning om naar Sigtelses eller Benægtelses-Eder maa aflægges. Khavn 5. Novembr. 1723[1]. — Ikke publiceret i Island, men optaget i Henhold til For. 14. Sept. 1792. — Siell. Reg. 51, 521b—522; Original-Aftryk i det kongel. og Universitetets Bogtrykkerie; Qvart-Forr. 1723, S. 111—112; Schou II, 468—69.

Vi Frederik den Fjerde &c. G. A. V. At om endskjöndt Lovens förste Bogs fjortende Capitel tydelig foresiger, hvorledes med Sigtelse og Eed bör forholdes, saa have Vi dog ugjerne maat fornemme, at adskillige Misbrug og Uorden derimod begaaes, deels derudi, at Parterne udi deres Indlægger indföre Sigtelses eller Benægtelses Eeder, som dennem ikke af Dommerne ere paalagte, deels at Dommerne undertiden paalægge Parterne at gjöre Sigtelses eller Benægtelses Eed og den virkeligen imodtage, ved hvilken Omgang de ikke alene hindre Rettens frie og ubehindrede Löb, i det at Vedkommende derved beskjæres den lovlige Indsigelse de kunde have imod saadanne Eeders Antagelse, men endog stor Forargelse ved Guds Navns Misbrug foraarsages. Da, paa det slig skadelig Misbrug og Uorden kan aldeles vorde afskaffet og Parternes Fornærmelse forekommes, have Vi allernaadigst funden for got at

[1]) For. 14. Sept. 1792.

forbyde, som Vi og hermed alvorligen forbyde, at ingen Dommere, som staar under Appellation, maa understaae sig, naar de befinde Sigtelses eller Benægtelses Eed til nogen Sags Oplysning fornöden, den at imodtage, saa længe den paagjeldende Contrapart derimod protesterer, eller erklærer sig ved Appellation at ville paaanke saadan Dom, med mindre Sagens Hovedstoel og det, som Sagen reiser sig af, ikke belöber sig til den Summa, som efter Loven til Höiesteret maa indstevnes; thi da maa Overdommeren ende Parternes Tvistighed ved at antage saadan paalagte Sigtelses eller Benægtelses Eed. Men naar Parterne om den tildömte Eeds Aflæggelse ere enige, maa den af Dommeren endog i den förste Instantz imodtages. Ligeledes ville Vi og strengeligen have forbudet, at ingen maa udi sine skriftlige Indlægger indföre nogen Eed, som hannem ikke er bleven paalagt, og det under vilkaarlig Straf efter Sagens Beskaffenhed, men naar Dommeren finder tjenligt at paalægge ham Eed, da bör han den gjöre paa de Maader, og udi de Terminis, den ham af Dommeren foreskrives, dog imodtages ei saadan Eed, med mindre Parterne ere enige om, at Sagen ved Eed kan og maa afgjöres. Hvorefter alle og enhver sig allerunderdanigst have at rette. Og byde Vi hermed og befale Vores Grever og Friherrer, Stiftbefalingsmænd, Amtmænd, Landsdommere, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle andre Vedkommende, som denne Vores Forordning under Vores Cancellie-Segl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til alles Efterretning strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Kjöbenhafn den 5. Novembris Anno 1723.

1723. 5. Novbr.

Kongelig Resolution ang. **Besættelse af Embeder.** Khavn 17. Januar 1724. — I Rentek. Forestilling 3. Jan. meldes, at om det ved Grim Magnussons Dödsfald vacante Arnes Syssel sögte Vicelaugmand Niels Kjer,

1724. 17. Januar.

1724. 17. Januar.

som i 20 Aar havde været Sysselmand i Kjosar Syssel; om dette derimod sögte Jon Oddsson Hjaltelin, som i 6 Aar havde været Laugrettesmand, med Tilbud af 45 Rd. Fæste, og Sigurd Sigurdsson, som havde i 23 Aar været Landthingsskriver, med Tilbud af 40 Rd. Fæste. Afgiften af Arnes Syssel var 100 Rd. Specie i Fæste, samt aarlig 55 Rd. Specie og 2 Frimænd til Söes; af Kjosar Syssel aarlig Afgift 30 Rd. og 40 Alen Vadmel. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 6, Nr. 6.

Vi bevilliger allernaadigst, at Landsthingsskriveren Sigurd Sigvardsen Arne Syssel maa confereres, naar han ville give de 100 Rd. Specie s udi Fæste, samt den deraf gaaende aarlige visse Afgift, og efterdi Niels Kjer er Vicelaugmand og Sysselmand i Kjose Syssel, saa haver Vi, for Conseqvensens Skyld, hannem ikke villet lade forflytte til det vacante Arne Syssel, dermed at, naar han engang ved Döden afgaar, det da bliver ophævet, at Laugmanden ikke tillige bliver Sysselmand, men enhver Betjening af en àparte Person bliver besat. Kjöbenhavns Slot den 17. Januarii 1724.

8. Febr.

Reskript til Stiftbefalingsmand Raben ang. Terminen for Dommes Indstævning til Overretten. Fredensborg 8. Februar 1724. — Publiceret paa Althinget 1724 og trykt i Althingsbogen s. A. — Norske Tegn. XXII, 545; Ket. III, 370; Uddr. hos Fogtm. III, 543.

Frederik den Fjerde &c. V. S. B. T. Eftersom Vi, saavel af den fra Os elskelig Niels Fuhrmann, Vores Amtmand paa Vort Land Island, af den 14. Septembr. udi næstafvigte Aar til Os indkommen allerunderdanigste Memorial, som af din hosföiede Forestilling, allerunderd. have ladet Os referere, at formedelst udi Vores den 19de Aprilis Anno 1704 til Vores forrige General-Admiral og Stiftbefalingsmand over bemeldte Island og Færöe, afg. Herr Ulrich Christian Guldenlöve, allernaadigst ergangen Befaling, ingen vis Tid er determineret, til hvilken de for Laugthinget afsagde Domme for Oberretten der i Landet til videre Paakjendelse af Vedkommende skal indstævnes, hvoraf endeel

Trættekjære, tvertimod den Skik og Sædvane som hidindtil der i Landet haver været brugelig, at de for Laugthingsretten det ene Aar afsagde Domme, hvormed enten af Parterne ei haver villet være fornöiet, til den næste Aar der efter holdte Oberret ydermere ere bleven indstævnte og paakjendte efter eget Gotfindende, og for Tiden at prolongere, udi de Sager, som det ene Aar udi Laugthingsretten ere paadömte, det andet Aar der efter, og undertiden efter mere end 12 Maaneders Forlöb, Oberrettens Stævning först udtager, hvorved endda Parterne med et heelt Aars Varsel til den Aaret derefter holdende Oberret först omsider indstævnes; da, paa det saadan uforsvarlig Ophold og Udflugter herefter kunde hindres og forekommes, er nu hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at det ene Aars ved Landsthinget afsagde Domme, som en af Parterne vil paaanke, bör til næste Aars Oberret indstævnes og da til videre Paakjendelse foretages. Derefter du dig allerunderdanigst haver at rette og derom fornöden Anstalt at lade gjöre. Dermed &c. Fredensborg Slot den 8. Februarii 1724.

1724. 8. Febr.

Reskript til Stiftbefalingsmand Raben, ang. Udarbeidelsen af den islandske Lovbog og Politie-Anordning. Frederiksberg 11. April 1724. — Norske Tegn. XXII, 592; M. Ket. III, 371; Uddr. hos Fogtm. III, 546.

11. April.

Frederik den Fjerde &c. V. S. B. T. Saasom Vi af den af dig indsendte allerunderdanigste Memorial fra Poul Joenssen Widalin, Laugmand for synden og östen paa Vort Land Island, dat. 1. Septembr. udi næstafvigte Aar, og den derom af d. 7. Januarii sidstleden hosföiede allerunderdanigste Forestilling, have ladet Os referere, at endeel efterladne Sysselmænd der i Landet, og især Odder Sivertssen, Laugmand for norden og vesten paa bemeldte Island, skal være Aarsag til det, at Vores allernaadigste Befalinger, angaaende at

1724. 11. April. den islandske Lovbog efter Landets Beskaffenhed, og saavidt muueligt kunde være efter Vores norske Lov, ei er bleven indrettet, og at imidlertid moxen intet skal være foretaget angaaende det af dig til Os indsendte allerunderd. Projeet til en Politie-Forordning der i Landet, som Vi d. 9de Junii 1721 have tilsendt fornævnte tvende Laugmænd, med allernaadigste Befaling, at naar den islandske Lovbog, efter de til dem ergangne Ordres, förstvar bleven indrettet, de da af saadanne Poster, som de kunde eragte egentlig at kunde vedkomme Politien, efter Landets Beskaffenhed, og som det kunde der være practicable, de da skulde indrette en Politie-Ordning, saa og at du formener, at bemte Laugmand Odder Sivertssen ei efter sit Embedes Pligt skal gjöre hvad han burde, men derimod skal betage baade Kirker, Hospitaler og andre, Deres, samt före Folk i unyttige og vidtlöftige Proeesser, med videre, til hvilken Ende du allerunderdanigst begjerer, at meerbemeldte Laugmand Odder Sivertssen aldeles maatte blive casseret, og en anden dygtig og beqvem Mand i hans Sted foreslaaes, og Vi den 17. Februarii 1721, angaaende den fra Os elskelig Niels Fuhrmann &c. da over hannem indgiven Klage, allernaadigst befalede dig, at om det sig saaledes forholdte, du da, efter den dig allernaadigst givne Instructions 4de Artieul, havde at lade hannem tiltale ved hvem du der i Landet dertil vilde beskikke, efter den Myndighed, som du efter Loven og din Instruetion havde, at forfölge og redressere saadanne Sager uden nogen anden Vores special Ordre, Vi og den 9de Junii næst efter have tilsendt dig Copie af hvis Vi under samme Dags Dato allernaadigst have anbefalet begge Laugmændene, angaaende Politie-Forordningens Indrettelse der i Landet; saa er nu hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at du alvorligen seer der hen, at forbcrörte Vores til dig ergangne Ordre af 17de Februarii 1721 i alle Maader vorder efterlevet. Og angaaende Projeetet til en Politie-Forordning, ville Vi aller-

naadigst at det skal forblive ved Vores Befaling af den 9de Junii udi samme Aar. Derefter du dig allerunderdanigst haver at rette. Befalendes &c. Frederiksberg den 11. Aprilis Anno 1724.

1724. 11. April.

Bevilling ang. Gudstjenestes Holdelse i Kirken paa Hliðarenda. Frederiksberg 15. April 1724.[1]

15. April.

Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1724. — Norske Reg. 25, 315b.

Vi Frederik den Fjerde &c. G. A. V. At eftersom Bryniolfer Thordersson Thorlacius, forhenværende Sysselmand udi Arne Syssel paa Vort Land Island, af Os allerunderdanigst haver været begjerendes, at Vi, udi allernaadigst Henseende til hans lange og continuerlige Svaghed, allernaadigst ville tillade, at Guds Ords Tjeneste maatte forrettes hver tredie Helligdag udi Hliderende Kirke, til Jefnet med Teigs Hovedkirke og Annexen paa Eyvindermule, hvorimod han allerunderdanigst forpligter sig, at hverken hans Sognepræst, den som nu er eller herefter kommendes vorder, ei heller Hovedkirken paa Teig, i deres Interesse noget skal afgaae, som han og hans Naboer til Dato har været skyldig at yde; da have Vi, efter saadan bemeldte Bryniolfer Thorderssen Thorlacius hans allerunderdanigst gjorte Ansögning og Begjering, allernaadigst bevilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tillade, at Guds Ords Tjeneste maa forrettes hver tredie Helligdag udi Hliderende Kirke, naar ellers ved Tjenesten i rette Tide i Hovedkirken og Annexet intet forsömmes. Forbydendes &c. Frederiksberg den 15. Aprilis Anno 1724.

Octroy og Privilegier angaaende den paa Island faldende Raae-Svovel. Aachen 28. Juni 1724[2]. — Publiceret paa Althinget 1725 og trykt i Althings-

28. Juni.

[1]) Bevill. 6. Mai 1729.

[2]) Plak. 29. Marts og 26. April 1727.

1724. 28 Juni. bogen s. A. Nr. XVII. — Original-Aftryk i det kongel. og Universitetets Bogtrykkerie; M. Ket. III, 372—75; Qvart-Forr. 1724, 43—46; Rubr. hos Schou II, 480.

Vi Frederik den Fjerde &c. G. V. At som Vores Stök-Gjetmester Friderich Holtzmann og Vores Krigs-Cancellie-Forvalter Friderich Seekmann, sig have tilbudet og paataget, den paa Vort Land Island faldende Raae-Svovel paa deres egen Bekostning at lade luttre og raffinere, saa have Vi, paa det saa nöttigt et Verk udi Vore Riger og Lande kunde indföres og maintineres, efter deres allerunderdanigste derom gjorte Ansögning, allernaadigst for got fundet dennem dertil fölgende Friheder og Privilegier at bevilge og forunde, saasom Vi og, ved denne Vores allernaadigste Octroy, dennem og deres Arvinger, eller hvem de disse Friheder og Privilegier maatte overlade, hvilket dog ikke maa være til nogen Udenrigs Beboere, men alene til Vores egne Undersaatter, hermed bevilge og forunde:

1) At de alene og ingen anden maa have Frihed den paa Vort Land Island faldende Raae-Svovel at lade samle, afhente, raffinere og sig, som de best vide, ville og kunne, til Nötte gjöre, dog at de ei den Raae-Svovel til andre Stæder, end som Danmark eller Norge, lader henföre, og skal den Raae-Svovel med danske eller norske Skibe hidföres, saa længe de, for samme Fragt, som de udenlandske Skippere, sig det vil paatage. — 2) At de maa staae dem frit for, udi Vore Riger og Lande, hvor de det selv ville, eet eller flere Raffineer-Laboratoria, til den raae Svovels Luttrelse, at oprette, dog at det skeer paa de Stæder, som ere nogenledes afsides, baade for at forekomme al Fare, saa og den ved Raffineringen forefaldene onde Stank. — 3) At efter eet Aars Forlöb, dersom de imidlertid bevise at have saa meget i Forraad, som udi Vore Riger behöves af den luttrede Svovel, og at den er lige saa god og forsvarlig, som den andensteds fra haves, da ingen

fremmed Svovel, under Straf af Confiscation, Halvdelen til Os og Halvdelen til dennem, i Vore Riger og Lande maa indföres. — 4) At de den Svovel, som de udi Vore Riger og Lande lade raffinere, frit og ubehindret til alle og enhver, saavel inden- som udenlands maa bortsælge og udföre lade, dog at de altid saa stor en Qvantitet, som til Vore Kruud-Værkers og Laboratorii Brug, samt til Vore Lande og Rigers Fornödenhed, som meldt, kan behöves, i Forraad have, og Prisen derpaa ikke höiere sætte, end som hidindtil her har været Markets Gang. — 5) At alt det Svovel, enten det maatte være raffineret eller uraffineret, som de fra Island lade hidbringe, saavel som og alt det raffinerede Svovel, som de her sælge eller lade udaf Landet före, udi alle Vore Riger og Lande, saavel ved Ind- som ved Udförselen, maa være aldeles fri for al slags Told, Skatter eller andre Afgifter, med hvad Navn det og være kunde, dog have imidlertid Vore Tolder hvert Aar en rigtig Extract paa, hvormeget Raae-Svovel er indkommen, samt hvormeget raffineret dito er udgaaen, til Vores Kammer-Collegium at indsende. — 6) At det Huus og der til hörende Plads, hvor de deres Raffineer-Laboratorium oprette, maa være fri for Indqvartering, og alle andre ordinaire og extraordinaire Skatter og Afgifter, saavel som og de Folk, hvoraf de sig ved Raffineringen betjene, for alle borgerlige Onera og personelle Skatter, saa længe som saadan Huus og Plads til Raffineringen bruges.

1724. 28. Juni.

Og, som Vi da ei alene allernaadigst og alvorligen ville, at alle oven anförte Privilegier og Friheder uryggeligen skal holdes, og fornævnte Stök-Gjetmester Holtzmann og Cancellie-Forvalter Seckmann og deres Arvinger, eller hvem de denne Vores allernaadigste Octroy maatte overlade, til gode komme, saa længe de paa deres Side den udi Vort Navn med dennem sluttede Contract, om en aarlig Qvantitet raffineret Svovels Leverance til Vore egne Kruud-Værkers og Laboratorii For-

1724. 28. Juni. nödenhed, vedbörende efterleve, men Vi endog til den Ende hermed for Os og Vore kongel. Arve-Successorer udi Regeringen allernaadigst declarere og forsikkre, dette Svovel-Raffinaderie udi Vores kongel. Protection at ville tage, og ved disse givne Privilegier kraftigst at ville haandhæve. Saa byde og befale Vi Vore Stifts-Amtmænd, Amtmænd, Magistrater, Told- og andre Betjente, som denne Vores allernaadigste Octroy under Vort Seigl tilskikket vorder, at de dens Indhold til alle Vedkommendes Efterretning paa behörige Steder lade publicere og bekjendtgjöre, saa og stricte derover holde, at den i alle Punkter vedbörende og uryggeligen vorder efterlevet; i Særdeleshed befales hermed alvorligen Vores nuværende eller herefter kommende Stiftamtmand paa Vort Land Island, i Vort Navn den tilstrækkelige Anstalt at forföie, at ei alene med al optænkelig Flid vorder forhindret, at ikke Andre end bemeldte Stök-Gjetmester Holtzmann og Cancellie-Forvalter Seckmann, som Vi alene dertil have privilegeret, den paa Island faldende Raae-Svovel samler eller sig til Nötte gjör, og langt mindre til fremmede Stæder henförer, men endog at de, som maatte betræffes herimod at have handlet, eller og herudinden at have colluderet og igjennem Fingre seet, uden Persons Anseelse vorder anholdene, og som Vore Mandaters modtvillige Overtrædere straffede, item og hos vedkommende Betjente og samtlige Vore Undersaatter overalt paa Vort Land Island den Ordre at stille, at Stök-Gjetmester Holtzmann og Krigs-Cancellie-Forvalter Seckmann, eller hvem de til den Raae-Svovels Samling paa Island og dens Transportering derfra committere, med Folk og anden Fornödenhed paa Forlangende for billig Betaling af yderste Muelighed bliver assisteret, og dennem under haard Straf herudinden ei nogen Hinder gjort vorder. Givet udi Aacken den 28. Junii Anno 1724.

Reskript til Stiftbefalingsmand Raben, ang. Undersögelse af Justitiens Administration i Island. Frederiksberg 16. Februar 1725. — Norske Tegn. XXIII, 25b—26; M. Ket. III, 375 (med Datum 17. Februar).

1725. 16. Febr.

Frederik den Fjerde &c. V. S. B. T. Hvad Odder Sivertsen, Laugmand for norden og vesten paa Vort Land Island, udi en sin til Os indkommen allerunderdanigst Memorial, af Dato 18. Augusti 1724, allerunderdanigst haver andraget, angaaende hvorledes Justitien vrangelig administreres og Myndigheden misbruges af Sysselmændene der paa Island, og ellers beretter, hvorledes Sysselmanden udi Snæfjeldsnes og Hunevands Sysler, Johan Christopher Gottrup, skal udi Aaret 1723 den 22. Novembris uden Aarsage have angrebet en reisende Mand, ved Navn Poul Gunnerssen, og selv bundet og ladet binde samme Mand med Baand baade paa Hænder og Födder, og derefter udi Vores Navn forkyndet Arrest over hannem, saa og henfört ham fra Snæfjeldsnes Syssel til bemeldte Gottrups Bopæl Thingöre Kloster, og hannem der udi Arrest og Fængsel holdet indtil den 18. Januarii 1724, med videre hans ubillige Medfart; desligeste og, at Sysselmanden udi Bardestrands Syssel, Teiter Aresen, skal have taget sig den Myndighed, paa Hjemthinget ved en Dom af 20. Maji 1722 at pardonnere tvende Personer, nemlig en Mand ved Navn Gudmunder Brandssen, som havde avlet Börn med tvende Systere, saa og den sidste af samme tvende Systere, ved Navn Gudrun Björnsdatter, paa deres Liv imod Loven, med videre, som anfört findes: kan du selv af bemeldte Laugmand Odder Sivertsens allerunderdanigste Memorial og hosfölgende fem Bilage udförligere see og fornemme. Thi er Vores allernaadigste Villie og Befaling, at du nöie informerer dig om indbemeldte Sagers Beskaffenhed, og derhos indberetter, hvorvidt samme Sager ere paadömte, og haver du saa Os derved igjen at tilstille ovenbemeldte

1725. 16. Febr. Memorial og Bilage in Originali til videre Vores allernaadigste Resolution. Dermed &c. Frederiksberg den 16. Februarii 1725.

5. April. **Rentekammer-Resolution** ang. **Sagefalds-Regnskaber.** Khavn 5. April 1725. — Bekjendtgjort paa Althinget 1725 (Althingsb. Nr. XIII, 12) som Uddrag af Kammerets Decisioner til Landfogdens Regnskaber for 1717—18; jevnf. Rentek. Skr. til Landfoged Wulf 5. April 1725 (Isl. og Færöe. Copieb. 2003, Litr. E, Nr. 227).

V. Post, 1. Artikel. angaaende Sagefaldet for dette Aar (1717—1718?), som först næste Aar er til Indtægt af endeel Sysselmænd, da deciderer Kammer-Collegio herom saaledes in generaliter, at hvilken Sysselmand der ikke efterdags sit Regnskab aarlig indleverer, skal ansees med 10 Rigsdalers Mulkt, som Landfogden strax skal være forpligtet at indfordre og beregne, hvilket Landfogden hermed til Efterretning extraheres, for at gjöre Sysselmændene bekjendt og selv at efterleve.

23. April. **Reskript til Stiftbefalingsmand Raben,** ang. **Udarbeidelsen af den islandske Lovbog.** Fredensborg 23. April 1725. — Publiceret paa Althinget 1725 og trykt i Althingsbogen s. A. Nr. XIV; Norske Tegn. XXIII, 73; M. Ket. III, 377; Uddr. hos Fogtm. III, 574.

Frederik den Fjerde &c. V. S. B. T. Eftersom Paul Widalin, Laugmand for synden og östen paa Vort Land Island, for Os allerunderdanigst haver andraget og sig beklaget, hvorledes, da han udi Aaret 1723 udi det ham anfortroede Laugdömme havde forskrevet Sysselmændene til den 24. Junii at möde paa det sædvanlige Laugthings Sted, for at deliberere om den nye Project til den islandske Lov, som han i Anledning af Vores til hannem og Laugmand Odder Sigurdssen ergangne Befaling havde forfattet, skal ei nogen af Sysselmændene, foruden Haagen Hanssen af Rangaarvalle Syssel være kommen tilstede, hvilken deres Udeblivelse han og for

Amtmanden, Os elskelig Niels Fuhrmann, skal have tilkjendegivet, som derefter den 14. Februarii 1724 har tilsendt ham sin Ordre til Sysselmændene, at de skulde indfinde dem til den Tid og Sted, som han dem foreskrev, til dette vigtige og höiangelegene Værks Fuldbyrdelse, og endskjöndt han atter paa ny den 4. Martii næst efter skal have tilskrevet Sysselmændene, at möde til den 25. Junii afvigte Aar, for, som meldt, at deliberere over samme Værk, og derhos föiet Copie af forne Amtmand Fuhrmanns Ordre, skal dog Ingen have mödt, undtagen Vice-Laugmand Niels Kjer og Sysselmanden over Borgefjords Syssel, Sigurd Jonssen, hvorover de maatte reise derfra igjen, og Værket, formedelst de Andres Udeblivelse, endnu bleven ganske forsömt. Thi er hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at den Anstalt af dig vorder gjort, at Sysselmændene tilholdes, ikke at unddrage sig fra at möde til Deliberation om den Anno 1719 allernaadigst anbefalede Project til en Lovbog der i Landet. Dermed &c. Skrevet paa Vort Slot Fredensborg den 23. Aprilis Anno 1725.

1725. 23. April.

Reskript til Biskoppen i Skalholt, Mag. Jon Arnason, og to Medcommissarier, at undersöge, kjende og dömme i den schwartzkopfske Sag. Frederiksberg 8. Februar 1726. — Norske Tegn. XXIII, 164b; Uddr. hos M. Ket. III, 493.

1726. 8. Febr.

Frederik den Fjerde &c. V. B. T. Eftersom for Os allerunderdanigst er bleven andraget, at den dig Herr Thorlifer Arnesen og Haagen Hanssen d. 17. Maji udi næstafvigte Aar allernaadigst anbefalede Commission, anlangende at undersöge samt kjende og dömme udi en Sag angaaende Apollonia Svartzkopf, som paa Bessested udi Vort Land Island ved Forgift skal være bragt af Dage, ei skal have kundet naae den af Os allernaadigst intenderte Fremgang, endeel formedelst

1726. 8. Febr. den Tid, der skal være medgaaet til de mange Vidner at examinere, endeel og fordi du, Herr Thorlifer Arnesen, ei skal have villet tillade, at Vidner maatte föres paa Ord, som over Aars Forlöb kunde være passerede, da, paa det at Sandheden kunde komme for Lyset, saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi allernaadigst have dispenseret og bevilget, at alle de Vidner, som I kunde eragte fornöden til Sagens Oplysning, maa for eder samtlige udi Commissionen föres og afhöres, omendskjönt de kunde vidne om Ord, som over Aar og Dags Forlöb kunde være passerede. Derefter I eder allerunderdanigst haver at rette, og denne Sag uden nogen Persons Anseelse saaledes til Endskab at befordre, som I agte det for Gud og Os at ansvare. Befalendes &c. Frederiksberg Slot den 8. Februarii Anno 1726.

8. Febr. **Reskript til Stiftbefalingsmand Raben, ang. Vidneforhör i den schwartzkopfske Sag, om Ord for Aar og Dag passerede. Frederiksberg 8. Februar 1726.** — Norske Tegn. XXIII, 164; Uddr. hos M. Ket. III, 493.

Frederik den Fjerde &c. V. S. B. T. Eftersom Vi ere komne udi Erfaring, at Herr Torlifer Arnessen, Provst udi Rangevalde Syssel og Sognepræst til Bredebolstad paa Vort Land Island, og Haagen Hansen, Sysselmand udi bemeldte Rangevalle Syssel, som Vi den 17. Maji udi næstafvigte Aar allernaadigst befalede som Commissarier at undersöge, samt kjende og dömme udi den Sag angaaende Apollonia Schwartzkopf, som paa Bessested med Forgift skal være bleven bragt af Dage, skal være uenige, saa at Herr Thorlifer Arnessen ei skal have villet tillade, at Vidner udi Sagen maatte föres paa Ord, som over Aars Forlöb kunde være passerede, og Vi allernaadigst have funden for got, til at faae samme Sags Sammenhæng oplyst, under denne

Dags Dato at anbefale Biskoppen over Skalholts Stift, Os elskelig Mag. Jon Arnessen, at træde udi Commission til forbemeldte af Os allernaadigst anbefalede Commissarier, saa og bevilget, at hvis Vidner til Sagens Oplysning kunde behöves, maa udi Commissionen föres og afhöres, omendskjönt de kunde vidne om Ord, som over Aar og Dags Forlöb kunde være passerede; saa tilskikke Vi dig herhos Vores saavel til Biskoppen, Mag. Jon Arnessen, som til samtlige Commissarierne herom expederede Ordres; og er hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at du med de förste udi dette Aar herfra til bemeldte Island afgaaende Skibe samme Vores allernaadigste Befalinger bortsender, og ellers gjörer den Anstalt, at de ved Skibenes Ankomst der til Landet til Vedkommende strax kan blive leverede, paa det Vores allernaadigste Villie derudinden i alle Maader allerunderdanigst kan vorde efterlevet og fyldestgjort. Dermed &c. Frederiksberg Slot den 8. Februarii Anno 1726.

1726. 8. Febr.

Reskript til Biskoppen i Skalholt, Jon Arnason, at tiltræde Commissionen i den schwartzkopfske Sag. Frederiksberg 8. Febr. 1726. — Norske Tegn. XXIII, 165; Rubr. hos M. Ket. III, 493—494.

8. Febr.

Frederik den Fjerde &c. V. B. T. Eftersom Vi den 17. Maji udi næstafvigte Aar allernaadigst have anbefalet Provsten Herr Thorlifer Arnesen, og Sysselmanden Haagen Hanssen, som Commissarier, efter foregaaende lovlig Stævnemaal til alle Vedkommende, nöie og med al Flid at undersöge, samt kjende og dömme udi en Sag, angaaende Apollonia Schwartzkopf, som paa Bessested udi Vort Land Island ved Forgift skal være bleven bragt af Dage, og nu for Os allerunderdanigst er bleven andraget, at forbemeldte af Os til samme Sags Undersögning og Paakjendelse allernaadigst anbefalede Commissarier skal være bleven uenige, hvilket skal have givet Anledning til, at Sagen ei skal have naaet den

1726. 8. Febr. af Os allernaadigst intenderte Fremgang: saa tilskikke Vi dig herhos rigtig Copie af Vores til forbemeldte Commissarier allernaadigst ergangne Befaling, og er hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at du retter din Leilighed efter, strax at træde udi Commissionen til forbem[te] Herr Thorlifer Arnesen og Haagen Hanssen, og Sagen tillige med dennem, efter forberörte Vores allernaadigste Befalings Indhold og Anledning, i alle Maader til forsvarlig Endskab og Rigtighed befordrer. Derefter du dig allerunderdanigst kan vide at rette. Befalendes &c. Frederiksberg Slot den 8. Februarii Anno 1726.

15. Febr. **Bevilling ang. Opförelse af en Kirke paa Rauðaskriða.** Frederiksberg 15. Febr. 1726 [1]. — Norske Reg. 26, 33[b].

Vi Frederik den Fjerde &c. G. A. V., at eftersom Os elskelig Bendix Tostenssen, Vicelaugmand for norden og vesten paa Vort Land Island, for Os allerunderdanigst haver andraget, at paa hans Gaard, Raudeskræde kaldet, udi Nordre-Syssel beliggende, skal tilforne have staaet en Kirke, hvorudi Gudstjeneste paa visse Tider om Aaret skal være bleven forrettet, mens formedelst de omkring boende Bönder, som ikke skal have kundet betale Præsten, som udi samme Kirke forrettede Tjenesten, hans sædvanlige Lön, deres Fattigdom, ei skal være bleven vedligeholdt, da dog Veien til Hovedkirken Mule skal være baade lang og besværlig, over farligt Vand og Moratzer, og de, som af de der i Egnen boende Bönderfolk ved Döden afgaaer, om Vinteren maa henstaae 4 Uger eller længer ubegravne, hvorfor han allerunderdanigst haver begjert, at Vi allernaadigst ville tillade, at han en liden Kirke paa bemeldte hans Gaard paa hans egen Bekostning maa lade opbygge, og en Kirkegaard dertil indvie: da have Vi, efter saadan hans allerunder-

[1]) fornyet ved Bevilling 20. Mai 1746.

danigst gjorte Ansögning og Begjæring, samt Os elskel. Vores Admiral og Stiftbefalingsmand Herr Peter Raben, og Biskoppen over Holum Stift, Mag. Steen Joenssen, deres herom indkomne Erklæringer, allernaadigst bevilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tillade, at forne Vicelaugmand Bendix Tostensen paa forommeldte sin Gaard Raudeskræde paa sin egen Bekostning maa lade opbygge en liden Kirke og en Kirkegaard, hvorudi de, som der i Egnen ved Döden afgaae, kan begraves, lade indvie og indhegne. Dog skal Mule Hovedkirke, samt dens Sognepræst, som Gudstjeneste udi den Kirke, han saaledes lader opbygge, skal forrette, udi deres Rettighed, som de af Arilds Tid nydt haver og med Rette bör nyde, aldeles intet afgaae, og skal Gudstjenesten udi samme Kirke skee paa de Tider, at ikke nogen Prædiken udi Hovedkirken vorder forsömt; saa skal han og pligtig være, Sognepræsten for Mule Præstekald for hans Umage med Tjenesten, og hvis andet udi Embedet kan forefalde at forrette, ved den Kirke han lader opbygge, at fornöie. Forbydendes &c. Frederiksberg Slot den 15. Februarii 1726.

1726.
15. Febr.

Reskript til Biskoppen paa Holum, Mag. Steinn Jónsson, ang. Kirken paa Rauðaskriða. Frederiksberg 15. Febr. 1726. — Norske Tegn. XXIII, 167; Uddr. hos M. Ket. III, 494.

15. Febr.

Frederik den Fjerde &c. V. B. T. Eftersom Vi under denne Dags Dato allernaadigst have bevilget, at Os elskelig Bendix Torstensen, Vicelaugmand for norden og vesten paa Vort Land Island, med de af hannem tilbudne Vilkaar, paa sin Gaard Raudeskræde, paa sin egen Bekostning en liden Kirke maa lade opbygge, og derved lade indvie en Kirkegaard, for derudi de der i Egnen boende, som ved Döden afgaar, at lade begrave, som du af hosföiede Copie af samme Vores allernaadigste Bevilling, som dig herhos tilsendes, selv

1726. udförligere kan see og fornemme; og er hermed Vores
15. Febr. allernaadigste Villie og Befaling, at du samme Kirke, naar den er bleven opbygt og Kirkegaarden derved indrettet, til Gudstjeneste og de Dödes Begravelse paa sædvanlig Maade indvier, og ellers udi det övrige seer derhen, at bemeldte Vores allernaadigste Bevilling i alle Maader allerunderdanigst vorder efterlevet. Dermed &c. Frederiksberg Slot den 15. Februarii Anno 1726.

22. Marts. **Reskript til Stor-Cantsler U. A. v. Holstein, ang. en Sags Indstævning fra Laugthingsdommen til Höiesteret.** Frederiksberg 22 Marts 1726. — Siell. Tegn. LXV, 266ᵇ.

Frederik den Fjerde &c. V. S. G. T. Vi give dig hermed allernaadigst tilkjende, at Vi, efter Odder Siversen, Laugmand paa Vort Land Island, hans herom allerunderdanigst gjorte Ansögning og Begjering, allernaadigst have bevilget og tilladt, at en Sag imellem hannem og Sysselmanden Johan Gottorp, angaaende nogle Skjeldsord, som bemeldte Odder Siversen skal have talt imod berörte Gottorp, og hvorfore forbemeldte Odder Siversen ei alene af Os elskelig Niels Fuhrmann, Amtmand paa bemeldte Vort Land Island, skal være suspenderet fra sin Laugmandstjeneste, men endog derefter af Laugmand Poul Widalin og Vicelaugmand Bendix Tostensen den 21. Julii 1725 ved Öxeraa Landsthing skal være dömt paa hans Ære og Boeslod, maa gaae den saakaldede og der i Landet holdende Althings Ober-Ret forbi, og af Odder Sivertsen immediate for Vores Höiesteret indstævnes. Derefter du dig allerunderdanigst haver at rette, og derhen see, at behörig Stævning i Sagen vorder udsted. Befalendes &c. Frederiksberg Slot den 22. Martii Anno 1726.

Reskript til Biskopperne i Island, ang. aarlige Indberetninger om Geistligheden og om Va-

cancer. Frederiksberg 3. Mai 1726. — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1726. Norske Tegn. XXIII, 201; Finn. Joh. Hist. Eccl. Isl. III, 488—489; M. Ket. III, 379; Fogtm. III, 593.

1726. 3. Mai.

Frederik den Fjerde &c. V. B. T. Eftersom, naar nogen Præst paa Vort Land Island ved Döden afgaaer, ikke alletider derom til Vores Danske Cancellie saa tilforladelige Underretninger, som skee burde, indkommer, at Os om saadanne Præstekalds Vacancer allerunderdanigst Forestillinger med Sikkerhed kan gjöres, endskjöndt adskillige Supplicationer derom til Os indlöber: saa er hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at du ethvert Aar, naar Skibene der fra Landet afseiler, indberetter til Os de Præstekalds Vacancer, som da kan være udi det dig allernaadigst anbetroede Stift, tilligemed Præstens Navn derhos, som ved Döden er afgangen, med Forklaring, hvilke af samme Præster af Os ere kaldede, og hvilke ikke, og ville Vi saa herhos allernaadigst, at du i det övrige lader forfatte en rigtig Fortegnelse paa alle Kaldenes Navne der i Stiftet, med deres Annexer, saa og Præstens Navn paa ethvert Sted, og hvilke af dem af Os allernaadigst ere beskikkede og hvilke ikke, med Forklaring derhos, af hvem de, som ikke af Os ere kaldede, ere bleven indsatte; desligeste og, hvilke Kald der ere gode og hvilke der ere maadelige og ringe, med hvis videre, som du kan finde fornöden derom allerunderdanigst at erindre og referere, og samme Fortegnelse, af dig selv verificeret, til Vores Danske Cancellie, det snareste muepligt skee kan, indsender, og vorder Os ellers strax med de först fra Landet afgaaende Skibe indberettet, at denne Vores allernaadigste Ordre er dig til Hænde kommen. Dermed &c. Frederiksberg Slot den 3. Maji 1726.

Synodale om Dagsarbeide til Præsterne. 22. Juli 1726. — Efter Udskrift af Synodal-Protocollen

22. Juli.

1726. 22. Juli. for Skalholt Stift, underskrevet af Amtmand Fuhrmann og Biskop Jón Árnason.

— — Var fram lagður einn memorial af hálfu prestsins síra Hafliða Bergsveinssonar, með hans undirskrifuðu nafni, af dato 17. Juli 1726, til amtmannsins og biskupsins, um dagsverk af þeim sóknarmönnum sem ekki eru í skiptitíund; óskar presturinn úrskurðar þar um, hvort það skuli með skyldu gjaldast eður ei? — Hèr uppá er amtmannsins og biskupsins úrlausn: að það eigi endilega að lúkast, eptir Christiani Tertii Rípa-artíkulum, samt N. L. 2—12—17; en prestarnir standi þó ei uppá það harðasta að útheimta þetta af einstæðíngs-ekkjum og nauðstöddum ómegðarmönnum á þeim bezta bjargræðistíma, en fæði þá þó, á meðan þeir dagsverkið vinna. Má þó þetta dagsverk borgast eptir samkomulagi prestsins og bóndans, með 5 fiska virði, í sama skildaga og lögmálið segir um prests-tíund; hèr með eru og meintir allir þeir lausamenn, sem ekki eru í skiptitíund.

1727. 29. Marts.

Plakat og Forbud ang. fremmed Svovels Indförsel udi Dannemark. Frederiksberg 29. Marts 1727[1]. — Rentek. (Danske) Exped. Prot 40, S. 521—523. Original-Aftryk paa et Halvark. Qvart-Forr. 1727, S. 32—33; Rubr. hos Schou II, 533.

Vi Frederik den Fjerde &c. G. A. V., at som Vi ved Vores allernaadigste Plakat under Dato 28. Junii 1724 have forundt Vores Stök-Gjetmester Friderich Holtzmann og Vores Krigs-Cancellie-Forvalter Friderich Seckmann en Octroye og Privilegium, den paa Vort Land Island faldende raae Svovel paa deres egen Bekostning at lade luttre og raffinere, og dennem derhos udi bemeldte Plakats tredie Punkt allernaadigst tilstaaet, at naar de bevise af den luttrede Svovel at have saa meget i Forraad, som udi Vores Riger og Lande be-

[1]) jevnf. Plak. 26. Apr. 1727; ophævet ved General-Toldk. Plakat 29. Marts 1783.

höves, da ingen fremmed Svovel efterdags at indföres; saa, efterdi bemeldte Interessenter nu allerunderdanigst haver beviist og godtgjort, at de baade haver den fornödene Forraad af det raffinerede Svovel til at levere, saavel hvis til Vores egen Tjeneste gjöres fornöden, som hvis til Particulieres kan afsættes, samt og ere i Stand til at levere samme ligesaa got og forsvarlig, som det fra fremmede Stæder kan forskrives: have Vi hermed allernaadigst villet anordne og befale, saasom Vi og hermed allernaadigst anordne, byde og befale, at, fra denne Vores allernaadigste Forordnings Publications Dato, maa intet fremmed Svovel udi Vores Rige Dannemark indföres, og det ikke aleneste under Varenes Confiscation, men endog et halv Hundrede Rigsdalers Straf for hver Centner Svovel, de saaledes agter at indpracticere, som altsammen til Angiveren og den, som Confiscationen opdager, uden nogen videre Deling efter Told-Ordonnanceen, skal være forfalden, men de, som noget Svovel udi Vores Rige Dannemark sig agter at tilforhandle, skal sig dermed fra forbemeldte udi Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn oprettede Svovel-Fabrique forsyne; og paa det ikke Nogen, under Paaskud af deres gamle Forraad og Beholdning, skulle finde Leilighed noget fremmed Svovel, til Hinder og Afgang udi Vores Interesse, samt Præjudice for Fabriquen, efterdags at indpractisere, ville Vi allernaadigst, at de, som med Svovel driver nogen Handel, skal være pligtige, inden dette 1727 Aars Udgang enten at have deres Forraad af Svovel bortsolgt, eller til andre Stæder bortskibet, og det ligeledes under Varenes Confiscation, til hvilken Ende de straxen til ethvert Stæds Övrighed under deres Hænder en rigtig Designation over deres i saa Maade havende Beholdninger af Svovel skal indlevere, som igjen til Interessenterne udi den her oprettede Svovel-Fabrique, til deres videre Efterretning, indsendes. Hvorefter enhver Vedkommende

1727.
20. Marts.

1727. sig allerunderdanigst haver at rette og forholde. Givet
29. Marts. paa Vort Slot Frederiksberg den 29. Martii Anno 1727.

29. Marts. **Kongelig Resolution ang. Sysselmands-Embeder i Island.** Frederiksberg 29. Marts 1727. — Communiceret Landfoged Wulf ved Rentek. Skr. 24. Mai s. A. (Rentek. Copieb. for Isl. og Færö 2003, Litr. E, Nr. 493). — I Rentekammerets Forestilling 24. Marts meldes blandt andet i Anledning af Besættelsen af nogle Sysselmands-Embeder i Island: — 4) angaaende Öefjords Syssel, at efter Sysselmand Hannes Skievings Död blev Sysselet opbudt ved Auction, hvor da Jón Pálsson Vídalín blev den eneste Bydende, Landfogden tilsagde ham da Sysselet og Amtmanden constituerede ham; Landfogden erklærede, at «han ingen vederheftigere eller habilere kjender til Sysselets Betjening — formedelst hans skikkelige Liv og Levnet og Færdighed udi Skrivningen», derimod anbefalede Amtmanden Jón Jónsson i Grenivík, hidtilværende Landthingsskriver, fremfor Jón Vídalín, «som er et ganske ungt Menneske og ei saa kyndig i Lov og Ret, som Dommer-Embede det udkræver». — 5) Sysselmand Sigurd Stephansson paa Vestmannö havde sögt om, paa Grund af Sysselets ringe Importence, at erholde fri den Jord, han boede paa, nemlig halve Oddstaðir, med Landskyld 150 Fiske eller 6 Slettedaler, samt tillige at faae 1 Lod af Fisken, som fangedes paa een af de kongelige Inventarii-Baade — Iövrigt havde Stiftamtmand Raben bemærket, hvor höist skadeligt det var, naar Sysselmændene boede udenfor deres Sysseler, og Rentekammeret indstiller i den Anledning, at Sysselmændene herefter i Bestallingerne maa tilpligtes at boe i Sysselet. — Rentek. Norske Relat. & Resol. Prot. 9, Nr. 44. — **Uddrag.**

— 4) Vi bevilliger allernaadigst, at Jon Jonssen dette vacante Öefjords Syssel maa confereres, men derimod saa maatte han Thingskriver-Betjening qvittere, efterdi Vi befinder, at begge Betjeninger ikke af Een kunde forestaaes, og tilmed saa var de ogsaa stridig imod en anden. — 5)[1] Vi bevilliger allernaadigst, at Supplieanten

[1]) Communiceret Sysselmand Sigurd Stephansson paa Vestmannöerne ved Rentek. Skriv. 24. Mai 1727 (Copieb. 2003, Litr. E, Nr. 495).

i Henseende til Sysselets ringe Importance, til Subsistence for Sysselets Betjening, maa aarlig nyde uden Afgift den Jord, som han nu boer paa, mens hans övrige Ansögning kunde hannem ikke accorderes. — Og finder Vi ogsaa for höit nödig, at Sysselmændene udi Bestallingen herefter tilpligtes at boe paa et beleiligt Sted udi de dennem allernaadigst anfortroede Sysseler. Frederiksberg den 29. Martii 1727.

1727. 29. Marts.

Plakat og Forbud ang. **fremmed Svovels**[1] **Indförsel udi Norge.** Frederiksberg 26. April 1727[2]. — Rentek. Norske Exped. Prot. 2, 615; Original-Aftryk paa et Halvark; Qvart-Forr. 1727, S. 33—35; Rubr. hos Schou II, 534. — Denne Plakat er mut. mut. ligelydende med den for Danmark udfærdigede af 29. Marts 1727.

26. April.

Plakat und Verbot wegen **Einführung einigen fremden Schwefels im Hertzogthum Schleswig.** Friderichsberg 26ten April 1727. — Original-Aftryk paa et Halvark; Qvart-Forr. 1727, S. 35—36; Rubr. hos Schou II, 534. — Denne Plakat er af samme Indhold som de for Danmark og Norge udfærdigede Plakater: 29. Marts og 26. April 1727.

26. April.

---

[1] I Forestillingen 17. Marts 1727 bemærker Rentekammeret, at Beholdning af raa islandsk Svovel var ved 1724 Aars Udgang 2747 Centner 49 ℔; deraf var brugt til Kongens Tjeneste 166 Centner og betalt med 4 Sk. pr. ℔ raffineret, istedenfor det för havde kostet 8 Sk. — Fabriqueuren Holtzmann afkortedes 2½ Sk. pr. ℔ raat Svovel, som leveredes ham fra Töihuset. Til Kræmmerne solgte Holtzmann Svovel for 6 Sk. pr. ℔, men deres Udsalgspriis var 8 Sk. pr. ℔. Fra Holland kunde Kræmmerne derimod erholde Svovel for 5 Sk., men som skulde være slettere end det islandske. General-Major Maul bevidnede, at det islandske Svovel var «saavel paa Laboratorio som i Krudtmöllerne befundet i alle Maader dygtigt og forsvarligt». — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 9, Nr. 40.

[2] ophævet ved General-Toldk. Plakat 29. Marts 1783.

1727. 12. Mai.

Reskript til Biskopperne Steinn Jonsson og Jon Arnason, ang. Revision af Udkastet til Lovens anden Bog og Ritualet. Frederiksberg 12. Mai 1727 [1]. — Norske Tegn. XXIII, 411[b]; M. Ket. III, 381; Uddr. hos Fogtm. III, 620.

Frederik den Fjerde &c. V. B. T. Eftersom fra dig Herr Steen Joenssen ved Skrivelse af 28. Septembr. 1726 til Vores Ober-Secreterer, Os elskelig Herr Christian Möinichen, Ridder &c., er indsendt det islandske Kirke-Ritual, som du derhos beretter at være af dig og forrige Biskop over Skarholt Stift, afg. Mag. Joen Thorchelsen Widalin, efter Vores til eder den 29. Maji 1719 allernaadigst ergangne Befaling, igjennemseet, og efter det eder af Os tilsendte Exemplar af den for Vore Riger Danmark og Norge den 25. Junii (Juli) 1685 allernaadigst udgangne Ritual med Flid confereret, og at I derforuden det, som med Ritualet ikke aldeles var samstemmende ved Landets Leiligheder, nogen Part anderledes sat, tillagt og exeiperet, hvorved af dig, Herr Steen Joenssen, og er vorden forlanget, at bemeldte fremsendte Ritual maatte med Vores allernaadigste Confirmation did igjen til Landet sendes, og allernaadigst bevilges, at det samme til Indbyggernes Nytte ved Trykken maatte udgaa: — Da, hvad sig samme Ritual angaaer, saa er hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at I begge med hverandre confererer om bemeldte Ritual, som eder herhos til den Ende in Originali tilbagesendes, og haver I saa samme eders derover forfattede Conclusum, af eder begge underskreven, at indsende til Vores Danske Cancellie til nærmere Vores allernaadigste Resolution.

Hvad ellers angaaer det af dig, Herr Steen Joenssen, fremskikkede Project, anlangende den allernaadigst anbefalede anden Bog i den norske Lov, dens Indret-

---

[1]) Reskr. 23. April 1728.

ning efter Landets Beskaffenhed, og hvilken Projeet du derhos melder af eder tilsammen at være gjort, til det 19. Capitel, som handler om Hospitalerne, og hvorved dog er föiet dit Sentiment om de fire resterende Capitler, hvilke de övrige Commissarier ikke har indfunden sig til at absolvere tillige med dig, endskjöndt du skal have tilbudet dem foruden Kost og Tæring paa dit Hjemme samme Værk at forrette: saa er derom ydermere hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at I retter eders Leilighed efter, tillige med Laugmændene Povel Joenssen Widalin og Bendix Tostenssen, som og under denne Dags Dato herom Vores allernaadigste Befaling er tilsendt, samtlige at foretage eder den bemeldte anden Bog i den norske Lov, Geistligheden angaaende, og om samme, efter forberörte Vores den 29. Maji 1719 allernaadigst ergangne Befaling, tilsammen conferere, og naar den er af eder igjennemgaaet, da at indsende den af eder samtlig forfattede Slutning derover, under eders Hænder, til videre Vores allernaadigste Resolution, til hvilken Ende og det af dig, Herr Steen Joenssen, derom indsendte Project herhos in Originali tilbage skikkes. I haver Os ellers med forderligste allerunderdanigst at referere, at I denne Vores allernaadigste Befaling haver bekommet. Dermed &c. Frederiksberg den 12. Maji Anno 1727[1].

1727. 12. Mai.

Reskript til Laugmændene i Island, ang. Revision af Lovens anden Bog. Frederiksberg 12. Mai 1727. — Norske Tegn. XXIII, 410ᵇ; M. Ket. III, 380–381; Rubr. hos Fogtm. III, 621.

12. Mai.

Frederik den Fjerde &c. Saasom Vi udi Anled-

[1]) I Anledning af dette Reskript er en Revision af Ritualet foretagen af Biskopperne og indsendt i Cancelliet 1729; en Afskrift af dette Ritual-Udkast paa Islandsk findes paa Universitets-Bibliotheket blandt Magnus Stephensens Haandskrifter Nr. 19.

1727. 12. Mai.

ning af Os elskelig Herr Steen Joenssen, Biskop over Hole Stift paa Vort Land Island, hans ved Skrivelse af Dat. 28. Septembr. 1726 til Vores Ober-Secreterer, Os elskelig Herr Christian Möiniehen, Ridder &c., indsendte Project, anlangende den anden Bog udi den norske Lov, som bemeldte Biskop, Herr Steen Joenssen, og afg. Biskop Mag. Joen Thorchelsen Widalin, den 29. Maji 1719 var allernaadigst anbefalet, tilligemed dig, Povel Joenssen Widalin og daværende Laugmand Odder Sivertssen, at indrette efter Landets Beskaffenhed, og hvilket Projeet for[ne] Herr Steen Joenssen derhos indberetter at være af eder tilsammen gjort, til det 19de Capitel, som handler om Hospitalerne, og hvorved han over de fire resterende Capitler havde föiet sit Sentiment, saasom Laugmændene sig ikke dertil havde indfunden, haver under denne Dags Datò allernaadigst befalet bem[te] Herr Steen Joenssen og Biskoppen over Skarholt Stift, Herr Joen Arnesen, at de tillige med eder, efter Vores den 29. Maji 1719 allernaadigst ergangne Befaling, samtlige skulle foretage eder den bemeldte anden Bog i den norske Lov, Geistligheden angaaende, og om samme conferere tilsammen, til hvilken Ende bemeldte Project og er vorden tilbage sendt. Thi er det derfor hermed Vores ydermere allernaadigste Villie og Befaling, at I til den Ende retter eders Leilighed efter, paa Anmodning at træde tilsammen med ovenbemeldte Biskopper, Herr Steen Joenssen og Herr Joen Arnesen, og, som forbemeldt er, samtlige at foretage eder for[ne] anden Bog i den norske Lov, Geistligheden angaaende, og derom conferere, og naar den er af eder igjennemgaaet, da at indsende den af eder samtlige forfattede Slutning derover, under eders Hænder, til videre Vores allernaadigste Resolution. I haver og ellers med forderligste allerunderdanigst at referere, at I denne Vores allernaadigste Ordre haver bekommet. Dermed &c. Frederiksberg d. 12. Maji 1727.

Reskript til Kjöbenhavns Magistrat, at groft Klæde til den islandske Handel tages af de kongelige Uld-Fabriquer. Fredensborg 19. Mai 1727. — Siell. Tegn. LXV, 567; Uddr. hos Fogtm. III, 621.

1727.
19. Mai.

Frederik den Fjerde &c. V. B. T. Eftersom Vores herværende Ulden-Manufactur-Værker nu befindes i den Stand, at foruden det Klæde, som til Vores Armee og Söe-Etaten aarlig behöves, endog den islandske Handel, samt Vægterne og Skolerne overalt, saavel som de fattige Huse, med fornödne groft Klæde kan vorde forsynet, saa ville Vi allernaadigst, at hvis groft Klæde, som saavel til den islandske Handel, som og til Vægterne i Vores kongelig Residentsstad Kjöbenhavn, Skolerne og fattige Huse eller deslige publique Væsen kunde udfordres, af bemeldte Vores Ulden-Fabriquer, forsaavidt samme det kan afstedkomme, og ikke hindrer Leverancen til Vores Armee, vorder kjöbt, og haver saa Vedkommende derom med Vores General-Fabriqueur og Casserer, paa Os elskelige Vores Deputerede udi General-Commissariatet deres Approbation at contrahere; hvilket I saavel de islandske Kjöbmænd og Vedkommende haver at tilkjendegive, som og eder selv derefter, forsaavidt det eder kan vedkomme, allerunderd. retter. Dermed &c. Fredensborg Slot den 19. Maji Anno 1727.

Rentekammerets Instruction for Landfogden i Island. Khavn. 31. Mai 1727 [1]. — Original i Landfoged-Archivet i Island, L. Nr. 24, paategnet at være læst i Laugretten 15. Juli 1727; dens § 1, 2, 4–7, 9, 10 og 12 ere trykte i s. A. Althingsbog, Nr. XII.

31. Mai.

Instruction for Landfogden udi Island, Christian Lüxdorph, hvorledes han sig udi samme Bestilling haver at forholde:

---

[1]) jevnf. Instr. 26. Juni 1717 og 1. Mai 1751.

1727.
31. Mai.

1) Ved Ankomsten til Landet med de nu under Herrens Geleide herfra afgaaende Skibe haver han, fra tilkommende Sanct Hans Dag at regne (til hvilken Tid Landfogden Sr. Cornelius Wulf slutter sit Regnskab) udi rette Tide og paa alle behörige Steder at oppebære de staaende Afgifter af Klosterne, Forlenings-Jorder, Ombuder og Sysselerne, efter Forpagtnings- og Ombudsbrevene, saavel som den faldende Landskyld og Leier, Skatter, Tiender og Gjeftoller, i rede Penge, Fisk, Vadmel, Hoser og andre Species, saa og kongelig Rettighed med Riisheste, Hlöter og Mandslaan paa kgl. Majestæts 15 Inventariibaade, med hvis videre Hans kongelig Majestæt med Rette tilkommer, som Enhver er pligtig in Natura at gjelde og give, eftersom sædvanligt været haver, og ikke derover i nogen Maade at besværge Bönderne og Husmændene med flere Mandslaan end til forskrevne 15 Inventariibaade behöves, eller Landets Indkomst af Specie Rdl., Smör, Mad og Fiske at omvexle, videre end hidindtil med Smöret og Fridé-Landskylden brugeligt haver været, naar Bonden det behöver, saa at hverken Bonden eller andre Vedkommende forurettes, saafremt det ikke skal komme paa hans Ansvar. Skulde ellers Bönderne og andre Vedkommende, som enten Landskyld, Leier, Skatter, Tiender, Gjeftolde, Riisheste eller Mandslaan have at svare og betale, derimod sælge og forhandle deres Fisk og andre Vare til Kjöbmændene eller Andre, förend de til Landfogden haver gjeldet og betalt, hvis de til H. K. M. bör gjelde og betale, eller de skulde understaae sig at bortsælge den bedste Fisk og beholde den slette tilbage, udi H. K. M.' Rettighed at levere, da maa det dennem ingenlunde tilstedes, efter derom tilforne udstædde höilovlige Ihukommelse Kong Christian den Fjerdes Forordning af 23. April 1596, hverken Indbyggerno saaledes deres Gods at afhandle, eller Kjöbmændene slig Handel at bruge, til hvilket at hindre han og selv skal være pligtig, al Landskyldfisken at

annamme, saasnart den er bleven saa tör, at Kjöbmændene sig anmelder den at ville imodtage, eller og ved Skibenes Ankomst strax at tilstille Kjöbmændene en Specification over, hvis i hvert District ydes og gjeldes bör, for derefter at observere og oppebære af Bönderne, naar de med deres Fisk fremkomme, hvad de bör i kongelig Rettighed at svare, og ellers behörig Anstalt gjöre, at Alting rettelig og betimelig til sit rette District eller Kjöbstæd vorder indlevert. — 2) Og paa det H. K. M.s Intrader kan være udi Sikkerhed, da haver han strax ved Ankomsten at informere sig, hvilke af Sysselmændene, Kloster- og Ombudsholdere der kan være skikkelige og vederhæftige, at samme derved kan vorde conserveret, og hvilke som det ikke er, haver han til Rentekammeret at indberette, med Forslag, hvem dertil kunde betroes udi deres Sted, og imidlertid bör de, som nogen Ombud eller Forlening er anbetroet, og hvor nogen Frygt kunde haves, være betænkt at stille suffisant Caution, som af Mandens Hustru tillige bör underskrives, om de ellers vil blive derved. Naar ellers noget bliver vacant og skal bortfæstes, skal han have nöie Opagt, at ingen Udygtige eller Uvederhæftige dertil antages, saafremt han ei selv dertil vil indstaae og svare; men han haver at gjöre Forslag til Amtmanden paa, hvilke skikkelige og vederhæftige Personer han finder dygtig til, samme igjen at kunde anfortroes, og Afgiften rigtig kan svare, hvorefter Amtmanden deres Ansögninger med Landfogdens Forslag forestiller og attesterer; skeer Hjemme-Bygningen af Guldbringe Syssel og Mostfeldssveit, samt med dem, som boe paa Widöe Klosters Jorder, af Landfogden paa Bessestad, hvor Amtmanden residerer, udi Amtmanden eller hans tilforordnede Fuldmægtiges Overværelse; endog bör for Widöe Kloster og Elderaaen rigtig Regnskab aflægges, hvad Indkomsterne sig deraf kan bedrage, med hvis H. K. M. derpaa bekoster og anvender. — 3) Som det og fornemmes, at een og anden Sysselmand besidder

1727. 31. Mai. deres Embede, uden derpaa med kongelig Bestalling at være forsynet, andre endog muligt uden Bevilling gjöre Skifte med deres Sysseler . . . [som i Wulfs Instrux 26. Junii 1717] . . . Altsaa haver Landfogden ved Ankomsten til Landet . . . . for at blive alle conserverede. — 4) Paa det han og kan være underrettet om Landets Tilstand, saa bör enhver Sysselmand til hannem at indlevere en Beregning over hans anfortroede Syssels ganske Indkomst, hvorledes enhver Bonde er lagt udi Skat, Tiende og Gjeftold, til Efterretning, om mere af Bonden skulde fordres end han bör at svare; det samme og hver Kloster- og Ombudsholder skal være pligtig at gjöre, og belangende Proprietarierne, da vil det ved Sysselmændene optegnes, hvad deres Jorder kaldes, som de selv beboer, og hvad Dyrheden derpaa er, og hvad de og deres Leilændinger kan tiende af deres Lösefæ, hver for sig. Skulde Nogen af dem understaae sig Noget at fordölge, og det ikke (alt) eller rettelig anförer, haver Landfogden nöie at erkyndige sig derom og da derpaa at söge lovlig Beviis, som os vil indsendes, paa det samme kan vorde sat fra deres Embede, hvilket han forud de Vedkommende haver at advare. — 5) Ved Ankomsten til Landet lader han tage et lovligt Syn af uvillige Mænd over saavel Bessested Gaard som H. K. M.' 15 Inventariebaade, saavel som og ved Sysselmændene lade indhente lovlige Syn over Klosternes Bygninger, med Forklaringer, i hvad Tilstand Bygningerne befindes og hvad sig dessen Reparation kan belöbe, hvorefter han tilholder Klosterholderne at bringe Klosternes Bygninger i Stand, og forsaavidt de haver været forfalden förend de ere kommen dertil, at söge deres Regres hos Formanden, eftersom de altid bör holdes i forsvarlig Stand. Ligeledes bör og Inventariummet til hver Kloster, Syssel og Ombud, optegnes og specificeres, og efter den publicerede kongelige Resolution forklares, hvad deraf er nödvendig og behöves at fölge derved, og hvad det övrige er, som er

ufornöden og kunde sælges; og skulle nogen af Baadene ikke være i Stand til at bringe i Söen, vil Aarsagen dertil undersöges, at i Fald derpaa skulde være anfört Bekostning, det da kan vides, hvorledes samme er anvendt. Ligeledes bör han og at tilholde Formændene eller Styrmændene, med samme Baade varlig at omgaaes, og paa beste Maade at tilsee, at de ikke derpaa skal gjöre den Bekostning, som kan være at forekomme, dog at de altid med Forsyn og Omhyggelighed holdes udi god og brugbar Stand. Saa skal og ved Udgjörselen iagttages, at de, som Forleninger nyder, svarer een Mand i Værtiden paa H. K. M.s Baader at roe, og ellers derhen sees, at af Inventariebaadene bliver udredt til Söes saa mange som muligt er, dog at Böndernes egne Baade, formedelst Mangel paa Mandskab, ikke skulle blive staaende i Land, kan de assisteres med de beste Lösgjængere som findes, for at bringe deres Baade i Söen, og skulle da nogen Tvistighed om Mandslaan forefalde, at nogen Bonde ved Fogdens Foranstaltning fandt sig fornærmet, andrages det for Amtmanden, som derudi forföier saadan Anstalt, at H. M.s Baade kan blive bragt til Söes, og at ikke de fattige Bönder fornærmes, men maatte conserveres. — 6) Saa lader han sig og strax ved Ankomsten af Landfogden give en fuldkommen Forklaring over alle de udestaaende Restancer, först en Forklaring for sig over alle de Restancer, som vare udestaaende, da Forpagtningstiden var tilende, og for hvilke Aar de Vedkommende samme var skyldig, samt derimod hvad derpaa er betalt, og hvilket Aar Betalingen er skeet, samt af Landfogden til Regnskab fört, hvorefter da liqvideres hvad som endnu deraf kan være til Rest, med Forklaring derhos udi een Rubrique, hvad deraf kan være at forvente, og udi en anden Rubrique, hvad aldeles Intet kan være at faa af, og om ei mere haver været at bekomme og inddrive, hvilken Rubrique eller Post da med rigtige Thingsvidner af Amtmanden

1727. 31. Mai.

attesteret vil belægges, til en Beviis, om det til Afgang bör passere; men hvis som endnu er ventelig, haver Landfogden uden ringeste Forsömmelse at inddrive, og til desto vissere at blive efterkommet, tilstiller han Kjöbmændene udi Districterne en Specification paa hvis som til hver Handelsted skal indleveres, at de samme Restancer förend anden kongelig Rettighed kunde imodtage, og derfor særdeles at qvittere, for her i Zahlkammeret at clarere. Belangende den övrige Restants, siden at Jordebogen haver været for H. K. M.s Regning, da gjöres derom samme Forklaring som om forbemeldte gamle Restants, hvad deraf er udi Povel Beyers Tid og hvad deraf er udi Wulfes Tid, og hvad herefter udi hans egen Tid maatte blive, og tages Thingsvidne paa, hvad som Intet kan være at vente af, og hvad som er ventelig, med al Omhyggelighed at inddrive, dog saa, at Indbyggerne ikke derved skal ruineres, om det skulde skee paa eengang, og skulle nogen Proprietaire forfalde i Restantz, bör Landfogden strax söge Betalingen, eller lade H. K. M. derfor tildömme saa meget af deres beste Jordegods, og samme udi H. M.s Jordebog indföre, som Restantzen sig belöber, og derimod afskrive Betalingen baade i Forpagtningstiden og siden i Regnskabstiden, for at blive til Rigtighed i Regnskabet; men er det H. M.s egen Bönder og Landsaatter, vil Leiligheden passes, ligesom Gud vil give gode Aar, og da samme efterhaanden at indfordre, og for da at före det i sin rette Rigtighed, haver Landfogden at give Sr. Cornelius Wulf Qvittering paa Gjenparten af forskrevne Restance-Register, for den Restance, som er ventelig eller kan være ganske uvis, at Sr. Wulf kan belægge sit Regnskab dermed, og hvorefter Landfogden förer det til Indtægt, under hver sin Titul, og derimod de uvisse til Afgang, samt hvad som af det ventelige maatte indkomme og med Kjöbmændene udföres, til Udgift beregnes. — 7) De uvisse Indkomster, hvorunder forstaaes al Sagefald og Böder, item Drifhval, Waagrech og andre Sager, som

udi Guldbringe Syssel paa Söen kunde drive, eller til Landet ankomme, beregner han rigtig; desligeste strandede Skibe, arvelös Gods og Boeslodder, som til H. K. M. forbrydes, dermed haver han som Landfoged nöie Indseende, at alting rettelig vorder iagttagen og til rette Tid paatalt, til hvilken Ende Sysselmændene og andre Vedkommende til Landfogden aarligen forsvarlig Regnskab paa Bessested skulle aflægge og clarere, hvilke deres Regnskaber de, saavidt Leiermaalene angaaer, med Præsternes Attester belægge, samt hvor intet til Betalingen kan være at erholde, at lade Enhver udstaae sin tilbörlige Straf og belægge det med Thingsvidne for Afgangens Skyld. Paa det og samme Böder og Andet ret kan blive beregnet, da bör Landfogden, naar Sysselmændene med deres Regnskaber indkomme, strax at examinere dem og lade dem betale hvad som ikke rigtig er beregnet eller anfört, og Sligt paa Regningen at annotere, og lægge til Regningens Summa, baade at Sysselmændene derved strax kan tilholdes, deres Pligt at observere, og ikke gives Leilighed til at fordölge noget af Indkomsterne, og paa det man siden ved Revisionen kan see, hvad Urigtighed allerede er bleven rettet, til des snarere Eftersyn; hvorimod Sysselmændene nyder af hvis Uvist de under Sagefaldet eller Böderne inddrive, naar de derfor til rette Tid behörig Regnskab og Rigtighed aflægger, een Trediepart; men som det herhos og fornemmes, at Sysselmændene ikke aarlig aflægger deres Regenskaber, eller i Tide vigilerer for hvis de skal oppebærge, saa det udsættes til andet Aar, da, dersom Sysselmændene ikke til rette Tid inddrive hvad de bör, eller til rette Tid indgive deres Regenskab, bör de at mulkteres med 4 Rdl. eller mere, efter Omstændighederne. Og hvad sig angaaer H. K. M.' Drivehval og Tömmer, som paa Söen kunde drive, og udi Guldbringe Syssel til Landet kunde ankomme, samt af strandede Skibe, arvelös Gods og Boeslodder, nyder de intet og dog skal gjöre

1727. 31. Mai.

1727. 31. Mai.

Regenskab. Skulde det ellers befindes, at Sysselmændene eller Andre dermed urigtig eller utilbörlig omgaaes, og ei saa fuld Regenskab gjöre, som de burde, eller og, som hidindtil er fornummen, ikke aarlig deres Regenskaber med sine behörige Beviser til rette Tide indlevere, hvorved Landfogden opholdes i Urigtighed og H. K. M. ikke nyder sin Rettighed, som hannem tilkommer, da maa Landfogden forestille det Amtmanden, at, om Forseelsen er saa stor, de da kunde suspenderes fra deres Embede og efter Forseelsens Beskaffenhed tiltales ved Retten, for at straffes derfor som de, der haver begaaet Svig imod kongelig Interesse, og hvis at Landfogden skulde oversee dermed, da skal deres Forseelse regnes ham til Skyld, naar at hans Regenskab indkommer, og derved fattes den Rigtighed, som de til hannem er pligtig at indlevere; ellers haver han i Agt at tage, at ingen hemmelig Afsoning skeer, men alting til Thinge, efter lovlig forhvervede Domme, söges og aftinges udi Amtmandens Overværelse; og hvad sig strandede Skibe, samt arvelöst Gods eller Boeslodder angaaer, saa vil samme Indtægter med Landsthingsskriverens Extract af Landsthings-Protokollen forklares og afbevises. Belangende ellers Fæsten, da forfatter Landfogden derover en Specification, og belægges med Copie af Fæstebrevene, af Amtmanden attesteret. — 8) Denne Landfoged nyder fri Huusværelse paa Bessasted Gaard udi de Værelser, som ere bygte til hans Formand, eller af hannem beboed, samt betjener sig af Smörhuset og Söebuden til H. K. M.s Vare, og andre tilliggende Huse, ligesom hans Formand; og haver han alting nöie at paaagte, hvad som kan være til H. K. M.s Interesse, og derfor i rette Tid rigtig Regenskab at aflægge, hvilket hans Regenskab med dessen Beviser han skal producere for Amtmanden, til hans Eftersjun og Conference, at han dessen Rigtighed, eftersom han det forefinder, kan attestere, og for det övrige skal Landfogden være tilforbunden at assistere, det de Restancer udi

1727.
21. Mai.

Povel Beyers Tid kan komme til Rigtighed, efter de Ordres, som Landfogden Wulf derom er tillagt, at de kan komme udi behörig Skik og saavidt muelig blive afbetalt, hvorom, som i alt andet, han idelig confererer med Amtmanden, og sig med hans Attester at forsjune, saafremt han ikke vil svare til al den Urigtighed og Skade, deraf kan fölge, til hvilken Ende hannem af Sr. Cornelius Wulf skal tilstilles, imod Qvittering, rigtige Jordeböger og Mandtaller, samt al anden Efterretning af staaende Ordres, Forordninger, som for den nærværende Tid skal fölges om alle K. M.' Indkomster og Rettigheder, som derudi bör at opljuse ham, ligesom denne er forbunden, hannem udi sine Anliggende at assistere, over hvilke Documenter de forfatter fire eenslydende Specificationer, hvoraf hver beholder sin Gjenpart, den tredie til Amtmanden at overlevere og den fjerde til Rentekammeret at indsende. — 9) Og som han er tilholdt at have Indseende, det Handelen retteligen drives imellem Interessenternes Underhavende og Indbyggerne, saa haver han og selv Sommer eller Vinter at vogte sig for al særdeles Kjöbmandskab der udi Landet, hverken med Bönderne eller Lösemænd, til at faae Fisk for andre Vare; ei heller maa hans Folk eller Andre paa hans Vegne nogen Handel drive lade, eller Vare i saa Maade falholde, i hvad Navn det være kunde, under den Straf, de allernaadigst givne Octroyer om melder, som Interessenterne er meddeelt, og hvoraf hannem en Gjenpart under Renteskriver Peter Larssen Smidts Haand bliver tilstillet. Ligeledes skal han tilholde Sysselmændene og Andre, af al Magt at forhindre fremmede og uprivilegerede Skibe nogen Handel med Indbyggerne at drive, og efter Octroyerne holde derover, og hvis nogen af Indbyggerne betrædes dermed, da at straffe dem som vedbör, Andre til Exempel og Afsky. — 10) Hvad sig de aarlige og sædvanlige Benaadinger, Lönninger og andre Udgifter angaaer, da nyder Enhver hvad dennem af gammel Skik tilkommer,

1727. 31. Mai.

saasom de fattige Præster for norden i Holmens (Holums) Stift Croner . . . . 100 Rdl. - Sk.

Raadsmanden og Raadskonen, samt 12 Tjenestefolk paa Bessestad og (Vidöe) Hospital, ialt med til	223	— 46	—
De 12 fattige Lemmer paa Vidöe	94	— 26	—
De tvende Laugmænd aarlig i Lön 60 Rdl.	120	— -	—
De 6 Laugretsmænd til Kost og Underholdning	16	— 24	—
	er 554 Rdl.		

Samme bör han til rette Tid at betale, eller lade nyde udi hvis sædvanlig haver været, da de hannem efter rigtig Regning og Qvittering udi hans Regenskab passere; ligeledes som Præsten til Widöe, for at betjene de fattige Lemmer paa Widöe og at prædike for dennem, er tillagt aarlig to Rigsdaler; saa og Laugsagneren udi Guldbringe Syssel, for Retten i Landfogdens Sted at administrere, efter kongelig allernaadigst Resolution af 7. Junii 1725 aarlig 10 Rdlr 64 Sk., begge udi Croner, saa bör han i lige Maade samme til rette Tid at betale og efter deres Qvitteringer til Udgift före. — 11) [uforandret som i Wulfs Instruction 26. Juni 1717]. — 12) Og vil Vi hermed paa meerhöistbemeldte H. M. M.s Vegne Alle og Enhver, som til K. M. nogen visse og uvisse Indkomster, efter som forskrevet staar, er forbunden at udrede og derfor Rigtighed at gjöre, have tilholdet, at de samme, saaledes som hidindtil og indtil anden Forandring maatte gjöres, ligesaa herefter, efter Jordebogen og Loven til rette Tider gjelder og udgiver, som og derforuden at være Landfogden hörig og lydig udi hvis han H. K. M. fremdeles skal beregne, og til höistbemeldte H. K. M.s Interesse maatte finde fornöden, saavidt det Landfogdens Bestilling er vedkommende, og paa det Indbyggerne herom kan blive underretted, haver han denne Instruction paa Althinget for menige Thingsögende at lade oplæse og i Protocollen til deres Efterretning lade indföre, ligesom han

og ved Ankomsten een Gjenpart til Amtmanden overleverer, for at vide hvad hannem herudi befales at efterkomme, og hvad Amtmanden er vedkommende at holde over. Rentekammeret den 31. Maji 1727.

1727. 31. Mai.

Bevilling for Benedikt Thorstensson, ang. Laugmands-Lönnen. Fredensborg 2. Juni 1727. — Publiceret paa Althinget 1727; Norske Reg. 26, 381b; Uddrag hos M. Ket. III, 498.

2. Juni.

Vi Frederik den Fjerde &c. G. A. V., at eftersom Bendix Torstensen, forrige Vicelaugmand for norden og vesten paa Vort Land Island, for Os allerunderd. haver andraget, hvorledes han, siden forrige Laugmand sammesteds, Odder Sigurdsen, udi Aaret 1724 blev suspenderet, ei alene virkelig haver forrettet Laugmandstjenesten, men endog i bemeldte Odder Sigurdsens Sted paataget sig det Værk med den islandske Lovs Reformation og Indrettelse, hvorover han ved de udi Laugmands-Embedet forefaldne lange og farlige Reiser skal have tilsat en stor Deel af sine Midler, og derfore allerunderdanigst anholder om, at hannem allernaadigst maatte tillægges Laugmandslönnen og Toldene fra Odder Sigurdsens Suspensions Dato. Thi have Vi, efter slig Beskaffenhed og bemeldte Bendix Torstensens allerunderdanigste Ansögning og Begjering, samt Os elskelig Herr Peter Raben &c. hans derom indkommen allerunderdanigst Erklæring, allernaadigst bevilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tillade, at fornævnte Laugmand Bendix Torstensen maa, fra den Tid forrige Laugmand Odder Sigurdsen fra Embedet in Anno 1724 er bleven suspenderet, og indtil han udi Vores Höiesteret indeværende Aar er dömt fra Embedet, med videre, nyde den halve Deel af Laugmandslönnen og Toldene, hvilket Vedkommende, som samme haver oppebaaret, til hannem haver at erlægge og betale; men fra den Tid Odder Sigurdsen er, som meldt, i Vores Höiesteret dömt, nyder Laugmand Bendix Torstensen den fulde

1727. 2. Juni. Lön og Told, ligesom hans Formand for ham nydt og haft haver. Forbydendes &c. Fredensborg Slot den 2. Junii 1727.

2. Juni. **Reskript til Stiftbefalingsmand Raben, ang. Laugmandslönnen i Island. Fredensborg 2. Juni 1727.** — Publiceret paa Althinget 1727; Norske Tegn. XXIII, 425b; Rubr. hos M. Ket. III, 498.

Frederik den Fjerde &c. V. S. B. T. Eftersom Vi under denne Dags Dato allernaadigst haver bevilget, at forrige Vice-Laugmand for norden og vesten paa Vort Land Island, Bendix Torstensen, maa nyde den halve Deel af Laugmandslönnen og Toldene, fra den Tid forrige Laugmand Odder Sigurdssen in Anno 1724 er bleven suspenderet, og indtil han udi Vores Höiesteret indeværende Aar er dömt fra Embedet, med videre, saa tilskikke Vi dig herhos en rigtig Copie af samme Vores bem^te^ Laugmand Bendix Torstensen allernaadigst meddelte Brev og Bevilling, hvis videre Indhold du selv deraf udförligere kan see og fornemme; og er Vores allernaadigste Villie og Befaling, at du dig derefter allerunderdanigst retter, og ellers den Anstalt gjörer, at den övrige halve Deel af forrige Laugmand Odder Sigurdssens Lön og Told i hans Suspensions-Tid vorder observeret at inddrages under hans övrige Midler og til Os forbrudt Boeslod. Dermed &c. Fredensborg d. 2. Junii 1727.

1728. 8. Januar. **Kongelig Resolution ang. Indförsel af hollandsk Prestobak til den islandske Handel. Khavn 8. Januar 1728**[1]. — Rentek Norske Relat. og Resol. Prot. 10, Nr. 1.

Vi bevilge allernaadigst, at det endnu for dette Aar

[1]) Den her meddelte Tilladelse til Indförsel af hollandsk Prestobak er fornyet paa eet Aar ved Resol. 10. Mai 1729 (Resol. Prot. 11, 61) og Resol. 17. Mai 1730 (Resol. Prot. 12, 66).

1728 maa være de islandske Interessenter tilladt, den behövende Prestobak, ligesom hidindtil skeet er, fra Holland at forskrive, paa det Islænderne derved fra Lurendreierie med Hollænderne kunde afholdes. — Des imidlertid haver Kammeret med Politie og Commerce-Collegio at overlægge, hvorledes denne saa höit fornödene Tobaks-Fabrique her kunde etableres, saaledes at slig udkrævende Tobak her kunde erholdes, og derved de Penge i Vores Riger beholdes, som ellers derfore til Holland udgaaer. Kjöbenhavns Slot d. 8. Januarii 1728.

1728. 8. Januar.

Reskript til Kjöbenhavns Magistrat, ang. Islands Forsyning med Klæde fra indenlandsk Fabrik.

6. Febr.

Khavn 6. Februar 1728. — Siell. Tegn LXVI, 36—37; Uddr. hos Fogtm. III, 650.

Frederik den Fjerde &c. V. B. T. Eftersom Ludevig Wittrog, Silke og Klædekræmmer udi Vores kongel. Residentsstad Kjöbenhavn, som sammesteds haver ladet anlægge et Manufactur af alleslags uldene Stoffer, og derpaa haver erholdt Vores allernaadigste Privilegium, for Os allerunderdanigst haver andraget, at han ved samme Manufactur til daglig Arbeide underholder mere end halvtredie Hundrede Mennesker, saa at han nu skal have virket et anseeligt Forraad af deslige Vare, hvilke dagligen skal foröges, men at han ikke kan faae dennem i saadan Mængde debiterede; thi omendskjönt han skal have addresseret sig til Interessenterne i den islandske Handel med skriftlig Begjering, at de vilde lade sig af hannem forsyne med de Slags Vare, som hos hannem fabriqueres, og hvoraf de en temmelig Qvantitet til deres Handel skal behöve, saa skal dog de Fleste have nægtet det, ihvorvel den dennem allernaadigst meddelte Octroy forbinder dennem at tage de til Islands Fornödenhed udfordrende Vare af Vores Rigers og Landes egne Frugter, Fabriquer og Manufacturer, saa længe de der kunde haves, han og derfor-

1728. 6. Febr. uden tilbyder sig at levere de islandske Kjöbmænd ligesaa gode Vare for samme Priis, som de her kan have fra Dantzig eller andre Steder, indberegnet Told fri; men som Vi den 19. Maji udi næstafvigte Aar allernaadigst anbefalede eder, at hvis groft Klæde, som saavel til den islandske Handel, som og til Vægterne i bemeldte Kjöbenhavn, Skolerne og Fattighuse eller deslige publique Væsen kunde udfordres, af Vores uldene Fabriquer, forsaavidt samme kan afstedkomme og ikke hindrer Leverancen til Vores Armee, skulle kjöbes: saa er nu hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at I tilholder samtlige Interessenterne i den islandske Handel, at naar ingen af de Vare, som til samme Handel behöves, i Vores Manufacturer tilkjöbs befindes, de da skulle være pligtige at tage deslige Vare udi den af forbemeldte Ludevig Wittrog her indrettede Fabrique, saasom han, som oven er meldt, allerunderdanigst erbyder sig at levere ligesaa dygtige Vare, og for den samme Priis, som de islandske Kjöbmænd kan have det for fra Dantzig eller andre Steder. Derefter I eder allerunderdanigst haver at rette, og Vedkommende sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Hafniæ den 6. Februarii Anno 1728.

19 Marts. **Reskript til Biskoppen i Skalholt Stift, Jon Arnason, ang. lovlig Bygsel af Jord. Khavn 19. Marts 1728.** — Norske Tegn. XXIV, 73; M. Ket. III, 385.

Frederik den Fjerde &c. V. B. T. Eftersom Sigfus Jonssen fra Laugardalshole der paa Vort Land Island for Os allerunderdanigst haver andraget, hvorledes at du skal have til hannem bortfæstet en af Skalholts Domkirke tilhörende Jorder, nemlig Laugardalshole udi Arnes Syssel, og udi dit Fæstebrev til hannem denomineret eet Aar, som han formener at være lovstridigt, derhos af Os allerunderdanigst været begjerende, at

Vi allernaadigst ville bevilge og tillade, at saa længe han samme Jord lovlig og forsvarlig paaboer, han da maatte ubesværget af dig nyde dens Paaboelse. Thi er hermed Vores allernaad. Villie og Befaling, at du forholder dig efter Forordninger og Praxin i Landet, saa at Supplicanten ei kan have beföiet Aarsag sig over dig at beklage. Du haver Os ellers allerunderdanigst at referere, at du denne Vores allernaadigste Ordre haver bekommet. Dermed &c. Hafniæ den 19. Martii 1728.

1728. 19. Marts.

Bevilling for Stein Jonsson, at nyde Tilskud af Kirkerne til Bibelens Trykning. Khavn 16. April 1728.

16. April.

— Bekjendtgjort paa Althinget 1729 og indfört i Althingsb. s. A. Nr. 3, samt ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1728. Norske Reg. 26, 616b—618; trykt foran Bibelens Udg. paa Holum 1728. Fol.; Rubr. hos M. Ket. III, 499.

Vi Frederik den Fjerde &c. G. A. V., at eftersom Os elskelig Mag. Steen Jonsen, Biskop over Hole Stift paa Vort Land Island, som den 27. Februarii Anno 1723 haver erholdt Vores allernaadigste Privilegium, Bibelen udi det islandske Sprog der i Landet at lade oplægge og trykke, og samme for saadan Priis, som Vores Amtmand tillige med bemeldte Biskop Mag. Steen Jonsen og Os elskelig Mag. Jon Arnesen, Biskop over Skalholt Stift, kunde finde forsvarlig, enten imod rede Penges Erlæggelse, eller for gode Kjöbmandsvare, til Alle og Enhver, som samme Bibel maatte behöve og begjere, sælge og afhænde, for Os allerunderdanigst haver ladet andrage, at det skal falde hannem meget besværligt saadant at iværksætte, formedelst Papiret og andet, som til Bogtrykkeriet behöves, der i Landet skal være meget kostbart, med mindre han dertil maatte nyde nogen Hjelp, hvorfor han allerunderdanigst haver begjert, at det hannem, ligesom det tvende Biskopper for ham der i Landet ved Bibelens Oplag haver været

1728. 16. April. forundt, allernaadigst maatte tillades at nyde 1 Rdlr eller 1 Rdlrs Værdie af hver Kirke i Landet, da have Vi, efter fornefnte Biskop Mag. Steén Jonsens i saa Maader allerunderdanigst gjorte Ansögning og Begjering, allernaadigst bevilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tillade, at han til Hjelp, til Bibelen udi det islandske Sprog at lade oplægge og trykke, maa nyde og oppebære en Rigsdaler Speeie eller dessen Værdie af enhver Kirke udi bemeldte Vort Land Island; dog skal han pligtig være derhen at see, at Bibelen med forderligste bliver oplagt, saafremt han ikke vil vente, at han og hans Arvinger, ifald det ei skeer, skulle blive ansvarlige ei alene til hvis han efter denne Vores allernaad. Bevilling af Kirkerne lader oppebære, men endog til Renterne deraf. Forbydendes &c. Hafniæ den 16. April 1728.

23. April.

Reskript til Biskopperne i Island, ang. Udarbeidelsen af Lovbogen og Ritualet. Khavn 23. April 1728. — Norske Tegn. XXIV, 107; Uddr. hos M. Ket. III, 499—500 og Fogtm. III, 653.

Frederik den Fjerde &c. V. B. T. Eftersom Vi den 12. Maji næstafvigte Aar 1727 allernaadigst befalede eder, at I ei alene skulde conferere med hverandre angaaende den fra dig, Herr Steen Joensen, indsendte Project til en Kirke-Ritual der i Landet, for derover eders Conclusum, af eder begge underskreven, til Vores Danske Cancellie at indsende, men endog at I, tillige med Laugmændene Poul Jonsen Widalin og Bendix Torstensen, som Vi under samme Dato allernaadigst befalede skulde tilsammen træde for at conferere og igjennemgaae den af dig, Herr Steen Joensen, indsendte Project til den anden Bog i den norske Lov, Geistligheden angaaende, og samtlig under eders Hænder til videre Vores allernaadigste Resolution at indsende eders forfattede Slutning derover, med videre samme Vores

allernaadigste Befalings Indhold, og Vi af din, Herr Steen Joensens, til Vores Ober-Secreterer, Os elskelig Herr Christian Möinichen, Ridder &c., indkomne Skrivelse af 3. Septembr. næstafvigte Aar, har ladet Os referere, at omendskjönt du skal have ladet de andre tilbyde, at samles hos dig paa Holum, og der tilbudet dem fri Underholdning for sig og Tjenere, al den Tid bemeldte Værk absolveres, og det formedelst din Alderdom, at du næppeligen tröstede dig til at ride til Kalmandstungen, eller noget andet Sted for synden, med videre dit dem gjorte Tilbud, saa skal dog til den Tid ingen have indfundet sig. Thi er nu ydermere hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at I uden nogen Indvending herefter, ei alene saavidt Ritualen angaar, som af eder begge alene forrettes, men endog tillige med Laugmændene Bendix Torstensen og Niels Kjer, som og under denne Dags Dato Vores allernaadigste Befaling herom er tilsendt, saavidt angaaer den anden Bog i den norske Lov, Geistligheden vedkommende, tilsammen træder paa den Bondegaard Kalmandstunge kaldet, beliggende överst i Skalholts Stift, efter at dertil imellem eder samtligen er aftalt og berammet en vis Tid, hvilken Vi allernaadigst ville at skal være betimeligen, för end Landsthinget begynder, og da eder at foretage og samme efter Vores til eder allernaadigste ergangne Befalingers Tilhold og Anledning i alle Maader vedbörligen at fuldföre og til Vores videre allernaadigste Resolution indsende; og refereres Os ellers forderligst, at I denne Vores allernaadigste Ordre haver bekommet. Dermed &c. Hafniæ den 23. Aprilis Anno 1728.

1728. 23. April.

Reskript til Laugmændene i Island, at deeltage i Revisionen af den geistlige Lov. Khavn 23. April 1728. — Norske Tegn. XXIV, 108; Rubr. hos M. Ket. III, 500; Uddr. hos Fogtm. III, 653.

23. April.

Frederik den Fjerde &c. Eftersom Vi den 12. Maji

1728. 23. April. næstafvigte Aar allernaadigst befalede dig, Bendix Torstensen, tillige med Pouel Jonsen Widalin, som siden ved Döden skal være afgangen, paa Anmodning at træde tilsammen med Os elskelig Herr Steen Jonsen og Joen Arnesen, Biskopper i Vort Land Island, for samtlig at foretage eder den af for^ne Biskop Steen Joensen indsendte Project til den anden Bog i den norske Lov, og derom conferere, og naar den af eder var igjennemgaaet, da at indsende den af eder samtlig forfattede Slutning derover under eders Hænder til videre Vores allernaadigste Resolution, efter samme Vores allernaadigste Befalingers videre Indhold, og Vi af den fra bem^te Herr Steen Jonsen til Vores Ober-Secreterer, Os elskelig Herr Christian Möinichen, Ridder &c., indkomne Skrivelse af 3. Septembr. næstafvigte Aar har ladet Os referere, at omendskjönt han skal have ladet eder tilbyde at samles hos sig paa Holum, og der tilbydet eder fri Underholdning for eder og Tjenere, al den Tid bemeldte Værk absolveres, og det formedelst hans Alderdom, at han næppeligen tröstede sig til at ride til Kalmandstungen eller noget andet Sted for synden, med videre hans eder deri gjorte Tilbud, saa skal der dog Ingen tiid (did?) hos ham sig have indfundet. Thi er derfore nu ydermere hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at I uden nogen Indvending herefter, tillige med ovenbemeldte Biskopper Steen Joensen og Joen Arnesen, tilsammen træder paa den Bondegaard Kaldmandstunge kaldet, beliggende överst i Skalholts Stift, efter at dertil imellem eder og Biskopperne er aftalt og berammet en vis Tid, hvilken Vi allernaadigst ville at skal være betimeligen för end Landsthinget begynder, og da samtligen at foretage eder det Værk, og samme efter Vores til eder ergangne Befalingers Tilhold og Anledning i alle Maader vedbörligen at fuldföre, hvorom Biskopperne og af indeværende Dags Dato Vores allernaadigste Ordre er tilsendt; og haver I ellers (med) forderligste allerunderdanigst at

referere, at denne Vores allernaadigste Befaling eder er tilhænde kommen. Dermed &c. Hafniæ den 23. Aprilis Anno 1728 [1].

1728. 23. April.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Fuhrmann, ang. Syssel-Afgifter, Sagefald og Vrag. Khavn 22. Mai 1728.

22. Mai.

— Publiceret ved Amtmandens Skrivelse til Laugmændene og övrige Rettens Betjente, dat. ved Öxeraa 21. Juli 1728, trykt i Althingsbogen s. A. Nr. XV; Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2003, Litr. E, Nr. 571.

Som det ved Landfogdens Regenskabers Revision erfares, at endeel af Sysselmændene udi Island ikke svarer deres Syssels Afgift til rette Tid, de og ere forsömmelige at indfordre Præsternes Attester for Leiermaalerne, og lader samme, tillige med deres egene Regninger, udeblive til næste eller andet Aar, og naar de endda fremkommer, forglemmes den behörige Rigtighed, saavel for adskillige Böder, som udsættes til næste Aar, og Vaagreken lyses ikke overalt, eller belægges med den Forklaring og Beviis, som udfordres, hvorover de forrige Landfogders Regenskaber er skeet Ophold, og hvis det ikke forekommes, maatte og denne Landfoged forfalde i Langdrag med sine Regenskaber for deres Forsömmelse Skyld, saavel udi dette som hvad andet dennem kan befales og vedkommer at före til Rigtighed; da, paa det at saadan Uskik, med flere, maatte corrigeres, vilde Herr Amtmanden paa dette Aars Althing gjöre bekjendt, at naar de ikke til rette Tid betaler deres Afgift, er deres Fæste forbrudt, og naar da Sysselet paa ny opbydes, og dennem skulde

---

[1]) Ved Laugmændenes Bekjendtgjörelse 25. Juli 1730 paamindes alle Sysselmænd, ifölge Stiftbefalingsmandens Skrivelse 13. April s. A., om at möde paa Althinget til 8. Juli 1731, for at conferere om Lov-Revisionen. Laugmændene erklære, at ville holde Concepten forberedt og oversætte den paa Dansk (Althingsb. 1730, Appendix).

1728.
22. Mai.

fragaae, er det deres egen Skyld, hvilket i lige Maade forstaaes til Klosternes og Ombudsjordernes Forpagtere, om de sig ikke med deres Afgifter aarlig og til rette Tid indfinder; og belangende Sysselmændenes Sagefalds-Regninger, da er dem vel efter Landfogdens Instructions 7de Post tillagt 1/3 Part af Sagefaldet, naar de til rette Tid gjör Rigtighed og seer paa Hans Majt Interesse, men af Drive-Hval og Tömmer, samt strandede Skibe, arvelös Gods og Boesloder nyder de intet, og skal dog gjöre Regenskaber derfor, thi maatte dem og dette foreholdes, at de dette rettelig og til rette Tid förer til Regning, om de ellers vil nyde samme deres 1/3 Part, hvilken de og ikke maatte beregne af videre end forbemeldte Böder, som Instructionen bevilger dem. Og som det derforuden erfares, at Proprietarierne, udi Anledning af salig höilovlig Ihukommelse Kong Frederik den Tredies Forordning af 3. Maji 1650: at Kirkerne maa nyde Vrag af Eeg, Gran eller Fyr, som paa deres Grunde maatte opdrives, til Hjelp til deres Vedligeholdelse, endog vil tilholde sig det Tömmer, som paa deres Grunde udenfor Kirkernes Grund opdrives, under Prætext: de ere Eiere af Kirkerne og dennem maa vedligeholde, saa maatte de desaarsag tilholdes at fremvise, om de haver nogen Benaading derfor, eller til Drive-Hval eller andre Drive-Fiske, eller anden Slags Strand-Vrag er berettiget; hvis ikke, bör Sysselmændene observere Hans Majt Interesse hermed, og derfor svare Regenskaber, samt ligesom for strandede Skibe, arvelös Gods og Boeslodder, uagtet hvis Grund de inddriver til eller falder paa, og ikke haver sær Benaading at nyde det, paa det de herefter deres Regenskaber rigtiger kan indrette, og ikke forbigaa noget af det Hans kgl. Majt bör beregnes, hvorefter Vi da forventer Herr Amtmandens Gjensvar, hvad Tid det paa Althinget er publiceret, og ellers Sysselmændene overalt tilkjendegivet sig efterretlig at holde. Rentekammeret den 22. Maji 1728.

Kongelig Resolution ang. Amtmand Fuhrmanns Functioner. Fredensborg 28. Mai 1728. — I Rentekammerets Forestilling 24. Mai bemærkes, at Amtmandens Gage er 400 Rd., Stiftamtmandens 1000 Rd., og henstilles om Amtmanden ikke kunde tilstaaes 200 Rd. Tillæg, saa længe han fungerede som Stiftamtmand i enkelte Tilfælde. Rentek. Norske Relat. & Resol. Prot. 10, Nr. 52.

1728. 28. Mai.

Saavidt de geistlige Sager angaaer, saa kunde derom fra det danske Cancellie en Ordre til Amtmand Fuhrmann udfærdiges, at han derudi saavel som udi Landets Oberrets Administration Stiftamtmandens Vices indtil videre forestaaer; og hvad Gagen anbelanger, da maatte han lade sig nöie med den Gage, hvorfore han udi Reglementet findes indfört, eftersom Vi udi Reglementet desformedelst ingen Forandring agter at foretage. Fredensborg Slot den 28. Maji 1728.

Reskript til Amtmand Fuhrmann, at overtage indtil videre Stiftbefalingsmandens Functioner. Khavn 7. Juni 1728. — Publiceret paa Althinget 1728 og trykt i Althingsbogen s. A. Nr. XIV; Norske Tegn. XXIV, 172; M. Ket. III, 385—386.

7. Juni.

Frederik den Fjerde &c. V. N. T. Eftersom Vi af en fra Os elskelige Vores Deputerede for Financerne og Committerede i Kammer-Collegio, til Os under den 28. Maji næstafvigt indkommen Forestilling have ladet Os referere, at du allerunderdanigst haver forespurgt dig, hvorledes med Stiftbefalingsmandens Functioner udi Vort Land Island, indtil Vi allernaadigst maatte finde for got, en Stiftbefalingsmand udi Vores forrige Admiral og Stiftbefalingsmand afg. Herr Peter Rabens Sted igjen at beskikke, skal forholdes, saa og af hvem og paa hvis Ansvar sligt skal forrettes, i Henseende at den geistlige Ret i begge Stifterne af Amtmanden paa Stiftamtmandens Vegne med Biskopperne aarligen pleier at administreres, saavel som Landets Ober-Ret i verds-

1728. 7. Juni. lige Sager. Saa er nu hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at du baade udi de geistlige Sager, saavelsom og udi Landets Ober-Ret Stiftbefalingsmandens Vices indtil videre forestaaer og betjener. Derefter du dig allerunderd. haver at rette, og udi det övrige haver du med förste fra Island afgaaende Skib til Vores Danske Cancellie allerunderdanigst at indberette, at du denne Vores allernaadigste Ordre haver bekommet. Befalendes &c. Hafniæ den 7. Junii 1728.

2. Juli. **Instruction for Baron Christian Gyldencrone, som Stiftbefalingsmand over Island og Færöe. Odense 2. Juli 1728**[1]. — Rentek. Norske Instruct. Prot. 1, 598—606.

INSTRUCTION, hvorefter Vi Frederik den Fjerde p. p. allernaadigst ville, at Os elskelig velbaarne Herr Christian Gyldencrone, Friherre til Vilhelmsborg, Ridder, Vores Conferenceraad og Deputeret for Vores Financer, sig udi den hannem tillige allernaadigst confererede Stiftbefalingsmands Charge over Island og Færöe indtil videre allerunderdanigst haver at rette og forholde.

1) Skal han være forpligtet nöie at observere og iagttage Vores kongelige Höiheder, Regalier og Rettigheder, at Os derudi, af hvem det være kan, ikke nogen Indpas skeer; men dersom saadant[2] .... afstraffes. — 2) Een udi ethvert Land .... underrettet. — 3) Dernæst bör han .... udi alle deres Ord, Punkter og Clausuler tilbörligen retter og forholder. Skulde og nogen Betjent .... Anstalt at forföie. — 4) Angaaende Justitien skal han nöie lade sig være angelegen, at den rettelig administreres efter norske Lovs Indhold, saa Ingen, være sig geistlig eller verdslig, rig eller fattig, med Billighed derover kan klage, og til den Ende skal han

[1]) samme D. er udfærdiget Bestalling for Gyldencrone.

[2]) det Udeladte er ordret som i Rabens Instruction 27. April 1720.

baade være anbefalet og tilladt at informere sig, om Retten paa ethvert Sted lovlig og tilbörlig administreres .... allernaadigst Resolution. — [§ 5—14 ordret som i Rabens Instruction.] — 15) Han skal og tilsee, at Skandserne udi Landet Færöe vorder holdne i god og forsvarlig Stand, samt lade sig informere om fornöden Krud .... betaler. — [§ 16—18 og Slutningen som i Rabens Instruction]. Givet paa Vort Slot Oddense den 2. Julii 1728.

1728. 2. Juli.

Rentekammer-Plakat ang. **den islandske Handels Opbydelse paa sex Aar ved Auction.** Khavn 7. Oktobr. 1728. — Rentek. Norske Exped. Prot. 3, 119; Original-Aftryk paa et Heel-Ark; Qvart-Forr. 1728, S. 26—29; Rubr. hos Schou II, 553.

7. Oktbr.

Hans kongel. Majestets til Danmark og Norge Deputerede for Financerne og samtlig Tilforordnede udi Kammer-Collegio G. V., at som de sex Aar islandske Havners Beseiglings Forpagtning udlöber og tager Ende til ultimo Decembr. 1729, og derfor her udi Rentekammeret ved offentlig Auction Onsdagen næstkommende 12. Januarii 1729, igjen til ny Forpagtning paa sex Aar, at regne fra 1. Januarii 1730 til Aarsdagen 1736, bliver foretagen: saa gjöres hermed de Lysthavende efterfölgende Poster bekjendt, til deres Efterretning, nemlig:

1) Det tillades Alle og Enhver, af hvad Stand og Vilkaar han monne være, enten selv personlig, eller ved Andre at gjöre sit Bud, uden at have fornöden sig at explicere hvem han byder for, ei heller nogen Caution forud at stille; den forrige Forpagter alene, eller hvem hans Commission haver, maa, förend Auctionen begyndes, sig tilkjende give, at hans gjörende Bud skeer for forrige Forpagter. Naar nu Nogen bliver den Höistbydende, skal han strax explicere sig, at hans gjörende Bud skeer for hannem selv, eller for hvem det gjort er, og da paa Auctionsstedet producere suffisant Caution; skulle nu samme Caution ei findes tilstrækkelig

1728.
7. Oktbr.

eller suffisant, da kommer det igjen til nye Opbud. — 2) Dersom Forpagtningen bliver opdreven og forhöiet over forrige Aaringers Afgifts Belöb, da skal den Höistbydende, saafremt han er forrige Forpagter, nyde Forpagtningen for een Fjerdepart mindre end Forhöielsen sig bedrager, og den, som næst for ham böd, nyde strax, eengang for alle, een Ottendeel af eet Aars Forhöielses Summa, som hannem skal vorde anviist. — 3) Dersom en Anden, som ikke forhen var Forpagter, bliver den Höistbydende, da skal det ikke des mindre være forrige Forpagter tilladt, saafremt at hans Bud har været det næst foregaaende for det höieste Bud, og at han sig strax paa Stedet vil erklære for det höieste Bud, ved Forpagtningen at forblive, mens nyder da ingen Afslag udi den udlovede Summa, saasom han ei blev selv den Höistbydende; er hans Bud ei det næst foregaaende for det höieste Bud, tillades ham ingenlunde til Forpagtningen at træde, derimod nyder den Anden, som var Höistbydende, een Fjerdedeel af Forhöielsens Summa aarlig, saa længe Forpagtnings-Aarene continuerer; hvilken en Fjerdedeel Forpagteren hannem uveigerlig ved hver Forpagtnings Termin skal betale, som hannem da igjen, imod rigtig Beviis fra Vedkommende, udi den udlovede Forpagtnings Afgift skal gotgjöres; vil forrige Forpagter, efter ovennævnte Condition, naar han er næst den Höistbydende, ei træde til Forpagtningen, da nyder han efter foregaaende Post eengang for alle een Ottendeel af eet Aars Forhöielses Summa, som hannem skal vorde anviist. — 4) Men dersom en Fremmed er bleven Höistbydende, og den, som forhen var Forpagter, ikke, som meldt, kan eller vil blive derved, da skal samme fremmed Höistbydende beholde Forpagtningen for een Fierdepart mindre, end hans höieste Bud forrige Forpagtnings Summa har overstegen. — 5) Udi det övrige kundgjöres det de Lysthavende til Efterretning, at som det tilforn er befunden, at Een og Anden, som har haft Lyst til Forpagtningen, ikke

ved Auctionen er fremkommen med deres Bud, men efter at Auctionen har været til Ende, gjort höiere Bud, under Prætext til Hans kgl. Majts Interesses Formerelse, hvorved de dog har sögt at forhindre det Bud, som kunde bleven gjort over dem igjen, om de havde buden paa Auctionsstedet, og saaledes for en ringe Summa tænkt at tilvinde sig selv Forpagtningen, til Hans kgl. Majts Interesses Formindskelse og deres egen Fordeel: saa advares de hermed, at ingen Bud efter Auctionens Holdelse, fra hvem det og være kunde, saaledes bliver imodtaget, men de, som Lyst haver paa bemeldte Forpagtninger at byde, skal dermed paa Auctionsstedet fremkomme, da de skal vorde imodtagen. Hvorefter enhver Lysthavende sig ville vide at rette, og bemeldte Dag om Formiddagen Klokken 9 her udi Rentekammeret dennem indfinde, da de övrige Forpagtnings-Conditioner for dennem bliver oplæst, som ellers og imidlertid kan sees og bekommes udi det Nordenfjeldske Districts Contoir, hvorpaa da Auctionen gaaer for sig, og derefter de Höistbydende, efter foregaaende Kongel. Majts allernaadigste Approbation, Forpagtningen overlades. Datum Kgl. Majts Rentekammer den 7. Oktobr. 1728.

1728. 7. Oktbr.

Kongelig Resolution ang. **den islandske Handels Forpagtning.** Khavn 26. Januar 1729. —

1729. 26. Januar.

I Rentekammerets Forestilling 24. Jan. meldes, at de islandske Interessenter havde andraget, at de ikke saae sig istand til at gjöre Bud paa Handelen ved den nye Auction, med mindre dem eftergaves Afgiften og Landskylden for afvigte og indeværende Aar, da de vare ruinerede ved Ildebranden og da de islandske Retour-Varer ikke vare til at sælge, deels fordi Paven skulde have tilladt at spise Kjöd i Fasten, deels fordi Flensborgerne havde i nogle Aar ladet 5—6 Skibe aarlig seile til Kola og derfra hente Törfisk og Fisketran, ligesom ogsaa nogle Kjöbmænd fra Kjöbenhavn paa 2—3 Aars Tid. — Ved Auctionen over Handelen forgangen Onsdag og Torsdag den 12. og 13. Januar böd de af Interessenterne, som ikke havde mödt Ildebranden, 12000 Rd. aarlig i 6 Aar, og anförte i et skrift-

1729. ligt Andragende fornemmelig den usle Tilstand i Island, navn-
26. Januar. lig paa Nord- og Öster-Landet, til Grund. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 11, Nr. 16.

Endskjöndt de islandske Interessenter efter den dennem meddelte Octroye ingen Moderation eller Afslag med Rette kunde prætendere, og Vi alles (ellers?) finder de anförte Raisons om Fiskens ringe Priis lidet tilstrækkelige: saa bevilge Vi dog allernaadigst udaf besynderlig Naade, for denne Gang og uden nogen Fölge for den eftergaaende Tid, at de af de islandske Interessenter, som ved seneste ulykkelige Ildebrand virkeligen haver mist deres Huse og Gaarde, maa efterlades den halve Deel af næstforrige Aars Forpagtnings-Afgift og Landskyld, imod at de den övrige halve Deel straxen clarerer, og ellers de eftergaaende Aaringers Forpagtninger rigtig afdrager. — Hvad ellers den Post angaaer, at Flensborgerne, saavel som endeel Kjöbmænd her af Staden, paa nogen Tid har begyndt at beseigle de ryssiske Eilænder, Kola kaldet, og derfra afhenter baade Fisk og Tran, da finde Vi denne Handel meget skadelig, saavel for Os selv som Vores Undersaatter, eftersom de contante Penge föres ud af Landet for det, som findes udi ligesaa god Qvantitet og Qvalitet udi Vores eget Land, og fordærver Handelen baade med den islandske og norske Fisk, hvorfore Kammeret denne Sag nærmere og nöie med Commerce-Collegio haver at overlægge, og til forventende Forandring deres allerunderdanigste Relation derom til Os indgive. — Den af Interessenterne budne Summa 12000 Rd. aarlig for de islandske Havners Beseigling udi de efterfölgende Forpagtnings-Aaringer, finde Vi ingenlunde antagelig eller tilstrækkelig, eftersom det var altfor stort et Tab imod den forrige Forpagtning, og de vel, som troe og redelige Undersaatter, kan befatte, hvad Afgang Vi udi Vores Revenuer formedelst den seneste ulökkelige Ildebrand er bleven tilföiet, men Vi bevilge allernaadigst udaf besynderlig Naade, at naar de isteden for de budne

12000 Rd. vil betale 15000 Rd. aarlig for den ganske islandske Forpagtning, dennem da samme udi trende Aar derfor maa overlades, hvilken Summa de da imellem sig selv kunde repartere og inddele, dog saaledes, at de store Havner ikke undertrykker de smaa, men at Ligningen imellem dem bliver proportioneret efter enhver Havns Godhed og Beskaffenhed. Kjöbenhafns Slot den 26. Januarii 1729.

1729. 26. Januar.

Plakat anlangende Forbud paa fremmed Törfiskes Indförsel udi Danmark og Norge. Fredensborg 23. Marts 1729 [1]. — Rentek. Norske Exped. Prot. 3, 186—188. Qvart-Forr. 1729, S. 3—4; Rubr. hos Schou II, 567.

23. Marts.

Vi Frederik den Fjerde &c. G. A. V., at som Vi ere komne udi Erfaring, hvorledes en stor Deel tör Fisk fra fremmede Stæder udi Vores Riger Danmark og Norge vorder indfört, til ikke liden Præjudice for Vores egne kjære og troe Undersaatter, som derved maa lide udi den Debit, de ellers kunde have sig at vente af den islandske, færöeske og norske Fisk, og den Velsignelse, som aarligen derfra af Fiskevare bekommes: saa have Vi, til en Hjelp og Lettelse for dennem udi deres Handel, og for desto bedre at faae deres Varer afsatte, funden Os anlediget til allernaadigst at anordne og befale, saasom Vi og herved allernaadigst byder og befaler, at efterdags og fra denne Vores allernaadigste Plakats Publication, maa Ingen understaa sig nogen Slags tör Fisk udi Vores Riger Danmark og Norge fra fremmede Stæder at indföre eller falholde; men saafremt Nogen imod Forhaabning skulde tildriste sig derimod at handle, ville Vi allernaadigst, at al den fremmed Törfisk, som i saa Maade maatte antræffes, skal være confisqueret og Angiveren alene at tilfalde

[1]) indskjærpet ved For. 14. Marts 1774.

1729. uden nogen Deling, samt at Eieren eller de, som der-
23. Marts. med betrædes, desforuden skal være forpligtet, Vores deraf gaaende Told og anden Rettighed at betale, men ifald Eierne ei skulde være at finde, og Vores Told og anden Rettighed af saadan indförende Fisk ikke paa anden Maade skulde være at erholde, tages samme forud af Varenes Værdie, paa lige Maade, som med andre Confiscations-Vare forholdes. Thi byde og befale Vi hermed Vores Statholder udi Norge, Vores Grever og Friherrer, Stiftbefalingsmænd, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Magistraten i Kjöbstæderne, Toldere og Toldbetjentere, samt alle Andre, som denne Vores Plakat under Vores Kammer-Seigl tilskikket vorder, at de den til alle og enhvers Vedkommendes allerunderdanigste Efterretning paa sine behörige Steder straxen lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 23. Martii 1729.

23. Marts. **Plakat ang. Forbud mod Indförsel af Törfisk i Slesvig. Fredensborg 23. Marts 1729. —** Original-Aftryk paa et Halv-Ark.

Placat, das im Herzogthum Schleswig keine frembde truckne Fische einzuführen. — Wir Friderich der Vierte &c. Thun kund hiemit: Nachdem Wir in Erfahrung gekommen, wie so wohl in Unsern König-Reichen, Dännemarck und Norwegen, als auch in Unserm Hertzogthum Schleswig, eine grosse Mengde truckene Fische von frembden Ohrten eingeführet, und dadurch Unseren eigenen lieben und getreuen Unterthanen, in dem Debit der Islandichen- Färöischen- und Nordischen Fische, ein nicht geringer Abbruch verursachet wird: Das Wir dannenhero allergnädigst zuverordnen für gut befunden, gleich Wir auch hiemit allergnädigst verordnen, gebieten und befehlen, das, a dato publicationis dieses Placats, in besagten Unsern König-Reichen und Hertzothum Schleswig ferner · keine truckene Fische von

frembden Ohrten mehr eingeführet oder verkauffet werden sollen: Gestalt dann, da jemand gegen Verhoffen hiewieder zuhandeln sich unterstünde, der antreffende truckene Fisch nicht nur so fort confisciret, und dem Angeber gäntzlich anheim gefallen, sondern auch der Eigener solcher Fische, oder wer damit betroffen wird, den Uns davon gebührenden Zoll und Licenten überdem zubezahlen schuldig und gehalten seyn soll. Imfall aber der Eigener nicht zufinden, und also der Uns von solchen Fischen gebührende Zoll und Licenten anderer gestalt nicht zu erhalten seyn möchte, wird beedes von dem Wehrt der Fische, wie bey andern confiscirten Wahren gebräuchlich, voraus genommen. Wornach sich ein jeder allerunterthänigst zuachten hat. Uhrkundlich unter Unserm Königl. Hand-Zeichen und vorgedrucktem Insiegel. Gegeben auf Unserm Schlosse Fridensburg den 23ten Martii 1729.

1729. 23. Marts.

Reskript til Stiftbefalingsmand Gyldencrone, ang. Naadsens-Aar for Laugmands-Enker. Khavn 6. Mai 1729. — Publiceret paa Althinget 1729 og indført i Althingsb. s. A. Nr. 13; Norske Tegn. XXIV, 383b; M. Ket. III, 387; Uddr. hos Fogtm. III, 681.

6. Mai.

Frederik den Fjerde &c. V. S. B. T. Eftersom Os elskelig Fru Thorbjörg Magnusdatter, Vores forrige Laugmand for östen og vesten (!) paa Vort Land Island, afg. Poul Jonssen Widalin, hans Efterleverske, for Os allerunderdanigst klagelig haver andraget den slette Tilstand hun efter bemeldte hendes afg. Husbond skal sidde udi, og at hun ikke af hendes afg. Husbonds Successor i Laugmands-Embedet, Os elskelig Niels Kiær, skal kunde nydet det hende, i Anledning af Vores norske Lov, tilkommende Naadsens-Aar, og Vi af den fra Os elskelig Niels Fuhrmann, Amtmand paa bemte Island, herom givne Erklæring have fornummet, at bemte afg. Laugmand Poul Jonssen Vidalin skal udi Naadsens-Aaret til hans Formands, afg. Sigurdur Björn-

1729. 6. Mai. sens Enke godvillig have givet alle Laugstolens visse Indtægter: Thi er nu hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at du föier den Anstalt, at forbemeldte Fru Thorbjörg Magnusdatter, afg. Laugmand Poul Widalins Efterleverske, efter den norske Lov nyder Naadsens-Aaret af bemeldte hendes afgangne Husbonds Successor, forbemeldte Laugmand Niels Kiær, saa og at det paa den Maade med alle andre Laugmands-Enker der i Landet bliver forholdet. Derefter du dig allerunderd. haver at rette. Befalendes &c. Hafniæ den 6. Maji 1729.

6. Mai. **Bevilling ang. Gudstjenestes Afholdelse i Hliðarenda Kirke.** Khavn 6. Mai 1729[1]. — Norske Reg. 27, 121b.

Vi Frederik den Fjerde &c. G. A. V. At eftersom Brynjolfer Thordersen Thorlacius, forrige Sysselmand udi Arne Syssel paa Vort Land Island, som den 15. Aprilis Anno 1724 i Henseende til hans lange og continueerlige Svaghed haver erholdet Vores allernaadigste Bevilling, at Guds Ords Tjeneste maatte forrettes hver tredie Helligdag udi Hliderende Kirke, jefnet med Teigs Hovedkirke og Annexet paa Eyvindermule, nu for Os allerunderdanigst haver beklaget sig, at Os elskelig Mag. Jon Arnesen &c., tvertimod forberörte Vores hannem allernaadigst forundte Bevilling, skal ved en sin Admonition af 5. Februarii indeværende Aar have befalet hans Sognepræst, Bendix Jacobsen, at forrette Gudstjeneste to Hellige Dage i Rad, herefter, ligesom tilforn brugelig været haver, udi Teigs Kirke, og den tredie (udi) Eyvindermule, da have Vi, efter forne Brynjolfer Thordersen Thorlacius herom allerunderdanigst gjorte Ansögning og Begjering, allernaadigst bevilget og tilladt, saasom Vi og hermed bevilge og tillade, at Kirketjenesten, som tilforne haver været fört tvende Söndager

[1]) Fundats confirm. 19. April 1754.

af Rad udi Teigs Kirke, herefter hans Lifstid maa transporteres til Hliderende Kirke, og der hver tredie Helligdag, til Jevnt ved Teigs Hovedkirke samt Annexen Eyvindermule, af den Præst, som der ved Stedet er eller kommendes vorder, forrettes, dog at hverken Sognepræsten eller Hovedkirken paa Teigs (Teig) ei noget derved i deres Rettighed afgaar. Forbydendes &c. Hafniæ den 6. Maji Anno 1729.

1729. 6. Mai.

Reskript til Biskoppen i Skalholt, Jon Arnason, ang. Kálfafell Kirkes Inventarium. Khavn 13. Mai 1729. — Norske Tegn. XXIV, 393; M. Ket. III, 388.

13. Mai.

Frederik den Fjerde &c. V. B. T. Eftersom Herr Bjarne Thorlofssen, Sognepræst for Kalfefeld Menighed paa Side udi Skaptefelds Syssel paa Vort Land Island, for Os allerunderdanigst haver ladet andrage, at han ikke mere kan have i aarlig Lön end omtrent 9 Rdlr., baade i vis og uvis Indkomst, men at Kirkens levende Inventarium derimod skal være heelmeget, som paa saa fattig et Præstekalds Jorder, der af Fjeldskreder, Gruus og Sand skal være fordærvet, foruden at der to af Kirkens Jorder forlængst skal være ödelagde og den tredie, som er overbleven, bæres Tvivl om at kunde beboes, ikke skal kunne underholdes, saa at mange af Kirkens Köer og Qvilder skal være bortdöde, desaarsag han allerunderdanigst haver begjert, at Vi allernaadigst ville tillade, at saa meget af Kirkens levende Inventarium, som ei paa dens Jorder kan opholdes, maatte, efter gammel Sædvane, löses for 3 Rdlr. hver Koe eller Qvilde, og Vi af den fra dig herom indkomne Erklæring have fornummet, at det sig saaledes, som oven er meldet, i Sandhed skal forholde, saa at dette levende Inventarium paa Kalfefeld skal være bare til Tyngsel, men Kirken og Præsten ikke til nogen Nytte, og at du formener, at naar Kirkens levende Inventarium, som skal indestaae hos

1729. 13. Mai. Præsten og der belöber sig til henimod 26 Kjörs Værdie, bestaaer af 6 eller 8 Kjörs Værdie, den da vel uden Skade kan miste det övrige: Saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter bemeldte Herr Bjarne Thorlofssens herom allerunderdanigst gjorte Ansögning og Begjæring, samt den fra dig indkomne Erklæring, allernaadigst have bevilget, at Kalfefelds Kirkes Inventarium herefter ikkun maa bestaae af 6 eller 8 Leie-Kjör, da fornefnte Herr Bjarne Thorlofssen maa gjöre sig det övrige Inventarium af Leie-Kjör saa nyttig, som han best veed og kan, hvorimod hans Enke og Arvinger, efter hans dödelig Afgang, skulle være pligtige, til Efterkommerne i samme Kald at svare og betale 3 Rdlr. for hvert Stykke, som ikke in natura bliver leveret, hvilket saaledes skal continuere imellem Præsterne i samme Kald efter hverandre. Derefter du dig allerunderdanigst haver at rette og de vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Hafniæ den 13. Maji 1729.

1. Juni. **Kongelig Resolution** ang. **Befragtning af et lybsk Skib til Island.** Fredensborg **1. Juni 1729.** — I Rentekammerets Forestilling 30. Mai meldes, at Commerceraad Vitus Bjering Mathiesen sögte om at maatte sende et lybsk Skib til Budum, da han ikke kunde faa noget indenlandsk Skib passende dertil; i Havnen paa Búðum gik nemlig Ebbe og Flod hver 14de Dag, saa at Skibet med Ladning ikke maatte stikke dybere end 10 Fod. — Rentek. Norske Relat. & Resol. Prot. 11, Nr. 78.

Vi accordere allernaadigst udaf besynderlig Naade for denne Gang og uden nogen Consequence for andre eller for den eftergaaende Tid, at det være Supplicanten tilladt til Havnens Beseiling at befragte eet lybsk Skib, saasom samme dertil skal findes bekvem. Fredensborg Slot den 1. Junii 1729.

Forordning om Forhold med de Assignationer, som paa de kongelige Kasser udstedes. Fredensborg 20. Juli 1729 [1]. — Ikke publiceret i Island. — Rentek. Danske Exped. Prot. 41, 200—202. — Original-Aftryk fra det kongel. og Universit. Bogtrykkerie; Qvart-Forr. 1729, S. 24—26; Schou II, 570.

1729.
20. Juli.

Vi Frederik den Fjerde &c. G. A. V., at Vi med störste Mishag Tid efter anden haver maattet fornemme, hvorledes nogle af Vores Casserere, Stiftamtskrivere, Amts- og Regiment-Skrivere, samt andre Vores Betjente, som Vores Intrader at oppeberge allernaadigst er anfortroet, aldeles haver tilsidesat deres til Os allerunderdanigste aflagde Troskabs-Eed, og i steden for at gjöre Os Rede og Rigtighed for de Oppebörseler dennem haver været anfortroet, ere de bleven Os anseelige Penge-Summer skyldige, som Vi have maattet saufne til adskillige nödvendige Udgifter; da paa det saadant, saavidt allermest mueligt er, kan vorde forekommet, og slige Oppebörsels Betjente vorde betagen al Leilighed med de dem anfortroede Oppebörseler at indesidde, som hidindtil tildeels skal være skeet ved den Credit, de have funden hos dennem, som Os elskelige Vores Deputerede for Financerne haver givet Assignationer til visse Tider at nyde deres Betalning: saa advare, byde og befale Vi hermed allernaadigst og alvorligen alle dennem, som nogen Assignationer eller Anviisninger fra forbemeldte Vores Deputerede erholder, det være sig til Militiens Avance og Afreigning, for gjorde Leverancer, eller i andre Maader, at de strax hos den Cassa-Betjent i Danmark eller Norge, hvor deres Betalning dem er anviist, anmelder sig, og til den Tid og de Terminer Assignationerne indeholder, Betalingen paafordrer, og saafremt den ikke strax fölger, da, uden Ophold eller i det længste inden 8 Dage, at give det skriftlig tilkjende for Vores Deputerede for

[1]) For. 31. Decembr. 1742.

1729. 20. Juli. Financerne, paa det den mislige Betalning kunde vorde undersögt, og den Skyldige med Arrest paa Person og Gods vorde belagt, samt videre med hannem vorde forholdet efter Kammer-Rets Ordningen. Skulde og Nogen, som saadanne Assignationer og Anviisninger i Hænde have, denne Vores allernaadigste Villie og Befalning ikke allerunderdanigst og hörsommeligst efterleve, men creditere Vores Cassa-Betjente nogen, liden eller stor, Summa, og samme Betjentes Mislighed og slette Forhold imidlertid maatte blive bekjendt, og han derefter af Vores Rentekammer vorde suspenderet, indtil Sagen imod hannem af Kammer-Advocaten efter Kammer-Rets Ordningen kan vorde paatalt og paakjendt, da skal saadanne Assignationer og Anviisninger ansees som en particulaire Gjeld og ikke komme Vores Cassa til Last, men de at söge deres Betalning lige ved Andre, som Fordringer have kan, efter Loven, efter at Vi först for Vores Prætentioner af den Skyldiges redeste Midler er fornöiet; hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerunderdanigst haver at rette. Thi byde og befale Vi hermed Vores Stadtholder udi Norge, Grever og Friherrer, Stiftbefalingsmænd, Biskopper, Amtmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Casserere og Stiftamtskrivere, Byfogder, Amts- og Regiments-Betjente, Fogder, Toldere og alle andre, som denne Vores Forordning under Vort Kammer-Segl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til alles Efterretning strax lader læse og forkynde, og sig derefter allerunderdanigst retter og forholder. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 20. Juli Anno 1729.

18. August. **Kongelig Resolution ang. Udgifter ved Reparationen af en Klosterkirkes Ornamenter. Fredensborg 18. August 1729.** — I Rentekammerets Forestilling 15. August s. A. meldes, at Kjöbmanden fra Öefjord havde bragt til Kjöbenhavn 7 brudne Klokker, tilhörende Munkaþverá Klosters Kirke, til Vægt 567 ℔. Udgifterne

ved Omstöbningen deraf til nye Klokker vare 44 Rd. 4 Mk. 12 Sk., hvilket Rentekammeret indstillede at maatte anvises af Kongens Kasse, da Kirken tilhörte Kongen. — Rentek. Norske Relat. & Resol. Prot. 11, Nr. 113.

1729. 18. August.

Det maatte först eftersees, om Kirken selv ingen Midler haver, hvoraf denne Bekostning kunde tages, thi omendskjönt Klosteret Os er tilhörende, fölger det dog ikke, at Vi Kirken og hvad deraf dependerer skulle vedligeholde. Fredensborg Slot den 18. Augusti 1729.

Reskript til Oberstlieutenant og General-Qvarteermester Sundt, ang. Islands Opmaaling. Khavn 7. Novembr. 1729. — Emaneret igjennem Krigs-Cancelliet, Nr. 1066; M. Ket. III, 389.

7. Novbr.

Frederik den Fjerde &c. V. N. T. Som Vi efter din allerunderdanigste Forespörgsel allernaadigst for nödig finder, at den ved Vores Norske dig anfortroede Fortifications-Etat staaende Ober-Conducteur, Thomas Hans Henrich Knoph, udi tilstundende Foraar til Vort Land Island hensendt vorder, for sammesteds de af den ved Döden afgangne Ober-Conducteur Aresen over Landets Situation begyndte Land- og Söe-Carter at fuldföre og til fuldkommen Endskab at bringe: saa er hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at du forne Ober-Conducteur Knoph herom Ordre og Instruction tillægger, og hannem derhos betyder, at han ved hans Ankomst her til Kjöbenhavn sig om hans videre Forhold til Vores Geheimeraad, Baron Gyldencrone, som Stiftamtmand over Island, nærmere addresserer. Dermed skeer Vor Villie. Befalendes &c. Skrevet paa Vores kongel. Residence udi Kjöbenhavn den 7. Novembr. 1729.

Arne Magnussons og Hustrues Testament. Kjöbenhavn 6. Januar 1730 [1]. — Afskrift i Cancelliets Archiv; Regnskabsbog for Arnæ Magnæi Legatum hos Epho-

1730. 6. Januar.

[1] see Fundation 18. Januar 1760; Reskr. 24. Sept. 1772; Resol. 9. Juni 1850 (Antiquarisk Tidsskr. 1849—1851, S. 105—106).

1730. 6. Januar.

ratet for Arnæ Magnæi Stiftelse; Uddrag, §§ 5 og 9, publiceret paa Althinget 1730 (Althingsb. s. A. Nr. 13); Uddrag trykt i Werlauffs Biographiske Efterretninger om Arne Magnussen i Nord. Tidsskr. for Oldkynd. 3, 131—133. Om Arne Magnussons Legat see Hofmanns Fundatser I, 212—215, 275—276, samt X, Append. om Khavn, S. 2—11 (Fundats 18. Jan. 1760). Badens Kjöbenhavns Universitets Journ. IV, 6—15 (Commissorium 24. Sept. 1772); L. Engelstofts Universitets og Skole-Annaler 1812, S. 23—24; A. W. Scheel om Universitetets Collegier og Stipendier S. 101—102; Beretninger og Regnskabs-Oversigter fra den kongelige bestandige Commission for Arnæ Magnæi Stiftelse i Collegial-Tidenden 1812 (Nr. 6—8), 1818 (23. Mai), 1823 og 1828, og i Antiquarisk Tidsskrift, udgivet af det kgl. nordiske Oldskrift-Selskab 1846—1848, S. 87—135 og S. 195—196; 1849-51, S. 6—13, 101—106 og S. xvj. Pontén (Præsid. Sjöborg). Dissert. de Legato Arnæ Magnæi. Lund. 1802. 4.

Kjendes vi underskrevne, nemlig jeg Arnas Magnussen og jeg Mette Magnussen, og hermed vitterligt gjör, at, som Hans kgl. Majt allernaadigst haver forundt os Facultatem Testandi, vi da Tid efter anden har været betænkte paa at forklare, hvorledes det med vores Gods og Midler efter vores Død skulde forholdes; men som vi af Tidernes Forandring noksom haver lært, hvor nödvendigt det er, at vi efter nærværende Tids Tilstand betimeligen sörger for hverandres bestandige Conservation her i Verden, saa meget mueligt være kan, saa have vi hermed aldèles tilintetgjort alle de testamentariske Dispositioner og Codiciller, med hvad Navn de end nævnes kan, som af os for denne Dag kan være skrevne og gjorte, hvilke alle skal være som uskrevne og uefterretlige i alle Maader; hvorimod vi nu begge med velberaad Hu og sund Fornuft i Guds Navn haver resolveret, at med vores efterladende Gods og Midler skal forholdes saaledes som fölger:

1) Saasnart een af os ved Döden afgaaer, ombedes Secretarius Universitatis at gjöre en rigtig Fortegnelse over al Boets Indgjeld og Udgjeld. — 2) Hvad som bliver tilovers fra Gjelden, Begravelsens og andre nödvendige Omkostninger, enten det er udi rede Penge

eller udi Obligationer, leveres straxen af Secretario Universitatis til de höi og velædle Herrer Rector og Assessores Collegii Consistorialis, som vi haver den faste Tillid til, at de i Henseende til det Gavn og Nytte, som Publico derved i Fremtiden næst Guds Hjelp kan tilvoxe, haver den Godhed at besörge samme Midlers og Capitalers Conservation, og at levere de aarlige Renter deraf, naar de indkommer, til den af os længst levende, saasom vi hermed forbinder os til, ei nogen Skilling af Capitalen at vil optage, men at ville nöies med Renterne, hvoraf vi med god Forsynlighed meget vel kan leve. — 3) Dersom det skulde behage den gode Gud, först at bortkalde mig Arnas Magnussen, saa bör det, som enten af den mig allernaadigst tillagde Gage, eller og af mit Anno gratiæ ved Universitetet indkommer, leveres paa Consistorio og lægges til Capitalen. — 4) I samme Tilfælde skal alle mine Böger og Papirer, baade de trykte og de skrevne, alle tilhöre Universitetet. Men ifald jeg min Hustru skulde overleve, beholder jeg selv mine Böger og Papirer urörte, saa længe jeg lever, under min Gevalt og Disposition. Efter min Död skal de tilhöre Universitetet. — 5) Naar den Længstlevende af os ved Döden er afgangen, og dens Begravelses-Omkostninger, samt andre nödvendige Udgifter af den efterladte Bo ere betalte, skal Hans Didrichsen Wichmann, som jeg for min gode sal. Mands Skyld antager mig, nyde, foruden det af mig forhen bekomne, endnu ialt 100 Rdlr, siger eet Hundrede Rigsdaler. Men hvad mine, Arnas Magnussens, Arvinger angaaer, da skal ingen af dem have Noget efter os at prætendere, undentagen min Broderdatter Astride Magnusdatter i Island, som skal efter min Död alene nyde og beholde alt hvis jeg der i Landet rörende og urörende er eiende og haver tilgode, hvorom den ærlige Mand og min gode Ven Ormer Dadessen paa Island haver den bedste Kundskab, og som vel ei heller, formedelst det imellem os værende Venskab, skal vægre

1730. 6. Januar.

1730. 6. Januar

sig ved at hjelpe bemeldte min Broderdatter, hvori han kan. Derfore ogsaa alle de Papirer og Documenter, som min tilstaaende Gjeld udi Island kan være vedkommende, af Secretario Universitatis optegnes, og til min Broderdatter bortsendes, som derom med Mr. Ormer Dadessen confererer. Men skulde jeg overleve min Hustru, saa tager jeg selv alle de Papirer og Documenter til mig, og selv besörger at faae den Gjeld inddreven, uden at Secretarius Universitatis eller Consistorium sig dermed i nogen Maade befatter, der samme tilstaaende Gjeld ei i nogen Maade under vores övrige Midler skal henregnes. — 6) Naar een af os ved Döden afgaaer, skal vores Tjenestefolk, enhver af dem, nyde en sömmelig Klædning. Men naar vi begge ved Döden ere afgangne, skal de af vores efterladte Midler nyde for deres troe Tjeneste enhver af dem som fölger: nemlig Maren Joensdatter eet Hundrede Rigsdaler, Johan Adolph Fuchs et halv Hundrede Rdlr., Thomas Baggesen tredive Rigsdaler og Anne Christensdatter tyve Rdlr. — 7) Og som vi udi den anden Punkt har meldet, at den længst levende alene skal lade sig nöie med Renten af vores fælles efterladende Midler, saa skal samme Midler efter den længst levendes dödelige Afgang, subtractis subtrahendis, anvendes til een eller to Studenter fra Island, hvis Indrettelse aldeles overlades til Justitsraad Thomas Bartholin og Assessor Hans Gram, som best om vores Villie herudinden ere informerede og best veed, hvorledes jeg Arnas Magnussen helst ynsker at dermed til Fædrenelandets og Publici Nytte maatte blive forholdet; og skal den Fundats, som de tvende gode Mænd over dette Legato indretter, staae ligesaa fast og være af samme Kraft og Gyldighed, som om det Ord til andet her var indfört og af os begge var underskrevet. — 8) For dette Legatum efter begge vores Död at administrere, skal den eller de, som dertil af Consistorio blive denominerede, og derfore skal aflægge aarlig Regnskab, som udi Cassabogen, efter

Capitalernes Revision, bliver indfört, nyde aarlig et halvhundrede Rigsdaler. Ellers forholdes med indbemeldte Legati Administration som med de övrige Legatis under Rectoris og Professorum Forvaltning. — 9) Denne vores sidste Villie skal af os holdes ubrödelig, og maa ikke paa nogen af Siderne rygges. Dog tillades hermed Justitsraad Bartholin og Assessor Gram, som vi med deres egen Samtykke instituerer hermed til Executores af dette vores Testamente, at de, enten naar een af os eller og vi begge ere ved Döden afgangne, maae have fuldkommen Magt og Myndighed at gjöre den Forandring udi dette Testamente, som de i deres Samvittighed efter Tidernes Beskaffenhed finder tjenlig og raadelig, og hvad de i saa Maader slutter og handler, derfor skal de og deres Arvinger tillige med Consistorio være og blive kraves- og angerlös i alle optænkelige Maader. — 10) Naar dette Testamente af os begge er underskrevet og forseglet, annammer Justitsraad Bartholin det i sin Forvaring.

1730. 6. Januar.

Til Bekræftelse under vore Hænder og Signeter, og have vi tjenestvenligen ombedet velædle og velbyrdige Herr Cancellieraad Lohmann, samt höiagtbare og velfornemme Sr. Hans Becker, dette med os til Vitterlighed at ville underskrive og forsegle. Kjöbenhavn den 6. Januar. 1730.

Arnas Magnussen (L. S.) Mette Magnussen.

Dette Testamentes Indhold, Ord til andet, som det heri findes indfört, haver saavel Hr. Assessor Magnussen, som hans Frue, for os tilstaaet at være deres Villie, og haver de det begge i vores Paasyn underskrevet, men er ikke af Fruen forseglet, efterdi hun forklarer, at hendes Signet blev borte i Branden. Dette vi efter begge deres Begjering med vores Hænders Underskrift og Signeter bekræfter. Dat. Kjöbenhavn ut supra.

E. Lohmann. Hans Becker (L. S.)

1730. 6. Januar.

Dette ovenstaaende at være en rigtig Gjenpart af Assessor Arnas Magnussens og hans Frues Testamente, efter Originalen, testerer

Th. Bartholin. H. Gram.

Fremlagt udi Stervboen, og Originalen foreviist og paategnet og tilbageleveret til Herr Justitsraad Bartholin. Khafn d. 7. Januar 1730.

Test. C. Thestrup,
Univers. Secretarius.

3. Marts.

Forordning, at Rettens Betjente udi Norge maa forud af Citanten deres fulde Forseglings- og Skriverpenge annamme og oppebære. Khavn 3. Marts 1730[1]. — Ikke publiceret i Island. — Siell. Reg. 53, 424; Original-Aftryk i det kongelige og Universitets-Bogtrykkerie; Qvart-Forr. 1730, S. 13—14; Schou II, 577.

Vi Frederik den Fjerde &c. G. A. V., at eftersom Rettens Betjente udi Vort Rige Norge Tid efter anden for Os allerunderdanigst have ladet andrage den Besværlighed, som de ofte have med endeel for dennem indkommende Sager, i Særdeleshed med de, som kan bestaae af vidtlöftige Regninger, saavel som naar Vidnesbyrd skal forhöres og examineres, og ellers i adskillige andre Maader, hvorudover de tit og ofte arbeide forgjæves, uden naar Dommen tages beskreven, som dog sjelden skal skee, saasom Parterne undertiden, efter at Dommen er afsagt, imellem sig selv skal forenes: saa have Vi, paa det at Rettens Betjente i bemeldte Vort Rige Norge desbedre kunde subsistere, og Noget for deres Besværing og Arbeide have, allernaadigst funden for got at bevilge og tillade, saasom Vi og hermed bevilger og tillader, at forskrevne Rettens Betjente maa deres fulde Forseglings- og Skriver-Penge, efter den Taxt, som Loven tillader, og Rettens Betjente her i Vores kongel. Residentsstad Kjöbenhavn,

[1]) For. 19. Aug. 1735 § 12.

efter det den 22. Martii Anno 1684 derom allernaadigst udgivne Reglement, er tilladt, forud af Citanten annamme og oppebære. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette; thi byde Vi hermed og befale Vores Statholder, Grever, Stiftbefalingsmænd, Amtmænd, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Kjöbenhavn den 3. Martii Anno 1730.

1730. 3. Marts.

Reskript til de Deputerede for Financerne om Knophs Diætpenge ved Islands Opmaaling. Khavn 6. Marts 1730. — Emaneret gjennem Krigs-Cancelliet; M. Ket. III, 391.

6. Marts.

Frederik den Fjerde &c. V. S. G. T. Som Vi allern. ville, at Ober-Conducteur Thomas Hans Henrich Knoph, tillige med en Verkbasse af Vores Norske Fortifications-Etat til Island skal hensendes, for sammesteds, efter din, Os elskelig Vores Geheimeraad Baron Guldencrones nærmere Foranstaltning, de endnu resterende Situations-Carter at optage, og at samme 2 Personer, for at bortgaa med de herfra seilende islandske Skibe, nu strax fra Norge til Lands igjennem Sverrig skulle hidreise, saa og til den Ende dennem imidlertid de sædvanlige daglige Diætpenge og Reiseomkostninger gotgjöres: saa er hermed Vores allernaad. Villie og Befaling, at I da til bemeldte Ober-Conducteur Knophs og en Verkbasses Reises Befordring fra Norge og hidtil, de imidlertid behövende sædvanlige daglige Diætpenge og ellers medgaaende Reises Omkostninger vedbörende gotgjörer og betale lader, saa og at du, Vores Geheimeraad Baron Guldencrone, siden derhen seer, at de herfra kunde komme bort med de ad Island först gaaende Skibe, samt at du dennem om deres videre Forhold nærmere instruerer og dets angaaende alle

1730. fornödne Anstalter forföier. Dermed &c. Skrevet paa
6. Marts. Vores kongelige Residence udi Kjöbenhavn den 6.
Martii 1730.

27. Marts. **Reskript til Stiftbefalingsmand Gyldencrone, ang. Inddrivelse af Böder til Hospitalerne. Khavn 27. Marts 1730**[1]. — Norske Tegn. XXIV, 559; M. Ket. III, 392—93; Uddr. hos Fogtm. III, 717.

Frederik den Fjerde &c. V. S. G. T. Eftersom Vi af din til Os over den fra Os elskelig Jon Arnesen &c. indkommen allerunderdanigste Memorial af 7. Septembr. 1729, angaaende endeel Böder, som i forrige Aaringer Hospitalerne udi bemeldte Island skal være tildömte, men ei bleven betalte, deres Inddrivelse, indsendte allerunderd. Erklæring, have ladet Os referere, at, som forne Biskop Jon Arnesen paa din Anmodning om at give dig Forklaring om Hospitalernes Tilstand, Beholdningerne og anden derved forefaldende Beskaffenhed, ved Skrivelse af 9. Septembr. afvigte Aar skal have ladet sig forstaae, at der vare adskillige Hospitalerne tildömte Böder, som resterede ubetalte, du da skal være sindet med de dette Foraar til Island afseglende Skibe herom at tilskrive saavel Amtmanden, der efter sin Instrux bör have Indseende med Hospitalerne, som og Laugmændene, der efter Fundatserne ere Med-Inspecteurer over de udi de dennem allernaadigst anfortroede Districter beliggende Hospitaler, hvorhos du, til dette at faae sat paa en bedre Fod, haver bragt udi allerunderdanigst Forslag, at Amtmanden, der selv præsiderer udi Landets Ober-Ret, og paa Althinget in Julio forsamles med Biskoppen, Laugmændene eller Sysselmændene, skulle tilholde Sysselmændene at indgive en Fortegnelse paa de Böder, som i Sysselerne og ved Hjemthinget vare Hospitalerne tildömte, og tillige med en Gjenpart af Domslutningerne, hvorefter Amtmanden,

---

[1]) For. 27. Mai 1746 § 23.

naar han fra Sysselmændene havde indhentet Underretning om de ved Underretterne, saavel som og fra Laugmændene eller Landsthingsskriverne, om de ved Landsthinget faldne Böder, saa og selv lod udskrive de Domme og forfatte en Specification paa de Böder, som for Ober-Retten vare faldne, kunde da tillige med Biskoppen, naar de samledes, eftersee hvad Böder ved alle Retterne var faldne, og hvad, som da ikke var betalt, beordre Sysselmændene, efter de dennem tilstillede Domslutninger, naar Dommene ikke bleve appellerede, fra de Skyldige at indexeqvere, og derefter samme til Biskoppen, eller hvem han med Amtmanden og Laugmændene, som Hospitalernes Inspecteurer og Tilsjunsmænd maatte finde for got, imod Qvittering at betale, med hvilke Designationers Forfattelse aarlig vilde continueres og dig af Biskoppen gives Underretning om, hvorledes dermed tilgik, for at du i fornödne Tilfælde kunde assistere hannem, om nogen utilladelig Ophold eller Hinder i Bödernes Indsamling blev tilföiet. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi forberörte din allerunderdanigste Forestilling i alle Maader allernaadigst have approberet, og haver du derefter fornöden Anstalt med de i dette Aar til Landet afgaaende Skibe at lade gjöre. Dermed skeer Vor Villie. Befalendes &c. Hafniæ den 27. Martii 1730.

1730. 27. Marts.

Reskript til Stiftbefalingsmand Gyldencrone, ang. en Sags Foretagelse for Overretten. Khavn 27. Marts 1730. — Norske Tegn. XXIV, 560; M. Ket. III, 393—395.

27. Marts.

Frederik den Fjerde &c. V. S. G. T. Eftersom Bjarne Nicolaisen, Sysselmand paa Vort Land Island, for Os allerunderd. haver ladet andrage, hvorledes han skal være geraaden udi store Vidtlöftigheder og Processer, reisende sig besynderlig af et falsk Thingsvidne, som Sysselmanden udi den östre Part af Skaftefelds

1730. 27. Marts. Syssel paa bemeldte Island, Jon Isleifssen, med hans, Bjarne Nicolaisens og hans Thingsvidners underskrevne Navne, skal udi Aaret 1724 ved Laugrettesmand Jon Oddsen Hjaltelin have ladet fremlægge for Ober-Retten der udi Landet udi livlös Sag, hvorudi for[ne] Jon Isleifssen af Os elskelig Amtmand Niels Fuhrmann var constitueret Procurator, hvilket falske Documente Sysselmanden Jon Isleifssen for Laugthings-Retten 1725 skal have modsagt og tilbuden sin Benægtelses-Eed; men som baade for[ne] Laugrettesmand Jon Oddsen Hjaltelin skal have aflagt sin Eed derimod, og for[ne] Amtmand Fuhrmann, Landfogden Cornelius Wulf og Sysselmand Johan Lauritzen Gottrup skal i denne Sag have vundet fra meerbemeldte Hjaltelin og imod Sysselmanden Jon Isleifssen og hans Eeds Tilbydelse, saa skal Jon Isleifssen for Ober-Retten 1726 og Laugthings-Retten 1727 have bekjendt, at han omrörte falske Thingsvidne til Laugrettesmanden havde leveret og samme bekommet af sin egen Tjenere Steengrim Thorstensen, som foregiver, at han det efter en Correctur, som Supplikanten skulde have bedet hannem afskrive, havde forfærdiget, hvilket Bjarne Nicolaisen aldeles nægter; det uagtet skal dog Sysselmanden Jon Isleifssen, udi Anledning af forberörte Steengrim Thorstensens Vidnesbyrd, have indviklet hannem i Sagen, som dets Forvolder og förste Angiver, hvorefter han, ifölge af de af Laugmændene Niels Kiær og Benedix Thorstensen udi denne Sag afsagde Domme, af Amtmanden fra sit Embede ad interim skal være bleven suspenderet, og da han derefter havde ladet disse Domme for Ober-Retten der udi Landet til Underkjendelse indstævne, skal bemeldte Jon Isleifssen, da Sagen for Ober-Retten var indkommen til Behandling, have produceret en Copie af Vores ham allernaadigste meddelte Commissorio, den 30. Maji afvigte Aar dateret, til Os elskelig Biskop Mag. Jon Arnesen og Nicolaus Magnussen, Sysselmand udi Rangaarvalle Syssel, hvorudover Sagen er bleven afviist fra Ober-Retten og

1730.
27. Marts.

derved sat udi Langdrag og Uendelighed, hannem, som imidlertid maa savne det ham allernaadigst forundte Bröd, til störste Skade. Da, som Vi af din herom til Os indsendte allerund. Erklæring fornemmer, at omrörte Sag angaaende det udi Ober-Retten Anno 1724 fremlagde falske Vidne allerede i forrige Aaringer udi Island for den ordinaire Landslov og Ret er dreven saa vidt, at samme for Landsthinget er vorden paakjendt, saa og derpaa udtagen Stævning til Ober-Retten, Vores allern. udstædte Commissorium ogsaa eximerer det, som tilforn for andre Retter var paakjendt, og at saavel Bjarne Nicolaisen som Jon Isleifssen ved forberörte Ober-Rettens Afviisnings-Dom ere bragte i uendelig Confusion og Uendelighed. Saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi efter dit allerunderd. Forslag allernaad. have funden for got, at forberörte for Ober-Retten ergangne Afviisningsdom aldeles skal være tilsidesat, og derimod allernaadigst ville, at forskrevne Sag efter foregaaende lovlig Stævnemaal for bemeldte Ober-Ret af de til Rettens Betjening nærværende Sysselmænd og Laugrettesmænd paa ny skal foretages og endelig paadömmes, til hvilken Ende forberörte af Os allernaadigst anbefalede Commission hermed aldeles skal være ophævet, og haver du desaarsag Biskop Jon Arnesen at tilkjendegive, at Vi hannem fra forskrevne Commission allernaadigst have forlövet. Derefter du dig allerunderdanigst haver at rette, og herom fornöden Anstalt at lade gjöre. Befalendes &c. Hafniæ den 27. Martii Anno 1730.

17. Mai.

Octroy paa den islandske Handel paa sex Aar. Fredensborg 17. Mai 1730. — Rentek. Norske Exped. Prot. 3, 292—332.

Octroye for forrige Stadthauptmand Mathias Petersen Ramsharts Efterleverske, Else sal. Ramsharts, og Maren sal. Chr. Paulsen Fyhns paa Havnen Stappen udi Island, Anno 1730, 31, 32, 33, 34 og 1735, imod aarlig Afgift 1125 Rd. Croner.

1730.
17. Mai.

Vi Frederik den Fjerde &c. G. V., at saasom Vi ved tvende Vores allernaad. Resolutioner af 24. Januar og 9. Martii Anno 1729 haver bevilget de islandske Interessenter samme Lands Besegling udi 6 Aar, saasom indeværende Aar 1730, 31, 32, 33, 34 og 1735 for den Summa 15000 Rd. Croner, siger femten Tusinde Rigsdaler Croner, eller i Mangel af Croner in natura 10 pro Cento Lagie aarlig til hver 11. Decembr. udi Vores Zahlkammer at betale, efter den Ligning, som Interessenterne over hver Havn selv haver gjort, og Vores her i Staden bosiddende forrige Stadthauptmand, Os elskelig Mathias Pedersen Ramsharts Efterleverske, Else sal. Ramsharts, samt Vores Borgere og Negotiant nu afg. Christian Povelsen Fyhn deriblandt haver erklæret sig at indestaae og svare for Havnen Stappen 1125 Rd. Croner aarlig. Altsaa bliver berörte Else sal. Ramsharts, samt Maren sal. Christian Paulsen Fyhns bemeldte Havns Beseiling paa efterfölgende Conditioner overdraget:

[§§ 1—22 som Octroy 5. Mai 1721]. —

23) Den nu fragaaende Forpagter .... [som i Octroy 5. Mai 1721] .... Kornvarerne .... skal betales efter Prisen som haver været i de forrige Forpagtnings-Aar, naar samme 6" Aars Kjöb tilsammen lægges, og igjen anslaaes til $1/6$ Part imod alle 6 Aars Kjöb, for derved at see begge Parter, saavel den fragaaende som den tiltrædende, paa begge Sider soulageret, hvorefter den Tiltrædende samme Korn eller Meelvare antager .... betale .... förend Skibenes Afseigling 1731 .... bör han gjöre fuld Betaling til 11. Decembr. 1732 .... Forordning. — 24) [som Octroy 5. Mai 1721]. — 25) Med forskrevne Conditioner og Vilkaar maa fornævnte Vores her i Staden bosiddende forrige Stadthauptmand, Os elskelig Mathias Pedersen Ramsharts Efterleverske, Else sal. Ramsharts, samt Maren sal. Christen Paulsen Fyhns, bruge denne Handel udi næstfölgende sex Aar, at regne fra Nyaar 1730 til Aarsdagen 1736, imod den deraf udlovede

Forpagtnings aarlig Afgift elleve Hundrede tjuge og fem Rdlr. Croner, som de eller Arvinger, ifald de selv imidlertid ved Döden afgaaer, til hver Aars 11. Decembr. .... uforpantet til Cautionistens Sikkerhed. Hvorimod Vi .... fornævnte Vores her i Staden bosiddende forrige Stadthauptmand, Os elskelige Mathias Petersen Ramsharts Efterleverske, Else sal. Ramsharts, tillige med Maren sal. Christian Paulsen Fyhns og deres Arvinger, som saaledes er privilegeret, nogen Hinder, Forfang eller Indpas udi denne Handel og Trafique maa gjöres. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 17. Maji 1730.

1730. 17. Mai.

Ligelydende Octroyer ere udfærdigede for:

2)	Commerceraad Peder Keysen paa Holmen og Husevig	1500	Rd.	Croner.
3)	Commerceraad Witus Bjering Mathiesen paa Budenstad	625	—	—
4)	Raadmand Niels Henrichsen paa Rödefjord	975	—	—
5)	Jacob Nielsen, Gregorius Nielsen og Andreas Rothenburg paa Habsaas	440	—	—
6)	Niels Birch paa Isefjord	890	—	—
7)	Jacob Nielsen paa Berrefjord ...	505	—	—
8)	Jacob Nielsen paa Vapnefjord ..	274	—	—
9)	Peder Arvesen, Niels Birch og Hans Haagensen paa Dyrefjord	430	—	—
10)	Christen Pedersen Borup og Medinteressentere paa Kieblevig, Skagestrand og Rechefjord	1372	—	—
11)	Christopher Jensen Lund og Medinteressenter paa Havnefjord og Eiefjord	1100	—	—
12)	Margareta sal. Jörgen Windekildes paa Bildal	433	—	—
13)	Andreas Mathiesen paa Patrisfjord	517	—	—

1730. 17. Mai.

14) Peder Balle paa Commervog og Grönnefjord	700 Rd.	Croner.
15) Mogens Christensen paa Budenstad	1075 —	—
16) Jörgen Knap paa Grindevig	380 —	—
17) Nicolai Böehman paa Revet og Olufsvig	754 —	—
18)[1] Hans Henrik Bech paa Vestmannöe	842 —	—
19)[2] Raadmand Hans Henrik Könnemann, Christopher Jensen Lund, Henrich Michelsen Lund og Hans Munch paa Örebach (lydende kun paa 3 Aar)	200 —	—

20) Raadmand Niels Henriksen, Commerceraad Vitus Bjering Mathiesen, Jacob Nielsen, Hans Henrik Bech, Christen Pedersen Borup, Mogens Christensen, Andreas Mathiesen, Niels Birch, Peder Arvesen, Peder Balle, Jörgen Knap, Margrethe sal. Jörgen Windekildes og Oluf Sörensen paa Stichelsholm i Aarene 1730, 31 og 32 uden Afgift.

22. Mai.

Reskript til Stiftbefalingsmand Gyldencrone, ang. Grönlands Colonisation med islandske Familier. Fredensborg 22. Mai 1730. — Publiceret paa Althinget og indfört i Althingsbogen Nr. 5; Norske Tegn. XXIV, 584; M. Ket. III, 395—397.

Frederik den Fjerde &c. V. S. G. T. Eftersom Vi af den fra Os elskelig Niels Fuhrmann &c. indkomne Relation haver ladet Os allerunderd. referere, at der paa bemte Vort Land Island skal findes adskillige Familier, som godvillig ville paatage sig at gaae til Grönland og sig der nedsætte, naar dennem fornödne Bygnings-Materialier samt Qvæg og Underholdning for et heelt eller halvandet Aar blev medgiven, og Vi derpaa allernaadigst haver resolveret först i tilstundende

[1]) § 12 som i Octroy 5. Mai 1721 og 23. Aug. 1723.
[2]) § 10 som i Octroy 5. Mai 1721 og 23. Aug. 1723.

1730. 22. Mai.

Aar at lade 12 saadanne islandske Familier overföre til Grönland, saa at der af sex Familier sig kunde nedsætte ved Gothaabets Colonie, eller deromkring, og de andre sex Familier ved Colonien Nepesene, til hvilken Ende de fornödne Bygnings-Materialier til samme Familier med det i Aar herfra afgaaende Skib bliver afsendt, og paa det samme 12 Familier förstkommende Foraar i April Maaned med fornödne Qvæg og Fourage til Qvæget, samt hvis af Victualia og Klæder, som der paa Island er at faae, kunde i en vis Havn være færdig at indskibes: saa er hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at du med de herfra i Aar til Island afgaaende Skibe tilkjendegiver for^ne Amtmand Fuhrmann, tillige med Landfogden Luxdorph og een af Sysselmændene i bemeldte Island, at de tilsammen træder og iblandt de Familier, som godvillig haver angivet sig at vil gaae til Grönland (saasom Vi ingenlunde ville, at nogenslags Tvang eller Egennyttighed derved bruges) udsöger forbemeldte 12 Familier, som dertil kunde have mest Lyst, og de eragte at være tjenligste, samt og ved fornævnte Amtmand, Landfoged og Sysselmand foranstalte til samme Familiers Fornödenhed at lade af Vores Jordebogs Indkomster, som nu i denne Sommer falder, og saavidt deraf findes tjenlige, blive i Island bestaaende og det til dem erfordrende Qvæg, tillige med det övrige som i Island af det fornödne er at faae, og Amtmanden med Landfogden og Sysselmanden fornöden eragte ved dem at vorde indkjöbt, i hvilken Henseende du, tillige med de övrige Os elskelige Vores Deputerede for Financerne og Tilforordnede i Kammer-Collegio, haver at tillægge Landfogden de fornödne Ordres, de erfordrende Penge at betale, hvis Belöb efter rigtig Regning skal blive godtgjort, til det Belöb, at forberörte 12 Familier derved i et heelt eller halvandet Aar kunde vorde forsynede, hvilke Familier tillige med Qvæget og den fornödne Fourage, samt hvis videre til Victualie og Klæder m. m., som der indkjöbes

1730. 22. Mai. altsammen skal henbringes til en visse Havn, saa at det i Begyndelsen af tilstundende Aars April-Maaned kunde være færdig at indskibes, og haver du derhos at tilholde bemeldte Amtmand, Landfoged og Sysselmand, at de til dig indsender et rigtig Mandtal over forskrevne Familier, saavel som special Forklaring over alt det, som til titberörte Familiers Fornödenhed udi Island vorder anskaffet, og endelig lige saadan Forklaring over hvis de eragte fornöden her at skal indkjöbes og med Skibene næstkommende Aar herfra sendes, hvorhos de da og indberetter, udi hvad Havn Familierne med Övrige kan indtages, paa det Skibene der kan anlöbe, hvilket altsammen, naar det til dig indkommer, du derefter til den af Os anordnede Commission for det grönlandske Dessein haver at indsende. Derefter du dig allerunderdanigst haver at rette, og derom den fornödne Anstalt lade gjöre. Befalendes &c. Fredensborg den 22. Maji 1730.

15. Juni. **Gavebrev og Fundats paa Jorden Hrafntóptir til forældrelöse Börns Oplærelse. 15. Juni 1730.** — Dette Gavebrev, hvorved Jorden Hrafntóptir eller Rafntóptir i Holta-Rep, Rangarvalla Syssel (Johnsens Jarðatal S. 43) skjænkes til begavede, skikkelige forældrelöse Börn af Gnupverja Rep (Eystra-hrepp) inden Arnes Syssel, til deres Oplærelse i Læsning og Skrivning, er udgivet af Fru Sigríður Jónsdóttir, Enke efter Biskop Mag. Jón Þorkelsson Vídalín til Skalholt. [M. Stephensen. Eptirmæli átjándu aldar. Leirárgörðum 1806. 12. S. 144—145.]

8. Septbr. **Forordning ang. Forbud paa fremmed Jerns Indförsel udi Danmark og Norge. Odense d. 8. Septembr. 1730**[1]. — Ikke publiceret i Island. Rentek. Norske Exped. Prot. 3, 357—367; Qvart-Forr. 1730, S. 33—39; Rubr. hos Schou II, 579.

---

[1]) Resol. 4. Juli 1747.

Confirmation paa Testamente til Sösterbörn. Khavn 1. Decembr. 1730. — Norske Reg. 28, 40b—42. **Uddrag.**

1730. 1. Decbr.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V., at eftersom hos Os allerunderdanigst er bleven ansögt og begjert Vores allernaadigste Confirmation paa efterfölgende Forskrivelse, lydendes Ord efter andet saaledes:

„Jeg underskrevne Helge Eggertsdaatter den ældre gjöre hermed vitterligt, at saasom jeg ingen Livsarvinger haver, og ikke er dennem herefter ventendes, formedelst tiltagende Alderdom, mens min gode Gud har behaget at kalde til sit Æres-Rige ved timelig Död for nogen Tid siden min elskelig Söster Arnfride Eggertsdaatter, som var een af mine samföde Söstre og nærmeste Arvinger, hvorudover hendes tre efterlevende Döttre: Elene, Ragnheider og Sigrider Thorstens daattre ere udelukte fra Arvedeel efter mig efter islandske Lov; derfore, til min afgangne Söster Arnfride Eggersdaatters Erindring gjör jeg saadanne Anordning over mit urörende og rörende Gods, at jeg hermed testamenterer og til uryggelig Eiendom giver forbemeldte mine Sösterdöttre Elene, Ragnheider og Sigride Thorstensdaattere, eller deres (hver for sig) Livsarvinger eller ægte Börn, saa megen Andeel af min Eiendom, fast og lös, som deres Moder, mens min elskelig Söster, Arnfride Eggertsdaatter var efter Arve-Rettighed efter min Död ret tilkommen, om mig hafde overlevet, alligevel have de eller deres Arvinger ingen Tilkald til bemte mit Gods medens jeg lever, heller vil jeg selv det raade og medhandle efter min Behag om mine Livdage. — — — Her foruden beder jeg og begjerer af samtlig alle mine Arvinger, at hvis jeg herefter til andre Folk bortgiver, eller anordner af min Eiendom, det samme vorder for dennem og deres Arvinger upaaanket, urygget og stadigt evindelig. Dette alt til uryggelig Stadfæstelse er mit underskrevet Navn og hostrykt Signet, udi tilkaldede Vidners Nærværelse,

1730. som jeg har bedet dette mit Testament tillige med mig
1. Decbr. at underskrive og forsegle, som gjort var paa Dagverdernes paa Skardstrand den 5. Augusti Anno Christi m. dcc. xxvii. Helge Eggertsdaatter ældre.

(som Vidner:) { Gudmunder Sigurdsen (L. S.).
Magnus Augmundsen (L. S.)."

Da, saafremt fornevnte Helge Eggertsdaatter sig ingen Livsarvinger efterlader, ville Vi bemeldte Forskrivelse udi alle dens Ord, Clausuler og Punkter, saasom den her oven indfört findes, allernaadigst have confirmeret og stadfæstet, saa og hermed confirmere og stadfæste; dog Sjette- og Tiende-Penge, samt al anden Os tilkommende Arvefalds-Rettighed i alle Maader uforkrænket, saa og at der med Odels-Rettigheden efter Lands-Loven forholdes. Forbydendes &c. Residentsen i Kjöbenhafn den 1. Decembr. 1730.

11. Decbr. **Instruction for Etatsraad Henrik Ocksen, som Stiftamtmand over Island og Færöe.** Khavn **11. Decembr. 1730.** — Rentek. Norske Instruct. Prot. 2, 67.

Instruction, hvorefter Vi Christian den Sjette p. p. allernaadigst ville, at Os elskelig Henrik Ocksen, Etatsraad, sig udi den hannem allernaadigst confererede Stiftbefalingsmands Charge over Island og Færöe indtil videre allerunderdanigst haver at rette og forholde.

[§ 1—5 uforandret som i Gyldencrones Instr.]. — 6) Og som Vi fornemme, at endeel Sysselmænd paa Island besidde deres Embede alene efter et Brev fra Vore Stiftamtmænd over Landet, eller Vores Amtmænd sammesteds, uden nogen Vores Bestalning .... o. s. v. som i Rabens Instruction § 6] .... ervarter. — [§ 7—18 uforandret som i Gyldencrones Instruction]. Hvorefter o. s. v. [som i Rabens og Gyldencrones Instr.] .... ere forklarede. — Givet paa Vores kongelige Palais udi Kjöbenhafn den 11. Decembr. 1730.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. de Civiles Hyldingseed. Khavn 24. Marts 1731. — Publiceret paa Althinget 1731 (Althingsb. Nr. 18); Norske Tegn. XXV, 73b—75.

1731.
24. Marts.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Gud allermægtigste haver, efter sin guddommelige Villie og Forsyn, fra denne Verden til sit himmelske Riges Herlighed ved den timelige Död bortkaldet Vores elskelig kjære Herr Fader, den stormægtigste Konge og Herre, Herr Frederik den Fjerde, Konge til Danmark og Norge &c., da er Vores allernaadigste Villie og Befaling, at du skriftligen tilkjendegiver Amtmanden paa Vort Land Island, Os elskelig Niels Fuhrmann, at han udi Vores Navn i dit Sted saa vidt alle Civil-Betjente der i Island, saavel som andre af Indbyggerne, som Jordegods der i Landet eier, angaar, alene, men alle Præster og andre Geistlige der paa Landet i begge Stifterne tillige med Bisperne, enhver udi sit Stift, for sig paa beleilige Tider og Steder med forderligste lader kalde, og paa Vores Vegne forelægger: Os deres allerunderd. Troskabseed corporlig at gjöre, efter hosfölgende Formularer, saasomden sig efter enhvers Bestilling og Tilstand kan skikke, og derforuden at underskrive Eden efter samme Formularer paa slet Papir, hvilke skriftlige Eder af de civile Betjentere og Indbyggere, naar Amtmanden selv sin Eed ligeledes har underskreven, han med förste Skib, som i værende Aar der fra Landet hid gaaer, allerunderd. haver at indsende, af hvilke Regnskabsbetjenternes Eder udi Vores Rentekammer skal vorde leveret. — Og som Vi ellers under den 3. November Anno 1730 allernaadigst haver anordnet og befalet, at alle og enhver af Vore kjære og troe Undersaatter i begge Vore Riger, Danmark og Norge, som af höistbemeldte Vores elskelige kjære Herr Faders Bestallings eller Benaadingsbreve, der enten af Cancelliet, Rentekammeret, eller nogen andensteds expederede ere, i

1731. 24. Marts. Hænde haver, saa og alle de, som Privilegier, Exspeetantz paa Bestallinger, Beneficier eller andet deslige haver, skulle inden en vis forsatte Tid om Vores allernaadigste Confirmation og Fornyelse derpaa allerunderd. Ansögning gjöre, og det paa ethvert Sted, hvor saadanne Breve forhen ere expederede, saa er tillige hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at du saadan Vores allernaad. Villie og Anordning der paa Island ved Amtmanden lader kundgjöre, og derhos foranstalter, at saavel han selv, som andre Vore derværende Betjentere og Undersaatter, som saadanne Breve i Hænde haver, om Vores allernaadigste Confirmationer derpaa, som oven meldt er, forderligst Ansögning gjörer, saafremt de agter samme fremdeles at nyde; men angaaende Præsternes Kaldsbreves Confirmationer, da haver Vi derom Biskopperne allernaadigst anbefalet. Derefter du dig allerunderd. kan vide at rette. Befalendes &c. Hafniæ Residentz den 24. Martii Anno 1731.

24. Marts. **Reskript til Biskop Jon Arnason i Skalholt, ang. Geistlighedens Hyldingseed. Khavn 24. Marts 1731.** — Publiceret i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1731; Norske Tegn. XXV, 75b—76.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Eftersom .... [som i foreg. Reskr.] .... Befaling, at du tillige med Amtmanden, Os elskelig Niels Fuhrmann, som fra Vores Stiftbefalingsmand over Vort Land Island, Os elskelig Henrik Oeksen, derom Vores allernaadigste Villie bliver tilkjendegivet, alle Præster og andre Geistlige i Skalholt Stift for synden der paa bemeldte Vort Land Island, paa beleilige Tider og Steder med forderligste for eder lader kalde og paa Vores Vegne dennem forelægges: Os deres allerunderd. Troskabseed corporlig at gjöre, efter den Formular, som Amtmanden til den Ende tilsendt vorder, saasom den sig efter enhvers Bestilling kan skikke, og derforuden at underskrive Eden efter

samme Formular paa slet Papir, hvilke skriftlige Eder, naar du din tillige med har underskreven, du og Amtmanden Os med förste Skib, som i nærværende Aar der fra Landet hid gaaer, allerunderd. haver at tilskikke, og ville Vi i det övrige, at saavel du selv som Præsterne i det dig anbetroede Stift, hvilke med Vores elskelig kjære Herr Faders Kaldsbreve ere forsjunede, skal forderligst derpaa om Vores allernaad. Confirmation anholde, og haver du saa derhos at indberette, hvilke af Præsterne der kan formaa, og hvilke ikke, samme Vores Confirmationer af Cancelliet at indlöse. Dermed &c. Hafniæ Residentz den 24. Martii 1731 [1].

1731. 24. Marts.

Rentekammer-Skrivelse til Landfoged Lüxdorph, ang. Sysselmændenes Indtægt af Vrag og Sagefald. Khavn 28. April 1731. — Publiceret paa Althinget 1731 (Althingsb. Nr. 18); Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2004, Litr. F, Nr. 173.

28. April.

Som vi af Sysselmændene udi Island, deres indkomne Memorial til Hans Kongel. Majt af 22. Julii 1730, samt Amtmand Fuhrmanns og Herr Stiftamtmand Ocksens paafulgte Erklæringer, erfare, at berörte Sysselmænd saavel af Vogrecke eller Drivtömmer som af Sagefald fra Arildstid ⅓ Part haver nydt og oppebaaret, i Henseende til den Bekostning de paa slig Tömmers Flytning maa anvende, m. v. — saa, omendskjöndt den 7de Post af Landfogdernes Instructioner ikke Sysselmændene noget i saa Maade bevilger, haver I dog, efter forberörte Omstændigheder, samt Stiftamtmandens og Amtmandens Betænkning, Sysselmændene af Vogrecke og Sagefaldet, ligesom de forhen fra Arildstid samme nydt haver, den ⅓ Part her efter at godtgjöre, til hvilken Ende vi og nærværende Dato Amtmand Fuhrmann have tilskrevet, sligt for den-

[1]) samme Dag er et ligelydende Reskript udfærdiget til Stein Jonsson, Biskop paa Holum, for dette Stifts Vedkommende.

1731. nem paa Althinget at bekjendtgjöre. Rentekammeret
28. April. den 28. April 1731 [1].

8. Juli. **Biskop Jon Arnasons Gavebrev paa endeel af Jorden Geitagil til Sauðlauksdal Præstekald.** Skalholt 8. Juli 1731 [2]. — Gavebrevet publiceret paa Althinget 1731 (Althingsb. Nr. XXVII, 7 jevnf. XXVII, 11). Original i Bispe-Archivet i Island, Nr. 340: «Donationes in usus pios et publicos».

það sè góðum mönnum vitanlegt, sem þetta brèf sjá eða heyra lesið, að eg Jón Árnason, superintendens Skálholts stiptis, hefi, guði almáttugum til þóknunar, hans dýrð til eflíngar og Kristi söfnuði til uppbyggíngar, gefið og hèr með gef því prestakalli á Vestfjörðum, sem kallast Sauðlaugsdals þíng í Barðastrandar sýslu, xv^c í jörðinni Geitagili, með vi kúgildum, liggjandi við Örlögshöfn og í Sauðlaugsdals kirkjusókn, með öllum gögnum og gæðum, eignum og ítökum til lands og sjáfar, sem greindum xv^c í Geitagili fylgt hafa að fornu og nýju, og með rèttu fylgja eiga, undan mèr og mínum erfíngjum, en undir greint prestakall Sauðlaugsdals þíng, æfinlega upp hèðan. Skulu tèð xv^c í Geitagili og vi meðfylgjandi kúgildi vera þeim guðs kennimanni til nokkrar uppheldis stoðar, sem þar nú þjónar og hèr eptir þjónandi verður, hver helzt verða kann, að því fyrir skildu, að hann hafi alla umsjón, ágóða og eignarhald yfir optnefndum xv^c í Geitagili og meðfylgjandi vi kúgildum, byggi jörðina og forbetri að húsum, túnum og engjum, síðan annaðhvort sjálfur, ef hann í lifanda lífi kann fyrir einhverjar orsakir frá kallinu að víkja, eða hans erfíngjar, ef hann við það blífur allt til dauðadags, afhendi hans eptirkomara greinda jörð og kúgildi í eins góðu standi og þau eru þegar hann við tekur, hvar um uppskript jarðarinnar, sem gjörast skal í næst-

[1]) denne Bestemmelse er under s. D. communiceret Amtmand Fuhrmann og Stiftamtmand Ocksen.

[2]) kongel. Resol. 13. Okt. 1784; Johnsens Jarðatal, S. 183.

komandi fardögum, kann um að vitna, svo að þau alltíð, sem fullkominn eiginndómur, með öllum sínum rèttugheitum, frí frá allri neyðslu (níðslu) og handvömmum, heyri þeim guðs kennimanni til, sem prestlegt embætti handtèrar í Sauðlaugsdals kirkju sókn. Þetta gjafabrèf staðfesti eg með mínu undirsettu nafni og hjáþrykktu signeti, samt þeirra tilkallaðra votta, sem hèr nú nálægir eru. Actum Skálholti þann 8. Julii anno 1731. Jón Árnason.

1731. 8. Juli.

Viðstaddir vorum við undirskrifaðir:
Jón Þorkelsson, Scholæ Schalholt. p. t. Rector.
Ingimundur Gunnarsson, Eccles. Cathedr. Schalh. Pastor.
Þórður Þórðarson, Skálholts staðar ráðsmaður.

Biskop Jon Arnasons og Hustrues Gavebrev paa Jorden Veigastaðir til Præstekaldet Þaunglabakki. Skalholt 9. Juli 1731. — Gavebrevet publiceret paa Althinget 1731 (Althingsb. XXVII, 6). Afskrift i Bispe-Archivet i Island, Nr. 340: «Donationes in usus pios et publicos», jevnf. Johnsens Jarðatal S. 314.

9. Juli.

Það gjörum við vitanlegt góðum mönnum — við eigingiptar persónur, eg Jón Árnason, superintendens Skálholts stiptis, og eg Guðrún Einarsdóttir — sem þetta brèf sjá eður heyra lesið, að við gefið höfum, guðs dýrð til eflíngar, því fátæka prestakalli Þaunglabakka í Fjörðum xxe í jörðunni Veigastöðum á Svalbarðsströnd og í Svalbarðs kirkjusókn, sín x^e^ hvort okkar, með öllum þeim gögnum og gæðum, eignum og ítökum til lands og sjáfar, sem greindum xxe fylgt hafa að fornu og nýju, og með rèttu fylgja ber; skulu greind xxe, og tvö meðfylgjandi kúgildi, vera þeim guðs kennimanni til nokkrar lífs-uppheldis stoðar, sem þar nú þènar og altíð hèr eptir þjónandi verður, með þeim skilyrðum, að hann hafi alla umsjón, ágóða og eignarhald yfir fyrtèðri jörðu xxe í Veigastöðum, og hennar tveimur kúgildum, og síðan annaðhvort sjálfur, ef hann í lifanda lífi kann fyrir einhverjar orsakir frá kallinu

1731. 9. Juli. að víkja, eða hans erfíngjar, ef hann við það blífur allt til dauðadags, afhendi eptirkomarunum tèða jörð og kúgildi í eins góðu standi og þau eru, þegar hann við tekur, svo að þau altíð, sem fullkominn eigindómur, með öllum sínum rèttugheitum heyri þeim guðs kennimanni til, sem prestlegt embætti handtèrar í þaunglabakka kirkju sókn. þetta gjafabrèf staðfestum við með okkar undirsettum nöfnum og signetum, samt tilkallaðra votta: að Skálholti þann 9da Julii, Anno 1731.

Jón Árnason. Guðrún Einarsdóttir.

Viðstaddir vorum við undirskrifaðir:

Íngimundur Gunnarsson, eccl. cathedr. Schalh. Pastor.
þórður þórðarson, Skálholts staðar ráðsmaður.
Jón þorkelsson, Scholæ Skàlholt. p. t. Rector.

26. Novbr. **Forordning om Pro forma Vexlers Afskaffelse udi Danmark og Norge, saa og hvorledes videre med Vexler skal forholdes. Frederiksberg 26. Novembr. 1731.** — Ikke publiceret i Island, men her anført i Henhold til For 17 Nov. 1786 § 17 og For. 13. Juni 1787 Cap. II § 20; jevnf. For. 28. Mai 1825. — Rentek. Danske Exped. Prot. 41, 568—578; Original-Aftryk i det kongel. og Universitets Bogtrykkerie; Qvart-Forr. 1731—32, S. 120—125; Uddrag hos Schou III, 29—33.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V., at, omendskjöndt Vores höistsalige Hr. Far-Fader, höilovlig Ihukommelse, haver saavel ved Loven, som ved senere udgangne Forordninger, ikke alene allernaadigst sögt at afskaffe al utilladelig Aager og Rente, men end og at forekomme den saavel Vores Interesse som Publico höist præjudiceerlige Misbrug af Vexseler; saa have Vi dog ugjerne maattet fornemme, at begge Dele, tvertimod Loven og derom udgangne Forordninger, have taget Overhaand, at fast alle og enhver i Almindelighed, hvor intet Pant af Debitore gives for Penge sem udlaanes paa Rente, i steden for at bruge til Obligationer det forordnede stemplede Papir, lade til

1731.
26. Novbr.

sig udgive Vexseler, som stiles deels paa indenrigs og deels paa udenrigs Steder, de förste tvende Maaneder efter Sigt at betales, og de sidste sex Maaneder efter Datum at betales, hvilke end og tit og ofte fornyes saaledes, at Penge Aar efter andet paa Vexseler roullerer, hvoraf Renten enten forud betales, eller i Vexselerne tillige indberegnes; hvilke Vexseler saa kjendelig kan sees pro forma at være udgivne, som den Person, paa hvilken de enten i Hamborg eller andensteds trækkes, ved de derover forrettende Protester, de fleste Tider maa erklære, enten aldeles ikke at kjende Trassenten, eller og at hos hannem til de udstedde Vexselers Betaling ingen Anstalt er gjort; Nogle og, i Særdeleshed ved saadanne pro forma Vexselers Imodtagelse, med ubillig Aager og Rente udsue deres Medborgere, og deri overtræde baade Guds og Vores Lov. Da, som paa saadan höistrafværdig Omgang med at udlaane Penge imod ubillig Rente, og tillige med pro forma Vexseler at defraudere Vores Intrader af det stemplede Papir, billig bör raades Bod, saa have Vi allernaadigst fundet for got, at anordne og befale, som Vi og hermed allernaad. anordne og befale, at ligesom Vores allernaadigste Lov[1] ikke tillader at nogen Vexsel i Vore Kongeriger Danmark og Norge maa udstedes paa længere Tid end to Maaneder at betales, efter at den er fremviist, saa maa ei heller nogen Vexsel, som efterdags udgives at betales paa fremmede Steder, stiles paa længere Tid end 2 à 3 Maaneder i det höieste efter Sigt at betales, meget mindre dens Datum lades in Blanco. Og skal de, som enten til deres Handels eller Nærings Fortsættelse, eller og andre, som behöve at udgive og imodtage Vexseler, være forbunden sig dermed saaledes at forholde, at alle Vexseler, som herefter udgives, inden 2 à 3 Maaneder, eller kortere Tid, at betales, maa og skal inden

[1]) see D. Lovs 5—14—19 (N. L. 5—13—17).

1731. 26. Novbr. Forfalds-Tiden, om de ere stilede a Dato, og, naar de lyde paa Sigt, med næste eller anden afgaaende Post, efterat de ere udgivne, uden nogen Undskyldning eller under hvad Prætext det end være kan, fremsendes og præsenteres for den, som de ere trokken paa, paa det Sted hvor han sig opholder, og om Betalingen ikke fölger, da at protesteres for non Acceptation eller mislig Betaling efter Lovens Maade, samt af den passerede Protest strax gives Trassenten eller Indossenten Efterretning, om han agter at holde sig til ham for Betalingen, saa fremt Vexelens Indehavere til enten af begge vil vente sig nogen lovlig Tiltale. Skulle en eller anden lade Vexeler herefter blive hos sig liggende uden Protest, og ikke dermed omgaaes, som herved allernaadigt er anordnet, skal saadanne ansees som pro forma Vexeler, og den Capital, som samme lyder paa, være Vores Fisco hjemfalden, hvoraf Vi dog Angiveren, enten det er Debitor selv eller en Fremmet, vil lade tilkomme det Halve. — Og ville Vi herved allernaadigst have anbefalet alle Rettens Betjente i begge Vore Kongeriger, Danmark og Norge, at de herefter til Confiscation anholde og dömme alle deslige Vexeler, som dennem inden Retten maatte forekomme; ligesom og alle Skiftes-Forvaltere herved alvorligen anbefales, udi alle under deres Jurisdiction sorterende Sterfboer, Fallit- og Arvelös-Boer og Opbudde, hvor nogen saadan Vexsel dennem maatte forekomme, samme til Confiscation at anholde, og Vores Rentekammer strax at indberette, saa fremt de ikke, om de skulle befindes med Nogen herudinden at oversee, vil ansees og straffes, som Vores Mandaters modvillige Overtrædere, paa Embedet eller i andre Maade, efter Beskaffenheden. — Skulde og Nogen befindes af saadanne pro forma Vexseler at have taget ubillig Rente, hvilket den, som af sin Debitore derfor sigtes, uden nogen Exception skal være pligtig, efter at det hannem af vedkommende Dommer er bleven paalagt, ved sin Eed at fralægge sig, skal

han foruden Capitalens Confiscation, som Os alene hjemfalder, endnu for sin begangne Formastelse imod Vores kongl. Anordninger, betale i Straf til Vores Fiscum en lige Summa som Vexselen lyder paa. — Og omendskjöndt Vi med störste Föie kunde lade dennem, som sig saa grovelig imod Vores allernaad. Lov og Forordninger have forseet, undgjelde den Straf, som des Overtrædere deri allernaad. er dicteret, saa ville Vi dog af særdeles kongl. Clemenee oversee, hvis hidindtil med Pro forma Vexseler kan være forelöbet, og, som de herefter aldeles skal være afskaffede, saa gives Vedkommende, fra denne Vores Forordnings Publieations Dato, i Vort Kongerige Danmark tvende Maaneder og i Vort Kongerige Norge trende Maaneders Dilation til at lade forandre og paa stemplet Papir omskrive de ulovlige Pro forma Vexseler, som de maatte have i Hænde, ligesom Vi og, ifald Debitorerne ikke skulle findes villige til at omskrive deres udstedde Pro forma Vexseler paa det forordnede stemplet Papir, allernaadigst tillade, at saadanne Vexseler i Vores Rentekammer, efter derom gjörende Ansögning, til Stempling maa antages, naar de inden den foresatte Tid indkomme; tager Nogen herudi Forsömmelse, tilskrive sig selv den deraf flydende Ulempe, saasom Vi, efter saadan Tids Forlöb, ikke ville at nogen Vexsel, i hvad Slags Omstændigheder end derom vil forebringes, maa til Stempling antages. I det övrige lade Vi det ved hvis som i Loven angaaende Vexseler er anordnet, forsaavidt det ikke herved er forandret, og ved Forordningen af 31. Martii 1688[1], saavidt indenbyes

1731. 26 Novbr.

[1]) Forordn. 31. Marts 1688 byder: «at ingen Handling eller Laan her i Rigerne imellem indenbyes Folk, paa samme Sted at betale efter Vexel, maa passere, men vel tilladt, for hvad den ene den anden kunde afhandle, eller til sin Handel paa nogen vis Tid forstrække, at give efter Loven sin Forskrivelse, enten ved Assignation, Revers eller Obligation, at betale til visse Terminer, korte og

1731. 26. Novbr. Vexseler angaar, have sit Forblivende. — Men siden Vi saaledes strengeligen herefter ville have alle Slags Pro forma og indenbyes Vexseler forbuden og hermed aldeles afskaffede, da, paa det hverken de Negotierende i Særdeleshed eller Andre i Almindelighed, der paa en kort Tid kunde behöve Penge til Laans at optage, skulle forbindes ligesaa höit stemplet Papir dertil at bruge, som de der, fra Aar til andet, staaende Obligationer udstede, ville Vi allernaadigst tillade, saasom Vi og hermed tillader, at til slige paa kort Tid udstillende Forskrivninger, som kunde gives Navn af Vexsel-Obligationer, maa bruges efterfölgende, i den seneste om det stemplede Papir udgangne Forordning udi den anden Classe anförte, Numere:

Nr. 19 — 12 Sk.	50 til 200 Rdlr.
— 20 — 24 -	200 — 600 —
— 21 — 3 Mk.	600 — 1200 —
— 22 — 1 Rdlr.	1200 — 1800 —

lange, saasom de selv kan forenes om, dog ikke at tage eller forbindes til videre Rente end 6 pro Cento aarligen til de forenede Terminer efter Proportion at betale, og naar saadanne Assignationer, Reverser og Obligationer, som alle paa stemplet Papir, efter Vores allern. udgangne Forordning, skal skrives, befindes at være saaledes indrettede, at den Skyldige haver forskreven sig til at lide efter Loven, foruden nogen foregaaende Dom eller anden Lovmaal, skal Byfogderne i Kjöbstederne, og Herreds- og Birkefogderne paa Landet, paa Ansögning være tiltænkte: de Skyldige, naar de ikke haver holden deres Terminer, strax at arrestere, ligesaa fuldkommen som det var efter protesterede Vexeler; dog derunder ei at forstaa Pante-Obligationer, eller de Obligationer, hvorefter Renterne til de forordnede Omslags-Terminer skal betales, men de i deres fulde Kraft og Værdie efter Loven uforandrede at forblive, hvorved og den Misbrug med Vexeler at antedatere, eller med Rente at prætendere og tage forud af Penge eller andet, som indenbyes Folk under sig selv, som hidindtil er skeed, kunde udgive Vexel paa, aldeles skal være afskaffet og forbudet, og Rente alene af de

1731.
26. Novbr.

Nr. 23 — 1½ Rdlr. . . . 1800 — 2400 Rdlr.
— 24 — 2 — . . . . . 2400 — 3000 —
— 25 — 3 — . . . . . 3000 — 4000 —
— 26 — 4 — . . . . . 4000 — 5000 —

Hvilke Forskrivninger, naar de paa ovenanförte Sorter Papir behörigen ere indrettede, og det Ord: Vexsel-Obligation i dennem findes anfört, da skal til Arrestes Erholdelse, ifald de ved Forfalds-Dagen ei strax betales, hos Rettens Betjentere have ligesaa prompte og fuldkommen Execution, som protesterede Vexseler, dog at samme ikke udgives uden paa 3 Maaneder i det höieste, i hvilken Tid Vi allernaadigst tillade, at deraf ½ pro Centum [1], men ingenlunde mere, maa svares, saa og at derpaa tales, i det længste en Maaned efter Forfalds-Tiden, om Betalingen ikke i Mindelighed fölger [2]; thi skulde det befindes, at saadanne Forskrivninger, enten paa længere Tid udstedes, eller at deraf

---

Vexeler, som til udenbyes Folk udgives og med Protester tilbage kommer, tages og beregnes efter Forfaldsdagen, for Vexel og Her-Vexel, nemlig 1 pro Cento om Maaneden, med hvis videre Loven i saa Maader om Vexeler indeholder. Befindes Nogen herimod at practicere noget, og det enten ved Debitor eller andre vorder aabenbaret, skal den, som sig saaledes forseer, have forbrudt samme sin Capital, Halvdelen til Os, og den anden halve Deel til Angiveren efter Lovens Anleding, og saa fremt nogen Tvist imellem de Vedkommende om utilbörlig Rente kunde falde, skal den, som Vexelen har imodtaget, eller höiere Rente end efter Proportion 6 pro Cento aarligen annammet, være tilholden, om det hannem ei lovligen kan overbevises, med hans corporlig Eed til Thinge sig det at frakægge, under samme Capitals Forbrydelse, som för er meldt (jfr. For. 14. Mai 1754 § 7). Skulde og ved Skifte, eller nogen anden Hændelse, blive aabenbaret, at Nogen, efter denne Vores Forordnings lovlig Publication, herimod have practiceret, skal de Vedkommende være samme Vilkaar og Straf undergivne».

¹) For. 13. Febr. 1767; Plak. 22. Nov. 1820 § 2.

²) For. 20. Januar 1797.

1731. 26. Novbr. större Rente skulle tages, bör Capitalen, uden ringeste Forevending, være forfalden, Halvdelen til Vores Fisco, og Halvdelen til den Angivende [1]. — Og dersom Nogen, som slige ikke til rette Tid betalte Vexsel-Obligationer i Hænde haver, skulle forsömme, inden en Maaneds Forlöb, fra Forfalds-Dato at regne, derpaa i rette Tid at tale, bör slige Forskrivninger efter den Tid ingen mere Kraft og Forbindelighed at have, men Debitor i saa Maade for Creditors Tiltale aldeles fri at være. — For Resten skal det ikke være Nogen formeent, paa de udi den anden Classe i den om stemplet Papir allernaadigst udgangne Forordning anordnede Sorter Papir, Reverser paa længere og saa lang Tid, som fornöden gjöres, at udgive, dog at det ingenlunde skeer for de Summer, hvoraf Rente svares, eller som i rede Penge udlaanes, efterdi de i slige Tilfælde ei anderledes end Pro forma Vexseler bör være at ansee, ligesom Vi og allernaadigst ikke heller ville, at af deslige Reverser Rente bör svares, förend fra den Dato af, at Betalingen derfor lovligen fordres. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerunderdanigst haver at rette, og for Skade tage vare. Thi byde og befale Vi hermed Vores Stadtholder udi Norge, Grever og Friherrer, samt Stiftbefalingsmænd, Amtmænd, Landsdommere, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder, Sorenskrivere og alle andre Vedkommende, som denne Vores Forordning under Vores Kammer-Seigl tilskikket vorder, at de den strax til Alle og Enhvers Efterretning paa behörige Steder lader læse og forkynde, og siden derover alvorligen holde. Givet paa Vort Slot Frederiksberg den 26. Novembr. 1731.

1732. 21. Marts. **Reskript til Biskoppen over Skalholt Stift, Jon Arnason, ang. haardnakkede Synderes Kirke-Disciplin.** Frederiksberg 21. Marts 1732. —

[1] For. 14. Mai 1754 § 4 og 5.

Publiceret i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1732; Norske Tegn. XXV, 317; Det kongel. Biblioth. Gamle kongel. Saml. Nr. 1101 Fol.

1732. 21. Marts.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Eftersom Vi af din til Os indkomne allerunderdanigste Relation af 28. Septembr. næstafvigt have fornummet, hvorledes en Delinquent, ved Navn Gisle Olafssen, boende paa Rödelaik i Rangaavalle Syssel paa Vort Land Island, som, efter at han mange Aar havde henlevet i hans Gjenstridighed, uden at söge Guds Ords Hörelse eller Herrens Nadveres Brug, og derpaa var lyst til Band over hannem, samt indfört for Provstemöde til at lide efter Loven, skal i 1725 have udstaaet Kirkens Disciplin for samme sin Forseelse, skal derpaa siden have continueret i samme sit forrige onde Levnet og Forhold, indtil at han i afvigte Aar blev indkaldet for Synodum Generalem, da han lod tilsyne Ydmygheds Tegn, at ville bedre sig, hvorfor i Consistorio blev decideret, at han skulde paa ny udstaa Kirkens Disciplin i Skalholts Domkirke, og saa igjen indlemmes i den christen Kirke, hvilken Dom han ikke skal have villet efterleve, men henvigte til sin Bopæl Rödelaik og der lever i samme Halstarrighed som tilforn, hvorfore du derhos allerunderdanigst forespörger dig, hvorledes med bemeldte Gisle Olafssen til næstkommende Synodum Generalem skal forholdes, ifald han da, ligesom tilforn, anstiller sig som et bodfærdigt Menneske, om han da skal löses af Band paa ny, eller ved Dom overleveres hans verdslige Övrighed, under den Execution, som Vores Norske Lov Pag. 297, Art. 15 [1] ommelder: saa er derpaa hermed Vores allernaad. Villie og Befaling, at, om meerbemeldte Gisle Olafssen indstiller sig paa ny bodfærdig, og offentlig for Menigheden afbeder den af ham givne Forargelse, da kan han endnu löses af Band, samt indlemmes i Guds Menighed, dog at ham tilforn kundgjöres, at, dersom han kommer tredie Gang igjen, da skal han, efter den

[1]) rett. Pag. 279, Art. 15 (= N. L. 2—9—15).

1732. i den Norske Lovs 2—9—15 allern. befalede Omgang, forvises Landet. Derefter du dig allerunderd. haver at rette. Befalendes dig Gud. Givet paa Vort Slot Frederiksberg den 21. Marts 1732.

21. Marts.

31. Marts. **Kongelig Resolution ang. Overtagelse af Handelen paa nogle Havner for kongelig Regning. Frederiksberg 31. Marts 1732.** — I Anledning af at Commerceraad Kaysen, som Forpagter af Holmens og Husevigs Havne, skyldte ved Udgangen af Aar 1731 ialt til Kongens Kasse 4455 Rd., havde Rentekammeret ladet seqvestrere hans Huus og Skibsladning, der tilsammen ansloges til c. 3000 Rd. — Han ansaaes derfor ikke istand til at forsyne sin Handel, som ogsaa var bleven slet forsynet i de foregaaende Aar, og Cautionisten erklærede sig ligeledes ud af Stand dertil. Da nu Havnerne forgjæves havde været tilbudte Interessenterne, og ligeledes forgjæves opbudne ved Auction, foreslaaer Rentekammeret, at de overtages for kongelig Regning til Aarene 1732—1735 inclus., under Bestyrelse af Bryghuus-Forvalter Klauman og Sr. Frantz Feddersen, som det havde formaaet til at overtage Bestyrelsen. Rentekammeret beregner, at derved blandt andet spares Bekostningen for Falkenes Transport fra Holmens Havn, aarlig 450 Rd. — Fremdeles var Forpagteren af Revet og Olufsvig, Nicolai Böchman, gaaet fallit og havde absenteret sig fra Byen, men hans Cautionist, Broderen Jens Böchman, havde sögt om Afslag i Afgiften, efter at disse Havne forgjæves vare opbudne ved Auction. Restancen her var 1610 Rd. ved 1731 Aars Udgang, til hvis Dækning 200 Skippund Fisk vare sequestrerede. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 14, Nr. 25.

Eftersom Vi heraf erfare, at baade Hovedmanden, Commerceraad Kaysen, som og Cautionisten, General-Commissariats-Skriver Jens Rahr, begge ere uformuende, og ikke istand til at fournere den til de tvende Hafner Holmen og Husevigs Besegling for de efterstaaende 4 Forpagtnings-Aaringer behövende Udredning, tillige med Afgiften deraf at svare, og ved de derover paa ny holdte Auctioner har sig ingen Liebhaber dertil indfunden. Altsaa, og paa det de under samme Hafners Districter liggende Indbyggere ikke skulde lide Nöd

eller Mangel for Levnetsmiddel og andre til deres Fiskeriers og Nærings Fortsættelse behövende Vare, approbere Vi allern., at meerbemeldte tvende Hafner fra dette Aars Begyndelse til Udgang 1735 for Vores egen Regning maa besegles, saafremt desforinden sig ikke nogen suffisant Liebhaber, med nogenledes antagelige Conditioner, dertil skulde indfinde, da imidlertid det erfordrende Forskud maa skee af Vores Cassa, imod at behörig Regning og Rigtighed derfor vorder aflagt: saa bevilge Vi og af besynderlig Naade, dog uden Conseqvence for andre, at saavel Hovedmanden Peder Kaysen, formedelst hans Uformuenhed, som og Cautionisten Jens Rahr, udi allernaad. Consideration til den ham ved Ildebranden tilföiede Skade, begge maa være befriede for videre i saa Maade at svare, end hvis som til afvigte Aars Udgang derpaa hefter og efterstaaer. Hvad de andre tvende Hafner Revet og Olufsvig angaaer, da bör Cautionisten Jens Böchman være forpligtet, ifölge sin udgivne Caution, at besörge den dertil udfordrende Udredning, saa og den til afvigte Aars Udgang forfalden Landskyld og Afgift at tilsvare, da Vi derimod af særdeles Naade bevilge, at ham 154 Rd. aarlig Afslag udi Afgiften for de næstfölgende fire Aar allern. maa forundes, til en Soulagement, for derefter det övrige desto bedre at overkomme. Frederiksberg Slot den 31. Martii 1732.

1732. 31. Marts.

Ny forbedret Fundation og Stiftelse for det kongelige Universitet i Kjöbenhavn. Frederiksberg 31. Marts 1732. — Sendt Biskopperne i Island med Reskr. 20. Juni 1732. — Original i Cancellie-Archivet; efter Originalen indfört i Siell. Reg. 54, 815—820, 402—405 og 366; Rubr. sst. 498; Original-Aftryk 9 Ark i Folio (A—I) fra det kongel. og Universitetets Bogtrykkerie, i Hjelmstjernes Samling paa det kongel. Bibl. Nr. 61 Fol.; Qvart-Forr. 1732—1733, S. 26—66; Schou III, 35—40. — **Uddrag.**

31. Marts.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V. — — 32) Paa

1732. det de fra langt afliggende Steder, som Island,
31. Marts. Færöe og endeel af Norge, ei skulle besværge dennem, at de for længe opholdes för de kunne antages til Universitetet, da skal herefter aarligen holdes tvende Depositiones publicæ, een ved St. Hansdags Tid, og een efter Michaelis. Skulde Nogen fra Island eller Færöe endnu sildigere ankomme, da tillades og, at for deres Skyld holdes en extraordinaire, men ligeledes offentlig Deposition. — — — 56) Ingen Studiosus nyder Kost i Communitetet, för han haver været ved Universitetet i det mindste et halvt Aar, dog dennem undtagen, som komme til Universitetet fra Island og Færöe, hvilke, i Henseende til, de for den störste Deel ere fattige, og ingen Tilstöd kunne vente af deres saa langt fraværende Venner, hidindtil have været og fremdeles skulle blive benaadede med Kosten strax efter at de ved Universitetet ere immatriculerede. For Kosten skulle ellers de, der aarligen komme til Universitetet, udarbeide et Specimen Latinum, som hidindtil brugeligt haver været. Magistri og Philosophiæ Baccalaurei maae spise 5 Aar i Communitetet, men de övrige Alumni aleneste tre Aar, og ingen længere. — — 104) Endeligen og for det sidste til des ydermere Stadfæstelse have Vi allernaadigst fundet for godt, at af denne Fundation skal forfærdiges trende ligelydende Exemplaria, hvilke Vi alle med Vores kongelige Haand ville underskrive, samt med det kongelige Seigl bekræfte: deraf Vi det ene selv allernaadigst beholder i Vor Forvaring, det andet indlægges i det Danske Cancellie og det tredie leveres til Rectorem og Professores, at bevares ved Universitetet, til deres og deres Efterkommeres allerunderdanigste Efterretning og Efterlevelse til evig Tid. — — — Endeligen befale Vi ogsaa Biskopperne i Danmark og Norge, samt paa Island, saa meget af denne Fundation, som dennem i Henseende til Kirkerne, Skolerne og Studiosos i Stifterne vedkommer, og dennem skal vorde communiceret, enhver i sit Stift at

foranstalte, og tillige med alt hvad dennem forhen af deslige Ting, i Kraft af Vores allernaadigste Lov, paalægges, allerunderdanigst at efterleve. Forbydendes Alle og Enhver herimod at handle, eller i nogen Maade Forfang at gjöre, under Vor Hyldest og Naade. Givet paa Vort Slot Frederiksberg den 31. Martii Anno 1732.

1732. 31. Marts.

2. Mai.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. den nye islandske Lovs Udarbeidelse m. m. Frederiksberg 2. Mai 1732[1]. — Publiceret paa Althinget og trykt i Althingsbogen 1732, Nr. XVII; Norske Tegn. XXV, 349; Fogtm. IV. 1, 67; Kriegers Grundl. S. 125—127, 132.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Os allerunderd. er bleven refereret en din til Os indkommen allerund. Memorial og Forestilling af 22. Martii næstafvigt, anlangende, at Laugmændene paa Vort Land Island in Anno 1688, saavel som den 29. Maji 1719, allernaadigst er bleven befalet tillige med Sysselmændene sammesteds at forfatte et Project til en ny Lov der i Landet, som efter den Norske Lov, saavidt mueligt være kunde, skulde indrettes, og at du af de fra bem^te Vort Land Island indkomne Efterretninger skal have fornummet, at forrige Laugmand Poul Joensen Widalin, som i Aaret 1727 ved Döden afgik, skal Tid efter anden have arbeidet paa et Concept til samme anbefalede nye Lovs Indrettelse, hvorom han og med nogle af Sysselmændende skal have confereret, og af hvilken Concept Bendix Tostensen, som ved samme Tid blev virkelig Laugmand i Odder Sigurdsens Sted, skal udi Aarene 1728 og 1729 have ladet tvende Exemplarier reenskrive, hvoraf det ene skal være bleven Laugmand Niels Kjær, som succederede Widalin i Öster- og Sönder-Laugdömmet, tilsendt, og det andet communiceret Sysselmændene i Norder- og Vester-Fjerdingen, for derover at give deres Remarquer og Mening til-

[1]) Reskr. 7. Mai 1735, 20. og 27. Jan. 1736 og 16. Mai 1760.

1732. 2. Mai.

kjende, og som Sysselmændene ei samtligen havde indfundet sig til de berammede Conferentzer over samme forfattede nye Lovbogs-Project, skal begge daværende Laugmænd Bendix Tostensen og Niels Kjær udi Aaret 1730 have foretaget sig at igjennemgaae Widalins Concept, og efter at de derudi have gjort deres Remarquer og endeel Forandringer, begyndt paa et nyt Concept og dermed saavidt avanceret, at den 1. og 3. Bog i Loven efter deres Sentiment skal være bleven færdig, men formedelst den ene Laugmand, Niels Kjær, siden ved Döden er afgangen, og endeel af Sysselmændene ikke, som meldt, indfandt sig, skal siden Anno 1730 intet synderligt være gjort ved bemeldte Lovbogs Forfærdigelse. Thi er, efter fornævnte din Os herom allerund. gjorte Forestilling, hermed Vores allernaad. Villie og Befaling, at, som der haves Exemplarier af forrige Laugmand Widalins Concept, og Bendix Torstensen nu vel kunde formodes at være færdig med denne Concept, han, efter sine og endeel andres Remarquer, skal have foretaget sig at indrette, du da nu strax den Anstalt gjör, at bemeldte Laugmand Bendix Torstensen og Laugmand Magnus Gislesen, hver udi sit Laugdömme, adjungeres een Sysselmand af hver Fjerding, nemlig Laugmanden for östen og synden, Magnus Gislesen, de tvende Sysselmænd: nemlig af Öster-Fjerdingen Thorsten Sigurdsen i Österdelen af Mule Syssel, og af Sönder-Fjerdingen Sigurd Sigurdsen i Arnes Syssel, samt Laugmanden for norden og vesten, Bendix Torstensen, de tvende Sysselmænd: nemlig af Vester-Fjerdingen Ormer Dadesen i Dale Syssel, og af Norder-Fjerdingen Joen Joensen i Eyefjords Syssel, og haver enhver af Laugmændene at drage Omsorg for, at enhver af disse Sysselmænd, som de herudi skal consulere, vorder meddelt et Exemplar af de allerede samlede og forhen ommeldte Concepter, isærdeleshed og allerförst de, som vare saa langt fra Laugmændene boende, at de ikke saa ofte og beleiligen kunde samles

1732.
2. Mai.

med dem, som der boede dem nærmere, og naar da bem^{te} Sysselmænd, som igjen kunde consulere andre, der havde nogen Kundskab i Lov og Ret, og give dem Communication af de fra Laugmændene erholdte Concepter, havde samlet Noget, som de formeente burde annoteres eller forandres, kunde de efterhaanden enten selv, eller ved Bud og Leilighed, som kunde gaae dem imellem, tilstille Laugmændene det, som da, efter at have confereret det med sine egne Remarquer, ved deres Nærværelse paa Althinget (hvor de forbem^{te} fire Sysselmænd og maatte möde) kunde conferere med hinanden over det, som enhver af dem baade selv og ved Hjelp af Sysselmændene havde observeret, og derpaa forelægge det den hele Forsamling af Betjentere og Sysselmænd til nærmere Overveielse, ved hvilken Conference, saavel som ellers, Landsthingsskriveren, som du dertil haver at beordre, skal gaae dem tilhaande og i Pennen forfatte hvad som da blev sluttet og fastsat, saavel som og hjelpe Laugmændene i at oversætte det islandske Concept paa Dansk, paa det en dansk Translation, naar det hele Project engang blev færdig og hidsendt, kunde medfölge. Imidlertid, og indtil den nye islandske Lov bliver færdig, og af Os allern. approberet, ville Vi herhos allernaad., at Indbyggerne og vedkommende Rettens Betjentere skal i alt fölge den gamle Lov og de saa kaldede Retterböder, eller til Landet udgangne Forordninger, undtagen forsaavidt Formaliteten og Processernes Maade angaaer, dermed skal det efter den Norske Lovs Indhold til videre forholdes, ifölge af den kongelige Anordning, som derom allerede er bleven gjort[1]. Derefter du dig

[1]) Ved den her paaberaabte kongelige Anordning om, hvorvidt Norske Lov skulde gjelde i Island, kan kun være meent Instructionerne for Amtmændene og Stiftamtmændene i Island, navnlig Fuhrmanns 30. Mai 1718 § 3 og Rabens 27. April 1720 § 4.

1732. 2. Mai. allerunderd. haver at rette, og om alt Foreskrevne den fornödne Anstalt strax at gjöre. Befalendes &c. Frederiksberg Slot den 2. Maji Anno 1732[1].

20. Juni.

Reskript til Biskopperne, ang. Skolevæsenets Reform. (Frederiksborg) 20. Juni 1732[2]. —

Siell. Tegn. LXVII, 610b—612; Rubr. hos Fogtm. IV. 1, 70.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Vi have allern. forhen givet dig tilkjende Vores allern. Villie, næst Guds Bistand, at see Vores Universitet i Vores kongel. Residentsstad Kjöbenhavn saaledes forbedret og indrettet, at Lærerne, saavel som deres underhavende Studerende, kunde enhver vide deres Pligt og den med allerstörste Vindskibelighed fyldestgjöre: til hvilken Ende Vi ei alene have allern. gjort en Begyndelse med de Anstalter til Forbedring i Professorum Lön og Indkomster, samt til Bibliothecæ Istandsættelse, men endogsaa udi en ny af Os allern. publicerede Fundation indbefattet alle de Poster, som höre saavel i Almindelighed til Universitetets Forbedring og Conservation, som i Særdeleshed til alle og enhver, hvilkesomhelst deraf ere Lemmer, deres Embeder og Forretninger, saaledes som Vi allern. ville, at de samtlige, Docentes saavel som Discentes, sig efterdags skulle forholde, baade i den daglige Övelse med Læsningen og in Examinibus, saa ogsaa i alt hvad til Disciplinam academicam med videre er henhörende; samme Vores Funda-

---

1) I Anledning af dette Reskript har Ocksen under 3. Mai 1732 skrevet Laugmand Magnus Gislason angaaende Lovarbeidets Fremme. Dette Brev findes endnu i Stiftamts-Archivet i Island A. 30; Bemærkninger af Sysselmændene Þorsteinu Sigurðsson og Jón Jónsson findes sammesteds, A. 30 og 32, deels i «Annotations-Protokol over Lovconceptet», deels særskilt (jevnf. Reskr. 7. Mai 1735 og den dertil föiede Bemærkning).

2) see Reskr. 25. Juni 1735.

1732. 20. Junii.

tion Vi allernaadigst dig herhos tilsender, paa det du allerund. kan drage vedbörlig Omsorg for, at den til Rectores og andre udi dit Stift, deres Kundskab maa gelange, paa det de kunde vide sig derefter allerund. at rette, til det almindelige Bestes, saavel som deres egen Befordring. Og som Vi af adskillige Omstændigheder noksom er bleven vidende, hvorledes Skolevæsenet overalt i Vore Riger ligesaa vel behöver en alvorlig Forbedring og Rettelse, som Universitetet, og at det ikke vil være gjörligt for Lærerne paa Universitetet, at udrette deres Embede til nogen retskaffen Nytte for Ungdommen, med mindre Fundamenterne ere först tilstrækkeligen lagde i Skolerne, hvorpaa videre derefter skal bygges: saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du, saasnart mueligt være kan, til Os allerund. indsender din nöie Eragtning, hvorledes du formener sligt best at kunde foranstâltes, og hvadsomhelst du kunde have i Tanke at maatte være tjenligt til Skolernes Opkomst, i Synderlighed det, som angaaer Ungdommens bedre Education og Underviisning i Guds Ords Kundskab, med de fornödne Sprog og Videnskaber, og tillige allerund. anmelder de Mangler, du hidindtil maatte have observeret, enten in Præceptis og Metis scholasticis, eller i andet, hvorpaa der ved nogen bedre Indretning mueligen kunde være at raade Bod; hvorved du og ligeledes allerunderd. haver at indberette, hvormange Skoler i dit Stift findes, hvormange Lærere i enhver, samt hvad Indkomster til Docentes, Stipendia til Disciplerne eller andre Beneficia dertil ere henlagde. Hermed skeer Vor Villie. Befalendes &c. (Frederiksborg) den 20. Junii Anno 1732.

(Til Mag. Joen Arnesen over Skalholt Stift paa Island;
— Herr Steen Joensen over Hole Stift paa Island[1].

[1]) Under s. D. udgik ligelydende Reskripter til Biskopperne i Fyen og Jylland, hvorimod de ogsaa hermed stemmende

1732. 15. Decbr. **Kongelig Resolution ang. Oprettelsen af et sluttet Compagnie til den islandske Handel. Frederiksberg 15. Decembr. 1732.** — I Rentek. Forestilling af 4. Decembr. bemærkes, at Interessenterne havde klaget over, at den islandske Handel «udi saadan slet Tilstand var forfalden, at det var dennem umueligt længere derved at forblive», med mindre de fremfor andre fik megen Leverance til Flaaden af Kjöd og Fisk, samt Eftergivelse af den halve Forpagtning for 1731 og de 4 fölgende Aar. Dette havde de allerede andraget i Slutningen af forrige Aar og i indeværende Aar gjentaget, «ydermere forestillende den befrygtende almindelige Undergang, saavel for enhver især af Interessenterne som for den ganske islandske Handel, naar Forpagtningen engang exspirerte», og det eneste Middel de kjendte var, at oprette et vel funderet Interessentskab paa 10—12 Aar, mod 8000 Rd. aarlig Afgift, og anholdt de om, at Nogen fra Kammeret maatte sammentræde med Stiftamtmand Ocksen for at anhöre deres Propositioner desangaaende. I den Hensigt, og især for at sikkre Kongens Interesse mere end ved de nu efterhaanden fallerende Interessenter, havde Thott traadt i Conference med Ocksen og dem, og var da fra deres Side fremlagt en Convention, hvori de alle vare enige med Undtagelse af Witus Biering og hans Broder Andreas Matthiesen for Patriksfjord og Budenstad, som havde erklæret sig mod det hele Project, og da Kammeret paalagde dem at erklære, om de vilde tiltræde det sluttede Compagnie, eller fratræde deres Octroy, svarede de, at de vilde ingen af Delene, men at de holdt dem til den dem meddelte kgl. Octroy. — Kammeret bemærker, at de nuværende Interessenter i den islandske Handel stricto jure skulde vedblive Forpagtningen for 12083 Rd. aarlig til 1735 Aars Udgang. Paa den anden Side vare de islandske Varer, deels ved Interessenternes Uenighed, deels ved den almindelige Fred, sunkne i Priis og Handelen forfalden, saa at, hvis Forholdene vedblev saaledes, «var det storligen at befrygte, ikke alene at Eders Majestet formedelst Bankerotter og Uformuenhed vilde komme til selv at lade de fleste Havne beseile, ligesom allerede i Aar med Holmens og Husevigs Havner skeet er, og tilkommende med Örebak og Stichelsholm ufeilbarlig vilde skee, hvorved

---

Reskripter til Biskopperne i Sjælland og Norge ere daterede Fredensborg den 13. Juni 1732.

1732. 15. Decbr.

ikke kan være andet end Tab»; men ogsaa, at Interessenterne vilde blive saa ruinerede, at ingen vilde blive tilbage ved Tidens Udlöb, som vilde overtage Handelen, hvorved större Tab var at befrygte. Uagtet Indvendingerne mod et samlet Compagnie, som vare fremsatte i Aaret 1704, 1705 og 1706, og uagtet det 1723 strandede paa Interessenternes Uenighed, hvilket Bjeringerne paaberaabte, «saa er det dog Fornödenheden selv, som efter nuværende Omstændigheder dertil raader». — Grundene for det sluttede Compagnie hentes fra Hensyn til Kongen, til Interessenterne og til Islænderne: Kongen kunde ikke lide Skade, da Interessenterne hæftede alle for een, og var Summen end mindre, var den vis, og kunde stige, som för, da den blev (1702) nedsat fra 13,670 til 8000 Rd., steg den 1706 til 20,190 Rd. — Interessenterne maatte selv see sig for, om de vandt eller tabte, men sandsynligviis maatte de, som bekjendte med denne Handel, selv bedst vide deres Interesse.'— «Islands Indbyggere alene kunde synes herved at komme under större Tvang end tilforn ved Separathandel, i Henseende til at et Interessentskab er ikkun at ansee som een Kjöbmand, da det Beneficium, som de nu have, naar de ikke paa een Havn kan faae gode Vare, da at gaae til en anden, af sig selv ophörer. Men ligesom Indbyggerne paa den ene Side herved kunde staae nogen Hazard, ikke alletider med saa dygtige Vare, som skee burde, at blive forsynet, hvorimod dog kan og bör tages alle mulige Præcautioner, saa löb de paa den anden Side langt större Fare, nemlig for aldeles paa mange Steder at fattes de nödtörftige Levnetsmidler, om Landet, naar denne Forpagtning exspirerede, ikke fremdeles herfra skulde vorde beseilet, hvilket uden et Compagnies Oprettelse næppe staaer at haabe — thi om det endda blev Fremmede tilladt Island at besegle, hvilket vi dog allerunderd. holde for ingenlunde at burde skee, saa er det dog ikke at supponere, at de det vilde gjöre uden paa de Tider og de Steder, hvor og naar Noget staaer at vinde, ikke heller at de skulde ville ved indfaldende Misvæxt give Indbyggerne den Credit, som et Compagnie er forbunden til, endog naar ingen Vare af dem er at bekomme». — Brödrene Bjering havde vel ikke villet indlade sig i et saadant Compagnie, og uden deres Tiltrædelse kunde intet sluttet Interessentskab existere; men uagtet deres Octroy gjaldt til 1735 incl., og uagtet Intet var dem at paasige, «saa dog», da «nuværende Octroyer ustridigen ere oprettede og givne til Landets Conservation og Interessenternes Beste», og alle

1732. 15. Decbr.

de övrige Interessenter holde for, at hvis ingen Forandring skulde skee, «vilde deres, som endeligen og Landets Ruin ufeilbarligen paafölge», vilde Kammeret tilraade, at de enten skulde paalægges at træde ind i Interessentskabet eller afstaae deres Havne, især da de ikke kunde angive noget Middel til, «hvorledes denne Handel ellers staaer at conservere», Landet kunde blive forsynet, og Kongen forsikkret hans Afgift og Landskyld. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 14, 67.

I Henseende til den Forfald, hvorudi den islandske Handel skal være geraaden, samt endeel af Interessenternes derved foraarsagede slette Tilstand, saa og paa det Vi i Fremtiden kunde vorde forsikkret, saavel at Landet tilbörligen bliver forsynet, som og at Vores Afgift og Landskyld rigtig bekommes, approbere Vi i alt Kammerets allerunderdanigste Betænkende, og bevilge allernaadigst, at de islandske Interessentere fra nuværende Forpagtninger, at regne fra Aarets Begyndelse 1733, maa löslades, og dennem derimod, som sig allerede have angivet, og hvem de herefter med sig i denne Handel maatte indtage, den forlangede Octroy med de anförte Forandringer paa 10 Aar allernaadigst meddeles, imod aarlig Afgift 8000 Rd. Croner til Vores Cassa prompte at betale, samt Falkene fri at hidbringe, til hvilke begge Dele, saa og at Landet forsvarlig vorder forsynet, de Interesserende een for alle og alle for een bör være forpligtet at indestaae og svare; saa er og Vores allernaadigste Villie og Befaling, at Commerceraad Biering, tillige med hans Broder Anders Mathiesen, som med de andre ikke derom er bleven enige, paalægges, enten med de nye Interessentere at indtræde, eller og deres Hafne til dennem at afstaae, hvorpaa de sig inden 8 Dages Forlöb have at erklære. — Udi övrigt hvad Conventionen angaaer, da tillade Vi ei aleneste dem samme imellem sig at oprette og forandre, saaledes som de for Handelens Opkomst og deres eget Beste fornöden eragte, saa længe derudi ei noget indföres, som imod den dennem allernaadigst meddelende Octroy samt Lov og Forordninger maatte

være stridig, men Vi ville endog, naar de det allerunderdanigst begjere, saadan mellem dem gjorte Convention ved Vores Confirmation selv allernaadigst stadfæste. Frederiksberg Slot den 15. Decembr. 1732.

1732. 15. Decbr.

Octroy for den islandske Handels Interessenter. Frederiksberg 3. April 1733.

1733. 3. April.

— Sendt til Island med Rentek. Skriv. 5. Mai 1733 (Isl. og Fær. Copieb. 2004, Litr. F, Nr. 623), som befaler at den overalt skal publiceres, og navnlig indskjærper aarligt Syn af Cargaison-Varerne. Publiceret paa Althinget og indfört i Althingsbogen 1734 Nr. x; to verificerede Copier i Rentek. Archiv: «ujournaliserede Sager, Island vedkommende, Nr. 2, for 1728—1740», den ene paategnet at være læst i Laugthingsretten 12. Juli 1734, den anden at være thinglæst i Bardastrands Syssel.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V., at som Vi allernaadigst ere kommen udi Erfaring, og ugjerne har maattet fornemme, hvorledes den islandske Handel, især nu paa nogle Aar, til de derpaa Handlendes store Skade, og for endeel til yderste Ruin skal være dreven, eftersom de det ved deres til Os indkomne Supplique klageligen have foredraget, med allerunderdanigst Bön og Ansögning, det Vi, istedenfor at samme Handel hidindtil ved particulaire Forpagtninger, under separate Interessentere er bleven forsjunet, allernaadigst ville tillade og befale, at den efterdags for en vis Tid ved et vel indrettet sluttet Societet eller Interessentskab maatte etableres, altsaa have Vi og, i allernaadigst Consideration saavel til Handelen i sig selv, som og til Indbyggernes og de derpaa Handlendes Bedste og Opkomst, allernaadigst funden for godt at anordne og befale, ligesom Vi og hermed allernaadigst anordner og befaler: det forbemeldte Islands Handel og Beseiling udi et vel indrettet sluttet Societet eller Interessentskab skal fortsættes paa 10 Aars Tid, at regne fra 1. Januarii 1733 til Aarsdagen 1743, hvortil Vi efterfölgende Privilegier allern. ville meddele:

1) Handelen ville Vi allernaadigst overlade til efterskrevne, som ere den islandske Handel kyndige, og derudi forhen have været interesserende, samt sig med

1733. 3. April.

hverandre, efter det til Os allerunderdanigst indkomne Project, til Convention og Forening imellem dem have oprettet, nemlig Os elskelige Else sal. Mathias Pedersens og Christiana sal. Jens Lassens, samt Maren sal. Christian Paulsen Fyhns Efterleverske, saa og Margrethe sal. Jörgen Windekildes; item Vores Raadmænd udi Vores kongelige Residentsstad, Os elskelige Nicolai Burmester, Niels Henrichsen, Hans Henrik Könnemann og Gregorius Nielsen, saavel som Vores Byskriver, Borgere og Indvaanere sammesteds, nemlig Jacob Ursin, Christopher Jensen Lund, Hans Jörgen Soelberg, Jacob Nielsen, Niels Birch, Henrik Michelsen Lund, Hermann von Lenckerken Klöcker, Peder Arvedsen, Christian Pedersen Borup, Andreas Munch, Peder Sehou, Peter Fæddersen, Jörgen Knap, Mogens Christensen, Povel Birch, Hans Henrich Beeh, Andreas Rotenburg og Jens Christian Lassen, samt alle nuværende Interessenter, som i dette Societet nu strax ville indtræde, saa og Andre, hvem de ellers selv finde fornöden og bekvem med sig i Handelen at indtage, af Vores eedsvorne Undersaatter, som ere Kjöbmænd og Borgere udi Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn; og maa de ingen Fremmed eller Udlændisk, enten Hamborger, Lybecker, Holstener eller Andre, som hörer under det keiserlige Advocatorium eller nogen anden fremmed Puissance, med sig i Handelen til Interessent antage, men alene de, der, som meldt, ere Vores eedsvorne Kjöbmænd og Borgere i Kjöbenhavn. — 2) Udi fredelige Tider maa ingen andre Skibe fragtes til Havnernes Beseigling end dem, som virkelig her i Staden hjemme hörer, hvortil Skipperne og Styrmændene her ere bosatte, holder Dug og Disk og ere Vores eedsvorne Undersaatter, naar saa mange bekvemme Skibe, som til Havnernes Beseigling behöves, her ere at faae, eftersom Vi allernaadigst ville have denne Vores Residentsstads Indvaanere ved den Handel og Seilads fremfor Andre præfereret; men naar ikke bekvemme Skibe her i Staden, efter Pro

portion og Havnernes Beskaffenhed, ere at faae, tillades Societetet at fragte andre Vores eedsvorne Undersaatters Skippere og Skibe; dog skal Societetets Interessentere, naar Gud dem med den nuværende önskelige Fredstid velsigner, være forbunden, af yderste Flid og Evne at see derhen, at saa mange Skibe her paa Stedet kan tillægges, som til Handelens Fortsættelse behöves, siden saadant kan geraade til deres og det almindelige Beste; men om Vi med andre Potentater udi Krig skulde blive begreben, og Skibene ei her vare at bekomme, da maa det dennem være tilladt, at fragte dem fra andre Riger eller Republiquer, paa det at Landets Beseigling og Providering ikke derudover skulde efterlades, dog saa længe de muelight, enten her eller hos andre Vores egne Undersaatter, kan bekommes, tillades det ikke. — 3) De Vare, hvormed Havnerne skal forsörges og sammesteds forhandles, skal og indkjöbes udi Vores Riger og Lande, og ikke være Interessentskabet tilladt, andensteds fra at forskrive Noget af hvis som her voxer og fabriqueres, hvorfore og Fabriquerne her i Staden skal stræbe at skaffe saa gode Vare, at Interessenterne kan være dermed vel betjent, og at Indbyggerne udi Island intet derover skal kunne have sig at besværge, samt at de kan sælge den samme Vare til de islandske Interessentere for saa billig Priis som mueligt skee kan, eller de fra andre Steder kan forskrives; men hvad Vare, som ikke her vorder gjort eller forarbeidet, maae de, saa længe Ingen sig her nedsætter dennem at forfærdige og levere, forskrive fra andre Steder og derpaa nyde fri Indförsel for Told, Consumtion og al anden Besvær; ligeledes nyder de deres Salt, som til Fiskeriet, samt til Saltningen og i andre Maader udi Landet behöves, samt Meel, Bröd, Gryn, Jern, Viin, Brændeviin, Tobak, Tjære og alt andet, som til eller fra Landet föres og til Handelen forbruges, enten det her i Staden er at bekomme, eller fra andre Steder hidföres, ligesom hidindtil, fri for Told, Consumtion og al Paalæg, som enten er eller herefter

1733. 3. April.

1733. 3. April.

paabydes kan, saa tillader Vi og allernaadigst, at naar 1 Tönde Rug koster her 15 à 16 Mk. Danske, Societetet da Frihed at forundes paa saa meget fremmed Rug til Meel og Bröd, som til Handelen behöves, toldfri at indföre; ved hvilken forbemeldte Told-, Consumtion- og anden Frihed dog ingen Underslæb maa begaaes, under 1000 Rdlrs. Straf til den kongelige Fiscum, og 500 Rdlr. til Qvæsthuset, hvortil det ganske Societet, imod Regres til Vedkommende, bör være ansvarlig. — 4) Og som denne Handel i Henseende til Kjöbenhavns Fordeel og Opkomst skal drives af Kjöbenhavns Indvaanere og med deres Skibe, som udi foregaaende anden Post er forklaret, saa bör og, saa længe Gud forunder Freden, al Udskibning til Island at skee fra Kjöbenhavn og ingen andensteds; men med Retourladningerne maae de, efter gammel Skik, henseigle hvor de finder deres Regning, og hvis som da her til Kjöbenhavn eller andre Vores Riger og Steder deraf indkommer og losses, er ligeledes ved Indförselen, som tilforn, for al Told og Besværing befriet; saa skal og de Vare, som fra Island hidkomme, naar de igjen til fremmede Steder udskibes, imod 1 pro Cento Told, ligesom forhen, fri passere, og om Societetet paa een eller anden Havn i Island behöver at bygge nye Handelshuse, da skal det være tilladt, saadant dertil behövende norsk Tömmer og Bord i Norge at kjöbe, samt Huus at lade der sammenhugge og for Told og al anden Besværing, Tienden alene undtagen, fri derfra til Island at udföre. — 5) Societetet skal alene være tilladt at handle, kjöbe og sælge paa alle Havner og med de udi Landet beliggende smaa Havners, Bayers og Öers Indbyggere, hvilken Handel de sig saa nöttig maa gjöre, som de bedst veed og kan, og skal Ingen, det være sig Indlændske eller Fremmede, udi Landet være tilladt at handle, enten paa Landet, eller udi Söen, paa 4 Mile nær Landet, hvorimod Societetets Kjöbmænd bör, under Skadens Erstattelse og anden vilkaarlig (Penge-) Straf være forbundene, alle de Vare

1733. 3. April.

at imodtage og betale, som Indbyggerne dennem tilbringe, al den Stund samme befindes gode og forsvarlige Kjöbmandsvare at være. — 6) Saa maa og Ingen, hverken Vores egne Undersaatter eller Andre, bruge nogen Doggerie omkring Island nærmere end 4 Mile runden omkring udenfor Landet, under Skib og Godses Forbrydelse, hvor det antræffes; ellers hvad Vores egne Undersaatter angaaer, som med Vores allernaadigste Tilladelse kunne ville bruge Doggerie 4 Mile fra Landet, dennem skal Interessentskabets Betjentere, uden nogen Kjendelse, assistere udi Nöd og med al Iver befordre deres Haandtering, saa længe de ingen Handel i Landet eller der omkring imod deres Privilegier foretager; dog maa bemeldte Doggere, som för er meldt, ikke tilhandle sig af Landet, eller Fiskerbaadene, som ere ude at fiske, nogen Fisk eller andet, det være sig hvad det være vil, uden at de vil agtes og straffes som andre uprivilegerede Handlere. — 7) Betrædes Nogen udi Havnerne, eller nærmere Landet end 4 Mile, at drive nogen forbuden Handel eller Doggerie, da skal deres Vare med Skibene være confisquerede og til Interessentskabet være hjemfalden, mens Personerne, som der paa farer, straffes efter Sagens Beskaffenhed paa Kroppen. Bemeldte privilegerede Societet eller Interessentskab maa og Magt have, saadanne forbudne Handlere og Fiskere, det være sig af hvad Nation det være vil, at lade antaste, tillige med de Vare, som de haver med at fare, og sig dennem, saavidt muligt er, bemægtige og opbringe, og for Retten der udi Landet före, at de af Amtmanden, eller udi hans Fraværelse af næste Övrighed, uden Ophold kan paadömmes, og hvilken af Parterne med samme Dom ei er tilfreds, da bevilges hannem at indstævne samme Dom for Admiralitetet, og det antastede Gods, Skib og Folk at hidföre, hvor de uden ringeste Ophold af Admiralitetet skal paakjendes; og skal Sysselmanden, i hvis Syssel saadan forbudne Handlere antræffes, under Bestillings Fortabelse og anden vilkaarlig Penge-

1733. 3. April. Straf, efter Sagens Beskaffenhed, forpligtet være, med al Magt dette Societet eller Interessentskab at være behjelpelig, samme Personer eller Skibe at optage og paakjende, dog paa Sagsögerens Bekostning. — 8) Interessentskabet skal og sælge og kjöbe overalt i Landet efter den Anno 1702 allernaadigst udgangne Taxt, og det med rette Alne, Maal og Vægt, og skal de og deres Betjente sig venlig og med god Omgjængelse imod Landsens Indbyggere, geistlige og verdslige, forholde, saa at Ingen med Billighed kan have Aarsag sig over dennem at besværge, og skulde herefter nogen urigtig Alen, Skaalevægt, Lod eller Bismer findes udi nogen Handelsbod hos Kjöbmanden, skal Interessenterne imod Regres til deres Fuldmægtige og Betjenter, være forfalden udi 1000 Rdlrs Straf, hvilke Böder af Stedets Amtmand eller nærværende Övrighed, under deres Bestillings Fortabelse, skal paaagtes, inddrives og til fattige Indbyggere efter rigtig Beviis uddeles. Hvad ellers i Særdeleshed de Vare anbelanger, som udi Taxten ikke til nogen vis Priis haver været at ansætte, da forbindes Societetet herudinden saaledes med Indbyggerne at forfare, som Billighed medförer, og de, ifald nogen beföiet Klage desaarsage imod dennem maatte indkomme, ville agte at tilsvare. — 9) Societetet skal forsjune Havnerne med gode, dygtige og uforfalskede Kjöbmandsvare, og det saa rigeligen med de Vare udi Synderlighed, som til Livs-Ophold, fornöden Bygning i Landet, samt Fiskeriets og Landets Arbeids Fortsættelse gjöres fornöden, at Ingen derover kan have billig Aarsage sig at besværge, men at hver og een kan for Betaling bekomme det, som han behöver. Naar der ellers maatte indfalde slette Fiske-Aar, eller Indbyggerne lide Skade paa deres Qvæg, at de ikke haver Vare i Betaling at indlevere, maa dem ingenlunde veigres for rede Penge, eller anden fornöielig Værdie, at nyde Meel, Liner, Baadetömmer og fornöden Fiskeredskab til deres Livs-Ophold og Nærings Fortsættelse. Ydermere, om Gud straffede

1733.
3. April.

Landet med fiskelöse Aar, eller Qvæget maatte bortdöe, saa at Indbyggerne ikke kunde kjöbe det Fornödene, bör og Societetets Interessentere at komme dem til Hjelp med deres Livs-Ophold, indtil de det et andet Aar af Guds Velsignelse kan betale; hvilken Undsætning dog ikke Indbyggerne maae ansee, som at Interessenterne skulde underholde dem, enten de arbeidede og sögte deres Næring eller ikke; men naar Interessenterne anskaffer hvis de behöver, for Betaling efter Taxten, og undsætter dem, bör de og alle arbeide og være flittige, samt ikke understaae sig, enten at sælge til Ufrihandlere, eller Skibsfolkene, nogen deres Vare, imod Rede-Penge, og igjen tilbyde Kjöbmændene samme Rede-Penge for Vare, men ligesom Interessenterne ere forbundene at handle oprigtig med Indbyggerne, bör de og være forpligtet til detsamme imod Interessenterne, under vilkaarlig (Penge-) Straf eller deres Midlers Forbrydelse, efter Sagens Beskaffenhed, saasom den Ene bör sörge for den Andens Conservation, paa det de alle kan nyde Lykke og Velsignelse; og skulde da Interessentskabet, som för er meldt, ikke til Fornödenhed forsjune en eller anden Havn med saa gode og dygtige Kjöbmandsvare, som Taxten tilholder, og saadant udi de farende Kjöbmænds og Betjenters Overværelse lovlig bevises, da skal Societetet være forfalden at svare vilkaarlig Pengestraf til 400 Rdlr., mindre eller mere, efter Sagens Beskaffenhed, de Fattige og Indbyggerne i Districtet til Deling, at de derfor deres Skade kan opreise; men skulde det tildrage sig, at nogle af de didbringende Vare udi Skibet paa Henreisen bleve ankomne eller bedærvede, desligeste de paa Havnerne efterliggende Vare maatte tage Skade, at de ei for gode Kjöbmandsvare kan ansees, skal Indbyggerne ikke paabyrdes, samme Vare efter Taxten at antage; til hvilken Ende den næste Sysselmand ved hver Havn bör, tilligemed tvende af Districtet dertil aarligen paa Thinge udvalde og eedsvorne Mænd, saasnart noget Skib ankommer, strax eftersee alle derudi befindende

1733. 3. April. Vare, og om nogle deriblandt maatte findes fordærvede eller uforsvarlige, da derpaa at sætte en billig og ringere Priis end den sædvanlige Taxt medförer, hvorved det Interessentskabet strængeligen og under 100 Rdlrs Straf forbydes, enten noget at sælge förend saadan Eftersjun er skeet, eller de uforsvarlige befundene Vare höiere end efter den gjorde Vurdering at afsætte. Skulde og nogen Övrighedsperson imod Formodning herudi med Nogen see igjennem Fingre, bör han derfore, uden ringeste Anseelse i nogen Maade, have sit Embede forbrudt. — 10) Vores Jordebogs-Indkomster og Landskylder, Skibs-Abatter og Mandtalsfisk, Smörleier, med andre Vores Rettigheder og Restancer, skal indleveres til den Havn, udi hvis District Jorden ligger og Baadene fiske, som saaledes igjen af Interessentskabet til hvert Aars 11. December, tillige med den aarlig udlovede Forpagtnings Summa, her i Kjöbenhavn skal betales, til den Priis, som forhen haver været, nemlig for hver Skippund Fisk 6 Rdlr., 1 Alen Vadmel 12 Sk., 1 Par Hoser 7 Sk., 1 Td. Lax 6 Rd., 1 Td. Smör 9 Rd., 1 Td. Tran 9 Rd., og det udi danske Croner. Hvad ellers Landskylden paa Vestmannöe angaaer, da bevilge Vi allernaadigst, at Vores Jordebogs visse og uvisse Indkomster, med Skibs-Abatter og Fiskerie paa samme Öe, maa Interessessentskabet overlades, paa lige Maade som det tilforn de islandske Interessenter paa denne Havn, ifölge af Vores höist salige Herr Faders Resolution af 2den April 1714, forundt været haver, og det udi forommeldte 10 Aar, imod at de deraf aarligen til Vores Cassa erlægger 200 Rdlr. Croner, samt holder de ved denne Öe befindende 14 Inventariibaade i vedbörlig og forsvarlig Stand. — 11) Saa maa ei heller Interessenterne i Societetet uden sær Bevilgning nogen Efterliggere om Vinteren lade efterligge, uden alene paa Vestmannöe, hvor Efterliggere, ligesom hidindtil haver været Skik, til Baadenes Udgjörsel med videre, gjöres fornöden, hvorved det og fremdeles forbliver, ei heller

til nogen Islænder lade levere nogen Vare, dennem om Vinteren at forhandle eller udprange, under 1000 Rdlrs Straf for hver Efterliggere eller hver Islænder, de nogen Vare betroer for sig at forhandle, saasom sligt ikkun foraarsager Bondens Ruin, hvorfore Övrigheden herover haver at holde, al saadan Misbrug at forekomme; derimod maa og Ingen af Indbyggerne udi Island, efter Kjöbmandens Afseigling fra deres Havner, være sig geistlige eller verdslige Övrighed, eller nogen Anden, understaae sig, at aabne eller aabne lade Societetets tilhörende Huse, og der udtage eller udtage lade enten Vare, Penge eller Penges Værd, under hvad Prætext det være kunde, med mindre saa skeede, at Indbyggerne formedelst en eller anden tilstrækkelig Aarsag, eller Skibets Udeblivelse, næste Aar skulde lide Mangel paa Livets Ophold og ei anderledes kunde blive hjulpene, i hvilket Tilfælde Indbyggerne haver först at tage et lovskikket Thingsvidne om den nærværende Fornödenhed, og dernæst söge Vores Amtmand eller Landfoged, og om disse ere altfor langt fraværende, da andre Vores Betjentere, for at overvære Aabnelsen, da de til sig tager 4 af de beste, vederhæftigste og oprigtigste Mænd i Districtet, som ved rigtig Vægt og Maal Enhver sin Nödtörftighed skulle levere. Kunde da de Trængende, hvis de i saa Maade bekommer, formaae straxen at betale, bör ernævnte Betjente og de hannem adjungerede 4 Mænd Betalingen til sig annamme og Kjöbmanden derfor Regnskab svare, hvis ikke, haver de ved Kjöbmandens Ankomst at tilstille hannem Fortegnelse paa Alt, hvis saaledes er udleveret, og det saa nöie og rigtig, som de det med höieste Eed bekræfter. Forseer sig Nogen herimod, da betaler den eller de Skyldige 500 Rdlrs Straf, til lige Deling imellem Societetet og Districtets Fattige, og derforuden betaler Alt, hvis Kjöbmanden af sine Vare savner, og skal Amtmanden strax skaffe slige Straf-Böder fra de Skyldige inddrevne. — 12) Interessenterne maa ingen Fiske-Baader

1733. 3. April.

1733. 3. April. holde udi Landet, ei heller leie nogen af Landfolket til at fiske for dennem, ikke heller maae de nedsætte Lodder udi Stranden, Landfolket til Skade, men med deres eget Folk og Joller maa de ubehindret fiske udi deres District, hvor det ikke skeer Indbyggerne til Indpas. — 13) De som paa Vores Vegne at befale haver, være sig Amtmand, Foged eller Andre, som Vi eragter allern. fornöden til samme Land at hensende, skal Societetet være forpligtet at lade före frem og tilbage, foruden noget Vederlag, desligeste og Landets Indbyggere, som ville her til Riget hidreise, dog de, enten Vores Betjentere eller Andre, som saaledes reise herimellem, bör selv forskaffe deres Underholdning, og maa de ingen Vare til eller fra Landet före, uden til deres egen Huusholdings Fornödenhed, langt mindre nogen Handel der udi Landet drive, under samme Vares Forbrydelse og den Straf, som andre uprivilegerede Handlere ere underkastede. — 14) Hvad Mineralier og andre Rariteter af Fisk, Fugle eller Dyr, som der udi Landet findes, skal Interessenternes Betjentere, hvor det dennem forekommer, holde Os til Beste, og slige Ting med deres Skibe lade hid före til Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn. Ligeledes bör Societetet ved deres Skibe, hvis Falke Vi fra Island lade komme, aarligen uden nogen Betaling frie hidbringe, og ikke alene til dennem skaffe god og beleilig Plads, men endog fornöden Rum til det levende og slagtede Qvæg, saavel som Sække med Höe og andet, som sædvanligen medfölger og til Falkenes Underholding og videre Fornödenhed udfordres. Saa bör de ogsaa aarligen hen og tilbage bringe een Falkoneermester og tvende Knægte, og dennem saavel paa Skibet som udi Island, mens de ere paa Reisen, fri Kost at forskaffe, hvilken Falkoneermester og Knægte nyder en billig Föring, dog at samme ikke overstiger 10 Skippund Fisk og 1 à 2 Tönder saltet Torsk. Det Skib, som Falkene skulle före, bör Interessentskabet saa betids fra Island at lade afgaae, at samme udi rette Tid kunde

1733.
3. April.

ankomme og Falkene igjen vorde forsendte. — 15) Islænderne skal, som meldt er, ei med nogen Anden, hvem det og være maa, enten paa Landet eller udenfor Landet i Söen, Havner eller Fjorder, eller nogen andensteds være tilladt at handle, kjöbe eller sælge, uden alene med Societetets Kjöbmænd og Fuldmægtiger, eller nogen Fisk af deres Baade at sælge, naar de med dennem ere ude at fiske, under Straf som Taxten tilholder; men om det hænder sig, at et Skib ikke kommer paa sin Havn i rette Tid, eller Varene, som begjertes, enten ikke vare at bekomme paa Havnen, eller og ikke vare saa gode, at Indbyggerne udi bemeldte District dermed kunde være fornöiede, hvilke begge Dele Interessentskabet dog af yderste Evne skal stræbe at forekomme, da maae Indbyggerne söge de andre næst hosliggende Havners Beseiglere, og af dennem kjöbe deres Nödtörft; og skal Sysselmanden af yderste Magt holde herover, at ingen Handel skeer med Fremmede, og ikke dölge nogen ulovlig Handel med Almuen, under hans Bestillings Fortabelse; skulde han og selv herimod drive nogen ulovlig Handel, da skal han derforuden være undergiven en vilkaarlig Penge-Straf, efter Sagens Beskaffenhed, hvoraf den halve Deel til Angiveren skal være forfalden, og den anden halve Deel til Societetet. — 16) De Vare, som Islænderne udi Havnens Krambod indleverer, skal være gode og dögtige Kjöbmandsvare, nemlig reen, ukasten (ukassen), umalt og ufrossen Fisk, som Blodbenene ere vel afskaaren, tre Led nedenfor Navlen, reen og klar Tran, gode Mandshoser og Vanter, Hoserne 1 Sjællandsk Alen lange og deres Vidde derefter, Vadmelet 2 Islands Alen bred, og andre Vare i lige Maade gode og dögtige. Hvis Varene anderledes befindes, skal Interessenternes Kjöbmænd ei pligtig være dennem at annamme, og ellers til Handelens Befordring skal Indvaanerne udi Island vorde tilholden at forararbeide deres Uldengods vel, efter det af Kammer-Collegio approberede Maal og Model, og levere de 4

1733. 3. April.

Parter af deres Enkelbaandsgods udi Hoser og en femte Part i Vanter, alt dögtig og vel conditioneret, og derfore betales efter Taxten. — 17) Paa det Societetets Kjöbmænd og Betjentere ei udi Island over deres rette Tid skal opholdes og blive beliggende, sig selv til Skade og Forsömmelse, da skal Indbyggerne og Almuen paa Landet pligtig være, til Kjöbmændene, hvis de skyldig bliver, udi betimelig Tid at betale, nemlig paa Fiskerhavnerne inden 20. Julii og paa Slagterhavnerne inden 22. Augusti, eller og det allerseneste 8 Dage efter fornævnte Termin. — 18) Naar Societetets Interessentere, eller nogen af deres Betjente, Nogen udi Island kan have at tiltale, enten for Gjeldssag eller Andet, da skal saadant skee efter Landslov og Ret, og ikke anderledes, og det uden lang og ubillig Ophold; hvormed Övrigheden udi Landet skal have Indseende, som de agter at svare, om nogen Klagemaal derover paakommer. — 19) Vi ville og allernaadigst handthæve og forsvare dette privilegerede Societet og dessen Interessenter udi deres Handel, saa at dennem hverken af andre Vores Undersaatter eller Fremmede nogen Indpas skee skal. — 20) Og ihvorvel Vi allernaadigst ville, at alle Havne, ligesom det hidindtil brugelig været haver, aarligen herefter bör beseigles, og at et vist District, som tilforn, ved hver Havn skal forblive, saa dog, i Henseende til, at Indbyggerne mangesteds derved skal være besværgede, at de ikke til den dennem nærmeste og bekvemmeste Havn ere henlagde, hvilket og stor Disput, Uroe, Tids- og Pengespilde imellem Indbyggerne og Kjöbmændene skal have foraarsaget, tillades det allernaadigst, at Indbyggerne udi Landet maae vælge sig hvilken Havn de herefter bekvemmeligst vil og kan söge, dog skal Samme efter offentliggjorde Advarsel straxen tilkjendegive, hvilken Havn de herefter vil holde sig til, saavel til Districternes Fastsættelse, som og paa det at Societetets Interessentere derefter med Udredning og Skibsbefragtning sig kan vide at rette. — 21) Efter Vores höistsalige Herr Faders aller-

1733. 3. April.

naadigste Resolution af 3. Februarii 1721 bliver Interessentskabet forbuden, ei nogen islandsk Uld at udföre til fremmede Steder, förend det Os allerunderdanigst er tilbuden, om Vi samme til Vores Manufactur kunde behöve. — 22) De fragaaende Forpagtere skal, saa snart skee kan og uden Ophold; levere til Societetets Interessentere en rigtig og special Forklaring over deres paa Havnerne efterliggende Gods, hvilket de udi Societetet tiltrædende Interessentere skal imodtage efter den Priis, som samme Vare, efter deres sandfærdige Regninger og Böger, ere indkjöbte for, og med paagaaende Omkostninger og Fragt, haver kostet dem der udi Landet, undtagen Kornvarene, hvilke, i Henseende til den Forskjel paa Prisen, hvorfore de ere indkjöbte, og nu derpaa her i Staden befindes, skal betales efter Prisen, som haver været de trende forlöbene og dette indeværende Aar, hvilke 4 Aars Kjöb skal sammenlægges, og derefter, for at see begge Parter, saavel den fragaaende som tiltrædende, nogenledes holden, anslaaes til 1/4 Part imod alle fire Aars Kjöb; hvorefter Societetets Interessentere samme Korn eller Meelvare antager, og skal saaledes være tiltænkt, foreskrevne efterliggende Gods at betale udi tvende Terminer, saasom den förste til 1. Maji eller förend Skibene afseigler 1733, og den anden Termin eller sidste halve Part, som skal staae til Securitet for Varenes Dögtighed, at betales til den 1. Maji, eller förend Skibene afseigler Anno 1734. I lige Maade beholder Societetets Interessentere de paa Havnerne befindende Kjöbmandshuse og Inventarier, efter den der paa Island indeværende Aar tagende Vurdering og sættende Priis, hvilke ligeledes til forskrevne Terminer betales, og for al Betalingen bliver det hele Interessentskab Caution. Mens skulde de tiltrædende Interessentere ikke befinde samme Huse og Inventarier af Værdie efter Taxeringen, og de efterliggende Vare ved Bonité, Tal og Vægt, samt Maal saa rigtig, som det dennem bliver anfört, og de derved finder sig fornærmet, da staaer det dennem frit for:

1733. 3. April.

ved Amtmanden eller den der ved Stedet beskikkede Övrighed at lade udnævne 8 ærlige, forstandige og uvillige Mænd, hvilke udi Sysselmandens Overværelse skal, saaledes som de med en god Samvittighed vil bekræfte, vurdere Husene og Inventarierne, samt taxere hvad de efterliggende Vare kan være mindre end de ere anförte til, eller forringet udi Boniteten imod lovlig Kjöbmandsvare og den derpaa satte Priis, som da udi den sidste Termin af Betalingen skal komme dem til Afslag. De paa Holmens og Husevigs Havner befindende Huse og Inventarier annammer og betaler Societetet efter den derpaa næstafvigte Aar gjorde Vurdering, dog, ifald de sig derved skulde finde fornærmet, staaer det dennem frit for, en ny Vurdering ved 8 uvillige Mænd paa oven anförte Maade, naar Vedkommende dertil ere kaldede, at lade skee; saa skal og de fratrædende Forpagtere indlevere til Societetets Interessentere rigtige Restance-Ruller over deres udi Havnernes Districter udestaaende Restanceer, af hvilke Restanceer, saavidt deraf det sidste Aar til visse Folk er betroet, skal betales til 1. Maji 1733 ⅓ Part; og det Övrige, som deraf ved Skibenes Ankomst vorder inddrevet, til den 11. Decembr. næstefter. Hvad sig de övrige Restanceer angaaer, da skal Interessenterne i Societetet gjöre deres Flid, at samme inden 6 Ugers Forlöb efter Skibenes Ankomst paa Havnerne kan blive betalt, og hvis ikke det skeer, skal Kjöbmanden, som Havnen beseigler, strax give en Liste til Sysselmanden med vedbörlig Beviis derpaa, hvorefter Sysselmanden uden Ophold, efter allern. udgangne Forordning af 10. April 1702, samme ved lovlig Adfærd og paa de Skyldiges Bekostning hos de Formuende skal indsöge, og hvis betales, til Kjöbmanden leveres, men over de Uformuendes Gjeld forhverver han, til en Rigtighed for sig, paa de fragaaende Forpagteres Bekostning lovlige Thingsvidner, til Beviis at Intet er at faae; skulde ellers Societetets Kjöbmænd forsömme Restancerne saaledes at inddrive og ikke

1733. 3. April.

dermed lovlig omgaae, at forskaffe Beviis for Misbetalingen, bör de at gjöre fuld Betaling til 11. Decembr. 1733, og hvis at Sysselmanden skulde findes uvillig herudi, straffes han efter forberörte Forordning. — 23) For den efterstaaende Fisk eller andre islandske Vare, saavidt for gode. Kjöbmandsvare kan antages, nyder de fragaaende Forpagtere af Societetets Interessentere billig Betaling, saaledes som de best kunne enes om, men hvis de ikke skulde kunne forenes, bör Societetet före samme efterstaaende Fisk for den fragaaende Forpagter, for samme Fragt, som de indeværende Aar betinger for sit eget, dog at det ei overgaaer 1/4 Part af et Skibs Ladning. — 24) Og ligesom Interessentskabet nu, efter foregaaende 22. Post, skal fornöie og afbetale de fratrædende Interessentere deres udi Island efterliggende Vare, Huse, Inventarier og Restancer, saa skal og Efterkommerne, om Interessentskabet skulde ophöre, betale til Societetets Interessentere, naar de fratræder Handelen, forbemeldte Huse, Inventarier, efterliggende Gods og Restancer, paa samme Maade som næst forberörte 22. Post tilholder og forklarer. — 25) Med forskrevne Conditioner og Vilkaar maae Societetets Interessentere bruge denne Handel udi 10 Aar, at regne fra Nyaar 1733 til Aarsdagen 1743, imod den deraf udlovede Forpagtnings-Afgift aarlig 8000 Rd. Croner, samt Vores Falke uden nogen videre Betaling aarligen fra Holmens Havn at hidbringe, hvilke otte Tusinde Rigsdaler Societetet til hvert Aars 11. Decembr. udi Vores Zahlkammer prompte udi Danske Croner skal erlægge og det uden nogen Befrielse enten for Misfangst af Fiskerie, ved den grönlandske Ises Forhindring eller Vanheld med Qvægets Bortdöd, eller i andre Maader, undtagen om Krig skulde indfalde, at deres Skibe af Fjenden blev borttagen eller ruineret, og Sligt noksom bliver beviisligt gjort, da Interessentskabet, som Ulykken i saa Maader træffer, sig Moderation i Forpagtningen efter Sagens Beskaffenhed kan have at forvente. —

1733. 3. April. Vi ville og allernaadigst have Interessentskabet forsikkret, at dersom Krig skulde paakomme, deres Skibe da med Convoy til og fra Island i rette Tid i Maji Maaned skal vorde forsjunet, hvilken Tid de da skal være færdig, eller betale Omkostningerne, om Convoyen sig længere efter dennem maatte opholde. — Overalt skal det hele Societets Interessentere, een for alle og alle for een, være Os suffisant og skadeslös Caution saavel for Havnernes Providering, som udi forberörte Octroyens 9. Post er meldt, som og for den aarlige Afgift og Forpagtningssumma, samt hvis de af Vores Jordebogs-Indkomster i Island have annammet og efter den 10. Post skyldige ere at svare; derimod skal Interessentskabet hos dem, eller de af Societetets Interessentere, som ikke for sig selv kan eller vil svare, udi de Skyldiges Midler og Effecter, saavidt som til denne islandske Handel henhöre, nyde samme Forsikkring og Ret, som Vi selv efter Vores allernaadigste Forordning for Vores egne Fordringer bör have, saa at Hovedmændene ikke maa pantsætte sine udi Interessentskabs-Handelen havende Effecter og Portioner, værende sig uforhandlede eller tilkjöbte Vare, Inventarier og Handelshusene, eller Restancer i Landet, men samme at være og forblive uforpantet til Interessentskabets skadeslös Sikkerhed, dog at det strax til Alles Efterretning bliver offentlig bekjendtgjort, saadan Pantsætning herefter at være forbuden og ugyldig. Og som Interessenterne udi Societetet Os saaledes, baade for Vores aarlige Afgift og Landets forsvarlige Providering, haver forsikkret og sig til Os forpligtet; saa maa Ingen, uden deres Villie og Samtykke, udi Handelen eller Societetet med dem indlades. Hvad Interessenterne udi Societetet videre kan finde fornöden til denne Handels Flor og Conservation, og det gemene Beste allerunderdanigst for Os at söge og andrage, ville Vi allernaadigst, efter dessen billig Beskaffenhed, see befordret og bevilget; saa tillade Vi og allernaadigst, at Societetets Interessentere saadan Con-

vention, som de for Handelens Opkomst og deres eget Beste fornöden eragter, saa længe derudi Intet findes stridigt imod Vores Love og Forordninger, og den dennem allernaadigst meddelte Octroy, imellem sig indbyrdes opretter og efter forefaldende Omstændigheder forandrer; hvilken Forening, naar den af samtlige Interessenter er samtykt og underskrevet, skal være ligesaa gyldig og af samme Kraft ansees, som den af Os allernaadigst var confirmeret. — Thi forbyde Vi Alle og Enhver, være sig Vores egne Indbyggere eller Fremmede og Udenlændske, fornævnte forhen specificerede Interessenter udi Societetet, og hvem de ellers herefter med sig maatte indtage, eller deres Arvinger, som saaledes ere privilegerede, nogen Hinder, Forfang eller Indpas udi denne deres Handel og Trafique i nogen Maade at gjöre. Givet paa Vores Slot Frederiksberg den 3. Aprilis 1733.

1733. 3. April.

Rentekammer-Skrivelse til Övrighederne i Island, ang. Landets Inddeling i Handels-Districter, Varenes Besigtelse m. v. Khavn 5. Mai 1733.

5. Mai.

— Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2004, Litr. F, Nr. 623.

Interessenterne udi den islandske Handel haver for Hans Majt allerund. andraget, hvorledes den islandske Negotie, især paa nogle Aar, til stor Skade og Tab for de Handlende ved separate Interessentere er dreven, og derfor allerund. anholdet, at samme Handel ved et vel indrettet Societet eller Interessentskab maatte etableres; thi haver det allern. behaget Hans Majt, saavel i Henseende til de islandske Indbyggeres Conservation og Nötte, som til Handelens Opkomst og Interessenternes Bedste, ved ergangne Resolution af 15. Decembr. 1732 allern. at bevilge, at bemte Handel under et samlet Compagnie udi 10 Aar, fra dette indeværende Aars Begyndelse, de Interesserende saaledes maa forundes, som hosfölgende Copie af den dennem meddelte allern. Octroy de Dato 3. April næstafv. udviser, hvilket eder herved forstændiges, til den Ende, at I paa ethvert

1733. 5. Mai.

Thingsted[1] udi N. N. Syssel, efter foregaaende Tillysning, til Alle og Enhvers Efterretning straxen haver at læse og forkynde, samt Ord efter andet udi Syssel-Protokollen at indföre, og samme, med behörig Paategning om Forkyndelsen for ethvert Thingsted især, os derefter at tilbagesende, da I ellers, udi allerund. Fölge af berörte Octroy, efterskrevne tvende Poster saaledes haver at iagttage, nemlig: 1) Ved den 20. Post er allern. bevilget, at Indbyggerne maa vælge sig hvilken Havn de herefter bekvemmeligst vil og kan söge, saasom de ved Districternes Inddeling mange Steder skal være besværede, idet de ei har maattet söge den dennem nærmest beliggende og bekvemmeste Havn; dog skal samtlig Indbyggerne, efter gjorde Advarsel, strax tilkjendegive, hvilken Havn de herefter vil holde sig til, saavel til Districternes Fastsættelse, som og paa det Compagniets Interessentere derefter med Udredningen og Skibsbefragtningen sig kan vide at rette; thi haver I, naar Almuen ved Octroyens Publication sig paa Thingene indfinder, straxen at æske enhvers positive Erklæring, hvilken Havn de, som meldt, herefter vil söge og holde sig til, som I da nöie haver at optegne, og derover en special og tydelig Forklaring forfatte, hvorved Indbyggernes Bopæl, samt de Forandringer, som imod Districternes forrige Inddeling og efter Almuens nu gjörende Erklæring kan forefalde, nöiagtig vil anföres, hvilken Forklaring saa betids fra Amtmanden vil indsendes, at Kammeret den igjen fra hannem med de afgaaende Skibe dette Aar, om muelig er, kan erholde,

---

[1]) I Skrivelsen til Amtmanden, ang. Grindavigs og Boesands (Básenda) Havne, befales, at han skal lade Octroyen «ved indeværende Aars Althing, efter foregaaende Tilvarsel, til Enhvers Efterretning offentlig læse og forkynde, samt Ord efter andet i Althings-Protokollen indföre, og, naar sligt er efterkommet, en ligelydende Gjenpart deraf, med Laugmandens og Landthingsskriverens paategnede Attester om Forkyndelsen, os derefter tilstilles». Copieb. Nr. 624.

til nærmere Foranstaltning derudinden[1]. — 2) Paa det at Landet desto sikkrere med gode og forsvarlige Vare kan vorde forsjunet, ere Compagniets Interessentere efter Octroyens 9de Post under Straf forbuden, ei at sælge Noget af det til Landet henbringende Gods, forinden samme af eder, som Sysselmand, tillige med tvende af Districtet dette Aar af eder strax tiltagende, men sidèn aarligen paa Thinge dertil udvælgende og eedsvorne Mænd ere blevne besigtigede, og saavidt de bedærvede og uforsvarlige Vare angaaer, da skal samme efter dessen Værdie, udi Anledning af Octroyen, taxeres; thi haver I, saa snart Skibet til N. N. Havn ankommer, straxen og uden at give ringeste Anledning til billig Klage over Ophold, med tiltagende Mænd, efter Octroyens Tilhold, eder hos Kjöbmanden at indfinde, og udi hans Overværelse eftersee og special optegne, saavel de til Landet henbringende Vare, som hvis udi Kramboden uforhandlet fra forrige Aar maatte være efterliggende, med Forklaring, hvorvidt samme maatte befindes forsvarlige Kjöbmandsvare eller ikke, hvorover I da en accurat Specification med förste Skib til os haver at indskikke, samt dermed saaledes aarlig continuere, saa længe denne Forpagtning vedvarer, og dersom I en eller anden Gang, formedelst lovlig og beviislig Forfald, saadan Forretning ei selv skulde kunne

1733. 5. Mai.

---

[1]) Istedenfor denne 1. Post skrives til Sysselmand Sigurd Stephansson paa Vestmannöe: «Ved den 10. Post er allern. bevilget, at Interessenterne maae oppebære Hans Majts Landskylds-Rettigheder af Vestmannöe, imod en vis aarlig Afgift, samt at de derhos holder de ved denne Öe befindene 14 Inventarii-Baade udi vedbörlig og forsvarlig Stand. Thi haver I ved Skibets Ankomst straxen med tiltagende tvende Mænd Hans Majts ved bemeldte Öe tilhörende Inventarii-Baade udi den farende Kjöbmands Overværelse at besigtige, og efter dessen Værdie taxere, samt os derover en lovlig og tilforladelig Forretning med Skibet igjen tilstille til Rentekammerets Efterretning herudinden».

1733. 5. Mai.

bivaane, da haver I straxen og uden nogen Ophold for Kjöbmanden at anordne een Laugrettesmand, som i eders Sted tillige med de tvende dertil udvælte og eedsvorne Mænd de henbringende Vare kunde tage udi Öiesjun, og derover deres Forretning meddele, som saa paalidelig vil være, som I tröster eder til at svare, hvorved ligeledes vil observeres, at, om nogle bedærvede eller uforsvarlige Vare enten udi Skibet eller Kramboden skulde befindes, at da Octroyens Indhold, saavidt Taxeringen angaaer, vorder efterkommet, som det er Hans Majts allern. Villie, at Undersaatterne med hvis de behöver tilbörligen skal forsjunes, saa at Landet ved dette indrettet Compagnie ikke udi nogen Maade skal lide; dog at Almuen derimod med saadanne Vare til Kramboden fremkommer, som for forsvarlig Kjöbmandsgods efter Forordningen kan ansees. Saa haver I efter Embedspligt nöie at observere alt hvis eder saavel herom som i andre Maader udi Octroyen allern. er anbefalet, saafremt I ei vil undgjelde den Straf, bemeldte Octroy dicterer, om nogen Efterladenhed herudi hos eder skulde fornemmes; ligesom I og med de afgaaende Skibe eders Relation om Handelen og Landets Tilstand aarlig til os haver at indskikke, paa det Kammeret om alt, hvis i saa Maade passerer, kan have behörig Oplysning[1]. Rentekammeret den 5. Maji 1733.

[1]) Den 2. Post er udeladt i Brevene til de Sysselmænd, som ikke havde nogen Handelssteder under Opsyn, og som vare fölgende: Sigurdur Högnason i Mýra Syssel; Jón Sigurðsson, constit. i den östre Skaptafells Syssel, og Jón Þorsteinsson, constit. i den vestre Skaptafells Syssel. — Havnenes Opsyn var fordeelt paa fölgende Maade: Vapnafjords Havn til Sysselmanden i Norðurmúla Syssel (Þorsteinn Sigurðsson). — Rödefjords (Reyðarf.) til Sysselm. i Miðmúla Syssel (Jens Wium). — Berufjord til Sysselm. i Suður-Múla Syssel (Hallgrímur Thorlacius). — Örebach (Eyrarbakki) til Sysselm. i Rangarvalla Syssel (Nikulás Magnússon). — Havnefjord til Sysselm. i Arnes Syssel (Sigurður Sigurðsson). — Holmens Havn (Reykjavík) Sys-

Kongelig Resolution ang. Tilladelse til Indförsel af Pres-Tobak og Jerngryder fra Holland. Frederiksberg 11. Mai 1733. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 15, Nr. 30.

1733. 11. Mai.

Eftersom det med Pres-Tobaks-Fabriquen udi Vores kongel. Residentsstad Kjöbenhavn ikke endnu er kommen til den Perfection, at det for de islandske Interessentere til Landets Fornödenhed behövende Pres-Tobak af den rette Sort og Bonitet derfra kan bekommes: saa bevilge Vi allernaadigst, at de samme ligesom tilforn, og indtil videre, fra Amsterdam maa lade forskrive, saa og ligeledes Jerngryderne for dette Aar fra fremmede Steder at lade komme, da imidlertid Participanterne for de norske Jernværker bör være betænkt paa,

---

selm. i Kjósar Syssel (Jón Hjaltalín). — Keflevigs Havn Landf. Christian Löxtorph for Guldbr. Syssel. — Husevigs Havn Sysselm. i Norder Syssel (Laugm. Benedikt Þorsteinsson). — Öefjords Havn Sysselm. over Öefjords Syssel (Jón Jónsson). — Hofsós Havn Sysselm. over Skagafjords Syssel (Jens Madsen Spendrup). — Skagastrands Havn Sysselm. over Húnav. Syssel (Bjarni Halldórsson). — Rechefjords (Reykjarf.) Havn Sysselm. over Strande S. (Einar Magn.). — Isafjords og Dyrafjords Havn Sysselm. i Isafjords Syssel (Markús Bergsson). — Bildals og Patriksf. Havn Sysselm. i Bardastrands Syssel (Teitur Arason). — Stikkelsholms Havn Sysselm. i Dale Syssel (Ormur Daðason). — Commervog (Kumbaravogur) og Grönnefjords (Grundarf.) Havn Sysselm. over Snæfellsn. Syssel (Joh. Christoph. Gottorph). — Stappen og Olufsvigs Havn Sysselm. i Hnappadals Syssel (Steindór Helgason). — Budenstads Havn Sysselm. i Borgarf. Syssel (Sigurður Jónsson). — Grindavig og Boesand Amtmanden (Fuhrmann). — I Skrivelse til Compagniet af s. D. (Copieb. Nr. 625) meddeles det Copie af foranförte Circulaire, og i Anledning af dets Andragende om at maatte erholde Privilegium paa at bruge slet Papir til alt, som angik Compagniets Handel, skrives, at dette Privilegium vel ikke kunde indstilles, men hvis Compagniet vilde lade Certepartier og andet trykke, kunde saadanne Dokumenter antages i Rentekammeret til Stempling.

1733. efter derom allern. gjorde Anordning, at see sig her
11. Mai. forsynet med saadant Forraad, at hverken for de islandske Interessentere eller andre Vores Undersaatter deraf skulde haves nogen Mangel. Frederiksberg Slot den 11. Maji 1733.

19. Mai. **Rentekammer-Skrivelse til det islandske Compagnie, ang. Föring for de islandske Studenter. Khavn 19. Mai 1733[1].** — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2004, Litr. F, Nr. 630.

Som de ved det kongelige Universitet her i Staden nu værende islandske Studiosi andrager ved indgivne Memorial af 13. hujus, at Compagniet skal vægre sig med de fra Landet hidseiglende Skibe for dennem at lade hidbringe hvis Vare og andet, som de fra deres Venner til Livs-Ophold kunde bekomme, ihvorvel saadant forhen ved Separat-Handel dennem imod billig Fragt skal være tilstaaet, med videre, som af Indlagte erfares; da, siden de sig her opholdende islandske Studenteres Tal ikkun altid er lidet, og de dennem fra deres Venner tilsendende Vare ligeledes skal være af ganske ringe Betydelse, at Compagniet dennem udi denne deres Begjering kunde föie, allerhelst naar det blev fastsat, baade at saadanne Vare ikke burde være flere for hver Person end til 6 à 8 Rdlrs Værdie i höieste, efter Landsens Priis, saa og at slige Vare ikke til andre end til Compagniet, dog efter her gangbare Priis, maatte overhandles, hvorved kunde forekommes al videre Klage desangaaende til Hans Maj[t], som venteligen allernaadigst ikke skulde ville, at disse fattige Studentere ved Compagniets Indrettelse Noget skulde fragaae af det, som de hidindtil nödt haver, og de til Livets Ophold og deres Studeringers Fortsættelse nöd-

[1]) Kongel. Resol. 11. Mai 1750; Rentek. Skr. 1. Juni 1733 og 8. April 1760.

vendigen behöver, ville De os Deres Erklæring herom tilligemed Memorialen med forderligste, og forinden Skibene afseigler, igjen tilbage sende. Rentek. 19. Maji 1733.

1733. 19. Mai.

20. Mai.

Rentekammer-Skrivelse til Klosterholder Eyvind Jonsson, ang. Salair for Præsten til Kirkjubæ Kloster. Khavn 20. Mai 1733[1]. — Bekjendtgjort paa Althinget 1733 (Althingsb. Nr. 13). — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2004, Litr. F, Nr. 641.

Præsten Einer Halfdanson til Kirkebay Kloster andrager ved indkomne Supplique til Hans Majt af 9. Septbr. næstafvigte Aar 1732, at han istedenfor 5 Hundr. eller 20 Rd., som han for Lön og Kostpenge af eder som Kloster-Forvalter forhen har været tillagt, nu ikkun skal nyde af Værdie 6 Rd. 4 Mk., med videre, som hans Supplique indeholder. Hvad sig nu 1) Jorden halv [Foss] angaaer, hvilken I under Præstens Lön skal have beregnet for 5½ Rd., da fornemmes af Amtmand Fuhrmanns indkomne Relation, dat. 24. Septbr. næst efter, saavel som Laugmanden Kjærs over Kirkebæ Kloster-Jorder in Anno 1728 forfattet Forretning, at samme Jord fra ældgammel Tider til de fattige Præster udi Skalholt Stift har været beneficeret[2], og siden den altsaa under Klosterets Jorder ikke henhörer, saa er I ingenlunde beföiet dessen Afgift under den Lön at anföre, som Præsten af Klosterets Indkomster er tillagt, men denne og efterkommende Præster paa Kirkebæ bör ubehindret oppebære den Rettighed, som de i saa Maade efter kongel. allern. Anordninger tilkommer. — 2) Anlangende Præstens Kostpenge, da, som andre Klosterpræster efter Amtmandens Beretning nyder fri Kost og Underholdning hos Klosterholderen, eller isteden derfore, naar de ere gifte og andensteds boer, 8 Rd., vi og af Biskop Joen Arnesons Erklæring fornemme,

[1]) Rentek. Skr. 18. April 1739.

[2]) see Bochholts Brev 3. Oktbr. 1580.

1733. 20. Mai. at I selv skal have tilstaaet Præsten udi Lön og Kostpenge 20 Rdr; saa finde vi for billigt, at slig Condition Herr Einer Halfdanson, som nu formedelst sin Hustrue og Börn ikke kan nyde sin Kost paa Klosteret, bör accorderes, hvorefter I til hannem disse 8 Rd. for hans Kost aarlig haver at betale. Vi forblive &c. Rentekammeret den 20. Maji 1733[1].

1. Juni. **Rentekammer-Skrivelse til de islandske Studenter ved Universitetet, ang. den dem tilstaaede Föring med Compagniets Skibe. Khavn 1. Juni 1733**[2]. — Publiceret paa Althinget 1741 og indfört i Althingsb. s. A Nr. 16; Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2004, Litr. F, Nr. 647.

Efter at eders til mig, Geheimeraad von Plessen, indgivne Memorial af 13de Maji næstafvigt haver været remitteret til det islandske Compagnies Erklæring, haver de paafölgende 21de dito iblandt andet svaret: at det enhver af eder skal blive tilladt at bekomme med de islandske Skibe tilbage Vare for 6 à 8 Rdlrs Værdie, efter Landsens Priis, imod en billig Fragt, og de her ved Stedet gaaende Omkostninger, med den Condition, at slige Vare ikke til andre end til Compagniet efter gangbar Priis bliver forhandlet; hvilket til Efterretning og Gjensvar paa ommeldte eders Memorial herved forstændiges. Rentekammeret den 1. Junii 1733.

1734. 15. Febr. **Reskript til Kjöbenhavns Magistrat, ang. det islandske Compagnies Ret til Detail-Udsalg. Frederiksberg 15. Februar 1734.** — Rentek. Norske Exped. Prot. 3, 638—640.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Saasom Directeurerne for det octroyerede islandske Compagnie sig

---

[1]) s. D. er Communication herom afgaaet til Amtmand Fuhrmann og til Biskoppen. Copieb. Nr. 639 og 640.

[2]) Kgl. Resol. 11. Mai 1750; Rentek. Skr. 8. April 1760.

for Os allerund. haver besværget over, at Oldermanden for Hörkræmmerlauget her i Staden, David Berntz, paa Laugets Vegne vil formene Compagniet i aabne Boder at falholde og udsælge deres Vare til Huusholdninger i smaa Partier, tagende til Anledning Forordningen af 16. April 1681, saa og deres Laugsartikler af 10. Oktbr. 1722, hvorimod Directeurerne har forestillet, hvorledes de islandske Interessentere hidindtil stedse upaaanket have solgt deres Vare, som de best have kundet, baade i smaa, saa og i store Partier, og at det er dem uden saadan Tilladelse umueligt at continuere Handelen, m. m., som I af deres allerund. Memorial, hvilken herhos in Originali tilstilles, nærmere kan fornemme; men som det er Vores allern. Intention, at det islandske Compagnie ved alle de Friheder, som de forrige Interessentere haft haver, vorder mainteneret, saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at I begge Partier, saavel Directeurerne for det islandske Compagnie som Oldermanden for Hörkræmmerlauget, straxen for eder lader indkalde, og saadan imellem dem værende Tvistighed paa bedste Maade seer at afgjöre, saaledes at det islandske Compagnie paa den ene Side vorder conserveret ved deres hidtil hafte Frihed, deres Vare til hvem og i saa store og smaa Partier, som de for got befinder, at afhænde, og Hörkræmmerlauget paa den anden Side ved gjörende Accord imellem begge Parter paa de islandske Vare nyder fremfor de andre saa billige Priser, at det, saavel som Compagniet, samme Vare med Fordeel igjen til andre kunde afsætte. Hvorefter I da eders allerund. Relation derom tillige med forbemte paa det islandske Compagnies Vegne indgivne Memorial, til Vores Rentekammer haver at indsende. Dermed skeer Vor Villie. Befalendes eder Gud. Skrevet paa Vort Slot Frederiksberg den 15. Februarii 1734.

1734. 15. Febr.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. den Norske Lovs Gyldighed indtil videre i

19. Febr.

1734.
19. Febr.

Drabs og Tyvs-Sager. Frederiksberg 19. Febr. 1734. — Publiceret paa Althinget og indført i Althingsb. 1734, Nr. 4; ligeledes publiceret i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1734; Norske Tegn. XXVI, 56—57; Fogtm. IV. 1, 166—168.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Niels Fuhrmann, Amtmand paa Vort Land Island, som siden ved Döden er afgangen, efter at du havde communiceret hannem Gjenpart af Vores til dig under den 2. Maji 1732 ergangen allernaadigst Reskript, hvorudi Vi iblandt andet have befalet, at Indbyggerne og vedkommende Rettens Betjentere paa bemeldte Island i alt skal fölge den gamle Lov og de saakaldede Retterböder eller til Landet udgangne Forordninger, undtagen forsaavidt Formaliteten og Processernes Maade angaar, hvormed det efter den Norske Lovs Indhold til videre skal forholdes, ved allerunderdanigst Forestilling af den 30. Septbr. 1732 haver forspurgt sig: 1) hvorledes med de Sager, hvorom den gamle Lov og Retterböder, eller der til Landet hensendte Forordninger intet melder, efterdags skal forholdes, og efter hvilken Lov derudinden skal decideres, som hidindtil efter Vores Norske Lov skal være skeet, og 2) ifald den gamle Islandske Lov i alt skal fölges, om da og in Criminalibus der efter ligeledes og uden Exception skal procederes, og saaledes, iblandt andet, om Nogen, som til een Mark, som er to Slettedalers Værdie, förste Gang har staalet og siden i Tyverie igjen befindes (hvorfor han efter Islands Lovs Tyvebalks 1. Cap. bör döe), der efter uden videre Forspörgsel maa henrettes og med Galgen paa Livet straffes; saa og om den, som trende Gange efter hinanden har staalet til een Öre, der er omtrent 20 Skillings Værdie hver Gang, og oftere i Tyverie befindes, skal döe; da derimod Manddrab, som ikke mordiskviis begaaes, straffes efter Islands Lovs Mannh. 1. Cap. ikkun med Landflygtighed og 13 Markers Sigt, nemlig 26 Slettedalers Böder, med mere deslige, som

den Islandske Lov i adskillige Tilfælde formelder: saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter den fra dig herom indhentede Erklæring, allern. have funden for got, at naar adskillige Casus kunde forefalde, som ikke i den Islandske Lov findes ommeldte, da skal Rettens Betjente der paa Landet ved Hjælp af de forrige i Brug værende Ordinantzer, Recesser, Retterböder og til Landet udgangne Forordninger heller afgjöre Sagerne, og i arbitraire Kjendelser alene consulere den Norske Lov naar den passede sig, end at den Norske Lov uden Forskjel i Flæng og tillige med den Islandske skulde bruges, der vilde give Anledning til Confusion, idet at een rettede sig efter den Islandske og en anden efter den Norske Lov. Angaaende criminelle Sager, da ville Vi allern., at saasom der paa Island haves en og anden Retterbod eller Anordning, og i Særdeleshed den der saa kaldede Store-Dom, som Anno 1565 er bleven confirmeret og dicterer Straf i adskillige Tilfælde af Lösagtighed, hvorhen de fleste Forseelser og Misgjerninger skal kunne regnes, da skal det i deslige Sager, indtil Vores videre allern. Anordning, forblive ved de forrige Love og Anordninger, men i Drabs- og Tyve-Sager skal, i Henseende til den Forskjel, der findes imellem den Islandske og disse Tiders Love, den Norske Lov fölges, indtil den nye Islandske Lov, som Vi allern. have befalet at forfattes, bliver færdig og af Os allern. approberet. Derefter du dig allerund. haver at rette, og ellers den Anstalt at föie, at denne Vores allern. Befaling af Rettens Betjentere paa Island vorder allerunderd. efterlevet. Befalendes &c. Frederiksberg den 19. Februarii 1734.

1734. 19. Febr.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Præsidiet i Overretten. Frederiksberg 5. Marts 1734[1]. — Publiceret og indfört i Althingsbogen

5. Marts.

[1]) Reskr. 7. Mai 1735.

1734. 5. Marts. 1734, Nr. 3; Norske Tegn. XXVI, 67—68; Fogtm. IV. 1, 168—169.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Os allerunderdanigst er bleven refereret en din til Os indkommen allerund. Memorial af 13. Februarii næstafvigt, hvorved du allerund. haver forestillet, at der ved tvende kongelige allern. Befalinger af 6. Decembris 1593 og 19. Aprilis 1704 er paa Vort Land Island anordnet en Ret, som af Amtmanden tillige med 24 af de fornemmeste, beste og forstandigste Mænd skulle administreres, til at paakjende de Sager, som fra Laugmændene maatte indstævnes, og hvilken Ret almindeligen kaldes Landets Oberret eller Amtmands- og 24 Mands Retten; men da denne Ret i afvigte Aar ikke er bleven holden, siden Amtmand Fuhrmann ved Döden er afgangen, og du derforuden skal have erfaret, hvorledes der undertiden mellem bemeldte nu afdöde Amtmand og de Betjente eller Sysselmænd, som han har villet constituere til at præsidere i sit Sted, har været Dispute, naar det en eller anden Gang har tildraget sig, at Amtmanden kunde have agtet sig selv interesseret i Sagerne, og derfore ikke betjenede Retten, hvilket endog i en urigtige Thingvidnesag, som den 23. Julii 1732 udi fornævnte Oberret imellem Bjarne Nicolaisen og Joen Isleifsen blev paakjendt, skal have givet saa meget desmere Vidtlöftighed og Ophold. Altsaa, paa det saadan Dispute, Hinder og Ophold i Rettens Betjening herefter kan vorde forekommet, haver Vi, efter din Os derhos allerund. gjorte Forestilling, allern. funden for got at anordne og befale, saasom Vi og hermed anordner og befaler, at i de Sager, hvor Amtmanden herefter, formedelst en eller anden Aarsag, ikke kunde betjene Retten, skal Landfogden, eller i hans Forfald den af Laugmændene, som ikke forhen haver dömt i Sagen, eller og, om nogen af disse vare lovlige aarsagede, da den ældste af de ved Althinget tilstedeværende Sysselmænd, præsidere i den anordnede Oberret

og samle de dertil fornödne Meddomsmænd, saa skal og Laugmændene ellers, siden de enhver for sig dömmer i det dennem allern. anbetroede District, endog i de Sager, hvor Amtmanden eller Landfogden præsiderer, assistere ved Oberrettens Betjening, naar de selv ikke maatte være interesserede i Sagerne. Hvad de Sager angaaer, som til næstafvigte Aars Oberret har været indstævnt, men formedelst Amtmandens Död og siden ingen Ret skal være bleven holden, ikke ere foretagne, saa bevilge Vi hermed allernaadigst, at de udtagne Stævninger, naar Citanterne dermed indfinder sig, maa i dette indeværende Aars Oberret antages, og Sagerne derpaa, om Parterne möde, efter forefindende Omstændigheder afhandles, men hvis de indstævnte Contraparter, som mueligen inden Althingets og Oberrettens Holdelse ikke kunde blive vidende om denne Vores allernaadigste Anordning, ikke kommer tilstede, da skal saadanne Sager til næst paafölgende Aars Oberret opsættes, og Opsættelsen Vedkommende forkyndes; og angaaende dennem, som Stævninger til afvigte Aars Oberret haver udtaget, men dermed nu i dette Aar ikke kunde fremkomme, og altsaa maatte finde sig foraarsagede at stævne paa ny igjen til næstkommende Aars Oberret, da bevilge Vi og herhos, at de, uden at söge nogen Opreisning, maa, efter vedbörlig Requisition, meddeles Stævninger, naar Sagerne ellers förste Gang i Tide vare paastævnte. Derefter du dig allerunderd. haver at rette, og om alt forestaaende den fornödne Anstalt gjöre. Befalendes &c. Skrevet paa Vort Slot Frederiksberg den 5. Martii Anno 1734.

1734.
5. Marts.

Forordning ang. Besvangrelser, og det deraf paastaaende Ægteskab. Frederiksberg 5. Marts 1734. — Sendt til Island ifölge Reskr. 14. Juni 1740, og publiceret paa Althinget samt indfört i Althingsb. 1741, Nr. xxvii, 1. — Siell. Reg. 55, 298—301; Original-Aftryk hos

5. Marts.

1734. 5. Marts. Höpffner; Qvart-Forr. 1733—1734, S. 22—26; Schou III, 111—113.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V., at Vi have funden for got, en og anden Articul i Loven, som angaar Besvangrelse og det deraf paastaaende Ægteskab, allern. at forandre og forklare saaledes, som fölger:

1) Dersom nogen uberygtet Dannemands Daatter, eller Möe, lader sig uden foregaaende Trolovelse, eller Jaord, beligge, da tage hun Skade for Hjemgjeld, og skal hun ei kunne vinde Ægteskab med den, som hende har besvangret, med mindre han har lovet hende Ægteskab, förend han med hende fik sin Villie, da han skal være pligtig hende at ægte. — 2) Kan saadan en uberygtet Qvindes-Person, som uden foregaaende Trolovelse, eller Jaord, har ladet sig besvangre, ikke bevise det hende gjorte Ægteskabslöfte, enten med den Person, som hun beskylder, hans skriftlige og tydelige Forpligt, eller med lovfaste Vidner, paa den Maade, som næstfölgende Articul ommelder, da værge den Beskyldte sig derfor med sin Eed og være siden angerlös. — 3) Kjærlighedsbreve, eller löse Ord og Löfter, skulle ei forbinde Nogen til Ægteskab, men Ægteskabslöfte, naar det i ovenbemeldte Tilfælde, at Besvangrelse uden foregaaende Trolovelse, eller Jaord, er skeet, skal bevises, regnes alene for at være, naar en Mands-Person under sin Haand og Seigl, med tvende bekjendte gode Mænds Underskrift til Vitterlighed, har forpligtet sig til at ægte en Qvindes-Person, eller og han i tvende eller flere bekjendte gode Mænds Overværelse mundtlig og tydelig har lovet Ægteskab, dog skal disse Vidner om saadan mundtlig Ægteskabslöfte lovligen föres inden Aar og Dag, thi efter den Tid maa Dommeren dennem ikke engang imodtage. — 4) I hvad Ægteskabslöfte en Mandsperson den af ham, uden foregaaende Trolovelse, eller Jaord, Besvangrede end haver gjort, da agtes det ikke, eller kan komme hende til Nötte, dersom han ikke sine fulde fem og tjuge Aar endt haver. —

5) Enke bör ligesaavel værge sin egen Ære, som sit Gods, og saafremt hun uden foregaaende Trolovelse, eller Jaord, har ladet sig beligge af Nogen, som ikke er hendes Laugværge, da, i hvad Ægteskabslöfte hende end kan være gjort, tage hun Skade for Hjemgjeld. — 6) Lader nogen Dannemands Daatter eller Möe sig beligge af den, som engang haver bedet om hende til Ægte, efter den Tid, at han af Forældre eller rette Værger har faaet Nei, da tage hun Skade for Hjemgjeld, dog skal han give hende en hæderlig Hjemgift, efter sin Formue og uvillige Mænds Sigelse, dersom han, naar hun selv, eller hendes Forældre og rette Værger, det forlanger, hende ikke vil ægte. — 7) Dersom nogen Qvindes-Person, være sig Enke eller Möe, som staar i nogen Dannemands Bröd eller Tjeneste, lader sig af sin Husbonde, hans Sön, eller den han i sit Huus som Sön, Slægt eller Svoger antaget haver og beskjærmer, beligge, da skal hun ikke vinde noget Ægteskab, og hun bör derforuden straffes, som for aabenbare Utroskab. — 8) Overbevises nogen Qvindesperson, som paastaaer at vinde Ægteskab, at hun for nogen Slags Letfærdighed har været berygtet, da bör hun derimod med redelige og ærbare bekjendte Folks Vidnesbyrd skjelligen bevise sin skikkelige og tugtige Opförsel paa ethvert Sted, hvor hun sig fra sin Ungdom opholdet haver, dersom hun ellers vil svække det hende paaförte og overbeviste Vanrygte; og da komme hende samme Vanrygte ikke til Hinder eller Skade i nogen Maade, men hvis hende saadan Beviis bröster, da tage hun Skade for Hjemgjeld. — 9) Saafremt nogen Qvindes-Person enten i Barnsnöd eller for Præsten gjör nogen urigtig Bekjendelse om sin Barnefader, da bör hun ikke staae til Troende og kan ei vinde Ægteskab. — 10) I det övrige bör det, hvad Ægteskab og Besvangrelse angaaer, i alle Maader efter Loven og de derom allernaadigste udgangne Forordninger forholdes, forsaavidt ei derudi ved denne Vores allernaadigste Anordning

1734. 5. Marts.

er skeed nogen Forandring. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. haver at rette. Thi byde Vi hermed og befale Vores Stadtholder i Vort Rige Norge, samt Grever og Friherrer, Stiftbefalingsmænd, Biskopper, Amtmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle andre, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til Alles Efterretning strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Frederiksberg den 5. Martii Anno 1734.

22. Marts.

Instruction for Joachim Henrik Lafrentz, som Amtmand i Island. Frederiksberg 22. Marts 1734.

— Uddrag publiceret paa Althinget og indfört i Althingsbogen 1734, Nr. 11 (§§ 2, 4—6, 14, 15); Rentek.-Archiv. Norske Instruct. Prot. Nr. 2, 139.

Instruction, hvorefter Vi Christian den Sjette p. p. allernaadigst ville, at Os elskelig Secretaire Joachim Henrik Laurentz, Vores Amtmand paa Vort Land Island, sig udi samme sine Amtmands-Forretninger indtil videre allerunderdanigst haver at rette og forholde.

1) Skal han over det hele Land observere[1] .... eller herefter skeer, det straxen paa sine Steder, hvor det henhörer, tilkjendegive, og Vores allernaadigste Resolution .... være beforderlig. — 2) Om Vores Intrader og Jordebogs-Indkomster af bemeldte Vort Land Island haver han fra ethvert Sted al fornöden Underretning og Oplysning udi betimelig Tid aarlig at indhente, paa det, naar Vores Landfoged sine allerund. aflæggende Regnskaber hannem til Attestation overleverer, han da om enhver Post især, saavel af de visse som uvisse Indkomster, og de udestaaende Restancer sin udförlige og sandfærdige Attest paa Regnskaberne og Beviserne kan meddele, hvilke Attester ei maa være dubiöse,

---

[1]) det Udeladte er ordret overeensstemmende med Amtmand Müllers Instruction 5. Mai 1688 § 1.

1734. 22. Marts.

eller med Reservation indrettede, at dessen Rigtighed paa Vedkommendes eget Ansvar skulle ankomme, men ligesom han Sagerne enten rigtige eller urigtige befinder, vil sligt paa Beviserne nöiagtig af hannem attesteres, til fornöden Efterretning for Vores Rentekammer ved Regnskabernes Revision, da han og Regnskaberne med tilhörende Documenter saa betids igjen haver at fra sig levere, at samme af Landfogden med hvert Aars Skibe kan hidskikkes. — 3) Dernæst skal han lade sig være angelegen[1] .... störste Flid forrettes, og at Alle og Enhver sig derefter tilbörligen forholde. Ligeledes haver han nöiagtig at efterkomme Alt, hvis hannem enten fra Rentekammeret eller andre Vores Collegier, Vores Tjeneste og Interesse angaaende, vorder tilskreven; ligesom han og ved sin Ankomst til Island haver at observere, at hvis hans Antecessor, afgangne Amtmand Fuhrmann, i een eller anden Tilfælde er bleven befalet og ei af hannem er bragt til Endskab og Rigtighed, uden længere Ophold vorder efterlevet og fuldbyrdet. — 4) Han skal og have tilbörlig Opsjun med Justitien, at den tilbörligen administreres, og at med Formaliteten og Processernes Drift fölges den Norske Lovs Indhold, saa Ingen, være sig Geistlig eller Verdslig[2] .... saa og, saavidt muligt er, eengang om Aaret .... selv forsegle .... og Beskaffenheden strax udi Vores danske Cancellie eller Rentekammeret til Vores nærmere allernaad. Resolution anmelde. — 5) Naar nogen verdslig Bestilling[3] .... vacante Bestilling .... udi Vores danske Cancellie eller Rentekammeret, hvor det henhörer, at indsende .... disponere. — 6) Han skal og[4] .... og udi forefaldende Sager efter Norske Lovs Indhold saavidt muligt sig forholde. — 7) Han skal og aarlig indsende til Vores Kammer-

[1]) Müllers Instr. § 2.
[2]) Müllers Instr. § 3.
[3]) Müllers Instr. § 4.
[4]) Müllers Instr. § 6.

1734. 22. Marts. Collegium en fuldkommen Relation [1] .... Underretning. — 8) [som Müllers Instr. § 7]. — 9) [som Müllers Instr. § 8]. — 10) [som Müllers Instr. § 9]. — 11) Han skal og have flittig Correspondenee paa alle Havne [2] .... ellers efter Vores allernaadigste til Interessenterne udi Compagniet givne Octroy i alle Maader forholdes .... Sagens Beskaffenhed strax udi Vores Rentekammer tilkjendegive, og ligesom hans Formand, afgangne Amtmand Fuhrmann, til den Ende fra Vores Rentekammer er communieeret Copie af den (det) islandske Compagnie paa Handelen meddelte allernaadigste Oetroye, saa haver han dessen Indhold, samt hvis bemeldte Fuhrmann saavel om Districternes Inddeling som i andre Maader fra bemeldte Vores Rentekammer er tilskreven, sig behörig at efterrettelig holde, samt derhos vigilere, at hvis herudi formedelst hans Formands dödelige Afgang kan være efterladt, straxen af hannem vorder fuldbyrdet; i Særdeleshed haver han paa hvert Aars Al- eller Landsthinge nöie at examinere, hvorledes med Handelen omgaaes, samt om Landet med de fornödne Vare tilbörlig vorder forsjunet eller ikke, hvorom han sin udförlige Relation til Vores Rentekammer aarlig haver at indsende. — 12) Ligeledes haver han nöie at paasee, at de Vare, som ei udi den islandske Taxt og Forordning af 10de Aprilis 1702 til nogen vis Priis ere ansatte, ikke af Handelsbetjenterne, Indbyggerne til Tyngsel, for höit vorder taxerede, men at dermed efter Billighed omgaaes ifölge Octroyens 8de Post og höistbemeldte allernaadigste Forordnings videre Indhold, og saafremt anderledes skulde fornemmes, det da for Vores Rentekammer at andrage til videre Foranstaltning derudinden. — 13) Han skal og have nöie Agt paa, at ingen Fremmede [3] .... Vore Undersaatter, men samme, om det er

[1]) Müllers Instr. § 5.
[2]) Müllers Instr. § 10.
[3]) Müllers Instr. § 11.

mueligt, efter Octroyen at anholde og forfölge, paa det Interessenterne kan nyde Handelen ubeskaaren. — 14) Alle Supplicationer [1] .... allerunderdanigst Erklæring til videre Vores allernaadigste Resolution derover, saavel som og over hvis som ellers fra Vores Collegier hannem til Erklæring bliver remitteret, saa tydelig at give, at den ikke skulde behöves anden Gang fra hannem at kræves; han skal og i lige Maade om de geistlige Supplicationer .... tegne. — 15) Og som Vores elskelig Herr Farfader, salig og höilovlig Ihukommelse, Kong Christian den Femte allernaadigst haver anbefalet [2] .... tilbörlig vorder forrettet og med störste Flid forbedret, og saa snart mueligt Projecten deraf indsende .... bekomme. — 16) [3] I lige Maade skal han og (tillige med Vores Foged) boe paa Vores Gaard Bessested, og den saavel som Kirken med tilbörlig Sjun annamme, saa og lovligen lade taxere og beskrive dessen Tilstand og Beskaffenhed, baade om hvis derpaa allerede kan være repareret og bekostet, saavel som og til des Vedligeholdelse fremdeles kunde udkræves, af hvilken Forretning han en vidimeret Gjenpart til Vores Rentekammer haver at indsende. — 17) Han skal og med Flid erkynde sig om nogen Metal [4] .... Forslag, hvorledes han formener det Os kunde komme til Nytte og Brug, samt hvis Os udi alle andre Maader, særdeles med Fiskeriet og Handelens Tiltagelse og Forbedring, samt Landets Opkomst kunde være at observere og betænke, rettende sig iövrigt efter Loven og Forordningerne, saavidt de hannem kan vedkomme, saavel som og efter hvis enten af Os selv allernaadigst, eller fra Vores Rentekammer befalet er eller vorder. Givet paa Vort Slot Frederiksberg den 22. Martii Anno 1734.

1734. 22. Marts.

[1]) Müllers Instr. § 12.

[2]) Müllers Instr. § 13.

[3]) Müllers Instr. § 15.

[4]) Müllers Instr. § 16.

1734.
26. Marts.

Rentekammer-Skrivelse til Directeurerne for det islandske Compagnie, ang. Klager over Handelen. Khavn 26. Marts 1734. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2004, Litr. F, Nr. 753. — **Uddrag.**

Istedenfor Kammeret havde ventet, at Hans Maj[ts] Indbyggere udi Island ved den allernaad. bevilgede Compagniehandel soulagerede, og Handelen til deres Beste og Opkomst efter Hans kgl. Maj[ts] allernaadigste Intention, samt Octroyens Indhold, vorde indrettet, i Betragtning af den anseelige Moderation, Compagniet udi Afgiften imod de foregaaende Aaringer er forundt, hvilken ligesaa vel burde komme Indbyggerne som Interessenterne tilgode, saa ere dog fra Landet til Os indkommen adskillige Klager og Besværinger, at Indbyggerne udi afvigte Aar 1733 udi mange Maader ere blevne betyngede, og det end mere end forhen ved Separat-Handel skeed er, — — — hvorved i Særdeleshed fölgende falder at erindre:

1) At de Artikler, som ikke staae i Taxten, sælges efter Handels Betjentenes eget Tykke til forskjellige Priser paa de forskjellige Steder, paa nogle Steder $^1/_8$ höiere end paa andre, imod Octroyens 8de Post og For. 10. April 1702. — 2) At Compagniet paa en urimelig og ubillig Maade nedsætter Priserne paa de islandske Artikler, som ikke staae i Taxten, mod Octroyens 8de Post. — 3) At Compagniet ikke har tilfört Penge nok, og at der har paa mange Steder været Mangel paa Tömmer og Jern, og Jernet saa slet, at det af selve Rentekammeret ansaaes for ubrugeligt, imod Octroyens 9de Post. — 4) At islandske Varer ikke ere modtagne i Kjöbstaden, navnlig Slagteqvæg af Mangel paa Salt. — 5) At Indbyggerne er nægtet Varer mod Uldengods og Penge. — 6) At Varer, som forhen ere anseete for Kjöbmandsgods, nu ikke modtages. — 7) At Compagniet har begyndt Handel för end Varerne vare besigtigede efter Octroyens Bud. — 8) At Compagniets Betjente ikke have villet

oprulle, veie og maale de Varer, som skulde eftersees, og forsömt at conservere Varerne godt. — 9) At Expeditionen paa Öreback gaaer utaalelig langsomt. — 10) At Meeltönderne kun veie 12 Lispund med Træet. — 11) At Tönder, Fjerdinger og andet Maal mangle det lovbestemte indbrændte Mærke, mod Octroyens 8de Post, samt at paa enkelte Steder manglede större Vægt, saa at der ikke engang kunde veies en heel Tönde. — 12) At Kramvarerne have været af forskjellig Qvalitet og dog solgte til samme Priser. — 13) At Skibene i 1733 ere komne saa sildig, at navnlig Fisken er bleven bedærvet. — 14) At Tiden til Handelen var paa enkelte Steder for kort, og Terminen for Varernes Betaling for knap. — 15) Anholdes om, at Straumfjord i Myre Syssel maatte blive beseilet som Slagterhavn.

1734. 26. Marts.

Reskript til Biskoppen over Holum Stift, Steinn Jonsson, ang. Besættelse af Undirfell Præstekald. Frederiksberg 9. April 1734. — Norske Tegn. XXVI, 88[b].

9. April.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Eftersom Sigurdur Sigurdsen med flere af Underfelds og tilliggende Mastade Annex paa Vort Land Island for Os allerunderd. haver andraget, hvorledes de nu ikke som tilforn med nogen virkelig Præst skal være forsjunet, siden den forrige Sognepræst, Herr Ambjörn Joenssen, den 18de Martii 1731 ved Döden er afgaaen, og det fordi hans Sön Joen Ambjörnsen, som af daværende Amtmand, afgangne Niels Fuhrmann, blev given Collationsbrev paa samme Kald, ikke af dig blev ordineret til Præst, formedelst Vores elskelig kjære Herr Fader, salig og höilovlig Ihukommelse, den 11te Maji Anno 1708 allern. havde bevilget, at Undirfelds Sogn maatte lægges til den paa Thingöre værende Præst, og omendskjöndt du skal have erindret Præsten til Thingöre Sogn at antage disse vacante Sogner, skal de dog have været uden

1734. 9. April. Præst, og alene nogle Gange bleven betjent af Herredspræsterne, og det derhos saavel af din som Stiftbefalingsmanden, Os elskelig Henrik Ocksen &c., hans allerund. Erklæring, er bleven Os allerund. refereret, at Sognepræsten til Thingöre, Herr Olafur Gissurssen, ei skal have holdet sig den af dig gjorte Anstalt efterretlig, og det mueligens formedelst et Fjeldskred, som for nogle Aar siden er udlöben, og haver gjort Passagen over Elven for Thingöre Klosters Præst besværligere end tilforn, naar han skulde besöge Supplicanternes Kirker, det og af din Erklæring fornemmes, at der ved ethvert af ovenbemeldte Præstekald Thingöre og Underfelds kan underholdes een Præst. Thi have Vi efter slig Beskaffenhed allernaadigst bevilget og tilladt, at bem^te Underfelds og Marstads Kald skal herefter, som tilforn, have deres egen Sognepræst, og er til den Ende hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du forderligst til Os indsender dit allerund. Forslag til en Præst for meerbemeldte Underfelds og Marstads Kald og Menigheder. Dermed &c. Frederiksberg d. 9. Aprilis Anno 1734.

26. April. **Kongelig Resolution** ang. Tilladelse til **Indförsel af Jerngryder og fransk Salt.** Frederiksberg 26. April 1734. — Norske Relat. og Resol. Prot. 16, Nr. 44.

Eftersom det islandiske Compagnie ikke her udi Byen af Participanterne for de norske Jernværker nu forhaanden kan bekomme de Jerngryder, som de til Landet dermed at forsörge nödvendig behöve, saa bevilge Vi allern., at de endnu for dette Aar samme fra fremmede Steder maa lade komme, med den alvorlige Befaling, at de for de tilkommende Aaringer skulle være forpligtede i rette Tide at bestille de Gryder, som til Landet maatte behöves, hos Jernværks-Participanterne, og give dennem deraf saadanne Modeller, som udi Is-

land ere brugelige og de forlange, hvorefter da Jernværks-Participanterne og skal være forbunden alletider at anskaffe saa mange og forsvarlige Gryder, som det islandiske Compagnie til saadan Brug maatte requirere. — Og som her udi Staden findes saadan Manquement paa fransk Salt, at Compagniet befrygter det de ikke af Vores egne Undersaatter kan vorde forsynet med den Qvantitet, som de deraf behöver til at forsörge Landet med i dette Aar, saa bevilge Vi og allern., at de for denne Gang fri maa tilkjöbe sig hos Fremmede, og af hvem de det kan bekomme, saa meget fransk Salt, som de finder nödig i Aar til Landet at bortsende, saafremt det her hos Vores egne Undersaatter i rette Tide ikke bliver at bekomme, men derimod skal de islandiske Interessenter efterdags selv være forpligtet at forsyne sig med saadan Forraad af Salt, som de til deres Handels Fortsætning behöve, saasom Vi herefter ikke ville tillade dennem saadant til Udskibning af fremmede Fartöier sig at tilkjöbe. Frederiksberg den 26. Aprilis Anno 1734.

1734. 26. April.

Kongelig Resolution ang. **Gage for Sysselmanden paa Vestmannöerne.** Frederiksberg 28. April 1734[1]. — I Forestilling 24. April bemærker Rentekammeret, at Sysselmand Sigurður Stephansson paa Vestmannöerne sögte om, at fritages for den alle Sysselmænd paalagte Forretning, at besigtige og taxere de derhen bringende og efterliggende Varer, da Sysselets Indkomst var saa ringe, at han for at vinde Underholdning for sig og 5 Börn, «maa Vinter og Sommer som en Arbeidskarl til Lands og Vands slæbe». Ved Resol. 29. Marts 1727 var ham vel tilstaaet fri Jord, som anslaaes til 6 Slettedalers Værdie aarlig, men han havde desuagtet idelig klaget og sögt om Tillæg, med Tilföiende, at han ellers saa sig nödsaget til at opgive Embedet, og bemærkes af Rentekammeret, at ingen kunde paavises, som i hans Sted

28. April.

[1]) Resol. 28. Marts 1769.

1734. kunde overtage Vare-Taxationen. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 16, Nr. 53.

28. April. Vi ville allernaadigst, at denne Sysselmand ved Tjenesten skulle forblive, og at hannem til Hjelp til hans nödtörftige Ophold 10 Rd. aarlig maa tillægges. Frederiksberg den 28. Aprilis Anno 1734.

8. Oktbr. **Reskript til de Deputerede for Financerne og Committerede i Kammer-Collegio, ang. Udförsels-Tilladelse for islandske og færöeske Skind.** Fredensborg den 8. Oktobr. 1734. — Siell. Tegn. LXVIII, 666[b]; Rubr. hos Fogtm. IV. 1, 212.

Christian den Sjette &c. V. S. G. T. Vi give eder hermed allern. tilkjende, at under Vores, ang. Skinds Udförsel af Danmark, den 20. Augusti indeværende Aar allern. udgangne trykte Forbud og Anordning, ikke ere begrebne de islandske og færöeske Skind, men at de efterdags som forhen af Landet kan udföres. Derefter I eder allerund. kan vide at rette og derom paa behörige Steder den fornödne Anstalt lade gjöre. Befalendes &c. Fredensborg den 8. Oktobr. 1734.

12. Novbr. **Reskript til Oberst Sundt, ang. Opbevaring af de islandske Kort.** Frederiksberg 12. Novbr. 1734. — Krigs-Cancelliet Nr. 1381.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Vi have Os af din under den 30te passati indsendte Erklæring, anlangendes den udi Island vaarne Ingenieur-Capitain Knophs allerund. indgivne Memorial, ladet referere, og som Vi allern. ville, at bem[te] Knoph ei aleneste de med sig herhid bragte samtlige Copier og Brouillons af det over Island forfærdigede generale Carte til Vores Krigs-Cancellies Archiv skal indlevere, og intet deraf tilbage beholde, samt sig tillige med paa hans Posto udi Norge igjen forföie (saasom hannem og den udi Island vaarne Verkbasse ei videre Diætpenge indtil det Datum, da

enhver paa sin Posto i Norge er retourneret, kan gotgjöres), men endogsaa, at du ved dennem og andre til Hjelp tagende af Etaten de övrige endnu ikke fuldförte speciale Carter det snareste muefigt er videre skal lade færdig gjöre, og samme Carter siden med alle dertil hörende Brouillons og Udkaster nedsende, uden at ringeste Copie deraf tilbage bliver eller til Nogen communiceret vorder; Vi og de ved dette sidst ommeldte Arbeide uomgjængelig fornödne Depenser med Papir og Farver (dog ingen Extra-Diætpenge for de derpaa Arbeidende) allern. ville gotgjöre, og den dertil medgaaende Omkostning, samt hvis Diætpenge Capitain Knoph og den udi Island med hannem vaarne Verkbasse paa forbemeldte Maade endnu tilgode haver, indtil den Dag at enhver paa sin Posto i Norge er retourneret, efter din derover tillige med Carterne indsendende speciale Beregning af Vores Kasse betale lade: saa have Vi dig alt Ovenstaaende til din Efterretning og nærmere allerund. Observation herved allern. villet bekjendtgjöre. Skrevet paa Vores kongelige Slot Frederiksberg den 12. Novembr. 1734.

1734. 12. Novbr.

Reskript til Biskoppen i Skalholt Stift, Jon Arnason, ang. Aflösning i Paternitetssager. Frederiksberg 17. Decembr. 1734 [1]. — Publiceret i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1735; Norske Tegn. XXVI, 277[b]; Fogtm. IV. 1, 222.

17. Decbr.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Eftersom Vi af en din til Os tilsendt allerund. Forestilling, dat. den 2. Septembris sidstafvigt, have fornummet, hvorledes et Qvindmenniske, ved Navn Setzilia Loptsdatter, udi det dig allernaadigst anbetroede Stift, har udlagt en Person til Barnefader, navnlig Thorder Terkelsen, og at, endskjöndt han med Eed har fralagt sig samme Beskyldning, hun dog bliver fast derved, at han og

[1]) Reskript 19. Decbr. 1738, 4. April 1772, 16. Febr. 1787.

1734. 17. Decbr. ingen anden er Fader til hendes Barn, og haver begjært, at hun maatte admitteres til publique Absolution, hvilket du ikke har under, staaet dig at tillade, siden hun ikke har villet udlægge hendes rette Barnefader, hvorudover du, efterdi samme Qvindmenneske, som ikke er hört at være berygtet for andre end Thorder Terkelsen, men han tilforn at være funden baade i Skjörlevnet og Horerie, derefter paa Landsthinget for dig og Amtmanden har declareret, at, om det skulde gjelde hendes Liv, kunde hun ingen anden Barnefader udlægge end Thorder Terkelsen, med vemodig Begjæring, at hun maatte aflöses og blive deelagtig i Sacramentet, allerund. haver forespurgt dig, hvorledes efterdags skal forholdes med deslige Personers Aflösning, naar de den med Anger begjære og at komme til Herrens Nadvere, paa det at der i saa Fald kunde haves en vis Regul i Fremtiden at rette sig efter, saasom ingen Lov paa Island skal haves, som udtrykkelig melder om saadanne Ting, undtagen salig og höilovlig Ihukommelse Prinds Christiani Quinti Forordning af den 16de Decembris Anno 1625, udi hvilken det dog er dubieux, hvad heller den mener de Personer, som ikke ville udlægge nogen Fader til deres Barn, eller dennem, som, efterat de have udlagt en Barnefader, og samme har værget sig med sin Eed, endda bliver bestandige i deres Bekjendelse og ikke ville udlægge nogen Anden: — Saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter den fra Os elskelige Professorerne udi det Theologiske Facultet ved Universitetet i Vores kongelig Residentsstad Kjöbenhavn herom indhentede Erklæring, allernaad. have funden for got, at du, saavel angaaende meerbemeldte Setzilia Loptsdatter, som ellers, naar saadan Casus i det dig allernaadigst anbetroede Stift forefalder, gjörer den Anstalt, at saadan en Person en og anden Gang af deres Sjelesörgere alvorligen formanes at sige Sandheden, samt undervises hvor stor en Synd det er, om den gjör falsk Bekjendelse, og

dersom samme Person endda gjör sit forrige Udsigende, maa den ikke nægtes aabenbare Aflösning, eller forbydes at nævne den Person for Menigheden, som er bleven udlagt. Derefter du dig allerunderd. haver at rette, og ellers indberettes Os af dig allerund., at denne Vores allernaadigste Ordre dig er tilhændekommen. Befalendes dig Gud. Skrevet paa Vort Slot Frederiksberg den 17. Decembris 1734[1].

1734. 17. Decbr.

Rentekammer-Skrivelse til Sysselmændene og Klosterholderne, ang. Fremgangsmaaden med Oppebörselen i Island. Khavn 26. Februar 1735. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2005, Litr. G, Nr. 60—61. — Communiceret Landfogden og Amtmanden ved Skrivelser af s. D. (Copieb. G, Nr. 62—63).

1735. 26. Febr.

Paa det Amtmand Lafrentz, ifölge hans Instruction, om Hans Majts Intrader udi Island behörig kan være underrettet, til den udi hans Betjening i fornöden Tilfælde behövende Oplysning, haver I, efter hans Forlangende udi Skrivelse til os af 23de Septembr. 1734, hannem ved ethvert Aars Althing at levere eller tilsende rigtig Specification over den Afgift, I af det eder allern. anfortroede Syssel til Landfogden bör erlægge, med Forklaring hvorudi samme bestaaer og hvor meget deraf er betalt, samt til Restantz maatte udestaae, tillige med Copie af den Hoved-Regning, I for det udi Sysselet faldende Sagefald til Landfogden aarlig indleverer, hvorudi I ikke maa tage ringeste Forsömmelse, saafremt I ei vil vente for dessen Udeblivelse at vorde anseet. Gud befalet &c. Rentekammeret den 26de Februarii 1735.

Forordning om Sabbathens og andre Hellige-Dages tilbörlige Helligholdelse, og den hidindtil

12. Marts.

---

[1]) Reskript af samme Indhold er unders. D. emaneret til Biskop Stein Jonsson paa Holum (Norske Tegn. XXVI, 279—280).

1735. 12. Marts. derved forelöbne Misbrugs Afskaffelse. Frederiksberg 12. Marts 1735 [1]. — Ikke publiceret i Island og ugjeldende, jevnf. M. Stephens. Gaman og Alvara I, 149. — Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1735—36, S. 21—33; Schou III, 163—172.

26. Marts. **Rentekammer-Skrivelse til Amtmanden og Landfogden i Island, at fordre Cautioner af alle Oppebörselsbetjente.** Khavn 26. Marts 1735 [2]. — Publiceret paa Althinget og indfört i Althingsbogen 1736. Isl. og Færö. Copieb. 2005, Litr. G, Nr. 90.

Paa Deres Forespörgsel udi separate Skrivelse til os af 23de og 30te Aug. 1734, angaaende hvorledes med de Oppebörselsbetjentere skulde forholdes, som ei kunne stille Caution, meldes til Gjensvar: at naar en eller anden Betjent for den Afgift han udi Hans Majestæts Cassa bör erlægge, ikke præsterer behörig Forsikkring, ville Hr. Amtmand og Kgl. Majestæts Landfoged straxen saadan Person opsöge, som Betjeningen ad interim tilbörlig kunde forestaae, samt nöiagtig Caution derfor forskaffe, hvorefter Betjenten fra Embedet suspenderes og slig Person udi hans Sted constitueres; dog at Alt, hvis i saa Fald passerer, ved först forefaldene Leilighed Kammeret til paafölgende videre Foranstaltning ufortövet vorder indberettet, paa det de kongelige Intrader ei desaarsag skulle blive uvisse, Hans Majestæt til Skade. Vi forblive &c. Rentekammeret den 26. Marts 1735.

7. Mai. **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Udarbeidelsen af den islandske Lovbog.**

---

[1]) see For. om Sabbath. Helligholdelse paa Island 29. Mai 1744.

[2]) Rentek. Skriv. 3. Marts 1736; Landfogdens Instruction 1. Mai 1751.

Fredensborg 7. Mai 1735[1]. — Norske Tegn. XXVI, 337b—339; Rubr. hos Fogtm. IV. 1, 241.

1735. 7. Mai.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Thorsten Sigurdsen, Sysselmand udi Mule Syssel paa Vort Land Island, som af Os allernaadigst er befalet og adjungeret Laugmanden for synden og östen paa bemeldte Island, Magnus Gislesen, til den islandske Loves Conference m. vid., for Os allerund. haver andraget, at han, ifölge samme Vores allern. Befaling, skal have givet sine Remarquer over afg. Laugmand Vidalins Concept, og i Aaret 1733 selv været tilstede paa Landsthinget til videre mundtlig Conference, besynderlig over den förste Bog i Loven, men som han boer paa det yderste Landshjörne östen paa Landet, henved 70 Mile fra Landsthinget, hvor det generale Conference skal holdes, og er bleven meget svag paa hans Helbred, saa han umulig kan udstaa den store Besværlighed, som saadan en lang Reise udkræver og medförer, saa haver han derhos allerund. anholdt, at Vi allern. ville befrie ham for den lange Reise til bemeldte Conference, der han alt forud har givet sine Remarquer til begge Laugmændene over bemeldte Concept[2], og kan derfor intet videre derover remarquere, og Vi nu af din herpaa indhentede allerund. Erklæring haver fornummen, at af de Sysselmænd, som efter at Vores allern. Befaling af 2den Maji 1732 vare adjungeret Laugmændene paa Island, nemlig enhver Laugmand tvende Sysselmænd, for med dennem at skulle correspondere og conferere om Projectet til den nye Lov paa Landet, haver Laugmand Magnus Gislesen berettet, at Sigurd Sigurdsen af Arnes Syssel er som oftest syg og sengeliggende, og fornævnte Thorsten Sigurdsen, som er den anden Sysselmand ham er adjungeret, anholder

[1]) Reskript 16. Mai 1760.

[2]) Disse Bemærkninger findes endnu i Stiftamts-Archivet i Island, A. 32, i «Annotations-Protocol over Lovconceptet».

1735. 7. Mai.

om Befrielse for den anbefalede Conferenee ved Althinget, paa forbemeldte af ham anförte Fundamenter, hvilke Laugmand Gislesen og attesterer saaledes rigtig at være, saa at det ikke er venteligt at disse tvende Sysselmænd herefter personligen kunde möde til nogen Conferenee. Thi er, efter slig Beskaffenhed, samt dit Os derhos allerund. gjorte Forslag, og paa det bemeldte anbefalede Conferenee, som, endog ved Laugmanden Bendix Thorstensens dödelig Afgang retarderet, dog alligevel kunde befordres, hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at du i Vores höie Navn endvidere adjungerer Laugmændene efterfölgende Sysselmænd, nemlig Nicolai Magnussen af Rangaavalle Syssel, Gudmund Sivertsen af Snæfjeldsnæs Syssel, og Bjarne Haldorssen af Hunevatns Syssel, af hvilke de tvende förste kan holde sig til Laugmanden i Syder-Laugdömmet, og den tredie eller og sidste til Laugmanden i Norder-Laugdömmet, og saaledes, tillige med de forhen udi Vores allernaad. Befaling af 2den Maji 1732 denominerede Sysselmænd, at assistere Laugmændene udi Projectets Forfærdigelse til den nye Lov. Dermed &c. Fredensborg den 7. Maji Aar 1735 [1].

[1]) Af de i Anledning af dette Reskript foretagne Arbeider ved Lovrevisionen findes i Stiftamts-Archivet i Island, A. 32, en dansk Oversættelse af hele Lovudkastet med Undtagelse af 2den Bog, udarbeidet af Magnus Gislason, og verificeret af ham og Sysselmand Guðmund Sigurðsson, samt indsendt af Gislason til Stiftamtmand Ocksen med Skrivelse 16. Septbr. 1743; ligeledes findes i A. 30 og 32 nogle Bemærkninger af Magnus Gislason om forskjellige Punkter i Udkastet, navnlig forsaavidt som angaaer det Afvigende fra Norske-Lov. — Af Laugmand Smith, som gik fra Island 1735, findes Intet, derimod har Laugmand Bekker, som kom til Island 1737, udarbeidet deels en dansk Oversættelse af 1., 3., 5. og 6te Bog i Udkastet, hvoraf Autograph findes i det kongelige Bibliotheks Uldallske Samling Nr. 330. 4to (jevnf. i Stiftamts-Archivet i Island, A. 32), ledsaget af nogle korte og ikke meget

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen og Biskoppen i Skalholt, Jon Arnason, ang. Contributionen til Emerit-Præster. Fredensborg 7. Mai 1735[1]. — Publiceret i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1735; Norske Tegn. XXVI, 339ᵇ—341; Fogtm. IV. 1, 243.

1735. 7. Mai.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Os allerund. er bleven refereret, hvad af dig, Biskop Joen Arnesen, udi en din til Os indkommen allerund. Memorial er bleven andraget, anlangende hvor urigtig der tilgaar med det, som efter Vores elskelig kjære Herr Faders, salig og höilovlig Ihukommelses, allern. Befaling af 14de Februarii 1705 er befalet af de beste Kald der i Stiftet at skulle gives til fattige Præster, som vel og flittig have forestaaet deres Kald og Embede, men formedelst deres Alderdom og Svaghed nödes til deres Kald at afstaae, og hvilket Tillæg deslige fattige Præster selv skulle lade hente fra Præsterne, som samme skal give, i Henseende at det skal falde meget besværlig for deslige gamle og vanföre Præster, at faae det inddreven hos de modvillige, da Provsterne ei heller vil udvurdere det hos Præsterne, saa skal og endeel ville udgive det i Vare, som de

væsentlige Bemærkninger; deels har han særskilt skrevet endeel Bemærkninger til alle 6 Böger (M. Gislasons Uddrag deraf paa Dansk i Stiftamts-Archivet, A. 30); deels endelig særskilt Bemærkninger til Udkastet med Undtagelse af 2den Bog, ledsaget af Register over nogle dunkle Ord, samt to Forestillinger, den ene til Kongen, den anden til Ocksen, i Anledning af Kongetienden og Sysselmændenes Indtægter, dat. «Brokö 24. Septbr 1740» (Stiftamts-Archivet i Island, A. 32). Bekker erklærer at have udfört disse Arbeider i Anledning af Stiftamtmand Ocksens Erindring i Skrivelse 16. Mai 1739. — Magnus Gislasons Svar paa Bekkers Bemærkninger, sendt til Amtmand Lafrents 1741, findes i Stiftamts-Archivet A. 32.

¹) Reskr. 16. Febr. 1748; jevnf. Reskr. 5. Juni 1750, § 7.

1735. 7. Mai. gamle Præster ikke skal kunne anvende sig til Nytte, og formedelst de selv skal afhente deres Tillæg hist og her, skal det falde saa kostbart, at heel lidet skal blive til overs, foruden at undertiden er to à tre vanföre og gamle Præster i een Fjerding, og derimod ingen i en anden Fjerding, saa at de formuende Præster i den Fjerding giver da slet intet saa længe; thi er, efter din Stiftbefalingsmand Henrik Ocksens derover indkomne allerund. Erklæring, hermed Vores allern. Villie og Befaling, at det til de fattige og vanföre Præster udi Skalholts Stift paa Island allern. anordnede Tillæg skal af de contribuerende Beneficier i Croner betales, og Indsamlingen af Provsterne i enhvers Provstie at skee, som siden efter den Ligning, som Biskoppen og andre in Synodo generali Tilstedeværende forfatter, skal uddeles, og det saaledes, at om der i een Lands-Fjerding ikke skulde være fattige vanföre Præster, samme Fjerdings Deputat da skal reparteres paa de Præster, som i andre Fjerdinger udi samme Stift af saadan nödtörftig Tilstand kunde forefindes, og hos de Præster og Beneficiarios, som ikke i rette Tide betale deres Contingent, ville Vi allernaadigst at Provsterne, efter forberörte Vores elskelig kjære Herr Faders, salig og höilovlig Ihukommelse, den 14de Februarii 1705 allern. ergangne Befalings Tilhold, skal af Præsternes visse Indkomster udtage saa meget, som deres Beneficia ere ansatte for, men hvad Pengenes Fremsendelse i de Provstier angaaer, hvor ingen vanföre fattige Præster ere, da skal Pengene enten til Althinget, for der at leveres Biskoppen, eller og til næste Provst og Biskoppens videre Foranstaltning, henskikkes, paa saadan Maade som Biskoppen, tillige med Provsterne, efter Landets og Stædernes Beskaffenhed, til de fattige vanföre Præsternes Tarv beleiligst kunde eragtes, og naar Indsamlingen saavel som Uddelingen af dette Tillæg saaledes ved Provsterne er skeed, ville Vi allern., at de derfore til Bi-

skoppen aarligen skal aflægge Rigtighed, saa at derom, paa Anfordring, fornöden Underretning kunde erholdes. Derefter I eder allerund. haver at rette, og derom al fornöden Anstalt gjöre. Befalendes &c. Fredensborg den 7de Maji 1735.

1735. 7. Mai.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Assessorernes Antal i Overretten. Fredensborg 7. Mai 1735. — Publiceret paa Althinget og trykt i Althingsb. 1735, Nr. xx; Norske Tegn. XXVI, 341b—343; Fogtm. IV. 1, 241—242.

7. Mai.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Os elskelig Joachim Henrich Laurentz &c. iblandt andet for Os allerund. haver ladet andrage, at der efter gammel islandsk Skik skal være 24 Assessores udi Oberretten der paa Landet, som foraarsager stor Confusion og Vanskelighed, saa at tit maa holdes op med Laugretten, og tages Laugretsmænd at sætte i Oberretten, for at faae Tallet fyldest, det Amtmand Lafrentz dog allerund. formener ei at være til nogen Nytte, efterdi det ikkun er Bönder, som lidet eller intet forstaae sig paa Lov og Ret, hvorfor han allerund. haver begjert, at Vi allern. ville forordne, at udi Oberretten herefter ikkun skal være 12 Assessores, og Vi af den fra dig herom indhentede Erklæring allerund. have ladet Os referere, at dig fra Magnus Gislesen, Laugmand paa bemte Island, er tilmeldt, at denne Post udi det begyndte Concept til Lovbogen saaledes var afhandlet, at Oberretten ikke maatte holdes med mindre end tolf og ikke med flere end 24, hvilket du allerund. formener ei at være ilde grundet, og indstiller til Vores allernaad. Approbation. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi allern. have funden for got, at Oberretten i Island skal herefter ikke holdes med mindre end 12 Assessores, og ikke med flere end 24, af de yppersté, beste og forstandigste Landets Indbyggere, foruden Amtmanden, eller den som i hans Sted præsiderer, men udi

1735. 7. Mai. det övrige skal det med Oberrettens Betjening der i Landet efter Vores til dig den 5te Martii udi næstafvigte Aar allernaad. ergangne Reskript forholdes. Derefter du dig allerund. haver at rette, og om dette Forskrevne den fornödne Anstalt at lade gjöre. Befalendes &c. Fredensborg den 7de Maji Anno 1735.

7. Mai. **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Laugmændenes Domme. Fredensborg 7. Mai 1735.** — Publiceret paa Althinget og trykt i Althingsb. 1737, Nr. XVIII, 1; Norske Tegn. XXVI, 343—344; Fogtm. IV. 1, 242.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Magnus Gielsen (Gislason), Laugmand sönden og östen paa Vort Land Island, for Os allerund. haver ladet andrage, at for nogle Aar siden skal Laugmændene der paa Landet have begyndt at dömme hver for sig, tvertimod den islandske Lov og ældgammel Praxis i Landet; ligeledes at Retten betjenes ikke uden af een Laugthingsskriver; og saasom Vi ved et Vores Reskript have anbefalet, at Processernes Drift og Formalitet skulle indrettes efter den norske Lov, saa haver han anholdt om Vores allernaadigste Decision, om Laugmændene skal efterdags dömme hver for sig, som udi Vort Rige Norge, eller og conjunctim, som Praxis tilforn haver været i Landet, og Vi af din herover indhentede allerund. Erklæring have ladet Os referere, at siden det blev befalet at en ny Lov paa Vort Land Island efter den norske Lov, saavidt mueligt, skulde indrettes, og det derpaa blev anordnet, at den norske Lov, saavidt Processernes Drift og Formalitet angik, skulde fölges, saa er iblandt andet med Laugthingets Administration foranstaltet denne Forandring, at dertil nu ikke behöves saa mange Laugrettesmænd som tilforn, efter den gamle islandske Lov, saasom Laugrettesmænd efter den norske Lov vorder nævnede, og, at saadan separat Administration ei alene er mere conform med

1735. 7. Mai.

den norske Lov end den, som tilforn conjunctim skeede, men at du endog formener den at være tjenligere der i Landet, da ethvert District haver sin egen Laugmand, og det saaledes, særdeles i Aasteds-Sager, falder Indbyggerne lettere at have med een, end med tvende Laugmænd at bestille: Saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter saadan Beskaffenhed, allern. have funden for got, at det med Laugthingets Administration paa meerbemeldte Island herefter skal forholdes ligesom det forhen i Overeensstemmelse af den norske Lov haver været brugeligt, og at Laugmændene, enhver i sit eget District, separatim skal kjende og dömme, og hvad sig det angaaer, at Laugthinget for begge Laugdömme, efter den gamle Sædvane, betjenes af een Laugthingsskriver, saa ville Vi allernaadigst, at det dermed skal forblive saaledes, indtil den nye Lov bliver færdig. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende sligt til allerund. Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Fredensborg den 7de Maji Aar 1735.

28. Mai.

Reskript til Stiftbefalingsmændene i Danmark og Norge, ang. Execution af Dödsdomme. Frederiksberg 28 Mai 1735. — Dette Reskript synes ikke at være sendt til Island, og findes ikke der at være publiceret, men er her optaget i Henhold til det til Island emanerede Reskript af 22 April 1758. — Siell. Tegn. LXIX, 145; Fogtm. IV. 1, 245—246.

Christian den Sjette &c. V. S. G. T. Eftersom baade Loven og allernaad. udgangne Forordning foresiger, hvorledes med Delinquenter, som enten for Trolddom, Drab eller andre Livs-Sager, ere dömte fra Livet, deres Execution skal forholdes, nemlig: at udi saadanne Sager ingen Execution skulle skee, förend Confirmation af Oberretten er paafulgt, og Vi nu allernaad. haver fundet for got, at med saadanne Delinquenters Execution, som ere dömte fra deres Liv, det være sig enten

1735. udi Oberretterne eller og i Vores Höiesteret, endskjönt samme ergangne Domme kunde være vedkommende Övrighed tilhænde kommen, for derefter at lade Executionen fuldbyrde, skal dog ikke fortfares eller saadanne Domme paa Delinquenterne vorde exequeret, förend vedkommende Övrighed, som Executionen skal foranstalte, först derom til Vores Danske Cancellie haver indberettet Omstændighederne, som ellers ved Sagerne kunde være, og derpaa Vores nærmere allernaad. Resolution haver erholdet. Thi er derfor hermed Vores allernaad. Villie og Befaling, at du overalt i det dig allernaad. anbetroede Stift, hos den vedkommende Övrighed, saa vel paa Landet, som udi Kjöbstederne, den Anstalt gjör, at herefter ikke nogen Dom, som ovenmeldt er, maa paa Delinquenter, som kan være tildömt at miste Livet, vorde exequeret, men Executionen altid saa længe at skal udsættes, indtil den vedkommende Övrighed först haver til Vores Danske Cancellie indberettet de ellers ved Sagerne og de over Delinquenterne ergangne Dödsdomme værende Omstændigheder, og Vores videre allernaad. Resolution derpaa erholdet. Og refereres Os ellers strax allerunderd., at denne Vores allernaad. Ordre dig er tilhændekommen. Dermed &c. Frederiksberg den 28de Maji 1735 [1].

28 Mai.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Skolevæsenet. Hirschholm 25. Juni 1735 [2]. — Norske Tegn. XXVI, 392.

25. Juni.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Saasom Vi til Guds Æres Befordring allern. gjerne seer, at der paa Landet indrettes Skoler paa de Steder, hvor de mangle

[1]) Under s. D. gik Reskripter af samme Indhold til alle Grever og Friherrer i Danmark og Norge, samt til Kjöbenhavns Magistrat. Siell. Tegn. LXIX, 146—148.

[2]) For. 3. Mai 1743.

og behöves, og Vi derom haver rescriberet til Biskopperne paa Vort Land Island, derom med d g at correspondere: saa er hermed Vores allernaad. Villie og Befaling, at du med bem^te Biskopper overlægger, og Os saa allerunderd. at indberette, hvor mange Skoler, efter Landets Beskaffenhed, paa bem^te Island findes, og af hvem de ere indrettede, paa hvor mange Steder de endnu mangle og gjöres fornöden, samt hvor de beqvemmeligst kunde etableres, og tillige derhos allerunderd. Forslag at indsende, paa hvad Maade I formene at de til saadanne Skolers Indrettelse, deres Vedligeholdelse, Skolemesternes Salarium og deslige, behövende Bekostninger best kunde udfindes, og denne Vores til et Gud saa behageligt og fornöden Værks Istandsættelse havende christelige Intention i beste Maade befordres. Dermed &c. Hirschholm den 25de Junii Anno 1735 [1].

1735. 25. Juni.

Forordning om Adskilligt, Justitien og Rettens Betjente i Norge vedkommende. Frederiksborg 19. August 1735. — Ikke publiceret i Island, men optaget som Proces-Anordning i Henhold til N. L. 1. B. og Reskr. 2. Mai 1732, For. 23. Januar 1750 og Plak. 25. Juli 1820 samt Sportel-Reglem. 10. Septbr. 1830, jevnf. M. Stephensen, Gaman og Alvara I, 32—33; Klausturpóst 1825, S. 106. — Norske Reg. 30, 190^b—211. — Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1735—1736, S. 51—71; Schou III, 180—201.

19. August.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V. at Vi, til en og anden Uorden og Misbrug i Vort Rige Norge at hæve, hæmme og forekomme, have fundet for got, udi efterfölgende Poster, saaledes at anordne:

1) Alle og Enhver, som finder sig beföiet Nogen at tiltale, enten for Gjeld eller anden Sag, som til Thinge efter Loven bör orddeles og paakjendes, skal

[1]) Samme Dag ere to mut. mut. ligelydende Reskripter udfærdigede til Biskoppen i Skalholt, Jon Arnason, og Biskoppen paa Holum, Steinn Jonsson. Norske Tegn. XXVI, 391.

1735. 19. August. være tilforpligtet at indstævne sin Vederpart til de sædvanlige Böyde- og Sage-Thinge, som allernaadigst ere vordne paabudne at holdes paa de Tider om Aaret, som den ved Vores Norske Lov heftede Tavle udviser, for saavidt samme ei ved andre Vores allernaadigste Anordninger maatte være forandret, med mindre det er Delinqvent-Sager, der angaar Nogens Liv, Ære, Fred, Straf paa Kroppen eller Arbeide i Jern: da Vi allernaad. ville tillade, at en Extra-Ret af Stiftamtmændene i Kjöbstæderne og af Amtmændene paa Landet maa anordnes, og, efter lovlig Stævnemaal, paa de ordinaire Thingsteder holdes, og Sagerne det snareste muligt til endelig Slutning befordres [1]; ligeledes maa og Extra-Ret til Vidners Afhörelse, i de Tilfælde Lovens 1. Bogs 13de Capit. 28de Articul tillader Vidnesbyrd at föres, og efter den i samme Articul foreskrevne Maade, mens ellers ikke i nogen anden Sag eller Tilfælde, tillades [2]; disse Extra-Thinge bekoster de selv, som derom anholde, naar det ei er i de Sager, der for Os, eller paa Justitiens Vegne föres, hvorved er at iagttage, at ingen Skjöder, Pante-Breve og deslige, til de anordnede Extra-Thinge maa til Læsning eller Publication vorde antagne, men saadant at skee og forrettes paa de sædvanlige Böyde-Thinge, efter Loven og de derom seneste allernaadigste udgangne Anordninger. — 2) Ingen Underrets-Dommer, enten i Kjöbstæderne eller paa Landet, maa enten af Magelighed, Föielighed eller af Undseelse, vige sit Dommer-Sæde, ei heller maa Övrigheden, under Vores Naades Forliis, anordne nogen Anden udi hans Sted, med mindre han virkeligen er syg eller sengeliggende, eller Sagen hannem selv paagjelder, eller og han til Thinge söges for nogen Sag, som hans Ære, gode Navn og Rygte og Oprigtighed paagjelder, eller, naar han i Odels-Sager

[1] For. 19. Mai 1741.
[2] For. 17. Febr. 1774.

er nogen af Parterne beslægtet, alt efter Lovens 1. Bogs 5. Capit. 6. Art., 3. Bogs 4. Cap. 4. Art. og 5. Bogs 3. Cap. 10. Arts. Bydende, saa og i de Tilfælde, som Lovens 1. Bogs 22. Cap. 13. og 14. Art. ommelder; thi udi saa Fald, og ikke ellers, maa Stiftamtmændene udi Kjöbstæderne og Amtmændene paa Landet beskikke udi hans Sted en forstandig, ærlig og vederheftig Mand, til at forrette Dommer-Embedet, dog at dertil ikke antages Dommerens egen Fuldmægtig og Tjener. Men skulde Dommeren af Övrigheden, udi sin Svaghed og lovlige Forfald, forlange sin egen Fuldmægtig og Tjener paa nogen kort Tid at forestaae hans Embede, og han dertil af Övrigheden ansees beqvem, kan det hannem tilstedes, dog paa Dommerens eget Ansvar, ligesaa fuldt, som han selv Retten havde betjent, og skal saadanne Fuldmægtiger, af Stiftamtmændene i Kjöbstæderne og Amtmændene paa Landet, tages först i Eed, siden de holde Retten i den eedsvorne kongelig Betjentes Sted. — 3) Naar nogen Over- og Under-Dommer, ifölge af Vores Norske Lovs 1. Bogs 5. Capit. 15. Art., ved Dom tilfinder Nogen at betale eller efterkomme noget, da skal han forpligtet være at give den, som Sagen taber, saa lang Tid og Frist, at han Dommen kan paastævne, om han derved finder sig fornærmet; til hvilken Ende Dommen bör lyde paa: at efterkommes femten Dage efter Under-Rettes Dommens, paa fire Uger efter Ober-Rettes og paa sex Uger efter Ober-Hof-Rettes Dommens lovlige Forkyndelse for Hovedmændene eller de rette Vedkommende, paa det Ingen med Exsecution ulovligen skal vorde overilet; men med Gjeste-Rettes Domme, deres Forkyndelse og Exsecution, forholdes det efter Loven, saa skal det og med alle Dommenes Indstævning og uopholdelige og uveigerlige Beskrivelse ligeledes efter Loven forholdes. — 4) Vel tillader Lovens 1. Bogs 22. Cap. 38. Art., at Laugmændene, naar de ikke selv vil eller kan forrette Exseeution og Indförsel hos de Pri-

1735. 19. August. vilegerede, efter at Under-Rettes Dommen for Laugthinget er vorden ved Magt kjendt, de da maa udmelde eller tilfinde tvende Commissarier, som Sagsögeren dertil kan formaae; mens paa det al Ulempe kan forekommes, og Ingen dertil herefter skulde blive udmeldet, som ikke er bosat, eller haver Formue at opreise den Forurettede den Skade, som ved ulovlig Exsecution hannem kan tilföies, da ville Vi allernaadigst hermed have befalet, at naar Laugmændene saadanne Executioner ikke selv ville eller kunne forrette, de da tvende andre vederheftige Commissarier i deres Sted hertil maa udnævne, dog selv til Forretningen at blive Vedkommende ansvarlig; hvorved maa i agt tages, at den ergangne Dom over Debitor skal være den Paagjeldende lovligen forkyndt, för Udmeldelse til Indförsel maa tillades. — 5) De Arrest- og Seqvestrations-, samt Indförsels- og Udlægs-Forretninger, som enten i Kjöbstæderne eller paa Landet hos de, som ere i Rangen, foretages, eller hos andre, af hvad Stand det er, forrettes paa Nogens Person eller Gods, hvad enten det skeer af Laugmændene eller af de Commissarier, som udmeldes i deres Sted, saa og af Byfogderne i Kjöbstæderne, eller af Fogderne paa Landet, bör, tilligemed Dommens Slutning, hvorefter Exsecutionen skeer, udi en dertil, af Stiftamtmændene i Kjöbstæderne og Amtmændene paa Landet, for Fogderne authoriseret, nummereret og igjennemdragen Protocol paa slet Papir indföres, paa det Vedkommende deraf, naar forlanges, altid en Gjenpart kan erholde; og naar Byfogderne ved Fuldmægtiger, eller Fogderne ved deres Tjenere, eller Lensmændene, lader deslige Forretninger forhandle, saa skal de dog være tiltænkte, selv derfor at staae til Ansvar, ligesaa fuldt, som de det selv havde forrettet, og derhen see, at deslige Forretninger tilbörligen vorder, under Exsecutors og medhavende Mænds Hænder, i Pennen forfattede og paa Executions-Stedet igjennemdragne og forseglede, saa at de derefter i Hoved-

1735. 19. August.

Protocollen kan blive indförte, og naar den Protocol er fuldskreven, at den da til Vedkommende bliver indleveret, paa det en anden Protocol, uden noget stemplet Papir dertil at bruge, igjen af vedkommende Övrighed, saavel i Kjöbstæderne som paa Landet, kan blive authoriseret; saa maa og ingen Part nægtes saadanne Forretninger beskrevne af de, som dennem forretter, i det længste fjorten Dage efter at de ere begjerte beskrevne og det behövende stemplet Papir og Skriverlön dertil er bleven leveret, saaledes, som herefter i denne Vores allernaadigste Forordning bliver befalet, under et Lod Sölvs Straf, for hver Dag Beskrivelsen længere forholdes. — 6) Ligesom Lovens 1. Bogs 24. Cap. 5. Art.[1] ikke tillader nogen Exsecution at skee efter Underrettes Domme udi Trolddoms- og Drabs-Sager, og Forordningen af 31. Martii 1719 udi alle andre Livs-Sager det samme forbyder, saa ville Vi allernaad., at det ligeledes skal forholdes i de Sager, hvor Nogen paa Ære, Boeslod, Fred, eller visse Aars Arbeide er fældet, saa at Ober-Rettens Confirmation derpaa skal söges, förend Under-Rettens Dom maa exseqveres; til den Ende Fogderne, som, efter Amtmændenes Anordning eller med deres Forevidende, paa Embedes Vegne deslige Sager ere pligtige at forfölge, skal være forbundne, efter at Hjemthings Dommen falden er, at anmelde det for hver Steds Amtmand, der, efter at de Beskyldte eller Sagsögte et Forsvar for Underretten af hannem har været beskikket, straxen foranstalter, at Stævning til Laugthinget vorder udtagen, udi hvilket Tilfælde et sær Laugthing maa holdes, saasnart skee kan, paa det deslige Sager forderligst kan til Ende bringes, saavel for at forkorte Tiden for de Arresterede, som hensidde, Vores Cassa til Besværing, som især for at skaane Almuen for Vagthold og saadanne Delinqventers Beobagtning, imidlertid de under

[1]) D. L. 1—24—51; N. L. 1—22—53.

1735. 19. August

Forvaring hensidde[1]. Dog maa derved ikke hindres den Oplysning, som den Sagsögte, eller hans Forsvar, som dertil af Övrigheden vorder beskikket, maatte finde til hans Defension lovmæssig fornöden; og om den, som i deslige Sager enten som Actor eller Forsvar for Under- eller Ober-Retten vorder anordnet, skulde efterlade i Tide at tage Stævning eller Contra-Stævning, naar han samme Dom vil paaanke, eller ved sin Forsömmelse foraarsage Sagen nogen ufornöden Ophold, da ville Vi allernaad., at Overdommeren derpaa, under samme Sag og uden anden foregaaende Stævning, skal kjende, og hannem efter sin Forseelses Beskaffenhed ansee. Men saasnart Ober-Rettens Dom i deslige Sager falden er, og den Skyldige haver erklæret sig med samme Dom at være fornöiet, da skal enhver Steds Stiftbefalingsmand eller Amtmand nedsende til Vores Danske Cancellie de udi Sagen ergangne Domme og Documenter, for at indhente Vores nærmere allernaadigste Resolution, förend Execeutionen maa fuldföres; det samme bör og skee i de Sager, som paa Justitiens Vegne ere paatalte, saafremt den Skyldige ei skulde henskyde sig til Appel paa den ergangne Ober-Rets Dom; dog exsequeres ikke Livs-Sager, förend Vores allernaadigste Resolution derover er indhentet[2]. — 7) Ingen Exsecution maa skee efter Domme, som ikke forhen for den Paagjeldende er bleven lovligen forkyndt, eller för den Tid, som til Dommens Fyldestgjörelse er forelagt, exspirerer, ei heller efter den blotte Doms Slutning alene at foretages Udlæg, men Acten bör tilbörlig beskreven at være tilstede paa Exsecutions-Stedet; saa skal og de, som Exsecutions- eller Udlægs-Forretninger vedkommer at fuldföre, i agt tage, saavel Lovens 1. Bogs 22. Cap. 56. Art., som Lovens 1. Bogs 6. Capit. 21. Art., saa at

[1]) For. 19 Mai 1741.

[2]) For. 13. Januar 1747 § 3; Reskr. 22. April 1758.

1735. 19. August.

ingen af Parterne derimod overiles, eller i sin Ret tilföies nogen Hinder, under det Ansvar, som Loven paabyder. — 8) Endskjöndt Vi allernaad. ville, at den ved Vores Norske Lov heftede Tavle bör være en fuldkommen Rettesnoer og Efterretning for Alle og Enhver, naar Böyde-Thingene i ethvert Præstegjeld i Vort Rige Norge skal holdes, saa dog alligevel, som Vi allernaad. ere komne udi Erfaring, at til de sædvanlige Sage-Thinge saa stor Mængde af Sager undertiden ere indstævnte, og Thingene saa nær efter hinanden indfalder, at det bliver Sorenskriveren, i hvor færdig han end maatte være, ganske umuligt paa saa kort en Tid, som Thinget i det Præstegjeld varer, alle de indstævnte Sager at kunne forhöre og paakjende; da, paa det Retten kan have sin tilbörlig Fremgang og Dommeren desbedre Tid at overveie Sagerne, have Vi allernaad. bevilget og tilladt, at, naar Sorenskriveren ikke kan overkomme at paakjende alle de til det Thing indstævnede Sager, det da maa staae hannem frit for, de overblevne Sager til en anden beleilig Tid, paa det ordinaire Thingsted at udsætte, som Parterne paa Thinget eller ved Stævne-Vidner behörigen skal tilkjendegives; dog haver vedkommende Dommere lovmæssigen i agt at tage, at de i rede og klare Gjelds-Sager ikke Nogen til Skade sin Ret des formedelst forhindrer eller opholder, men derhen seer, at, næst Vore egne Sager, deslige Gjelds-Sager vorder foretagne og til Dom befordrede. Skulde og Nogen, som til det sædvanlige Thing efter Loven er vorden indstævnt, med sit Tilsvar udeblive, kan hannem gives Lavdag til det berammede Udsættelses-Thing, hvilken Lavdag skal forkyndes for den Indstævntes Bopæl, ligesaa lang Tid forud, som Loven foresiger om Stævninger; mens Laugmændene skulle ingenlunde være tilladte, slige Udsættelses-Laugthinge at beskikke, men fremholde Laugthinget, saa længe de indstævnte Sager varer, eller og efter Sagernes Beskaffenhed give Lavdag og

1735. 19. August. Udsættelse derudi til næste Laugthing efter Loven. — 9) Dersom det befindes af Overdommeren, at nogen Dommer eller anden Rettens Middel har forholdt en eller anden Part sin Dom eller Forretning beskreven, saa at han ikke i rette Tide derpaa har kunnet anke, og vedkommende Parter inden tre Maaneder, efter at de har faaet Dommen eller Forretningen beskreven, derpaa erholder Vores allernaadigste Opreisning og Sagen til höiere Ret indstævner, da skal Lovens 1. Bogs 6. Capit. 12. Art. ikke befrie den Dommere eller Rettens Betjente for at staae til rette, naar han ved Sagens Indstævning er i Live, saaledes, som han ellers efter Loven kan have fortjent, omendskjöndt deres Domme eller Forretning ikke i Tide er bleven paastævnt, naar Vores allernaadigste Opreisning til Sagens Indstævning nogen Mand er bleven meddeelt. — 10)[1] Naar det maatte hænde, at Höiesteret og Ober-Hofretten, eller anden Oberret, formedelst en og anden Aarsage, kunde blive anlediget, at afvise den indstævnte Sag til ny Paakjendelse, eller og lovligere Forfölgning, og Ober- eller Underrettens Dom imidlertid kunde have overstaaet sine Fatalia og Appellationstid efter Loven: saa ville Vi dog hermed allern. tillade, at Sagsögeren, som finder sig ved den ergangne Ober- eller Underrettesdom fornærmet, desuagtet, og uden at gjöre allerund. Ansögning om Vores allern. Opreisning, for vedkommende Overdommere paa ny maa indstævne den paaklagende Dom, naar saadan Indstævning skeer inden sex Maaneder efter Höiesterettes og Ober-Hofrettes Hjemviisningsdomme, og tre Maaneder efter andre Ober-Rettes Hjemviisningsdomme ere blevne afsagde. — 11) Naar nogen Underrettesdom er overgaaen En eller Anden, som hans Liv eller Fængsel paa Livstid betræffer, og samme indstævnes for Oberretten til Confirmation, og det befindes, at ingen Stævning paa Delinquentens

[1]) Reskr. 19. Decbr. 1749.

Side til Dommens Forandring er udtagen; da maa dog derpaa af Overdommeren, saavel til hans Frelse, som til hans Nakdeel kjendes, endskjöndt Stævning paa hans Side er forsömt; men til slig Uorden herefter at forekomme, da skal for Underretten et Forsvar paa Delinquentens Side beskikkes, som iagttager at Stævning i rette Tide til Oberretten vorder udtagen, saafremt han ei vil staae til rette for al den Ulempe og Ophold, som deraf kan aarsages, eller ved nogen mislig Procedur paa hans Side forvoldes. — 12) Ingen Rettens Betjente, Dommere eller Skrivere overalt i Norge, maa understaae sig, under Tiltale af Generalfiscalen paa deres Embedes Forbrydelse, at hentyde den af Vores salig Herr Fader, höilovlig Ihukommelse, allern. udgivne Forordning af Dato 3. Martii 1730 til videre Forseigling og Skriverpenge, end efter den Taxt, som Loven tillader, de alene undtagen, som særdeles kunde være allern. bevilgede, at tage lige ved Rettens Betjentere i Vores kgl. Residentsstad Kjöbenhavn, efter Reglementet af 22. Martii 1684. Ei heller maae Rettens Betjente understaae sig at forklare Lovens 1. Bogs 23. Cap. 3. Art. derhen, at de sex Skilling, som er tillagt for Paaskrifter paa Kalds-Sedler til Böyde- eller Birkething at tage, skulle vedkomme Stævningsmænd og ikke dem, for derved deres Salarium ved Lavdag eller Opsættelses Beskrivelse, efter en saa kaldet Praxin at foröge, men Loven og ikke nogen Sædvane derudi stricte at fölge; og naar nogen Lavdag, hvorved Vidner eller nogen Part forelægges at möde, under Faldsmaal, bliver tagen beskreven, da skal ei videre derfore til Skriverlön tages og gives paa Landet, end som efter Lovens 1. Bogs 23. Cap. 5. Art., ligesom Forelæggelsen er fuldskreven til, og i Kjöbstæderne efter den paafölgende Lovens 14. Articul. — 13) Ligesom Vores Norske Lovs 5. Bogs 3. Cap. 10. Art. foreskriver, at Sorenskriveren, som med otte uvillige Mænd i Odels-Sager skal kjende og dömme, ikke maa være nogen af Parterne beslægtede:

1735. 19. August.

1735. 19. August. saa ville Vi og allern. have befalet, at naar Commissarier udi Odels-Sager allerund. ansöges, der da ikke maa foreslaaes Nogen, som enten af Parterne ere besvogret eller beslægtet, men de, som staaer udi Vores Civiltjeneste og Character, ville Vi dertil særdeles skulle bruges, eller og, om ingen af dennem kan være at bekomme, da de, som ere vederheftige og bekjendte gode Mænd; og maa ingen Procurator som Commissarius sig lade bruge, saa længe han i det Embede forbliver, de Procuratores undtagen, som ere beskikkede af Os, at gaae i Rette for Vores almindelig Höiesteret, tilligemed dennem, som virkeligen maa gaae i Rette for Vores Ober-Hofret i Norge, hvilke Vi ville skal boe Christiania saa nær, hvor Ober-Hofretten holdes, at de, naar Vores Stadtholder dem befaler, kan, hver efter sin Tour, paatage sig forefaldende Delinquent- og andre Sager, hvorudi Actores eller Forsvarer skal beskikkes; og naar de bevilgede Commissions-Sager befindes af den Beskaffenhed, og ikke af nogen synderlig Vidtlöftighed, at de jo ved den ordentlige Rettergang beqvemmeligen havde kunnet afgjöres, særdeles imod Bönder; saa bör den, der taber, ei dömmes udi större Bekostning, end for Underretten kunde have medgaaet, om Sagen der var bleven paakjendt, alt efter Lovens 1. Bogs 5. Cap. 31. Art. — 14) Paa det Vores Lovs 1. Bogs 9. Cap. 8. Art. med Sikkerhed kan vorde efterlevet, da ville Vi allernaadigst hermed have befalet, at ingen, uden for sig selv, sin Myndling, Frænde eller Hosbonde, fölgelig Lovens 1. Bogs 9. Cap. 14. Art., enten paa Landet eller i Kjöbstæderne, maa herefter tilstedes eller antages at gaae i Rette i Vort Rige Norge, med mindre de enten af Vores elskelige kjære Herr Fader, salig og höilovlig Ihukommelse, og Os allern. ere blevne beskikkede, eller og af Övrigheden enhver i sit Stift, Amt eller Bye dertil forordnede, og skal enhver Procurator, som for Ober-Hof-Retten comparerer, eller herefter derom vil gjöre allerunderd. Ansögning, forsyne sig med Vores Stadt-

holder i Norge og andre Vedkommendes Paategning, at efter foregaaende Examen deraf kan sees, om hans Tjeneste gjöres fornöden, og om han findes duelig og beqvem til Procurator-Embede at forestaae, paa det man alle Tider om deres Capacitè, skikkelige Forhold, gode Navn og Rygte, samt redelige Opförsel, kan være forsikkret; mens om en Bonde, eller andre eenfoldige Mænd, skulle af Övrigheden begjere en i Thinglavet bekjendt oprigtig og bosat Mand, til at tale for sig udi een eller anden Sag, som for Retterne skal udföres, og samme Person ikke staaer udi nogen virkelig Tjeneste hos samme Steds Foget eller Sorenskriver: da, naar det er Övrigheden bekjendt, at han for billigere Betaling, efter Parternes Vilkaar, bliver at erholde, og kan betjene dennem: saa maa det i den Henseende af Övrigheden bevilges, og ellers ikke, helst siden Vi allern. ville, at alle Procuratores skal staae Parterne til Ansvar, om nogen Forsömmelse, ulovlig Udflugt, Forseelse, Uendelighed og Vidtlöftighed, Parterne til Skade og Forliis, ufornöden Bekostning eller Sinkelse i deres Rettes Fremme ved deres Procedur udi en og anden Sag skulde befindes, hvorpaa Dommerne under samme Sag, tilligemed ved Dom i Sagen, skjöndt ei derfor er stævnt, skal kjende, naar derpaa af den lidende Part eller hans Fuldmægtig vorder sat i Rette, udi den paagjældende Procurators eller hans Fuldmægtiges Nærværelse for Retten; saa maa og Procuratorerne, naar de selv have Forfald, fremsende deres Fuldmægtiger for Underretterne og Overretterne (Ober-Hofretten undtagen, hvor de selv skal sistere sig), dog at de i hver Sag forsyner dem med Fuldmagt for Underretten, skrevet paa Sexskillings-Papir, og for de Retter, som ere lige med Laugthinget, paa Tolvskillings-Papir, med den Forpligt, at de ville være ansvarlige for Fuldmægtigens Procedur i den Sag. — 15) Og som Vi er kommen udi Erfaring, at adskillige, og mere end fornöden er, af de saa kaldede Vinkelskrivere og Böydeprocuratorer paa

1735. 19. August.

1735. 19. August. Landet skal befindes, der ikke af Övrigheden efter Loven ere forordnede eller haver Vores allernaadigste Tilladelse til at gaae i Rette: saa ville Vi hermed aldeles have dem afskaffede, saa at Ingen herefter for Andre maa gaae i Rette, uden i de Tilfælde, som i foregaaende Punkt tilladt er; derimod Magistraten, efter enhver Kjöbstæds Störrelse og Beskaffenhed, skal anordne een, tvende og i det höieste trende fornuftige, oprigtige og i Loven kyndige Mænd, dog i Christiania og Bergen flere, om der behöves, men ellers ikke, som kunne paa Anmodning tjene Godtfolk ved Bythingene i de der forefaldende Sager, saavel som skrive Suppliquer for dem, der boer eller opholder sig under enhver Kjöbstæds Jurisdiction; hvilke Suppliquer eller Memorialer, hvad enten de til Os, eller nogen af Vores beskikkede Övrighed indrettes, Concipisten tillige med Klageren skal underskrive, og om han nogen Memorial forfatter, uden den tilligemed at underskrive, da efter Vores höisalige Herr Faders udgangne Reskript til Stadtholderen i Norge, af Dato 14. Septembr. 1722, at straffes, förste Gang paa Vand og Bröd udi tre Uger, og anden Gang at være ugild til at betjene nogen Bestilling, eller at staae i Rette imod Nogen; hvilke Underrettes-Procuratores, som Övrigheden saaledes beskikker, skal nyde i Kjöbstæderne for hver Memorial til Os, Vores Collegier eller anden Övrighed, 24 Sk. lige imod Papiret, deslige Memorialer bör skrives paa, efter stemplet Papirs Forordningen af 23. Januarii Anno 1719, mens for Stævninger, Indlæg og andet de conciperer og reenskriver, paa et heelt Ark Papir 32 Sk. og paa et halvt Ark Papir 16 Sk., samt for hver Gang de for Nogen i Rette staaer og svarer, gives 32 Sk. Men vil Nogen med dem accordere om en Sag til Doms at udföre i alt for Underretten, da maa derfore, samt for hvis i Sagen skrives, ei höiere tages, end fra 1 til 2, 3 à 4 Rdlr., ligesom Sagen findes vidtlöftig til; hvorimod de ved Sagernes Drift opförer og forholder sig stricte efter

foregaaende Post. Mens for Oberretterne skal de, som nogen Procurator vil bruge, betjene sig af dem, som enten af Os dertil allern. ere beskikkede, eller og af Övrigheden forordnede, hvilke skal være tiltænkte, i hver Sag at indlægge en reen Special-Regning over alle i Sagen anvendte Omkostninger, hvorved og hans Salarium anföres, samt hvad han i Penge eller Vare herpaa oppebaaret haver; hvilken Regning da Oberretterne skulle skjönne og kjende paa; hvor da Procuratoren sin Appel ved Sagens videre Drift, og ellers, bliver uformeent, naar han med slig Dommerens Kjendelse ei finder sig fornöiet; i lige Maade naar nogen, enten af Os beskikkede eller af Övrigheden anordnede Procuratores, forlanges til Aastæds Sager at udföre, eller for noget Hjemthing at gaae i Rette i en eller anden Sag, da nyder han fri Befordringskab af den Part, som hannem forlanger, til og fra Thingstedet, foruden sit Salarium, saaledes som meldt er. — 16) Paa Landet skal Amtmændene i ethvert Fogderie anordne tvende eller flere, om det er fornöden, bekjendte bosatte og skrivkyndige Mænd, som kunde ved Suppliquer eller andre Memorialers Indretning komme Almuen til Hjelp, naar Sorenskriveren ikke boer dem saa nær, eller og, naar han i sit Embede maatte være henreist, og de Klagende sig ei for en eller anden Aarsags Skyld af hannem hertil skulde ville betjene, og det for halv Betaling, imod hvis i denne Forordnings 15. Punkt, Suppliqueskriverne i Kjöbstæderne tillagt er, af hvilke saaledes i ethvert Distriet beskikkede Mænd, Almuen, naar de ei ville bruge Sorenskriveren eller og ikke selv deres Tarv og Anliggende i Pennen kunne forfatte, skulle betjene sig, og ei af nogen anden; hvorimod disse Suppliqueskrivere, saavel i Kjöbstæderne som paa Landet, skal være forbundne at forfatte og medunderskrive Suppliquen udi sömmelig Stiil, og Sagen, som den er i sig selv, at andrage, uden Nogen med nærgaaende eller ærerörige Expressioner at angribe,

1735.
15. August.

1735. 19. August. saafremt de ei for slig utilbörlig Skrivemaade og personlig Angribelse, samt öiensjunlige Beskyldninger og Usandfærdigheder eller urigtige Andragende ville være samme Straf underkaste, som Hovedmændene, og at lide paa deres Ære, efter Sagens Omstændigheder, naar Övrigheden paa Justitiens Vegne dennem derfore vil lade tiltale, eller og den Paagjældende det under Lov og Dom paaanker, hvilket under Hovedsagens lovlige Drift skal paakjendes, enten det er Concipistens Forum eller ei[1]. — 17) Ingen Dommer maa understaae sig, enten selv eller ved Fuldmægtig at concipere eller forfatte Stævninger og Indlægger i de Sager, som for hannem vorder indstævnte og han selv skal kjende og dömme udi, under 50 Rdlr. Straf til næste Hospital förste Gang, anden Gang dobbelt, tredie Gang have sit Embede forbrudt;. skulde han og foröve den Dristighed, at antage sig begge Parternes Sag, og skrive Stævninger og Indlægger for dem begge, skal han uden al Naade miste sin Bestilling, og desuden være Vores Generalfiscals Tiltale undergiven, til Straf paa Ære og Boeslod; saa maa ei heller nogen Foget eller hans Fuldmægtig sig dertil lade bruge, uden det skeer paa Vores eller Justitiens Vegne, hvortil han af Övrigheden skal være befalet, eller og det ham selv eller hans Embede vedkommer, for ikke at ansees som han den gemene Mand til Trætte og Uenighed skulde ophidse; langt mindre maa Fogden antage sig nogen af Parternes Sag, og den enten directe eller indirecte for Retten at udföre, eller udföre lade, enten det skeer under den Forevending og Prætext, at ville veilede og forsvare den Eenfoldige, eller af anden Aarsage, saafremt han ikke derfor vil ansees og straffes: förste Gang, han derudi skyldig befindes, med 30 Rdlr., anden Gang dobbelt, og tredie Gang tiltales af Generalfiscalen og straffes paa hans Embede; men dersom Nogen af den gemene

[1]) For. 28. Decbr. 1792.

Mand paa Landet ikke selv skal kunne have Forstand til at anlægge og udföre deres Sager for Retterne, kan de dertil antage en af de anordnede Procuratores, om de dertil have Vilkaar og Leilighed, hvis ikke, da gjöre de Ansögning hos Övrigheden om en af de beskikkede Procuratores, de da efter Sagens Beskaffenhed og Requirentens bekjendte og beviislige slette Tilstand anordner hannem, uden Betaling Sagen at skulle udföre, eller og om en paa Landet i samme Thinglaug bosat, ærlig og lovkyndig Mand, som den Sag for dennem ved Retten uden Betaling kan udföre; mens naar Sagen vindes, eller og ved Dommen Omkostninger naaes, nyder de deraf billig Betaling. — 18) Vel tilholder Forordningen af 10. Septbr. 1701, at de Skiftebreve, som paa Landet forrettes, skal læses til Laugthingene; men som Vi ere komne udi Erfaring, at sligt hidindtil paa de fleste Steder ikke er skeed, deels fordi det skal falde besværlig og usikkert at faae Skiftebrevene til Laugmændene overalt befordrede, deels og for den Bekostning, som derved maatte være for Almuen, naar Laugmændene efter Loven, som for andre Breve at læse og thinglyse, skulle belönnes: saa have Vi i den Henseende for got befunden, herved at anordne og befale, at alle de Skiftebreve, som paa Landet forefalder, hvorved noget Odelsgods, Jordegods eller Aasæde, Nogen vorder udlagt, enten som Arv eller for Gjeld, de skal, saavidt Skiftebrevene derom handler, samt hvad Godset er udlagt for, af hver Steds Sorenskriver udi Thingprotocollen extraheres, læses og paaskrives til næste eller andet ordentlige Sagething, som efter Loven holdes, efter at disse Skiftebreve ere sluttede, og det under 10 Rdlrs Straf til Börnehuset i det Stift, som han boer; men det Skiftebrev, hvor intet fast Jordegods eller Aasæde er bleven udlagt, indföres, som sædvanlig, i Original-Skifteprotokollen, og ikke til Thinge at læses; for hvilken Sorenskriverens Umage, for deslige Skiftebreve at extrahere, indföre og læse,

1735. 19. August.

1735. 19. August. han da nyder fire Mark Danske og ei videre, som hannem forlods iblandt Skiftets andre Omkostninger vorder i Sterbboet godtgjort; derefter han Skiftebrevene strax til vedkommende Arvinger befordrer; men de Skiftebreve, som forrettes efter dem, hvor nogen fri Sædegaard eller Gods, enten som Pant i Gjæld, eller som Arv er bleven udlagt, de skal til næste eller andet Laugthing, hvorunder Godset er beliggende, efter at Skiftebrevene ere beskrevne, læses og paaskrives, og ligeledes extractviis deraf i Laugthingsbogen indföres, hvorudi Godset bestaaer, til hvem det er udlagt, med hvad Condition og for hvad Priis, imod den Betaling, som Lovens Pag. 202, Art. 12 (N. L. 1—23—12) bevilger, hvilket ligeledes forlods af Boets Midler udlægges af Skifteforvalterne, hvorefter disse Skiftebreve Vedkommende igjen tilstilles; skulde og Nogen ved Indförsel eller Udlægsforretninger blive nogen Sædegaard, Odelsgods og Aasæde, eller andet Jordegods udlagt, da skal deslige Forretninger, som ved Laugmændene, eller og ved Commissarier i deres Sted, forrettes, læses og paaskrives til Laugthinget; men til Hjemthinget, naar det er Udlægsforretninger, som af Fogden skeed er, og det til næste eller andet Thing, efter at deslige Forretninger ere fuldförte, alt paa den Maade og imod lige Betaling, som ovenmeldt tilladt er, og det under 10 Rdlrs. Straf for den, som Udlæg gjort haver, om han det forsömmer; hvorimod den Betaling, som Rettens Betjentere for slig Tillysning er bevilget, skal betales af Debitor, naar Exsecution skeer, paa det der i Fremtiden, naar en eller anden Dispute forefalder, enten om Odels Lösning eller om sligt Gods kunde være forpantet, siden det var udlagt, kan haves Oplysning for Alle og Enhver, som det maatte behöve; og om deslige Indförseler eller Udlægsforretninger for nogen Oberret bliver forandret, da skal den endelige Doms Sentence, som derom falder, ligeledes til Thinge læses og paaskrives. — 19) Vi ville allernaadigst, at alle Rettens Betjentere, som til Skifter at forvalte ere

1735. 19. August.

berettigede, skal herefter saavel i Kjöbstæderne, som paa Landet, holde sig Lovens 1. Bogs 23. Cap. 25. Art. (N. L. 1—23—27) efterretlig, og ikke derefter tage eller fordre mere i Skiftesalario, end een Rigsdaler af hver Hundrede, som Boets beholdne Midler bliver, naar al Gjæld, samt Skiftets Bekostning er fradragen, og det indtil 10,000 Rd., men ei derover, i hvor höit Sterbboets beholdne Midler end kunde belöbe, foruden den Skriverlön, som Loven bevilger; derimod Skifteforvalterne eller de, som ere Skifteskrivere, skulle være tiltænkte at forfatte Skiftebrevene fuldskrevne, ligesom og ved andre Acters Udstedelse skee bör, med 26 Linier paa hver Side, og uden nogen ufornöden Margen og Bredde paa Papiret at gjöre, saafremt de ikke vil staae til Ansvar og straffes af Overdommeren, under hvem deslige Forretninger staaer, naar derpaa vorder anket[1]; og som det ofte hænder sig, at der ved Skifters Holdelse, især paa Landet hos den gemene Bondestand, befindes, at Sterbboets beholdne Midler ikke bedrager sig til Noget, hvoraf Sorenskriverne deres Salarium kan regne; da, paa det de aldeles ikke for deres Reiser, Fortæring og Umage ved deslige Skifters Forhandling skal være ubelönnede, da tillade Vi allernaadigst, at der overalt paa saadanne Skifter maa tages pro Salario 32 Sk., foruden deres Skriverlön efter Loven, og ei videre at fordre eller tage, under hvad Skin det endog maatte være, enten for Skifteforvalterne, deres Tjenere, eller som Betaling for Arvetomtens Huse at besigtige, hvilket skal skee af de tvende Mænd, som Sorenskriveren haver med sig til Vurderingsmænd paa Skifterne, og det alt under deres Bestillings Fortabelse; saa skal og Sorenskriverne være forbundne at tage imod det Udlæg, som kan falde in Natura paa Skifterne for deres Salario, naar ingen rede Penge befindes i Boet, eller naar Arvingerne ikke vil eller kan indlöse Udlægget 14 Dage efter at det er

[1]) Plak. 9. April 1783.

1735.
19. August.

dem tilbuden; i lige Maade ville Vi, at Rettens Betjente i Vort Rige Norge maa nyde det samme Salarium udi Fallit- og arvelös Boe, som Forordningen af Dato 19. Januarii Anno 1692 har tilladt Rettens Betjentere i Danmark, og det paa den Maade, som Forordningen paabyder. — 20) Og som det ikke i Vores Norske Lov tydeligen er foreskreven, hvad Byfogderne eller Fogderne paa Landet, enten for Arrestforretninger, Udlægsforretninger eller de dertil udfordrende Reisers Bekostning, samt Beskrivelse maa nyde: da ville Vi, for al Misbrug derved at hæmme, allernaadigst have befalet, at dermed herefter skal forholdes saaledes, at for en Arrest- eller Seqvestrations-Forretning, som af Byfogderne i Kjöbstæderne eller af Fogderne paa Landet, enhver i sit District, gjöres paa Nogens Person eller Gods, maa de nyde til Salarium for Umagen, Reisen og for Forretningens Beskrivelse til Requirenten, naar det skeer hos dem, som ere i Rangen, 6 Rdlr., men hos andre Uprivilegerede ikke uden 4 Rdlr., hvilke Forretninger gives beskrevne paa et Ark stemplet Papir til 24 Sk., til hvem af Parterne, som det forlanger; dog skal den, hvis Person eller Gods der bliver arresteret, ikkun betale Skriverlön, ligesom for en Bythingsdom i Kjöbstæderne, og for en Hjemthingsdom paa Landet, naar han Gjenpart særdeles forlanger, og ei videre, i hvor vidtlöftig den end maatte være. — 21) Hvad Udlægsforretninger angaaer, som skeer hos de Uprivilegerede, da skrives de paa Dommen paa Exseeutionsstedet, og extraderes den, som fyldestgjör hvad Dommen hannem har tilforpligtet, eller naar dertil Udlæg gjort er; men om Dommen efter Loven Flere eller Andet betræffer, saa at den derfor ikke kan vorde den Paagjældende overleveret, hvorom Exseeutor forsvarligen bör at skjönne, da skal en Gjenpart paa 24 Sk. stemplet Papir under Exseeutorens Haand, hannem meddeles, i hvilket ommeldte Tilfælde Gjenparten forundes Vedkommende for 6 Sk. Arket i Skriverlön, hvoriblandt Dommens Sententz, hvorefter Exse

cutionen skeed er, indföres, som af Sagsögeren skal paaskrives, til et Beviis, at samme Dom er bleven efterlevet; og nyder da Byfogderne i Kjöbstæderne for sin Umage ved de Indförseler, som forefalder hos dem, som ere i Rangen, for hver Dag, han virkelig er i den Forretning, 1 Rdlr., og det i tre Dage, om det saa længe varer, saavel som for Forretningens Beskrivelse, ligesom for en Raadstuedom efter Loven og ei videre; mens naar Udlæg skeer hos Borgere og andre Uprivilegerede efter Dom, da nyder han ei mere for sin Forretning og Umage, end som dagligen 40 Sk., og det i tre Dage, om Forretningen saa længe varer, og ellers for Beskrivelsen halvt saa meget som for en Raadstuedom efter Loven, som i Udlægsforretningen skal specificeres; den samme Skriverlön han og bör nyde af Vederparten, naar Gjenpart af Forretningen til Paaanke for Oberretten forlanges. — 22) De Indförselsforretninger, som skeer paa Landet hos de Privilegerede, enten af Laugmændene selv, eller af Commissarier, som i deres Sted bliver udmeldede, de skal særdeles gives beskrevne til Sagsögeren paa den Sort Papir, som Forordningen om det stemplede Papir af Dato 23. Januarii 1719 befaler, og ligesom for en Laugthingsdom betales Skriver- og Forseiglingspenge, og ei videre, men Gjenpart deraf, naar nogen Anden den forlanger, ikkun at være paa tre Ark, hver Ark en halv Rigsdaler: saa nyder og Laugmanden, eller de begge, som i hans Sted Indförselen forretter, hver Dag fra de reiser fra deres Huus til Stedet, hvor Exsecutionen skeer, dagligen 3 Rdlr., dog saa, at ei flere Dage paa Reisen tilbringes, end den korteste Vei uomgjængeligen udkræver; men naar de Forretningen virkeligen antræder, da den förste Dag 6 Rdlr., den anden 5 Rdlr. og den tredie Dag 4 Rdlr., og saa intet videre, om Forretningen end skulde vare længere eller flere Dage; saa nyder de ei heller paa Hjemreisen nogen Diæt- eller Dagpenge, mens ikkun fri Föringskab paa fire Heste frem og tilbage, og hvor

1735. 19. August. Veien falder til Vands, da Flytning til Fornödenhed efter Veiens Leilighed; mens til Söes, og særdeles Nordenfjelds, forskaffes dennem en Otteringsbaad med 4 eller 5 Roerskarle; og ellers ved Indförsels-Forretninger i alt forholdes, ligesom udi Vores salige Herr Faders udgangne Forordning om Rettens Betjenteres Salarium af 24. Februarii 1708, dens 8., 9. og 10. Art., allern. foreskrevet er. Fogderne, som ved deslige Indförsels-Forretninger efter Loven skal være tilstede, nyder for hver Dag han reiser til Stedet for deres Besværing og Fortæring fire Mark Danske, og for hver Dag af de trende Dage, som samme Forretning varer, at nyde dagligen 1 Rdlr. og ei videre, foruden Skyds paa een Hest frem og tilbage. — 23) Naar Udlægsforretninger skeer efter Domme hos den gemene Bondestand, som Fogden med Mænd alene forretter, da nyder han ikkun for sin Fortæring, Umage, Skyds og Forretningens Beskrivelse, i alt tre Ort og ei videre, under hvad Skin eller med hvad Navn nævnes kan; mens hos Uprivilegerede, som Embedsmænd eller og Proprietarier, nyder han herforuden for Forretningens Beskrivelse halvt saa meget som for en Underrettesdom paa Landet; ellers i alt hermed at forholdes efter den eiterede Forordnings allegerede Articul; desuden tillægges Vurderingsmændene for deres Möie, hvad Loven dem bevilger, som alt i Forretningen skal specificeres. — 24) For Udmeldelse til Vurderingsmænd paa hvert Skifte, som paa Landet forefalder, nyder Fogden 16 Sk. og ei videre, ligesaa 16 Sk. naar Nogen til Besigtelsesmænd af hannem forlanges anordnet; men til Beskikkelses eller Stævnevidner tillades hver Mand at bruge og tage hvilken Bosat han godvilligen kan formaae; og naar det ikke skee kan, da skal Fogden eller Lehnsmanden uden Betaling udmelde tvende Mænd, der for billig Betaling forkynder Beskikkelsen eller Stævnemaalet for Vedkommende. For Udmeldelse til Laugret, eller for at udnævne de Mænd, han selv tager med sig ved

Arrest- eller Udlægsforretninger hos Bondestanden, nyder han ligeledes intet; men hos andre Proprietarier eller Embedsmænd udenfor Rangen nyder han for disse Mænds Udnævnelse 16 Sk. og ei derover. Saa bör og Byfogderne nyde i Kjöbstæderne for Udmeldelse til Vurderingsmænd paa Skifter og til Besigtelses-Forretninger 2 Mark Danske; og som Byfogderne i Kjöbstæderne og Fogderne paa Landet ei nyder Noget for Mænds Anordning til Udlæg hos Borgere, Strandsiddere eller Bönder, saa skal dem derimod, naar Mænd til Indförseler hos de Privilegerede eller de Proprietarier, som noget Manufactur, Sav eller andet Brug er eiende, udnævnes, for saadan Umage tillægges ved hver Forretning en halv Rdlr. og ei videre. — 25) Endskjöndt Sorenskriverne paa Landet tilkommer at forrette de Skifter, som der forefalder, saa dog ville Vi allernaadigst, at hvert Steds Amtmand skal lade sig af Sorenskriverne give tilforladelig Underretning om Værgerne, som for de Umyndige paa Skifterne vorder satte, om de findes vederheftige og beqvemme dertil, saavel som aarligen paa Thingene examinere, om Sorenskriverne efter Loven har kaldet Værgerne til Rigtighed og om Börnemidlerne sikker er udsatte, og at derfore findes saa god Rigtighed, som skee bör, og Amtmanden saaledes at skal have nöiagtig Indseende, til de Umyndiges Sikkerhed og Beste, med Sorenskrivernes Forhold ved Skifterne og Værgemaalet; dog maa Amtmændene eller Sorenskriverne ikke selv sætte sig til Værge eller tage de Umyndiges Midler til sig, under et eller andet Skin, men mere see derhen, at de hos gode Værger, eller imod Pant udsættes paa Rente, og om det ikke skee kan, da at opbydes til Thinge, saaledes som Loven tilsiger; til den Ende Sorenskriverne skal være tiltænkte, inden 14 Dage efter at Skifterne ere sluttede, hvor det med Posten skee kan, eller og, naar förste Leilighed forefalder, at give Amtmændene tilkjende, hvad enhver Umyndig er tilfalden i Arv, enten det er Gods eller

1735. 19. August.

1735. 19. August.

Penge, og hvem der er sat til, eller derfore er nærmest, til at værge, eller haver Börnemidlerne i Hænde, hvorover ethvert Steds Amtmand skal holde en Protokol, som bliver ved Amtet, Successori til Underretning; men hvad Arvemidler, som falder ved de Skifter, som af Militaire forrettes, efter Forordningen af 14. Julii 1730, derfore tilkommer enhver Regiments-Chef at anordne Værger; ligesom det og skal være enhver Amtmand tilladt, at indfordre de Skifte-Protokoller, som i hans Amt (de Militaire undtagne) bliver holdte, og dennem hos sig udi god Forvaring, under Embedes Forliis, at lade forblive. Og naar saadanne Skifte-Protokoller ere fuldskrevne, da haver Amtmændene at authorisere andre i deres Sted; til hvilken Ende, naar de gamle Skifte-Protokoller næsten ere fuldskrevne, skal Sorenskriverne give det Amtmanden tilkjende, paa det han kan have en ny i Beredskab, og den straxen imod den gamle fuldskrevne udvexle, med et Ark stemplet Papir for og bag, til 1 Rigsdaler, som Sorenskriveren skal bekoste, hvilke Skifte-Protokoller tillige med de övrige Amtmændenes holdende Protokoller forbliver hos dennem under god og sikker Forvaring, indtil Vi allernaadigst anderledes tilsigendes vorder. Og skulle Amtmændene være pligtige til, hver Nyaar at indsende til Stadtholderen, eller höieste civile Övrighed i Landet, en Specification under deres Haand over hvad Protokoller til dennem samme Aar maatte være blevne sluttede eller indleverede, og nye i den Sted igjen indrettede. Hvor ingen Protokoller indkommer eller sluttes, forklarer de dog, under deres Haand, ingen Protokoller samme Aar at være sluttet eller til dennem indkommen; hvilke Specificationer Stadtholderen ved Archivarius seer i Archivet henlagte og gjemte, paa det Vi alle Tider herom kan have den fornödne Efterretning; og skal det være Archivarii Pligt, at paasee, det disse Specificationer i rette Tider indkommer og i Archivet henlægges. Laugmændenes Protokoller angaaende, da, naar de ere

fuldskrevne, forvares de samme hos Stiftbefalingsmændene, som skal være pligtige det at anmelde for Stadtholderen eller höieste Övrighed i Landet, ligesom forhen om Skifte-Protokoller er meldet. Hvorefter samtlige Vedkommende sig allerunderdanigst haver at rette. Thi byde Vi hermed og befale Vores Stadtholder i Vort Rige Norge, Grever, Stiftbefalingsmænd, Amtmænd, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle andre, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at dè den paa behörige Steder til Alles Efterretning strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Frederiksborg d. 19. August 1735.

1735. 19. August.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Amtmandens Collationsmyndighed. Frederiksborg 14. Oktobr. 1735[1]. — Norske Tegn. XXVI, 488b—489; Finn. Joh. Hist. Eccl. Isl. III, 496. Anm. a.

14. Oktbr.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Saasom det befindes, at Amtmanden paa Vort Land Island ved forefaldende Vacancer af Præstekald der paa Landet vocerer og kalder Præster, som med Collation af ham forsynede derefter af Biskopperne dertil blive ordinerede, og Vi allern. have funden for got at ville være underrettede om, til hvilke Præstekald paa Island Amtmanden kalder, om det er til alle Kaldene i Almindelighed, eller til nogle visse der paa Landet, saavel som og hvorpaa han grunder sin formenende Rettighed til at kalde Præster, naar Præstekald paa Island blive vacant. Saa er nu hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du om dette Forskrevne med Vedkommende corresponderer, og indhenter al fornöden Oplysning, saa og derom din allerund. Relation derefter til Os indsender. Dermed &c. Frederiksborg d. 14. Oktobr. 1735.

[1]) Reskr. 10. Mai 1737.

1735. 12. Decbr. **Forordning om de Deserteurer, som i Kongens Riger og Lande nogle Midler efterlade. Frederiksberg 12. Decembr. 1735.** — Publiceret paa Althinget 1736 og trykt i Althingsb. s. A. Nr. xi, 2. — Original-Aftryk hos Höpffner; Dansk og Tydsk i Qvart-Forr. 1735—1736, S. 160—164; Schou III, 219—220.

23. Decbr. **Forordning om Lovens Skærpelse imod temerè Litigantes, samt uretvise Dommere og Procuratores. Frederiksberg 23. Decembr. 1735**[1]. — Som en til Processen hörende Forordning anvendt i Island, men ikke der publiceret. — Siell. Reg. 55, 931b—935; Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1735—1736, S. 178—184; Schou III, 224—228.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V. Som Vi fra Vores Regjerings förste Tiltrædelse intet have ladet Os være höiere angelegen, end Justitiens uforhalede og retsindige Befordring, og i Særdeleshed, at hver Mand i de fra Underretterne til vedkommende Oberretter, heller og derfra til Vores Höiesteret indstævnte Sager maatte forhjelpes til retmæssig Endskab: saa have Vi dog med störste Mishag maattet fornemme, at de af Os dertil gjorte Anstalter ei endnu ere tilstrækkelige, at bringe den af Os intenderede Frugt og Nytte tilveie, saa længe paa den ene Side trættekjære Menneskers Ondskab og Modvillighed, samt egennyttige og uretvise Procuratorers Opholdelse og Lovkroge saaledes, som hidindtil skeet er, kan indvikle andre Vores kjære og troe Undersaattere i unödvendige Processer, heller og gjöre Sagerne, ved adskillige utilbörlige Paafund, mangfoldig forvirrede og uendelige; paa den anden Side, saa længe Underdommernes Egennyttighed, Vankundighed eller Partiskhed saa dristigen, som endeel hidtil gjort haver, tör spilde Parternes Ret, og den ved vrang

[1] For. 11. Aug. 1819.

og uforsvarlig Behandling saaledes forvirre, at den aldrig mere kan komme for Lyset, og de i det mindste nödes med störste Bekostning at söge for Höiesteret det, som de ved förste Instance kunde og burde have erholdet; hvorudover ei alene Sagernes Tal, som der for Os indstævnes, aarligen bliver saa stort, at de ei letteligen i de sædvanlige Sessioner kan afgjöres, men fornemmeligst Vore kjære Undersaatter udsues og forarmes, og Landet opfyldes med Uretfærdighed, ublue og oftest falske Eder og andre heraf flydende himmelraabende Synder; da, for at forekomme, saavidt mueligt, og med Tiden aldeles at udrydde al Anledning til saadan indsnegen Misbrug, have Vi for got anseet, ei alene herved alvorligen at igjentage alt hvad Vores Lov og de i Vore höistsalige Forfædres og Vores Tider udgangne Forordninger enten imod temerè Litigantes og trættekjære Partier, eller og imod uretvise og partiske Dommere, saa og imod onde og forföriske Procuratorer, byder og foreskriver; hvilket alt af Vore Oberretter, og fornemmelig af Vores Höiesteret, paa det allerstrengeste, om det end ei af Parterne kunde være paastaaet, skal efterdags iagttages; men desuden, og for saa meget kraftigere og snarere at hæmme alt sligt, ville Vi hermed, og befale allernaadigst som fölger:

1735. 23. Decbr.

1) At alle Dommere, være sig Under- eller Over-Dommere i begge Vore Kongeriger, skal efterdags nöie give Agt paa, om nogen af de for dem i Rette kommende Partier ubeföiet, og enten af Modvillighed eller pure Trættekjærhed har reist Proces, eller ladet det uden Fornödenhed dertil komme, da Enhver, som ved Dom i Sagen maatte findes saa aldeles ugrundet i sin Sag, at han ei alene taber Sagen, men endog dömmes til at give Contraparten Kost og Tæring, skal desuden tilfindes at betale til Vores Justits-Casse ligesaa meget, som Dommen og Seglet koster, enten det er for Under- eller Oberretter; er det for Vores Ober-Hofret i Norge, skal saadan en temerè Litigans tilfindes at betale til

1735. 23. Decbr. Justits-Cassen 10 Rdlr. og for Vores Höiesteret 24 Rdlr., hvorfra Ingen, som findes til at betale Omkostninger, skal befries, undtagen i Gjeldssager og hvad deraf dependerer, hvor Betalingen söges ved de i Loven foreskrevne Maader, og Gjelden ei nægtes, ei heller procederes om nogen Slags lovstridig Omgang, eller deslige Omstændigheder, som henhöre til Trættekjærhed eller unyttige Udflugter. — 2) Skulde nogen af Parterne befindes at have brugt saa lovstridig og selvraadig Adfærd, eller anden utilbörlig Omgang i Sagen, som, efter Loven og udgangne Forordninger, med Mulkt kan ansees, saa ville Vi ei alene hermed have befalet, at Saadanne efterdags endog skarpere og med mindre Forskaansel, end hidtil skeet er, for alle Retter i begge Vore Kongeriger skal mulkteres, men Vi ville ogsaa allernaadigst, at enhver Part, som for nogen Under- eller Oberret samt for Ober-Hofretten i Norge og Vores Höiesteret bliver tilfunden, for sit Forhold og Omgang i Sagen, at betale nogen Slags Mulkt eller Pengestraf, skal desuden og tillige betale ligesaa meget til Justits-Cassen [1], som ham i Mulkt er bleven paalagt, og disse Penge, ved Dommens Exsecution, under eet med Mulkten inddrives, dog at derunder ei forstaaaes Faldsmaale, ei heller de i Lovens 2., 3., 4. 5. og 6te Bog foreskrevne Böder eller andre Mulkter, som ei af Parternes Forhold i Sagen, men af andre deres Forseelser dependerer. — 3) Procuratorerne, enten de gaae i Rette for Under- eller Oberretter, eller og for Vores Höiesteret, skal af Dommerne nöie og med Flid tilholdes, at efterkomme alt hvad Loven, Forordninger, deres Eed eller og Höiesterets Patent og Instruction dennem foreskriver, og saa ofte deres Bröst derimod findes, dennem derfore med saa meget haardere Mulkt eller anden Straf ansee, efterdi de, som vil veilede andre, ei bör undskylde sig med nogen Slags Uvidenhed; og saa ofte nogen Procurator

[1]) Anordn. 16. Novbr. 1764.

1735. 23. Decbr.

mulkteres, skal han betale ligesaa meget, som Mulkten er, til Justits-Cassen, som paa samme Maade og under eet med Mulkten skal inddrives. — 4) Ihvorvel Loven har dicteret saadan Straf for Underdommernes Uagtsomhed eller Uretviished, som efter de Tider kunde eragtes for tilstrækkelige, saa dog, siden Vi daglig med störste Mishag maa fornemme Vore kjære og troe Undersaatters Klager over endeel Dommeres uforsvarlige og lovstridige Forhold: saa ville Vi allernaadigst, at efterdags enhver Dommer, hvis Dom for sin Overdommer enten hjemvises til lovligere Behandling, eller og som ugrundet, ulovskikket, uretviis eller med deslige Carakterer aldeles frafaldes, skal pro meliori Informatione betale, om det er ordinaire Underdommere, 2 Rdlr., og om det er en Oberret, hvis Dom saaledes, som sagt er, underkjendes, da betale enhver af dem, som Dommen haver underskreven, 10 Rdlr., alt til Justits-Cassen. Skulde nogen Dommeres Forseelse af Overdommeren befindes saa mærkelig, at han desuden enten til Omkostninger eller Mulkt burde condemneres, skal de derfor ingenlunde forskaanes, men desuden betale ligesaa meget, som Mulkten er, til Justits-Cassen. Skulde nogen Underdommer allerede tvende Gange for aabenbare Uretviished eller Partiskhed være mulkteret, han skal tredie Gang, uden al Naade, dömmes fra sit Embede; til hvilken Ende Secretererne i Vores Höiesteret og Ober-Hofretten samt Vore Landsdommere, Laugmænd og alle Oberretter skal holde en à parte Designation over Underdommerne, som mulkteres, og deri hver Gang indföre den over dem ergangne Doms Ord og Datum, for at give det siden Retten tilkjende, om og hvorfore saadan en Underdommere tilforn med Mulkt kan være anseet. — 5) Da det og lader sig ansee, at Commissariers Udbedelse, som forhen ikkun i visse vidtlöftige og fornödne Tilfælde, hvor Sagen for de ordinaire Dommere ei saa beqvemmeligen eller hastigen kunde udföres, har været brugelig, nu vilde geraade til et Slags Misbrug, idet Enhver,

1735. 23. Decbr. oftest uden ringeste Fornödenhed, söger om Commissarier, som Parterne formener at burde være dem mere end Retten forbundne, efterdi de af dem udbedes og lönnes, hvorved ei alene de ordinaire Retter og Dommere skeer store Afbræk, og uformuende Parters Ret iblandt lider, eller dog opholdes længere, end for det ordinaire Værnething skee kunde, foruden andre af saadanne Commissariers Misbrug flydende skadelige Fölger: da ville Vi allernaadigst, at efterdags alle Commissarier, som sig frivilligen til Commissioner har ladet bruge, skal, saa ofte deres Dom aldeles frafaldes, betale Enhver, som Dommen har underskreven, 8 Rdlr.; underkjendes deres Dom og Adfærd, som ugrundet, uforsvarlig, lovstridig, ulovskikket, eller med nogen anden Carakter, da Enhver 15 Rdlr. og derforuden, om de mulkteres, at betale ligesaa meget, som den dem dicterede Mulkt er, alt til Justits-Cassen. Og som Vi allernaadigst ville, at denne Vores allernaadigste Forordning og dens Bydende i alle Stykker, til allerund. Efterlevelse, skal tage sin Begyndelse fra den Tid, den Vedkommende paa ethvert Sted kan vorde tilhændekommen, for at blive paa behörige Steder vedbörligen iagttaget og publiceret: saa haver saavel alle Obersom Underrettes-Dommere, saa snart denne Forordning dennem er indhændiget, sligt strax for Stedets Stiftbefalingsmand skriftligen at give tilkjende, som det igjen til Vores Danske Cancellie haver allerunderdanigst at indberette, paa det om Forordningens Publication over alt kan haves den udfordrende Efterretning. Hvorefter alle Vedkommende sig allerunderdanigst haver at rette. Thi byde Vi hermed og befale Vores Statholder i Vort Rige Norge, samt Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle andre, som denne Vores Forordning under Vores Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til Alles Efterretning strax lader læse og forkynde, og

saa derover alvorligen holde. Givet paa Vort Slot Frederiksberg den 23. Decembris Anno 1735. 1735. 23. Decbr.

23. Decbr. **Reskript til Stiftbefalingsmanden og Biskopperne i Island, ang. Ægtefolks for tidlige Samleie. Frederiksberg 23. Decembr. 1735[1].** — Publiceret paa Althinget og trykt i Althingsb. 1736, Nr. xi, 3; ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1736; Norske Tegn. XXVI, 583; Fogtm. IV. 1, 330.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom udi Anledning af en Dispute, som paa Vort Land Island er forefalden, formedelst at Sognepræsten ved Skalholt Domkirke skal have vægret sig ved at administrere en Mand ved Navn Joen Salmonsen og hans Hustrue til Alterens Sacramente, för end de havde staaen aabenbare Skrifte, og det fordi, at Hustruen havde gjort Barsel 22 Uger efter at de vare ægteviede, er til Os indkommen din, Biskop Joen Arnesens allerund. Forestilling derom, med allerund. Forespörgende ang. de Personer der paa Landet, som enten siden at de ere blevne trolovede have sögt Seng sammen, og avlet Barn för end de ere indviede i den hellige Ægtestand, eller og hemmelig ligget i Lösagtighed, og ladet dem siden indvie i Ægteskab, saa at Barn er föd til Verden kort efter at de haver fuldbyrdet deres Ægteskab, om de skal udstaae aabenbare Skriftemaal eller ikke, saasom der i Landet skal være Disputer og diverse Meninger i saadan Casu, med videre samme Memorials Indhold, hvorover Vi have ladet indhente din, Stiftbefalingsmand Ocksens, allerund. Erklæring. Saa, til at ophæve samme Disputer, og paa det at der overalt kan være en Uniformité, give Vi eder hermed allern. tilkjende, at Vi allern. ville, at det hermed saaledes skal forholdes, nemlig: at de som ægte hinanden, naar de har begaaet Leiermaal tilsammen, maa, ligesom N. L. 6—13—1

[1]) Reskript 3. Juni 1763.

1735. 23. Decbr. tilholder, for aabenbare Skriftemaal være befriede, men Pengeböderne, som almindeligen paa Island skal være mindre end i Vores norske Lov, ville Vi at skal udredes efter den saakaldede Store-Dom, hvilken i Leiermaals-Forseelser skal have været Lov der i Landet, og hvorved Vi den 19de Februarii 1734 allern. haver befalet, at det, indtil videre allernaad. gjörende Anordning, i deslige Sager skulle forblive. Derefter I eder allerund. kan vide at rette, og indberettes Os fra enhver af eder, at I dette Vores allern. Reskript bekommet haver. Befalendes &c., Frederiksberg den 23de Decembr. 1735.

30. Decbr. **Forordning ang. det oprettede General Landets Oeconomie og Commerce-Collegium. Frederiksberg 30. Decembr. 1735** [1]. — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1736. — General-L. Oec. og Comm. Coll. «Forordninger», Nr. 177a, S. 1. — Dansk og Tydsk i Qvart-Forr. 1735—1736, S. 166—168; Rubr. hos Schou III, 233.

30. Decbr. **Reskript til Biskopperne, ang. aarlig Indsendelse af Fortegnelse over Födte og Döde. Frederiksberg 30. Decembr. 1735.** — Publiceret i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1736; ligelydende Reskript er udgaaet til Biskopperne i Danmark og Norge, hvoraf Uddrag hos Fogtm. IV. 1, 331; Gener. Land. Oecon. og Commerce-Collegii Protocol, indehold. «Kongelige Ordres, Missiver og Reskripter fra 1735—1770», Nr. 178, S. 1.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Befale Vi dig hermed allern., at du ved dette Aars Udgang fra alle vedkommende Sognepræster, saavel i Kjöbstæderne som paa Landet, indhenter tilforladelig Efterretning om alle i dette Aar Döde og Föde udi det dig allern. anbetroede Stift, og at du dernæst din udförlige Forklaring derom til Vores General Landets Oeconomie og Commerce-Collegio indsender; hvormed du ligeledes i

[1]) For. 21. Januar 1773.

Fremtiden ved ethvert Aars Udgang haver at fortfare. Dermed skeer Vor Villie. Befalendes dig Gud. Skrevet paa Vort Slot Frederiksberg den 30. Decembr. 1735.

1735. 30. Decbr.

Forordning angaaende den tilvoxende Ungdoms Confirmation og Bekræftelse udi deres Daabes Naade. Frederiksberg den 13. Januar 1736 [1]. — Sendt til Island og paabuden som Lov ved Reskript til Biskoppen i Skalholt 9. Juni 1741 § 7 (jevnf. Reskr. 15. Decembr. 1741), men findes ikke at være publiceret paa Althinget eller i Synodalforsamlingerne. — Siell. Reg. 56, 8—19; Original-Aftryk hos Höpffner, 2 Ark, 4to; Qvart-Forr. 1736—1737, S. 14—29; Schou III, 241—249. Paa Islandsk findes 2 Aftryk: 1) «Forordning um uppvaxandi Barna Confirmation og Staðfesting í þeirra skírnar-sáttmála». Khavn hos Höpffner, 2 Ark, 4to. 2) Forordning áhrærandi uppvaxandi úngdóms Confirmation og Staðfesting í hans Skírnarnáð». Hólum 1749, med Extrakt af Reskr. 29. Mai 1744 om Confirmationen, ialt 2 Ark i 4to. Den Holumske er iövrigt ordret Aftryk af den Höpffnerske.

1736. 13. Januar.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V., at, saasom Vi efter god og grundig Overlæggelse, som og efter nogle af Vores Biskopper, efter Ordre, allerunderd. til Os indgivne Betænkning, have fundet, at det kunde være Vore kjære og troe Undersaatter, og især den opvoxende Ungdom, til Gavn og Opbyggelse, i Fald den alt for temmelig lang Tid siden hidset og her i Christenheden indförte, ja og i mange evangeliske Menigheder, særdeles udi Vore egne Herlugdömmer og Herskaber, allerede brugelige Börns Confirmation, eller offentlige Bekræftelse udi den dem i Daaben skjenkte Naade, de Börns nemlig, som förste Gang ville gaae til Herrens Bord, ogsaa blev introduceret og kom i Gang udi begge Vore Riger Dannemark og Norge, endeel paa det man desmere kunde forberede Ungdommen til saa helligt et Værk, som Alterens Sacramentes

[1]) Reskr 29. Mai 1744; For. 25. Mai 1759.

1736. Brug er, saavel som med Eftertryk opvække dem til
13. Januar. bestandig Troskab i den Naade, som de have annammet i Daaben, men endeel og, at man kunde erindre de Fuldvoxne om den Pagt, de ere traadne i med Gud udi Daaben, og det Löfte deres Faddere der have gjort for dem, og man paa saadan Maade kunde faae den ganske Menighed sin Pligt alvorligen indskærpet, og kunde give dem en herlig Anledning til nogen god og frugtbarlig Opbyggelse i deres Christendom: saa er det Vores allernaadigste Villie og Befaling, at dette christelige, gamle, opbyggelige og priselige Værk paa denne Maade, som her er foreskrevet, skal indrettes udi alle Menighederne i begge Vore Riger, og at der bestandig skal holdes derover, nemlig:

1) Skal Börnenes Confirmation og Indvielse, saavel som deres offentlige Examen og Prövelse, være en almindelig Regel og skyldig Pligt, som alle Börnene udi Menigheden, ingen undtagen, af hvad Stand og Condition de end maatte være, skal nödvendig være bunden til, paa det ikke Persons Anseelse skal gjöre nogen Splid udi Menigheden. — 2) Skal ingen Börn til Confirmation blive antagen, hvilke ikke tilforne ere blevne holden til Skole og underviste udi de nödvendigste Christendoms Stykker, eller hvor der endnu ikke ere nogle offentlige Skoler blevne indrettede udi Menigheden, der maa de dog först af Klokkeren, eller et andet beqvemt Menneske, være anförte til at kjende Gud, förend de tilsidst af Præsten blive catechiserede, examinerede og confirmerede. — 3) Og som mange Forældre her udi ofte forglemmer deres Pligt, at de ikke i Tide lader deres Börn undervise, saa skal Læreren udi Menigheden vel give Agt paa, om saadanne Börn, som snart tænke til at gaae til Guds Bord (hvilke han og i Tide maa gjöre sig et Register over, saavidt muligt er), af deres Forældre ere blevne holdte til Skole, og i Fald de der udi ere forsömmelige, dennem da der udi opmuntre; men i Fald de paa ingen Slags

1736.
13. Januar.

Maade have villet lade deres Börn undervise, og Börnene, naar de kommer frem, blive befundne udygtige, da skal Læreren afholde dem fra Confirmationen, indtil de have faaet nogen bedre Underviisning. — 4) Skal Læreren selv, ikke alene udi de ordinaire Examinibus udi Kirken, ved Spörgsmaal og Gjensvar fornemmelig og frem for andre öve den Ungdom, der fremstilles til Confirmation, men endog udi det Aar tilforn, för end han mener de vil komme, undertiden, ligesom hans Embedes Omstændigheder kan taale, lade dem komme til sig i sit Huus, for at undervise dem i deres Christendom, og det saaledes, at de ikke alene blive anförte til at fatte den bogstavelige Mening af de fornödenste Troens Artikler, men endog blive opmuntrede til at faae fat paa den levende Kundskab der af, og at före dem i Övelse, paa det at Ungdommen kan, ved det Guds Sandheder blive dem ret opvækkelig og alvorlig forestillede og indskærpede, opvækkes til at give Sandheden Rum, og de maa derved bringes til en ret Smag og aandelig Erfaring til at efterfölge den i deres Liv og Levnet, og saa med et Ord bringes til en sand Hjertens og Sinds Forandring. — 5) Hvad Tiden til Confirmationen angaaer, saa bliver, efter den förste Kirkes Exempel, den förste Söndag efter Paaske, Qvasi modo geniti kaldet, dertil forordnet, men hvor Menighederne ere store, kan endnu den förste Söndag efter Michaelis, eller og, hvor Menighederne ere overmaade store, maa ogsaa den förste Söndag efter Nytaar dertil bestemmes; og haver Læreren efter sin Skjönsomhed at see derhen, at ikke alt for mange blive antagne til Confirmation paa eengang, og at derved mere bliver reflecteret paa deres Dygtighed, end paa deres Aar. Paa disse til Confirmationen forordnede Dage skal Præsten, den Dag Confirmationen skal forrettes, indrette sin Prædiken paa det allerkorteste, saa at Gudstjeneste med Prædiken, Sang og Confirmation, i alt kan være til Ende paa den ellers sædvanlige Tid, at

1736. 13. Januar.

ikke Menigheden skal vorde opholdet, eller tage Anledning at gaae af Kirken, förend Confirmationen og al Gudstjeneste er til Ende; til hvilken Ende Vi allernaadigst ville, at ingen Communion, paa de Dage Confirmationen forrettes, skal være, men i Vores Kongelig Residentsstad Kjöbenhavn, og saadanne Steder, hvor Menighederne ere store og hvor det kunde behöves, kan da Communionen, i Steden for til Höimesse, paa samme Dage forrettes til Froprædiken. — 6) Naar den Tid paa Aaret nærmer sig, da Confirmationen og Bekræftelsen udi Daabens Naade skal vorde foretaget, skal Forældrene i Tide lade Læreren vide, at de haver Börn, som skal til Confirmationen, men han skal lade dem komme til sig i sit Huus, at han kan erfare hvorledes de ere grundede i deres Christendom, og dennem derudi examinere og undervise; hvor mange Uger för Confirmationen saadant skal skee, overlader man billig til enhver Læreres Skjönsomhed, at han maa vide at rette sig efter de Omstændigheder, hans Menighed staaer udi, og eftersom deres Trang udkræver; men i det mindste skal saadant skee et Fjerdingaar forud, og tvende Gange i enhver Uge. Paa de Steder, hvor ikke to eller flere Prædikener indfalder, eller Embedets Forretninger ikke ere saa mange, kan Læreren tage Börnene om Söndagen efter Prædiken, og i Fasten efter Passions-Prædikenen i Ugen, hjem i sit Huus, og dennem der undervise, saasom Börnene ofte ere meget langt fraværende, og de andre Dage have deres Arbeide at forrette. — 7) Hvad Underviisningen i sig selv angaaer, da maa Læreren derved beflitte sig paa största Tydelighed og Venlighed, og at han, naar han fremsætter de guddommelige Sandheder, da immerfort lader löbe nogle Opvækkelser ind med til at öve sig flittig derudi, spörger Ungdommen iblandt ad, om de ikke har erfaret og mærket noget af den eller den Sandheds Kraft paa deres Sjæle; og ligesom han dem alle tilsammen underviser, saa bör han nu og da

tage et og andet Barn for sig især, og spörge det om sin Sjæles Tilstand, hvad det mærker hos sig af Omvendelse og Tro, og i Fald han veed om et eller andet Barn, hvad Synder det især kan være tilböieligst til, og hvad særdeles Omstændigheder det kan staae udi, saa maa han af forbarmende Kjærlighed foreholde samme Barn sin Sjæls elendige Tilstand, og enten give det Anledning til en sand Omvendelse, eller og stadfæste det udi det Gode. — 8) Skulde Læreren, efter noksom Underviisning, finde, at de eller de Börn ikke vare i den Stand, at han kunde lade dem komme til Confirmation, bör han i al Venlighed forestille dem og deres Forældre saadant, overbevise dennem derom, og raade dem at sætte saa vigtig Værk op til næste Tid igjen, og saafremt de ikke vil lade sig bevæge med det Gode, da vise dem bort, dog med den Forsigtighed, at hvad han udi dette Fald gjör, han altid er vis paa, det at kunde forsvare, saasom Barnet eller dets Forældre kan paa behörige Steder besværge sig over Læreren, saafremt de finde sig aabenbare af hannem graverede. Men de Börn, som han finder dygtige og beqvemme, dem skal Læreren, naar det nærmer sig imod Confirmations-Dagen, undervise om Confirmationens Natur, Beskaffenhed og Vigtighed, at de nu selv skal igjentage og stadfæste den Pagt, som Fadderne ved deres Daab have gjort for dem, og at de nu i disse Dage vel maa pröve sig for Herren, hvorledes de have holdet deres Daabes Pagt, og om de befinde sig i den Stand, som Gud ved Daaben haver sat dem udi, saasom de ellers ikke vare værd at komme frem for Herren og for nogen christen Menigheds Ansigt. — 9) Læreren haver 8 Dage tilforn at give Menigheden den forestaaende Confirmation tilkjende; men paa Confirmations-Dagen skal han selv med Flid tage Anledning udi sin Prædiken til at tale om denne Sags Vigtighed, og at opvække den ganske Menighed til en hjertelig Forbön for dem, som da skal

1736. 13. Januar. vorde confirmerede, til hvilken Ende han bör selv paa Prædikestolen paakalde Gud, tillige med Menigheden, udi en bevægelig Bön. — 10) Naar Confirmationen skal angaae, da skal efter Prædiken, og strax för den gudelig Confirmations Forretning, begyndes at sjunges: „I Jesu Navn skal al vor Gjerning skee", eller: „Kom Gud Skaber, o Hellig-Aand". Derpaa lader Læreren Börnene op for Alteret, eller og han gaaer ned paa Kirkegulvet, og lader Drengene staae paa den ene, og Pigerne paa den anden Side, saa begynder han da denne hellige Forretning med en hjertelig Bön, holder en kort Tale, uden vidtlöftig Haranguen, saasom hans Embede da fornemmelig er, ved Spörgsmaal, at give Börnene Anledning til at gjöre den ganske Menighed rede for det Haab, som er udi dem; men udi Overhöringen i sig selv gaaer han enten Catechismi fem Hovedparter igjennem, eller han tager Saliggjörelsens Orden for sig, eller og Pænitenses Parterne, og söger at faae dem de övrige Troens Artikler indpræntede. Herpaa gaaer han fra Barn til Barn, og ikke af Passion eller Affecter gaaer et eneste forbi, saasom hvert Barn maa lade Menigheden höre, hvad det haver lært; er der et Barn, som ikke kan svare til et eller andet Spörgsmaal, da gaaer han det forbi, og spörger det andet derom, som staaer næst ved, og det uden at beskæmme det andet Barn med noget Ord for Menigheden, saasom Læreren ved dette hellige Værk overalt maa entholde sig fra al Partiskhed og Persons Anseelse; og formærker han, at Börnene ikke svarer tydelig og forstaaelig nok, saa opmuntrer han dem med Sagtmodighed til at tale frit, höit og saa Folk kan forstaae det. — 11) Naar Examen er forbi, da gaaer Læreren til Confirmationen i sig selv; til hvilken Ende han foreholder Börnene, hvor vigtig deres Daabes Pagt er, giver dennem tilkjende, at de nu selv skal igjentage det, som Fadderne, ved deres Daab, forhen have tilsagt og gjort Gud Löfte om paa deres Vegne, og

sligt opvækker han dem til vel at betænke. Derpaa tilspörger han enhver i Særdeleshed, om han af ganske Hjerte forsager Djævelen og alt hans Væsen og alle hans Gjerninger (hvilket maa först vel forklares, hvad det haver udi sig); dernæst, om han af ganske Hjerte troer paa Gud Fader, Sön og Hellig-Aand (efter at han först vel haver forklaret den saliggjörende Troes Natur og Egenskab); for det tredie, om han vil blive udi saadan sin Daabes Pagt indtil sin sidste salige Ende; saa maa han saadant med et tydeligt Ja stadfæste og bekræfte, og give hannem sin Haand derpaa; naar Confirmandus saadant haver gjort, lægger Læreren, efter Christi Exempel, hans Haand paa Barnets Hoved og gjörer han omtrent saadan en kort Bön: „Den Treenige Gud, som fordum haver antaget dig til sit Barn udi den hellige Daab, og gjort dig til en Arving til det evige Liv, Han vilde opholde dig udi saadan sin Daabes Naade, indtil din salige Ende; Han give dig Bestandighed i din Tro, din Sjæl til Salighed." — Naar saadan Indvielse er skeed ved ethvert Barn, holder Læreren en kort Tale, og viser derudi Börnene, först hvad de nu have gjort og givet Gud Löfte om, og at saadant er en formelle Eed for Herren, hvorudover de saa meget mere ere forpligtede til, desto troligere og fastere at holde den fornyede Pagt, saa og aldrig nogen Tid at forlade den sande evangeliske Religion, eller i deres Liv og Levnet at vige af fra de Sandheder, derudi indeholdes, hvilke de nu har bekjendt, og svoret sig til; for det andet skal Læreren opvække de kjære Börn til en sand hjertelig Taknemmelighed imod Gud, for den Naade, som Gud dennem udi deres Daab haver ladet vederfare, og for den dem nu forlenede Kundskab om den rette Vei til Livet, og at dennem nu og skal vederfares Naade, at de maa annammes iblandt deres Tal, som nyder Sted ved Jesu Bord; for det tredie formaner han dennem og hjertelig til, vel at betænke deres Daabes Pagt, den

1736. 13. Januar.

1736. 13. Januar.

de nu haver gjort Eed paa, og at lade al Verden see og kjende, at de ere blevne Guds Bundsforvante, og til den Ende at lade deres sande levende Troes og en retskaffen Christendoms Lys skinne og lyse for al Verden, at de maa see deres gode Gjerninger og prise deres Fader i Himmelen. Hvad Tid de confirmerte Börn derpaa kan gaae til Guds Bord, det maa overlades deels til deres egen Attraae og Drift, deels til deres Forældres Villie, men deels ogsaa til deres Læreres Godtbefindende, og omendskjöndt Læreren vel maa raade Börnene, at de endnu fremdeles skulle komme i Catechisation med andre Börn, saa forundes dem dog derudi deres Frihed; men dertil skal Læreren hjertelig formane og forbinde alle confirmerte Börn, at de aldrig uden sand Prövelse og Forberedelse komme frem til Herrens Bord, og at de for alting stræber efter udi Omvendelse og Bön at bringe det dertil, at de den förste Gang maa gaae dertil med en inderlig Hjertens Bevægelse, saasom saadant vilde give en kraftig Indtryk i deres Sjæle, saa længe de levede. Er der flere end een Lærere udi Menigheden, bliver Börnene ved Confirmationen givet den Frihed, at de maa gaae til Skrifte hos hvilken Lærere de vil; naar denne Forretning med Börnene er til Ende, skal Læreren opmuntre den ganske Menighed til hjertelig Taknemmelighed, og Lov og Priis for den herlige og store Naade, som disse Börn er vederfaret, saavel som og til en andægtig Forbön for disse kjære Börn, at de maa voxe og blive bestandig udi alt Godt; fremdeles giver Læreren samtlige sine Tilhörere en Opvækkelse i Samvittigheden, hvor vidt de vel har holdet det Löfte, de fordum have gjort ved deres Daab, opmuntre dem til at omvende sig, og efter Jesu Villie at blive som Börn; Forældrene formaner han hjertelig, at de skal takke Gud for deres Börn, at de skal styrke den nem udi alt Godt, at de skal holde dem til at komme i den offentlige Catechisation, og altid gaae dem for

1736. 13. Januar.

med et godt Exempel, og for ingen Deel med forargelige Ord og Gjerninger drive den værdige Hellig-Aand, som nu hviler paa deres Börn, ud af deres Hjerter, og derved blive til Sjæle-Mordere. Hvorpaa han skal slutte alting med en hjertelig Bön, saaledes som efter fölger:

„Evige og almægtige Gud, vor Herres Jesu Christi og vor Fader, af hvilken al Faderlighed kaldes i Himlene og paa Jorden; vi böie Knæ for dig og tilbede din faderlige Kjærlighed, med hvilken du hidindtil haver elsket og herefter vil elske os. Dine Velgjerninger ere flere end at vi ret kan tælle dem, og större end at vi nok kan takke for dem; at vi leve er din Godhed, at vi have et Liv, bedre end dette, ivente, er din Miskundhed; du oplærer os i dette Liv til det andet, som din Sön fortjente os, og did din Aand veiviser os; vi vare neppe indkomne i Verden, för du rensede os, ved Vandbadet i Ordet, af den Besmittelse vi bragte med os; du lovede at være vor Fader, at annamme os, som din Söns Brödre, du gav os din Hellig-Aand til Pant og Forsikkring om din Kjærlighed og den de Helliges Arvedeel, der for os er til Beste hos dig, vi lovede derhos at forsage din og vor Fjende, at skye alt hvad der kan være stridigt imod din Ære og vor Salighed. Du haver holdt dit Löfte, thi vi finde dig en magelös Fader indtil denne Dag; men hvorledes vore Löfter ere efterlevede, sligt er dig alene best bekjendt, thi vel vide vi os at være Syndere, men du veed dog flere og större Synder med os, end vi selv vide. — Da vi forbandt os til dig, imod at du virkede Troen i os og gav Aanden til os, vare vi endnu spæde og umyndige, vi vidste ei engang Forskjel imellem vor höire og venstre Haand, dog var det dig behageligt at vi, endskjöndt som smaae Börn, skulde komme til dig, thi du vilde forsikkre os om den Ret, som vi, af din Naade, have til Himmeriges Rige, saafremt vi ei selv forsömmer slig Salig-

1736. 13. Januar.

gjörelse, og gjör os uværdige det evige Liv. — Men som din Godhed er uden Lige, saa er det billigt at dig derfor skeer Taksigelse offentlig i den Menighed, hvilken din Sön, med sit dyrebare Blod. saa dyre har betalt; det er nödigt, at hvad dig er lovet af dem, der ei selv forstod hvad Löfter andre, paa deres Vegne, gjorde, igjentages af samme, naar de vide at forklare deres Hjerters Tanker og desmere kunde forbinde dem til dig selv; du vor Gud vinder Ære derved, thi endog den Lov, som du bereder dig af de Umyndiges Mund, forsmaaer du ikke, de bestyrkes i Troen og bindes med des fastere Baand til dig; vi opbygges ved at höre, hvorledes de kunne gjöre Rede for det Haab, som er i dennem. — I sligt Ærinde have adskillige af dine Börn, denne Dag, her været forsamlede og ei alene godtgjort, at de ere oplærde om din Villie og dine Velgjerninger, efter Guds Ord og den uforandrede Augsburgiske Confession, men endog have igjentaget det Forbund, som af dem, i den hellige Daab, er indgaaet med dig; giv at deres Hjerter, efter denne Dag, aldrig henfalde til nogen eller noget, uden til dig alene, og det som dig er velbehageligt. — Hjelp dem at betænke, hvad Naade du, i den hellige Daab, beviste dem, da de, der vare födde i Synden og derved fortjente Döden, blev, ved Igjenfödelsen, saaledes befriede fra begge Dele, at Synden kan ei fordömme dem og Döden ikke skade dem, naar de selv ei ville modvilligen synde og evindeligen döe; hvor stor var ei din Godhed, der forsikkrede dem om Börnenes Udkaarelse, ihvorvel du havde langt bedre Börn i din eneste evigfödde Sön, i de hellige Engle, som alle ere dine Börn, endskjöndt ikke din Söns Brödre. Du har lodtaget dem ved Daaben i dine Börns Herligheds Frihed, forsikkret dem om dit faderlige Hjerte, berettiget dem til det evige Liv og Livsens Krone, gjort dem til de Helliges Medborgere og dine Huusegne; hvad större Naade kunde du yde til Nogen? hvad

större Godhed kunde de ventet af dig eller Nogen. — Herre! lær dem at betænke, hvor grundlös din Godhed er imod dem, at begræde, hvor lidet de have skjönnet paa saadan din himmelske Velgjerning; lær dem at anklage sig selv, som Overtrædere af Moders Liv, som de, hvis Hjerters Tankers Paafund haver været ond af deres Ungdom op, idet de ofte have vandret paa deres Hjertes Veie og efter deres Öies Syn, hvor ilde end deres Hjerte og deres Öie iblandt veiviste dennem; giv dem altid at erkjende og fortryde saadanne Vildfarelser, stridende imod din hellige Villie og imod deres saa helligen til dig gjorte Löfter. — Din Naade haver sparet dennem til denne Tid, at de kunde i din Menigheds Paahör igjentage, hvad Tilsagn du imodtog af dem, den Tid de bleve rensede formedelst Vandbadet i Ordet, lad dem alle deres Lives Dage arbeide at holde saadanne Löfter, samt med Bævelse og Frygt for nogensinde at bryde dem forarbeide deres egen Saliggjörelse! Udret i dem det, at de vilde tjene dig, som helliger deres Villie, virke og at de kunde udrette hvad du vil og de selv bör ville, saa forfremmer du deres Gjerninger, og, efterdi de uden din Sön kunne slet intet gjöre, saa lad ham blive i dem og dem blive i ham, at han og de maae være Eet, ligesom du og han er Eet, paa det de ved ham maae kunne hvad de af dem selv i ingen Maade kunne. Vær deres Ungdoms Tugtemester, saa lade de ei alene af at gjöre ilde, men lære endog at gjöre vel; saa skye de ei alene den Forkrænkelighed, der er i Verden, men lægge desforuden Vind paa, i deres Tro at bevise alle christelige dig velbehagelige og dem selv best anstændige Dyder, at de maae blive hellige Templer og rene Boliger for din Aand, som aftoede dem i Daaben, og er stedse villig at dele sine Gaver med dem. — De have nu frivilligen og i alles vor Paahör tilsagt at forsage Djævelen, al hans Væsen og alle hans Gjerninger; hjelp, at sligt gaaer dem aldrig af Glemme, lad dem med et fuldkommen Had hade alle dine Fjen-

1736.
13. Januar.

1736. 13. Januar.

der, som deres Sjæles og deres Saligheds Fjender. Forbyde du, Fader, at de nogensinde skulle give Djævelen Rum, enten at gjöre hvad han vil, eller höre efter hvad han raader, thi hans Væsen er bedrageligt og strider imod deres Frelse, hans Gjerninger ere skjændige og sigte til deres Fordærvelse. Lad dem ikke falde i de Fjenders Haand, af hvilken du haver forlöst dem, men hjelp dem at tjene dig i Hellighed og Retfærdighed alle deres Lives Dage; löber end Satan, som deres Modstandere, om, saa vil du dog hindre, at han ei opsluger dem; giv dem deres Forstands oplyste Öine, paa det hans Anslag ikke skal være dem ubekjendt; række dem Troens Skjold, at de i samme maae slukke hans gloende Pile! Giv dem, efter din Herligheds Rigdom, at de blive mægtelig bekræftede, formedelst din Aand, i det indvortes Menneske, at din Sön maa boe, formedelst Troen, i deres Hjerter, saa er han, som er i dem, större end den, der er i Verden og imod dem; saa vorde de stærke, og dit Ord bliver saa i dennem, at de overvinde den Onde. — End have de forbundet dem til at troe paa dig, din Sön, din og din Söns Hellig-Aand! Hjelp dem at betale saadant deres Löfte hver Dag, at troe paa dig af ganske Hjerter, og aldrig slippe den Tro, der engang er overantvordet de Hellige, men fölge den som en uryggelig, uforanderlig og uigjenkaldelig Sandhed, der er det evige Livs Ord og veiviser dem til det evige Liv! Lad dem kjende, at de aldrig kunne gjöre bedre, end give nöie Agt paa samme Ord, hvilket, siden det skinner som et Lys i et mörkt Sted, saa skinner det ind i deres Hjerter til din Söns herlige Kundskabs Oplysning! Det oplyse deres Forstand, hellige deres Villie, raadföre dem til alle deres Gjerninger! Lad det, at de har kaldet dig Fader, minde dem om den Ære, gode Börn skylde til saa god en Fader! det, at de have tilbedet din Sön, som er Herre, vedligeholde den Frygt i deres Hjerter, hvilken fromme Tjenere bör bære for den Herre, der er Himmelens og

1736. 13. Januar.

Jordens Herre! det, at de tilbade den Hellig-Aand, minde dem, hvorledes de bör fölge hannem til at vandre i al Sandhed og paa dine Veie! Lad dem derhos aldrig glemme, hvorledes de i Dag have svoret, og bör saaledes holde, hvad de have svoret, at de hver Dag bevare din Retfærdigheds Domme. — Dine Tjenere have ved Haands Paalæggelse velsignet dem og indbudet din Hellig-Aand at formere sine Gaver over dem og i dem! Herre, tag aldrig din Haand, tag aldrig din Hellig-Aand fra dem; regjere dem som dine Hænders Gjerninger; udræk din Haand, at styrke, hjelpe og forsvare dem mod alle deres aandelige Fjénder, og lad Ingen rive dem af din Haand. — De have nu erkjendt dig offentlig for deres Gud, samt godtgjort, at de ei ere uvidende om dig, din Villie og dine Velgjerninger, hvorudover dem stedes Adgang til din Söns hellige Legeme og hans dyrebare Blod i det höiværdige Alterens Sacramente. Lad dem aldrig, uden vel prövede og vel berede, indfinde dem til sligt Saligheds Maaltid, men betænke, hvad de der nyde, og hvad Udgangen vil blive, saafremt de möde der som uværdige Gjester. Iför dem selv de rette Bryllupsklæder, danne dem saaledes, som du vil have dem, og lad dem saa imodtage dit Huses Gode og din Tempels hellige Ting, som de, der agte at leve og döe forsikkrede om at lodtages i din Himmel og Herlighed, i din Ære og Salighed. Gjör, at de ikke nogensinde glemme, hvorledes du haver givet dem et Rum i dit Huus, et Navn bedre end Sönners og Döttres. Hjelp dem, hver Gang de betræde dine Forgaarde, at findes i dit Huus som dine Huusegne, samt inden og udenfor det at kunne kjendes for dine Sönner og Döttre. Din saliggjörende Naade tugte og oplære dem, at forsage Ugudelighed og de verdslige Begjerligheder, at leve tugteligen, retfærdeligen og gudfrygteligen i denne Verden, som de, der vente og ere forvissede at lide evigligen vel i den anden; thi naar de tænke paa dig, deres Skabere, i deres Ungdom, da vil du tænke paa dem til det Beste

1736. 13. Januar. her og hidset, i Tiden og i Evigheden. — Hjelp os alle, saavel Gamle som Unge, saavel Forældre som Börn, saavel Huusbönder som Tiunde, at betænke og begræde, hvor liden Tak vi have offret dig for din Naade, beviist os i den hellige Daab, samt hvor slet vi have betalt dig de der af os gjorde saa dyre Löfter. Din gode Hellig-Aand före os herefter til at skye alt hvad dig mishager, men holde fast ved dig alene. Især lad os aldrig, ved et ryggeslös og forargeligt Levnet, ved Ord, der enten stride mod din aabenbarede Sandhed, eller mod al sömmelig Ærbarhed, forarge nogen af de Smaae og Unge, der kan være om os, thi da maatte vi forvolde ei alene vore, men endog deres Sjæles evige Fordærvelse. — Strid med og for din stridende Kirke, hvis Lemmer de ere, som denne Dag offentligen have aflagt deres Troes Bekjendelse; dit hellige Ord, dine höiværdige Sacramenter blive hos os, uden ringeste Forandring, indtil Verdens Ende, at vi ved begge Dele maa stedse komme dig jo nærmere og nærmere. — Din Salvede, vor allernaadigste Arveherre og Konge, Konning Christian den Sjette, være og blive velsignet af Dig nu og herefter, i denne og den tilkommende Verden; lad ham höste Frugten, endog af denne Dags Forretning, saa at han i alle dem, der have fornyet deres Daabes Löfte, maa finde gode og lydige Undersaatter, som vide, at Enhver, der frygter Gud, skal ære Kongen. — Byd Liv og Lykke, byd Held og Hæder, byd alt dit Gode at være hos og over Hendes Majestæt vor allern. Dronning Sophia Magdalena, hendes Veie stadfæstes i din Frygt! din Villie være Hendes Majestæts Villie, og lad aldrig af at give hende nye Beviis paa din guddommelig Kjærlighed. — Hans kongelig Höihed vor naadigste Arveprince og Herre, Prince Friderich, samt begge de kongelige Princesser, finde, hver Trin de gaae, dig som Ledsagere og din Miskundhed som Beskjærmelse; bo du i deres Hjerter og lad dem hvile i dine Arme. Gjör vel imod det ganske kongelig Arvehuus,

forlene det med din Naade, og formere dine Velsignelser over det! Antag dig den ganske Christenhed! Handthæve og forsvare disse Riger og Lande, samt hver Indbyggere i dem! Giv os Fred trindt omkring, men fornemmelig Fred med dig! Bevar os fra smitsom Syge, men især fra den Synd, der besmitter vore Sjæle! Deel Brödet ud til alle Hungriges Munde! Gyd Trösten ind i alle Bedrövedes Hjerter! Din Haand værge alle Enker, Faderlöse og Forladte! dit Öie gaae for de Reisende! din Velsignelse fölge de Handterende! dit hellige Ord omvende Syndere! din uendelige Barmhjertighed benaade de Omvendte! gjör at de Syges Sjæle maa lide vel, og viis de i Troen Döendes sidste Suk Veien til dit Hjerte! giv os alle mere end vi have bedet om, samt mere end vi forstaae at bede om! bevar og vor ganske Aand og Sjæl og Legeme ustraffelige indtil vor Herres Jesu Christi Tilkommelse! Amen, i Jesu Navn, Amen!" — Og derpaa „Fader vor" og Herrens Velsignelse. Og efter at samme hellige Forretning saaledes er til Ende, sjunges: „Mit Barn, frygt den sande Gud!" eller: „Gud Fader udi Himmerig, Sin Villie han os kjendte." Derpaa læses af Degnen den sædvanlige Bön i Chorsdören, hvormed den hele Gudstjeneste for den Gang bliver besluttet og skal være til Ende. — 12) Hvad Lærerne angaaer, som Confirmationen skal forrette, saa skal Forældrene paa saadanne Steder, hvor der findes mere end som een Lærere (thi hvor der ikkun er een Lærere, der beholder han Examen og Confirmation), have den Frihed, at de maa sende deres Börn til hvilken Lærere de vil, den samme underviser nu Börnene hjemme i sit Huus; men ved Confirmationen examinerer enhver Lærere sine Börn, som han haver underviist, og det efter den Orden, som er imellem dem i Henseende til deres Embeder, den ene lader den anden have Tid dertil, den ene confirmerer engang, den anden en anden Gang. Paa de Steder, hvor det hidindtil har været brugeligt at give noget for deres Examen,

1736.
13. Januar.

1736. 13. Januar. som förste Gang vil gaae til Guds Bord, der maa endnu fremdeles enhver Lærere beholde dette for sit Arbeide, dog saaledes, at de Fattige vorde forskaanede. Men paa saadanne Steder, hvor sligt ikke hidindtil har været brugeligt, maa Menigheden ikke med nogen nye Paalæg vorde bebyrdet[1]. Og det, som i Almindelighed er at mærke, er dette, at denne hellige Forretning skal Lærere udi alle Omstændigheder indrette til Menighedens Opbyggelse; men Tilhörere med hellig Andagt omgaaes den. Hvorefter de Vedkommende sig allerunderdanigst haver at rette, ei gjörendes herimod, eftersom forskrevet staaer, Hinder eller Forfang i nogen Maade, under Vor Hyldest og Naade. Og byde og befale Vi hermed Vores Statholder i Vort Rige Norge, Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, saavel som og af Prædikestolene, til Alles Efterretning strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Frederiksberg den 13. Januarii Anno 1736.

20. Januar. **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Antallet af Assessorer ved Provsteretterne.** Frederiksberg 20. Januar 1736[2]. — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1737. — Norske Tegn. XXVII, 15—17; Fogtm. IV. 1, 339—341.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Os elskelig Joen Arnesen &c. for Os allerund. har ladet andrage, at, da Provsten i Guldbringe og Kjose Sysseler paa Vort Land Island, Torfe Haldorsen, i sidstafvigte Foraar hafde citeret sine Herreds-Præster, 6 i Tallet, til et Præstemöde, som han skulde holde om en forefalden Sag, skal Præsterne endelig være mödt, men da Sagen skulde trakteres, vilde ingen af dem

[1]) Circul. 19. Juli 1742.

[2]) Reskr. 26. April 1737.

1736.
20. Januar.

sidde Retten med Provsten, undskyldende sig, at de ikke vare 8 i Tallet, som vores Norske Lovs 1ste Bogs 7. Cap 1. Art. om Laugretsmænd og Thingmænd foreskriver, hvorudòver det af Provsten holdte Forhör, da det indkom i sidstholdne Consistorial-Ret, blev hjemviist til Herredet og Provsten tildömt at tage lovlig Forhör i Sagen, og siden skal trende Provster have proponeret for Synodi-Retten, med hvor mange Præster de i det ringeste maatte tage Forhör og dömme i en Sag hjemme i Herredet, naar den skulde examineres, saasom udi endeel Provstier vare ikkuns 5 Præster, foruden Provsten selv, i endeel 6, nogle 7 og derover, og udi eet ikkuns 3 Præster, foruden at det og ofte skal hænde sig, at, endskjöndt Provsterne citere alle deres underhavende Præster, dennem dog ofte paakommer adskillige Forfald, enten af Svaghed, ondt Veirlig eller uföre Veie; saa at Retten desaarsag maa frafaldes, hvilket haver anlediget forne Biskop Joen Arnesen allerund. at forespörge sig, med hvormange Præster i det ringeste en Provst maa holde den geistlige Ret hjemme i Herredet; for det andet, naar der skulde fattes paa de Geistliges Tal, om da ikke maa tages Laugrettes- eller andre forstandige Mænd, at opfylde det samme Tal, til at sidde Retten; og for det tredie hvad Mulkt de skal tildömmes, som, uden al lovlig Forfald, udebliver, enten fra Synodo generali eller provinciali, naar de ellers dertil vare citerede. Som Vi nu af din herom indhentede Erklæring allerund. have ladet Os referere, at det ikke alene er baade vanskeligt og paa adskillige Steder fast umuligt, af et Herred eller Provstie paa Island at finde og faae 8 Præster samlede, men at det endogsaa udi Vores Norske Lov ikke er paabudet, at Provsterne (ligesom det ellers ved de civile Jurisdictioner bliver i agt taget) skulle med 8 Præster, som Laugrettesmænd, Retten betjene: — Saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi allernaad. have funden for godt, at det skal være nok, naar Prov-

1736. 20. Januar. sterne til Underrettens Betjening i de Sager, som concernerer Præsteskabet og Clericiet, herefter haver tvende af Herredspræster med sig, hvoraf den ene, som Notarius, skal före Protocollen, og, hvis der i samme Herret og Provstie ikke vare 2de uinteresserede eller forfaldslöse Præster at faae, skal Præsterne udi det nærmeste Herred da komme til Hjelp. Hvad ellers den Mulkt angaaer, som Biskop Joen Arnesen i Slutningen af forberörte hans Memorial og Forespörgsel ommelder, da ere Vi af de allernaad. Tanker, at siden Vi, som oven er meldt, allernaad. have anordnet, hvorledes den geistlige Ret hjemme i Herredet eller Provstiet herefter skal holdes, den Irring og Dispute, som i saa Maader haver reist sig, derved kan cessere, og skal det ellers paa Rettens arbitraire Kjendelse ankomme, hvorvidt de Præster, som herefter i saadan Casu maatte vise sig veigerlige, efter Sagens forefindende Beskaffenhed kunde blive at ansee. Derefter du dig allerund. haver at rette, og begge Biskoperne paa Island denne Vores allernaad. Befaling til deres allerund. Efterretning at communicere. Dermed &c. Frederiksberg den 20. Januarii 1736.

27. Januar. **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Antallet af Assessorer ved Provsteretterne. Frederiksberg 27. Januarii 1736.** — Publiceret i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1736; Norske Tegn. XXVII, 31b—32.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Björn Jonsen Thorlaeius, Haldor Brynjolfsen, Helge Jonsen, Wigfus Johansen og Gisle Sigursen, Præster af Guldbringe Syssel paa Vort Land Island, for Os allerund. haver andraget, hvorledes de vente at blive kaldede for Ret og dömt til Böder, fordi de formener mere at at have villet efterlevet Vores allernaad. Anordning af 2. Maji 1732, med at fölge den Norske Lovs Forma-

litet og Processesmaade, i Præsten Björn Gotschalchsens Sag, end Provstens Torfe Haldorsens Befaling, at procedere imod den, og skal samme bestaae derudi, at Præsterne, efter at de af Provsten vare sammenkaldede at betjene Retten i ovenbemeldte Sag, skal ikke have villet betjene Retten fordi at de ei vare 8 i Tallet tilstede, og de derfor derhos allerund. haver anholdet, at Vi allernaad. ville befale en der paa Landet, som Fiscal, nöie at inquirere om bemeldte Provstes af dem formente lovstridige Procedürer, saa og om deres Forhold i samme Sag, og at de imidlertid maatte være frie for Andres Tiltale, og Os tillige, af din derover indhentede allerund. Erklæring, er bleven refereret, at det vel befindes, at Vi ved Vores allernaad. ergangen Befaling af 2. Maji 1732 haver anordnet, at Norske Lov, saavidt Formaliteten og Processernes Maade angik, skulde paa Island fölges, men at Præsterne ved den geistlige Rettes Betjening, hjemme i Herredet eller Provstiet, skulle have 8 Præster, ligesom Laugmændene og Sorenskriverne have Laugrettesmænd til den civile Rettes Betjening, det findes ikke i Norske Lov at have nogen Sted: — Saa give Vi dig derpaa hermed allernaadigst tilkjende, at paa Ansögningen om den fiscaliske Action er intet at reflectere, men i det Övrige ville Vi allernaad. have Supplicanterne i kongelig Naade eftergivet samme Sag og Forseelse. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende sligt at kundgjöre. Befalende &c. Frederiksberg den 27. Januarii 1736.

1736. 27. Januar.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmanden i Island, ang. Sagefalds Regningers Indsendelse. Khavn 11. Februar 1736. — Publiceret paa Althinget og indfört i Althingsbogen 1736, Nr. XVI; Rentek. Isl. og Fær. Copieb. 2005, Litr. G., Nr. 225. — **Uddrag.**

11 Februar.

Formedelst at Sysselmændene ei udi betimelig Tid med saadan Rigtighed ved deres Sagefalds-Regnin-

1736. ger ere fremkomne, som ved Antegnelserne ofte er vorden requireret, ere vi begjærende, Herr Amtmand bemeldte Sysselmænd alvorligen vilde betyde, den behövende Rigtighed ved deres Regninger og ellers i andre Maader i rette Tide at indsende, saafremt de ei i des Mangel vil vente, derfor med tilbörlig Mulkt at vorde ansete. — — — Rentekammeret den 11. Februarii 1736.

11. Februar.

18. Februar. **Rentekammer-Skrivelse til Klosterholderne for Thykkvabæ Kloster Bjarni Nikulasson og Jon Jonsson, ang. Klosterpræsters Salair. Khavn 18. Februar 1736[1].** — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2005, Litr. G, Nr. 241.

Præsten Jon Jonsen til Thykkebæ Kloster andrager ved indkomne allerund. Supplique til Hans Kongl. Maj^t af 21de Juli næstafvigte Aar, at I ei vil betale hannem sin Kost og Lön af Klosteret, nemlig 5 Hundr. eller 20 Rdlrs. Værdie, som andre Klosterpræster nyder, og foruden beregner ham den Jord Myre, han boer paa, endskjöndt samme skal være Lensjord og ikke Klosteret tilhörende; da, som Biskop Jon Arnesen udi sin derved fulgte Erklæring Præstens Andragende stadfæster, og de andre Klosterpræster, efter afgangne Amtmand Fuhrmanns derom indkomne Relation af 24. Septbr. 1732, nyder fri Kost og Underholdning hos Klosterholderne, eller isteden derfore, naar de ere gifte og andensteds boer, 8 Rdlr, foruden den dennem ved For. af 21. Martii 1575 tillagde Lön, 12 Rdlr.: saa haver I, som Klosterholdere til dette Kloster, ligesom ved de andre Klostere skeer, at betale denne Klosterpræst hvis hannem i saa Maade med Rette tilkommer, thi hvad sig den ommeldte Jord Myre angaaer, da bliver det, efter Vores i Dag til Herr Stiftbefalingsmand Ocksen ergangne Skrivelse, undersögt, hvad Beskaffen-

[1]) Reskr. 16. Februar 1748.

hed det dermed haver, og hvorvidt Klosterpræsten til denne Jord er berettiget[1].

1736. 18. Februar.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmanden og Landfogden i Island, ang. Cautioner af Oppebörselsbetjente. Khavn 3. Marts 1736.

3. Marts.

Publiceret paa Althinget 1736, Althingsb. s. A. Nr. XVI. Rentek. Isl. og Fær. Copiebog 2005, Litr. G, Nr. 268.

Siden vi af den ved Herr Amtmands Skrivelse, dat. 4. Sept. næstafvigte Aar, os tilsendte Forklaring erfare, at ingen af Sysselmændene og Klosterholderne haver stillet Caution for de dennem anfortroede kongelige Indkomster, undtagen Sysselmanden Thorsten Sigurdsen for Norderparten af Mule Syssel, Joen Bendixen for Norder Syssel, Sigurder Högnesen for Myre Syssel, og Skule Magnusen for Skaftefells Syssel, samt Klosterholderen Thorstein Sigurdsen for det halve Skride Kloster, saa have Vi derom de övrige Sysselmænd og Klosterholdere saaledes tilskrevet, som indlagde Copier udvise. Thi ville Herr Amtmand og Kgl. Majts Landfoged ei alene de i saa Maade anbefalede Cautioner fra Vedkommende indhente, men endog see derhen, at for Ombuds-Jordernes Afgift behörig Forsikkring erholdes, saavel som og nöie iagttage, at naar slige Jorder herefter vorder ledige, samme da ei til Andre overlades, end dem for Afgiften fuldkommen Forsikkring præstere, paa det Hans Majt ved uformuende Sysselmænd, Klosterholdere og andre ei nogen Skade

---

[1]) S. D. Notification herom til Biskoppen i Skálholt, Jón Árnason, og Amtmand Lafrentz, Copieb. Nr. 242 og 243. I Skrivelse til Stiftamtmanden af s. D. (Copieb. Nr. 245) forlanges Oplysninger, om den her omtalte Jord Myrar er den samme, som af Buchholt d. 3. Oktbr. 1580 er udlagt til fattige Præster.

1736. skulde vorde tilföiet, hvilket saavidt muligt bör forekommes. Rentekammeret d. 3. Martii 1736.

3. Marts.

3. Marts. **Rentekammer-Skrivelse til flere Sysselmænd og Klosterholdere i Islaud ang. Cautioner.** Khavn 3. Marts 1736. — Rentek. Islandske og Fær. Copiebog 2005, Litr. G, Nr. 269—288.

Af en fra Amtmand Lafrentz ved Skrivelse af 4de Septbr. næstafvigte Aar til os indkomne Forklaring have vi iblandt andet fornummet, at ei nogen Caution af eder er præsteret for de kongelige Indkomster, som af det eder allern. anfortroede Syssel aarlig skal erlægges; thi haver I for slige Indkomster suffisant Caution eller anden lovlig Forsikkring udi eders Eiendom at forskaffe, og samme til Amtmanden og Landfogden efter vores derom til dennem i Dag ergangne Skrivelse uden længere Ophold levere, saa fremt I ikke vil vente at Sysselet til en anden, som slig udfordrende Caution kan tilveiebringe, vorder confereret. Rentek. 3.Martii 1736[1].

[1]) Til Sysselmand i syderste Parten af Mule Syssel, Halgrimer Thorlacius; Nicolai Magnusen over Rangervalle Syssel; Sigurder Sigurdsen over Arnes Syssel; Jon Hjaltelin over Kjose Syssel; Bjarne Haldorsen over Hunevands Syssel; Einar Magnusen over Strande Syssel; Markus Bergsson over Isefjords Syssel; Teiter Aresen over Bardestrands Syssel; Ormer Dadesen over Dale Syssel; Stender Helgesen over Nappedals Syssel; Sigurder Joensen over Borgefjords Syssel. — Sysselmand i Midterste Mule Syssel og Klosterholder over Skrida Kloster Jens Pedersen Wium; Sysselmand over Skagafjords Syssel og Klosterholder for Reynistads Kloster Jens Madsen Spenderup; Sysselmand over Öefjords Syssel og Klosterholder for det halve Munkathveraa Kloster Jon Jonssen. — Evinder Jonsen Klosterholder til Kirkebæ Kloster; Hans Larsen Scheving, Klosterholder for Möderville (Möðruvalla) Kloster; Sölvi Thomass. til det halve Munkathveraa Kloster; Bjarne Nicolaisen for det halve Thykkebæ Kloster; Jon Jonssen Papöe for det övrige halve Thykkebæ Kloster; Johan Christopher Gottorph Klosterholder til Thingöre Kloster.

1736.
23. Marts.

Reskript til Stiftbefalingsmændene og Amtmændene i Norge, ang. Executioner i visse Delinquentsager. Frederiksberg 23. Marts 1736[1]. — Sees ikke at være sendt til Island, men er dog formentlig der kommen til Anvendelse. — Norske Tegn. XXVII, 67ᵇ—68.

Christian den Sjette &c. V. S. B. T. Omendskjöndt Vores om adskilligt Justitien og Rettens Betjente i Vort Rige Norge vedkommende allern. udgangne Forordning, sub dato Frederiksborg den 19de August 1735, udi dens 6te Artikul allernaadigst byder: at saasnart Oberrettens Dom i deslige Sager, nemlig: naar Nogen paa Ære, Boeslod, Fred eller visse Aars Arbeide er fældet, falden er, og den Skyldige haver erklæret sig med samme Dom at være fornöiet, da skal enhver Stiftbefalingsmand eller Amtmand nedsende til Vores Danske Cancellie de udi Sagen ergangne Domme og Documenter, for at indhente Vores allernaad. Resolution förend Executionen maa fuldföres: saa dog, paa det at Tiden desformedelst ikke for længe skal trainére, og Vores Casse derover med Udgifter betynges, have Vi alt dette nu allernaad. limiteret til Ære-Sager, saaledes: at de andre Oberrettens Domme, som angaaer Boeslod, Fred eller visse Aars Arbeide, kan exequeres, foruden at indberette det til Cancelliet, naar de Skyldige erklærer sig med Dommen at være fornöiet; men Liv og Ære-Sager ville vi allern. at skal altid indberettes förend nogen Execution foranstaltes, dog at Dommen forhen for Vedkommende vorder forkyndt, og er derfore nu hermed Vores allernaad. Villie og Befaling, at du overalt i det dig allernaad. anbetroede Stift [— Amt —] denne Vores allernaad. Limitation i ovenbemeldte Forordning, og derom nu herved gjorte Anordning, til alle vedkommende Ober- og Underrettens Betjenteres allerund. og hörsommelig Efterretning strax paa behörige Steder lader publicere og kund-

[1]) For. 19. Mai 1741 § 5; Reskr. 2. Juli 1756 og 22. April 1758.

1736. gjöre, samt dig selv derefter, forsaavidt den dig kan
23. Marts. vedkomme, allerund. retter og forholder; og indberettes Os ellers strax allerunderd., at du dette Vores allernaad. Reskript haver bekommet. Befalendes &c. Frederiksberg den 23. Martii 1736[1].

26. Marts. **Kongelig Resolution ang. Sysselmændenes Forlening med de uvisse Indkomster. Frederiksberg den 26. Marts 1736[2].** — I Forestilling af 3. Marts bemærker Rentekammeret, at Landfoged Lüxdorph i Island havde andraget, at Sysselmændene bestandig bleve indviklede i mere og mere Vidtlöftigheder for at anskaffe Beviser, især Thingsvidner og Præste-Attester, med Hensyn til de uvisse Indkomster, hvorfor han foreslaaer at overlade Sysselmændene disse Indkomster enten afgiftsfrit, eller og for noget vist aarlig, beregnet efter de sidste 5 eller 10 Aar. — Rentekammeret erkjender, at den hidtidige Oppebörselsmaade foraarsager Bryderie ved Revisionen og Ophold ved Regnskabernes Indsendelse, hvorfor det foreslaaer, at Kongen fra indeværende Sanct-Hansdag vilde «forunde enhver Sysselmand i Islands 21 Sysseler de udi ethvert Syssel faldende uvisse Indkomster, bestaaende af Leiermaals og andre Böder, samt Mulkt, item Drivfisk, Vogrek og Tömmer (dog forbrudte Boeslodder og strandede Skibe fremdeles at være Eders Majestæt reserveret og forbeholden) imod at de derfore enhver for sig betaler aarlig til Landfogden halv saameget som samme Intrader, efter Calculation, af ethvert Syssel for et proportioneret Aar bedrager». — Efter Renteskriverens Opgjörelse belöb bemeldte Indtægter (Boeslodder undtagen) efter 10 Aars Middeltal for 21 Sysseler ialt 263 Rd. 60 Sk. Specie, hvoraf Halvdelen, 131 Rd. 78 Sk. Specie, altsaa vilde blive den aarlige Indtægt. Denne Indtægt skulde saaledes fordeles:

1) Mule Syssels nordeste Part, 4 Rd. Specie.
2) dito — Midpart . . 6 — —

[1]) Under s. D. er Notits herom gaaet til Statholderen i Norge, Christian Greve af Rantzau; Norske Tegn. XXVII, 69b—70.

[2]) Reskr. 20. Marts 1759; kgl. Resol. 26. Septbr. 1838; Canc. Skriv. 16. Septbr. 1820, jevnf. Resol. 17. Mai 1741; Rentek. Skriv. 12. Mai 1742 og 22. April 1747.

1736. 26. Marts.

3) Rangervalle Syssel	7	Rd.	Specie.
4) Arnes Syssel	14	—	—
5) Borgarfjords Syssel	2	—	—
6) Myre Syssel	6	—	—
7) Snæfellsnes Syssel	9	—	—
8) Dala Syssel	5	—	—
9) Bardastrands Syssel	10	—	—
10) Isafjords Syssel	10	—	—
11) Stranda Syssel	3	—	—
12) Húnavatns Syssel	10	—	—
13) Skagafjords Syssel	14	—	—
14) Öefjords Syssel	10	—	—
15) Norder Syssel	7	—	—
16) Skaptaf. Syss. Vesterpart	2	—	—
17) Guldbringe Syssel	12	—	—
Summa	131	Rd.	Spec[t].

hvilket saaledes indstilles. Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 18, Nr. 25.

Vi approbere allernaadigst Kammerets Betænkning udi alle Maader, og bevilge allernaadigst at enhver Sysselmand udi de paa Island værende 21 Sysseler, maa, fra St. Hansdag indeværende Aar og indtil videre, overlades og forundes de udi Enhvers District faldende uvisse Indkomster af Leiermaals og andre Böder, samt Drivfisk og Tömmer, imod at de for alle deslige uvisse Indkomster (forbrudte Hovedlodder og strandede Skibe alene undtagen, hvilke 2de Poster Vi allernaadigst fremdeles ville have Os selv forbeholden) aarlig til Vores Cassa betaler en vis Afgift, efter den ved Vores Rentekammer derover forfattende Repartition, som bliver efter Halvdelen af hvis udi 10 Aar af hver Syssel er bleven beregnet, at calculere, og inddele paa et proportioneret Aar, saa at det til en vis aarlig Revenue ungefehrlig af 131 Rd. 78 Sk. kan fastsættes, som Landfogden hos vedkommende Sysselmænd haver at indfordre og til Indtægt beregne. Frederiksberg den 26. Martii Anno 1736.

[1]) Den foranstaaende Repartition af 9. April 1736 er publiceret paa Althinget s. A. og indfört i Althingsbogen Nr. XXIII.

1736. 16. April. **Forbud paa Juveler samt Guld og Sölv at bære. m. v. Frederiksberg 16. April 1736**[1]. — Publiceret paa Althinget og trykt i Althingsbogen 1736 Nr. xi, 1; ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1736.— Gener. L Oecon. og Commerce-Colleg. «Forordninger». Original-Aftryk hos Höpffner; Dansk og Tydsk i Quart-Forr. 1736—1737, S. 59—66; Schou III, 258—260.

23. April. **Bevilling for Klosterholder Eyvind Jonsson at bruge uvedkommende Præst. Frederiksberg 23. April 1736**[2]. — Norske Reg. 30, 491.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V., at Vi, efter Eyvinder Joensen, Klosterholder ved Kirkebay Kloster paa Vort Land Island, hans herom allerund. gjorte Ansögning og Begjering, allern. have bevilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tillade, at han, saa længe den imellem ham og Kloster-Præsten sammesteds, Einer Haldanesen, svævende Sag og Proces, som forne Eyvinder Joensen for Landemodet i Skalholt Stift skal have ladet indstævne, varer, maa udi sin Saligheds Sag lade sig betjene af en anden Præst. Dog skal den rette Sognepræst, Kirken og dens Betjente, samt andre Vedkommende, i deres Rettighed derover intet afgaae. Forbydendes &c. Frederiksberg den 23. April 1736.

28. April. **Anordning om Kirkebönnen efter Prædiken. Frederiksberg 28. April 1736.** — Findes ikke at være publiceret i Island, men selve Bönnen findes i islandsk Bearbeidelse i de islandske Bönneböger og i de senere Oplag af «Handbók presta». — Siell. Reg. 56, 124—127; Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1736—1737, S. 73—78; Rubr. hos Schou III, 261. — Anordningens fuldstændige Titel er fölgende: «Anordning anlangende den Bön, som overalt i Menighederne i Kongens Riger og Lande, paa alle Sön-, Hellige- og Feste-Dage til Höimesse efter Prædiken af Præsterne

[1]) Anordn. 6. Octobr. 1736.

[2]) Reskript 15. Decbr. 1741.

skal bruges, undtagen paa de Dage, paa hvilke ellers andre visse og særdeles Bönner ere forordnede at bruges». 1736. 28. April.

Reskript til Justitiarius i Höiesteret, Geheimeraad Iver Rosenkrantz, ang. hvorledes Höiesterets-Dom over tvende Delinquenter fra Island skulde afsiges. Frederiksberg 28. April 1736. — Siell. Tegn. LXIX, 542ᵇ—543. 28. April.

Christian den Sjette &c. V. S. G. T. Vi have ladet Os allerund. referere de af Os elskelige Vores tilforordnede udi Vores Höiesteret givne Vota udi en Sag, angaaende tvende Delinquenter fra Vort Land Island, ved Navn Gudlog Olufsdatter og Torchild Joensen, som ved den paa Island afsagde Oberrets-Dom ere dömte: hun, som den der har födt Barn i Dölsmaal, efter Vores Norske Lovs 6. B. 6. Cap. 8. Art., at straffes paa Livet, og efter den saakaldede Store-Dom at druknes; og han, Torchild Joensen, som den der skal have været i Raad og Daad med hende i denne Handel, at miste sit Hoved med en Öxe. Men saasom Vi, af særdeles kongelig Naade, bemeldte tvende Delinquenter paa Livet allernaadigst haver pardoneret, saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi allernaad. have funden for got, at Dommen over forskrevne tvende Delinquenter for Vores Höiesteret saaledes skal afsiges, at Gudlog Olufsdatter skal sidde i Fængsel i 3 Aar, og Torchild Joensen skal böde fuld Mandebod, forblive 3 Aar i Fængslet og siden forföie sig til Holum Stift. Derefter du dig allerund. haver at rette, og herom fornöden Anstalt at lade gjöre. Befalendes &c. Frederiksberg den 28. Aprilis 1736.

Kongelig Resolution, hvorved Jorderne Skaptafell og Hengigóz overlades til Sandfell Præstekald. Frederiksberg 30. April 1736[1]. — 30. April.

[1]) Resol. 27. Decembr. 1754.

1736. 30. April. Ifölge Rentekammerets Forestilling 9. April 1736 havde et stærk Vandlöb fra Jökulen i Aaret 1727 saaledes bortskyllet og borttaget Sandfell Præstegaards Jord og Mark, at Præsten nödtes til at flytte fra Kaldet, og fik i 1732 et andet. Efter at Kaldet havde staaet ledigt en Tid, da ingen vilde söge det, fik Biskoppen formaaet en Eirik Oddsson til at tage derhen, men denne saae sig nu ikke istand til at blive der, med mindre han fik de to kongelige Jorder, Skaptafell og Hengigóz, til Kaldet, hvilket og Biskoppen og Stiftamtmanden anbefalede, og Biskoppen endog tilböd selv at kjöbe disse Jorder, for siden at skjænke dem til Kaldet. Efter Angivelse gave disse Jorder i aarlig Afgift til Kongens Kasse omtrent 4 Rd. 88. Sk. Specie. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 18, Nr. 38.

Efter de udi foregaaende Forestilling allerund. anförte Omstændigheder bevilge Vi allern., at nuværende Sognepræst til Sandfells og Hofs Menigheder paa Vort Land Island, Erik Oddsen, maa til Kaldets Forbedring i hans Livstid, uden nogen Afgift, nyde de tvende Os tilhörende Jorder, Skaptefield og Hengegodset kaldede, som begge hidindtil har været bortforpagtede, og ville Vi allern., at Stiftamtmanden og Biskoppen skal söge paa bedste Maade at afgjöre de Disputer som kunde möde med dennem, der nu have bemeldte Jorder i Forpagtning. Frederiksberg den 30te April Anno 1736.

9. Mai. **Reskript til Justitiarius i Höiesteret, Geheimeraad Iver Rosenkrantz, at en Sag maa paakjendes ved Höiesteret, uagtet den ikke havde været for Underret. Gottorp 9. Mai 1736.** — Siell. Tegn. LXIX, 561.

Christian den Sjette &c. V. S. G. T. Eftersom Procurator Caspar Wilhelm Smith, som anbefalet Forsvar for Bjarne Nicolaisen af Vort Land Island, for Os allerund. haver ladet andrage, at, foruden mange andre Vitia, som möder udi Formaliteten ved Sagens Procedure udi Vores Höiesteret, skal og det Hoved-Vitium forekomme, at Sagen aldrig skal have været paastævnt eller paakjendt ved nogen Underret, men udi förste

Instants paadömt ved Laugthinget, hvorover bemeldte Procurator Smith befrygter, at Sagen skulde blive hjemviist til ny Paakjendelse udi Sysselet, hvilket vilde blive en ubödelig Skade for bemeldte Bjarne Nicolaisen, som skal sidde med Hustrue og 12 Börn, og haver været suspendert fra hans Sysselmands-Embede siden Anno 1719, hvorfor han allerunderd. haver begjert, at Vi allern. ville dispensere, at Sagen, uagtet de Forseelser, som imod Lovens Formalitet, enten udi Proceduren, eller ved Dommene kan være begangne, maatte nyde Fremgáng, til endelig Paakjendelse udi Vores Höiesteret, saa vidt Paastand gjöres til Bjarne Nicolaisens Befrielse, og i Höiesteret foretages, samt til Endelighed at befordre, efter Vores den 9de Martii sidstafvigt til dig ergangne allernaad. Befaling[1]. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, dog uden Consequence for andre, saadan forbemeldte Procurator Smiths allerund. gjorte Ansögning allernaad. have bevilget. Derefter du dig allerund. haver at rette, og de Vedkommende Sligt til Efterretning strax at tilkjendegive. Befalendes &c. Gottorph den 9de Maji 1736.

1736. 9. Mai.

Gavebrev paa endeel af Gaarden Há-Foss til Otrardal Præstekald. Öxará-Althing 19. Juli 1736. — Original i Bispe-Archivet i Island, Nr. 340: «Do-

19. Juli.

[1]) Reskr. til Justitiarius, Geheimeraad Rosenkrantz 9. Marts 1736 bevilger, efter Procurator Smiths Ansögning, at Bjarne Nikolassons Sag, «ang. et urigtigt Thingsvidne, hvorfore B. Nik. den 23. Julii 1732 er af Oberretten i Island dömt fra hans Sysselmands-Embede», maa indstævnes for den nu holdende almindelig Höiesteret, og der, efter at være forkyndt for Aktor, Procurator Andreas Lowson, til videre Paakjendelse foretages, og «det inden de islandske Skibe for dette Aar herfra afseigler». Siell. Tegn. LXIX, 184.

1736. 19. Juli.

nationes in usus pios et publicos»; jevnf. Johnsens Jarðatal, S. 186, 190.

Eg Jón Árnason, superintendens Skálholts stiftis, gjöri vitanlegt með þessu opnu brèfi, að anno 1733, 24. Augusti, seldi göfugur höfðingsmann Monsr. Einar Einarsson, með fullnaðar samþykki sinnar dygðumgæddrar ektakvinnu Helgu Árnadóttur, heiðurlegum og vellærðum kennimanni síra Andrèsi Gíslasyni hálfa jörðina Há-Foss, 10 hundruð að dýrleika, í Otrardals kirkjusókn innan Barðastrandar sýslu, til fullkomlegrar eignar og frjáls forræðis alltíð þaðan í frá. En velnefndur kennimaður síra Andrès Gíslason lofaði aptur á mót, greindri hálflendu til rigtugs og fullkomlegs andvirðis, að betala þær 66 vættir til velaktaðs kaupmannsins á Bíldudalseyri, seignor Tidemanns Jenssonar Lovmans, sem Mr. Einar Einarsson hafði orðið á fyrirfarandi ári kaupmanninum á Bíldudalseyri, seignor Petri Fæddesyni, um skyldugur, svo sem sá gjörníngur af fyrnefndu dato í Augusti mánuði sèr líkast hermir. Nú með því velnefndur síra Andrès Gíslason var ekki svo efnaður í það sinn, að hann kynni að fullu og öllu að betala fyrnefndum kaupmanni þessar 66 vættir, þá lánaði eg undirskrifaður prestinum 55 Rd. Specie, til að lúka kaupmanninum greinda skuld. En uppá það eg ekki skyldi líða skaða fyrir mitt peníngalán, þá fèkk heiðurlegur síra Andrès Gíslason mèr, til betalíngs og andvirðis fyrir tèða 55 Rd., þá sömu hálflendu í Há-Fossi, er hann hafði keypt af Mr. Einari Einarssyni, svosem brèf þarum gjört af dato 30. Junii Anno 1734 klárlega útvísar. Eptir þetta allt afgjört, sem áminnzt original-document sýna, varð það hljóðbært, að sýslumaðurinn yfir Dala sýslu, seignor Ormur Daðason, hefði látið sèr um munn fara, að ef heiðurlegur síra Andrès Gíslason fengi sagða hálflendu keypta, þá vildi hann þartil leggja af sinni hálfu 20 Rd., hverja penínga hann hefir og einnig híngað sent á næstliðnum vetri, og eg þá skilsamlega meðtekið, svo sem andvirði fyrir þann qvót í hálflendunni Há-Fossi, er svarar

þeim 20 Rd. Specie, sem eg hafði framyfir 35 tillátið Anno 1734, svo nú er hálflendan orðin mín, að því leyti sem hún betalast með 35 Rdölum, en sýslumannsins seignor Orms Daðasonar svo mikið, sem svarar þeim 20 er hann hefir til látið, svo sem annar keyptur og innleystur eigindómur. — Eptir þessu undirlagi er það helzta efni og inntak þessa brèfs, að eg Jón Árnason, superintendens Skálholts stiptis, og eg Ormur Daðason, kónglegrar majestatis valdsmaður yfir Dala sýslu, gefum báðir sameiginlega fyrgreinda hálflendu í Há-Fossi, er liggur í Otrardals kirkjusókn innan Barðastrandar sýslu, tíu hundruð að dýrleika, sem áður er sagt, hvor fyrir sig sína eign með öllum gögnum og gæðum til lands og sjáfar, því fátæka Otrardals beneficio, í þeirri meiníngu, að þessi gjöf verði guði til dýrðar og núverandi sóknarpresti, heiðurlegum síra Andrèsi Gíslasyni, samt öllum þeim guðs kennimönnum, sem honum kunna þar í prestlegu embætti að succedera, til uppheldis nota æfinlega hèðan í frá, svo að hann og hans eptirkomarar uppberi árlega allan ágóða af áðurgreindri hálflendu Há-Fossi, svo lengi sem landið byggist og guð lætur kristni í því við haldast. Tilskiljum við: greind hálflenda verði altíð tíunduð fjórum tíundum, svosem híngaðtil verið hefir, og að henni sè haldið við góða hefð og magt af prestunum í Otrardal, eins og hinni í Há-Fossi, sem kirkjunni nú samastaðar tilheyrir. Staðfestum við svo þennan gjörníng með okkar eigin handskriptum og hjáþrykktum signetum, í viðurvist þeirra manna sem hèr eru nú nálægir, svo sem vottar að þessari gjöf, og sín nöfn hèr ogsvo til styrkíngar undirskrifa, við Öxará þann 19da Julii anno 1736.

1736. 19. Juli.

Jón Árnason. Ormur Daðason.
(L. S.) (L. S.)

Viðstaddur var eg: Markús Bergsson mppria.
Runólfur Runólfsson.
Brynjólfur Bjarnason.

1736.
7. Septbr.

Forordning ang. Suppliquer, samt om Copulationsbreve, m. v. Fredensborg 7. Septembr. 1736 [1]. — Publiceret paa Althinget 1737 og trykt i Althingsb. s. A. Nr. xviii, 2. — Siell. Reg. 56, 206b—208; Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1736—1737, S. 99—101; Schou III, 263—265.

Forordning anlangende hvorledes Supplicanter og Concipister med de Suppliquer, som til Collegierne indleveres, sig under Straf skal forholde, samt hvorledes og de skal ansees og straffes, som fordölger sit Stamme- og Tilnavn, naar de söger Copulationsbreve i det Danske Cancellie, for at vies hjemme i Huset.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V., at ihvorvel Vores elskelige kjære Herr Fader, salig og höilovlig Ihukommelse, ved Forordningen af 20. Februarii 1717 med klare Ord haver befalet, hvorledes Supplicanter og Concipister sig med deres til Collegierne indkommende Memorialer og Suppliquer havde at forholde: saa have Vi dog meget ugjerne maattet fornemme, at endeel Suppliquer fra ganske ubekjendte Personer Tid efter anden indleveres, uden at enten Supplicanterne eller Concipisterne med deres Underskrift have efterlevet bemeldte Forordnings Bydende. Thi have Vi, til at forekomme al den heraf flydende Ulempe og Uorden, ei alene allernaadigst funden for godt, fornævnte af Vores elskelige kjære Herr Fader, salig og höilovlig Ihukommelse, udstædde Forordning at igjentage og fornye, men end ydermere allernaadigst hermed byde og befale, at ingen Supplicant, som ei selv har skrevet og forfattet Suppliquen, maa understaae sig dermed at fremkomme, med mindre Concipisten samme tillige har underskrevet, under Straf, om det anderledes skulde befindes, af een til tyve Rigsdaler, baade for Supplicanten og Concipisten, til Vores Justits-Cassa, efter Stiftamtmandens Sigelse. Og da Vi i Særdeleshed med störste Mishag haver

[1]) For. 23. Januar 1750 og 3. April 1771.

1736. 7. Septbr.

fornummen, at der skal være dem, som, naar de i Vores Danske Cancellie gjöre Ansögning om Copulationsbreve, for, udi Anledning af den om Brylluper den 13. Martii 1683 allernaadigst udgangne Forordning, at blive hjemme i Huset sammenviede, söger at fordölge deres Stamme- eller Tilnavne, og alene tillige med deres eget Döbenavn angiver deres Faders Döbenavn, paa det at de kan være ubekjendte, og at de, ved de paa saadan utilbörlig Omgangsmaade sig tilbragte Copulationsbreve, kan söge at fuldföre de af dem besluttede ulovlige Ægteskaber; thi have Vi, til slig underfundig Omgang herefter at hæmme og forekomme, allernaadigst fundet for godt at paabyde og anordne, saasom Vi og hermed strengeligen og alvorligen anordne og befale, at hvo, som efterdags fra denne Vores allernaadigste Forordnings Publications Dato befindes paa en saadan fordægtig og utilbörlig Maade af Vores Danske Cancellie at have tilbragt sig Copulationsbreve, for, i Anledning af fornævnte ergangne allern. Forordning, at blive copulerede, og saaledes at have fordulgt deres ellers brugende Stamme- eller Tilnavne, det være sig enten ved Mandens eller Qvindens Navne, da skal de Skyldige for saadan deres underfundig og formastelig Omgang og Forhold, være Vores Generalfiscals Tiltale undergiven paa den Fjerdepart af sin Boeslod, hvoraf een Part til Vores Justits-Cassa skal være hjemfalden, een Part skal tilhöre Vores Generalfiscal, som Sagen paataler, og de tvende övrige Parter skal være henfalden til den Skyldiges næste Arvinger. Og ville Vi herved have Præsterne i Almindelighed alvorligen erindret, at de ved de Copulationer, som de hjemme i Husene forretter, stricte og forsigtelig retter og forholder sig efter Loven, Kirke-Ritualen og andre derom allernaadigst udgangne Forordninger, saavel med Forlovere, som i andre Maader, saafremt de ikke, om anderledes befindes, vil være Tiltale og Straf, efter Sagens befindende Beskaffenhed, undergiven. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerunderdanigst haver

1736. at rette, og for Skade at tage vare. Thi byde og befale Vi hermed Vores Statholder i Vort Rige Norge, samt Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vores Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til Alles Efterretning strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Fredensborg d. 7. Septembris Anno 1736.

7. Septbr.

6. Oktbr. **Anordning** ang. Adskilligt udi den om **Forbud paa Juveler samt Guld og Sölv** at bære, m. v., udgangne allern. Forordning af 16. April næstafvigt. Fredensborg d. 6. Oktobr. 1736. — Publiceret paa Althinget 1737 og trykt i Althingsb. s. A. Nr. XVIII, 3. — General-Land-Oecon. og Commerce-Collegii «Forordninger». Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1736—1737, S. 104—109; Schou III, 265—267.

1737. **Specification** over **Præstekaldenes Indtægter i Island,** af 1737 [1]. — Denne Specification over begge Stifters Præstekalde er indsendt til Cancelliet af Stiftamtmand Ocksen 2. Januar 1740 og bekræftet, samt med Hensyn til Classerne noget nöiere bestemt, ved Reskr. 29. Januar 1740, jevnf. Reskr. 5. Juni 1750 og 3. Marts 1758 (Rit hins ísl. lærdóms lista fèlags XI, 8) samt For. 3. Mai 1743 om Skolerne, § 69. Her aftrykt efter Originalerne i Cancelliets Archiv: «Islandske &c. Indlæg 1730—40». I Finn. Joh. Hist. Eccl. Isl. III, 502—507 Anm. er trykt en Sammenstilling af Specificationerne over Skalholt Stifts Præstekalde af 1689, 1706, 1709, 1727 og 1736 (rettere: 1737), samt Specificationen for Holum Stift af 1748. Det maa iövrigt bemærkes, at Henförelsen af Specificationerne over Skalholt Stifts Præstekalde til Aar 1736, som Biskop Finnur Jónsson bygger paa Documenter i Bispe-Archivet, strider imod selve den her trykte Specifications Angivelse.

---

[1]) see Specificationerne af 1748.

A. Skalholt Stift.

1737.

Designation over Præstekaldenes Indkomster udi Skalholts Stift, fra det bedste til det ringeste, udi trende Classes. Anno 1737[1].

	Rd.	Mk.	Sk.
1. De bedste.			
Breiðabólstaður í Fljótshlíð	182 Rd.	4 Mk.	8 Sk.
Oddi á Rángárvöllum	121 —	» —	» —
Staðastaður	105 —	5 —	10 —
Hitardalur	102 —	3 —	6 —
2. De middelmaadige.			
Helgafell	97 —	» —	8 —
Holt undir Eyjafjöllum	87 —	2 —	» —
Gaulverjabær	83 —	4 —	» —
Setberg	83 —	» —	» —
Selárdalur	82 —	2 —	10 —
Garðar á Álptanesi	75 —	3 —	8 —
Holt í Önundarfirði	75 —	» —	12 —
Vatnsfjörður	69 —	» —	» —
Reykholt	68 —	4 —	» —
Hvammur í Hvammsveit	67 —	2 —	3 —
Stafholt	62 —	2 —	6 —
Kirkjubær í Túngu	61 —	4 —	» —
Hjarðarholt	57 —	3 —	12 —
Heydalir	53 —	5 —	4 —
Breiðabólstaður á Skógarströnd	52 —	5 —	» —
3. De ringeste.			
Borg og Álptanes þíng	48 —	5 —	» —
Vallanes	48 —	3 —	4 —
Miklaholt	48 —	» —	» —
Arnarbæli	46 —	» —	10 —
Hólar undir Eyjafjöllum	46 —	» —	8 —
Kálfatjörn[2]	45 —	3 —	» —
Skarð og Búðardalur	45 —	2 —	6 —

[1]) jevnf. Specification af 1748. Navnenes forvanskede Former i Originalen ere forandrede til de rigtige islandske.

[2]) Canc. Skr. 1. Nov. 1817.

1737. Valþjófstaður	43 Rd.	1 Mk.	4 Sk.
Kirkjubæjar klaustur	43 —	1 —	» —
Útskálar	43[1]—	» —	» —
Gufudalur	42 —	3 —	8 —
Hruni	42 —	2 —	2[2]—
Skorrastaður	42 —	2 —	» —
Kolbeinstaða, Krossholts, Akra og Hjörtseyjar þíng	42 —	1 —	» —
Reynivellir í Kjós	41 —	3 —	» —
Rafnseyri	40 —	2 —	4 —
Staður á Reykjanesi	40 —	1 —	15 —
Hólmar	40 —	» —	10 —
Seltjarnarnes þíng	40 —	» —	» —
Staður við Steingrímsfjörð	39 —	2 —	2[3]—
Sauðlauksdalur	38 —	5 —	» —
Eyri við Skutilsfjörð	38 —	3 —	12 —
Vestmannaeyjar[4]	38[5]—	» —	» —
Hvammur í Norðurárdal	37 —	4 —	» —
Melar og Leirá	37 —	1 —	8 —
Stafafell	37 —	» —	12 —
Hof í Vopnafirði	37 —	» —	» —
Staðarhóls og Hvols þíng	36 —	5 —	» —
Laugardælar	36 —	4 —	6[6]—
Íngjaldshóls þíng	36 —	4 —	» —
Sauðafells og Snóksdals þíng	36 —	2 —	» —

[1]) Canc Skr. 1. Nov. 1817.

[2]) Fèlags-Rit XI, 48 og Johnsens Jarðatal S. 80 have 42 Rd. 2 Mk. 12 Sk.

[3]) Hist. Eccl. III, 503 har 39 Rd. 2 Sk. — Fèl. R. XI, 103 og Johnsens Jarðatal S. 219 have 39 Rd. 2 Mk.

[4]) Reskr. 7. Juni 1837.

[5]) I Fèl. R. XI, 42 forstaaes dette saaledes, som at hvert af de to forhenværende Præstekalde, Kirkjubær og Ofanleiti, var anslaaet til 38 Rd., jevnf. Johnsens Jarðatal S. 22.

[6]) Hist. Eccl. III, 504, Fèl. R. XI, 46 og Johns. Jarðatal S. 78 anföre 36 Rd. 4 Mk.

Kálfholt	36 Rd.	1 Mk.	» Sk.	1737.
Sandar við Dýrafjörð	36 —	» —	» —	
þíngvellir	36 —	» —	» —	
Stóruvalla og Skarðs þíng	35 —	3 —	12 —	
Kolfreyjustaður	35 —	1 —	4 —	
Saurbæjar þíng[1]	34 —	5 —	» —	
Kross og Voðmúlastaðar þíng	32 —	5 —	» —	
Kvennabrekka	32 —	4 —	7 —	
Kjalarnes þíng	32 —	2 —	7 —	
Álptamýri	32 —	2 —	» —	
Knarar, Laugarbrekku og Einarslóns þíng	32 —	2 —	» —	
Prestsbakki	32 —	1 —	14 —	
Hvoll og Skúmstaðir	32 —	1 —	» —	
Marteinstúngu, Haga og Árbæjar þíng	31 —	» —	4 —	
Hvanneyri og Bær	29 —	4 —	» —	
Garðar og Innrihólmur[2]	28 —	» —	12 —	
Flateyjar og Múla þíng	28 —	» —	8 —	
Repphólar	27 —	4 —	3 —	
Teigs og Eyvindarmúla þíng	27 —	3 —	4 —	
Gilsbakki	27 —	1 —	6 —	
Kálfafell í Hornafirði	27 —	1 —	4 —	
Mosfell í Mosfellssveit	26 —	4 —	6 —	
Sólheima og Dyrhóla þíng	26 —	3 —	» —	
Bjarnaness og Hoffells þíng	26 —	» —	» —	
Hallormstaður	25 —	3 —	» —	
Torfastaðir	24 —	4 —	12[3] —	
þíngmúli	24 —	3 —	» —	
þykkvabæjar klaustur	24 —	» —	» —	
Húsafells, Áss og Kalmanstúngu þíng[4]	23 —	2 —	» —	
Mýra, Núps og Sæbóls þíng	23 —	» —	» —	
Dvergasteinn og Mjóifjörður	22 —	4 —	» —	

[1]) urigt. istedenfor: Saurbær á Hvalfjarðarströnd (Beneficium).
[2]) Reskr. 12. April 1815.
[3]) Fél. R. XI, 50 og Johnsens Jarðatal S. 81 have 24 Rd. 2 Mk. 12 Sk.
[4]) Reskr. 21. Aug. 1812.

1737.	Keldna og Gunnarsholts þíng	22 Rd. 3 Mk. 4 Sk.
	Staður í Grindavík	22 — 2 — » —
	Skarð í Meðallandi	22 — 2 — » —
	Hagi og Brjámslækur	22 — » — 12 —
	Ögurs og Eyrar þíng	22 — » — 9 —
	Tröllatúnga	21 — 3 — » —
	Villíngaholt	21 — 1 — 12 —
	Ólafsvellir	21 — 1 — 12 —
	Reynis og Höfðabrekku þíng	21[1] — » — » —
	Staður í Grunnavík	20 — » — » —
	Hvalsnes[2]	20 — » — » —
	Steinsholt[3]	19 — 1 — 11 —
	Otrardalur	19 — » — 3 —
	Desjarmýri	18 — 5 — 8 —
	Garpsdals þíng[4]	18 — 3 — 2 —
	Reykjadalur[5]	18 — 2 — 3 —
	Ás í Fellum	18 — 1 — » —
	Selvogs þíng	17 — 4 — 4 —
	Staðarhraun	17 — 2 — » —
	Einholt	17 — 2 — » —
	Ásar í Skaptártúngu	16 — 5 — » —
	Refstaður[6]	15 — 5 — 8 —
	Lundur og Fitjar	15 — 4 — 8 —
	Hofteigur	15 — 4 — 4[7] —
	Stóridalur	15 — 3 — 12[8] —
	Miðdalur	15 — 3 — » —

¹) Hist. Eccl. III, 505, Fèl. R. XI, 32 og Johns. Jarðatal S. 19 have 21 Rd. 1 Mk.
²) Reskr. 26. April 1815 og 5. April 1820.
³) Reskr. 10. Juli 1789.
⁴) senere Beneficium, see 12. Marts 1754.
⁵) Reskr. 21. Juli 1819.
⁶) Reskr. 4. Nov. 1796 og 4. Sept. 1812.
⁷) Hist. Eccl. III, 505, Fèl. R. XI, 12 og Johns. Jarðatal S. 365, have 15 Rd. 4 Mk.
⁸) Fèl. R. XI, 36 og Johnsens Jarðatal S. 48 have 15 Rd. 3 Mk. 4 Sk.

Klyppstaður	14 Rd. 4 Mk. 12 Sk.	1737.
Snæfuglstaðir [1]	13 — 5 — 13 —	
Stöð	13 — 3 — 4 —	
Háls [2]	13 — 1 — » —	
Eyðar	13 — 1 — » —	
Hof í Álptafirði	13 — » — » —	
Berufjarðar og Beruness þíng . .	12 — 5 — » —	
Hjaltastaður	11 — 5 — » —	
Kaldaðarnes í Árnes sýslu . . .	11 — 4 — 12 —	
Kirkjuból	11 — 4 — 7[3] —	
Kálfafell á Síðu	10 — 2 — 8 —	
Árnes	10 — 2 — » —	
Mosfell í Grímsnesi	10 — 1 — » —	
Skriðu klaustur [4]	9 — 2 — 12 —	
Staður á Snæfjallaströnd	9 — » — » —	
Staður í Aðalvík	8 — » — » —	
Sandfell í Öræfum	5 — 3 — 4 —	
Staður í Súgandafirði	5 — » — » —	
Skeggjastaðir	5 — » — » —	
Þvottá [5]	4 — 4 — » —	

Foranskrefne at være forfattet paa Skalholt Bispegaard testerer underskrefne den 31. Julii Anno 1738.

Jon Arneson.

B. Holum Stift.

Specification over Præstekaldenes Indkomster udi Holum Stift[6], fra det bedste til det ringeste, udi trende Classes. Anno 1737.

---

[1]) Reskr. 31. Juli 1801.

[2]) Reskr. 18. Dec. 1816.

[3]) Fel. R. XI, 99 og Johnsens Jarðatal S. 209 have 11 Rd. 4 Mk. 4 Sk.

[4]) Reskr. 20. Januar 1792.

[5]) Reskr. 17. Mai 1765 og 18. Dec. 1816.

[6]) Denne Specification er ikke forhen trykt; den er forandret ved Specificationen af 1748, der siden er bleven den offi-

1737. 1) Det alene bedste udi Holum Stift:

	Rd.	Mk.	Sk.
Grenjaðarstaður og Annex þverá	156 Rd.	3 Mk.	6 Sk.

2) De middelmaadige.

	Rd.	Mk.	Sk.
Breiðabólstaður udi Vesturhóp og Annex Víðidalstúnga	67 —	2 —	3 —
Melstaður [1]	61 —	4 —	4 —
Laufás	61 —	1 —	10 —
Múli í Aðalreykjadal	56 —	3 —	» —
Saurbær	55 —	5 —	11 —
Glaumbær og Annexer: Holt og Víðimýri	54 —	5 —	4 —
Vellir	51 —	3 —	14 —
Höskuldstaðir	51 —	3 —	2 —

3) de ringeste.

	Rd.	Mk.	Sk.
Háls, med Annexer: Illugastaðir og Draflastaðir	49 —	4 —	6 —
Hrafnagil [2] og Annex Kaupángur	46 —	» —	10 —
Staðarbakki og Annex Núpur	45 —	5 —	14 —
Mælifell og Annex Reykir	43 —	5 —	» —

	Rd.	Mk.	Sk.
Möðruvellir udi Öefjord og Grund, connecterede Sogner, af dem har Præsten	38 Rd.	3 Mk.	14 Sk.
þíngeyra Klosterkirke: Præstens Indkomst	37 —	2 —	8 —
Möðruvalla Klosters Kirke udi Hörgárdal; af den har Præsten	37 —	2 —	» —
Barð og Annex Holt	36 —	3 —	4 —
Goðdalir og Annex Ábær	35 —	» —	$6\frac{1}{2}$ —
Reyninesstad Kloster, af den har Præsten	32 —	2 —	8 —
Tjörn udi Svarfaðardal, og Annex Urðir	32 —	2 —	4 —

---

cielt gjeldende. Navnene ere her anförte med deres islandske Former.

[1]) Reskr. 5. Juni 1744.

[2]) Reskr. 14. Marts 1838.

Hofs og Miklabæjar þíng	32 Rd.	2 Mk.	2 Sk.	1737.
Kvíabekkur	32 —	1 —	» —	
Miklibær í Blönduhlíð og Annexer:				
Víðivellir[1] og Silfrastaðir . . .	31 —	4 —	» —	
Múnkaþverá Kloster[2], til Præsten	31 —	1 —	10 —	
þóroddstaður í Kinn og Annex Ljósavatn	31 —	1 —	4 —	
Garður og Annex Ás[3].	30 —	5 —	10 —	
Skinnastaðir	30 —	2 —	4 —	
Helgastaðir og Annex Einarstaðir	30 —	» —	12 —	
Húsavík	29 —	3 —	10 —	
Bægisá og Annex Bakki . . .	29 —	» —	14 —	
Höfði í Höfðahverfi og Annex Grýtubakki[4]	28 —	5 —	4 —	
Hof á Skagaströnd og Annex Spákonufell	27 —	4 . .	2 —	
Glæsibær med Annex Svalbarð og Lögmannshlíð	26 —	5 —	3 —	
Bergstaðir og Annex Bólstaðarhlíð	26 —	5 —	2 —	
Hóla, Djúpadals[5] og Miklagarðs annecterede Sogner; af dem har Præsten	26 —	5 —	» —	
Reykjahlíðar og Skútustaða þíng	26 —	» —	4 —	
Staður í Hrútafirði	25 —	5 —	7 —	
Fagranes og Annex Sjáfarborg .	25 —	3 —	3 —	
Flugumýrar og Hofstaða þíng . .	23 —	1 —	9 —	
Stærriárskógur	23 —	» —	9 —	
Rípur og Annex Viðvík[6] . . .	21 —	4 —	» —	
Presthólar	21 —	2 —	4 —	
Blöndudalshólar og Annex Holtastaðir	19 —	5 —	2	

¹) Reskr. 17. Mai 1765.
²) Reskr. 14. Marts 1838.
³) Reskr. 2. Oktbr. 1816.
⁴) Reskr. 19. Juni 1744.
⁵) = Stóradals, see Reskr. 16. Januar 1750.
⁶) Reskr. 27. Mai 1829.

1737.	Eyjadalsá og Annex Lundarbrekka	19 Rd. 3 Mk. 4 Sk.
	Upsir	19 — » — 6 —
	Sauðanes á Langanesi	18 — 1 — 4 —
	Tjörn á Vatnsnesi og Annex Kirkjuhvammur [1]	18 — » — 2 —
	Þaunglabakki og Annex Flatey	17 — 4 — 6 —
	Hvammur í Laxárdal og Annex Keta	17 — 4 — 3 —
	Svalbarð í Þistilfirði	17 — 2 — 12 —
	Myrká	17 — 2 — 4 —
	Auðkúla og Annex Svínavatn	16 — 5 — 8 —
	Grímstúngur	16 — 3 — 4 —
	Fell og Annex Höfði	16 — » — 12 —
	Nes í Aðalreykjadal	15 — 2 — 12 —
	Undirfell og Annex Márstaðir [2]	14 — 4 — » —
	Vesturhópshólar	14 — » — » —
	Hvanneyri	12 — » — » —
	Hjaltabakki	11 — 1 — 8 —
	Knappstaðir	9 — 3 — 12 —
	Grímsey	9 — 2 — 5 —

Dette saaledes sandfærdig underrettet, testerer. Holum Bispegaard for norden udi Island den 12. Septembr. Anno 1739.

Steen Joenssen,
Superint. Hol. Stift.

18. Januar. **Opreisning paa Underretsdom i en Paternitets-Sag.** Frederiksberg 18. Januar 1737 [3]. — Norske Reg. 31, 11.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V. Vi have efter Helga Thorderdatter af Langholt i Arnes Syssel paa Vort Land Island, hendes herom allerund. gjorte Ansögning og Begjæring, allern. bevilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tillade, at hun paa behörige Steder til videre Paakjendelse maa lade indstævne en af Brynolfver Si-

[1]) Reskr. 5. Juni 1744.
[2]) Reskr. 9. Febr. 1813.
[3]) Reskr. 19. Decbr. 1738 og 17. Decbr. 1734.

gurdsen, paa hans Fader, Sysselmand over Arne Syssel, Sigurder Sigurdsens Vegne, paa Sandvigs Herretzthing den 29. Aug. 1735 afsagde Dom, hvorved han skal have dömt bemeldte Helga Thorderdatter at betale store Böder og at udföres af Landet til Spindehuset i Vores Kongel. Residentsstad Kjöbenhavn, fordi hun skal have udlagt en gift Mand, ved Navn Olofver Torstensen, til hendes Barnefader, som han skal have nægtet, og for hvilken Sag hun, efter bemeldte Sysselmand Sigurd Sigurdsens Befaling, i Aaret 1733, uden foregaaende Dom, af Bödelen er bleven pidsket og slagen, saa mange Hug som Store-Dom dicterer de Personer, der avler Barn i Horerie, uanseet at samme Dom er over den Tid, inden hvilken den efter Loven burdte at have været stævnt og paatalt; dog skal bem^{te} Helga Thorderdatter ved Sagens endelige Uddrag, om hun den skulde tabe, enten betale de idömte Omkostninger, som Dommeren fra Ret til Ret det lovligen determinerer, eller lide paa Kroppen ved Fængsel eller i andre Maader, ligesom Vores Höiesteret eller Overdommeren, naar hun ei tröster sig til at appellere, efter Sagens Beskaffenhed kunde tilfinde hende at udstaae og lide; saa skal og saadan Indstævning med forderligste skee, og Sagen derefter, det snareste muligt er, ved Retten udföres, saafremt denne Vores allern. Opreisning nogen Magt skal have. Forbydendes &c. Frederiksberg den 18. Januarii 1737.

1737. 18. Januar.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Paternitets-Sagen for Helga Þórðardóttir. Frederiksberg 18. Januar 1737. — Norske Tegn. XXVII, 275b—276.

18. Januar.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Helga Thorderdaatter, af Langholdt i Arnes Syssel paa Vort Land Island, for Os allerund. haver andraget, at hun

1737. 18. Januar. udi Aaret 1733 skal have avlet et Barn med en gift Mand udi bemeldte Syssel, ved Navn Olafver Torstensen, som derefter skal have nægtet at være Fader til samme Barn, og derpaa tilböd sin Eed, hvorover hun skal være kaldet for Retten at möde, for hvilken Ret, som skal være holden paa Sandvigs Thing i bem^te Syssel samme Aar, hun, uden nogen Dom, efter Sysselmanden Sigurd Sigurdsens Befaling, skal af Bödelen være bleven pidsket og given saa mange Slag, som Store-Dom dicterer de Personer, som avler Barn i Horerie, uanseet at hendes Fader tilforn havde tilbudet sig paa hendes Vegne at udlægge de behörige Böder, og efter at hun saaledes uden Dom var hudströgen, skal bem^te Sysselmand have imodtaget bem^te Olafver Torstensens Eed, at han ikke var hendes Barnefader; efter hvilken Tid bem^te Sag skal have henstaaet indtil den 29. Augusti 1735, da ovenbemeldte Sysselmand Sigurd Sigurdsens Sön, Brynolf Sigurdsen, som paa Sandvigs Herretsthing forrettede sin Faders Vices, skal have dömt hende, foruden utaalelige Böder, ud af Landet til Spindhuset i Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn, hvilken Dom hun, formedelst hendes store Vanvittighed og Armod, ei for Laugthinget har kundet indstævne, men nu skal udstaae sine Fatalia efter Loven; (da), som Vi under denne Dags Dato allern. haver givet for^ne Helge Tordersdaatter Opreisning, Sagen videre at paatale, som dig herhos in Originali tilskikkes: saa er tillige Vores allern. Villie og Befaling, at du foranstalter, at denne bemeldte Helge Tordersdaatter vorder beskikket fri Forsvar, og at hendes Sag uden Betaling for Laugthings-Stævning og til Varselmændene, samt Dom- og Skriver-Penge, vorder fört og paadömt. Dermed &c. Frederiksberg den 18. Januarii 1737.

18 Januar. **Reskript til Biskopperne paa Island, ang. Bekjendtgjörelse af de forbudne Grader. Frede-**

riksberg 18 Januar 1737. — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1737. — Reskriptet i islandsk Oversættelse («Forordning um blóðskammir»), ledsaget af «Notitie um þá forboðnu liði», trykt paa Holum 19. April 1748, 2 Blade i 4to; Norske Tegn. XXVII, 267b; Fogtm. IV. 1, 420—421.

1737. 18. Januar.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Eftersom Os allerund. er bleven foredraget, hvorledes paa Vort Land Island den store Synd og Blodskam skal meget gaae i Svang, saa at der snart hvert Aar Nogen for samme grove Synd bliver dömte og henrettede, og at saadanne Delinquenters Forsvar for Retten skal altid være, at de vidste ikke, at det var Blodskam de havde bedrevet, men aleneste Leiermaal, samt at slige Blodskams-Delinquenter skal og altid undskylde sig, at den kongelige allernaad. confirmerede Forordning af 13. Aprilis 1565 imod Blodskam, kaldet Store-Dom, er dennem ubekjendt. — Da, til denne store Synd og Gudsfortörnelse at see hæmmet og forekommet, og at Ingen herefter skal kunne undskylde sig med Vanvittighed, at de ikke vide hvad Blodskam er, eller hvad Straf den efter Loven förer med sig: saa er hermed Vores allernaad. Villie og Befaling, at du udi det dig allernaadigst anbetroede Stift strax den Anstalt gjör, at Præsterne eengang om Aaret, hvilken Tid du selv haver at determinere[1], som kan være bekvemmeligst, overalt af Prædikestolene skal oplæse for Menighederne[2], hvilke de forbudne Grader ere, hvorudi ei dispenseres til noget Ægteskab, men efter forne Store-Dom og Loven henregnes til Blodskam, at derved kan forbrydes Livet, paa det Alle og Enhver kan vide for denne store Blodskams Synd at tage sig vare, og den derved at kunde forekommes og ophöre, og haver saa Præsterne derhos en alvorlig Tale og Formaning derom til Menighederne at gjöre, til Op-

[1]) Reskr. 14. Marts 1738.

[2]) den her befalede Oplæsning er bortfaldet ifölge Canc. Promem. 21. Juni 1794.

1737. 18. Januar. muntring at vogte sig for samme Synd, hvormed du og behörig Indseende skal have, at denne Vores allern. Anordning hörsommelig af Præsterne vorder efterlevet; og haver du ellers forderligst allerund. at indberette, at du dette Vores allern. Reskript haver bekommet Dermed &c. Frederiksberg den 18. Januarii 1737[1].

Notitie um þá forboðnu liði[2], í hverjum ekki dispenserast til ektaskapar, eptir kónglegu lögmáli.

Foreldrar og þeirra börn, sem og einnig þeir sem eru í stað foreldra og barna, mega hvorki fjær nè nær inn gánga hjónaband, eða hafa holdlegt samræði sín á milli. Foreldrar eru faðir og móðir. Börn eru sonur og dóttir. Í foreldra stað eru allir forfeður, item foreldra og forfeðra syskin, frá manni til manns, hvað lángt uppeptir sem þær kvíslir kunna að ná. Í barnanna stað eru barnabörn, og þeirra börn í allar kvíslir, hversu lángt niðureptir sem þær kunna að rètta sig. Bræður og systur mega ekki hafa holdlegt samræði sín á milli, hvort heldur vera kunna alsyskin eður hálfsyskin. Bróðir má ekki hafa sína systurdóttur eða bróðurdóttur að líkamans losta, ekki heldur neina þá, sem af systurbörnum eður bróðurbörnum er komin, hversu lángt sem þær greinir ættkvíslanna kunna að liggja. Ekki heldur má ein systir hafa sinn bróðurson eður systurson að líkamans losta, nè heldur nokkurn þann sem af þeim er kominn, hvað lángt niður sem þær kynkvíslir kunna að ná. Einn karlmaður skal eins vel halda sèr frá frændkonum sinnar kvinnu, sem frá sínum eigin frændkonum; og einn kvennmaður skal svo vel halda sèr frá ættíngjum síns manns, sem frá sínum eigin ættíngjum: því svo sem einn má ekki hafa holdlegt sam-

---

[1]) Reskript af s. D. til Stiftbefalingsmand Ocksen (Norske Tegn. XXVII, 273ᵇ—275) meddeler Underretning om det foranstaaende Reskr. til Biskopperne og Anledningen dertil.

[2]) For. 14. Dec. 1775 og 23. Mai 1800.

ræði með sinni eigin systur, svo má hann ekki heldur hafa holdlegt samræði með systur konu sinnar. Og svo sem ein kvinna má ekki hafa holdlegt samræði með sínum bróður, svo má hún ekki heldur hafa holdlegt samræði með bróður síns manns. Enginn karlmaður má leggjast með síns stjúpföðurs eptirlátinni ekkju, til að hafa holdlegt samræði með henni. Ekki heldur má nokkur kvennmanns persóna leggjast með sinnar stjúpmóður eptirlátnum ekkjumanni, til að hafa holdlegt samræði með honum, því svoddan stríðir ekki einasta á móti almennilegri siðsemi, heldur er það og einnig í sjálfu sèr mjög hneigslislegt. Í sama máta má enginn karlmaður hafa holdlegt samræði með eptirlátinni ekkju síns stjúpsonar, og enginn kvennmaður með eptirlátnum ekkjumanni sinnar stjúpdóttur. Í framsögðum laganna greinum innibindast þær 17 persónur, sem kirkjulögin (kölluð kristinrèttur) um geta, til hverra forordningin Stóri-Dómur, staðfestur af kóngl. Majest., tilvísar um forboðna liði. Persónurnar eru þessar:

1737.
18. Januar.

1) móðir manns.
2) systir manns.
3) dóttir manns.
4) stjúpmóðir.
5) sonarkona.
6) bróðurkona.
7) sonardóttir.
8) stjúpdóttir.
9) dótturdóttir.
10) systurdóttir.
11) bróðurdóttir.
12) móðurmóðir.
13) föðurmóðir.
14) móðursystir.
15) föðursystir.
16) móðir konu manns.
17) systir konu manns.

Ef nokkrar þær persónur, svo nákomnar að frændsemi eður mægðum, sem strax voru taldar, hafa holdlegt samræði sín á millum, þá fremja þær blóðskömm, og eiga eptir guðs og kóngl. majts lögum að missa lífið. [Þegar þessi upplestur um forboðna liði er búinn, þá skal presturinn, eptir þeim gáfum og andagipt, sem honum er af guði lánuð, vara söfnuðinn við því alvarlega, að drýgja ekki blóðskömm með sèr náskyldum eður mægðum persónum.]

1737.
15. Febr.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Laugmandslönnens Forhöielse, m. v. Frederiksberg 15. Februar 1737[1]. — Publiceret paa Althinget 1737, Althingsb. Nr. xviii, 4; Norske Tegn. XXVII, 296.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Os er allerund. bleven refereret en fra Laugmanden for synden og östen paa Vort Land Island, Magnus Gislesen, indkommen allerund. Memorial, hvorved han, i Henseende til, at samme hans Laugmands-Embeds Indkomster skal være saa ringe, at de baade med Lön og Laugmandstolde ikke skal overgaae 150 Rd., og dog ikke det Halve i Penge betales, allerund. haver ansögt, at hannem allern. maatte forundes til Laugmands-Tjenesten enten det förste Syssel, som i hans Laugdömme kunde blive vacant, eller og at hans Lön maatte blive forhöiet, saasom hans Formænd altid, tilligemed Laugmands-Tjenesten, have haft Sysseler; og Vi derhos have fornummet, hvad saavel Amtmanden, Os elskelig Joachim Henrich Lafrentz, som og du, udi eders derover indkomne allerunderd. Erklæringer derom allerund. haver forestillet. Thi give Vi dig derpaa hermed tilkjende, at Vi allern. have bevilget, at Laugmand Magnus Gislesen, hvis aarlige visse Lön, foruden hans Laugmandstold, er tredsindstyve Rd., skal have fyrgetyve Rd. aarlig Tillæg, saaledes, at han nyder nu eet Hundrede Rigsdaler aarlig. Men i det Övrige ville Vi allern., at ingen Laugmand skal være Sysselmand tillige. Og angaaende ovenbemeldte 40 Rd. Tillæg aarlig for Laugmand Magnus Gislesen, da have Vi derom Os elskelige, Vore Deputerede for Financerne, Vores allern. Ordre[2] bilagt, at gjöre den udfordrende Anstalt, at samme Penge til hannem aarlig vorder betalt. Derefter du dig allerunderd. kan vide at rette. Befalendes &c. Frederiksberg den 15. Februarii 1737.

---

[1]) Reskr. 22. Decembr. 1741.

[2]) Reskript til de Deputerede for Financerne 15. Febr. 1737 staaer i Siell. Tegn. LXX, 73.

Forordning ang. den udi Kjöbenhavn oprettede **Assignations-Vexel- og Laane-Banque.** Frederiksberg 8. Marts 1737. — Denne For., som bekjendtgjör §§ 7, 8, 9, 10, 12, 14 og 15 af Bankens Octroy af 29. Oktobr. 1736, er ikke publiceret i Island. Med Hensyn til dens Gyldighed, navnlig saavidt Octroyens § 8 angaaer, see For. 22. April 1778 § 3, jevnf. M. Stephensens «Commentatio», S. 182. — General-Land-Oecon. og Commerce-Collegii «Forordninger». Original-Aftryk hos Höpffner; Dansk og Tydsk i Qvart-Forr. 1737—1738, S. 3—15; Schou III, 287—291. — **Uddrag.**

1737. 8. Marts.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V., at eftersom for Os allerund. er gjort Forslag angaaende en Assignations-, Vexel- og Laane-Banque i Vor kongelig Residentsstad Kjöbenhavn at oprette, og Vi, af höikongelig Omhue for Negociens Opkomst og Vores kjære og troe Undersaatters almindelige Bedste, dertil allerede have meddelt Vores allern. Octroye af 29. Oktobr. næstafvigte Aar[1], hvorudi iblandt andre findes efterfölgende Poster:

— — — Dens 8de Art. Hvo, som maatte understaae sig at eftergjöre Banco-Billetter, eller deres Summer, Stempel, Papir, Underskrift eller Indhold at forandre, og forfalske, bör uden al Naade straffes, som for falsk Myntning[2], og skal hver Steds Övrighed være forpligtet derover at holde, og de skyldige befundne at anholde og actionere lade. — — Da, paa det Alle og Enhver sig derefter desto bedre allerund. kunde vide at rette og forholde, byde Vi hermed og befale Vores Statholder i Vort Rige Norge, samt Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Told-Inspecteurer, Byfogder, Toldere og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vores General-Land-Oeconomie-

[1] Octroyen findes i General-Land-Oecon. og Comm. Collegii «Concessions-Protocol», Nr. 18, S. 33—55, i Geh.-Archiv.

[2] Straf for Falsk-Myntning er bestemt i Jónsb. Mannh. Cap. 2 og 4.

1737. 8. Marts. og Commerce-Collegii Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Frederiksberg den 8. Martii 1737.

22. Marts. **Forordning om Dannefæ. Frederiksberg 22. Marts 1737.** — Denne For. er ikke publiceret i Island, men optages paa Grund af dens Sammenhæng med For. 7. Aug. 1752, jevnf. Canc. Skr. 26. Apr. 1817. — Siell. Reg. 56, 368; Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1737—1738, S. 15—16; Schou III, 291—292. — Uddrag.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V. — — — Saa have Vi, til Efterfölge for den tilkommende Tid, allernaadigst fundet for godt, fornævnte Lovens Articul (5—9—3) saaledes ydermere at forklare: at Guld, Sölv, Metal og al anden Skat, som findes enten nedgravet eller forborget i Jord, Skov, Mark, Huus eller andensteds, og Ingen kjender sig ved, det kaldes Dannefæ og hör Kongen alene til og ingen Anden; med mindre Nogen dermed ved særdeles kongelig Benaading allernaadigst maatte være forlenet. — — Givet paa Vort Slot Frederiksberg den 22. Martii Anno 1737.

26. April. **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen og Biskop Jon Arnason, ang. Sagförelse ved Prosteretterne m. v. Frederiksberg 26. April 1737.** — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1737. — Norske Tegn. XXVII, 345—347; Fogtm. IV. 1, 463—464.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Vi af en fra dig, Biskop Jon Arnesen, den 26. Augusti udi næstafvigte Aar til Os indkommen allerund. Relation haver fornummet, at den Vanskelighed og Uorden mere og mere iblandt de Geistlige udi det dig allernaad. anbetroede Skalholts Stift skal tiltage, at, naar en Præst forseer sig og begaaer nogen forargelig Synd,

1737. 23 April.

vil Ingen lade sig formaae at kalde samme Præst for Retten, at der kan faaes Dom over ham, hvorpaa tvende Exempler skal haves, den förste paa Alle-Helgens-Dag Anno 1734, da det skal have hændt sig, at Præsten paa Sande ved Dyrefjord, Jon Thordersen haver været saa drukken, at, da han skulde forrette Gudstjeneste, faldt han ned fra Alteret paa Chorgulvet, og blev saa lagt i Bænken, hvor han laae stille, imedens een af Folkene læste i Choret af en islandsk Postil Forklaringen over den Dags Evangelium, foruden at da Præsten kom sig noget igjen, skal han have taget sig fore at handtere det hellige Nadverens Sacramente og uddeelt til dem, som var til Alters, Bröd og Viin uhelliget, ja forsömt at vie Folk tilsammen, som dertil skal have været bereed. — Det andet skal være af lige Beskaffenhed, forefalden Julenat udi samme Aar udi Vomulastæds Kirke udi Rangaavalle Syssel, at Præsten Sigurd Arnesen faldt af Drukkenskab fra Alteret paa Chor-Gulvet, og ligeledes blev lagt hen i Bænken, og Intet skal have kunnet forrette i hans Embede, hverken dengang eller Juledagen derefter. Til hvilke Sager at udföre vel een og anden af Sysselmændene af Amtmanden have været beordrede, men skal have undskyldt sig, enten med Veiens Længde, Ukyndighed, Fattigdom eller Svaghed; da og nogle der i Landet skal være af de Tanker, ligesom Provsterne ikke maatte forhöre verdslige Vidner, Provsterne og formener: ikke at kunne holde Retten uden de have otte Assessores. — Derforuden haver Du, Biskop Jon Arnesen, allerund. indberettet, at Snæbjörn Poulsen for den Fortræd, Skam og Vanære, han skal have gjort Præsten Bjarne Jonsen udi Aaret 1726, endnu ikke skal have faaet nogen Revselse, desaarsag du allerund. haver begjært, at Vi allernaad. ville decidere, hvorledes med deslige Sagers Omkostnings Betaling, siden Ingen sig samme uden Betaling vil paatage at udföre, skal forholdes.

1737. 26. April. Thi give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, efter din Stiftbefalingsmand Henrik Ocksens herover indhentede Erklæring, allern. haver funden for godt: 1) at de Vidner, som over Præsternes udi deres Embede og Levnet begaaende Forseelser skulle föres, ikke maa hindres at afhöres af vedkommende Provster, fornemmeligen naar Vidnerne ere af Præsternes egne Sognefolk, og Provsten inden Sognet betjener Retten. — — 2) at Sysselmændene, der ellers i de vidtlöftige Districter have nok i andre Maader at tage vare, ikke maa bebyrdes med at indstævne og agere Sager imod Præster, for Provsterne hjemme i Herrederne, men at een af Herredspræsterne skal bruges dertil. — 3) angaaende Provsterettens Holdelse, da skal det dermed efter Vores den 20de Januarii udi næstafvigte Aar ergangne Reskript have sit Forblivende. — 4) at paa de af dig, Biskop Johan Arnesen, indgivne Memorialer om Forbud paa Brændeviinsförsel til Island, ikke noget kan reflecteres, — og for det 5te) betræffende fornævnte Snæbjörn Povelsen, da ville Vi allern., at saafremt han ikke appellerer den over ham ergangne Oberrets-Dom til Vores Höieste-Ret, skal samme over ham exequeres. Derefter I eder allerund. haver at rette. Befalendes &c. Frederiksberg den 26. April 1737.

26. April. **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen og Biskop Jon Arnason, ang. Althingets Ret til Benyttelse af Thingvalla Præstekalds Grund.** Frederiksberg 26. April 1737. — Publiceret paa Althinget og trykt i Althingsb. s. A. Nr. XVIII, 6; Norske Tegn. XXVII, 347—348.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Jon Haldorssen, Sognepræst for Thingvelde Menighed paa Vort Land Island, for Os allerund. haver ladet andrage og besværget sig over den Indpas, Thingvelde Præstegaard tilföies paa Græs og Jord udi adskillige Maader

1737. 26. April.

af de Verdslige og Geistlige der udi Landet, som Landsthingsretten skal betjene, der aarlig holdes, ofte udi 14 Dage, om Midsommers-Tider, allerund. formenende, at de Verdslige, som tilforn, efter at bemeldte Præstegaard blev gjort til Beneficium, have brugt Landsthinget over smaa Telter paa Præstegaardens Grund, nu ei maa, foruden Betaling til bem^te^ Gaard for aarlige Reparationer, bruge og forarbeide der sammesteds Tofter, som de skal lade opbygge af Jord og Stene, hvilke Tofter de ville arve, een efter anden, ligesom anden lovlig Arvedeel, uagtet hans Forbud, foruden at de og skal holde deres Heste paa Græs udi næstliggende Stæder, hvor Præsten og Præstegaardens Leilændinger behöve at föde sit Qvæg om Sommeren, og om Vinteren at indbringe Hö af til Qvægets Bedste, siden Præstegaarden ikkun skal give sex Köers Foer i det höieste af sig til Vinteren; desaarsag han allerund. haver begjært, at herpaa maatte raades Bod, da det ellers vilde foraarsage Præstegaardens Ruin. Thi give vi eder hermed tilkjende, at vi udi Anledning af den fra dig, Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, herover indhentede Erklæring, allern. haver funden for godt, at der imod en saa gammel Indretning, som Althingsstedet paa Island er, intet af Præsten paa Thingvelle maa innoveres, saa at Vore Betjentere jo maa benötte sig af det anordnede Sted til Græsgang for deres Heste, og til at sætte deres Telter og Boder derpaa, ligesom det kan være dennem beleiligst; saa maa de og selv være deris Tofter og Boder raadige, naar de dennem paa Althingsstedets Grund og paa egen Bekostning have opsat. Men skulde Betjenternes eller andres Heste komme paa den anden Side af Aaen, og der gjöre Skade paa Præstens Tune og Eng, da skal Vedkommende derfor erstatte Skaden, som de den med Præsten, enten i Mindelighed eller ved Retten paa lovlig Maade, kan afhandle. Derefter I eder allerund. haver at rette, og de Vedkommende til allerund. Ef-

1737. terretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Frederiks-
26. April. berg den 26. April 1737.

26. April.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Laugmands-Embedets Naadsens-Aar m. v. Frederiksberg den 26. April 1737. — Publiceret paa Althinget 1737, Althingsb. XVIII, 5; Norske Tegn. XXVII, 348ᵇ—349

Christian den Sjette &c. V. G. T. af din til Os indsendte allerund. Forestilling, dat. den 30. Martii næstafvigt, have Vi ladet Os allerund. foredrage, at da forrige Laugmand for norden og vesten paa Vort Land Island, Alexander Christian Smith, in Aprili udi næstafvigte Aar havde frasagt sig Laugmands-Embedet, og anholdt om at nyde samme Embedes Lön fra Anno 1735 til Anno 1736 forfalden, og du ved Skrivelse fra Vores Geheimeraad i Vores Geheime-Conseil, Kammerherre og Ober-Secretaire i Vores Danske Cancellie, Os elsk. Johan Ludvig von Holstein, Ridder &c., blev bekjendtgjort Vores paa samme Ansögning givne allern. Resolution, at det med Lönnen for samme Aar maatte beroe, indtil det erfaredes, om forne Laugmand Smith ved Tiltrædelsen havde taget den fulde Lön eller givet noget deraf til Enken, og at Laugmandstjenesten imidlertid skulde forvaltes af den Sysselmand, som du dertil holdt dygtigst, haver du ved Skrivelse gjort den Anstalt, at Sysselmanden Joen Jonsen, indtil en Laugmand blev beskikket, Embedet skulde forrette, da du siden af Amtmandens Beretning, samt af det ham af Laugmands-Enkens Sön, Sysselmand Joen Bendixen tilskrevne Brev, haver erfaret, at Laugmand Smith og bemeldte Sysselmand Joen Bendixsen paa Althinget Anno 1735 have afhandlet deres imellemværende Naadsens-Aar angaaende, saa at du allerund. formener det billigt at være, at Laugmand Smith nöd Erstatning for det til hans Formands Enke givne Naadsens-Aar. Thi give vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter slige Om-

stændigheder, allern. have bevilget, at forrige Laugmand Smith maa nyde Laugmandslönnen og Tolden fra Anno 1735 til Anno 1736, hvorimod han til Laugmand Magnus Gisleson, som har været constitueret til at administrere Retten paa Althinget 1736, skal erlægge 20 Rd., hvilket du de Vedkommende til allerund. Efterretning haver at tilkjendegive. Dermed &c. Frederiksberg den 26. April 1737.

1737. 26. April.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Lafrentz, ang. Indsendelsen af Sagefalds-Regnskaber. Khavn 4. Mai 1737. — Publiceret paa Althinget 1737, Althingsb. Nr. 32, jevnf. 1740, Tillæg 1; Rentek. Isl. og Færö. Copiebog 2005, Litr. G, Nr. 580.

4. Mai.

Siden endeel Sysselmænd, uagtet de mange til dennem gjorde alvorlige Erindringer, endnu continuerer at udeblive, saavel med deres Sagefalds-Regninger for endeel forbigangne Aaringer, som den Rigtighed de til Landfogdens Antegnelser og extraherede Poster, des Endelighed skal forskaffe, hvorved Landfogdens Regnskaber saaledes opholdes, at samme ei udi rette Tide til kongel. allern. Qvittance kan vorde befordret; saa, paa det slig Ophold saa vidt muligt kunde forebygges, og Sysselmændene obligeres med den behövende og saa ofte forlangte Rigtighed at indkomme, ville Herr Amtmand fra Landfogden indhente en fuldkommen Efterretning om Alt, hvis saaledes til hans Antegnelsers Afhandling hos Sysselmændene ere beroende, og dennem derefter til des Indsendelse en vis Tid forelægge, og ifald sligt skulle mangle, da dennem for saadan deres Efterladenhed en taalelig Mulkt af 2 Rbd. at paalægge; thi ligesom Hans Majestet ved Resol. af 26. Martii 1736, hvilken Herr Amtmand under 28. April næstefter er communiceret, allern. haver bevilget, at enhver Sysselmand fra Sanct-Hans-Dag samme Aar og indtil videre maa overlades de udi deres Districter faldene uvisse Indkomster (forbrudte Hoved-

1737. 4. Mai. eller Boeslodder, strandede Skibe og arvelös Gods alene undtagen) imod at de for alle deslige uvisse Indkomster aarligen udi den kongelige Cassa betaler en vis Afgift, saa bör de og vigilere for, at den resterende Rigtighed for Sagefaldet forderligst vorder aflagt; i hvilken Henseende Herr Amtmand for de Böder, som i saa Maade maatte falde, Landfogden hans Attest ville tilstille, siden om slige Böder af vedkommende Renteskriver ved berörte Landfogdens Regnskabs Antegnelser vorder udsat. Udi det övrige referere Vi Os til Vores under 19. Martii 1735 til Herr Amtmand ergangne Skrivelse, hvorefter han, ifald det ikke allerede skeed er, fra de Sysselmænd, som in anno 1734 fra Althinget er borteblevet, Aarsagen til saadan deres Udeblivelse ville indhente, og for de deraf flydende Böder Landfogden ligeledes, som ovenmeldt, hans Beviis at meddele. Vi forblive &c. Rentekammeret den 4. Mai 1737.

10. Mai. **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Præstekaldenes Collation i Island. Frederiksberg 10. Mai 1737**[1]. — Publiceret paa Althinget 1737 og trykt i Althingsbogen s. A. Nr. XVIII, 7; Norske Tegn. XXVII, 357b—359; Finn. Joh. Hist. Eccl. Isl. III, 496. Anm. b.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Os er allerund. bleven refereret en din allerund. Memorial af 16de Aprilis næstafvigt, hvorved du, ifölge Vores til dig allern. ergangne Befaling af 14. Oktobris 1735, at indhente den fornödne Oplysning ang. Præstekaldenes Collation paa Vort Land Island, og hvorpaa Amtmanden den sig dertil formenende Rettighed grundede, m. v., allerund. indsender sex Documenter, hvilke dig fra begge Biskopperne og Amtmanden ere tilstillede, hvoraf de tvende förste ere Designationer paa Præstekaldene i

[1]) Reskr. 29. Januar 1740, 11. Mai 1787 og 2. Decbr. 1791.

begge Stifterne, tilligemed deres Indkomster, og det tredie Copie af de tvende Kongl. Anordninger om Præstekaldenes Collation paa Island, daterede 24de Martii 1563 og 4de Martii 1595, hvorpaa Amtmandens og Formænds Collationer sig til Dato skal have funderet. — Og som du derhos allerund. forestiller: 1) At endskjöndt Amtmanden efter fornævnte Kongl. Anordninger har fundet sig anlediget, paa samme Maade som hans Formænd, at conferere adskillige Præstekald paa Island, saa erfares det dog, at saadanne Vocationer allerede fra lang Tid af ikke have strækket sig til videre end til de middelmaadige og ringeste udi den tredie og fjerde Classe af de i fornævnte Designationer specificerede Præstekald, og skulde det have hændet sig, at de bedre Kald ligeledes af Amtmanden ere blevne collationerede, saa ere dog Collationerne gemeenligen indsendte til allern. Confirmation, og Vedkommende derpaa med Bestallinger bleven forsynede; men de udi Designationerne saa kaldede specificerede Hoved-Kald altid at være sögte igjennem Vores Cancellie, og ved kongelig allern. Resolution bortgivne; til hvilke Hovedkald, saavel som de i Designationerne saa kaldede bedste maadelige, fornemmeligen er bleven reflecteret paa dem, der havde studeret her ved Universitetet og sustineret Examen Theologicum, hvorom ogsaa en kongelig Anordning til Landet er udgiven, de dato 11. Martii 1633. — 2) At ifald det maatte behage Os, at lade det med Kaldenes Collation (Hovedkaldene undtagen) forblive derved, at de i Island, uden Vedkommendes derom til Os gjörende Ansögning, maatte gives og udstedes, i Henseende til, at undertiden 2 Aar og vel længere Tid kunde bortgaae, förend Vores allern. Resolution paa de indsendende Ansögninger om Vocationerne kunde blive Vedkommende i Landet bekjendt, og den til Vacancen antagne Person af Biskoppen ordineret og i Kaldet indsat, hvorover det imidlertid maatte skee, at Kirketjenesten

1737.
10. Mai.

1737. 10. Mai. blev forsömt, og Præstegaarden tillige med Kirken og de dertil henlagte Inventarier af Qvæg og andet mere bleve ruinerede og forkomne, eftersom Nabopræsterne, formedelst store Fjelde, Elver og mange impracticable Veie, ikke kan betjene de i saa lang Tid vacante værende Præstekald, og Kaldenes ringe Indkomster ikke formaaer at underholde En, som i Vacancens Tid kunde forrette Præste-Embedet, eller med Kirken, Præstegaarden og Inventarium, have Tilsjun: saa holder du at være fornöden, at Biskopperne, enhver i sit Stift, med Amtmanden concurrerede, og drog fælles Omsorg for, at faae de vacante Kald, det förste og bedste mueligt være kunde, igjen med Præster forsjunede, saa at der af Amtmanden maatte reflecteres paa dem, der havde Biskoppens Attest om deres Lærdom, Forhold og Levnet, hvilken Attest i den af Amtmanden derpaa udstedende Collation at kunde inddrages. — 3) At der til de ringe og fattige Kald, som ingen ellers vilde söge, maatte tages af de fra Domkirkernes Skoler dimitterede Studiosis, som have nydt fri Skolegang, med Forsikkring, at kunde efter nogle Aars Forlöb befordres til bedre Kald, om de holdte sig skikkelige og fandtes dertil bekvemme, med hvad videre du Os derved allerund. haver forestillet. Saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter slig af dig foredragne Beskaffenhed, allern. ville, at det fremdeles dermed efter samme dit allerund. Forslag skal vorde forholdet; til hvilken Ende Vi under denne Dags Dato allern. haver befalet Biskopperne paa Vort Land Island, hver for sig aarlig til Amtmanden at indsende Lister paa de fra Domkirkernes Skoler dimitterede Studiosis, med Attest derhos om enhvers Lærdom, Levnet og Forhold, af hvilke de bekvemmeste kunde employeres til de vacante ringe Kald, med Forsikkring om Forfremmelse til bedre Kald, efter nogle Aars Forlöb, om de holde sig skikkelige og fandtes dertil bekvemme. Saa have Vi og allern. befalet Biskopperne, at forfatte ny Fortegnelse over Kal-

denes Indkomster, efter deres nuværende Tilstand og Beskaffenhed, og samme til Vores Danske Cancellie at indsende, og naar samme Designationer fra Biskopperne over Kaldenes Indkomster indkommer, ville Vi lade dig dem tilstille, for derover at indhente din allerund. Forestilling, hvorvidt Bestallingsbrevene skulle betales eller gratis forundes. Desligeste have Vi og under denne Dags Dato allern. befalet Amtmanden, at concurrere med Biskopperne, og drage fælles Omsorg for, at faae de vacante Kald igjen med Præster forsjunede, saaledes som du af hosfölgende Copier af samme Vores saavel til Biskopperne som til Amtmanden allern. ergangne Reskripter selv udförligere kan see og fornemme. Derefter du dig allerund. kan vide at rette. Befalendes &c. Skrevet paa Vort Slot Frederiksberg den 10. Maji Anno 1737.

1737. 10. Mai.

Reskript til Biskop Jon Arnason til Skalholt, ang. Præstekaldenes Collation m. v. Frederiksberg 10. Mai 1737. — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1737. — Norske Tegn. XXVII, 354b—356; Fogtm. IV. 1, 468—469.

10. Mai.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Eftersom Vi udi Anledning af en til Os fra Vores Stiftbefalingsmand over Vort Land Island, Os elskelig Henrich Ocksen, ifölge Vores til ham allern. ergangne Befaling om at indhente fornöden Oplysning angaaende Præstekaldenes Collation paa bemeldte Island, indkommen allerund. Relation og Erklæring, allern. haver fundet for godt, at lade det fremdeles med Kaldenes Collation (Hovedkaldene undtagen) forblive derved, at de i Island, uden Vedkommendes derom til Os gjörende Ansögning, maatte af Amtmanden gives og udstedes, i allern. Henseende til, at undertiden tvende Aar og vel længere Tid kunde bortgaae, förend Vores allern. Resolution paa de indsendende Ansögninger om Vocationer kunde blive Vedkommende i Landet bekjendt, og den til Vacancen antagne Person

1737. 10. Mai. af Biskoppen ordineret og i Kaldet indsat, da det imidlertid kunde skee, at Kirketjenesten blev forsömt, og Præstegaarden tilligemed Kirken og de dertil henlagte Inventarier af Qvæg og andet mere bleve ruinerede og forkomne, eftersom Nabopræsterne, formedelst store Fjelde, Elve og mange impracticable Veie, ikke skal kunne betjene de i saa lang Tid vacante værende Præstekald, og Kaldenes ringe Indkomster ikke formaaer at underholde En, som i Vacaneens Tid kunde forrette Præste-Embedet, eller med Kirken, Præstegaarden og Inventarium have Tilsjun. Saa er nu hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du, for saavidt det dig allern. anbetroede Stift angaaer, med Amtmanden paa bemeldte Vort Land Island concurrerer, og fælles Omsorg drager for at faae de vacante Kald, det förste og bedste muelgt være kunde, igjen med Præster forsjunede; til hvilken Ende du aarlig til Amtmanden haver at indsende Lister paa de fra Domkirkernes Skoler dimitterede Studiosis, med Attest derhos om enhvers Lærdom, Levnet og Forhold, af hvilke de bekvemmeste, som have nydt fri Skolegang og opnaaet sine fulde Aar efter Loven, kunde employeres til de vacante ringe Kald, med Forsikkring om Forfremmelse til bedre Kald efter nogle Aars Forlöb, om de holde sig skikkelig og fandtes dertil bekvemme, hvorom Vi ligeledes under denne Dags Dato allernaad. haver reseriberet Amtmanden, Os elskel. Joachim Laufrents, samt at han skal reflectere paa dem, der have Biskoppernes, enhver for sit Stift, deres Attest, om samme Studiosi Lærdom, Forhold og Levnet, hvilken Attest Vi og allern. haver befalet ham at inddrage udi den af ham derpaa udstedende Collation, saaledes som samme Vores allern. ergangne Reskript til Amtmanden videre indeholder og befaler, hvoraf dig herhos en rigtig Copie tilsendes; og er saa i det övrige hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du for det dig anbetroede Stift forderligst forfatter en ny Fortegnelse over Kal-

denes Indkomster, efter deres nuværende Tilstand og Beskaffenhed, og samme til Vores Danske Cancellie indsender[1]. Og indberettes Os ellers strax allerund., at du dette Vores allern. Reskript haver bekommet. Dermed &c. Frederiksberg den 10. Maji 1737[2].

1737. 10. Mai.

Reskript til Amtmand Lafrentz, ang. Præstekaldenes Collation. Frederiksberg den 10. Mai 1737. — Publiceret paa Althinget 1738 og indfört i Althingsb. s. A. Nr. 12. 2; Norske Tegn. XXVII, 356—357; Finn. Joh. Hist. Eccl. Isl. III, 498. Anm. a.

10. Mai.

Christian den Sjette &c. V. N. T. Eftersom Vi udi Anledning af en til Os fra Vores Stiftbefalingsmand over Vort Land Island, Os elskel. Henrik Oeksen, ifölge Vores til ham allernaad. ergangne Befaling om at indhente fornöden Oplysning angaaende Præstekaldenes Collation paa bem^te^ Island, indkommen allerund. Relation og Erklæring, allern. haver fundet for godt, at lade det fremdeles med Kaldenes Collation (Hovedkaldene undtagen) forblive derved, at de i Island, uden Vedkommendes derom til Os gjörende Ansögning, maatte af Amtmanden gives og udstedes, i allern. Henseende til, at undertiden tvende Aar og vel længere Tid kunde bortgaae, förend Vores allern. Resolution paa de indsendende Ansögninger om Vocationerne kunde blive Vedkommende i Landet bekjendt, og den til Vacancen antagne Person af Biskoppen ordineret og i Kaldet indsat, da det imidlertid kunde skee, at Kirketjenesten blev forsömt, og Præstegaarden tillige med Kirken og de dertil henlagte Inventarier af Qvæg og andet mere bleve ruinerede og forkomne, eftersom Nabopræsterne, formedelst store Fjelde, Elve og mange impracticable Veie, ikke skal kunne betjene de i saa lang Tid vacante værende Præstekald, og Kaldenes ringe Indkomster

[1]) Reskript 29. Januar 1740.

[2]) Ligelydende Reskript udgik til Biskop Stein Jónsson til Holum. De her befalede Specificationer see ovenfor S. 260—268.

1737. 10. Mai. ikke formaae at underholde een, som i Vacancens Tid kunde forrette Præste-Embedet, eller med Kirken, Præstegaarden og Inventarium have Tilsjun. Saa er nu hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du med Biskopperne der paa Island, forsaavidt det enhvers allern. anbetroede Stift angaaer, concurrerer, og fælles Omsorg drager for, at faae de vacante Kald, det förste og bedste muelígt være kunde, igjen med Præster forsynede; til hvilken Ende Biskopperne under denne Dags Dato, enhver for sig, ere allern. befalede til dig at indsende Lister paa de fra Domkirkernes Skoler dimitterede Studiosis, med Attest derhos om enhvers Lærdom, Levnet og Forhold, af hvilke de bekvemmeste, som have nydt fri Skolegang, naar de have opnaaet deres fulde Aar efter Loven, kunne employeres til de vacante ringe Kald, med Forsikkring om Forfremmelse til bedre Kald efter nogle Aars Forlöb, om de holde sig skikkelig og fandtes dertil bekvemme. Og haver du saa at reflectere paa dem, der haver Biskoppernes Attest, hver for sit Stift, om deres Lærdom, Forhold og Levnet, hvilken Attest du og haver at inddrage udi den af dig derpaa udstedende Collation. Derefter du dig allerund. haver at rette, og tilskikkes dig herhos Copie af fornævnte Vores til Biskopperne derom ergangne Reskript; saa indberettes Os ellers strax allerunderd., at du dette Vores allernaad. Reskript haver bekommet. Befalendes &c. Frederiksberg den 10. Maji Anno 1737.

31. Mai. **Forordning ang. Odelsret til Hovedbol. Fredensborg 31. Mai 1737.** — Ikke publiceret i Island, men optaget med Hensyn til For. 26. Mai 1752 og den efter 1771 indförte norske Odelslovgivning. Siell. Reg. 56, 411; Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1737—1738, S. 74—76; Schou III, 292—293.

Forordning, anlangende hvorledes den Norske Lovs 5te Bogs 2det Cap. 63 Art. efterdags skal forstaaes.

1737. 31. Mai.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V., at eftersom Vi ere komne i Erfaring, hvorledes Vores Norske Lovs 5te Bogs 2det Cap. 63 Art., som byder: Om Faderen lader Odels-Gods eller andet Jordegods efter sig, da viger ældste Sön til Hovedböllet og Aasædet &c. Er ingen Sön, da viger ældste Söns Sön eller anden Sönnesön, som næst er, til Hovedböllet. Er ingen Sönnesön til, da eier ældste Daatter Hovedböllet &c., skal give Anledning til adskillige Odels-Processer udi Vort Rige Norge, hvorudi der befindes at være dömt, snart for, og snart imod den yngre levende Sön, naar han med den ældste afdöde Söns Sön om Hovedböllet er kommen i Trætte, hvilken Ulighed skal reise sig deraf, at Lovens foranförte Ord synes at medföre, at den ældste levende Sön skulde have Hovedböllet, enten hand havde een ældre Broder död, eller ikke, og at ingen Sönnesön derpaa kunde prætendere, förend ingen Sön mere var til, da dog den ældgamle Arvegangs-Maade udi Vort Rige Norge haver været, at i ældste afdöde Söns Sted træder hans Sön, og ei hans efterlevende Broder, til Hovedböllet, hvilket og saaledes af adskillige af Vores Kongelige Forfædre udi de af dennem i Vort Rige Norge udgivne Love er fastsat og befalet; da, paa det at deslige Odels-Processer, hvorved Vore kjere og troe Undersaatter udarmes, kan forekommes, have Vi allernaadigst funden for godt at byde og befale, saasom Vi og hermed byde og befale, at forbemeldte Vores Norske Lovs 5te Bogs 2det Cap. 63 Art. efterdags saaledes skal forstaaes, at, om Faderen lader Odels-Gods eller andet Jordegods efter sig, da viger ældste Sön til Hovedböllet og Aasædet &c.; er ældste Sön ei til, da viger ældste Söns Sön, eller anden Sön, eller Sönnesön, som næst er, til Hovedböllet. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerunderdanigst haver at rette og forholde. Og haver Vores Statholder i Vort Rige Norge, samt Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Amtmænd, Laugmænd,

1737. 31. Mai. Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning, under Vores Cancellie-Segl, tilskikket vorder, at lade den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 31. Maji. Anno 1737.

3. Juni. **Kongelig Resolution ang. Grændserne af Sudur-Mula-Syssel. Fredensborg 3. Juni 1737. —** Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 19, Nr. 47.

Vi bevilge allernaadigst, at Halgrimer Thorlacius maa beskikkes til at være herefter Sysselmand over den östre Deel af Skaptefjelds Syssel,[1] imod at han betaler den sædvanlige Fæste og for Afgiften præsterer nöiagtig Caution, og fölger den for hannem opsatte Bestalling herved underskreven igjen tilbage; men den liden Deel af Mule Syssel, som han hidindtil haver betjent, ville Vi allernaadigst til den anden eller middelste Deel af samme Syssel, hvorfra den i forrige Tider skal være separeret, nu igjen skal henlægges, saa at disse tvende Dele herefter af een Sysselmand, som den sydre Deel af Mule Syssel, skal betjenes. Fredensborg Slot den 3. Junii Anno 1737.

12. Juli. **Plakat og Forbud, at Messing-Plader og andet uforarbeidet Messing, samt Messingtraad, ikke udi Danmark og Norge fra fremmede Steder maa indföres[2], og at gammelt Kobber og Messing her fra Rigerne til fremmede Steder ikke maa udföres. Fredensborg 12. Juli 1737. —** Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1738. General Land-Oecon. og Comm. Coll. «Forordninger». Qvart-Forr. 1737—1738, S. 81—82; Rubr. hos Schou III, 293.

---

[1]) Istedenfor Skuli Magnusson, som ved Resol. 14. Marts s. A. var befordret til Skagafjords Syssel.

[2]) Undtagen fra Frederiksstad i Slesvig.

Forordning anlangende Delinquenters Henrettelse og deres henrettede Legemers Begravelse. Fredensborg den 9. August 1737.[1] — Denne Forordning er udgiven for Danmark og Norge, og ikke publiceret i Island, men optages her i Henhold til For. 24. Januar 1838. — Sjell. Reg. 56, 479b—480; Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1737—1738, S. 87—88; Schou III, 294—295.

1737. 9. August.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V. at eftersom Vi ere komne i Erfaring, hvorledes Delinquenter, som, formedelst en eller anden forövet Misgjerning, efter Loven dömmes til at miste Livet, ofte, uden nogen Forskjel, blive dömte, snart at miste Hovedet med Sværd, og snart at miste det ved Öxe; da, paa det at det hermed, saavel i Henseende til Exsecutionen, som og til de henrettede Delinquenters Legemers Begravelse, paa en uniform Maade i begge Vore Riger, Danmark og Norge, herefter kan forholdes; saa haver vi allernaadigst funden for godt at anordne og befale, saasom Vi og hermed anordner og befaler, at de, som efter Loven dömmes alene at miste Hovedet, skal ogsaa alene med Sværd henrettes, og deres Legemer, efter Henrettelsen, altid i Kirkegaard, uden nogen Ceremonie, begraves. Men de Delinquenter, som, efter Loven og deres Misgjerningers Beskaffenhed, dömmes, enten at henrettes med Öxe, eller, foruden at miste Hovedet, dömmes ogsaa, at Hovedet, eller Hovedet tillige med Haanden, skal sættes paa en Stage, skal, uden saa skeer, at Vi, efter allerunderdanigst gjörende Ansögning, derudinden allernaadigst dispenserer, ved Natmanden nedgraves ved Galgen, eller paa de udenfor Byerne værende Rettersteder. Thi byde Vi hermed og befale Vores Statholder i Vort Rige Norge, samt Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores For

[1]) For. 21. Oktbr. 1791.

1737. 9. August. ordning under Vores Cancellie-Segl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Fredensborg, den 9. Augusti Anno 1737.

26. August. **Forordning ang. Forskud til det almindelige Magazin.** Fredensborg 26. August 1737. — Publiceret paa Althinget 1738, og indfört i Althingsbogen s. A. Nr. 20; ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1738. General Land-Oecon. og Comm. Coll. «Forordninger». — Dansk og Tydsk i Qvart-Forr. 1737—1738, S. 91—95; Schou III, 295. — Det paalagte Forskud, 10% af alle Gager og Pensioner i Civil-Etaten, paa 50 Rd. eller derover, skulde efter 1½ Aar erstattes med Varer fra Magazinet.

1. Oktbr. **Patent ang. Oprettelsen af General-Kirke-Inspections-Collegium.** Fredensborg 1. Oktober 1737.[1] — Dette Lovbud, — hvis fuldstændige Titel er: „Patent, anlangende at Hans Kongl. Majestæt allernaadigst har funden for godt at anordne en General-Kirke-Inspection, som bestandig skal have Opsigt med Kirken og Geistligheden" — er ikke publiceret i Island. — General-Kirke-Inspections-Collegiet har i Begyndelsen kun behandlet danske og norske Sager, og först 1740 begyndt at tage sig af de islandske. — Sjell. Reg. 56, 505ᵇ—508; Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1737—1738, S. 100—105; Schou III, 296—299.

23. Novbr. **Forordning om en vis og bestandig Agio paa Croner imod Courant-Mynt.** Frederiksberg den 23. Novembr. 1737. — Almindeligt Lovbud, men ikke publiceret i Island. Rentek. Danske Exped. Prot. 44, 203—206; Original-Aftryk hos Höpffner; Dansk og Tydsk i Qvart-Forr. 1737—1738, S. 132—135; Schou III, 301—302.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V. — — — Saa have Vi allern. funden for godt, en vis og bestandig Agio paa Croner at sætte, saasom Vi og hermed alvorligen byde

[1]) Ophæv. ved Reskr. 28. Oktbr. 1791.

og befale, at enhver Crone efterdags skal gaae og gjælde imod Courant for tredsindstjuge og otte Skilling; en halv Crone for tredive og fire Skilling, og en Crone-Mark for sytten Skilling [1]. — — Dog ville Vi allern.. at herved ei nogen Forandring udi Vores Öresunds-Told og andre ved Vore Toldsteder faldende Intrader skal skee, men samme fremdeles, som hidindtil, at beregnes udi Specie, og i dets Mangel med 12 Sk. pr. Rigsdaler til Croner; ligesom Vi og allern. ville, at alle Contracter, Obligationer og andre Forskrivninger, som ere stilede paa Croner, fremdeles skal forblive udi deres fulde Vigueur, og med Croner betales. — — — Givet paa Vort Slot Frederiksberg d. 23. Novembris Anno 1737.

1737. 23. Novbr.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Jurisdictionen paa Althinget. Frederiksberg 24. Januar 1738. — Publiceret paa Althinget 1738 og indfört i Althingsbogen Nr. XII, 1. — Norske Tegn. XXVIII, 13—14; Fogtm. IV. 1, 541—542.

1738. 24. Januar.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Magnus Gisleson, Laugmand for sönden og östen paa Vort Land Island, for Os allerund. haver ladet andrage, at naar Slagsmaal og Klammerie indfalder paa Althinget imellem Betjenterne og Andre, skal Laugthingsretten overiles med deres da begyndende Processer, som de indstævner directe for Laugthingsretten, uden at före Vidner eller indhente Dom fra Underretten, beraabende sig paa en gammel Praxis, at hvad som paa Althinget passerer, skal paa Althinget dömmes, da dog saadan Omgang strider imod Vores Norske Lovs Formalitet, som i Vort Land Island til allerunderd. Efterlevelse er paabuden, hvorfore han allerund. haver udbedet sig Vores allern. Decision: om de Sager, som paa Althinget kunde forefalde, hvad enten at Thingfred kunde brydes, eller de Vores Interesse i nogen Maade kunde concernere,

[1]) Kongel. Resol. 11. Mai 1750.

1738. 24. Januar. skal directe for Laugthingsretten strax indstævnes, eller for den ordinaire Underret först paakjendes; da, saasom Vi allern. have befalet, at Vores Norske Lov, saavidt Processernes Drift og Maade angaaer, paa Island skal fölges, og de paa Althinget fra alle Kanter af Landet forsamlede Betjentere, Folk og Almue, for den Tid af 14 Dage, de sig der opholde, ligesom Gjæster og Fremmede er at ansee, — saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter din herom indhentede Erklæring, allernaad. have funden for godt, at de Sager, som sig paa Althinget maatte tildrage, og kunde agtes at stride imod den Fredsommelighed, Skikkelighed og Ærbarhed, som bör vises paa saadant Sted, hvor Vores Tjeneste saavel ved de der holdende Retters Administration, som i andre Maader og Tilfælde forrettes, skal, som for en Gjesteret, af den ordinaire Underdommer, i hvis District og Syssel Althingsstedet er beliggende, foretages og behandles. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende dette Vores allern. Reskript til allerund. Efterretning lade bekjendtgjöre. Dermed &c. Frederiksberg den 24. Januarii 1738.

7. Febr. **Forordning om Pantebögers og de deraf givende Extracters tilforladeligere Indrettelse og Behandling efterdags. Frederiksberg Slot d. 7. Febr. 1738.** — Ikke publiceret i Island. I Rentekammerets Skrivelse til Cancelliet 14. Mai 1811 (Rentek. Copieb. 1, 569) bifalder det förstnævnte Collegium Cancelliets Plan, at ordne Skjöde- og Pantevæsenet i Island overeensstemmende med For. 7. Febr. 1738, men overlader Udförelsen deraf til Cancelliet; dette Collegium forlanger Betænkning om Sagen af daværende Stiftamtmand i Trondhjem, Grev Trampe, i Skriv. 1. Juni 1811 (Norske Depart. Copieb. Nr. 1067), men derved synes Sagen at være stillet i Bero. See For. 24. April 1833. — Siell. Reg. 56, 615b—620; Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1738, S. 14—22; Schou III, 308—314.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. en Præste-Enkes Deeltagelse i Emeritpræste-Penge. Frederiksberg 7. Februar 1738. — Norske Tegn. XXVIII, 26.

1738. 7. Febr.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Vi have ladet Os af en fra Margretha Elizabetha Boyens, boende paa Höysestad paa Vort Lånd Island, indkommen Memorial allerund. foredrage, at hun i 19 Aar har været Enke efter en der afdöd Provst Olaver Pedersen, og at hun i al den Tid har levet i stor Fattigdom og intet haft til Subsistence, uden hvis hendes afdöde Mands Successor af sin gode Villie har forundt hende, bestaaende derudi, at beboe en af Præstegaardens Jorder fri hendes Livstid, hvorfore hun allerund. haver begjert, at Vi, paa det at hun ikke skulle crepere af Mangel paa Livs-Ophold, allern. ville forunde hende noget Tillæg, enten af de til fattige emeriterede Præster, af hvilke hun formener nu ingen at være i Stiftet, deputerede Jorder i Östfjord, eller af den Contribution, som gives af Præstekaldene. Men som det af den fra dig herom indhentede Erklæring erfares, at Jordene i Östfjorden ikke, som hun beretter, skal være deputerede til fattige emeriterede Præster, men til Hjelp for Præster, som have de ringe Kald, ligeledes at hun tager Feil derudi, at der i Skalholt Stift nu ingen Præster skulle være, der nyder Deel i den Contribution, som til fattige emeriterede Præster af de bedste og mest formuende Kald i Stiftet aarlig indsamles, saasom der i næstafvigte Aar skal have været 9 saadanne Præster, som deels skal være spedalske, deels i andre Maader syge og sengeliggende, eller og vanföre og ganske fattige. Saa give Vi dig hermed tilkjende, at siden Supplicantinden, efter den af dig om hende indhentede Efterretning, skal være aldeles ynkværdig og elendig, Vi efter dit allerund. Forslag allern. have bevilget, at hun ved Ligningen og Distributioner af den aarlige Indsamling, som i allerund. Fölge af de

1738. 7. Febr. kongel. allernaad. Befalinger af 14. Februarii 1705 og 7. Maji 1735 til fattige og vanföre Præster er henlagt, maa antegnes, og hende, efter forefindende Beskaffenhed, noget vorde tildeelt. Derefter du dig allerund. haver at rette, og denne Vores allern. Befaling Biskoppen over Skalholt Stift til allerund. Efterlevelse at lade bekjendtgjöre. Befalendes &c. Frederiksberg d. 7. Februarii 1738.

14. Marts. **Reskript til Biskop Jon Arnason til Skalholt, ang. Oplæsningen af de forbudne Led. Frederiksberg 14. Marts 1738.** — Publiceret i Synodalforsamlingen for Skalholt 1738. — Norske Tegn. XXVIII, 53; Rubr. hos Fogtm. IV. 1, 555.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Ved en din indkommen allerund. Memorial af 30. Julii næstafvigte Aar haver du allerund. indberettet, at Vores allern. Befaling af 18. Januarii næstforhen var dig tilhænde kommen, ang. at gjöre den Anstalt i det dig allern. anbetroede Stift, at Præsterne eengang om Aaret oplæser af Prædikestolene for Menighederne hvilke de forbudne Grader ere, hvorudi ei dispenseres til noget Ægteskab, men efter Store-Dom og Loven henregnes til Blodskam, at derved kan forbrydes Livet, med videre samme Befalings Indhold, og at du strax derom haver gjort den behörige Anstalt; men som du derhos allerund. haver fremsendt tvende Concepter, det ene efter den Norske Lov og Christen-Ret af dig forfattet, om de forbudne Grader, som af Præsterne paa Prædikestolene skulle oplæses, og det andet efter Recessen, hvorudi alle de forbudne Grader ere nöie opregnede, og du derved allerund. forespörger dig om, hvilket af samme Concepter Præsterne skulle vedblive af Prædikestolen at oplæse, med videre samme din Forestillings Indhold; saa give Vi dig derpaa hermed allern. til Svar, at Vi allern. ville, at det skal forblive ved ovenbemeldte til dig ergangne allern. Befaling, den du haver at holde

dig allerund. efterretlig. Og indberettes Os allerund., at dette Vores allern. Reskript er dig tilhændekommen. Befalendes &c. Frederiksberg den 14. Martii 1738.

1738. 14. Marts.

Reskript til Biskopperne i Danmark og Norge, ang. Geistliges Leiermaal. Frederiksberg 9. Mai 1738[1]. — Dette Reskript findes ikke at være sendt til de islandske Biskopper, og er heller ikke publiceret i Island, men er dog blevet der anvendt, jfr. ogsaa For. 9. Juli 1745 og For. 24. Januar 1838 § 12. — Siell. Tegn. LXX, 661; Uddr. hos Fogtm. IV. 1, 579—580.

9. Mai.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom det, uden al Modsigelse, vilde foraarsage ikke liden Anstöd og Forargelse, om der, efter de til Os nu paa nogen Tid oftere end tilforn fra Studentere, ja endog undertiden fra Præster, indkomne allerund. Ansögninger, om Dispensationer, formedelst deres Hustruer ere komne for tidlig i Barselseng efter deres Bryllupper, allern. blev accorderet enhver Supplicant i slige Tilfælde, uden Forskjel, Vores allern. Opreisning, da det med al Föie kan kræves af dem, som enten allerede ere eller agte at blive Lærere i Guds Kirke og Menighed, eller Skolerne, at de bör være ubesmittede af de Synder, som baade henhöre til Kjödets aabenbare Gjerninger, og derhos ikke kan skjules. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter slige Skandaler herefter at hæmme og hindre, allern. haver funden for godt, at angaaende saadanne Ansögninger, saavel fra Præster som fra Studentere, efterdags saaledes skal forholdes: 1) Skal det med Præsterne, som sig imod Guds og Vores allern. Lovs 2. Bogs 11. Cap. 13. Art. forseer, herefter simpliciter have sit Forblivende ved Loven. — 2) Angaaende Studentere eller Andre, som have forseet sig med Leiermaal, og agte at söge Præste- eller Degne- og Skole-Kald, da skal: a) Loven forsaavidt stricte fölges, og

---

[1]) Althings-Resol. 30. Juni 1629; Reskr. 10. Dec. 1646.

1738. 9. Mai. ingen af dem tillades at söge Opreisning för end de 2 Aar, som Loven befaler, ere forbi; b) skal slig Opreisning aldrig gives Nogen, som har besovet den, som ham som Informator, Skoleholder, Catecheta eller i andre Maader til Underviisning har været betroet[1], enten hun maatte være af rige eller fattige Folk, og enten de siden kom tilsammen i Ægteskab eller ikke. 3) Naar de 2 Aar, som oven er meldt, ere exspirerede, skal enhver Student eller Andre, som ellers underd. vil söge Vores allern. Dispensation, for at maa admitteres til Præste-, Degne- eller Skole-Kald, uanseet at han, som för er meldt, sig har forseet, forskaffe og medbringe Beviis: a) at han sig ei har forseet i de forbudne Leed, ei heller med Nogen, som ham til Underviisning har været betroet, saa og ei heller mere end den ene Gang; b) om han havde ægtet den Person, med hvilken han havde syndet, eller ikke; c) om hans övrige Forhold för og efter den Tid, men især om hans oprigtige Omvendelses-Pröver, hans Christendom, Gaver og andre Omstændigheder. — Udi det Övrige er det Vores allern. Villie og Befaling, at du ved Circulaires Skrivelser til alle Provster udi det dig allern. anbetroede Stift gjörer dennem denne Vores allern. Resolution bekjendt, samt tilholder dem: Præsterne og de övrige Geistlige i enhvers Provstie det samme at tilkjendegive, paa det Ingen, som det kan vedkomme, skal have sig med Uvidenhed herefter at undskylde. Derefter du dig allerund. haver at rette, og indberettes Os af dig, at du dette Vores allern. Reskript haver bekommet. Befalendes &c. Frederiksberg den 9. Maji 1738[2].

[1]) For. 9. Juli 1745.

[2]) Reskr. af s. D. til Geheimeraad og Ober-Secreterer Joh. Ludv. v. Holstein meddeler «til Bekjendtgjörelse for vedkommende Betjentere udi Vores Danske Cancellie» de i ovenstaaende Reskript indeholdte Bestemmelser, samt at Kongen havde besluttet i de förste Tider aldeles ingen

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Lafrentz, at erindre om Varenes Tilvirkning og om Flittighed. Khavn 10. Mai 1738. — Publiceret paa Althinget 1738 (Althingsb. Nr. 12, 5). — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2006, Litr. H, Nr. 83.

1738.
10. Mai.

Ligesom Directeurerne for det islandske Compagnie efter den dennem meddelte kongel. allern. Octroye ere forbundne, Indbyggerne udi Landet med saa mange gode og dygtige Kjöbmandsvare at forsjune, som de til deres Lives Ophold, samt Fiskeriets Fortsættelse, behöver; saa bör og Almuen derimod deres Uldengods forsvarlig efter Taxten virke og forarbeide, samt flittig söge Söen, for at fiske og derved at bekomme noget, saa vel til de kongelige Skatters Afbetaling, som hvis de af Kjöbmændene i Krambodene annammer. Thi ville Herr Justiceraad, som Amtmand, paa indeværende Aars Althing samtlige Sysselmændene beordre, at de Almuen, udi ethvert af de dennem anfortroede Districter, til Arbeide og Flittighed alvorligen formane, samt ellers nöie at paasee, at ei nogen forbuden Handel, tvert imod Compagniets Octroye, vorder drevet. Vi forblive &c. Rentekammeret den 10. Maji 1738.

Reskript til Biskopperne, ang. Indförelsen af Luthers Catechismi Forklaring. Frederiksborg 22. August 1738. — I Cancelliets Registranter anföres dette Reskript som kun sendt til Biskopperne i Danmark og Norge, det findes heller ikke at være publiceret i Island, men derimod findes det anfört paa en Fortegnelse over de til Islands Biskopper emanerede Reskripter i Bispe-Archivet i Island, og optages her tillige paa Grund af dets almindelige Indhold. — Siell. Tegn. LXX, 780—782; Fogtm. IV. 1, 603—605.

22. August.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Saasom Vi for

Dispensationer i slige Tilfælde at bevilge, undtagen under ganske særegne Omstændigheder. Siell. Tegn. LXX, 662ᵇ.

1738. 22. August. nogen Tid siden allern. have funden for godt, at lade en Forklaring over Lutheri Catechismum til almindelig Brug i begge Vore Kongeriger forfatte, som derefter af Os elskelig Professorerne udi det theologiske Faeultet ved Universitetet i Vores kongel. Residentsstad Kjöbenhavn er bleven approberet, og derpaa, efter Vores allern. Bevilling, udi det i Vores Vaysenhus værende Bogtrykkerie ved Trykken publieeret, alt til den Ende, at denne Lutheri Catechismi Forklaring, ved den af Os allern. anbefalede Indrettelse af danske Skoler paa Landet i begge Riger, saasnart skee kan, i alle Skoler saavel som i Kirkerne, skal indföres og bruges: saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du udi det dig allern. anbetroede Stift med allerund. Nidkjerhed seer denne Vores til Ungdommens og Menighedernes Underviisning og Tilvæxt i Guds sande Kundskab sigtende allern. Intention, angaaende forberörte Catechismi Forklaring og dens Brug, herefter baade udi Kirker og Skoler, saaledes som udi efterfölgende Poster allern. befales, iværksat og efterlevet:

1) Ville Vi allern., at denne Catechismi Forklaring overalt i Kirker og Skoler i det dig allern. anbetroede Stift skal introduceres, dog saa, at de af Ungdommen, som have allerede vant sig til en anden approberet Catechismi Forklaring, ei tvinges til at lære den nu introducerede almindelige Catechismum, uden de selv ville, for ei at blive forvirret i det de have lært. — 2) Skal de alene, som herefter skal begynde med nogen Catechismi Forklaring, og endnu maa gaae ordentlig i Skole for at lære Catechismum, tilholdes at bruge den, paa det den inden faae Aar kan blive almindelig. — 3) Denne Catechismi Forklaring skal ei alene ved Information i alle, saavel Latinske som Danske Skoler, og i privat Underviisning, men endog i Kirken indföres og efterdags bruges. — 4) Ingen maa forbindes at skaffe sig eller lære denne Catechismi Forklaring, förend de have lært Lutheri liden Cate-

chismi udenad, som Grundvolden, der i denne almindelige Catechismi Forklaring videre udlægges. — 5) Maa Skolemesterne ikke lade Nogen lære denne Catechismi Forklaring udenad, Ord fra Ord, förend Börnene tilstrækkelig, ved igjentagne Forklaringer og Examinationer med forandrede Ord, have fattet og veed Meningen, saasom det Maal hvortil alene sigtes, nemlig Guds sande Kundskab, ved blot Læren udenad ei opnaaes, efterdi det er alt for meget befunden, at Ungdommen kan lære Ordene udenad, og dog ikke vide det ringeste af Meningen eller Sagen, naar de tilspörges, end ogsaa med de enfoldigste Ord, men Skolemesterne skal med Fliid see derhen, at de saaledes lære Catechismus-Forklaringen, at de veed at sige Indholden og Meningen af Svaret, med deres egne enfoldige Ord, enten de veed Svaret selv udenad, eller ikke. — 6) Især deleshed skal Præsterne og andre i deres Catechisationer ingenlunde tilholdes eller tillades at binde sig selv til samme Spörgsmaalers Ord og Orden, men du haver at anbefale dennem, at spörge samme Spörgsmaal med andre Ord, ja til flere at igjentage Spörgsmaale om selvsamme Ting med andre Ord, saa maa de og ingenlunde binde Ungdommen til at svare med de Ord, som staaer i Bogen, men at de med deres egne, endskjöndt enfoldige, Ord kan sige Indholdet, og vise, at de har Begreb om Spörgsmaalet og Svaret; ja, naar Præsterne eller andre i deres Catechisationer end mærke Nogen, som svarer vel Ord fra Ord af Bogen, maa de dog aldrig tage det for Fyldest, men de skal altid og hvergang lade den Svarende sige med egne Ord, hvad det var han svarede, for at see, om han forstaaer noget deraf. — 7) De bibelske Sprog, som staae i denne Catechismi Forklaring, skal vel læres udenad, dog saa, at derudi gjöres god Forskjel paa Nemmer, saa at de, som have tungt for at lære udenad, ikke maa tvinges til at lære, uden de allervigtigste og höistfornödne, og hvor der er flere Sprog til et Spörgsmaal,

1738.
22. August.

1738. 22. August. maa der, förste Gang Catechismus igjennemgaaes, ikke læres uden eet, og det allervigtigste, af de anförte Sprog. — og 8) Skal alle de Sprog, som læres udenad, altid baade i Skolen og i Kirken af Catechizante öves, og gjöres mange smaa og foranderlige Spörgsmaale om hvert Sprog, at Catechizans kan fatte og pröve, om Ungdommen har faaet Meningen og Kraften af Sproget, og maa gemene Börn ei plages med at citere Sproget, hvor det staaer, med mindre de have des færdigere Hoveder, da det kan være nok, at de veed at sige den Bibelens Bog, hvori det staaer, og hvem den er som har sagt det, men der maa ikke æskes af dem, at nævne Capitel og Vers, som, uden nogen Fornödenhed, alene er Ungdommen paa Landet til Byrde. Og paa det der ei skal fattes paa Forraad af disse Catechismi-Forklaringer, saa have Vi ladet föie den Anstalt ved Bogtrykkeriet i Vores Vaysenhuus, at der haves saa mange Exemplarier, hvormed Skolerne overalt for det förste kan forsjunes. Derefter du dig allerunderd. haver at rette, og vente Vi udi det övrige din allerunderd. Relation, at du denne Vores allern. Befaling haver bekommet. Befalendes &c. Frederiksborg den 22. Augusti 1738.

19. Decbr. **Reskript til Stiftamtmand Henrik Ocksen og Biskop Jon Arnason til Skalholt, ang. Erstatning til en Præst for Udgifter til Kirkens Reparation. Frederiksberg 19. Decembr. 1738.** — Norske Tegn. XXVIII, 192.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Bjarne Thorlevsen, Sognepræst til Kalvefjelds og Nupstade Menigheder udi Skalholts Stift i Vort Land Island, udi en sin allerund. Memorial af 30. Junii sidstafvigt, for Os allerund. har ladet andrage, at da Vi tilforn, efter allerund. Ansögning, allern. havde bevilget, at endeel bem^{te} Kalvefjelds Kirke tilhörende unödvendig Inven-

tarium, saavel död som levende, der var Præsten sammesteds til Tyngsel og Besværing, maatte bortsælges og i Penge anvendes, skal han i dette Aar have opbygt fra Grundvold af bemeldte Kalvefjelds Kirke, og dens Instrumenta og Ornamenta tilforn lidet efterhaanden og efter Fornödenhed ladet reparere, og alt dette paa egen Bekostning, siden Kirken intet havde dertil, undtagen nogle Materialier og Drivetömmer, hvorover han og hans Kone skal have maat lide ikke liden Skade. Thi give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, efter forne Bjarne Thorlevsens herom allerund. gjorde Ansögning og Begjæring, allern. have bevilget, at han, for saadan hans gjorde Bekostning paa meerbemte Kalvefjelds Kirke, maa efter rigtig Regning og Os elskel. Joachim Lafrents &c., hans og din, Biskop Joen Arnesens Sigende, nyde Erstatning af de Penge, det unödvendige Kirkens Inventarium kan blive anvendt udi. Derefter I eder allerund. kunde vide at rette. Befalendes &c. Frederiksberg den 19de Decembr. 1738.

1738. 19. Decbr.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Fremgangsmaaden i Paternitets-Sager. Frederiksberg 19. Decembr. 1738. — Publiceret paa Althinget 1739 og indfört i Althingsbogen s. A. Nr. 24. — Norske Tegn. XXVIII, 192b—193; Uddr. hos Fogtm. IV. 1, 630—631.

19. Decbr.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Magnus Gisleson og Hans Becker, begge Laugmænd paa Vort Land Island, tillige med en Deel af Sysselmændene sammesteds, for Os allerund. haver andraget, hvorledes Dommerne der udi Landet skal ofte geraade udi stor Tvivlraadighed, naar noget Qvindfolk udlægger enten en gift Mand eller ledig Karl for Barnefader, som sig samme ved Benægtelses-Eed oftest fralægger, og dertil paastaaer Böder af det Qvindfolk, som hannem udlagde, omendskjöndt hun ikke lader sig persvadere at udlægge nogen anden, men vedbliver hendes förste

1738. 19. Decbr. Udlæggelse, som dog af Mandens eller Karlens Eed ikke kan synes at være sandfærdig, saa har det forhen der paa Landet været Praxis, paa tvende Maader at udlede Sandheden: 1) ved Kagstrygning og 2) at de bliver udförte til Kjöbenhavn for at lide og udstaa Straf, med videre deres derom gjorde Forestilling, hvorved de allerund. udbede sig Vores allern. Anordning om, hvorledes de Qvindfolk skulle straffes, som ikke kan anskaffe Barnefader, naar den, som udlægges, sig med Benægtelses-Eed befrier, enten de skal böde for deres Forseelse, eller agtes som mindre Mænd og udföres til Spindehuset. Thi er Vores allernaad. Villie og Befaling, at du det der paa Landet i Vores höie Navn saaledes foranstalter, at besovede Qvindfolk, uagtet de udlægger Nogen til Barnefader, som sig derfor med Eed efter Loven befrier, dog skal være frie for videre Tiltale for saadan deres Bekjendelse, med mindre den kunde overbevises at have gjort en falsk Bekjendelse, da de derfore efter Lov og Forordninger til Undgjeldelse bör ansees. Dermed skeer vor Villie. Befalendes &c. Frederiksberg den 19. Decembr. 1738.

1739. 26. Febr. **Forordning ang. Straf for utroe Regnskabsbetjente. Frederiksberg 26. Februar 1739**[1]. — Udkommen paa Dansk og Tydsk, men ikke publiceret i Island; optagen i Henhold til Fr. 24. Jan. 1838, § 8, jevnf. og Rentek. Skriv. 18. April 1750, For. 30. Jan. 1793. — Rentek. Danske Exped. Prot. 44, 290—229; Original-Aftryk hos Höpffner. Dansk og Tydsk i Qvart-Forr. 1739—1740, S. 78—81; Schou III, 363—364.

Forordning om hvorledes de Regnskabs-Betjentere, som paa de dem betroede Oppebörseler noget skyldig blive, herefter skal ansees og straffes.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V., at, som Vi med megen Mishag have maattet erfare, hvorledes adskillige Vores Regnskabsbetjentere have formastet sig

[1]) jevnf For. 4. Marts 1690.

imod deres Troskabspligt, at angribe Vores dem anbetroede Oppebörseler, saaledes, at de deraf adskillige Summer ere skyldig blevne: saa have Vi, til sligt efterdags at forekomme, allernaadigst funden for godt derom at anordne og befale, saasom Vi og hermed allernaadigst anordner og befaler, at naar nogen Regnskabsbetjente, som Vores Oppebörseler er anbetroet, være sig enten Penge, Korn, Materialier eller af hvad Navn nævnes kan, paa sine derfor aflagde Regnskaber skulle befindes udi saadan Debet, som han ei enten strax kunde tilsvare, eller derfor stille vedbörlig Caution, skal han, uden nogen Slags antagende Undskyldninger om Aarsagen dertil, af Vores Cammer-Advocat tiltales og udi Cammer-Retten[1], efter Forordningen af 4de Martii 1690 om utroe Tjeneres Straf, dömmes til Fængsel og Arbeide paa Bremerholm, og der saa længe at forblive, indtil han enten hans Gjæld haver afbetalt eller ved Döden afgaaer, og i Fald efter hans Död maatte forefalde nogen Arv, som hans Arvinger kunde være berettiget i hans Sted at tiltræde, det være sig enten Börn eller andre Arvinger, da maa de ei nogen Arvedeel nyde, förend först den Os skyldig blevne Summa med paalöbende Renter er afbetalt og forlods udtaget. Paa samme Maade skal det og forholdes, om den afdöde Betjentes Hustrue enten selv, eller, efter hendes Död, hendes Arvinger tilfaldt nogen Arv, skal og Vores Fordring forlods deraf udtages, förend dem nogen Arv maa tildeles[2]. Hvilket alle vedkommende Skifte-Forvaltere, Civile eller Militaire, ved forefaldene Skifters Holdelser tilbörligen skal iagttage, naar Skiftets Administration foretages, og ei nogen Arv at uddele, förend först fra Cammer-Collegio Deputerede Attest i Skifteretten er fremlagt, at Vi hos ommeldte

1739.
26 Februar.

---

[1]) For. 17. Februar 1774.
[2]) For. 8. April 1768.

1739. 26. Febr. Regnskabs-Betjentere ei haver noget at fordre, thi ifald sligt af Skifteforvalterne ei skulde blive observeret, da skal de være pligtige at udbetale al den Arvepart, som til Arvingerne var uddeelt, og paa Betjentens Debet til Vores Cassa burde været erlagt. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerunderdanigst haver at rette, og for Skade at tage vare. Thi byde og befale Vi hermed Vores Statholder i Vort Rige Norge, samt Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Præsidenter, Borgemestere og Raadmænd, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vores Cammer-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til Alles Efterretning strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Frederiksberg den 26. Februarii 1739.

19. Marts. **Kongelig Resolution ang. Tilförsel til Island af svensk Jern. Frederiksberg 19. Marts 1739.** — I Forestilling 27. Februar anförer Rentek., at Directeurerne for det islandske Compagnie havde ansögt om at maatte före til Island 263 Skipp. svensk Jern, som de havde tilforhandlet sig for islandsk Lammekjöd i Stockholm i de to sidste Aar, men paa Grund af For. 8. Septbr. 1730 og Octroy 3. April 1733 § 3 vovede Rentek. ikke at give Tilladelse hertil. Derimod var det oplyst, at norsk Jern kostede 10 Rd. 2 Mk. pr. Skippund, og at Compagniet fik efter Taxten kun 6 Rd. 4 Mk. for Skippundet i Island, samt at Islænderne hellere önskede svensk Jern, da det til Leer og andre Redskaber faldt bekvemmere og haardere end det norske. Stiftamtmand Ocksen anslog Forbrugen af Jern i Island til 250 à 260 Skippund aarlig, men vilde herom indhente nöiere Efterretning fra Embedsmændene i Island, og foreslaaer Rentekammeret, at imidlertid tillades Indförsel af 125 til 130 Skippund svensk Jern. Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 21, Nr. 24.

Vi approbere allernaad. Kammerets Betænkning udi alle Maader, og ville Vi af særdeles Naade tillade, at det islandske Compagnie maa for dette Aar, til Landet at forsyne, udföre 130 Skippund af deres her paa

Toldboden oplagde svenske Jern, og naar fra Stiftamtmanden indkommer den behövende Efterretning, hvor meget af det Slags Jern aarlig til Hö-Leer og andre Redskaber for Landets Indbyggere udfordres, kan det Os til nærmere Resolution allerund. refereres. Frederiksberg Slot den 19. Martii Anno 1739.

1739. 19. Marts.

Rentekammer-Skrivelse til Klosterholder Eyvind Jónsson, ang. **Præstens Salarium af Kirkjubæ Kloster.** Khavn 18. April 1739. — Klosterholderen beordres til at udbetale Præsten «de ham udi Kost og Lön af Klosteret fra gammel Tid tillagde 20 Rd. aarlig, foruden Afgiften af Jorderne Bakka og Halv Foss." Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2006, Litr. H, Nr. 177.

18. April.

Rentekammer-Skrivelse til Klosterholderne for Thykkebæ Kloster, ang. **Klosterpræstens Salair.** Khavn 18. April 1739. — Klosterholderne beordres til at betale Klosterpræsten «de hannem udi Kost og Lön af Klosteret aarlig tillagde 20 Rd., foruden Afgiften af Gaarden Myre (Myrar), som er en Lensgaard, Præsten til Beboelse siden Anno 1580 er forundt». Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2006, Litr. H, Nr. 178.

18. April.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. **Tiendens Erlæggelse, m. v.** Frederiksberg 8. Mai 1739. — Sjell. Tegn. LXXI, 187; Uddr. i Finn. Joh. Hist. Eccl. Isl. III, 513, Anm. a.

8. Mai.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Helge Jonsen, Præst til Grindevigs Kald paa Vort Land Island, boende paa en af Skalholt Domkirkes Jorder, Stad kaldet, for Os allerund. haver ladet andrage, at han i 29 Aar har maat svare Landgilde til Skalholt Bispestol, og aarligen yde 9 Vætter Törfisk, samt holde saa godt som elleve Leiekjör ved Hævd, foruden at ogsaa nogle Fiskebaade, af 28 Rd. Værdie, maa holdes vedlige, isteden for endeel af disse Kirken tilhö-

1739. 8. Mai. rende Leiekjör, da dog imidlertid skal være skeed stor Forandring og Skade paa denne Jord og Præstegaard af Sand, og han alligevel maa holde Kirkens Bygning og Præstegaardens Huse vedlige, hvortil nu næsten ingen Drivetræer, som i forrige Tider opkastedes af Söen, skal være at bekomme, desaarsag for^{ne} Helge Jonsen, som vel skal have en anden Jord, hvis Afgift gaaer til Bispestolen, som ellers vilde prætendere andre 9 Vætter Fisk, saa at han, efter Beretning, skal yde saa godt som 18 Vætter Fisk i Landgilde af sin Præstegaard, allerund. haver begjert, at Vi allern. ville befrie ham og hans Præstegaard Stad fra den halve Landgilde eller de 9 Vætter Fisk, der ydes til Bispestolen, og, som der af de der i Sognet beliggende Gaarder gives ingen Jord eller Gaards Tiende, at den Tiende da maatte vorde paalagt at betale, efter Lov og Sædvane, ligesom af andre Selveieres Gaarde i Landet; og Vi af den Erklæring, som du fra Os elskelig Mag. Jon Arnesen &c. herom haver indhentet, have fornummen, at Præstens Helge Jonsens Andragende, at han maa holde 11 Leiekjöer og Fiskebaade til 28 Rd. vedlige, ikke skal forholde sig saaledes, saasom der ikke skal findes nogen Leiekjöer, af hvilke han yder nogen Leie eller Rente, men da Præstegaardens Jord efterhaanden er fordærvet af Sand, skal det Anno 1657 være bleven aftalt med daværende Biskops Raad og Videnskab, at en stor Deel af Kirkens Leiekjöer skulle löses og anvendes til Fiskebaader, som kunde være Præsten tjenligere til Fiskefangsten, saa at Kirken nu ikke skal have tilovers uden 4 Leiekjöer, som Præsten skal nyde al Rente af, samt en Hest og forberörte Fiskebaader, af hvilke Præsten ligeledes selv skal oppebære al Interessen, da Biskoppen ellers holder Præstens allerund. Ansögning, forsaavidt den af ham begjerte Tiende angaaer, efter Loven og Forordninger for ret og billig, men du udi din herom til Vores Rentekammer indsendte Forklaring beretter, at Tienden paa den Maade,

som nu skeer, fra ældgammel Tid at være ydet, saa at det maatte agtes for et nyt Paabud, ifald den anderledes skulde erlægges. Thi give Vi dig hermed allern. tilkjende, at der ved ovenanförte Præstens Helge Jonsens allerund. Ansögning intet er at gjöre, og ville Vi ellers allernaadigst, at det med Tiendens Ydelse paa Island herefter som sædvanlig skal forholdes. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende sligt til allerund. Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Frederiksberg den 8. Maji 1739.

1739. 8. Mai.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Indberetning om Havnevæsenet. Hirschholm den 25. Septembr. 1739. — Siell. Tegn. LXXI, 341.

25. Septbr.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Saasom Vi allern. have befalet Os elskelig Friderich, Greve af Danneskjold &c., derhen at see, og drage Omsorg, at alle Ting, Havnevæsenet vedkommende, kunde bringes i bedre Orden, og Udhavnene samt Færgestederne sættes i bedre Stand end de nu befindes: saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du föier den Anstalt, at alt det der vedkommer Havnene og Havnevæsenet paa Vort Land Island og Færöe, dets Indretning og Drift, til forne Geheime-Conferentsraad Danneskjold, som Vores Intendant over Marinen bliver addresseret, og at der gives ham alle de Efterretninger, han dertil kunde behöve. Derefter du dig allerund. haver at rette. Befalendes &c. Hirsehholm den 25. Septembr. 1739[1].

Forordning ang. Indförelse af Fæstningsstraf for Delinquenter. Frederiksberg 27. Novembr. 1739[2]. — Ikke publiceret i Island, men her bemærket i Hen-

27. Novbr.

[1]) Under s. D. ere ligelydende Reskripter tillige udgaaede til alle Stiftamtmænd i Danmark og Norge om samme Gjenstand. Siell. Tegn. LXXI, 340b.

[2]) For. 29. Juni 1764 og Plak. 19. April 1826.

1739. 27. Novbr. hold til For. 24. Januar 1838. — Siell. Reg. 57, 385; Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1739—1740, S. 232—233; Rubr. hos Schou III, 387.

4. Decbr. **Kongelig Resolution ang. Falkefangsten i Island. 4. Decembr. 1739.** — See Rentek. Skrivelse 5. Marts 1740.

1740. 29. Januar. **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Præstekaldenes Collationer og Confirmationer af Kaldsbreve. Frederiksberg 29. Januar 1740.** — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1740. Norske Tegn. XXVIII, 487ᵇ—489; Finn. Joh. Hist. Eccl. Isl. III, 499 Anm. a; P. Pètursson Hist. Eccl. Isl. (Havn. 1841. 4.) S. 3—4; Fogtm. IV. 2, 8—9.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Saasom du udi Anledning af Vores til dig under 10. Maji 1737 ergangne allern. Reskript, hvorved Vi have allern. tilladt, at der om Præstekalds-Brevene paa Vort Land Island, hvorvidt de skulde betales eller ei, maatte skee allerund. Forestilling, naar Biskopperne paa Landet, efter Vores allern. Befalinger til dem derom, havde indsendt Fortegnelser over Præstekaldenes Indkomster, efter deres nuværende Tilstand og Beskaffenhed, er nu til Os indkommen med allerund. Memorial den 2. Januarii sidstafvigt dateret, hvorved tillige fremsendes saadanne fra Biskopperne dig tilstillede Designationer [1], saavel over Præstekaldene som deres Indkomster, inddeelte udi 3 Classer, saaledes, at i den förste Classe ere antegnede de saa kaldede Hovedkald, hvis Indkomme overgaaer 100 Rd., og hvortil Vi ved berörte Reskript have forbeholdet Os selv at kalde; i den anden Classe de middelmaadige Kald, fra 50 til 100 Rd. og i den tredie de ringeste, hvis Indkomme regnes til 50 Rd. og derunder, og derhos af dig allerund. indstilles, om Vi allern. vilde forunde Præsterne paa Island deres Kaldsbreve og Confirma-

[1]) see ovenfor S. 260—268.

tioner saaledes, at Præsterne, som blive kaldede til de udi den förste Classe anförte Kald, skulde betale deres Bestallingsbreve lige med andre Sognepræster i Vores Riger og Lande, og at Omkostningerne for de övrige maatte modereres derhen, at for Vores Confirmation paa Præstekaldene i den anden Classe ikkun skulde betales Halvdelen imod de udi den förste Classe; og at de, som de ringeste og udi tredie Classe specificerede Kald bleve confererede, maatte derpaa nyde Vores Confirmation gratis: — saa give Vi dig herpaa tilkjende, at Vi allern. ville tillade, at det hermed efter forberörte din allerunderd. Forestilling maa forholdes, saavidt baade de i den förste og anden Classe anförte Præstekald angaaer, og at for Vores Confirmation paa Præstekaldene i den anden Classe ikke skal betales mere end hvad for Capellanernes Confirmationer er anordnet at betales. Men anlangende de i den tredie Classe antegnede og saa kaldede ringeste Præstekald, da er Vores allern. Villie og Befaling, at de Præster, som bliver confereret Kald, hvis Indkomster i forskrevne Fortegnelser ere anförte at bedrage 40 Rd. og derover, skal for Vores Confirmationer paa saadanne Præstekald betale ligesom de, der nyde de middelmaadige Kald i den anden Classe, hvorimod Vi bevilge, at Kaldsbrevere paa de övrige og af den tredie Classes Præstekald under 40 Rd. maa herefter, som tilforn, forblive uden Confirmation, med mindre Vedkommende selv ved allerund. gjörende Ansögning det skulde forlange, og Confirmationen i saa Maade ligesom de andre ville bekoste. Hvilken Vores allern. Anordning du haver at bekjendtgjöre saavel Biskopperne, som Vores Amtmand paa meerbemeldte Vort Land Island, saa og derhos at föie den Anstalt, at Vedkommende indsender deres allerund. Ansögninger om Vores allern. Confirmation paa de dem collationerede Præstekald af anden og tredie Classe, naar Kaldets Indkomster, som meldt, er 40 Rd. og derover. Hvorefter du dig allerund. kunde vide at rette.

1740.
29 Januar.

1740. Befalendes dig Gud. Skrevet paa Vort Slot Frederiks
29. Januar. berg den 29. Januarii 1740.

5. Marts. **Rentekammer-Skrivelse** til Amtmand Lafrentz, ang. **Falkefangsten i Island.** Khavn 5. Marts 1740. — Bekjendtgjort paa Althinget 1740 (Althingsbog Nr. 22). Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2006, Litr. H, Nr. 237.

Ved Skrivelse af 5te Decembr. 1739 haver Herr Geheimeraad og Ober-Jægermester von Gram til Os indberettet, at Hans kgl. Majt. under 4de næst forhen allern. haver resolveret, at Falkefængerne udi Island for den fölgende Tid maa godtgjöres og betales for de af dem fangende graae Falke à Stk. 7 Rd., og at de dermed skal være fornöiede. Thi bliver allerhöistbemte allern. Resolution Herr Justitsraad herved til Efterretning communiceeret, til den Ende, at samme for Almuen kunde blive bekjendtgjort. Vi forblive &c.[1] Rentekammeret den 5. Marts 1740.

1. April. **Reskript** til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. **Kaldsret til Domkirkekaldene.** Frederiksberg 1. April 1740. — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1740. — Norske Tegn. XXVIII, 518b—519; Finn. Joh. Hist. Eccl. Isl. III, 501; P. Pèturss. Hist. Eccl. S. 4—5; Fogtm. IV. 2, 46—47.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Os elsk. Joachim Lafrentz, Vores Justitsraad og Amtmand paa Vort Land Island, ved Skrivelse til Vores Geheime-Conferentzraad, Geheimeraad i Vores Conseil og Ober-Secreterer i Vores Danske Cancellie, Os elskelig Johan Ludvig von Holstein, Ridder &c. haver andraget, hvorledes Biskopperne der i bemte Island haver ikke alene voceret og ordineret, men endog selv collationeret Præster til

---

[1]) s. D. Rentek. Skrivelse til Landfoged Drese om samme Gjenstand, Copieb. sst. Nr. 238.

Domkirkerne paa Landet, uden at de enten tage Vores allern. Kaldsbreve eller Collationsbreve af Vores Amtmand der paa Landet, som han formener baade at være imod Vores kongelige Höihed og havende Jura, som og at være stridig imod et kongelig Reskript af Dato 27. Martii 1563, hvorved han formener sligt at være forbuden; og Vi af din herover indhentede Erklæring have fornummen, at berörte kongelig Befaling skal hensigte til de Præstekald, hvor Præsterne med Kirkernes overskydende Indkomster ere beneficerede, som paa Island, ligesom i forskrevne kongelige Befaling, kaldes Beneficia, til hvilke Beneficia du ikke veed at Biskopperne i de senere Tider har paastaaet nogen Slags Rettighed at kalde; men Lehns- eller Amtmændene derpaa, saavel som andre Præstekald, have udstedet Collationer. Da, som Præsterne ved Hole og Skalholts Domkirker blive anseet som Biskoppernes Capellaner: saa give Vi dig herved tilkjende, at det maa herefter, som tilforn, være Biskopperne paa bemeldte Island tilladt, dog paa Vores allern. Confirmation, selv at voeere de Præster, som til Domkirkerne skal beskikkes. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at lade kundgjöre. Befalendes dig Gud. Skrevet paa Vort Slot Frederiksberg den 1. Aprilis 1740.

1740. 1. April.

Rentekammer-Skrivelse til Landfoged Christian Drese, at udbetale Præmie for en Björnehud. Khavn 9. April 1740. — Rentek. Isl. og Færö, Copieb. 2006, Litr. H, Nr. 246.

9. April.

Som Herr Stiftamtmand Oeksen i Anledning af den islandske Octroye ved Skrivelse af 14. Martii sidstleden haver indsendt Huden af een hvid Björn, som en af Norder Syssels Indbyggere næstafvigte Aar haver dræbt, og han tillige beretter, at det udi Landet stedse haver været Sædvane, at den, som saaledes fælder en Björn,

1740. 9. April. skulde derfor godtgjöres en Præmie af 40 Fiske:, saa haver I til den, som bemeldte Björn fældet haver, at udbetale disse 40 Fiske, og samme udi eders indeværende Aars Regnskab efter denne Vores Ordre og Vedkommendes Qvittering, af Amtmanden attesteret, til Udgift beregne. Gud befalet &c. Rentekammeret den 9. April 1740.

22. April. **Kongelig Resolution**[1] ang. **Udrustning mod Smughandlere under Island og Færöerne.** Khavn 22. April 1740. — See Rentek. Skrivelse til Grev Danneskjold Samsö 2. Mai 1740.

22. April. **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Dommen i en Paternitets-Sag.** Frederiksberg 22. April 1740[2]. — Norske Tegn. XXVIII, 542ᵇ–543.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Da det Os af en fra Os elskelig Joachim Lafrentz &c. til Vores Geheime-Conferentzraad, Geheimeraad i Vores Conseil og Ober-Secreterer i Vores Danske Cancellie, Os elskelig Johan Ludvig von Holstein, Ridder &c. afladte Skrivelse under 19. Septbr. afvigte Aar er bleven allerund. foredragen, at Hans Becher, Laugmand for norden og vesten paa bemeldte Island, udi en for Laugthingsretten indstævnt Sag imod en Person, navnlig Magnus Thorvaldsen, som skal have besvangret sin Husbondes, forrige Sysselmand udi Bardestrands Syssel Bjarne Petersens Datter, skal have afsagt saadan Dom, at bem^te^ Magnus Thorvaldsen burde efter Norske Lovs 6—13—4 give for^ne^ Bjarne Petersens Datter en hæderlig Hjemgift efter sin Formue, men dog med dette Tillæg, at Dommen til Vores allern. Behag

[1]) Denne kongelige Resolution er communiceret Sysselmand Olaf Arnason i Bardastrands Syssel og det islandske Compagnie ved Rentek. Skrivelser 21. Mai 1740 (Copieb. 2006, Litr. H, Nr. 280 og 283).

[2]) Reskr. 14. Juni 1740.

skulde indstilles, hvorudover for^ne^ Amtmand Lafrentz har funden sig anlediget Copie af saadan Laugmandens Kjendelse til Vores allern. Godtfindende at indsende; saa er det derpaa Vores allern. Villie og Befaling, at det skal forblive ved den i forskrevne Sag ergangne Laugthingsdom, saafremt de Vedkommende samme ikke ville appellere; hvilket du bem^te^ Vores Amtmand til sin og de Paagjeldendes Efterretning haver at bekjendtgjöre. Dermed skeer Vor Villie. Befalendes &c. Frederiksberg den 22. Aprilis 1740.

1740. 22 April.

Rentekammer-Skrivelse til Grev Danneskjold-Samsöe, ang. Udrustningen mod Smughandlere under Island og Færöerne. Khavn 2. Mai 1740. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2006, Litr. H, Nr. 267.

2. Mai.

Hans Maj^t^ haver ved allern. Order af 22. April sidstleden tilkjendegivet Kammeret, at eders Höigrev. Excell. var befalet at lade equipere en Fregat for at krydse under Island og Færöe paa de uprivilegerede Handlere og Lurendreiere. Som det da haver behaget eders H. E. udi höitærede Skrivelse af 28de April at tilmelde Os, at Vedkommende med Fregattens Equipering er i Begreb, saa ville vi, efter Hans Begjæring, ei efterlade herved at tilstille Ham en Copie af den over disse Handleres Forhold forfattet Forklaring, som udviser hvorledes og paa hvilke Steder de under Island og Færöe indfinder dem, efter hvilken vi have været foraarsaget, den Skade Hans Maj^t^ og Indbyggerne udi Island og Færöe af slige Fremmede tilföies m. v. Hans Maj^t^ allerund. at referere, og forhaabe vi, at den fornödne Instruction for den commanderende Officeer, som skal före Fregatten, derefter kunde expederes. Vi forblive &c. Rentekammeret den 2. Maji 1740.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Portions-Regnskaber af Proprietair-

6. Mai.

1740. 6. Mai. **Kirker.** Frederiksberg 6. Mai 1740[1]. — Publiceret paa Althinget og indført i Althingsb. 1740, Nr. 21; ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1740. Norske Tegn. XXVIII, 563ᵇ—565; Fogtm. IV. 2, 61—62.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom du, ved indkommen Memorial af 23. Aprilis næstafvigt, for Os allerund. haver andraget, at Sysselmanden Ormer Dadeson i Dale Syssel, tilligemed Bjarne Pederssen og andre flere, paa egne og övrige udi Island saa kaldede Kirke-Proprietariers Vegne, haver besværget sig over Biskoppen i Skalholts Stift, Mag. Joen Arnesen, fordi han baade selv, saavel som og ved Provsterne, naar der visiteres, æsker Regnskab af dennem for Kirkernes saakaldede Portioner, hvilke de, som Curatores for de Kirker, de formene sig at være Eiere af, fra Alders Tid have oppebaaret, og altsaa söge at blive frie for at gjöre noget Regnskab for, saa længe de Kirkerne og deres Inventarier vedbörligen holde vedlige, endogsaa naar de forberörte Kirke-Portioner ikke kan tilstrække; hvorhos du allerund. forestiller, at det, efter de fra begge Biskopper, saavel som andre Vedkommende paa bemᵗᵉ Island, indhentede Erklæringer og nærmere Oplysninger, med disse saakaldede Kirke-Portioner skal have fölgende Beskaffenhed: at der i ældgamle Tider skal være endeel Kirker paa Island bygte og funderede af Proprietarier eller Selveiere i Landet, som til disse Kirkers Vedligeholdelse og Præsternes Underholdning have henlagt een eller flere Jorder og Jordeparter, tillige med Leie-Qvilderne, efter Fundatzernes Indhold; og da der om disse Kirker og Indkomster siden reiste sig Dispute, ved det at Biskopperne i de papistiske Tider tilegnede sig Dispositionen derover, saavel som andre Landets Kirker, hvoriblandt nu fornemmeligen regnes de saakaldede Beneficia, med hvis overskydende Indkomster Præsterne ere beneficerede, saa er

[1]) Reskript 19. Mai 1747.

1740. 6. Mai.

denne Dispute udi Aaret 1296[1], ved en Kong Erik af Norge hans Anordning, og hvoraf du translateret Copie haver indsendt, bleven afhandlet paa saadan Maade, at de Stade eller Gaarde, som Kirkerne alene tilhörer, skulle være under Biskoppens Forsyn, men de, som Leigmænd, verdslige eller seculares, eie halv eller derover, skulle Leigmænd beholde, med samme Udgifter til Præsterne som den haver anordnet, der gav dertil. Imod hvilket Biskoppen, Mag. Joen Arnesen, skal indvende, at der, foruden Jorderne og Leie-Qvilderne, som Fundatores til ovenmeldte Kirker have henlagt, og som nu ikke ere in qvæstione, endogsaa ere andre Indkomster, nemlig Tienden, som Sognefolket af deres faste og löse Gods yder, med videre, som Fundatores eller deres Eftermænd ikke have givet dertil, eller kunde raade over som deres Eiendom, og ei heller i berörte kongelig Anordning ere ommeldte, hvilke sidstbemeldte Indkomster, som paa Island og i Regnskaberne kaldes Kirke-Portioner, vedkommende saakaldede Kirke-Proprietarier, efter at du havde givet dem sligt tilkjende, ei heller har kundet fragaae, at de jo ere Kirkerne tilhörende, alene de formene, at Biskoppen ikke skulde befatte sig dermed, ligesom de ogsaa holde for, at den kongelig Befaling, som den 6. Maji 1684 er gaaen til begge Biskopperne paa Island, ang. Kirke-Regnskabernes Forfatning, ei skulde vedkomme dennem eller deres Kirker, da dog samme Befaling ingen Forskjel gjör imellem enten det ene eller andet Slags Kirker, og det ligeledes i Holum Stift, efter Biskoppen Steen Joenssens Beretning, skal være Brug, at der baade forhen, saa og hidtil, er bleven aflagt Regnskab for forskrefne og under det Navn Kirke-Portioner forstandne Indkomster. Thi er, efter slige befindende Omstændigheder og din derom Os gjorde allerund. Forestilling, hermed Vores allern. Villie og

---

[1]) Aabent Brev 2. Mai 1297, see I. B. S. 22—23.

1740. 6. Mai. Befaling, at der paa Island fremdeles herefter for Kirke-Portionerne skal aflægges Rede og Rigtighed. Hvilket du samtlige Vedkommende til allerund. Efterretning haver at tilkjendegive. Befalendes &c. Frederiksberg den 6. Maji 1740.

11. Juni. **Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Lafrentz, ang. Fremgangsmaaden ved Bygsel af Kongens Jordegods i Island. Khavn 11. Juni 1740**[1]. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2006, Litr. H, Nr. 303.

Af Herr Justitsraads Skrivelse, dat. 21. Septembr. afvigte Aar, have Vi fornummet, hvorledes Han til Arne Haldorssen har bortfæstet en Hans Majts Jorder, udi Guldbringe Syssel beliggende, Store-Holm kaldet, imod 16 Rd. Fæste, og derpaa selv udstedet Fæstebrev, formedelst forrige Landfoged Löxtorphs Fuldmægtig, Iver Gislesen, ikke har villet bortfæste forne Jord til berörte Haldorsen, men til en anden Mand, til den Ende Han og berörte 16 Rd. Fæste til itzige Landfoged Drese har leveret, for samme udi sit allerund. aflæggende Regnskab til Indtægt at beregne. Som Vi nu, i Henseende til den over Landfogdens Fuldmægtig givne Klage, have beordret Landfoged Löxtorph sin Erklæring herover at indsende, og Vi af Hans derom indkomne Skrivelse af 2den hujus fornemme, at Landfogdens Fuldmægtig havde bortfæstet berörte Jord til en Mand ved Navn Jon Jonsen, paa Fundamente, at siden han forhen har beboet en Jord, navnlig Hvaseröen (Hvassa-hraun), der er en af de haardeste, baade til dens store Afgift og andre Uleiligheder den er underkast, og skal være formuende Mand, som har svaret sine Afgifter udi rette Tide, havde Landfogden lovet hannem ved forefaldende Vacance at see ham til en bedre Jord forhjulpen, det og erfares, at Landfogdens Fuldmægtig forne Jord Hvaseröen til en anden har bortfæstet, saa efter slige Omstændig-

[1]) Landfogdens Instruction 1. Mai 1751 § 9.

heder seer vi ikke, at Herr Justitsraad haver været befóiet: for[ne] Jord Store-Holm til berörte Arne Haldorsen, der skal være et ungt Menneske og en Arving efter Jacob Haldorsen, som forhen har beboet Jorden og er i store Restancer til Hans Maj[t], at bortfæste, efterdi han ved slig Bortfæstelse har gjort berörte Jon Jonssen husvild, og det saa meget mindre, som samme strider imod Loven og Landfogdens Instructions 2[den] Post, hvorefter det tilkommer ham, med Herr Justitsraads Forevidende, Hans Maj[ts] Jorder at bortfæste, siden han for Afgiftens rigtige Betaling, i Mangel af dygtige og vederheftige Beboere, selv derfor bör indstaae og svare; thi, hvad Hjemmebygningen angaaer, som efter bem[te] Instructions 2[den] Post skal skee udi Amtmandens eller hans Fuldmægtiges Overværelse, da, som derunder alene er at forstaae de Bönder, som ere ved Jorder, der skal forespörge sig hos deres Hosbonder om de fremdeles derved maa forblive, eller og de frasige sig ei at vedblive dem, saa kan samme ikke henregnes til Jordenes Bortfæstelse, dog desuagtet faaer det med den bortfæstede Jord for denne Gang derved have sit Forblivende, til hvilken Ende Vi og under denne Dags Dato have beordret Landfoged Drese, de udlovede 16 Rd. Fæste udi sit allerund. aflæggende Regnskab til Indtægt at beregne. Vi forblive &c. Rentekammeret den 11. Juni 1740.

1740. 11. Juni.

Rentekammer-Skrivelse til Landfoged Drese, ang. Bygselforholdene paa det kongelige Jordegods. Khavn 11. Juni 1740.[1] — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2006, Litr. H, Nr. 302.

11. Juni.

Siden Vi af Justitsraad og Amtmand Lafrentzes til os indlöbne Skrivelse af 21. Septembr. afvigte Aar have erfaret, hvorledes Han til Arne Haldorssen have bortfæstet en Hans Maj[ts] Jord udi Guldbringe Syssel

[1]) Instruction for Landfogden 1. Mai 1751, § 9.

1740. 11. Juni. beliggende, Store-Holm kaldet, imod 16 Rd. Fæste, og derpaa self udstedet Fæstebrev, formedelst forrige Landfoged Löxstorphs Fuldmægtig Iver Gislesen ikke har villet bortfæste berörte Jord til forne Haldorsen, men til en anden Mand ved Nafn Jon Jonssen, saa, omendskjöndt det ikke tilkommer Amtmanden, men Landfogden, ifölge Loven og den eder meddelte Instructions 2den Post, Hans Majts Jorder med hans Forevidende at bortfæste, siden I for Afgiftens rigtige Betaling i Mangel af dygtige og vederheftige Beboere selv dertil er forbunden at indstaae og svare, have Vi ved den af Amtmanden gjorde Foranstaltning med forne Store-Holms Bortfæstelse derved for denne Gang ladet forblive. Thi haver I forne 16 Rd. Specie hos forne Arne Haldorsen at indfordre, og udi eders allerund. aflæggende Regnskab til Indtægt beregne. Gud befalet &c. Rentekammeret den 11. Junii 1740.

14. Juni. **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Indförelse af Forordn. 5. Marts 1734.** Drage 14. Juni 1740. — Publiceret paa Althinget 1741 og indfört (under Datum 13. Juni 1740) i Althingsbogen s. A., Nr. 27. Norske Tegn. XXVIII, 588; Fogtm. IV. 2, 73—74.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Hans Becher, Laugmand for norden og vesten paa Vort Land Island, for Os allerund. haver ladet andrage, at Magnus Thorvaldsen den 3. Martii sidstafvigt af Sysselmand Ormer Dadesen skal være tilfunden at betale til Sysselmand Bjarne Pedersen for at have besvangret hans Datter, Truder Bjarnedatter, i dobbelt Fuld-Ret 16 Rd., i Giftermaals-Spilde 240 Rd. i Jordegods og 80 Rd. i Lösöre, alt at udredes tvende Maaneder efter Dommen, eller han at være landflygtig, hvilken Dom, i Anledning af Thingfar-Balkens 4de Cap. skal være grundet paa tvende saa kaldede Laugmænds Althings-Samtykker[1],

[1]) Orm Daðasons Dom, afsagt paa Ballará 3. Marts 1739, »grundaður á lögmanna Þórðar Guðmundssonar og Jóns

som dog ikke af nogen Konge skal være confirmerede, bem^te Ormer Dadesen og Bjarne Pedersen skal have indstævnt for Laugthinget til Confirmation og Skjærpelse; men som bem^te Laugmand Becher skal befinde, at Laugrettens Authorité ved kongelig Befaling skal være indskrænket og forandret efter den norske Lov, hvilken Lov Vores allern. Reskript af 1734 befaler at skal consuleres, dog at ingen endelig Dom afsiges, men at Sagen Os skal forestilles: saa haver han til Os indsendt sin Dom, som tilfinder for^ne Magnus Thorvaldsen efter Lovens 4de Art. pag. 966 [N. L. 6—13—4] at give Trude Bjarnedatter en hæderlig Hjemgift, efter hans Formue, indstillende derhos, hvorledes i denne og andre deslige Sager herefter skal dömmes, og om ikke Vores allern. Forordn. om Besvangrelse og Ægteskab af 5te Martii 1734 bör publiceres paa Island, for at forekomme Horerie og deslige, siden det saa kaldede Giftermaals-Spilde paa den ene Side vel skal hindre Besvangrelsen, men paa den anden Side skal give fattige Embedsmænds Döttre Anledning, at lægge sig efter bemidlede Karle, for at erholde Ægteskab, eller derved komme i Stand. Da, saasom Vi ved Vores til dig den 22. Aprilis sidstleden ergangne allern. Reskript haver befalet, at det skal forblive ved den i Sagen ergangne Laugthings-Dom, saafremt Vedkommende samme Dom ikke ville appellere, og altsaa ved samme Vores allern. Befaling er afhand-

1740.
14. Juni.

Jónssonar dómi og öðrum laga-capitulum (þingf. b. 4. og 8. og Mannh. 31.), dæmir Magnús Þorvaldsson skyldugan að betala sýslumanninum Bjarna Pèturssyni í tvöfalt fullretti 12 merkur verðaura, sem er 4 hundr. 68 álnir, item í ráðspjöll 30 hundr. í föstu og 20 hundr. í lausagózi, fyrir önnustu á Þrúði i hennar veikindum 102 álnir og í málskostnað 60 álnir — sem allt skuli betalað vera fyrir 30. Juni 1739; en ef þá er ei betalað, skuli hann útlægur af þessu landi, með sömu formaliis, sem um útlæga menn lög tali» — Althingsb. 1739 Nr. XXXII; Beckers Dom sst. Nr. XXXV.

1740. 14. Juni. let, hvad Laugmand Becher i Henseende til Sagen i sig selv haver andraget. Men angaaende hvorledes i deslige Sager herefter skal dömmes, saa tilsende Vi dig forbem^te Vores allern. Forordning af 5te Martii 1734, anlangende Besvangrelser og det deraf paastaaende Ægteskab, og er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du föier den Anstalt, at samme paa bem^te Island til Alles Efterretning og Efterlevelse vorder publiceret. Derefter du dig allerund. haver at rette. Befalendes &c. Drage den 14. Junii 1740.

20. Juni. **Bevilling at bruge uvedkommende Præst. Gottorp 20. Juni 1740.**[1] — Norske Reg. 32, 533.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V. at eftersom Eyvinder Jonsen, Klosterholder ved Kirkebay Kloster paa Vort Land Island, som den 23. Aprilis 1736 haver erholdet Vores allern. Bevilling, at han, saa længe den imellem ham og Kloster-Præsten sammesteds, Einar Halfdansen, sig reiste Sag og Proces varede, maatte i sin Saligheds Sag lade sig betjene af en anden Præst, for Os allerund. haver andraget, at forskrevne Sag er nu udi Vores Höieste-Ret allerede bleven paadömt, men at deres imellemværende Processer dog ikke derved have faaet Ende, saasom bem^te Einar Halfdansen derforuden og endnu skal have paafört ham tvende Sager, som endnu ved Retterne skal beroe, hvorfore han hos Os allerund. haver ansögt, at den forhen hannem allern. forundte Bevilling maatte continuere saa længe han lever, eller for^ne Einar Halfdansen er hans Sognepræst; thi have Vi, efter saadan bem^te Eyvinder Jonsens herom allerund. gjorte Ansögning og Begjering, allern. bevilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tillade, at han fremdeles, saa længe han lever eller meerbem^te Einar Halfdansen er hans Sogne-

[1]) Reskr. 8. Decembr. 1741.

præst, maa udi sin Saligheds Sag lade sig betjene af en anden Præst, udi et andet Sogn, som han dertil godvillig kan formaae, dog at den rette Sognepræst, Kirken og dens Betjente, samt andre Vedkommende derover i deres Rettighed intet skal afgaae. Forbydendes &c. Gottorph Slot den 20. Junii 1740.

1740. 20. Junii.

Reskript til General-Kirke-Inspections-Collegium ang. afsatte Geistlige. Frederiksborg 7. Oktobr. 1740. — Dette Reskript* er egentlig emaneret for Danmark og Norge; dets sidste Passus, som er bragt til almindelig Kundskab ved General-Kirke-Inspections-Collegii Circulaire af 5. Novembr. s. A., findes ikke heller at være sendt til de islandske Biskopper og ikke at være publiceret i Island. — Sjell. Tegn. LXXI, 788—789; Fogtm. IV. 2, 104—106. — **Uddrag.**

7. Oktobr.

Christian den Sjette &c. V. S. G. T. Vi have ladet Os af en eders til Os under den 22. Septembris næstafvigt indgivne allerund. Forestilling referere, at I udi Fölge af Vores eder givne Instructions 10de Art. have sögt ved de eder hidindtil forekomne geistlige Personer nu at sætte de af Skröbelighed feilende til rette, og lede dem paa bedre Vei, nu at lade actionere andre, som have været aabenbar forargelige og for Guds Menighed beskjæmmelige Lærere, ved hvilke Midler den af Os allern. intenderte og eder foreskrevne Absigt vel endelig saavidt opnaaes, at endeel Skröbelige blive forbedrede, og de Forargelige og Uduelige udsatte af den geistlige Stand, men at derimod ved den sidste Casu eo ipso fremvoxer den Vanskelighed, at slige ved Lands Lov og Ret ab officiis removerte, ordinair Fattige og ved Processen reent udarmede Præster löbe med Kone og Börn Landet omkring at tigge, Publico til Byrde og Præsteskabet til Beskjæmmelse. — — [Colleg. foreslog derfor, at til Understöttelse for slige fattige afsatte Præster maatte af Kongen skjænkes en 5%

1740. 7. Oktobr. Rente bærende Capital af 6879 Rd. 72 Sk. D. Cour., hvoraf Collegiet kunde uddele Renten efter eget Skjön] dog med Vores Forevidende, uden at være forbunden nogen ordentlig Regenskab derfor at aflægge, saa og uden at gjöre det Publico bekjendt, paa det ei at slige Afsatte skulle kræve det som en Ret, og for deres Misgjerninger prætendere Alimentation af Publico. — [af disse Renter skulde og fremmed Porto af Breve til Collegiet og andre Smaa-Udgifter afholdes]. — — Og endelig, at I allerund. formene, at det til megen Skjændsel at afværge kunde være tjenlig, at de som blive fra deres Kald afsatte og ikke igjen af Os benaadede, eller i det mindste saavidt dispenserede, at dem gives Frihed at söge andet geistlig Bröd, skulle altid ved endelig Afdömmelse fra Kaldet ogsaa aflægge deres præstelige Habit, for ei at gaae baade Embedet til Skjændsel, saa og ved Habiten paa et eller andet Sted, hvor deres Misgjerning ei er bekjendt, snige sig til at forrette præstelig Embede. Da, saasom Vi finde foranförte Eders os allerund. gjorde Forslag meget godt og nyttigt, saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi ved Reskript af denne D. D. til Vores Rentekammer allern. have bevilget, at forskrevne Capital der maa afleveres, og at Renterne deraf à 5% aarlig maa betales til General-Kirke-Inspections-Collegium, af hvilken Capital de afsatte Præster og Geistlige aarlig maa nyde en nödtörftig Underhold, saa og at den Post-Porto, som betales for Breve og Paqver, som til Collegium indkommer fra fremmede Steder, deraf maa betales. Og hvad sig ellers de Præster, som blive afsatte fra deres Kald, anbelanger, da skal de ogsaa aflægge den geistlige Habit, og maa ei mere bruges til geistlige Forretninger; hvilket I alle Vedkommende haver at bekjendtgjöre. Dermed &c. Frederiksborg den 7. Oktobr. 1740.

Gener. Kirke-Inspect. Coll. Circulaire ang. afsatte Geistlige.[1] Khavn. 5. Novbr. 1740. — General-Kirke-Inspect. Collegii Copieb. I, S. 804—805; Rubr. hos Fogtm. IV. 2, 112.

1740. 5. Novbr.

Da det har behaget Hans kgl. Maj' ved allern. Reskr. til General-Kirke-Inspectionen, dat. den 7. Okt. 1740, paa dette Collegii allerund. Forestilling iblandt andet saaledes allern. at resolvere: „at de Præster, som blive afsatte fra deres Kald, skal ogsaa (ved endelig Afdömmelse fra Kaldet tildömmes at) aflægge den geistlige Habit, og maae ei mere bruges til geistlige Forretninger; hvilket General-Kirke-Inspections-Collegium alle Vedkommende haver at tilkjendegive". — Saa have Vi i allerund. Hörsomhed for saadan Hans kgl. Majts allernaad. Befaling ei skullet forbigaae at give (Tit.) samme allern. Resolution, saavel til egen allerund. Efterlevelse, som at gjöre den ligeledes alle under Dennem sorterende Retter bekjendt, herved tjenstligst tilkjende. Forblivende &c. General-Kirke-Inspections-Collegium den 5. Novembr. 1740.

Forbud paa Vimpel-Föring. Christiansborg 17. Februar 1741.[2] — Publiceret paa Althinget 1741 og indfört i Althingsbogen s. A. Nr. 27, 3. — Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. 1741, S. 68—70; Schou III, 438—439.

1741. 17. Februar.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V. at som Vi med Mishag have maat fornemme den Uorden og Misbrug, som skeer med at före Vores Flag, Vimpel og Gjös med Split udi, uanseet tvende af Vores Herr Far-Fader, salig og höilovlig Ihukommelse Kong Christian den Femte, derimod udgivne Forbudde af 15.

---

[1] Dette Circulaire er afgaaet til alle Stiftamtmænd og Biskopper i Danmark og Norge, samt til Justitiarius i Höiesteret og i Over-Hof-Retten i Norge, men næppe til Island.

[2] For. 11. Juli 1748; Plak. 6. Dec. 1776.

1741. 17. Februar. Julii 1690 og 21. Januarii 1696 [1], i det fast alle Skippere, som förer noget Coffardie-Skib, hjemmehörende i Vores Riger og Fyrstendömme, understaae sig at före sligt, og derudi ikke alene at forgribe sig imod Vores egen Höihed, men endog ved saadan Omgang at give Anledning til Forkleinelse af det Regale, som Os alene tilkommer; saa have Vi, til slig utilladelig Misbrug aldeles at hæmme og afskaffe, fundet for godt herved allernaadigst at byde og befale, at ingen Skipper, som förer noget i Vore Riger og Lande hjemmehörende Skib, enten det maatte före Canoner eller ikke, ei heller nogen Kjöbmand eller Rheder derudi, maa understaae sig, enten i Söen, paa nogen Vores Rhed eller Havn, eller og paa fremmede Custer og Havne, at före nogen Vimpel, eller Vores Flag og Gjös med Split udi, det være sig i hvad Slags Leilighed det være maatte, under Vimpelens Forbrydelse og Halvtredsindstyve Rigsdalers Straf til Vores Admiralitets-Cassa for hver Gang de dermed betræffes; og om det skeer anden Gang, eller tiere, derforuden tiltales som Vore Mandaters modtvillige Overtrædere. Under samme Straf skal det være forbuden alle Skippere og Rhedere af noget i Vores Riger og Lande hjemmehörende Skib, dertil at lade gjöre eller derved at före nogen Vimpel, eller Vores Flag og Gjös, og om de dermed betræffes, skal de uden Forskaansel ansees, ligesom de dem virkelig havde misbrugt. Forbemeldte Böder skal Magistraten, eller anden Övrighed paa det Sted, hvor saadan modtvillig Forseelse skeer, saavelsom og Tolderen ved Execution, og uden nogen Proces, hos Skipperen, eller, om han er uformuende, men har Rhedere der paa Stedet, da hos dennem een for alle og alle for een strax inddrive, eller og belægge Skiberummet med Arrest, indtil Betaling skeer, som de selv agter at svare til, om det skulde befindes, at de med Nogen herudi

[1] Disse Forr. ere ikke publicerede i Island.

skulde have seet igjennem Fingre. Dersom nogen af Vores Undersaatter imod dette Vores alvorlige Forbud skulde understaae sig udenlands at bruge Vimpel, eller Vores Flag og Gjös, da skal den eller de, af det dermed farende Mandskab, som ved Hjemkomsten angiver sligt for det Steds Övrighed, hvor Skibet kommer i Havn, nyde en Trediedeel af forbemeldte Böder, saafremt Sagen bliver Vedkommende overbeviist; i hvilket Fald Vores allernaadigste Villie er, at Sagen efter Gjæste-Rets Maade skal examineres og dömmes.

1741. 17. Februar.

Det Asiatiske Compagnies Skibe skal alene være tilladt at före Vores Flag og Vimpel, naar de ere passeret Æqvinoctialen, og indtil de paa Retouren er kommet den igjen forbi.

Desligeste maa paa det Guineiske og Vestindiske Compagnies Skibe hverken Vimpel, eller Vores Flag og Gjös föres paa denne Side Tropicum Cancri, alt under Straf som forbemeldt. Hvorefter alle og enhver sig allerunderdanigst haver at rette, og for Skade at tage vare. Thi byde og befale Vi hermed Vores Stiftbefalingsmænd, Amtmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, samt Toldere, Fogder og alle andre, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til alle og enhver Vedkommendes allerunderdanigste Efterretning straxen lader læse og forkynde. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg i Vores Kongelige Residents-Stad Kjöbenhavn den 17. Februarii 1741.

Forordning om Vidners Indstævning, m. v. Christiansborg den 3. Marts 1741 [1]. — Publiceret paa Althinget 1741 og indfört i Althingsbogen s. A. Nr. 27, 2. Siell. Reg. 58, 43b—49. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1741, S. 54—61; Schou III, 440—445. — Islandsk

3. Marts.

[1]) jevnf. Reskr. 4. Mai 1753; Plak. 16. Sept. 1778; For. 1. Mai 1782 og 19. Juli 1793.

1741. 3. Marts. Oversætt. trykt i den af Landsoverretten i Island ifölge Canc. Skr. 2. Aug. 1800 udgivne Samling af Anordninger, S. 51—60.

Forordning, ang. hvorledes med Vidners Indstævning, Forelæggelse og Faldsmaals Kjendelse imod modtvillig udeblivende Vidner, Opsættelser, Spörgsmaal til Vidner og deres Afhörelse, skal forholdes.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V., at, som Vi med særdeles Mishag haver fornummet, hvorledes de ved endeel Retter i Vore Kongeriger Danmark og Norge indstævnte Thingsvidne-Sager i lang Tid uafgjorte skal henstaae, og derforuden adskillig Misbrug ved Vidners Afhörelse skal forefalde, deels formedelst de indstævnte Vidners modtvillige Udeblivelse, deels formedelst Citanternes egen Forsömmelse, og deels ved Parternes og deres Fuldmægtigers til Rettens Krænkelse ofte forövede og i Svang gaaende dumdristige og uforsvarlige Forhold: saa have Vi, til saadan utilbörlig Ophold og Misbrug at forebygge, hindre og afskaffe, allernaadigst fundet for godt at byde og befale, som Vi og hermed allern. byde og befale: 1) At paa det Enhver, som indstævnes til at aflægge sit Vidne, maa vide, at det er hans allerund. Pligt, naar han derom for sit Værnething indkaldes, at udsige sit Vidende under den i Loven foreskrevne Straf, saa og paa det Ingen skal undskylde sig, at han ikke, under Lovens Straf, er bleven stævnet, eller at Dommerne ikke skulle paaskyde, at de ikke kunne dömme paa det, hvorpaa ikke er stævnet: saa ville Vi allern., at alle Stævninger til Vidnesbyrd, hvad heller de ere skriftlige eller mundtlige, skulle med tydelige Ord melde, at de indstævnte Vidner, af hvad Stand og Condition de ere, indkaldes under Faldsmaals-Straf, hvilket Dommerne nöie have at iagttage, baade ved Stævningers Udstædelse, naar de af Retten udfærdiges, og ved deres Afhjemling, naar de komme i Rette, og skulde efterdags nogen Stævning til Vidnesbyrd fremkomme i Retten, udi hvis Stiil eller Afhjemling denne Erindring maatte feile, da skal Dommeren være pligtig strax og uden

1741. 3. Marts.

videre Ophold saadan Stævning at afvise paa Sagsögerens Bekostning. — 2) Naar Vidnerne saaledes, under deres Faldsmaal, ere stævnede, og dog enten alle eller nogle udeblive, uden at tilkjendegive deres lovlige Forfald, og derved at bevise Retten den tilbörlige Lydighed, da skal Dommeren forelægge de udeblivende Vidner til en vis Tid at möde under deres Faldsmaal [1], og skal den, som stævnet haver, ufortövet tage Forelæggelsen beskreven, besörge dens lovlige Forkyndelse og Afhjemling i Retten til bestemte Tid; men giver noget udeblivende Vidne sit Forfald tilkjende, og saaledes indlader sig efter Stævningen, da haver Dommeren paa hans anmeldte Forfalds Gyldighed at kjende, hvad Ret er, og derefter opsætte Sagen til en lovlig Tid, da Vidnet er pligtig under Faldsmaal at möde. — 3) De Parter eller Fuldmægtige, som have stævnet til Vidnesbyrd, og dog forsömme strax at tage Forelæggelse beskreven, eller i rette Tide for de udeblevne Vidner lovlig at lade forkynde, bör for saadan deres Forsömmelse betale to Lod Sölv til Justitz-Cassen, förend dennem ny Forelæggelse maa bevilges, om end dennem Beneficium Paupertatis allernaadigst kunde være forundt, eller de maatte være befalede nogen Delinquent- eller anden Sag at udföre. — 4) Möder Vidnet, der saaledes baade ved Stævning og Forelæggelse om sine Faldsmaals-Böder er erindret, end ikke til bestemte Tid, da bör Dommeren, uden nogen Efterladelse eller Ophold, strax samme Rettesdag dömme den Udeblivende for sin Modtvillighed og Ulydighed mod Retten at böde sit Faldsmaal, Sagsögeren og Kongen hver ti Lod Sölv, og det med udtrykkelig Tillæg, at han derforuden skal være pligtig, under lige Straf, at möde til næste Thingdag, som hannem forelægges. — 5) Saadanne Faldsmaals-Kjendelser, med derudi indeholdte nye Forelæggelser, skal den, som stævnet haver, ei alene uden Ophold

[1]) For. 3. Juni 1796 § 1.

1741. 3. Marts. tage beskreven, lade forkynde og i Retten til bestemte Tid fremföre, under saadan Straf, som den tredie Articul ommelder, men han bör endog ved Vore Fogder eller rette Vedkommende lade dem exequere, og hvis han herudi findes forsömmelig, da baade for sin Efterladenhed betale til Justitz-Cassen to Lod Sölv, og derforuden selv være Os ansvarlig for den Os tilkommende Andeel af Böderne, om den formedelst ulovlig Ophold skulde blive uvis[1]; til hvilken Ende Vi allern. ville, at Vore Fogder og andre Vedkommende strax, endog uden foregaaende Forkyndelse, skulle paa Anmodning hos de Skyldige exequere deslige Faldsmaals-Afsigter, med mindre Overrettens Stævning derpaa forevises. — 6) Og paa det Vores alvorlige Intention til modtvillige Vidners Tvang maa nyde sin Virkning, da ville Vi allern., at med alle modtvillig Udeblivende lovlig stævnte og forelagte Vidner paa forskrevne Maade skal forfares, saa længe, indtil de bevise Os og Vores Lov den allerund. pligtige Lydighed, hvilket og Overretterne have at iagttage i deres Domme, saa ofte nogen Faldsmaals-Kjendelse der vorder indstævnet; end skulde det hænde sig, at noget modtvilligt udeblivende Vidne skulde ved ulovlige Udflugter eller ugrundet Appellation saa længe forhale Tiden, indtil Hovedsagen, hvorudi hans Vidnesbyrd udfordredes, ved anden Oplysning blev tilendebragt, og hans Vidne i saa Maade ikke mere behövedes, da bör Dommeren for saadan hans underfundige Gjenstridighed og Vores Lovs Foragt paalægge ham en anseelig Penge-Straf til gudelig Brug og Justitz-Cassen, efter hans Stand og Vilkaar og Sagens Beskaffenhed. — 7) Dersom den, der haver stævnet eller erholdet Forelæggelse, Hovedmand eller Fuldmægtig, ikke selv möder[2], eller lader möde til bestemte Tid, naar Sagen, hvorudi han Vidner haver indkaldet, paaraabes, da bör han

[1]) For. 1. Mai 1782 § 3.

[2]) For. 3. Juni 1796 § 14.

1741. 3. Marts.

for saadan sin Udeblivelse betale to Lod Sölv til Justitz-Cassen, og ligesaa meget til hvert af de indstævnte Vidner, som möder og byder sig i Rette, hvilke Kjendelser ligeledes strax skulle og maae exequeres; dersom Sagsögeren efter sin udtagne Stævning eller Forelæggelse agter fremdeles at lade de indkaldede Vidner forhöre, da haver han dertil at besörge ny Forelæggelse. — 8) Naar den Stævnende, formedelst lovlig Forfald, til den bestemte Tid enten ikke kan möde eller afhöre de indstævnte Vidner, og hannem desaarsage forundes Opsættelse, da haver Dommeren at tilholde hannem, at han paa sin egen Bekostning lader baade Vidnerne og Vederparten den igjen berammede Tægtedag lovlig bekjendtgjöre, med mindre de selv ere til Vedermaals-Thing, og derom sammesteds vorde underrettede. — 9) Dersom Nogen udi en Hovedsag forlanger Opsættelse, for derudi at före Vidner, da maa hannem saa lang Tid forundes, at han beqvemmelig kan före sine Vidner, og erholde Thingsvidne beskreven, hvortil Dommeren, efter sin bedste Skjönsomhed, haver at sætte en vis Tid, efter Stedets og Omstændighedernes Leilighed; naar den berammede Tægtedag indfalder, da bör den, som Opsættelsen haver været forundt, enten fremlægge det paaberaabte Thingsvidne, eller og nöiagtig Beviis fra den Ret, hvor Vidnerne skulle föres, at det ikke haver været mueligt i den bevilgede Tid at faae Thingsvidne forhvervet, og at han har anvendt sin Flid derpaa, i hvilket Fald Opsættelsen af Dommeren maa og kan forlænges; men dersom han ikke til den ansatte Tægtedag fremlægger det agtende Thingsvidne, eller Beviis om Aarsagen til dets Ophold, da fortfares med Hovedsagen, ligesom der ikke nogen Opsættelse havde været forlanget eller tilstaaet. Befindes det og, at nogen Hovedmand eller Fuldmægtig haver forlanget saadan Opsættelse, alene for derved at forhale Sagen og bringe sin Vederpart i Bekostning, da haver Dommeren, ved Sagens endelige Paakjendelse, baade Hovedmand og

1741. 3. Marts.

Fuldmægtig ei alene derfor med Mulkt at ansee, men endog med Omkostning til Vederparten, efter Sagens Beskaffenhed [1]. — 10) De Parter eller Fuldmægtige, som befindes med unyttig Vidtlöftighed eller utidige Indsigelser at have opholdet Vidners Förelse, eller Dommeren med ufornödne Interlocutoriers Afsigelse at have bemöiet, eller og efter gjort Erindring ikke at have entholdet sig fra Sagen uvedkommende Spörgsmaal, dennem haver Dommeren ved Sagens endelige Paakjendelse at ansee, som han forsvarlig eragter. — 11) Naar Vidner skal föres, da staaer det i Sagsögerens Valg, enten han forlanger, at Vidnet selv skal fortælle hvis hannem om Sagen er bekjendt, eller og om han efter Spörgsmaal vil indhente Vidnets Svar; hvilket han udvælger, da haver Vidnet alene at tale til og for Retten, og maa Ingen, enten Sagsöger, Vederpart, nogen af deres Fuldmægtige eller Andre, hvo det være kunde, falde Vidnet ind i sin Tale, mindre lægge ham Ord i Munden, eller fordreie hans Udsigende, eller söge at faae anderledes indfört i Thingbogen, end som Vidnets egentlige Ord og Mening haver været; ei heller maa den Spörgende udi sine Spörgsmaal indföre hvad han vil have svaret, men Dommeren skal alene være den, med hvilken Vidnet haver at handle, og til hvilken Vedkommende have at vende sig, dersom de ved Vidnets Udsigende have nogen Erindring at gjöre; hvad Spörgsmaal enten af Parterne haver til Vidnet at fremsætte, skal med Dommerens Tilladelse af Skriveren indföres i Thingbogen, og modtager Dommeren selv og ingen Anden Vidnets Svar derpaa, efter at det hannem af Protocollen tydelig er bleven forelæst, og derpaa lader Dommeren Vidnets Svar af Skriveren indföre, som det da skal oplæse for Vidnet, der selv maa forklare, om det i sine Ord og Mening rettelig er tilfört, og om derved nogen Forandring eller Tillæg skeer, da skal

[1]) For. 3. Juni 1796, Cap. 3, § 10.

1741. 3 Marts.

det ligeledes i Thingbogen rigtig antegnes. — 12) Finder nogen af Parterne fornöden, i Anledning af Vidnets Svar, at gjöre nærmere Spörgsmaal, da omgaaes dermed paa samme Maade, og med Dommerens Tilladelse. — 13[1]) Finder Dommeren noget Vidne i sit Udsigende at være ustadig, da bör han Vidnet derom med Sagtmodighed erindre, og give det Tid til vel at betænke sig, især om det skeer af Enfoldighed og Mangel paa ret Begreb om Spörgsmaalets egentlige Öiemærke; i hvilket Fald Dommeren bör forestille og indrette Spörgsmaalet, at dets Mening vel kan fattes, og Vidnet ikke forvildes. — 14) Ingen Part eller Fuldmægtig, eller Andre ved Retten tilstede værende, maae understaae sig, uden Dommerens dertil given Tilladelse, at tale med de indstævnte Vidner, efter at Retten er sat, og medens den holdes, mindre at friste Vidnerne om hvad de ville udsige, eller lægge dem Ord i Munden, men Enhver, som ved Retten er tilstede, skal med al Ærbödighed være taus og stille, og intet andet tale, end hvad han haver Protocollen at lade tilföre; forseer Nogen sig herimod, da haver Dommeren at lade hans Navn tilföre i Protocollen, med alvorlig Paamindelse at ære Kongens Ret; entholder han sig ikke derefter fra saadan Usömmelighed, da, om det skeer af Part eller Fuldmægtig, tilfinder Dommeren ham förste Gang at böde to Lod Sölv til Justitz-Cassen, anden Gang dobbelt, hvilke Böder strax paa Stedet skulle betales, eller Dommeren have Magt til at lade den Skyldige anholde, indtil han betaler; skeer det oftere, og af Modtvillighed, da tilfindes han at udgive anseeligere Böder, eller paalægges anden Straf efter Stand og Vilkaar og Forseelsens Beskaffenhed; men skeer sligt af nogen Fremmed, ved Retten tilstede værende, som Sagen ikke vedkommer, da haver Dommeren Magt til, saafremt han ikke holder sig förste Advarsel efterretlig, at udvise ham

[1]) For. 10. April 1833 § 4.

1741. 3. Marts. fra Retten, og dersom han derimod findes gjenstridig, at lade ham derfra udsætte. Hvorefter Alle og Enhver, foruden hvis som herom i Loven foreskrevet er, sig allerund. haver at rette og forholde. Thi byde og befale Vi hermed Vores Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, samt Fogder og alle andre Vedkommende, som denne Vores Forordning under Vores Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg i Vores kongelig Residentsstad Kjöbenhavn den 3. Martii Anno 1741.

31. Marts. **Rentekammerets Ordre til Embedsmændene paa Island og Færöerne, i Anledning af Expeditionen til disse Lande. Khavn 31. Marts 1741.** — Rentek. Isl. og Færö. Copiebog 2006, Litr. H, Nr. 391.

Som Hans Kgl. Majt allern. har ladet en armeret Fregat equipere, for at krydse under Island og Færöe paa de fremmede Hukkerter eller saa kaldede Lurendreiere, hvilke i mange Aar der paa Landene har brugt og drevet forbuden Handel, saa bliver enhver Hans Kgl. Majts Betjentere paa Island og Færöe, som denne Vores Ordre af den paa bemte Fregat commanderende Officeer, Capitain Klog, forevises, herved strengelig anbefalet, at de straxen og uden nogen Ophold og Indvending, saavel ifölge den kongel. allern. Forordn. af 13. Mai 1682, som den det islandske Compagnies Interessenter allern. meddelte Octroy af Dato 3. April 1733, seer ham i alle mulige Maader til Hans Majts höie Tjenestes Befordring assisteret, baade med Retternes Holdelse, ifald det af Hannem skulde forlanges, og ellers i hvad anden Occasion, som ved denne Ham allern. anfortroede Expedition kunde forelöbe, saa fremt de ikke vil underkaste sig den Straf, som

höistbemeldte allern. Forordning og Octroye befaler. Rentekammeret den 31. Martii 1741.

1741. 31. Marts.

Reskript til General-Kirke-Inspections-Collegium, ang. en General-Kirke-Visitators Sendelse til Island. Christiansborg 1. April 1741. — Siell. Tegn. LXXII, 75ᵇ; Uddr. hos Fogtm. IV. 2, 178—179

1. April.

Christian den Sjette &c. V. S. G. T. Eftersom Vi, ved den Anledning, at Biskop-Embedet i Holum Stift paa Vort Land Island er vacant, under den 7de Januarii sidstafvigt tilkjendegav eder, at I havde at gjöre Os allerund. Forslag paa et sand gudfrygtig Subjectum til denne Vacance, uden at binde sig til Islænderne selv, m. v., og Vi nu af eders Os herom den 23de Martii næstafvigt allerund. gjorde Forestilling have fornummen, at I befrygter, at Island: 1) maa være forsynet med mange slette Lærere, saavel i Kirken som Skolen; 2) at Skolevæsenet blot alene dependerer af Biskoppernes Indretning og Husholdning, og for det 3die) at gudelige Böger ere der i saa höi Priis, at de befrygtelig ikke kan komme i Alles Hænder, foruden at det og, hvad Præsteskabet og Lærestanden angaaer, er bekjendt, at faa studerede Islændere komme her til Universitetet, men at de allerfleste admitteres af Amtmanden, med Biskoppens Samtykke, lige fra Skolen til Præste-Embedet, hvilket alt, med mere, har bevæget eder til at eftertænke, om her kunde findes nogen ret duelig Mand, som sig vilde paatage der i Landet sin Livstid at forblive, og det dog ikke er vel gjörligt, at en Mand, som ei har Sproget, kan forrette alt hvad en Biskop tilkommer, da I ere faldne paa de Tanker, at der paalideligst kunde faaes Kundskab om den islandske Stats Beskaffenhed, om Vi allern. ville resolvere, at sende en dygtig geistlig Mand til Island, under Navn af General-Visitator, som forblev der i Landet i det mindste i 3 Aar, for, efter medgivende Instrux, at er-

1741. 1. April

kyndige sig om alt, hvis man om den islandske Kirkes Omstændigheder havde nödig at vide, til hvilken Ende han maatte reise selv omkring i Landet, for des bedre, efter befundne Beskaffenhed, at kunne gjöre Forslag til Forbedring i hver Ting, og at ham medgaves en Tolk; Holums Biskops Embede, til Omkostningernes nogenledes Erstatning, imidlertid blev vacant, og de tvende herværende Provster[1] blev remitterede med det Haab, at de efter 3 Aars Forlöb endnu kunde vente Adgang til Bispestolen, eller Titul af Viee-Biskop, naar de med alle Efterretninger og Oplysninger gik Visitatori, efter Forlangende, redelig tilhaande; hvilken Entreprise I dog erkjende ei at kunde skee uden anseelig Bekostning, endskjöndt I i Begyndelsen havde tænkt, at Holums Bispe-Revenüer kunde have været tilstrækkelige til at afholde disse Omkostninger, hvorom de herværende Provster eder dog anderledes haver berettet, og at Holums Bispedömme ikke indbringer mere end omtrent 300 Rd. aarlig, af hvilke Skolerne skal vedligeholdes og Lærerne lönnes, desaarsag I til Os allerund. have indstilt, hvad ved disse Omstændigheder kan være at gjöre, siden Tiden er knap, da Personerne skulle gaae bort med Skibene, som ved næste April Maaneds Udgang gaae herfra, og derfore have I været betænkt paa at tale med en og anden, som I til denne Forretning agtede dygtige, og iblandt andre med Præsten i Vores Citadel Frederikshavn, Ludovicus Harboe, hvem I giver det Vidnesbyrd, at han har alle de Requisita som hertil udfordres, og om hvem I haver det Haab, at han sig til et Redskab i denne vigtige Sag lader bruge, allerund. udbedende Vores allern. Resolution herudinden, paa det at I, saafremt Vi allern. approbere eders Forslag, uden Ophold kunde være betænkte paa, at gjöre fornöden Foranstaltning til Værkets Befordring, og om Indretningen selv gjöre Os nærmere allerund.

---

[1]) see Espólín, Ísl. Árbækr IX, 142—143.

Forestilling. Thi gives eder hermed tilkjende, at Vi allern. finde foranförte eders allerund. Sentiment meget godt, da det, for at faae sikker Kundskab om det islandske Kirkevæsen, vel var godt, om der en saadan General-Kirke-Visitator blev sendt derhen, som alling paa det nöieste kunde examinere, hvortil da den i Citadellet foreslagne Præst Harboe vel kunde bruges, ifald han er at formaae til at paatage sig denne Reise og denne Undersögning, hvortil Vi allern. ville godtgjöre hannem aarlig saa meget som han behöver og I kunde finde dertil at være fornöden, og kan de tvende herværende islandske Provster sendes tillige med ham derhen, for at give ham Oplysning om alle Ting angaaende Kirkevæsenet, da dennem, naar det befandtes at de havde gjort det vel og redelig, kan gives Forsikkring om Vores kongelig Naade i Fremtiden. Derefter I eder allerund. kunne vide at rette. Befalendes eder Gud. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg den 1. April 1741.

1741.
1. April.

Kongelig Resolution ang. **Realisation af opbragte hollandske Fiskerskibe.** Christiansborg 27. April 1741. — Rentekammeret forelægger i allerund. Forestilling 10. April Beregning over de i afvigte Aar under Island opbragte sex hollandske Hukkerters Salg ved Auktion 16. Januar og 3. Marts d. A., tilligemed deres Ladninger.

27. April.

1) Ladningerne: 935 Tdr. Torsk, 605 Tdr. spansk Salt, 54 Tdr. Tran m. m., udbragte til . . .			5547 Rd. 2½ Sk
2) De sex Hukkerter udbragte til . . .			5849 — » —
		tilsammen	11,396 Rd 2½ Sk.
Fragaaer:			
1) Kjöbt paa Auctionen til den finmarkske Handel	2482 Rd. 1 Sk.		
2) 4 af Hukkerterne kjöbte til kongelig Tjeneste	4082 — » —		
3) Pakhuusleie, Auctions-Salair m. v.	859 — 8 —		7423 Rd. 9 Sk.

1741. 27. April.

Overskud	3,972 Rd. 89 1/2 Sk.
hvorfra gaaer 1/4 til Opbringeren, Capit. Klog	993 — 23 3/8 —
endelig Beholdning, beroende i Zahlkammeret	2,979 Rd. 67 1/8 Sk.

Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 23, Nr. 46.

Det er saaledes vel, at disse 6 hollandske Hukkerter med deres indehafte Ladninger, ved de derover holdte Auctioner ere bortsolgte, og at deraf, for Vores Regning, til den finmarkske Handels Bedrifning er bleven indkjöbt Vare for 2482 Rdlr. 1 Sk.; og bevilge Vi allernaadigst, at de for Pakhuusleie, Auctions-Salarium og andre smaae Udgifter, item til Douceurs for de tvende Personer, som derved have været committerede, samt tvende Toldbetjentere og Admiralitets-Buddene anförte Bekostninger, maae ialt med 859 Rd. godtgjöres og Vedkommende udbetales, saa kan og de for Capitain Klog opförte 993 Rd. 23 3/8 Sk. til hannem udbetales, og siden af de for samme Hukkerter og Vare indkomne Penge endda overskyder 2979 Rd. 67 1/8 Sk., saa bevilge Vi allernaad., at Oberstlieutenant Thura og Capitain Eichtved maa, for deres ved Slottets Bygning hafde Umage, deraf nyde hver 1000 Rd., men de övrige 979 Rd. 67 1/8 Sk. kan i Vores Cassa forblive. Christiansborg Slot udi Kjöbenhavn den 27de April Anno 1741.

5. Mai.

Reskript til Præst Ludvig Harboe, ang. hans Sendelse til Island. Christiansborg 5. Mai 1741. — Siell. Tegn. LXXII, 116b - 117.

Christian den Sjette &c. V. N. T. Saasom Os elskelige Vores General-Kirke-Inspectores i Anledning af et Vores til dennem den 1. Aprilis sidstafvigt ergangne Reskript, anlangende at formaae en som General-Kirke-Visitator at gaae over til Vort Land Island, for at undersöge Kirkevæsenet der paa Landet, hvortil de dig allerund. havde proponeret, nu til Os allerund. have indberettet, at de have faaet din cathegoriske Resolution, at du var ganske villig til at paatage dig denne

Reise og General-Kirke-Visitationen paa Island. — Thi er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du retter din Leilighed efter, som General-Kirke-Visitator, med de i dette Aar herfra bortgaaende Skibe, at gaae over til bemeldte Island og forblive der i Landet udi tre Aar, eller saa længe din Forretning det udkræver, da du udi samme Forretning haver i alle Maader at rette dig efter den Instruction, som dig af Vore General-Kirke-Inspectoribus vorder medgiven; hvorimod Vi allern. have tillagt dig i trende Aar 800 Rd. aarlig Lön, og til den Ende have vi under denne Dags Dato allern. befalet Os elskel. Vore Deputerede for Financerne ei alene uden Ophold at lade dig betale det förste Aars Lön, men endog at samme for de tvende paafölgende Aar maa blive avanceret og betalt ved Paasketider her i Vores kongel. Residentsstad Kjöbenhavn, imod en Interims-Qvittering af Os elsk. Christian Ludvig Harboe &c. — Udi det övrige give Vi dig hermed tilkjende, at Vi i lige Maade have befalet Rector Joen Terkelsen fra Skalholt paa Island, der nu opholder sig her, at gaae med dig til Island, for der at være din Tolk og Amanuensis, og som Notarius ved General-Kirke-Visitationen, for hvilken Forretning Vi allern. have tillagt hannem aarlig 150 Rdr., som Vi ligeledes have befalet Vores Deputerede for Financerne, baade for indeværende og de paafölgende Aar paa samme Maade og imod for^ne Cancellieraad Harboes Qvittering at betale, som om de dig tillagde 800 Rd. her oven er meldet. Derefter du dig allerund. kanst vide at rette. Befalendes &c. Christiansborg den 5. Maji 1741.

1741. 5. Mai.

Reskript til Rektor Jon Thorkelsson, ang. hans Sendelse til Island. Christiansborg 5. Mai 1741. — Siell. Tegn. LXXII, 118.

5. Mai.

Christian den Sjette &c. Da Vi allern. have befalet Os elskel. Ludvig Harboe, Guarnisons-Præst i Vores Citadel Frederikshavn, som General-Kirke-Visitator med

1741. 5. Mai. de i dette Aar herfra bortgaaende Skibe at gaae over til Vort Land Island, for at undersöge Kirkevæsenet der paa Landet: saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du retter din Leilighed efter at fölge med ham til Island, som hans Tolk og Amanuensis, og som Notarius ved General-Visitationen, da du aldeles skal dependere af General-Kirke-Visitatore og gaae ham tilhaande i alle de Ting, som til Værkets Befordring kan tjene og dig gives at forrette; for hvilken Forretning Vi allern. have tillagt dig i trende Aar 150 Rd. aarlig, og til den Ende under denne Dags Dato allern. befalet Os elskel. Vore Deputerede for Financerne ei alene uden Ophold at lade dig betale det förste Aars Lön, men endog at samme for de tvende paafölgende Aar maa blive avanceret og betalt ved Paasketider her i Vores kongel. Residentsstad Kjöbenhavn, imod en Interims-Qvittering af Os elsk. Christian Ludvig Harboe &c. Derefter du dig allerund. kanst vide at rette. Befalendes &c. Christiansborg d. 5. Maji 1741.

5. Mai. **Reskript til General-Kirke-Inspections-Collegium, ang. Harboes Sendelse til Island. Christiansborg 5. Mai 1741.** — Siell. Tegn. LXXII, 118—119.

Christian den Sjette &c. V. S. G. T. Da Vi af eders til Os indleverede allerund. Forestilling af den 29de Aprilis næstafvigt have fornummen, at efterat I havde sögt at faae Guarnisons-Præsten udi Vores Citadel Frederikshavn, Os elskelig Ludvig Harboe, hans cathegoriske Resolution paa det af eder proponerede og af Os allern. approberede Forslag, anlangende, om han kunde formaaes til at gaae over til Vort Land Island, for der at undersöge Kirkevæsenet, og at han derefter for eder havde declareret, at han var villig til at paatage sig denne Reise og General-Kirke-Visitationen paa Landet, har I tillige været betænkt paa, at udfinde en Tolk, at give hannem med, hvortil I have udfunden en Person ved

1741. 5. Mai.

Navn Joen Terkelsen, som er en Islænder af Geburt og Rector i Skalholt, der med sin Biskops Tilladelse i nogle Aar opholdt sig her og supplieeret her om anden Befordring. — Thi give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, efter forberörte eders allerund. Forestilling, under denne Dags Dato have ladet expedere Vores allern. Befaling til enhver af dem, angaaende denne Forretning, som I af hosfölgende tvende Gjenparter kunde erfare. Og, som vi end ydermere af eders allerund. Forestilling fornemmer, at Omkostningerne, som til denne Expedition aarlig vil medgaae, vil blive for Pastor Harboe aarlig 800 Rd. og for Rektor Terkelsen hvert Aar 150 Rd.; tilsammen aarlig 950 Rbd. — saa have Vi allern. bevilget denne Udgift for dem begge udi 3die Aar, og til den Ende herom ladet rescribere Os elskel. Vore Deputerede for Financerne, at foranstalte disse Penges Betaling paa den af eder foreslagne Maade; dog ere Vi derhos af de allern. Tanker, at der, til Hjælp til disse Udgifter at bestride, kan tages det nu vacant værende Bispedömmes Revenüer, det I omstændeligen af hosfölgende Copie af samme Vores Reskript kunde fornemme. Thi er nu hermed Vores allern. Villie og Befaling, at I forfatter og meddeler saavel General-Kirke-Visitatori Pastor Harboe, som Rector Terkelsen de fornödne Instructioner til denne Forretning, som af dennem paa Island skal foretages. Dermed &c. Christiansborg den 5. Maji 1741[1].

---

[1]) Under s. D. er Reskript af samme Indhold emaneret til de Deputerede for Financerne, hvorved de beordres til at udbetale Harboe og Jon Thorkelsson 1 Aars Lön strax, og i de to fölgende Aar ligeledes ved Paaske-Tider i Khavn mod Interims-Qvittering af Christian Ludvig Harboe; ligeledes beordres de til «at foranstalte, at Revenüerne af det nu paa Island vacant værende Bispedömme til disse Udgifter bliver tagen til Hjælp, forsaavidt ikke deraf til Skoler eller anden gudelig Brug der i Landet er destineret». Sjell. Tegn. LXXII, 114b—115.

1741. 17. Mai

Kongelig Resolution ang. Retten til en strandet Hukkert. Christiansborg 17. Mai 1741.

— Rentekammeret anförer i allerund. Forestilling af 6. Mai, at Sysselmand Skúli Magnússon i Skagafjord Syssel havde indberettet, at den 9. Juli afvigte Aar var der i Sysselet strandet en hollandsk Hukkert, «hvilken han, tillige med dens indehafde Ladning, siden Skibsfolkene den samme Dag, som de strandede, havde handlet med Indbyggerne paa Landet», havde, ifölge den 7de Post i Octroyen, dömt confiskable og leveret til Kjöbmanden. Kammeret indhentede Ocksens Betænkning, hvori meentes, at Compagniet havde «god Föie» til at vindicere Varerne og Skibet, da baade Skipper og Folk begik Lurendreieri den samme Dag de strandede, samt da Compagniet derfor havde usvækket Dom. Da Octroyen § 7 ikke taler om «strandet Gods», saa antog Rentek. ikke, at denne Hukkert med indhafde Ladning, «som ikke förend Strandingen skeete med ulovlig Handling er betrædet eller anholden», kunde være Compagniet tilhörende, allerhelst da Forstrands-Rettigheden paa Island, som Regale, var Kongen alene forbeholden, hvorfor det af Directeurerne for det isl. Compagnie havde forlanget Underretning, om det Bjergede var gjemt eller udsolgt, og i sidste Fald for hvilket Belöb, for at kunne beordre Vedkommende til at modtage Penge og Varer.

Compagniet svarede, at foruden 6790 Par færöeske Strömper, hvorfor Compagniet betalte i Kongens Kasse 636 Rd. 54 Sk., havde de udskibet til udenrigs Forhandling 677 Par islandske Strömper, af det övrige meldte de at have solgt i Kjöbenhavn for 47 Rd. 59 Sk. men Resten af Uldengodset skulde have været ganske bedærvet, og derfor kasseret og bortkastet. Desuden var bragt til Kjöbenhavn 13 Tönder Tran, 87 Tönder Torsk og Skibsredskabet, men i Island var tilbage 20 Alen hvidt Lærred, 67 Alen blaat dito og 12 Alen Cattun, samt noget raadent Uldengods, endeel spolerede Foustager, som ikke syntes værd at före bort; Skroget af Skibet skulde og kun due til Brændeved.

Trannen, Torsken og det efterliggende Gods beregnedes efter den nordlandske Taxt, som den höieste, til 173 Rd. 42 Sk.
Skibsredskabet i Behold anslaaes til . . . . . 100 — - —

tilsammen 273 Rd. 42 Sk.
De specielt anförte Bekostninger beregnes til 240 — 87 —

Beholdningen skulde altsaa kun være 32 Rd. 51 Sk.

1741. 17. Mai.

«og om noget videre af disse Vare kunde være at sælge, eller samme noget höiere kunde udbringes, da melder Directeurerne, at deraf endog maatte decourteres de paa Torskens Omsaltning der i Landet medgangne Omkostninger, samt for Fragt, Douceurs og Assurance tilsammen 395 Rd. 50 Sk., foruden Folkebyre, Pakhuusleie, og andre Udgifter». Da Fordelen for Compagniet altsaa var for Intet at regne, haabe de at blive befriede for Ansvar.

Rentekammeret bemærker, at «vel burde nu det islandske Compagnie, siden dennem ved den givne Octroy aldeles ingen Forstrandsrettighed er tilstaaet, fra sig lægge bemte under Island strandede Vare, saavel som hvis Penge de for det deraf allerede Bortsolgte have indlöst», men da Beregningen viser, at, naar de færöeske Strömper fradrages, vilde Indtægten ikke veie op mod Omkostningerne, henstiller Kammeret, om Compagniet for denne Gang maatte beholde «de strandede Vare samt Skroget af Hukkerten og Skibsredskabet», mod at det betaler i Island «for Bjergning og Opvartning», — «dog med de Vilkaar, at hvis saadan Casus af strandede Skibe og Gods, enten udi indeværende eller tilkommende Aar (ved hvis Udgang den Compagniet forundte Octroy exspirerer) skulde indfalde, de da aldeles entholder dem fra, noget i saa Maader sig at tilegne»[1]. Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 23, Nr. 54.

Siden hverken en Sysselmand eller nogen Anden har Magt til at fradömme Os Vores, som et kongeligt Regale havende, Strand-Rettighed, men det islandske Compagnie sig bemeldte strandede hollandske Hukkert med dens indehavende Ladning selvraadigen haver bemægtiget, uden dertil efter deres Contract og Kammerets allerunderdanigste Forklaring nogen Rettighed at have: saa ville Vi allernaadigst, at Kammeret skulle opsætte og til Vores allernaadigste Underskrift fremlægge en Befaling til Amtmanden udi Island, at han allerforderligst skulle lade Skibsvraget, og hvad derved endnu findes, auctionere, samt Pengene i Vores Casse erlægge, og derover, saavel som paa alt det Compagniet eller Andre sig haver bemægtiget, enten

[1]) Reskr 8. Juni 1741.

1741. 17. Mai. af Ladningen eller Redskabet, tilsende Kammeret en udförlig Forklaring og Vurdering.

Imidlertid besörger og Kammeret for det förste, at hvad Compagniet deraf endnu her har i Behold ligeledes straxen vorder auctioneret, og os Pengene derfore allerunderdanigst beregnet, da Vi, saasnart Os en af Kammeret först revideret General-Beregning, paa hvis denne Stranding ialt har indbragt, bliver forestillet og med Amtmandens Forklaring belagt, allernaadigst ville approbere, at naar derudi alene föres til Udgift de paa Bjergningen beviisligen anvendte Arbeids-Penge, tillige med en billig Fragt for de deraf hidförte Vare, maa samme Omkostninger, og derforuden en tredie Deel af den övrige for det bjergede Gods beholdne Summa udi Bjergelön, efter Loven godtgjöres, men Resten til Vores Casse erlægges, og bemeldte Sag da saaledes for denne Gang have sit Forblivende.

Derforuden er det og Vores allernaadigste Villie, at Kammeret fornævnte Compagnies positive Erklæring, om de ved deres til næstkommende Aars Udgang exspirerede Octroy længer ville continuere, inden 3 à 4 Uger skulle indhente, og Os samme, tilligemed Octroyen og deres Betænkning, hvad derudi til Vores Interesse maatte være at forandre, allerunderdanigst forestille. Christiansborg den 17. Maji 1741.

19. Mai. **Forordning ang. Delinquents- og Tyv-Sagers Udförsel i Norge.** Christiansborg 19. Mai 1741 [1]. — Findes ikke at være publiceret i Island, men optages her som criminelt Lovbud. Norske Reg. 33, 130—133; Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1741, S. 83—86; Schou III, 455—459.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V., at, som Vi ugjerne maa fornemme, hvorledes mange grove Tyverier i Vort Rige Norge, saavel i Kjöbstæderne som paa

[1] For. 13. Januar 1747 og 21. Mai 1751.

1741. 19. Mai.

Landet, begaaes, uden at de Skyldige derfor efter Loven blive tiltalte og afstraffede, hvilket skal reise sig deraf, at Vedkommende, som ere bestaalne, enten ingen Formue have, Processen imod den Skyldige at udföre, eller og, om de end dertil Evne have, derpaa intet ville anvende, anseende, at de ofte paa saadan en Sag mere maa bekoste, end Værdien af det Bortstaalne kan belöbe. Da, paa det saadanne tyvagtige Mennesker, saavelsom og andre Misdædere, ei formedelst deslige Aarsager ustraffede skulle hengaae, saa have Vi allernaad. fundet for godt, derom at gjöre fölgende Anordning:

1) Er Nogen bestaalen og han veed hvo hans Tyv er, saaledes, at han tröster sig til det lovligen at bevise, da haver han det for Magistraten, eller hvor ingen Magistrat er, for Byfogden i Kjöbstæderne og Fogderne paa Landet, at tilkjendegive, som strax (paa Klagerens Ansvar, ifald Beskyldningen befindes urigtig) have, med Stiftamtmandens i Kjöbstæderne og Amtmandens paa Landet, deres Forevidende, at foranstalte de til Sagens Oplysning af Klageren navngivne Vidner förte, og et lovligt Things-Vidne erhvervet. — 2) Maa udi alle slige, Tyve og Misdædere angaaende, Sager af vedkommende Stiftamtmand i Kjöbstæderne, og Amtmand paa Landet, anordnes Extra-Ret, saavel til Vidner at före, som Sagen i sig selv til Doms at udföre. Naar Things-Vidne er fört, eller Beviis over den Skyldige til Vedkommende i Kjöbstæderne og Fogderne paa Landet overleveret, da have de det ufortövet for vedkommende Vores Stiftamtmand eller Amtmand at anmelde, som da strax skal anordne Actor og Forsvar, hvilke, efter lovlig Stævnemaal, skal med allerforderligst og uden Ophold see deslige Sager bragte til Endskab og paadömte. — 3) Alle slige Sager maa for alle Retter paa ustemplet Papir udföres. — 4) Naar saadanne Sager ved Underretterne ere paadömte, da skal den, som enten paa Embeds Vegne, eller efter Övrighedens Befaling, haver

1741. 19. Mai. forfulgt Sagen, strax anmelde det for vedkommende Stiftamtmand eller Amtmand, som derpaa foranstalter at Stævning til Laugthinget, eller vedkommende Oberret, bliver udtaget, udi hvilke Tilfælde Extra-Laugthing og Oberret maa holdes, saasnart skee kan, paa det at deslige Sager forderligst kunde til Ende bringes og deres Henstaaelse ikke blive Almuen til for megen Bekostning og Besværing. Befindes enten Actor eller Forsvar at have efterladt, enten, saa snart muligt, at have taget Stævning, eller i andre Maader foraarsaget unöden Ophold eller Hinder i Sagens lovlige Fremgang, da skal Dommeren under samme Sag og uden foregaaende Stævning derpaa kjende, og hannem, efter Forseelsens Beskaffenhed, derfor ansee. — 5) Naar Oberrets Dom gangen er, og den Skyldige ei ved Dommens lovlige Forkyndelse forlanger den appelleret til höiere Ret, da maa Dommen over hannem, efter vedkommende Stiftbefalingsmands og Amtmands Foranstaltning, exequeres, med mindre den maatte angaae den Paadömtes Liv eller Ære, da derom skal indhentes Vores allernaad. Resolution, förend nogen Execution maa foranstaltes.[1] — 6)[2] Udi Tyv-Sager, som af Övrigheden forfölges, nyder Anklageren ikkun det Bortstaalne eller dets Værd, som er Igjeld, tilbage, men af Tvigjeld og den Skyldiges Boeslod, som forbrydes, erstattes de paa Arresten, samt Sagen og Dommens Execution anvendte Bekostninger, saavidt tilstrække kan; det övrige af Bekostningerne lignes, saafremt Tyveriet eller Misgjerningen er begaaet i Kjöbstæden, paa Byens Indvaanere, ingen undtagen, efter deres beboende Huses Grund-Taxt samt Næring, og paa Böygden paa alle Beboerne i Sognet, efter Gaardenes Skyld, hvorefter Ligningen skal tilsvares af dem, som Huset og Grunden beboer, enten de ere Eiende eller Leiende. — 7) Paa det En-

---

[1]) Reskript 22. April 1758.

[2]) forandr. ved Plak. 12. Februar 1745.

1741. 19. Mai.

hver kan vide, hvad han af den ganske Bekostning paa den Skyldiges Underholdning og Varetægt, samt Sagens Udförsel og Straffens Execution, kan tilkomme at betale, saa skal Övrigheden i Kjöbstæderne, og Fogderne paa Landet, aarlig indrette Mandtal paa alle de Bosiddende, Eiende eller Leiende, som til slig Bekostning bör contribuere, og hver Kjöbstæd, saavelsom Fogderie og Præstegjeld, sættes for et vis Tal Portioner, samt ved hvers Navn anföres, hvad heller det er 1/4, 1/2, en heel eller flere Portioner, han til den Bekostning, som af Stiftamtmand eller Amtmand billig eragtes, bör erlægge, hvilket Mandtal skal af Stiftamtmanden eller Amtmanden være approberet. — 8) Naar slige Sager ere udförte, skal vedkommende Stiftamtmand eller Amtmand, efter de fra Rettens Betjenter, samt Actor og Forsvar, indsendte Regninger, naar de af hannem ere deciderte og paaskrevne hvor meget Enhver maa godtgjöres, derover forfatte en almindelig Beregning og hvor meget for een Portion af den ganske Summa er at betale[1]; hvorefter Övrigheden i Kjöbstæderne og Fogderne paa Landet have, hver efter sit Mandtal og anförte Portioner, hos Enhver at indfordre det, som han efter Beregningen er ansat for, og det hos de Modtvillige ved Execution og Udpantning at inddrive, saa at den ganske Summa inden fire Uger til Vedkommende, imod deres Qvittering, kan vorde udbetalt. — 9) Men paa det ei herved maatte gives Anledning, uskyldige Personer paa deres Ære uskjelligen at angribe, eller Almuen med unyttige Omkostninger at besværge, da ville Vi allernaad., at, naar Nogen for Tyverie eller anden grov Misgjerning er bleven anklaget, og det hannem ei skjelligen kan overbevises, eller i det mindste lovlig og tilstrækkelig Grund til Mistanke og vis Formodning imod ham befindes, da skal den Klagende ei alene for sin ugrundede Be-

[1]) Reskript 11. Mai 1742.

1741. skyldning efter Loven stande til Rette, men endog erstatte alle de paa Processen gaaende Omkostninger,
19. Mai. samt det stemplede Papir, Rettens Betjenteres, Actors og Forsvars Salarium, ligesaa fuldkommen, som han Sagen selv imod den Anklagede havde udfört, og ifald han ikke formaaer samme at udrede, da derfor at lide paa Kroppen med Fængsel, efter Dommerens Sigelse. Thi byde Vi hermed og befale Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Biskopper, Amtmænd, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle andre Vedkommende, udi Vort Rige Norge, som denne Vor Forordning under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lader læse og forkynde, og sig selv derefter, saavidt Enhver tilkommer, allerunderd. retter og forholder. Givet paa Vort Slot Christiansborg i Vores Kongl. Residentsstad Kjöbenhavn den 19. Maji Anno 1741.

29. Mai. **Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Lafrentz, ang. Holum Bispestols Administration. Khavn 29. Mai 1741** [1]. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2006, Litr. H, Nr. 437.

Hans Kongel. Maj[t] haver ved ergangne allern. Befaling af 5te hujus funden for godt, med de herfra i dette Aar til Island afgaaende Skibe at oversende Guarnisons-Præsten i Citadellet Frederikshavn, Ludvig Harboe, til bemeldte Island, til den Ende, at han som General-Kirke-Visitator skal undersöge Kirkevæsenet der paa Landet, tilligemed en Rektor fra Island, ved Navn Jon Terkildsen, der skal fölge med ham som hans Tolk og Amanuensis og som Notarius ved General-Visitationen, hvorhos Hans Maj[t] allern. haver bevilget, at for[ne] Ludvig Harboe og Terkildsen maa nyde udi trende Aar i Lön, nemlig Ludvig Harboe aarlig 800

[1]) Reskr. 3. Mai og Rentek. Skr. 18. Mai 1743.

Rd. og Jon Terkildsen aarlig 150 Rd., imod at Revenüerne af det nu paa Island vacant værende Bispedömme til disse Udgifter bliver tagne til Hjelp, forsaavidt ikke deraf til Skoler eller andet gudelig Brug der i Landet er destineret, og, som det förste Aars Gage dennem med 950 Rd. allerede her paa Zahlkammeret er assigneret, vi og, til höistbem[te] Hans Maj[ts] allern. Befalings Fuldbyrdelse, af Herr Stiftbefalingsmand Ocksen haver forlanget Special-Efterretning, hvad Revenüer til bemeldte vacante Bispedömme er henlagt, og hvorudi samme bestaaer, hvilken han ved Skrivelse af 20de hujus os haver tilstillet, saaledes som indsluttede vidimerede Copie deraf videre udviser, saa ville Herr Justitsraad foranstalte, at saavel hos Bispe-Enken i Stervboet som og i Stiftskisten paa Holum maatte blive eftersögt, om nogen videre Indkomster til bemeldte Bispedömme skulde være henlagt, og derefter tillægge nærmeste Sysselmand Ordre, straxen for[ne] Indkomster at oppebære, og derfore behörig Regning og Rigtighed til Landfoged Drese aflægge, paa det han derefter samme udi sit aflæggende Regnskab kan inddrage og anföre, hvorom han under denne Dags Dato behörig Ordre er tillagt, udi hvilken Regning til Udgift föres, hvad som, efter allerhöistbem[te] allern. Befalings Indhold, til Skoler eller anden gudelig Brug der i Landet er destineret, og hvorom, til Beviis, Herr Justitsraads Attester ved bemeldte Regning bliver at producere. Vi forblive &c.[1] Rentekammeret den 29. Maji 1741.

1741. 29. Mai.

Rentekammer-Skrivelse til Landfoged Drese, ang. Forhandlingen af Pontoppidans Catechismi-

5. Juni.

[1]) s. D. Ordre til Landfoged Drese, at oppebære Holum Bispestols Indkomster, aflægge derfor Regnskab og bilægge samme med Sysselmandens Regning over Oppebörselen (Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2006, Litr. H, Nr. 438).

1741. 5. Juni. **Forklaring.** Khavn 5. Juni 1741. — Rentek. Isl. og Færö. Copiebog 2006, Litr. H, Nr. 441.

Directeurerne for det kongelige Waysenhus her i Staden haver ved Skrivelse af 3die hujus communiceret os, at ifölge Hans Kgl. Majts allern. Befaling til samtlige Biskopperne i Danmark og Norge skal den af Slotspræsten Pontoppidan, efter höistbemeldte Hans Majts Ordre, forfattede Catechismi Forklaring, «Sandhed til Gudfrygtighed» kaldet, til almindelig Brug i Kirker og Skoler udi begge Rigerne og derunder sorterende Lande introduceres, og, som bemeldte Directeurer have föiet den Anstalt, at samme og paa Islandsk er bleven oversat, og et Oplag paa 3000 Stkr. i det kongel. Waysenhuses Officin nylig aftrykt, hvilke bemeldte Directeurer med den allern. beskikkede General-Kirke-Visitator til Forhandling der i Landet oversender; saa, siden til denne Bogs Tryk skal være gjort et anseelig Forskud, og velbemte Directeurer tillige forlanger, at eder en Ordre maatte tillægges, for at annamme hvad Penge som for denne Bogs Forhandling maatte indkomme, paa det bemte Waysenhus derfore i Zahlkammeret kan nyde Refusion, bliver I herved anbefalet, slige Penge, imod eders in duplo udgivne Qvitteringer, at imodtage, og samme udi eders allerunderd. aflæggende Regnskaber til fuld Indtægt beregne, af hvilke Qvitteringer den ene til General-Kirke-Visitatoren, eller hvem samme Penge betaler, extraderes, den anden haver I til Waysenhuset at fremsende. Gud befalet &c.[1] Rentekammeret den 5. Juni 1741.

8. Juni. **Reskript til Amtmand Lafrentz, ang. Indsendelse af Oplysninger, vedkommende Handelen.**

[1]) s. D. Communication til Over-Directeurerne ved Waysenhuset, Copieb. 2006, Litr. H, Nr. 440.

Hirschholm 8. Juni 1741. — Rentek. Norske Exped. 5, 54—56.

1741. 8. Juni.

Christian den Sjette &c. V. N. T. Som den seneste, angaaende Handelen paa Vort Land Island, allern. givne Octroy er exspireret ved förstkommende 1742 Aars Udgang, og Vi, af faderlig Omsorg for Vores saa langt fraværende kjære Undersaatter, gjerne forinden betidelig ville være allern. betænkt paa alt, hvad der, naar en ny Octroy skulde oprettes, maatte være fornöden derved til Landets Bedste at iagttage: saa er hermed Vores allernaad. Villie og Befaling, at du, til Vores egen allern. Efterretning, troligen efter din Eed og Pligt haver at forfatte, og med et af de udi dette Aar derfra afgaaende Skibe directe til Os at indsende, en allerund. Forklaring over fölgende Poster: 1) Hvormange Familier der ungefehr regnes at være under hver Havn eller Handels-Pladses District. — 2) Hvormange Vare hver af samme Districter til et Aars Provision herfra af hver Sort kan behöve overfört. — 3) Hvormange Vare af hver Slags der aarlig af nuværende Interessenter, siden Octroyens Opretning, virkelig er udlosset paa enhver Handelssted; eller, ifald denne Efterretning ikke saa snart skulde kunne gives, da haver du for det förste ufeilbarligen at tilstille Os en Specification over hvad der med ethvert Skib udi dette Aar er kommen der til Landet for hver Handels-Plads især, hvorom du selv haver Betjenternes Böger og Connossementer i Vores höie Navn at eftersee, paa det samme Specification desto paalideligere kunde vorde forfattet. — 4) Endeligen forlange Vi og allern. dit allerund. Forslag over, hvad du, enten i Henseende til Varenes Taxt, Qvantitè og Qvalitè, eller i andre Maader til Handelens Befordring og Landets Bedste maatte eragte tjenligt for den efterfölgende Tid at blive foranstaltet. Hvilken din allerund. Relation du, som meldt, directe til Os haver at oversende, saaledes indrettet, at Vi deraf din allerund. Troskab og Nidkjær-

1741. hed med allern. Velbehag kunde erfare. Befalendes &c.
8. Juni. Skrevet paa Hirschholms Slot den 8. Junii 1741.

8. Juni. **Reskript til Amtmand Lafrentz, ang. en i Island strandet hollandsk Hukkert.** Hirschholm Slot 8. Juni 1741. — Rentek. Norske Exped. Prot. 5, 14—16.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Fra Vores Rentekammer er Os allerund. bleven refereret, hvorledes Sysselmanden Schule Magnussen over Skagefjords Syssel paa Vort Land Island til dennem haver indberettet, ei alene at en hollandsk Hukkert, eller saakaldet Lurendreier, udi Juli Maaned næstafvigte Aar ved et Skjær, kaldet Tange, norden og neden for Mallands Bay udi bemeldte Syssel, skal være strandet, men endog, at samme Hukkert, tillige med de deraf bjergede Vare, som skal have bestaaet af endeel ulden og linned Gods, samt Torsk og Tran m. v., er efter den 7de Post af den det islandske Compagnie allern. meddelte Octroye bleven dömt confiscable, formedelst Hukkertens Skipper og övrige Folk selvsamme Dag, som Skibet anstödte, skal have handlet med Indbyggerne, hvorefter han og melder, at de bjergede Vare til Compagniets Kjöbmand der paa Stedet er bleven overleveret, hvilket Compagniets Directeurer udi deres Skrivelse til Rentekammeret og selv haver tilstaaet, med Forklaring, at de fleste og bedste af samme bjergede Vare med Compagniets Skib samme Aar vare hidbragte, saa at alene 20 Alen hvidt Lærred, 67 Alen blaat dito, 12 Alen Cattun og noget raadnet Uldengods, samt endeel spolerede Foustager med Skroget af Skibet der i Landet skal være efter bleven, hvilket Alt de dog formene, tillige med det allerede hidbragte Gods, at være Compagniet hjemfalden; men efter som Hukkertens Stranding har hændet sig för, end samme formedelst ulovlig Handel er bleven anholdet eller dermed betrædet, og det islandske Compagnie ved den

dem allern. givne Oetroy ingenlunde er overdraget eller tilstaaet nogen Forstrands-Rettighed paa Island, men samme som et höikongeligt Regale Os alene forbeholden: saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du straxen lader Skibsvraget, og hvad videre af det bjergede Gods, som udi Landet næstafvigte Aar er efter bleven og endnu maatte forefindes, ved offentlig Auction opbyde og til den Höistbydende bortsælges, samt de derfor indkommende Penge til Landfogden levere; hvorefter du då en udförlig Forklaring, med hosföiet Vurdering og Taxation, ei alene over hvis i saa Maade vorder bortsolgt, men endog paa Alt, hvad Compagniet eller Andre sig enten af Ladningen eller Redskabet kan have bemægtiget og tiltaget, haver at forfatte, og samme med förste hjemkommende Skibe Vores Rentekammer at tilsende. Dermed skeer Vor Villie. Befalendes &c. Skrevet paa Hirsehholms Slot den 8. Junii 1741.

1741. 8. Juni.

Reskript til Biskop Jon Arnason til Skalholt, ang. General-Kirke-Visitators Sendelse til Island. Hirschholm 9. Juni 1741. — Norske Tegn. XXIX, 165—167.

9. Juni.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Eftersom Vi af landsfaderlig Omhue for Vores kjære og troe Undersaatter paa Vort Land Island, deres Oplysning i Guds sande Kundskab, og for at kunne faae en paalidelig Kundskab om den islandske Kirke-Stats Beskaffenhed, allern. have funden for godt, med de nu herfra der til Landet afgaaende Skibe at sende en General-Kirke-Visitator, til hvilket Embede at paatage sig og forrette, efter den Instruction, som af Os elskelige, Vore General-Kirke-Inspectoribus over Kirkerne i Vore Riger Danmark og Norge er forfattet, Vi allern. have beskikket Os elskel. Ludvig Harboe, hidindtil Guarnisons-Præst i Vores Citadel Frederikshavn. Thi er hermed Vores allern. Villie og Befaling: 1) At du selv, naar forskrevne General-Kirke-Visitator til det dig allern. anfortroede Stift ankommer,

1741. 9. Juni.

beviser ham al muelig Velvillighed, Tjeneste og Befordring, samt gaaer ham tilhaande med det han paa Embedets Vegne forlanger, og giver ham Oplysning om alt det han requirerer, saa og tilholder din underhavende Geistlighed i Stiftet at bevise ham al Lydighed og Velvillighed, som En, der udi Vores Ærende er udsendt. — 2) Haver du at forsyne General-Visitator og hans Fölge, naar han efter sin forrettet Sag i Holum vacante Stift ankommer til Skalholt, med Logementer og Beqvemmeligheder, men Kost for Betaling, saavidt det forlanges; desligeste skal ham gives af Inventario de Ting, der kan bruges og tjene til Reisen udi Stiftet. — 3) Vi ville allern., at den efter Vores expresse allern. Befaling af General-Kirke-Inspectoribus over Danmark og Norge forfattede og General-Kirke-Visitator, under deres Haand og Collegii Seigl, medgivne Instrux, skal have Vim Legis, hvilken ikke alene han, men alle og enhver i hele Landet skal holde sig efterretlig. — 4) Du haver at give General-Kirke-Visitator Underretning i alt det han forlanger, og at forevise ham af Stifts-Kisten alle Fundatzer og Stiftelser for Skoler og Hospitaler, samt andet gudeligt Brug, og kongelige Anordninger, og Intet forholde ham af det, som kan tjene ham til Oplysning; især haver du at forklare ham Alt, hvad der er lagt til Bispestolen og Kirkerne, samt Skolens Regnskaber, og derhos at tilholde Geistligheden at bevise ham al Lydighed. — 5) Naar General-Visitator, efter sin Ankomst til Skalholt Stift, skulde finde Tid og Leilighed at kunne visitere der i Stiftet, da skal det være ham tilladt, og, hvor han ikke kan visitere i hvert Kald, skal han have Magt, paa et beleiligt Sted i hvert Syssel at convocere det Syssels Geistlige, da Enhver skal være pligtig at möde, under den Mulkt, som af General-Kirke-Visitatore forudsættes, hvilken hans Myndighed du Geistligheden forud skal tilkjendegive og advare dem, at de ikke mod saadanne Vore Anstalter findes uvillige; dog skal ved alt dette Forskrevne dit eget Biskops-Embede,

1741. 9. Juni.

Ret og Authoritet i Stiftet ikke cessere eller præjudiceres, hvorudi ogsaa General-Visitator er foreskreven Grændser. — 6) Præsterne i det dig allern. anbetroede Stift haver du at tilholde, at de anskaffer sig den af Os i begge Vore Riger Danmark og Norge anordnede og nu paa Islandsk oversatte Catechismi-Forklaring, hvoraf dig endeel tilsendes, og haver du at söge med Flid den at introducere overalt, ved at tilholde Præsterne, at de fölger den Methode, recommenderer den til deres Menighed og tilholder alle dem, som herefter kan og bör anskaffe sig en Catechismi Forklaring, at de ingen anden anskaffer sig, end denne, som de kan have ligesaa let, og lettere, end forrige, saa at den med Tiden kan blive almindelig; men i de kongelige Skoler maa herefter ingen anden islandsk Catechismi-Forklaring begyndes paa, end denne; dog skal Ingen tvinges til at lære den udenad, uden Sprogene, men at kunne gjöre Rede derefter. — 7) Endelig ville Vi allern., at du udi det dig allern. anbetroede Stift, ligesom det ogsaa af General-Kirke-Visitatore skeer i Holum Stift, skal indföre den udi begge Vore Riger introducerede Confirmation for dem, som förste Gang gaae til Guds Bord, paa de tvende Tider om Aaret, som der i Landet kan være mest beleilige, hvorom du haver at instruere Præsterne i det dig allern. anbetroede Stift, og ellers behörigen at lade publicere den allern. Confirmations-Forordning, som dig herhos under Vort kongelig Seigl tilsendes; da du udi det övrige haver skriftlig at conferere med General-Kirke Visitatore om Tiden af Aaret, naar saadan Confirmations-Actus beqvemmeligst kan holdes. Derefter du dig ikke alene selv haver i alle Maader at rette og forholde, men endog alvorligen at tilholde samtlig din underhavende Geistlighed i Skalholt Stift: med allerund. Hörsommelighed at efterleve, hvad Enhver, efter denne Vores allernaad. Befaling, paaligger at foretage og forrette; og indberettes Os ellers af dig, at du denne Vores allernaadigste Ordre

1741. haver bekommet. Befalendes &c. Hirschholm den
9. Juni 9. Junii 1741 [1].

9. Juni. **Reskript til Amtmand Lafrentz, ang. General-Kirke-Visitators Sendelse til Island. Hirschholm 9. Juni 1741.** — Norske Tegn. XXIX, 167ᵇ—170; P. Pèturss. Hist. Eccl. Isl. S. 456. Anm. 179.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Eftersom Vi, af landsfaderlig Omhue for Vore kjære og troe Undersaatter paa Vort Land Island, deres Oplysning udi Guds sande Kundskab, og for at Vi kunde faae en paalidelig Kundskab om den islandske Kirke-Stats Beskaffenhed, allern. have funden for godt med de nu herfra der til Landet afgaaende Skibe at sende en General-Kirke-Visitator, til hvilket Embede at paatage sig og forrette, efter den Instruction som af Os elsk. Vore General-Kirke-Inspectoribus over Kirkerne udi Vore Riger Danmark og Norge er forfattet, Vi allern. have beskikket Os elsk. Ludvig Harboe, Guarnisons-Præst i Vores Citadel Frederikshavn. Thi er hermed Vores allern. Villie og Befaling:

1) At du strax tilholder alle Geistlige, saa og Indbyggere og Menigheder i Holums Stift, at kjende General-Visitatorem, som Stiftets constitueret geistlig Övrighed, med lige samme Myndighed og Ret, som han kunde være deres ordineret Biskop, i den Tid han der i Landet forbliver, og ellers tilholder alle og enhver i hele Landet at bevise ham al Velvillighed, Tjeneste og Befordring, saa og at gaae ham til haande i det han paa Embedets Vegne forlanger, og at give ham Oplysning om alt det han requirerer. — 2) Haver du, tillige med andre Vore Betjentere, som du dertil haver at anholde, at gaae General-Visitatori tilhaande med Raad og Anstalt til at faae Kundskab og Forklaring, saavel i Almindelighed,

[1]) Gjenpart af foranstaaende Reskript er meddelt General-Kirke-Inspections-Collegium ved Reskript af s. D., Siell. Tegn. LXXII, 188ᵇ—189.

som in specie, om alt det, som Bispestolen i Holum er tillagt, og hvortil det igjen bliver anvendt, samt hvorledes nu, efter Vores Rentekammers Anordning, dermed forholdes. — 3) Ville Vi allern. at saavel du selv, som ved de nærmeste Vore ved Stedet værende baade Regnskabs- og Rettens Betjentere uveyerlig skal assistere ham i, at Bisperesidentsen, Kirker og andre Bygninger, som af Bispen bör holdes vedlige, blive satte i forsvarlig Stand og Bröstfældighederne reparerede af Stervboet, alt saaledes som du selv og de for Os ville forsvare, saasom General-Visitator er fremmed, og Landets Ret og Viis ukyndig. — 4) Naar General-Visitator vil reise enten omkring i Holum Stift eller siden til Skalholt Stift, og han giver dig samme sit Forehavende tilkjende, haver du at befordre hans Reise paa gjörligste Maade og at lade kundgjöre hans Ankomst til Skalholt, samt ligeledes at tilholde Alle og Enhver, at bevise ham al Velvillighed, Tjeneste og Befordring, saavel som og at gaae ham tilhaande i det han paa Embedes Vegne forlanger og requirerer. — 5) Den af General-Visitator, efter sin havende Myndighed, forud dicterede Mulct, om nogen af Geistligheden ikke möder paa det Sted og den Tid, han af General-Visitatore bliver ansagt med andre möde, haver du at lade inddrive. — 6) Baade du og alle Betjentere i Island skal, uden Forskjel, give General-Visitatori al den Oplysning, han forlanger, Kirken, Religionen, Geistligheden &c. angaaende, og Copier af ergangne Ordres, Domme, Foranstaltninger, og det fri uden Bekostning og Skriverpenge. — 7) Iligemaade haver du at foranstalte, at General-Visitator i Holum Bisperesidence faaer de Værelser, han og hans Folk behöve, og at ei flere Folk opholde sig paa Bispegaarden, end dertil behöves, samt at han af Inventario faaer de Ting, der bruges baade til Hjemmen og til Reisen, som dertil kan være tjenlig, saavel som og af Bispegaarden Victualier til Fornödenhed, imod hans Qvittering. — 8) Forskrevne Vores General-Visitator, med hans hele Fölge her fra Landet,

1741.
9. Juni.

1741. 9. Juni. skal være fri, imedens de ere der i Landet, for al Skat, personel Byrde, og den Tiende, som fordres af deres Effecter, som opholder sig der i Landet over Aar og Dag, og overhoved af al Paalæg og Bebyrdelse, hvad Navn det have maa. — 9) Endelig skal den, efter Vores expresse allern. Befaling af General-Kirke-Inspectoribus forfattede, og General-Visitatori under deres Hænder og Collegii Segl medgivne Instrux have Vim Legis, hvilken ikke alene du, men endog Alle og Enhver i hele Landet skal holde sig efterretlig, saavidt han deraf finder fornöden Nogen at kundgjöre, og under sin Haand og Segl, om forlanges, at verificere. — 10) Udi det övrige er det Vores allern. Villie, at General-Visitator, saavidt hans Embede, Ærende og Forretninger angaaer der i Landet, ikke skal staae under Nogens Tiltale og Jurisdiction der i Landet; men, om Nogen mene sig af ham fornærmet, kan den enten selv, eller ved sin Övrighed andrage sin Besværing for General-Kirke-Inspections-Collegium, eller directe for Os selv. Derefter du dig allerund. haver at rette, og indberettes Os af dig allerund., at du denne Vores allern. Ordre haver bekommet. Befalendes &c. — Hirschholm den 9. Junii 1741[1].

15. Juni. **Instruction for Ludvig Harboe, som General-Kirke-Visitator i Island.** Khavn 15. Juni 1741. — Tillagt Lovskraft ved de foregaaende kongel. Reskripter til Biskop Jon Arnason 9. Juni 1741 § 3 og til Amtmand Lafrentz s. D. § 9. — General-Kirke-Inspections-Collegii Copieb. Nr. 2, S. 117—139; P. Pèturss. Hist. Eccl. Isl. S. 463—470.

Instruction, som, efter Hans kongel. Majts expresse allernaadigste Befaling af 5. Mai indeværende Aar, af os underskrevne General-Kirke-Inspectoribus over Danmark og Norge, er forfattet, underskreven og forseglet, og hvorefter den af allerhöistbemeldte Hans Majt allern.

---

[1]) Gjenpart af dette Reskript er ved et Reskr. af samme Dato meddelt General-Kirke-Inspections-Collegium. Siell. Tegn. LXXII, 188b—189.

beskikkede General-Kirke-Visitator over hele Island, Herr Ludevig Harboe, sig haver at rette og forholde. —

1741. 15. Juni.

1) Den af Hans kongel. Maj' allern. forordnede General-Kirke-Visitator Herr Ludevig Harboe forföyer sig med de herfra dette Aar gaaende Skibe til Island, og det til det vacante Holum Stift, hvor han i Agt tager og besörger alle de Ting, som en Biskop tilkommer at forrette og besörge, efter Loven og de der i Stiftet forefindende kongel. Anordninger, og til den Ende strax efter sin Ankomst lader Geistligheden i Stiftet sin Ankomst kundgjöre, samt, at ham Bispe-Embedets Cura og Forretninger ad interim ere anbefalede. — 2) Han lader sig af vedkommende Stiftskisten med rigtigt Registratur overlevere, hvilken han igjen siden ved hans Afreise derfra Landet haver at overlevere enten til den, som bliver beskikket at være det Stifts Biskop, eller, om han ikke er udnævnet, til Rettens Middel. — 3) Han lader sig gjöre god Rigtighed og Forklaring om alt det, som Bispestolen er tillagt, og da det kongel. Rentekammer allernaadigst er befalet at foranstalte, at Revenüerne af Holums Bispedömme bliver oppebaaret, forsaavidt ikke deraf til Skoler eller anden gudelig Brug der i Landet er destineret, saa communiceres ham Efterretning og Copier af hvis saaledes bliver foranstaltet, paa det han kan have nöye Kundskab om alle Ting. — 4) I lige Maade maa han paadrive, at Bispe-Residencen, Kirker og andre Bygninger, som af Bispen bör holdes vedlige, blive satte i en forsvarlig Stand, og Bröstfældighederne reparerede af Sterfboet, hvorudi ogsaa Kongens Amtmand ved de nærmest ved Stedet værende kongel. og Rettens Betjentere bör uveigerligen assistere ham, saasom han er fremmed, og Landets Ret og Viis ukyndig, og det saaledes, som de selv ville være ansvarlige for. — 5) Efterdi han er det islandske Sprog ukyndig, saa medgiver Hans kongel. Maj' ham allernaad. en Tolk, nemlig forrige Rector Joen Terkelsen, som tillige skal være hans Amanuensis og som Notarius ved

1741. 15. Juni. General-Kirke-Visitationen, som bör stedse være ham ved Haanden, og assistere ham i alle hans Embedes Forretninger, hvorudi han kan behöve hans Hjelp, saa og som biskoppelig Amanuensis före Pennen, holde Protocollen, og mere, som kan forefalde. — 6) Samme Notarius og alle andre Medhavende skal General Kirke-Visitator give fri Kost og Tæring, saavel paa Hen- som Hjem-Reisen, samt saalænge de opholde sig der i Landet; ligesom han og selv lönner alle medhavende Betjentere, foruden Notario, som af Hans kongel. Majt selv allernaad. er tillagt en aarlig Lön af 150 Rd., og som til hans egen Disposition bliver forud betalt her i Kjöbenhavn ved Paaske-Tider, tillige med General-Visitatoris aarlige Lön, til Hr. Cancellieraad Harboe imod hans Qvittering. — 7) Til Ordinationer og andre saadanne publique Taler, som skal skee paa Islandsk, bruger General-Kirke-Visitator en af Præsterne, som han holder dertil beqvemmest og beleiligst, hvilken skal være pligtig efter hans Ordre saadant at forrette, hvad heller han altid vil bruge den samme, eller nu een nu en anden. — 8) Den af Hans kongel. Majt i Danmark og Norge allerede anordnede, og nu paa Island verterede Catechismi Forklaring, söger han med Flid at introducere over alt, idet han tilholder Præsterne, at de anskaffe sig den selv, fölger den Methode, recommenderer den til deres Menighed, og tilholder alle dem, som herefter kan og bör anskaffe sig en Catechismi Forklaring, at de ingen anden dertil anskaffe sig, end denne, som der nu kan haves ligesaa let som forrige, saa den med Tiden kan blive almindelig. I de latinske Skoler maa herefter ingen anden islandisk Catechismi Forklaring begyndes paa end den, dog Ingen tvinges til at lære den uden ad, uden Sprogene, men gjöre Rede derfor. — 9) General-Kirke-Visitatoris fornemste Öyemærke skal være, at faa nöie Kundskab om Guds Kirkes Tilstand der i Stiftet, Christendommens og Guds Kundskabs Tilstand, Fremgang og besynderlige Forhindringer i det Land især; Geistlighedens Duelighed og Forhold, og Flid til at befordre

1741. 15. Juni.

Gudsfrygt, hvordan Gudstjeneste der holdes, og hvad derved kunde være at forbedre; hvorledes de Unge undervises og catechiseres, og hvad Flid Præsterne, baade efter almindelig Praxin i Landet, saa og især af een eller anden, item hvad Omsorg Forældrene bevise for deres Börns Underviisning. — 10) Til alt saadant des vissere at blive underrettet om, hörer han ikke aleneste deres Ord, som derom kunde give ham nogen Forklaring, men endogsaa, saa snart og saa ofte han kan, begiver sig ud i Stiftet med sin Tolk, og visiterer Menighederne, om ikke alle og enhver Kirke, saa dog Hoved-Kirkerne, hvor Annexernes Folk kan henkaldes, da han har Leilighed og Magt til, privatim med Samtale at udforske, hvad der er ved Præsten selv at gjöre: om han har fornöden Kundskab og Duelighed, om han er bekymret for Guds Kundskabs og Frygts Befordring; hvad for Flid han gjör i sin Menighed til samme Maal at naae; hvilke pia desideria og rimelige Forslag han dertil kan vide at gjöre; hvilke Böger de bruge, da han giver de meest Uerfarne Raad og Anslag til slige Böger, hvoraf de kan vertere og tage deres Prædikener, indtil de selv blive mere övede, hvilke Böger de skal love at anskaffe sig, og Provsterne dermed have Tilsyn, at det skeer, hvilket General-Kirke-Visitator altsammen hos sig selv optegner, saa og offentlig i Menigheden selv, og ved sin Tolk at udforske, hvad Kundskab der er i Menigheden; hvordan der sörges for Ungdommens Underviisning; om der ere gudelige Böger i Husene; om der er noget paa Præsten at klage, om der skeer Forsömmelse i Gudstjeneste; om Præsten flittig ved hver Gudstjeneste catechiserer, og andre Ting, som han har Magt og Ret til at inquirere om. Over saadanne sine Visitatser holder han Bog, og derefter indsender sin Relation, dog kun summarisk, hvad Dag han visiterte paa hvert Sted, Præsternes Navne og Characterer, Menighedernes Gravamina eller Petita, Kirkesager vedkommende, Ungdommens ungefehrlige Antal, og overhoved befundne Kundskab.

1741. 15. Juni. — 11) Om alt saadant indsender han ved de aarlige gaaende Skibe sin special Relation til den allernaadigst anordnede General-Kirke-Inspection, samt sine Forslag, efter at han dem vel har overlagt og hört Andres Tanker, som ere Landet kyndige, om de ere practicable, og uden alt for stor Byrde paa Landet, eller Afgang i hans Majts Kasse, kunde sættes i Værk. — 12) Skulde han finde nogen Præst saa vankyndig, uskikket eller og i Levnet forargelig, saa Menigheden ikke med ham kan være tjent, da haver han Magt en saadan Præst strax at suspendere, da Provsten ham pro officio bör tiltale, og lade fra sit Kald afdömme. — 13) Den her i Rigerne introducerede Confirmation for dem, som förste Gang gaae til Guds Bord, skal ogsaa der i Landet indföres paa de 2de Tider om Aaret, som der kan være mest beleilig, hvorom han instruerer Præsterne i Holum Stift, og hvorom nu ogsaa er expederet kongelig Ordre til Biskoppen i Skalholt, med hvilken han skriftlig om denne Post kan conferere, ang. Tiden af Aaret, naar saadan Confirmations Actus beqvemmest kan holdes. — 14) Kirkernes Bröstfældighed, hvor han den paa Visitatsen forefinder, tilholder han Vedkommende strax at lade reparere og tillige efter sin Hjemkomst andrager de befundne Mangler paa Kirkernes Bygning til Kongens Amtmand, at han kan lade holde derover, at de blive satte i Stand, eller de Skyldige derfor tiltalte og straffede. — 15) Især deleshed skal han, medens han er hjemme paa Bispegaarden, lade sig den latinske Skole i Stiftet, som Seminarium, hvoraf Præster tages, være meget angelegen, at see efter den uden Tvivl i Stiftskisten forefindende Fundats og kongel. Anordninger, og om de dertil givne Midler blive ret anvendte, saa Rector, Hörer og de 24 Disciple, som paa kongelige Stiftelser, der bör underholdes, nyde baade den Information og Forpflegning, som dem tilkommer; examinere Docentes et Discentes, og ved befundne Udueligheð hos de förste eller Liderlighed dem afsætte, og Andre i

1741. 15. Juni.

Steden indsætte. Til hvilken Ende ham skal blive udleveret de Documenter og Forslage, som derom enten i Cancelliet, eller i den allernaadigst anordnede Commission for de latinske Skoler kan være indlöbne. Paa disse Documenter, som ved hans Hjemkomst skal tilbage leveres, er forfattet en Specification in duplo, af hvilke han den ene undertegner, som her forbliver. — 16) Og som det fornemmes, at Skolens störste Skade kommer deraf, at de til saadan Skolens Forpflegning lagde Indkomster ere beregnede under eet med Bispestolens Indkomster, saa derfor ikke gjöres àparte Regnskaber, men Biskoppen, som burde være Skolens Forsvar, og have Tilsyn med at Lærere og Discipler fik forsvarlig og tilstrækkelig Underholdning, er selv Oeconomus, og profiterer af det, som Skolen afgaaer, og er da ingen ved Stedet, som der kunde klages for, og have Tilsyn derover; deraf ogsaa skal flyde, at mere end det halve Aar, og den bedste Tid af Aaret gaaer bort, da der ikke læses i Skolen; men Disciplene henvises til deres Hjem, glemme hvad de have lært og lære mere Ondt; saa maa det meget nöye overlægges, og gjöres fuldstændig Forslag om, efter Raadföring med Amtmanden og andre retsindige og fornuftige Mænd, om det ikke var muligt, at visse Indkomster til Skolen kunde separeres fra Bispestolen og en Anden beskikkes til Forstander eller Oeconomus, saa at Rector dermed kunde have förste Inspection, og al Mangel andrage for Biskoppen, som derpaa skulde raade Bod, saa og Regnskab aarligen aflægges til Amtmanden og Biskoppen, som af dem skulde approberes. Saa maatte der og udfindes Middel til og Mulighed, at Informationen kunde skee det ganske Aar eller den meste Tid af Aaret, paa det ikke baade Discipler og Docentes skulde være ledige den bedste og meste Tid af Aaret. Og om end et lidt mindre Antal af Discipler da kunde underholdes, saa var det dog bedre, og kunde vindes igjen derved, at Skolegangen da ikke varede nær saa mange Aar, og flere efter

1741. 15. Juni.

hinanden kunde nyde Deel i det kongel. Beneficio. — 17) Da Forpflegning for Disciple, som nyde alting frit, skal være saa overmaade slet, at mange Börn derved af slet Spise, Frost og Vanrygt fordærves, men derimod antages mange andre i Skolen, som har betalt Biskoppen for deres Kost, men intet giver til Docentes for deres Umage, hvorved skeer, at disse nyde anden Kost og bedre Forpflegning, men Disciplernes Tal derved bliver större, end at Lærerne kan gjöre hvad de bör med alle: dermed de kongel. Stipendiarii forsömmes, gandske sættes til Side, og Docentes gjöres fortrædelige, og ingen anden end de usleste og bettelfattige Börn blive antagen som kongelige Stipendiarii, hvilke da af Vanrygt sjelden emergere; saa maa gjöres velbetænkt Forslag, hvorved al saadan skadelig Uorden kan forekommes, scilicet et Reglement, hvordan Forpflegning de kongelige Beneficiarii og Lærere skal nyde, saa det kan være taaleligt, baade efter Landets Viis og efter Skole-Revenüernes Tilstrækkelighed, og da fastsættes et vist Antal, som det skal nyde; i lige Maade fastsættes en vis Taxt, hvad andre skal betale for samme Kost, og hvad de tillige aarlig skal give til Docentes, som en liden Recognition og Opmuntring for deres Arbeide: dog at slige Betalende ei maa være over et vist fastsat Antal, som skal spise med de andre, og nyde Information og Forpflegning ikke anderledes end de Andre, uden hvad de selv à parte kan kjöbe sig udenfor Maaltiderne. Derhos maa dog tages i Agt den sidste allernaad. Forordning om Latinske Skoler, at ganske bettelarme, som selv slet intet kan hjelpe sig frem, ei maae holdes til Studeringer, uden det er kjendeligt at de har meget skjönne Ingenia. Saa og at der bör holdes efter Loven Delectus Ingeniorum, saa at ikke blot de allerfattigste sættes paa de kongelige Koster, men heller des flere af Andre, som selv kunne skyde noget til, saa at 2de sættes paa een Kost, saa at hver betaler halv, og nyder det halve, som og fri Information. —

18) De Præcepta, som bruges i Skolen, efterseer han ogsaa, om de ere tjenlige, og anbefaler baade Lærerne i Skolen, saa og kundgjörer i Stiftet, at de, som ville holde deres Börn til Studeringer, skal anskaffe sig de Skole-Præcepta, som nu blive forfærdigede, og i alle Skoler i Danmark og Norge skal bruges, at de samme kan med rene Blade indbindes, og i Steden for Dansken det Islandske derpaa skrives, saa at der kan være uniform Information i det ganske Land, ligesaa vel som hos dem, som blive privat informerede, saafremt de siden vil tænke til at de skal blive antagne i den publique Skole, og derfra videre befordrede; hvorover ellers er meget klaget, at Lærerne i Skolen forvoldes stor Möie og Tidsspilde. — 19) Der maa og tænkes paa et Middel, at de, som med Testimonier fra Skolen dimitteres, og ikke agte at gaae til Academiet, men der i Landet afvarte Præstekald, kan henvises til visse bekjendte retsindige og erfarne Præster, hvor de, mod at betale, dog efter en taalelig Taxt, deres Kost, eller selv skaffe sig den uden Præstens Byrde, kan have Övelse, og faae Anviisning til Embedets Förelse; især lade sig bruge af Præsten ikke alene til Prædiken, i hans Forfald (dog uden at han maa misbruge deres Tjeneste til egen Dovenhed), men end og til Catechisation, Ungdommens Underviisning, Syges Besögelse, og uden at saadanne med en velbekjendt og retsindig Præstes Attest bevise, at de i eet Aars Tid eller to have været villige og flittige til saadan Övelse, maae de ikke employeres til noget geistligt Embede, hverken kaldes af Amtmanden, eller ordineres af Bispen, eller foreslaaes til Kongen; ikke heller de, som efter deres Dimission af Skolen har begivet sig til verdslig Tjeneste uden Övelse, skal være i Mangel af det academiske Biennio, som ellers alle andre Studerende i Danmark og Norge ere forbundne til. — 20) Der maa og tænkes paa, om ikke saadanne, der ville ansees som Candidati Ministerii, kunde aarligen, eller hverandet Aar, ind-

1741.
15. Juni.

1741. 15. Juni.

finde sig til den Tid Landemode (Consistorium) holdes, at lade sig af Biskoppen i Provstens og Andres Nærværelse examinere, og erfares, at de ikke glemme det, de i Skolen har lært, men meget mere, at de ved flittig Studering, Övelse i Prædikestolen og Bibelens Læsning forfremmes; hvorfore de tillige bör gjöre Rede for hvad Böger de have læst, især pröves i Bibelen, og gjöre andre Specimina, som dem kan blive forelagde, og hvergang forsyne sig med Beviis at det er skeet. — 21) Med de om Hösten 1742 hjemgaaende Skibe, da der tænkes, at General-Kirke-Visitator har gjort sig Stiftet og Geistligheden bekjendt, indsender han, foruden sin anden Relation til General-Kirke-Inspectionen, ogsaa Forslag, hvem han har fundet af Provsterne og Præsterne mest duelig, beqvem og retsindig, og in Specie een eller anden, som han formener at kunde betjene det der vacante Bispe-Embede, paa det den samme kunde blive allernaadigst udnævnet, medens han endnu var der i Landet, at den samme kunde strax af ham annamme Stiftets Sager, og siden forföye sig herhid til Landet til Ordination. — 22) Han ville og erkyndige sig og overlægge, om de der i Landet trykte Bibeler, Christendoms- og Skolens-Böger, enten ere i saa tilstrækkeligt Antal, som behöves, eller for saa taalelig Priis kan faaes, at Landet dermed kan være tjent, og endogsaa de Fattige kan overkomme de nödvendigste; hvor stort Oplag der er gjort af de sidste Bibler in Folio, trykte 1728 i Holum, hvortil hver Kirke over det hele Land har maaet give en Specie-Rigsdaler, og hvormange Exemplarier af dem endnu kan være til overs; især om Catechismi Psalmeböger og Nye Testamenter kan faaes nok af, og kjöbes billigen, og hvis ikke, hvis Skylden da er, om det er Bogtrykkernes, eller deres, som dem forhandle, og Forslag, hvordan saadant kunde remederes, og med Andre overlægge, om det ikke var bedre, at slige höistnödvendige Böger bleve her i Kjöbenhavn oplagde, og did oversendte i tilstrækkelig

1741.
15. Juni.

Mængde, og en vis Taxt derpaa sat, over hvilken ikke maa begjæres, og ikke aleneste Kjöbmændene i Landet dem forhandle, men og Præsterne være forbundne hver et vist Antal at modtage, og i sin Menighed söge at udbringe, og til næste Aar Penge at levere, eller de usolgte Exemplarier tilbage. — 23) Imedens han saaledes opholder sig i Holum Stift, og der forretter, foruden hans special Öyemærke, alle Episcopalia, modtager han vel ogsaa hvad Underretning han kan faae om det andet Stift, og Landet i Almindelighed, og corresponderer med Biskoppen i Skalholt. Men naar han nogenledes har lært at kjende Kirkens Tilstand, og Geistligheden i Holum Stift, og gjort om Bispe-Vacancen sin Relation og Forslag, saa forföyer han sig til Skalholt Bispedom, efter at han nogen Tid forhen har givet Amtmanden sit Forsæt tilkjende, som da befordrer hans Reise, kundgjör hans Ankomst til Skalholt, og tilholder Alle at bevise ham samme Velvillighed, Tjeneste og Befordring, saa og gaae ham til Haande i det han paa Embedets Vegne forlanger, og give ham Oplysning om Alt det han requirerer. Underveis paa Reisen til Skalholt besöger han ogsaa de nærliggende Menigheder og Præster paa samme Maade, som för er sagt om Holum, hvortil han skal have Fuldmagt og Myndighed, ligesom han var deres Biskop, saa og erkyndiger sig, naar, hvorledes og hvor ofte nuværende Biskop der har visiteret. — 24) Men naar han kommer til Skalholt (hvor Biskoppen skal forsyne ham og hans Fölge med Logementer og Beqvemmeligheder, men Kost for Betaling, saavidt det forlanges) har han vel ikke med egentlige biskoppelige Forretninger at gjöre, som Candidatorum exâmen, Ordinationer, Casualia, Consistorialia og Rettergange; mens hans speciale Ærende skal her i alle Maader saaledes tages i Agt, som i det andet Stift, hvorom Biskoppen er bleven givet kongelig allernaadigst Ordre, at give ham Underretning i alt det han forlanger, og forevise ham af Stiftskisten alle Fundatser

1741.
15. Juni.

og Stiftelser for Skoler og Hospitaler, samt andet gudeligt Brug, og kongelige Forordninger, og intet at forholde ham af det, som kan tjene ham til Oplysning, især forklare ham alt hvad der er lagt til Bispestolen og Kirkerne, og Skolens Regnskaber, og derhos tilholde Geistligheden at bevise ham al Lydighed. — 25) I Særdeleshed skal General-Kirke-Visitator der uden Persons Anseelse inquirere om Skolevæsenet, Lærernes Forhold, examinere baade Docentes og Discentes, undersöge hvordan de forpfleges, om Forpflegningen altid har været saadan, som han nu finder den, og i alt dette om Skolen i Agt tage alt det, som för om Holum Skole er meldet. — 26) Han har og Magt til i dette Stift, ligesom i det andet, at visitere, saavidt han kan komme og muelig er. Men efterdi det bliver vel ikke mueligt at kunde komme til hver Menighed i dette vidtlöftige Stift, og der gjöres alt det, som ved Visitats bör skee: saa er det dog godt, at han kommer paa et eller flere Steder i hvert Herred, hvor han da skal have Magt at convocere det Herreds Geistlige paa et beleiligt Sted i Herredet (hvor og enhver af dem skal være pligtig at möde, under uudeblivelig forud af ham dicteret Mulkt, som af Amtmanden skal inddrives), hvor han ved Samtale sonderer deres Capacité og Omsorg for Guds Kirke, fordrer Forklaring om deres Menigheders Tilstand, deres Embedes Föring, Ungdommens Overhörelse, Börnenes Skolegang, pia desideria, og saaledes söger, saavidt mueligt er, at kjende deres Characterer, og udsöger, om Nogen kunde findes skikket til ved Vacancen at beklæde Bispe-Stolen, hvilket han da, med Enhvers Character, beskriver i sin indsendende Relation. — 27) Men skulde Biskoppen i Skalholt Stift enten være ved Döden afgangen, förend han der kommer, eller afgaae medens han der er, da forbyder han i begge Stifter Nogen at reise til Kjöbenhavn, for derom at gjöre Ansögning; men han selv gjör Forslag paa to eller tre Subjecta, som han dertil holder beqvemmest, med Be-

skrivelse paa enhvers Omstændigheder. — 28) Alt hvad forhen er meldet om Candidatorum Övelse, Beredelse og Examen, om Bogtrykkerier, Böger, Catechismi-Forklaringer og andet, bliver i dette Stift at tage i Agt, ligesom i det forrige. — 29) Han selv, hans Embede, Anstalter, Resolutioner, Ordres og Decisiones, skal ikke staae under nogen Kjendelse, Stævnemaal, Domme og Jurisdiction der i Landet, men hvo som formene sig af ham fornærmet eller forurettet kan selv eller ved Övrigheden i Landet besværge sig, og andrage det for den allernaad. anordnede General-Kirke-Inspection, eller Hans Kgl. Majt selv. — 30) Naar han saaledes i 3 Aars Tid har gjort al muelig Flid, og samlet en tilstrækkelig og tilforladelig Kundskab om Kirkernes, Geistlighedens og Christendommens Tilstand paa Landet, da er det ham af Hans Kongel. Majt allernaad. permitteret, at komme herover tilbage, for nærmere at forklare hans indsendte Relationer og Forslag, og give tilkjende, hvad han mere kan vide til Forbedring i Landet at foreslaae, da vi allerunderdanigst haabe at Hans Kongel. Majt haver Naade for ham til anden convenable Befordring og Underhold, indtil saadant skee kan. — 31) Af denne sin Instruction, som ham gives efter express kongel. allernaad. Ordre, og altsaa med fuld Autorité, hvilken ikke alene han, men alle skal holde sig efterretlig, kan han gjöre bekjendt, saa meget, og saa mange Articler, som han finder tjenlig, samt og give hver vedkommende Copie under sin Haand og Segl, af den eller de Artikler, som dem tilkommer at vide og rette sig efter, hvilken da bör troes, ligesom de havde seet Originalen selv, indtil de her har kundet forespörge sig, om det forholder sig saa; og han er ikke pligtig for Nogen at fremvise, mindre til Afskrivelse udlaane den hele Instruction, men denne sidste, eller nu een, nu anden Articul kan han forevise dem, som det forlanger, og deres Lydighed difficulterer, eller om den ham i den Sag givne

1741. Myndighed tvivle. — Skrevet udi Kjöbenhavn i General-
15. Juni. Kirke-Inspections-Collegio den 15. Junii Anno 1741.

15. Juni. **Instruction for Rektor Jon Thorkelsson (Thorchillius), som Tolk og Amanuensis hos General-Kirke-Visitator Harboe.** Khavn 15. Juni 1741. — General-Kirke-Inspections-Collegii Copieb. Nr. 2, S. 140—142; P. Pétursson Hist. Eccl. Isl S. 470—471.

Instruction, som, efter express kongel. allernaadigst Befaling af 5te Maji indeværende Aar, af os underskrevne, Hans Kongel. Majts allernaad. forordnede General-Kirke-Inspectoribus over Danmark og Norge er forfatted, og hvorefter den ved General-Visitationen til Island beskikkede Notarius, Tolk og Amanuensis, Joen Terkelsen, sig skal rette og forholde:

1) Den af Hans Kongel. Majt ved General-Kirke-Visitationen til Island allernaad. beskikkede Notarius, Tolk og Amanuensis, Joen Terkelsen, skal være den af Hans Kongel. Majt ligeledes allernaad. beskikkede General-Kirke-Visitatori over Island, Herr Ludevig Harboe, hörig og lydig, som sin Principal og eneste Foresatte; han skal uveigerligen expedere, mundere, protocollere, Alt hvad han befaler ham, intet foretage sig uden hans Vidende og Samtykke; ingensteds reise uden hans Tilladelse; med ingen correspondere, eller indlade sig om de Ting, som gaaer General-Kirke-Visitatoris Embede og Ærende an, uden hans Vidende og forud med ham overlagt Raad. — 2) Paa Visitatzerne og ellers skal han trolig og uden Partiskhed, Venskab eller Fjendskab, interpretere det, som tales, spörges, svares, uden at lægge til eller tage fra, forbedre eller forværre Svaret, og i alle Ting saa forholde sig, at General-Kirke-Visitator ei skal have Aarsag sig over hannem at beklage. — 3) Isærdeleshed skal han vel vogte sig: for Villie og Venskab, Skjenk eller Gave, at aabenbare Noget for andre, uden General-Kirke-Visitatoris Raad og Villie, hvad ham er betroed, hvad Ge-

neral Kirke-Visitator kan have optegnet, eller hvad han hid over refererer. — 4) Skulde General-Kirke-Visitator enten paa Hen- eller Hjemreisen, eller og der i Landet, efter Guds Villie döe, eller komme i saadanne Omstændigheder, at han ikke selv kan see sine Papire bragt i Sikkerhed, da skal Notarius strax besörge at alle hans Papirer, ja og Minuter[1] og Copier, indtil det ringeste Blad, af ham og næste Sysselmænd, eller andre troværdige Mænd, besegles uden nogen Gjennemlæsning, og at de med förstgaaende Skibe blive hidsendte. — Men General-Kirke-Visitatoris övrige Meubler og Effecter registreres paa sædvanlig Maade, og af Notario tages i Obagt, til han selv og övrige Fölge kan finde Leilighed at komme herover, da han skal före alting med sig. — Disse foreskrevne Artikler haver Notarius udi alt nöye og saaledes at efterkomme, som han det for den af Hans Kongel. Majt allernaad. anordnede General-Kirke-Inspection i sin Tid agter at forsvare. — Skrevet i Kjöbenhavn udi General-Kirke-Inspections-Collegio den 15. Junii 1741.

1741. 15. Juni.

Reskript ang. Provsterettens Jurisdiction. Frederiksborg 1. Septembr. 1741. — Dette Reskript er tydeligen kun bestemt for Stiftsövrighederne i Danmark og Norge, og anföres ikke i Cancelliets Registranter som sendt til Island; derimod findes det optaget i islandske haandskrevne Samlinger, som Reskript til Stiftbefalingsmand Ocksen, Biskop Jón Árnason til Skalholt og General-Kirke-Visitator Harboe, efter en af Ocksen verificeret Copie, ligesom det ogsaa findes blandt de til Biskopperne i Island sendte Reskripter og er bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1742 under Titel: «að prófastar dæmi endilega dóma í öllum sökum». — Siell. Tegn. LXXII, 300b—302; Fogtm. IV. 2, 215—216.

1. Septbr.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Os

[1] «Minuter» betyder, som bekjendt, Udkast eller Concepter til Breve eller Documenter.

1741. 1. Septbr. elskel. Vores General-Kirke-Inspeetores Os allerund. haver forestilt, at Vores allern. Lov om det Foro, hvor Præster og andre geistlige Personer skal fradömmes deres Embeder, naar Forseelserne ere saa grove, ikke er saa tydelig, at jo derover ofte skeer Irring og vidtlöftig Ophold i Proeesserne; thi vel har Loven i det Capitel om Værnething, nemlig den Danske Lov, udi den 1ste Bogs 2. Cap. 15. Art., pag. 15, og den Norske Lov pag. 13 (N. L. 1—2—12) forordnet, at geistlige Personer i geistlige Sager skal söges for Herreds-Provsten og Provstemode (der er Landemode), og den Norske Lov siger: for Herredsprovsten og siden for Stiftbefalingsmanden og Superintendenten; men i det Capitel om Præsternes Forseelser hedder det, i den Danske Lov 2. Bogs 11. Cap. 11. Art. pag. 289, og i den Norske Lovs samme Bog, Capitel og Articul, pag. 300, at naar en Præst forseer sig grovt med Sacramentet, skal han efter den Danske Lov for Provstemodet (som er Landemodet) indstævnes, og efter den Norske Lov for Stiftbefalingsmanden og Superintendenten; ligesaa i det Capitel om Provster hedder det i den Danske Lovs 2. Bogs 16. Capitel 5. Art. Pag. 326 og i den Norske Pag. 335: at naar de finde nogen Bröst hos de Geistlige, skal Provsten paaminde dem; retter de sig ikke, skal de indföre dem for Superintendenten, og hvilke han ikke kan sætte til rette, dem skal Provsten stævne til Provstemode, for Stiftbefalingsmanden og Superintendenten. Da i lige Maade det Capitel om Superintendenten, saasom den Danske Lov udi den 2. Bogs 17. Cap. 8. Art. pag. 333 og den Norske pag. 342 befaler, at hvilke Præster ikke tage vare paa deres Embede, dem skal Superintendenten give Paamindelse og Advarsel, og straffe dem, saa de enten bedre sig, eller lader dem for Stiftbefalingsmanden og sig indkomme, og sætte dem af deres Embede; og det nu fornemmes, at Nogle af foranförte Lovens Artikler vil slutte, at naar Forseelsen er saa stor, at de kunde fortjene Afsættelse

fra Embedet, det da ikke skulle være Provsternes Sag at dömme; af hvilken Anledning det ogsaa ofte skal skee, at Provsteretten henviser saadan Sag fra sig til Landemodet, eller i Norge til Stiftbefalingsmanden og Superintendenten i Capitelet, og Landemodet derimod, eller Capitelet, som er Overret, henviser Sagen til Provsteretten at paadömme, saasom en Overret ei kan dömme, för end Dom er gangen til Underretten: da, paa det at saadan Ophold i slige Processer engang kunde forekommes, og den Tvivlraadighed ophæves, saa vel som og, at der kunde være en Uniformitet overalt, og i geistlige Rettergange, ligesom i andre, være en vis Regul og ordentlig Instancer: saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi allern. have funden for godt, allern. at anordne og befale, at i alle slige Sager, hvor geistlige Personer for Forseelser for geistlig Ret bör actioneres, skal alle Tider, naar Provsteret, efter Biskoppens Ordre, er anbefalet, Provsteretten först kjende og endelig dömme, om end Forseelsen er saa stor, at den kan gaae til Afsættelse fra Embedet; og maa Provsterne ikke uden endelig Dom henvise Sagen for sin Vigtigheds Skyld til Landemodet, eller til Stiftbefalingsmandens og Biskoppens Paakjendelse, efterdi de, som en Overret, ei kan kjende og dömme, förend der er gaaet Dom til Underretten, da Sagen först derefter skal indstævnes til Stiftbefalingsmandens og Biskoppens Paakjendelse, til Landemodet i Vort Rige Danmark og til Capitelet udi Vort Rige Norge. Derefter I eder allerund. kunde vide at rette, og de Vedkommende Sligt til allerund. Efterretning at tilkjendegive. Befalendes eder Gud. Skrevet paa Vort Slot Frederiksborg den 1. Septembr. 1741.

1741. 1. Septbr.

Reskript til Biskop Jon Arnason til Skalholt, ang. Forholdet med Kirke-Disciplin. Khavn 8. Decembr. 1741. — Norske Tegn. XXIX, 312b—314.

8. Decbr.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Eftersom du udi

1741. 8. Decbr. en din til Os under den 30. Augusti sidstleden indkommen Memorial haver andraget den store Vanskelighed, Eyvinder Jonsen, Klosterholder ved Kirkebay Kloster paa Vort Land Island, skal forvolde baade sig og andre med hans megen Særsindighed, idet han ikke skal ville annamme Aflösning og Nadverens Sacramente af hans Sognepræst, Einer Halfdansen, siden han kom til Landet igjen udi næstafvigte Aar, og, skjöndt hans Sjælesörger med al Lemfældighed skal have formanet ham dertil, baade hemmelig og siden skriftlig, saa skal han dog ingen Agt derpaa have villet give, mens sögt om at blive meddelt Sacramentet af Herredsprovsten Bjarne Thorlöfsen, det Provsten ikke skal have villet driste sig til, siden det strider imod Loven, med videre dit Andragende herom, derhos du allerund. haver udbedet dig Vores allern. Resolution paa efterskrevne 3de Poster: 1) hvorledes der skal handles med oftbemeldte Eyvinder Jonsen, som nu over et heelt Aar ikke skal have villet annammet Aflösning og Nadverens Sacramente af hans Sjælesörger Einer Halfdansen, om han ikke, ligeledes som andre halstarrige Mennesker, bör straffes derfore efter Loven. 2) om det saa befandtes, at Vi allern. havde tilladt Eyvinder Jonsen at lade sig betjene af en Præst, i hvor langt han kunde være fra hannem, og enten han vidste noget om hans Levnets-Forhold eller ikke, om samme Præst da altid maa tage ham til hemmelig Aflösning og Sacramente, hvad Tid han kunde komme til ham, skjöndt Eyvinder Jonsen da ikke har nogen Attest at fremvise fra hans Sognepræst, at han i alle Maader har forholdt sig skikkelig, og for det 3die) at det er dig höinödvendigt at vide, hvorledes Præsterne bör forholde dem der i Landet, naar en Person, enten den kan være Dansk eller Islandsk, har begaaet nogen aabenbare Forseelse, enten være kan Horerie, Skjörlevnet eller anden forargelig Synd, som efter Loven udkræver Kirkens Disciplin, og den samme

Person ikke vil staae aabenbare Skrifte, men foregiver at han vil supplieere til Os, og faae Befrielse derfra, om da Præsterne bör være fornöiede dermed, og lade Kirkens Disciplin over samme skyldige Personer fare, i hvor længe de end forhaler med at tilveiebringe det, kanskee 2 hele Aar igjennem og vel længer, förend samme Person erholder Vores allern. Resolution. Thi give Vi dig herpaa allern. til Svar, at det udi den 1ste Post, forsaavidt Klosterholderen Eyvinder Jonsen, hvem Vi den 20. Junii udi næstafvigte Aar have forundt Vores allern. Bevilling og Tilladelse, saa længe han lever, eller meerbemeldte Einer Halfdansen er hans Sognepræst, at maa udi sin Saligheds Sag lade sig betjene af en anden Præst udi et andet Sogn, som han dertil godvillig kan formaae, angaaer, skal forholdes efter forberörte Vores allern. Bevilling, hvoraf dig herhos en rigtig Copie tilsendes. Men hvad sig de 2den andre Poster angaaer, da skal det have sit Forblivende ved Lands Lov og Ret. Derefter du dig allerunderd. kanst vide at rette, og de Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes dig Gud. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg i Vores kongel. Residentsstad Kjöbenhavn den 8. Decembr. Anno 1741.

1741. 8. Decbr.

Reskript til Biskopperne i Danmark og Norge, ang. Geistliges Suspension. Christiansborg 8. Decembr. 1741. — Gjort gjeldende i Island ved Reskript 5. Mai 1779. — Siell. Tegn. LXXII, 453b—454; *Fogtm.* IV. 2, 276.

8. Decbr.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Os elskel. Vores General-Kirke-Inspectores Os allerund. have forestilt, at, naar Loven eller andre Vore allern. Befalinger og Reskripter befaler, at en Præst eller andre Geistlige skal suspenderes fra sit Embede, da forklares det ikke tillige, hvorvidt den Suspension skal strække sig, enten til Embedets Forretninger alene, eller til dets Indkomster tillige, hvorudover Biskopperne ere tvivlraadige,

1741. 8. Decbr. siden de hverken i Loven eller Forordninger finder nogen Anledning til den Distinction: at suspenderes ab officio eller a beneficio, og derfore, ligesom den ene eller anden Udtolkning i et eller andet Stift engang er vedtaget, suspenderes deslige Geistlige enten in tantum eller in totum. — Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi allernaad. have funden for godt, at Lovens Ord om Suspensionerne for Geistligheden skal herefter være limiterede og forstaaes om Embedet alene, saa at den Suspenderede maa beholde Indkomsterne indtil Sagens Uddrag, med mindre Vi ved nogen saadan Sags befindende Beskaffenhed anderledes expresse allernaad. befaler; dog ville Vi derhos allern., at Embedet derunder ikke maa lide, men at der af Indkomsterne, efter Biskoppens Sigelse, skal fastsættes Noget for den, som Embedet imidlertid forretter. Derefter du dig allerund. kanst vide at rette, og indberettes Os af dig allerund. at du denne Vores allern. Ordre haver bekommet. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 8. Decembr. 1741[1].

15. Decbr. **Reskript til Biskop Jon Arnason til Skalholt, ang. Fritagelse for Kirke-Disciplin. Christiansborg 15. Decembr. 1741.** — Norske Tegn. XXIX, 316.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Eftersom Evinder Joensen, Klosterholder paa Kirkebay Kloster paa Vort Land Island, for Os allerund. haver andraget, at da han i Aaret 1735[2] havde bekommet Vores allern. Bevilling, at maatte lade sig betjene af en uvedkommende Præst i sin Saligheds Sag, indtil en Sags Uddrag med hans Sognepræst, har han strax, efter at han for Vores Höiesteret var bleven frikjendt for Præstens Tiltale, ved allerund. Memorial til Os begjert, at samme

[1]) Ved Reskr. af s. D. er Gjenpart af dette Reskript tilsendt General-Kirke-Inspections-Collegium (Siell. Tegn. LXXII, 454b—455).

[2]) Bevill. 23. April 1736.

allern. Bevilling for hans Livstid maatte continuere; og, endskjöndt han skal have tilkjendegivet det for hans Sognepræst, og begjert, at han ville tillade ham af en uvedkommende Præst at blive betjent, skal han dog ikke have villet tilstede det, hvorfore du skal have paastaaet, at han, fordi han i næstafvigte Aar ikke skal have villet betjene sig af sin Sognepræst, skulle staae aabenbare Skrifte, desaarsag han allerund. haver begjert, at han for den af dig over ham gjörende Paastand maa være befriet. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter bem[te] Klosterholder Evinder Joensens herom allerund. gjorte Ansögning og Begjering, allern. have bevilget, at han maa være befriet for at udstaae Kirkens Disciplin. Derefter du dig allerund. haver at rette. Befalendes &c. Christiansborg den 15. Decembris 1741.

1741. 15. Decbr.

Reskript til Rektor og Professores ved Kjöbenhavns Universitet, ang. Trykning af Confirmations-Anordningen paa Islandsk. Christiansborg 15. Decembr. 1741. — Siell. Tegn. LXXII, 464.

15. Decbr.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Eftersom Os elskelig Jon Arneson, Biskop over Skalholts Stift paa Vort Land Island, haver oversat Vores allernaad. Forordning af den 13de Januarii 1736, ang. den tilvoxende Ungdoms Confirmation, paa det Islandiske, og samme hans Translation til Os indsendt, med allerund. Begjering, at der af samme maatte trykkes 200 Exemplarer, for at kunde distribueres til Præsterne i bemeldte Stift: saa tilskikke Vi eder herhos bem[te] paa det islandske Sprog oversatte Forordning, og er derhos hermed Vores allern. Villie og Befaling, at I beordrer Johan Jörgen Höpffner, Directeur over Vores Bogtrykkerie, at han derefter lader trykke 200 Exemplarer, og samme i Vores Danske Cancellie indlevere. Derefter I eder allerund. haver at

1741. 15 Decbr rette. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 15. Decembr. 1741.

22. Decbr. **Reskript til de Depûterede for Financerne, ang. Laugmændenes Lön. Christiansborg 22. Decembr. 1741.** — Siell. Tegn. LXXII, 468b—469; Fogtm. IV. 2, 279.

Christian den Sjette &c. V. S. G. T. Eftersom Hans Becker, som for 4 Aar siden af Os allern. blev beskikket til at være Laugmand for norden og vesten paa Vort Land Island, for Os allerund. haver beklaget sig, at hannem ikkun er tillagt i aarlig Lön 60 Rd., foruden Laugmandstolden, som skal falde saa urigtig, at den snart aldrig i een samlet Summa indkommer, hvorudover han siden den Tid skal have maat leve meget kummerlig, formedelst Mangel af nödtörftig Subsistence, allerund. bedende, at, siden Laugmanden for synden og östen, Magnus Gislesen, da Vi udi Aaret 1737 allern. resolverede, formedelst adskillige der i Landet foregangne Abusus, at de tvende Laugmænd paa Island ei tillige maatte være Sysselmænd, blev tillagt aarlig 40 Rd., Vi da ogsaa allern. vilde forunde ham det samme Tillæg, som bem^te hans Collega, og Vi af den af Justitsraad og Amtmand, Os elskelig Joachim Lafrentz, forbem^te Laugmand Hans Beeker meddelte Attest fornemmer, at Supplicanten er en fattig Mand, og at han, uden at nyde lige Naade med den anden Laugmand, ei kan subsistere, det ogsaa af det af Vores General-Procureur, Os elskelig Jens Severin Wartberg, herom indgivne allerund. Promemoria erfares, at Laugmand Becker, i Tanke, at det var en afgjort Sag, at en Laugmand paa Island skulle nyde aarlig 100 Rd., har sögt dette Embede, men at han, ved hans Ankomst til Landet med sin Familie, formedelst Mangel, ikke har havt til yderste Nödtörft, saa at han har udstaaet megen Kummer og næsten sat sit Helbred til. Thi give Vi eder hermed tilkjende, at Vi allern. have bevilget, at

1741. 22. Decbr.

forn^te Laugmand Hans Becker fra nu af maa nyde samme Tillæg, som Laugmand Magnus Gislesen ved Vores allern. Reskript af den 15. Februarii Anno 1737 er forundt, og at de tvende paa Island værende og efterkommende Laugmænd maa, i Henseende til at ingen Laugmænd skal herefter tillige være Sysselmænd, nyde aarlig vis Lön 100 Rd. — Derefter I eder allerund. haver at rette, og den Anstalt at gjöre, at Laugmand Hans Becker, med den anden derværende, som efterkommende Laugmænd paa Island, herefter nyder hvis dennem ved denne Vores allern. Befaling er tillagt. Dermed &c. Christiansborg den 22. Decembr. 1741[1].

1742. 19. Januar.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Udvidelse til Island af Forordn. 20. Oktobr. 1710. Christiansborg 19. Januar 1742. — Publiceret paa Althinget 1742 og indfört i Althingsb. s. A. Nr. 27. — Norske Tegn. XXIX, 338—339; Fogtm. IV. 2, 283—284.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Os elskelig Joachim Lafrentz, Vores Justitsraad og Amtmand paa Vort Land Island, ved indkommen Memorial og Forestilling af 18de Septembris næstafvigt for Os allerund. haver ladet andrage, hvorledes endeel Sysselmænd paa bem^te Island undertiden skal forholde Almuen deres afsagde Dommes Beskrivelse, og endskjöndt de for Retten begjeres beskrevene, saa og sammesteds af Sysselmændene blive belovede, skal dog Vedkommende, naar de efter Lovens Termin og Sysselmændenes givne Löfte ville affordre slige beskrevne begjerte Domme, samme ikke kunne erholde; men naar det derudover skeer, at Sysselmændene for Rettens Fornægtelse blive indstævnte for Ober-Retten, blive de som oftest ikkuns ansete med en liden Penge-Mulkt, under Paaskud, at saadan for Retten dog forhen be-

---

[1]) Ved Reskr. af s. D. meddeles Stiftamtmand Ocksen Underretning om denne Bestemmelse. Siell. Tegn. LXXII, 470.

1742. 19. Januar. loved Dom burde have været begjært og afhentet ved tvende Mænd, endskjöndt sligt hverken efter Loven findes paabuden, eller paa andre Steder udi Vore Riger og Lande at være i Brug, med mindre Dommens Beskrivelse var bleven nægtet, saa at Almuen ved saadan Omgang ikkun föres enten udi Penge-Udgift, med at bekoste allern. Opreisning paa Dommen, naar de ikke kunne faae den i rette Tid beskreven, eller de og maa tabe deres Ret; derfore han, til Justitiens Haandhævelse og dens ubehindret Löb at fremme, derhos allerund. haver indstilt, om ikke lige allernaadigst Befaling maatte udgives til Efterlevelse der i Landet, som ved Forordningen af 20de Octobris 1710 udi samme Casu er foreskreven og anordnet for Sorenskriverne i Vort Rige Norge. Thi er, efter din herom indhentede allerund. Erklæring, hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du overalt ved Retterne paa bemte Island lader bekjendtgjöre, at ovenbemte af Vores elskel. kjære Herr Fader, sal. og höilovlig Ihukommelse den 20. Octobr. 1710 udgivne Forordning, hvorved allern. er bleven befalet, at hvilken Sorenskriver, som bevislig maatte befindes, enten formedelst Villie og Venskab eller og sin egen Interesse, at forholde nogen af Almuen sin afsagde Doms vedbörlige Beskrivelse, skulle, foruden de Böder, som Loven foresiger, strax fra sit Embede removeres, skal ogsaa extendere sig til bemte Vort Land Island, saa at den eller de af Sysselmændene, som bevisligen befindes at forholde Parterne de afsagde Dommes Beskrivelse, skal efter bemte Forordnings Bydende lide og undgjelde. Derefter du dig allerund. kunde vide at rette. Befalendes &c. Christiansborg Hafn. den 19. Januarii 1742.

19. Januar. **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen og Biskop Jon Arnason til Skalholt, ang. Præstekaldes Bortgivelse. Christiansborg 19. Januar 1742.** — Publiceret i Synodalforsamlingen for Skalholt

Stift 1742. — Norske Tegn. XXIX, 337—338; Uddrag i P. Pétursson. Hist. Eccl. Island. S. 5; Fogtm IV. 2, 284-285.

1742. 19. Januar.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom du, Biskop Jon Arneson, for Os allerund. haver andraget, at, naar der i bem[te] Stift en Præst bortdöer, eller et Kald paa nogen Maade bliver ledigt, skynder straxen, uden dit Videnskab, en af de nærmeste Præster, endog Studiosis, som fra Skolen ere dimitterede, at söge om Kaldet og erholde Collation derpaa hos Os elskelig Joachim Lafrentz &c., og det för end Nogen af dem, som langt bedre ere meriterede, kan vide deraf; af hvilken Kaldenes hastig Bortgivelse skal flyde dette, at, naar et fattigt langt fraliggende Præstekald vorder ledigt, skal næppe nogen Studiosus kunne persvaderes det at antage, saa at Menigheden til samme Kald maa være foruden Sjælesörger ect à to Aar, för han kan bekommes, og du desaarsag allerund. formener, at det kunde være bekvemt, om Vi allern. ville sætte et vist Termin, 4 til 6 Uger, inden hvis Udgang intet Præstekald maatte bortgives: saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af forbemeldte Andragende, samt din, Stiftamtmand Ocksens herover indhentede allerund. Erklæring, allern. have funden for godt, at, paa det at Biskoppen, i allerund. Fölge af Vores ang. Præstekaldenes Collation paa Island ergangne allern. Reskripter af 10. Maji 1737, kunde correspondere med Amtmanden om de vacante Præstekald, og dem han, saavel efter den allern. Anordning af 11. Martii 1633, som i andre Maader, formener dertil, fremfor andre, at være meriterede, inden 6 Ugers Exspiration, ingen Collation af Amtmanden maa gives paa noget af de Præstekald, hvortil ham allern. er tilladt at vocere; ligesom Vi og allern. ville, paa det at de fattige og ringeste Kald med Præster desbedre kan vorde forsynede, at ingen af de fra Domkirkens Skoler dimitterede Studiosi, som ikke ved Universitetet i Vores kongelig Residentsstad Kjöbenhavn have sustineret Examen Theo-

1742. logicum, eller nogen Tid have tjent som Rector eller
19. Januar. Hörer ved enten af Skolerne, maa nyde noget af de middelmaadige og bedre Kald, saa længe der ere Præster, som have tjent i de mindre og ringeste Kald, og Biskoppen paa deres Ansögning attesterer, til Vacancerne at være skikkede. Derefter I eder allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg den 19. Januarii 1742.

30. Januar. **Kongelig Resolution** ang. **den islandske Handel.** Christiansborg 30. Januar 1742[1]. — I Forestilling 29. Januar bemærker Rentekammeret, at de af Amtmanden i Island ifölge Resol. 17. Mai 1741 forlangte Oplysninger med Hensyn til Handelen ikke vare modtagne, men da Octroyen snart var exspireret og Sagen saaledes maatte afgjöres, indstilles, at der nu maatte bestemmes om Handelens fremtidige Stilling, idet der gaaes ud fra, at Kongens «fornemste Öiemærke og Hensigt» er, at «conservere denne for E. K. Majt» Residentsstad Kjöbenhavn höit fornödne og umistelige Handel» for Hovedstaden. Dog foreslaaes, at Fölgende tilföies den nye Octroy: «1) At E. K. Majt forbeholdne Strandrettighed, som en höikongelig Regale, udi Octroyen tydelig bliver E. M. reserveret. — 2) At den tredie Post udi den Interessenterne forhen allern. meddelte Octroye, hvorved Compagniet allern. er tilladt, at naar 1 Tde Rug koster 15 à 16 Mk. Danske, da maa have Frihed saa meget fremmed Rug, som til Handelen behöves, at forskrive, saaledes maatte expliceres, at det efter Landprisen udi Provincerne og ikke, som Societetet det hidindtil har villet forklare, til Prisen her udi Staden, skal være at forstaae. — 3) Og siden det hidindtil har ladet sig ansee, at Compagniet, endskjöndt de ved Octroyens tredie Post ere forbundne af Landets egne Produkter og Fabriquer at tilkjöbe sig saa mange Vare, som behöves og her kan være at bekomme, dog hellere have sögt slige Vare fra fremmede Steder at lade komme, saa kunde Interessenterne vel og strengelig tilpligtes at holde sig saadan Octroyens Bydende allerund. efterretlig, og derhos paalægges en vis dicterende Mulkt, om det skulle befindes de slige Vare fra fremmede Steder lod hidkomme, som af Landets egne

[1]) Octroy 15. Aug. 1763 § 16.

Fabriquer og Produkter kunde haves. — 4) Og ihvorvel Interessenterne vidtlöftig forestille adskillige Fataliteter, som for Compagniet udi de sidste Aaringer skal være indtruffen, baade formedelst höie Priser paa de til Landets Forsyning behövende Vare, som og den nuværende langsomme Debit paa endeel af de islandske Produkter, hvorved de befrygte det endnu kunde blive slettere, saa formene Vi dog allerund., at slige Fataliteter hverken kan have været, ei heller herefter blive af den Betydenhed, som Interessenterne det vil foregive, og langt mindre lignes imod de Omkostninger og Besværligheder, som tilforn og særdeles udi Krigens Tid er indfaldet, da Landet var under Separat-Forpagtning, og de islandske Vare udi forrige Forpagtnings-Tider ikke med saa stor Fordeel som nu har været at debitere». Saaledes anslaaes Udredningerne til Island for Tiden til 100,000 Rd., inddeelt i 100 Actier à 1000 Rd., og Retourvarenes Belöb til over 120,000 Rd., moderat anslaaet, og «saaledes udfalder denne Handel til Interessenternes considerable Fordeel»; Kammeret foreslaaer derfor, at Compagniet paalægges en dobbelt saa höi Afgift, som hidtil, mod at det overdrages Handelen paa 10 istedenfor 3 à 4 Aar. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 24, Nr. 10.

Vi approberer hermed allern. Kammerets foranförte Betænkning, at det islandiske Compagnie kan beholde Handlingen endnu 10 Aar, naar de vil betale Os aarlig Afgift 16,000 Rd. Croner, dog at deres Octroye tilföres, foruden indbemeldte Poster, endnu efterfölgende trende, nemlig: 1) At de, efter at deres General-Angivelse aarlig er gjort, paa hvad Vare de vil sende til Landet, skal siden for ethvert Skib, för end Kammeret tillader det maa udpassere, indlevere en special Angivelse over alt hvad det har inde, hvilken skal være af Skipperen og vedkommende Visiterer attesteret, som begge paa Livstid maatte vente sig straffet udi Fæstningens Slaverie, dersom mere befandtes end det Attesterede, naar Vi saadant paa en eller anden Maade ved Skibets Afseigling lod eftersee, dog Skibs-Provisionen ei derunder beregnet. — 2) Til desto mere Vished, at og de oversendende Varer ere forsvarlige, paa det at Indvaanerne ikke ellers skulde gives Leilighed heller at ville handle

1742. med Fremmede, som Compagniet da og fik selv at
30. Januar. hæmme, eller lade sig befalde: skal det fornemste, som Kornvarene og detslige, besigtiges ved tvende dertil af Magistraten udmeldte og ei selv i Compagniet værende gode Kjöbmænd, naar det indskibes, hvilke tvende Kjöbmænd bemeldte Angivelse for hvert Skib haver at attestere, at det er gode Kjöbmandsvarer, da, om siden anderledes befandtes, skulle de og selv det Manglende betale. — 3) At den 7de Post i Octroyen, ang. at de utilladelige Handleres eller Doggeriers Skib og Gods confisqueres til Interessenterne, bliver tilfört dette: at forstaae naar Opbringelsen og Dom, med videre, er af dem selv bekostet. — Men ifald Interessenterne sig nu ikke til foregaaende Afgift og Conditioner straxen skulde erklære, besörger Kammeret Publication og Auction til ny Forpagtning, saaledes, at Handelen drives her fra Kjöbenhavn, enten af et samlet Compagnie, som vel var det bedste, eller af separate Interessentskaber, da en slet til en bedre Havn i Forpagtningen maatte samles; hvorefter Os siden allerund. forestilles, hvad paa hver af disse tvende Maader er bleven buden. Christiansborg den 30. Januarii 1742 [1].

10. Marts. **Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Lafrentz, ang. Priserne paa de holumske Böger.** Khavn 10. Marts 1742. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2006, Litr. H, Nr. 480.

Ved Skrivelse af 22. Februarii næstafvigt haver de Herrer Directeurer udi General-Kirke-Inspections-Collegio forestillet, at ifald de udi Hole Bispedömme (hvis Indkomster for Hans Majts Regning nu vorder oppebaaret) trykkende Böger herefter, isteden for den hid-

[1]) Ovenstaaende Resolution er meddelt Directeurerne for det islandske Compagnie ved Rentek. Skriv. 6. Februar 1742; Isl. og Færö. Copieb. 2006, Litr. H, Nr. 471.

indtil brugelige Betaling à Arket 4 Sk., blev nedsat til Halvparten, nemlig 2 Sk., formener de, at et större Antal, og med lige Fordeel som tilforn, var at afsætte, da, som Sligt findes billigt i Henseende til Islands ulige Beskaffenhed med andre Hans Maj[ts] Steder, saavel som Almuens bekjendte Omstændigheder og Vilkaar, at de ikke formaae at gjöre stor Bekostning paa Bögers Indkjöb, hvorved de formenentlig kunde afholdes at tilvinde sig den Nytte, som Öiemærket udi den allern. anbefalede General-Visitation hensigter til: saa have vi nærværende Dato tilskrevet Landfogden Christian Drese, at naar den vedkommende Sysselmand, som af Herr Justitsraad efter vores Skrivelse af 29. Maji 1741 er constitueret for bem[te] Bispedömmes Indkomster Rigtighed at aflægge, sig med nogle Penge i denne Tilfælde anmelder, han da samme uvægerligen skal imodtage, hvilket Herr Justitsraad for ommeldte Sysselmand til Efterretning ved deslige Bögers Bortforhandling ville bekjendtgjöre. Ellers ville Herr Justitsraad foranstalte, at den allern. beskikkede General-Kirke-Visitator paa hvis Provision hannem for dette Aar vorder tilsendt nyder fri Transport fra Havnen til Bispegaarden i Hole, og næstkommende Aar ligeledes til Skalholt Stift, i Anledning af ommeldte Herrer Directeurers indkomne Skrivelse, paa det han ikke i dessen Mangel skulle have Aarsag med Klagemaal over Assistence og den paa deslige Vares Henförsel gjörende Bekostning at indkomme. Vi forblive &c. Rentek. d. 10. Martii 1742[1].

1742. 10. Marts.

Rentekammer-Plakat ang. Auction over den islandske Handel. Khavn 9. April 1742. — Original-Aftryk paa eet Ark i Folio.

9. April.

Placat. Hans kongel. Maj[ts] til Danmark og Norge, &c. Deputerede for Financerne og samtlig Tilforordnede udi

[1]) Skrivelse af samme Indhold s. D. til Landfoged Drese og General-Kirke-Inspections-Collegium, sst. Nr. 481 og 482.

1742. 9. April. Kammer-Collegio gjöre vitterligt, at, efter Hans kongel. Majts allernaadigste Befaling, bliver udi Kammer-Collegio förstkommende Mandag den 16de April, Kl. 9 Formiddag, holdet offentlig Auction over den nu under et octroyeret Compagnie værende islandske Handels Bortforpagtning paa ny udi 10 Aar, fra 1. Januarii 1743 til Aarsdagen 1753, hvortil de fornemmeste Conditioner, næsten udi alt conform med itzige Octroye, bestaaer udi efterfölgende:

1) Bemeldte Handel, som fremdeles her fra Kjöbenhavn, og med Undersaatternes egne Skibe skal föres, saaledes, at de Handlende, efter den in Anno 1702 allern. anordnede Taxt, herfra tilbringer Indvaanerne udi Island alle til deres Föde og Klæder, samt Fiskerier og Bygninger behövende Vare, og af dennem igjen modtager hvad Fisk, Kjöd eller andet, som der falder, kan de Höistbydende paa Hans kongel. Majts nærmere allern. Approbation vorde tilslagen, enten alt under et samlet Compagnie, eller og visse Havner til andre Interessentskaber, dog saa, at da haves baade Slagter- og Fiskerhavner tilsammen, og at de maadelige fölger de bedre, nemlig: Nr. 1. Westmanöe, en Fiskerhavn. 2. Örebach, en Fiskerhavn, som og kan give Slagterie. 3. Grindewig, en Fiskerhavn. 4. Baasand, en Fiskerhavn. 5. Haabsaas, en Slagterhavn. 6. Kieblewig, Schagestrand og Rechefjord, den förste en Fiskerhavn, og de andre 2de Slagterhavne. 7. Haufne- og Ödefjord, den förste en Slagterhavn, og den anden en Fiskerhavn. 8. Budenstad, en Fiskerhavn, som og kan give lidet Slagterie. 9. Holmen og Huusewig, den förste en Fiskerhavn og den anden en Slagterhavn. 10. Stappen, en Fiskerhavn. 11. Grönnefjord og Commerwig, Fiskerhavne. 12. Stichelsholm, en Fiskerhavn som og kan give Slagterie. 13. Rewet og Olufswig, Fiskerhavne. 14. Patrisfjord, en Fiskerhavn. 15. Bildal, en Fiskerhavn. 16. Isefjord, en Fiskerhavn. 17. Dyrefjord, en Fiskerhavn. 18. Berrefjord, en Slagterhavn. 19. Rödefjord, en Slagterhavn. 20. Wapnefjord, en Slagterhavn. — 2) Af de til Island förende

1742. 9. April.

Vare, som alle, saavidt skee kan, skal være af de der udi Hans kongel. Maj^ts egne Riger og Lande avles og forarbeides, skal ei Noget, undtagen Tienden af det fra Norge udförende Tömmer eller Bræder, betales udi Told, Consumtion eller anden Paalæg, ikke heller af de Ladninger, som ere komne fra Island, hvilke alle maa föres til det Sted i eller uden Riget, hvor Interessenterne finde bedst deres Regning, men for hvis deraf kommer her til Riget, skal, om det da igjen udskibes til fremmede Steder, 1 pCt. Told erlægges, og med det, som deraf udsælges her i Staden, forholdes det fremdeles paa den allerede anordnede Maade. — 3) Naar en Tönde indenrigs Rug ikke kan haves for ringere her i Staden end 16 Mark, maa det være Interessenterne tilladt, den behövende fremmede Rug toldfri at indföre, til hvilken Ende det eengang for alle anordnes, at enhver Sö-Kjöbstæds Magistrat eller Byfoged udi Sjelland, Fyen og Jylland, aarlig til Kammeret skal indsende, inden Julii Maaneds Udgang, Byens fornemmeste Kjöbmænds Erklæring under deres Hænder, hvad Qvantum gammel eller ny forsvarlig god Rug de under 16 Mark Tönden, med Fragt og alle Omkostninger iberegnet, her i Staden inden den næstpaafölgende September eller Oktober Maaneds Forlöb kunde levere, og saa snart samme Erklæringer ere indkomne, sees deraf, om til Islands Provision nogen fremmed Rugs Indförsel behöver at tillades eller ikke. — 4) Ihvorvel de til Island ankomne Vares Bonité bliver af Sysselmanden og tiltagne eedsvorne Mænd besigtigede, saa skal dog saadanne Vare, förend de her indpakkes, tages i Öiesjun af de dertil ved Magistraten beskikkede og udenfor Interessentskabet værende Kjöbmænd, til desto mere Forsikkring, at de herfra gode afgaaer, og paa det ved Toldfriheden desto rigtigere kunde tilgaae, saa skal Interessenterne for hver Skib især, saa snart det her er tilladt, gjöre Special-Angivelse, samme skal först Besigtelsesmændene paategne, at de intet paa de dem foreviste og deri anförte

1742. 9. April. Vares Bonité, i Anledning af Forordningen eller Taxten af 10. April 1702 har funden at udsætte; dernæst skal den paa Skibet farende Kjöbmand derpaa eedelig attestere, at det, som derudi er specificeret, altsammen herfra, for at komme til Island, udgaaer; saa skal og den ved Indladningen værende Toldbetjent under sin Haand og Eed tegne derpaa, at han har seet alle de anförte Ting ere blevne indladet, og at han ved Forseigling og Oppasning i Agt tager, at dermed, indtil Skibet er passeret Toldboden, ingen Forandring bliver foretagen, alt under den Straf, som Hans kongel. Majts derom nyligen ergangne allernaadigste Resolution indeholder. — 5) Under bemte Forpagtning skal for den sædvanlige àparte Betaling være begreben Hans Majts Jordebogs Indkomster, Landskyld og al anden Rettighed af hver Havns District, samt Jordebogens visse og uvisse Indkomster paa Westmanö. Ermeldte àparte Betaling for samme Indkomster, hvilke Interessenterne in natura annammer, skal tilligemed den övrige Forpagtningsafgift udi danske Croner hver Aars 11. December i Zahl-Kammeret erlægges, og det alt uden noget Afslag, enten for Misfangst af Fiskerie eller Vanheld paa Creaturer, men om udi Krig imod Hans Majts Riger deres Skibe af Fjenden bleve borttagne eller ruinerede, da derfor efter dessen bevislig Beskaffenhed Moderation at vente. — 6) De Höistbydende ere tilladt, naar de alene i Agt tager at Handelen föres her fra Kjöbenhavn, at antage saa mange Medinteressenter der udi af Hans Majts Undersaatter her eller andensteds i Riget bosat, som de selv finder tjenligt, da den Convention, som de derom med hinanden paa lovlig Maade og i Conformité af deres Octroy opretter, er af samme Kraft som den af Hans kongelige Majt allern. var confirmeret, hvorimod de for Afgiftens rigtige Betaling Een for Alle og Alle for Een skulle indstaae, og om derforuden, naar Havnerne separat bortforpagtes, forlanges Caution, da samme saa snart Auctionen er holdet at tilveiebringe. — 7) De kongel.

Falconeermestere, som aarlig reiser herfra til Island, skal paa sædvanlig Maade fri Transport for sig og de med dem tilbage förende Falker forundes. — 8) Alle andre end Interessenterne er det, hvad heller de ere inden eller uden Rigs, forbudet paa Island at före nogen Handel eller 4 Mile nær Landet enten at kjöbslaae eller bruge Doggerie. — 9) Ligesom det udi nuværende Octroye er fastsat, at de som succedere Compagniet i Forpagtningen bör imodtage: a) Beholdningen af de herfra overförende Vare og samme efter den Priis de der kommer paa, eller af uvillige Mænd kan taxeres for, udi tvende Terminer, nemlig 1. Mai 1743 og 1. Mai 1744 betale, hvor under dog Korn- og Meel-Varene beregnes efter een af de tvende förste og tvende sidste Forpagtningsaar udlignet Priis. b) Deres Kjöbmændshuse og Inventarier, ligeledes efter den ved Fratrædelsen derpaa af uvillige Mænd sættende Priis. c) De efterstandene islandske Vare efter mindelig billig Accord, alle (eller?) dem imod en billig Fragt tilbage före for Compagniets Regning. d) De udestaaende Restanzer, hvoraf de, som i sidste Forpagtningsaar er betroet suffisante Folk, skal betales Compagniet til 1. Mai 1743, og det övrige, saavidt ei paa Compagniets Bekostning beviislig gjöres, at være befunden uvis, til 11. December næstefter. — Saa skal det og dermed, naar den nye Forpagtning bliver tilende, paa samme Maade forholdes. Hvilke foranförte Poster, tilligemed hvis videre itzige Octroye udi övrigt indeholder, og her paa Kammeret kan faaes til Eftersyn, de Höistbydende, saa snart Budet allern. er approberet, kan vente ved ny allern. Octroye at blive accorderet. Rentekammeret den 9. April 1742.

1742. 9. April.

Reskript til Stiftbefalingsmand Ocksen og Biskop Jon Arnason ang. Contribution af Kirkerne til Præstegaarden Gufudals Opbyggelse.

21. April.

1742. 21. April.

Christiansborg 21. April 1742. — Norske Tegn. XXIX, 432.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Johan Torolfsen, Sognepræst til Gufedals i Vesterfjerdingen paa Vort Land Island, for Os allerund. klagelig haver ladet andrage, hvorledes Natten imellem den 2den og 3die Septembr. Anno 1740 skal være paakommen en hastig Ildebrand, saa at den störste Deel af Staden skal være bleven afbrændt, undtagen Kirken, en liden Badstue og et Spisekammer, da og tillige hans og Hustrues samt Börns Klæder, tilligemed andre Mobilier skal være bleven opbrændt, siden ingen uden han, hans Hustru, samt hans Moder og 5 spæde Börn, tillige med en liden Pige imod i 3 Aar skal have været hjemme, saa at de saa godt som nögne, for at redde Livet, skal have maattet gaae fra Alting, hvorfore han allerunderdanigst haver anholdet, at Vi allern. ville forunde ham en Collect udi Skalholt Stift; og Vi af din, Stiftbefalingsmand Ocksens herover indhentede Erklæring haver fornummen, at Vores Norske Lovs 2den Bogs 12te Cap. 4. Art. tilholder, at, om nogen Præstegaards Bygning ved ulykkelig Hændelse afbrænder, der da, til dens Opbyggelse, af hver Kirke i Stiftet, som nogen Middel haver, skal gives 1 Rdlr., hvorpaa dog, efter din Biskop Mag. Jon Arnasons Beretning, intet Exempel skal haves, men derimod befindes det, at Kirkernes Midler og Tilstand paa Island ikke ere af den Beskaffenhed, som andensteds. Da, siden Vi finde det billigt, at Supplicanten i nogen Maade af Stiftets Kirker bör hjælpes: saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi allern. have bevilget, at der af hver Kirke i Skalholts Stift, hvis aarlig Indkomme overgaaer 50 Rd., maa til Gufedals afbrændte Præstegaards Opbyggelse erlægges 1 Crone, og saa fremdeles i Proportion af hver 50 Rds. Indkomme. Derefter I eder allerund. haver at rette, og herom den fornödne Anstalt hos Vedkommende at lade gjöre. Befalendes &c. Christiansborg den 21. April 1742.

Kongelig Resolution ang. **den islandske Handels Overdragelse til Hörkræmmerlauget. Christiansborg 26. April 1742.** — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 24, Nr. 52.

1742. 26. April.

Vi bevilge allern., at Islands Beseigling maa i de næstfölgende 10 Aar, fra 1. Januarii 1743 til Aarsdagen 1753, under et octroyeret Compagnie overlades Hörkræmmerlauget her udi Staden, imod at de, efter deres paa Auctionen gjorte höieste Bud, betaler udi aarlig Afgift 16,100 Rd. Croner, og desuden for Landskylden af Vestmannöe-Havn 200 Rd. Croner, og kan saaledes en ny Octroye med de forhen allern. anbefalede Conditioner for dette Interessentskab udfærdiges. Christiansborg Slot udi Kjöbenhavn den 26. April Ao. 1742.

Over-Secretair Grev Holsteins Skrivelse til Biskop Jon Arnason i Skalholt, ang. Samling og Indsendelse af Lovbud og Statuter Geistligheden vedkommende, m. v. Khavn 26. April 1742. — Ober-Secretererens Brevbog for 1741–42, S. 397–398.

26. April.

Som der, til Oplysning udi et og andet forekommende Tilfælde, undertiden behöves Efterretninger og Kundskab fra Stifterne paa Island, om, hvis der fra förste Begyndelse og fremdeles fra Tid til anden ved Capitlerne, eller paa de fra Tid til anden holdte geistlige Möder og Provste-Samlinger, kunde være handlet, i Henseende til enten kongelige Befalingers og Reskripters Publication, eller andre Consistorial-Sagers Foretagelse, desligeste hvad Monita synodalia eller andre, enten Stifterne i Almindelighed eller Geistligheden i Særdeleshed forekommende Ting kunde være passeret: saa maatte jeg D. Höiærv. tjenstligen have anmodet, at De ubesværget vilde lade sig være angelegen, af Stiftets Protocoller og Documenter, som ved Stifts-Kisten eller Hovedkirkernes Archiver maatte forefindes og bringes tilveie, at lade samle og afskrive slige deside-

1742. 26 April. rerede Efterretninger fra saa lang Tid af, som det kunde erholdes, dog saaledes, at ikkun generaliter specificeres, hvad kongelige Mandater og andre Anordninger kunde være publicerede, eller hvad Consistorii-Sager kunde være agerede og paadömte; derimod alle Monita, og alle Ecclesiastica in Specie vedkommende Statuta og Anordninger, maatte communiceres in extenso. Hvilke Efterretninger man saaledes, om ei paa engang, saa dog aarlig efterhaanden, med de fra Landet kommende Skibe, fra D. Höiærv. ville forvente. Forblivende &c. Cancelliet i Kjöbenhavn den 26. Aprilis Anno 1742.

27. April. **Reskript til Amtmand Lafrentz ang. Friskyds for General-Kirke-Visitator Harboe. Christiansborg 27. April 1742.** — Publiceret paa Althinget 1742 (Althingsb. s. A. Nr. 19). — Norske Tegn. XXIX, 434.

Vi Christian den Sjette &c. V. N. T. Eftersom Os elsk. Vores tilforordnede General-Kirke-Inspectores over Geistligheden og Kirkerne i Vore Riger Danmark og Norge for Os allerund. haver andraget, at de af de sidst fra Vort Land Island indlöbne Efterretninger have bemærket, at du ikke maa have taget den 4de Articul udi Vores under den 9de Junii 1741 til dig ergangne allernaad. Befaling, ang. den af Os sammesteds beskikkede General-Kirke-Visitator, Os elsk. Ludvig Harboe, saa universel som den skal forstaaes, og at deraf maa være kommen, at Sysselmanden i Holum Stift, som har gjort Transporten for bemte General-Kirke-Visitatoris Fölge og Provision fra Havnen til Bispegaarden, har begjert og faaet 40 Rd. Croner i Transport-Penge. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vores allern. Villie og Befaling er, at forbemte General-Kirke-Visitator Harboe skal have fri Transport igjennem hele Island, samt Skyds for sig, medhavende Personer og Provision, naar og hvorhen han reiser i Vores Tjeneste, og haver du at tilholde forne Sysselmand, som har annammet de 40

Rd. Croner, at han strax restituerer dem. Derefter du dig allerund. kanst vide at rette, og indberettes Os af dig allerund., at du denne Vores allernaad. Ordre haver bekommet. Befalendes &c. Christiansborg den 27. April 1742[1].

1742. 27. April.

Reskript til Stiftamtmand **Ocksen**, Biskop Jon Arnason og General-Kirke-Visitator Ludvig Harboe, ang. **Indberetning om alle Stiftelser og Donationer** m. v. Gottorp 11. Mai 1742[2]. — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1742. — Norske Tegn. XXIX, 442; Uddr. hos Fogtm. IV. 2, 327.

11. Mai.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Da Vi allernaad. have funden for godt, at ville være underrettede om alle Stiftelser og Donationer paa Vort Land Island, saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at I strax beordrer samtlige Laugmænd, Provster, Præster, Sysselmænd, Rectores, Hospitals-Forstandere eller saadanne Embedsmænd, hos hvilke nogen Efterretning kan ventes, at de, saa snart mueligt være kan, til Os indsender et udförligt Register eller Fortegnelse over alle dennem betroede gamle eller nye Testamenter, Stiftelser, Gavebreve eller andet af det Slags, i hvilket der findes enten lidet eller stort, som angaaer Kirkers, Klosteres, Latine eller Danske Skolers, Hospitalers, Enkehuses, Enke-Kassers, Herreds-Fattige-Kassers aarlige Indkomster af legerede Capitaler, Jordegods, Grundleie og Husleie eller andet, i hvad Navn det ogsaa have kan; og haver I ligeledes selv til Os at indsende ligesaadan et Register over deslige Ting, som under eders egen Direction maatte befindes. Ellers haver du, Stiftbefalingsmand Ocksen, under din Haand at communi-

---

[1]) Ved Reskript af s. D. er Gjenpart heraf sendt til General-Kirke-Inspections-Collegium, i Anl. af dets Forestilling af 19de April s. A. Siell. Tegn. LXXII, 679b—680.

[2]) Reskript 28. Septbr. 1742.

1742. 11. Mai. cere Amtmanden paa Island en Gjenpart af denne Vores allern. Befaling, som i lige Maade, for saa vidt af saadanne Legata eller Donationer, m. v., som oven er meldt, under hans Direction og Inspection eller ham kunde være bekjendt, maatte befindes, haver at see samme allerund. efterlevet. Udi det övrige ville Vi allern., at udi disse Registere skal med faa Ord meldes: Gavebrevets Indhold af Capital og Öiemærke, item Giverens Navn, Tid, Sted, item om det forefundne Brev er Original eller Copie, om det er paa Latin, Dansk eller Tydsk, langt eller kort, saa og om den Stiftelse endnu er ved Magt, heel eller halv, eller ved noget Tilfælde omkommen, formindsket eller forandret og henvendt til andet Brug, hvilket alt skal angives kortelig og tilforladelig, med Attest fra hver Steds Övrighed, at intet mere og intet andet Publico tilhörende findes der, men, saa fremt der er intet Brev, og dog en bekjendt Gave nogensteds forhaanden, da skal den ogsaa meldes af det man veed; og som denne Casus formodentlig kan existere, nemlig, at der ved en Kirke, en Skole, et Hospital, er et Legatum til et eller andet Brug, alene bekjendt ved en mundtlig devolveret Tradition, saa skal Vedkommende paa hvert Sted herved alvorligen være tilholdt, herom at udsige i Sandhed, og som for Guds Aasjun, Alt hvad de vide, fornemmelig hvad der af samme Legato nu er tilovers, hvor det staaer og hvortil det anvendes, være sig en Distribution til Fattige eller til Kirke- og Skole-Tjeners Lön, eller visse Bygningers Vedligeholdelse, eller noget Andet, i hvad Navn det have kan. Skulde det efterdags befindes, at nogen ikke angiven Donation her eller der kom til Publici Kundskab, kan Vedkommende vente, at det bliver dem henregnet til en ond Intension; og dersom Nogen skulde erindre, at have hört Oprindelsen til slige gamle Donationer, da skal det sættes derhos med faa Ord, saavidt Traditionen angaaer. Derefter 1

eder allerund. kunne vide at rette. Befalendes &c. Gottorp den 11. Maji 1742.

1742. 11. Mai.

Reskript til Biskop Jon Arnason til Skalholt, ang. Uddeling af de trykte Catechismi-Forklaringer. Gottorp 11. Mai 1742. — Norske Tegn. XXIX, 443b—444; jevnf. Fogtm. IV. 2, 328—329.

11. Mai.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Saasom Vi allern. have funden for godt, at lade en Forklaring over Lutheri Catechismum til almindelig Brug i begge Vore Kongeriger forfatte, som af Professorerne ved det theologiske Facultet er bleven approberet, og derpaa, efter Vores allern. Bevilling, udi det i Vores Vaysenhus værende Bogtrykkerie ved Trykken er publiceret, alt til den Ende, at denne Lutheri Catechismi Forklaring, saa snart skee kan, i alle Skoler saavel som i Kirkerne skal indföres og bruges: og Vi allern. have forundt Vores Vaisenhus i Vores kongel. Residentsstad Kjöbenhavn Privilegium, alene at lade trykke ovenbemte af Os elsk. Erich Pontoppidan &c. efter Vores allern. Ordre forfattede Catechismi Forklaring, «Sandhed til Gudfrygtighed» kaldet, med Vilkaar, at Vaisenhuset, saa længe ingen anden Catechismus indföres, aarlig uden Betaling skal give 1500 Exemplarier, som til Skolerne skal anvendes; men, som Skolerne ere mange og Ungdommen paa sine Steder talrig, saa at dette Qvantum lidet kan forslaae iblandt saa mange, saa have Vi allern. funden for godt, at den Aflevering, som Vaisenhuset i saa Maader af disse Catechismi-Forklaringer skal gjöre, skal skee hvert tredie Aar, at regne fra den 22de Augusti 1738 til Aarsdagen 1741, og at det skal skee efter Kirkernes Antal i begge Vore Kongeriger, hvorefter der, i Anledning af en derover gjorte Repartition, kan tilkomme det dig allern. anbetroede Stifts Kirker, som beregnes til 163, for det förste Triennio, der, som för er meldt, regnes fra den 22. Aug. 1738

1742. 11. Mai. til Aarsdagen 1741: 235 Catecheser, og fra den 22. Augusti 1741 af at regne, fremdeles hvert tredie Aar 252 Stykker. — Thi er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du for det allerede forlöbne förste Triennium, saa snart skee kan, imod Qvittering, udi Vores Vaisenhus i Kjöbenhavn lader de dig tilkommende Exemplarier affordre, og dermed siden hvert tredie Aar continuerer. Udi det Övrige haver du derhen at see, at disse Catecheser bliver uddeelt til de mest Trængende og derhos Lærvillige ved hver Kirke. — Derefter du dig allerund. haver at rette, og indberettes Os af dig, at denne Vores allern. Ordre er dig tilhænde kommen. Befalendes &c. Gottorph den 11. Maji 1742 [1].

11. Mai. **Reskript til Stiftbefalingsmændene og Amtmændene i Norge, ang. Omkostningerne i Delinquent-Sager. Gottorp 11. Mai 1742.** — Dette Reskript er ikke afgaaet til Island, men optages her som nærmere Forklaring af For. 19. Mai 1741. — Norske Tegn. XXIX, 440ᵇ-441; Fogtm. IV. 2, 330—331.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Da Vi ere komne i Erfaring, hvorledes endeel saavel Dommere som Procuratores, ere faldne paa de Tanker, at Vores ang. Tyvs-Sagers Udförsel den 19de Maji udi næstafvigte Aar allern. udgivne Forordning bör derhen forstaaes, at Rettens Betjentere i saadanne Tyvs-Sager bör nyde de sædvanlige Sportler, ligesom i particulaire Sager, for Stævninger samt Thingsvidner og Dommes Beskrivelse, saa og at Actor og Defensor i deslige Sager bör tillægges Salarium for deres Umage, hvorfore ogsaa endeel Dommere have taget Anledning af ovenmeldte Forordnings 8de Post, og tillagt samt tildömt sig selv

[1] s. D. er ligelydende Reskript emaneret til General-Kirke-Visitator Ludvig Harboe for Holum Stift, hvis 65 Kirker der tilfaldt 93 Exempl. for det förste Triennium, og for hvert af de fölgende Triennia 100 Exemplarer. Norske Tegn. XXIX, 444ᵇ.

1742. 11. Mai.

saadan Belönning, og andre derom til Stiftamtmændene indsendt deres Regninger, hvilket ikke er forskrefne Forordnings rette Mening, siden Dommere og Procuratores aldrig i befalede Tyvs-Sager have nydt Betaling, og det derforuden vilde blive for Almuen en utaalelig Byrde, om der skulde udredes saadan Betaling, i Henseende at der ofte og i mange Fogderier findes 8 à 10 deslige Sager paa engang, hvis Omkostninger, naar der forlanges Appel, og de prosequeres til Vores Höieste-Ret eller Ober-Hof-Retten, og Vedkommende saaledes igjennem alle Retterne skulle salareres, vilde oplöbe til en saa excessive Summa, at Almuen ei formaaede samme at udrede; ligeledes have Vi fornummen, at endeel Rettens Betjente og Procuratores af de Ord udi forbemeldte Forordning, hvor der meldes: «Tyve og andre Misdædere», vil forstaae Drabs-Sager og alle andre Slags Delicta, som paa Justitiens Vegne befales at paatales, og desaarsag paastaae Belönning i disse, ligesaa vel som i Tyvs-Sager, hvoraf vilde flyde den Fölge, at Bekostningerne i alle Tilfælde og paa alle Slags Delinquenter og Arrestanter maatte gaae for Almuens Regning, som blev ugjörlig og ei tilforn har været paalagt, efterdi alle deslige Sager ere tagne af Vores Casse, som derimod tilfalder de Paagjeldendes Hoved- eller Boeslodder, naar de noget have været eiende. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter slige Omstændigheder, allern. have funden for godt, at Rettens Betjentere og Procuratores udi Tyvs-Sager, ligesom i andre Delinquent-Sager, ei skal nyde noget Salarium, men derimod maa dem efter Billighed godtgjöres deres beviislig udlagde Penge og gjorte Udgifter til Reiser, Fortæring og i andre lovlige Maader, samt at de til Delinquenters Forpflegning og Afstraffelse medgaaende Omkostninger skal herefter, som tilforn, tages af Vores Casse og ikke lignes paa Kjöbstederne eller paa Landet, uden alene i de Sager som angaar Tyverie. Derefter du dig allerund. haver at rette, og de

1742. 11. Mai. Vedkommende udi det dig allern. anbetroede Stifts Kjöbstæder (det dig allern. anbetr. Amt) til allerund. Efterretning at tilkjendegive, og Os ellers allerund. at indberette, at du denne Vores allern. Ordre haver bekommet. Befalendes &c. Gottorph den 11. Maji 1742.

12. Mai. **Rentekammer-Skrivelse til Sysselmand Thorstein Sigurdsson, ang. Vragretten. Khavn 12. Mai 1742.** — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2006, Litr. H, Nr. 517.

Som I, iblandt andet, ved Skrivelse af 25. Septbr. 1741 til os haver indberettet, at udi det eder anfortroede Syssel bem^te Aar er strandet tvende hollandske Fisker-Hukkerter, hvoraf en stor Deel efter medfulgte Forretninger er bleven bjerget, saa bliver eder derpaa udi Gjensvar formeldet: at med det paa Kirkernes Grunde forefundene Eeg, Gran og Fyrretræ forholdes efter den kongel. allern. Befaling af Dato 3. Mai 1650, hvorefter samme Kirkerne nu som forhen er tilhörende; men siden I udi bem^te Skrivelse formener, at de övrige af denne Stranding bjergede Sorter under det eder som Sysselmand tillagde Sagefald bör være begreben, og saaledes eder alene tilkomme; da, som den kongel. allern. Resolution af 26. Martii 1736 klarligen fra ommeldte Sagefald exciperer strandede Skibe, hvilket endog ved en senere allern. Resolution[1] er bleven igjentaget, siden samme er et Regale, der alene bör og skal fölge Hans kgl. Maj^t, saa, efter slig Beskaffenhed og ifald ei nogen Eiere dertil inden den udi Loven determinerede Tid sig skulde indfinde, haver I over bemeldte bjergede Vare, saavel som om noget Jern maatte befindes paa det Kirken tillagde Ege-, Gran- og Fyrretræ, der ligeledes fölger Hans Maj^t, en offentlig Auction at foranstalte, samt de derfor indkommende Penge (naar derudi den sædvanlige Bjergerlön ⅓ Deel först er decourteret) tillige

[1]) Resol. 17. Mai 1741.

med Specification over Varene og Beregning over dessen fulde Belöb, item den holdte Auctions-Forretning til Landfogden Christian Drese, som derom under denne Dags Dato er bleven tilskrevet, imod Qvittering overlevere, paa det derfore ved bem^te Landfogdens Regnskab under eet vedbörlig Rigtighed kunde vorde aflagt. Vi forblive &c. Rentekammeret den 12. Maji 1742[1]. — 1742. 12. Mai.

Rentekammer-Circulaire til Sysselmændene i Island, ang. Varenes Besigtigelse ved Handelen, m. v. Khavn 12. Mai 1742. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2006, Litr. H, Nr. 532. — 12. Mai.

Som den det islandske Compagnie paa Islands Beseigling under 3. April 1733 allern. meddelte Octroye til dette indeværende Aars Udgang exspirerer, og Hans kongel. Maj^t ved Resol. af 25. April sidstl. allern. haver bevilget, at ommeldte Lands Beseigling udi et octroyeret Compagnie fra næstkommende Aar 1743 igjen udi 10 Aar Hörkræmmer-Lauget her i Staden maa forundes og overdrages; da, siden höistbemeldte allern. Octroyes 24de Post, som sig til den foregaaende 22de Post refererer, udtrökkelig foreskriver og befaler, hvorledes nuværende Compagnie af de tiltrædende Interessentere for deres udi Landet efterstaaende Vare, Huse, Inventarier og Restancer skal nyde Betaling: saa haver I paa de farende Kjöbmænds Forlangende ved Skibenes Ankomst straxen med tiltagende Mænd efter Octroyens Indhold at eftersee Handelshusene og hvad Inventarium deraf dependerer, samt derefter taxere og beregne hvad samme efter nærværende Tilstand udi Penge kan andrage, samt de udestaaende Restancer, saavidt deraf

[1]) s. D. Ordre til Landfoged Drese, at paasee, at Sysselmanden forauctionerer og gjör Regnskab for Alt det, som enten ikke tilhörte Kirkerne, eller beregnedes som Bjergelön (Copiebog Nr. 518); begge Brevene communicerede Amtmand Lafrentz ved Skriv. af s. D. (Copieb. Nr. 516).

1742.
12. Mai.

kan ventes at indkomme og for visse ansees, i Anledning af Octroyen og den derudi allegerede kgl. allern. Forordning af 10. April 1702, ved lovlig Adfærd, dog uden Undersaatternes Ruin, at see inddrevne og til Kjöbmændene betalte, men over de Uformuendes Gjeld forhverves et Thingsvidne, efter allerhöistbem^te Octroyes 22de Post, thi hvad de Vare angaaer, som ved enhver Havn befindes, da forholdes dermed imellem de fragaaende og tiltrædende Interessentere efter Octroyens 22de og 23de Poster, hvorefter samme imellem dem selv vorder afgjort, hvorover da tvende eenslydende speciale Forretninger udfærdiges, saaledes som I med tiltagne uvillige Mænd i fornöden Tilfælde, naar forlanges, agter med Eed at bekræfte og forsvare, af hvilke Forretninger den ene til den farende Kjöbmand paa Havnen vil leveres, og den anden til Rentekammeret med de i Aar afgaaende Skibe indsendes. Gud befalet &c. Rentekammeret den 12. Maji 1742[1].

13. Juli.

Octroy paa den islandske Handel i ti Aar. Hirschholm 13. Juli 1742[2]. — Publiceret paa Althinget 1743 og trykt i Althingsb. s. A. Nr. 4. — Rentek. Norske Exped. Prot. 5, 124; Original-Aftryk i det kgl. Bogtrykkerie i Khavn, 1747, 36 Sider 8vo; Rubr. hos Schou III, 488.

Octroye for det islandske Societet eller Interessentskab paa dito Lands Beseigling i 10 Aar, imod aarlig Afgift 16,100 Rd. Croner.

Vi Christian den Sjette &c. G. V., at som den Interessenterne udi den islandske Handel under 3. April 1733 paa bemeldte Islands Beseigling af Os allernaad. meddelte Octroye til dette indeværende Aars Udgang exspirerer, og samme Lands Beseigling paa ny udi 10

[1]) s. D. Communication til Amtmand Lafrentz (Copieb. Nr. 531) og til Directeurerne for det islandske Compagnie (sst. Nr. 530).

[2]) Octr. 1. Decembr. 1745.

1742. 13. Juli.

Aar fra 1. Januarii 1743 til Aarsdagen 1753 fremdeles udi en samlet Compagnie-Handling udi Vores Rentekammer den 16. April 1742 til offentlig Auction haver været opbuden, hvor da, paa meerbemeldte Lands Beseigling efterskrevne Borgere og Indvaanere af Hörkræmmer-Lauget og Medinteressentere her udi Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn, imod aarlig Afgift 16,100 Rd. Croner, er bleven Höistbydende, efter den derom til Vores Rentekammer indkomne skriftlige Declaration af 24. Mai næstafvigt, nemlig: David Johan Berentz, Hans Christian Brock, Nicolai Wesling, Jacob Beus, Jacob Klog, Lorentz Reimers, Didrich Munch, Ole Hulegaard, Bertel Jegind, Peder Svane, Johan Köpke, Oluf Mandix, Peder Hulegaard, Christian Lindeman, Jens Klog, Peter Petersens Enke og Sönner, Matthias Hansen Wassard, Jens Jensen Lausöe, Christen Sörensen Stub, og Peter Johansen Valentin og Arvinger, hvilket deres gjorte Bud Vi ved Vores allern. Resolution af 25. April 1742 haver approberet; altsaa have Vi bemeldte Lands Beseigling udi ommeldte 10 Aar til foreskrevne Vores eedsorne Undersaatter med efterfölgende Privilegier allern. villet overlade, saasom: 1) Handelen ville Vi allern. overlade til forhen specificerede Interessentere og deres Arvinger, samt hvem af Vores Undersaatter, som de i dette Societet enten nu straxen eller herefter med sig indtager, dog at de i Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn eller andensteds i Vort Rige Dannemark ere bosatte. — 2) Udi fredelige Tider maae ingen andre Skibe fragtes til Havnernes Beseigling, end dem, som virkelig her i Staden hjemme hörer, hvortil Skipperne og Styrmændene her ere bosatte, holder Dug og Disk og ere Vores eedsorne Undersaatter, naar saa mange beqvemme Skibe, som til Havnernes Beseigling behöves, her ere at faae, eftersom Vi allern. ville have denne Vores Residentsstads Indvaanere ved denne Handel og Seilads fremfor andre præfereret. Men naar ikke beqvemme Skibe her i Staden, efter Proportion og

1742. 13. Juli. Havnernes Beskaffenhed, ere at faae, tillades Societetet at fragte andre Vores eedsorne Undersaatters Skippere og Skibe; dog skal Societetets Interessentere, naar Gud dem ved den nu værende önskelige Fredstid velsigner, være forbunden, af yderste Flid og Evne at see derhen, at saa mange Skibe her paa Stedet kan tillægges, som til Handelens Fortsættelse behöves, siden saadant kan geraade til deres og det almindelige Bedste; men om Vi med andre Potentater udi Krig skulde være begreben, og Skibene ei her vare at bekomme, da maa det dennem være tilladt at befragte dem fra andre Riger og Republiquer, paa det at Landets Beseigling og Providering ei derudover skulle efterlades, dog, saa længe de enten her eller hos andre Vores egne Undersaatter kan bekommes, tillades det ikke. — 3) De Vare, hvormed Havnerne skal forsörges og sammesteds forhandles, skal Interessenterne være forpligtede udi Vores Riger og Lande, saavidt skee kan, at indkjöbe, og det ei være dennem tilladt andensteds fra at forskrive Noget af hvis her voxer og fabriqueres; til hvilken Ende de det Behövende hos vedkommende Fabriqueurer, eller af det almindelige Magazin, i Tide skulle forlange; thi, ifald det udi een eller anden Maade skulde befindes, at Societetet, imod denne Vores allern. Anordning handler, maa de vente for slig Forhold at vorde anseet efter Sagens Beskaffenhed, hvorimod Fabriqueurerne her i Staden skal være betænkt paa at forskaffe deslige Vare, naar de i Tide hos dem bestilles, baade til billige og taalelige Priser, saa og af saa forsvarlig Godhed, at Interessenterne dermed kunde være vel betjent, og at Indbyggerne udi Island intet derover skulde kunne have sig at besværge, men hvad Vare, som ikke her vorder gjort eller forarbeidet, maae de, saa længe Ingen sig her nedsætter, dennem at forfærdige og levere, forskrive fra andre Steder, og derpaa nyde fri Indförsel for Told, Consumtion og al anden Besvær; ligeledes nyder de deres Salt, som til Fiskeriet samt Saltningen

1742. 13. Juli.

og i andre Maader i Landet behöves, samt Meel, Bröd, Gryn, Jern, Viin, Brændeviin, Tobak, Tjære, og alt Andet, som til eller fra Landet föres og til Handelen forbruges, enten det her i Staden er at bekomme, eller fra fremmede Steder hidföres, ligesom hidindtil, fri for Told, Consumtion og al Paalæg, som enten er eller herefter paabydes kan. Saa tillader Vi og allernaadigst, at naar en Tönde indenrigs Rug ikke kan haves for ringere udi Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn, end 16 Mark, maa det være Interessenterne tilladt, den behövende fremmed Rug til Meel og Bröd toldfri at indföre, til hvilken Ende enhver Sö-Kjöbstæds Magistrat eller Byfoged udi Sjelland, Fyen og Jylland skal beordres, aarligen, inden Julii Maaneds Udgang, til Vores Rentekammer at indsende Byens fornemmeste Kjöbmænds Erklæring, under deres Hænder, hvad Qvantum gammel eller ny forsvarlig god Rug de under 16 Mk. Tönden, med Fragt og alle Omkostninger iberegnet, her i Staden, inden den næst paafölgende September eller Oktober Maaneds Forlöb, kunde levere, hvorefter det da ved Vores Rentekammer vorder iagttaget, om til Islands Provision nogen fremmed Rugs Indförsel behöver at tillades eller ikke. Ved hvilken förbemeldte Told, Consumtion og anden Frihed dog ingen Underslæb maa begaaes, under 1000 Rigsdalers Straf til Vores kongelige Fiscum, og 500 Rigsdaler til Qvæsthuset, hvortil det ganske Societet, imod Regres til Vedkommende, bör være ansvarlig. — 4) Og som denne Handel, i Henseende til Kjöbenhavns Fordeel og Opkomst, skal drives af Kjöbenhavns Indvaanere og deres Med-Interessenter, samt med deres Skibo, saaledes som udi foregaaende 2den Post er forklaret, saa bör og, saa længe Gud forunder Freden, al Udskibning til Island at skee fra Kjöbenhavn og ingen anden Steds. Men med Retour-Ladningerne maae de efter gammel Skik henseigle hvor de finder deres Regning, og hvis som da her til Kjöbenhavn eller andre Vores Riger og Stæder deraf indkommer og

1742. 13. Juli. losses, er ligeledes ved Indförselen, som tilforn, for al Told og Besværing befriet. Saa skal og de Vare, som fra Island hidkommer, naar de igjen til fremmede Steder udskibes, imod 1 % Told, ligesom forhen, fri passere; og om Societetet paa en eller anden Havn i Island behöver at bygge nye Huse, da skal det være tilladt, saadant dertil behövende norsk Tömmer og Bord i Norge at kjöbe, samt Huus at lade der sammenhugge, og for Told og anden Besværing, Tienden alene undtagen, fri derfra til Island at udföre. — 5) Societetet skal alene være tilladt at handle, sælge og kjöbe paa alle Havner, og med de udi Landet beliggende smaa Havne, Böyer og Öers Indbyggere, hvilken Handel de sig saa nyttig gjöre maa, som de bedst veed og kan, og skal Ingen, det være sig Indlændske eller Fremmede, være tilladt at handle, enten paa Landet eller udi Söen, paa 4 Mile nær Landet, hvorimod Societetets Kjöbmænd bör, under Skadens Erstattelse og anden vilkaarlig Straf, være forbunden alle de Vare at imodtage og betale, som Indbyggerne dennem tilbringe, aldenstund samme befindes gode og forsvarlige Kjöbmandsvare at være. — 6) Saa maa og Ingen, hverken Vores egne Undersaatter eller Andre, bruge nogen Doggerie omkring Island, nærmere end 4 Mile runden omkring udenfor Landet, under Skib og Godses Forbrydelse, hvor det antræffes; ellers, hvad Vores egne Undersaatter angaaer, som med Vores allern. Tilladelse ville bruge Doggerie 4 Mile fra Landet, dennem skal Interessentskabets Betjentere uden nogen Kjendelse assistere udi Nöd, og med al Iver befordre deres Haandtering, saa længe de ingen Handel i Landet eller der omkring imod deres Privilegier foretager. Dog maae bemeldte Doggere, som för er meldt, ikke tilhandle sig af Landet eller Fiskebaadene, som ere ude at fiske, nogen Slags Fisk eller Andet, det være sig hvad det være vil, uden at de vil agtes og straffes som andre uprivilegerede Handlere. — 7) Betrædes Nogen udi Havnerne, eller nærmere Landet end 4 Mile, at drive nogen forbuden Handel eller Doggerie, da skal

1742. 13. Juli.

deres Vare med Skibene være confisquerede, og ifölge Forordningen af 13. Maji 1682 til Interessenterne være hjemfalden, at forstaae: naar Opbringelsen og Dom, med videre, af dem er bekostet, i hvis Mangel de ellers bliver Os selv reserverede og Os tildömmes; men Personerne, som derpaa farer, straffes efter Sagens Beskaffenhed paa Kroppen. Bemeldte privilegerede Societet eller Interessentskab maa og Magt have, saadanne forbudne Handlere og Fiskere, det være sig af hvad Nation det være vil, at lade antaste, tillige med de Vare, som de haver med at fare, og sig dennem, saavidt mueligt er, bemægtige og opbringe, og for Retten der i Landet före, at de af Amtmanden, eller udi hans Fraværelse af næste Övrighed, uden Ophold kan paadömmes, og hvilken af Parterne med samme Dom ei er tilfreds, da bevilges hannem at indstævne samme Dom for Ober-Admiralitetet, og det antastede Gods, Skib og Folk at lade hidföre, hvor de uden ringeste Ophold af Ober-Admiralitetet skal paadömmes, og skal Sysselmanden, i hvis Syssel saadanne forbudne Handlere antræffes, under Bestillings Fortabelse og anden vilkaarlig Penge-Straf, efter Sagens Beskaffenhed, forpligtet være, med al Magt dette Societet eller Interessentskab at være behjelpelig, samme Personer eller Skibe at optage og paakjende, dog paa Sagsögerens Bekostning. — 8) Paa det ellers vedkommende Sysselmænd og Rettens Betjentere, naar det maatte hænde sig at et eller andet Skib under Island strandede, Vrag udi Söen forefandtes, eller til Landet opdrev, ikke skulle have Aarsag sig med Uvidenhed at undskylde, hvorledes de sig dermed skal forholde, og hvem samme tilhörer, da bliver det herved, ifölge Vores allern. Resolution af 30. Januarii 1742, engang for alle anordnet, at saa ofte noget af deslige forefalder, haver vedkommende Rettens Betjentere Os (og ikke Compagniet) samme at tildömme, saasom Strandrettigheden over hele Landet Os alene som en kongel. Regale tilhörer. — 9) Interessentskabet skal og sælge

1742. 13. Juli. og kjöbe overalt i Landet efter den in Anno 1702 allern. udgangne Taxt, og det med ret Alne, Maal og Vægt, og skal de og deres Betjente sig venlig, og med god Omgjængelse imod Landsens Indbyggere, Geistlige og Verdslige forholde, saa at ingen med Billighed kan have Aarsag sig over dem at besværge, og skulde herefter nogen urigtig Alen, Skaalevægt, Lod eller Bismer findes i nogen Handelsbod hos Kjöbmændene, skal Interessenterne, imod Regres til deres Fuldmægtiger og Betjentere, være forfalden udi 1000 Rigsdalers Straf, hvilke Böder af Stedets Amtmand eller nærværende Övrighed, under deres Bestillings Fortabelse, skal paaagtes, inddrives og til fattige Indbyggere efter rigtig Beviis uddeles. Hvad ellers i Særdeleshed de Vare anbelanger, som udi Taxten ikke til nogen vis Priis har været at ansætte, da forbindes Societetet herudinden saaledes med Indbyggerne at forfare, som Billighed medförer, og de, ifald nogen beföiet Klage desaarsag imod dennem maatte indkomme, ville agte at tilsvare. — 10) Societetet skal forsjune Havnerne med gode, dygtige og uforfalskede Kjöbmandsvare, og det saa rigeligen med de Vare udi Synderlighed, som til Livs Ophold, fornöden Bygning i Landet, samt Fiskeriets og Landets Arbeids Fortsættelse gjöres fornöden, at ingen derover kan have billig Aarsag sig at besværge, men at Hver og Een kan for Betaling bekomme det som han behöver; dog ville Vi hermed have gjort fölgende Anordning: a) Ihvorvel de til Island ankomne Vares Bonité af Sysselmændene og tiltagne eedsorne Mænd bliver besigtigede, saa skal dog paa alle saadanne udsendende Vare, iffölge Vores allern. Resolution af 30. Januarii 1742, naar först Societetet deres generale Angivelse aarlig haver forfattet, siden, for ethvert Skib især, indleveres en special Angivelse over alt hvad det haver inde, Skibs-Provisionen alene undtagen, hvilken Angivelse den paa Skibet farende Kjöbmand edelig skal paategne, at det, som derudi er specificeret, altsammen herfra, for at komme til Island, udgaaer. Der-

1742. 13. Juli.

næst skal og den ved Indladningen værende Toldbetjent under sin Haand og Eed derpaa attestere, at han har seet alle de anförte Ting ere blevne indladte, og at han ved Forsegling og Aabning videre iagttager, at dermed, indtil Skibet er passeret Toldboden, ingen Forandring bliver foretagen, thi, forinden sligt til Vores Rentekammer vorder indsendt, bliver det ingenlunde tilladt at Skibet igjennem Toldboden maa passere, og ifald, ved Skibets Afseigling, naar Vi det paa een eller anden Maade lod eftersee, mindre skulde befindes end angivet er, skal de Vedkommende, som ommeldte Attester have udstedt, straffes paa deres Livstid udi Fæstningens Slaverie. b) Til desto mere Vished, at og de oversendende Vare ere forsvarlige, og paa det Indbyggerne ikke ellers skulle gives Leilighed heller at ville handle med Fremmede end Compagniet, det de og selv fik at hæmme eller at lade sig befalde, skal det fornemmeste, som Kornvare og deslige, besigtiges ved tvende dertil af Magistraten udmeldte og ei selv i Compagniet værende gode Kjöbmænd, naar det indskibes; hvilke tvende Kjöbmænd forbemeldte Angivelse for ethvert Skib haver at attestere, at de dem foreviste og derudi anförte Vare er godt og forsvarligt Kjöbmandsgods, samt at paa dessen Bonité, i Anledning af Forordningen eller Taxten af 10. April 1702, intet har været at udsætte, da, om siden anderledes befandtes, skulle de og selv det Manglende betale. — 11) Naar der ellers maatte indfalde slette Fiskeaar eller Indbyggerne lide Skade paa deres Qvæg, at de ikke haver Vare i Betaling at indlevere, maa dem ingenlunde vægres for rede Penge eller anden fornöielig Værdie at nyde Meel, Liner, Baadetömmer og fornöden Fiskeredskab til deres Livsophold og Nærings Fortsættelse; ydermere, om Gud straffede Landet med fiskelöse Aar, eller Qvæget maatte bortdöe, saa at Indbyggerne ikke kunde kjöbe det Fornödne, bör og Societetets Interessentere at komme dem til Hjælp med deres Livs Ophold, indtil de det et andet Aar af Guds Velsignelse

1742. 13. Juli.

kan betale, hvilken Undsætning dog ikke Indbyggerne maa ansee, som at Interessentskabet skal underholde dem, enten de arbeidede og sögte deres Næring eller ikke, men naar Interessenterne anskaffer hvis de behöver, for Betaling efter Taxten, og undsætter dem, bör de og alle arbeide og være flittige, samt ikke understaae sig enten at sælge til ufrie Handlere eller til Skibsfolkene nogen deres Vare imod rede Penge, og igjen tilbyde Kjöbmændene samme rede Penge for Vare, men ligesom Interessenterne ere forbundene at handle oprigtig med Indbyggerne, bör de og være forpligtede til det samme imod Interessenterne, under vilkaarlig Straf eller deres Midlers Forbrydelse, efter Sagens Beskaffenhed, saasom den ene bör sörge for den andens Conservation, paa det de alle kan nyde Lykke og Velsignelse; og skulde da Interessentskabet, som för er meldt, ikke til Fornödenhed forsjune en eller anden Havn med saa gode og dygtige Kjöbmandsvare som Taxten tilholder, og saadant udi de farende Kjöbmænds og Betjenteres Overværelse lovlig bevises, da skal Soeietetet være forfalden at svare vilkaarlig Pengestraf til 400 Rigsdaler, mindre eller mere efter Sagens Beskaffenhed, de Fattige og Indbyggerne i Districtet til Deling, at de derfor deres Skade kan opreise. Mens skulde det tildrage sig, at nogle af de didbringende Vare udi Skibet paa Henreisen blev ankomne eller bedærvede, desligeste de paa Havnerne efterliggende Vare maatte tage Skade, at de ei for gode Kjöbmandsvare kan ansees, skal Indbyggerne ikke paabyrdes samme Vare efter Taxten at antage, til hvilken Ende den næste Sysselmand ved hver Havn bör, tillige med 2de af Districtet dertil aarligen paa Thinget udvalde og eedsorne Mænd, saasnart noget Skib ankommer, strax eftersee alle deri befindende Vare, og om nogle deriblandt maatte findes bedærvede og uforsvarlige, da derpaa at sætte en billig og ringere Pris end den sædvanlige Taxt medförer, hvorved det Interessentskabet strængeligen og under

1742.
13. Juli.

100 Rigsdalers Straf forbydes, enten noget at sælge för saadan Eftersjun er skeet, eller de uforsvarlige befundne Vare höiere end efter den gjorte Vurdering at afsætte. Skulde og nogen Övrighedsperson herudi med Nogen see igjennem Fingre, bör han derfor, uden ringeste Anseelse i nogen Maade, have sit Embede forbrudt. — 12) Vores Jordebogs-Indkomster og Landskyld, Skibs-Abatter og Mandtalsfisk, Smörleier, med andre Vores Rettigheder og Restantzer, skal indleveres til den Havn, udi hvis District Jorden ligger og Baadene fiske, som saaledes igjen af Interessentskabet til hvert Aars 11. December, tillige med den aarlige udlovede Forpagtnings-Summa, her i Kjöbenhavn skal betales, til den Pris som forhen haver været, nemlig: for hver Skpd. Fisk 6 Rd., 1 Al. Vadmel 12 Sk., 1 Par Hoser 7 Sk., 1 Td. Lax 6 Rd., 1 Td. Smör 9 Rd., 1 Td. Tran 9 Rd. og det udi danske Croner. Hvad ellers Landskylden paa Vestmannöe angaaer, da bevilge Vi allern., at Vores Jordebogs visse og uvisse Indkomster, med Skibs-Abatter og Fiskerie paa samme Öe, maa til Interessentskabet overlades, ifölge af Vores allern. Resolution af 26. April 1742, paa lige Maade som det tilforne de islandske Interessenter paa samme Havn forundt været haver, og det udi förommeldte 10 Aar, imod at de deraf aarligen til Vores Cassa erlægger 200 Rigsdaler Croner, samt holder de ved denne Öe befindende 14 Inventariibaade i vedbörlig og forsvarlig Stand[1]. — 13) Saa maae ei heller Interessenterne uden sær Bevilling nogen Efterliggere om Vinteren lade efter ligge, uden alene paa Vestmannö, hvor Efterliggerne, ligesom hidtil har været Skik, til Baadenes Udgjörsel med videre gjöres fornöden, hvorved det og fremdeles forbliver, ei heller til nogen Islænder lade udlevere nogen Vare, dennem om Vinteren at forhandle eller udprange, under 1000 Rigsdalers Straf for hver Efterliggere, eller hver Islænder de nogen Vare

[1]) Kgl. Resol. 26. Marts 1748.

1742. 13. Juli. betroer for sig at forhandle, saasom Sligt ikkun foraarsager Bondens Ruin, hvorfore Övrigheden herover haver at holde, al saadan Misbrug at forekomme. Derimod maa og ingen af Indbyggerne udi Island efter Kjöbmandens Afseigling fra deres Havner, være sig geistlig eller verdslig Övrighed, eller nogen Anden, understaae sig at aabne eller aabne lade Societetets tilhörende Huse, og der udtage eller udtage lade enten Vare, Penge eller Penges Værd, under hvad Prætext det være kunde, med mindre saa skeede, at Indbyggerne, formedelst en eller anden tilstrækkelig Aarsag eller Skibes Udeblivelse næste Aar, skulde lide Mangel paa Livets Ophold, og ei anderledes kunde blive hjulpne, i hvilket Tilfælde Indbyggerne haver först at tage et lovskikket Thingsvidne om den nærværende Fornödenhed, og dernæst söge Vores Amtmand eller Landfoged, og, om disse ere alt for langt fraværende, da andre Vores Betjentere, for at overvære Aabnelsen, da de til sig tager 4 af de bedste, vederheftigste og oprigtigste Mænd i Districtet, som ved rigtig Vægt og Maal enhver sin Nödtörftighed skulle levere. Kunde da de Trængende, hvis de i saa Maade bekommer, formaae straxen at betale, bör ernævnte Betjenter, og de hannem adjungerede Mænd, Betalingen til sig annamme, og Kjöbmanden derfor Regnskab svare; hvis ikke, haver de ved Kjöbmandens Ankomst at tilstille hannem Fortegnelse paa Alt, hvis saaledes er udleveret, og det saa nöie og rigtig, som de det med höieste Eed bekræfte kan. Forseer sig Nogen herimod, da betaler den eller de Skyldige 500 Rigsdaler Straf til lige Deling imellem Societetet og Districtets Fattige, og derforuden betaler alt hvis Kjöbmanden af sine Vare savner, og skal Amtmanden strax skaffe slige Strafböder fra de Skyldige inddrevne. — 14) Interessenterne maa ingen Fiskerbaade holde udi Landet, ei heller leie nogen af Landsfolket til at fiske for dennem, ikke heller maa de nedsætte Lodder udi Stranden, Landfolket til Skade, men med deres eget

Folk og Jouller maa de ubehindret fiske udi deres District, hvor det ikke skeer Indbyggerne til Indpas. — 15) De som paa Vores Vegne at befale haver, være sig Amtmand, Foged eller andre, som Vi eragte allernaadigst fornöden til samme Land at hensende, skal Societetet være forpligtet at lade före frem og tilbage foruden nogen Vederlag, desligeste og Landets Indbyggere, som ville her til Riget hidreise, dog de, enten Vores Betjente eller Andre, som saaledes reise her imellem, bör selv forskaffe deres Underholdning, og maa de ingen Vare til eller fra Landet före, uden til deres egen Husholdnings Fornödenhed, langt mindre nogen Handel der udi Landet drive, under samme Vares Forbrydelse og den Straf, som andre uprivilegerede Handlere ere underkastede. — 16) Hvad Mineralier og andre Rariteter af Fisk, Fugle eller Dyr, som der udi Landet findes, skal Interessenternes Betjentere, hvor det dennem forekommer, holde Os til Bedste, og slige Ting med deres Skibe lade hidföre til Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn; ligeledes bör Societetet ved deres Skibe, hvis Falke Vi fra Island lader komme, aarligen uden nogen Betaling fri hidbringe, og ikke alene til dennem skaffe god og beleilig Plads, men endog fornöden Rum til det levende og slagted Qvæg, saavel som Sække med Höe og andet, som sædvanlig medfölger og til Falkenes Underholdning og videre Fornödenhed udfordres. Saa bör de ogsaa aarligen hen- og tilbagebringe en Falkoneermester og tvende Knegte, og dennem saavel paa Skibet, som udi Island, mens de ere paa Reisen, fri Kost at forskaffe, hvilken Falkoneermester og Knegte nyder en billig Föring, dog at samme ikke overgaaer 10 Skippund Fisk og 1 à 2 Tönder saltet Torsk. Det Skib, som Falkene skulle före, bör Interessentskabet saa betids fra Island lade afgaae, at samme i rette Tide kunde ankomme og Falkene igjen vorde forsendte. — 17) Islænderne skal, som meldt er, ei med nogen Anden, hvem det og være maa, enten paa Lan-

1742.
13. Juli.

1742. 13. Juli. det eller udenfor Landet i Söen, Havner eller Fjorder eller nogen anden Steds, være tilladt at handle, kjöbe eller sælge, uden alene med Societetets Kjöbmænd og Fuldmægtiger, eller nogen Fisk af deres Baade at sælge, naar de med dennem ere ude at fiske, under Straf som Taxten tilholder; men om det hænder sig, at et Skib ikke kommer paa sin Havn i rette Tide, eller Varene, som begjærtes, enten ikke vare at bekomme paa Havnen, eller og ikke vare saa gode at Indbyggerne udi bemeldte Distrikt dermed kunde være fornöiede, hvilke begge Dele Interessentskabet dog af yderste Evne skal stræbe at forekomme, da maa Indbyggerne söge de andre næst hosliggende Havners Beseiglere, og af dennem kjöbe deres Nödtörft, og skal Sysselmanden af yderste Magt holde herover, at ingen Handel skeer med Fremmede, og ikke dölge nogen ulovlig Handel med Almuen, under hans Bestillings Fortabelse; skulde han og selv herimod drive nogen ulovlig Handel, da skal han derforuden være undergiven en vilkaarlig Pengestraf efter Sagens Beskaffenhed, hvoraf den halve Deel til Angiveren skal være forfalden, og den anden halve Deel til Societetet. — 18) De Vare, som Islænderne udi Havnens Krambod indleverer, skal være gode og dygtige Kjöbmandsvare, nemlig reen, ukassen, umalt og ufrossen Fisk, som Blodbenene ere vel afskaarne tre Led nedenfor Navlen, reen og klar Tran, gode Mands-Hoser og Vanter: Hoserne een Sjellands Alen lange og deres Viide derefter, Vadmelet 2 islandske Alen bred, og andre Vare i lige Maade gode og dygtige. Hvis Varene anderledes befindes, skal Interessenternes Kjöbmænd ei pligtig være dennem at annamme, og ellers til Handelens Befordring skal Indvaanerne udi Island vorde tilholden at forarbeide deres Uldengods vel, efter det af Kammer-Collegio approberede Maal og Model, og levere de 4 Parter af deres Enkelbaands-Gods udi Hoser, og den 5te Part udi Vanter, alt dygtigt og vel conditioneret, og derfor betales efter Taxten. — 19) Paa

det Societetets Kjöbmænd og Betjentere ei udi Island over deres rette Tid skal opholdes og blive beliggende, sig til Skade og Forsömmelse, da skal Indbyggerne og Almuen paa Landet pligtig være, til Kjöbmændene, hvis de skyldig bliver, udi betimelig Tid at betale, nemlig paa Fiskerhavnerne inden 20. Julii og paa Slagterhavnerne inden 22. Augusti, eller og det allerseneste 8 Dage efter fornævnte Termin. — 20) Naar Societetets Interessentere eller nogen af deres Betjente Nogen udi Island kan have at tiltale, enten for Gjeldssag eller andet, da skal saadant skee efter Landslov og Ret og ikke anderledes, og det uden lang og ubillig Ophold, hvormed Övrigheden udi Landet skal have Indseende, som de agter at svare, om nogen Klagemaal derover paakommer. — 21) Ville Vi allernaadigst haandhæve og forsvare dette privilegerede Societet og dessen Interessenter udi deres Handel, saa at dennem hverken af andre Vores Undersaatter eller Fremmede nogen Indpas skee skal. — 22) Og ihvorvel Vi allernaadigst ville, at alle Havne, ligesom det hidindtil brugeligt været haver, aarligen herefter bör beseigles, og at et vist Distriet, som tilforn, ved hver Havn skal forblive, saa dog, i Henseende til at Indbyggerne mangesteds derved skal være besværgede, at de ikke til den dennem nærmeste og beqvemmeste Havn ere henlagde, hvilket og stor Disput, Uroe, Tids- og Penge-Spilde imellem Indbyggerne og Kjöbmændene skal have foraarsaget, tillades det allernaadigst, ligesom det udi forrige Forpagtnings Aaringer skeet er, at Indbyggerne udi Landet maa vælge sig hvilken Havn de herefter beqvemmeligst vil og kan söge, dog skal samme, efter offentlig gjorte Advarsel, strax tilkjendegives, hvilken Havn de herefter vil holde sig til, saavel til Districternes Fastsættelse som og paa det at Societetets Interessentere derefter med Udredning og Skibs Befragtning sig kunde vide at rette. — 23) Efter Vores höistsalige Herr Faders allernaadigste Resolution af 3. Februarii 1721 bliver Interessentskabet

1742.
13. Juli.

1742.
13. Juli.

forbuden, ei nogen islandsk Uld at udföre til fremmede Steder, förend det Os allerunderdanigst er tilbuden, om Vi samme til Vores Manufacturer kunde behöve. — 24) De fragaaende Forpagtere skal, saasnart skee kan og uden Ophold, levere Societetets Interessentere en rigtig og special Forklaring over deres paa Havnene efterliggende Gods, hvilket de udi Societetet tiltrædende Interessentere skal imodtage, efter den Priis, som samme Vare efter deres sandfærdige Regninger og Böger ere indkjöbte for, og med paagaaende Omkostninger og Fragt haver kostet dem der i Landet, undtagen Kornvarene, hvilke, i Henseende til den Forskjel paa Prisen, hvorfore de ere indkjöbte og nu derpaa her i Staden kan befindes, skal betales efter Prisen som haver været de 3 sidste af de fragaaende Forpagteres og det 1ste af det tiltrædende Societets Forpagtnings-Aar, hvilke 4 Aars Kjöb skal sammenlægges, og derefter, for at see begge Parter, saavel den fragaaende som tiltrædende, nogenledes holden, anslaaes til en 4de Part imod alle 4 Aars Kjöb, hvorefter Societetets Interessentere samme Korn eller Meelvare antager, og skal saaledes være tiltænkt foreskrevne efterliggende Gods at betale udi tvende Terminer, saasom den förste til 1ste Mai, eller förend Skibene afseigler Anno 1743, og den anden Termin eller sidste halve Part, som skal staae til Securité for Varenes Dygtighed, at betales til den 1ste Mai eller förend Skibene afseiler 1744. I lige Maade beholder Societetets Interessentere de paa Havnerne befindende Kjöbmandshuse og Inventarium, efter den derpaa i Island indeværende Aar tagende Vurdering og sættende Priis, hvilke ligeledes til foreskrevne Terminer betales, og for al Betalingen bliver det hele Interessentskab Caution; men skulde de tiltrædende Interessentere ikke finde samme Huse og Inventarium af Værdie efter Taxeringen, og de efterliggende Vare ved Bonité, Tal og Vægt, samt Maal, saa rigtig som de dennem bliver anfört, og de derved finder sig fornærmet, da staaer det dennem frit for, ved

1742.
13 Juli.

Amtmanden, eller den der ved Stedet beskikkede Övrighed, at lade udnævne 8 ærlige, forstandige og uvillige Mænd, hvilke udi Sysselmandens Overværelse skal, saaledes som de med en god Samvittighed vil bekræfte, vurdere Husene og Inventarierne, samt taxere hvad de efterliggende Vare kan være mindre værd, end de ere anförte til, eller forringede udi Boniteten imod lovlig Kjöbmandsvare, og den derpaa satte Priis, som da udi den sidste Termin af Betalingen skal komme til Afslag. Saa skal og de fratrædende Forpagtere indlevere til Societetets Interessentere rigtig Restancerulle over deres udi Havnernes Districter udestaaende Restancer, af hvilke Restancer, saavidt deraf det sidste Aar til visse Folk er betroet, skal betales til 1ste Mai 1743 en tredie Part, og det övrige, som deraf ved Skibenes Ankomst vorder inddrevet, til den 11te December næstefter. Hvad sig de övrige Restancer angaaer, da skal Interessenterne i Societetet gjöre deres Flid, at samme, inden 6 Ugers Forlöb efter Skibenes Ankomst paa Havnen, kan blive betalt, og hvis ikke det skeer, skal Kjöbmanden, som Havnen beseigler, strax give en Liste til Sysselmanden med vedbörlig Beviis derpaa, hvorefter Sysselmanden uden Ophold, efter allernaad. udgangne Forordning af 10de April 1702, samme ved lovlig Adfærd og paa de Skyldiges Bekostning hos de Formuende skal indsöge, og hvis betales, til Kjöbmanden leveres. Men over de Uformuendes Gjeld forhverver han, til en Rigtighed for sig, paa de fragaaende Forpagteres Bekostning, lovlig Thingsvidne, til Beviis at Intet er at faae. Skulde ellers Societetets Kjöbmænd forsömme Restanceme saaledes at inddrive, og ikke dermed lovlig omgaaes at forskaffe Beviis for Misbetalingen, bör de at gjöre fuld Betaling til den 11te Decembr. 1743, og hvis at Sysselmanden skulde findes uvillig herudi, straffes han efter forberörte Forordning. — 25) For den efterstaaende Fisk, eller andre islandske Vare, saavidt for gode Kjöbmandsvare kan antages, nyder de fragaaende Forpagtere af Socie-

1742. 13. Juli.

tetets Interessenter billig Betaling, saaledes som de bedst kunne enes om; men hvis de ikke skulde kunne forenes, bör Societetet före samme efterstaaende Fisk for de fragaaende Forpagtere for samme Fragt som de for Aaret 1743 betinger for sit eget, dog at det ei overgaaer en fjerde Part af et Skibs Ladning. — 26) Og ligesom Interessentskabet nu, efter foregaaende 24de Post, skal fornöie og afbetale de fratrædende Interessentere deres udi Island efterliggende Vare, Huse, Inventarier og Restancer, saa skal og Efterkommerne, om Interessentskabet skulde ophöre, betale til Societetets Interessenter, naar de fratræder Handelen, forbemeldte Huse, Inventarium, efterliggende Gods og Restancer, paa samme Maade som næstforegaaende 24de Post tilholder og forklarer. — 27) Med foreskrevne Conditioner og Vilkaar maa Societetets Interessentere bruge denne Handel udi 10 Aar, at regne fra Nyaar 1743 til Aarsdagen 1753, imod den deraf udlovede Forpagtnings-Afgift 16,100 Rigsd. Croner, samt Vores Falke, uden nogen videre Betaling, aarligen fra Holmens Havn at hidbringe, hvilke sexten Tusinde et Hundrede Rigsdaler Societetet til hver Aars 11te Decembr. udi Vores Zahlkammer promte udi Danske Croner skal erlægge, og det uden nogen Befrielse, enten for Misfangst af Fiskerie, ved den grönlandske Ises Forhindring, eller Vanheld med Qvægets Bortdöd, eller i andre Maader, undtagen om Krig skulde indfalde, at deres Skibe af Fjenden blev borttagen eller ruineret, og sligt noksom bliver beviisligt gjort, da Interessentskabet, som Ulykken i saa Maade træffer, sig Moderation i Forpagtningen efter Sagens Beskaffenhed kan have at forvente. Vi ville og allernaad. have Interessentskabet forsikkret, at dersom Krig skulde paakomme, deres Skibe da med Convoy til og fra Island i rette Tide i May Maaned skal vorde forsjunet, til hvilken Tid de da og skal være færdig, eller betale Omkostningerne, om Convoyen sig længere efter dennem maatte opholde. Overalt skal det

1742. 13. Juli.

hele Societets Interessentere, Een for Alle og Alle for Een, være Os suffisant og skadeslös Caution, saavel for Havnernes Providering, som i forberörte Octroyens 10de Post er meldt, som og for den aarlige Afgift og Forpagtnings-Summa, samt hvis de af Vores Jordebogs-Indkomster i Island have annammet, og efter den 12te Post skyldige ere at svare. Derimod skal Interessentskabet hos den eller de af Societetets Interessentere, som ikke for sig selv kan eller vil svare, udi de Skyldiges Midler og Effecter, saavidt som til denne islandske Handel henhörer, nyde samme Forsikkring og Ret som Vi Selv, efter Vores allernaadigste Forordninger, for Vores Fordringer bör have, saa at Hovedmændene ikke maa pantsætte sine udi Interessentskabs-Handelen havende Effecter og Portioner, værende sig uforhandlede eller tilkjöbte Vare, Inventarium og Handelshusene, eller Restancer i Landet, mens samme at være og forblive uforpantet til Interessentskabets skadeslös Sikkerhed, dog at det strax, til Alles Efterretning, bliver offentlig bekjendtgjort, saadan Pantsætning herefter at være forbuden og ugyldig[1]. Og som Interessenterne udi Societetet Os saaledes baade for Vores aarlige Afgift og Landets forsvarlige Providering haver forsikkret, og sig til Os forpligtet, saa maa Ingen, uden deres Villie og Samtykke, udi Handelen eller Societetet med dennem indlades. Hvad Interessenterne udi Societetet videre kan finde fornöden, til denne Handels Flor og Conservation og det gemene Bedste, allerund. for Os at söge og andrage, ville Vi allernaad., efter dessen billig Beskaffenhed, see befordret og bevilget. Saa tillader Vi og allernaad., at Societetets Interessentere saadan Convention, som de for Handelens Opkomst og deres eget Bedste fornöden eragte, saalænge derudi intet findes stridigt imod Vores Lov og Forordninger og den dennem allernaad. meddelte Octroye, imellem sig indbyrdes

[1]) forandret ved Kgl. Resol. 23. Septbr. 1748.

1742. oprettet, og efter forefaldende Omstændigheder forandrer,
13. Juli. hvilken Forening, naar den af samtlig Interessenterne er samtykket og underskrevet, skal være ligesaa gyldig, og af samme Kraft ansees, som den af Os allernaad. var confirmeret. Thi forbyde Vi Alle og Enhver, være sig Vores egne Indbyggere, eller Fremmede og Udlændske, fornævnte, forhen specificerede, Interessentere i Societetet og hvem de ellers herefter med sig maatte indtage, eller deres Arvinger, som saaledes ere privilegerede, nogen Hinder, Forfang eller Indpas udi denne deres Handel og Trafique i nogen Maade at gjöre, under Vor Hyldest og Naade. Givet paa Hirschholms Slot den 13. Julii Anno 1742[1].

19. Juli. **General-Kirke-Inspections-Collegii Circulaire til Biskopperne i Danmark og Norge, ang: Præsternes Honorar for Confirmation. Khavn 19. Juli 1742.** — Dette Circulaire, som er afgaaet til Danmarks Biskopper under 19. Juli og til Norges Biskopper under 14. s. M., er ikke sendt til Island, men optages her som hörende til Confirmations-Anordningerne. — General-Kirke-Inspections-Collegii Copieb. II, 409; Fogtm. IV. 2, 344.

Os er nyligen tilkommen en Klage uden Haand, ang. at nogle af Præsterne hist og her skal understaae sig paa en höist forargelig Maade at kræve og foreskrive hvad Forældrene skulle give for deres Börns Confirmation. — Som nu saadan formastelig og egen-

---

[1]) Rentek. Skr. 6. April 1743 oversender Copier af denne Octroy til Landfogden og Amtmanden i Island. med Befaling til Sidstnævnte, at «lade den paa indeværende Aars Althing offentlig læse og forkynde, samt Ord efter andet udi Althings-Protocollen indföre, og naar Sligt er bleven efterkommet, en ligelydende Gjenpart deraf, med Laugmandens og Landsthingsskriverens paategnede Attester om Forkyndelsen, os derefter med de i Aar afgaaende Skibe tilbagesende». Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2007, Lit. I, Nr. 62—63.

raadig Omgang aldeles strider imod Hans Kgl. Maj^ts allern. Forordnings Bydende om Confirmationen, dens 12te Articul, saa foraarsages vi sligt D. H. hermed at give tilkjende, tjenstligst bedende, De ville behage alvorligen at advare Deres underhavende Præster om denne Sag, at de nöie tage sig vare, og ialt stricte holde sig efterretlig i allerund. Lydighed denne höistbem^te allern. Forordning, i Besynderlighed at de overlade til enhver Tilhörers egen Godvillighed hvad de kan og vil give[1] i denne Post. Vi forblive &c. General-Kirke-Inspections Collegium 19. Juli 1742.

1742. 19. Juli.

Kongelig Resolution ang. **Udfærdigelsen af den islandske Handels-Octroy.** Hirschholm 28. Juli 1742. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 24, Nr. 72.

28. Juli.

Denne paa Islands Beseigling udi de næstfölgende 10 Aar for de udi Interessentskabet, efter foregaaende Forklaring, indtrædende 20 Personer[2] opsatte nye Octroye, have Vi allern. approberet og allerede underskreven tilbagesendt. Hirschholms Slot den 28de Julii Anno 1742.

Forordning om Commercien for **Danmark og Norge.** Frederiksborg 4. August 1742. — Ikke publiceret i Island. General-Landets-Oecon. og Commerce-Collegii «Forordninger». Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1742, S. 50—68; Schou III, 492—506. — Uddrag.

4 August.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V., at Vi til Commerciens desto bedre Befordring og bestandige Fortgang, samt for god Orden og Skik derved at

---

[1] For. 27. Januar 1847.

[2] af disse 20 Interessenter vare 17 Medlemmer af Hörkræmmerlauget og 3 udenfor samme, «som havde forbundet sig, een for alle og alle for een, at indstaae og svare saavel til den udlovede aarlig Afgift, som Landets forsvarlige Beseiling».

1742. holde, have for godt befunden, efterfölgende Forordning allern. at lade udgaae: — —

4. August.

9) De octroyerede ost- og vestindiske, samt guineiske Compagnier sælger deres Vare paa offentlige Auctioner, eller og udi Qvantiteter ud af Haanden, saaledes, som hidindtil brugeligt været haver. Det islandske Compagnie, saa vel som og de paa Grönland, Færöe og Finmarken farende, iligemaade efter de dennem allern. forundte Octroyer, og saaledes, som hidindtil haver været Brug og Sædvane. — — — Givet paa Vort Slot Frederiksborg den 4. Augusti Anno 1742.

23. August.

Commerce-Traktat mellem **Danmark og Frankrig.** Khavn 23. August 1742. — Original-Aftryk af den danske Text hos Höpffner, 3 Ark i 4to. Qvart-Forr. for 1742, S. 202—225; Fransk og Tydsk hos Höpffner, bag ved Forr. for 1743, 23 Blade i 4to; Fransk og Dansk hos Nic. Möller. Khavn 1781. 69 Sider 8vo. Schou III, 508—520. – **Uddrag.**

— — § 17 .... Saa skal det og være den allerchristeligste Konges Undersaatter tilladt, med deres Skibe at löbe ind udi Norge, og andre Kongens til Danmark underhavende Lande, for at koge Tran af Hval eller andre Fiske, som de paa deres Fangst bekomme, og der at tage fornöden Brændeved og Redskab, naar de til Stædernes Indvaanere betale, hvis de ere vordne eens om. Og at dette desto sikkrere maa efterkommes, lover Kongen til Danmark at anbefale saavel sine Krigs-Officerer som Politie-Betjentere, at drage Omsorg, at de franske Kjöbmænd, som anlande ved Costerne af Norge, eller andre hans underhavende Lande, venligen og höfligen begegnes, og at dennem ubehindret tillades, deres Forretninger paa ovenmeldte Maade at fuldbringe, dog saaledes, at de ei noget til Landets Indbyggeres Fornærmelse gjöre eller foretage, og at de derfor ei söge eller lande andensteds end udi Handels-Havne og saadanne, som

til den Ende Hans Maj^{ts} til Danmark egne Undersaatter ere tilladte, med mindre det skeer for at undgaae Storm og Uveir, og derfra at vinde bemeldte Handels-Havne; dog fra disse Lande undtagen de mest nordlige, som Island, Færöe, Hans Maj^{ts} til Danmark Colonier udi Grönland og Finmarken (hvor det i Almindelighed alle Nationer er forbuden at anlande), med mindre Hans allerchristeligste Majestets Undersaatter ved Storm eller anden öiensynlig Fare vorder tvungne, udi bemeldte Handels-Havne at indlöbe, da dem udi saadan Tilfald al fornöden Hjelp til deres Reises Fortsættelse skal forskaffes. — —

1742. 23. August.

Reskript til Justitsraad Hans Gram, ang. Oversættelse af Arne Magnussons Jordebog m. v. Frederiksborg den 31. August 1742. — Siell. Tegn. LXXII, 877^{b}—878; Nordisk Tidsskr. for Oldkynd. III, 135; Fogtm. IV. 2, 356.

31. August.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Eftersom afg. Assessor Arnas Magnussen, som den 22de Maji Anno 1702 er bleven befalet, tilligemed den paa Vort Land Island da værende Vicelaugmand Vidalin, at forfatte Jordeböger over bem^{te} Island, til denne Forretning Tid efter anden er bleven tillagt og assigneret 4448 Rd., hvorimod han den 19de Martii Anno 1729 er beordret, forskrevne Forretning, som hverken syssel- eller district-viis var sorteret, ei heller i det danske, men islandske Sprog forfattet, udi det danske Sprog at translatere, saasom han under den 28. Julii Anno 1727 havde reverseret sig, disse Jordeböger udi deres rette Orden at sortere, og paa egen Bekostning udi skikkelige Volumina at lade indbinde, men dette, formodentlig formedelst hans dödelige Afgang, ikke er bleven fuldbyrdet. Da, saasom Vi af din til Vores Geheime-Conferenceraad, Geheimeraad i Vores Geheime-Conseil og Ober-Secreterer i Vores Danske Cancellie, Os elskelig

1742. 31. August. Johan Ludvig von Holstein, Ridder pp. den 22. Augusti sidstleden afladte Skrivelse have fornummen, at du, som Executor testamenti efter afg. Assessor Arnas Magnussen, har erbudet dig, at lade Alt, hvis af den islandske Jordebog, der i blandt hans Efterladenskab er bleven fundet, paa Sterboets Bekostning paa Dansk translatere, smukt reenskrive, i skikkelig Bind indbinde og i Vores Rentekammer indlevere. Saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, udi Anledning af dette dit allerund. Tilbud, under denne Dags Dato allern. have ladet rescribere Os elskel. Vores Deputerede for Financerne, at, naar du efterlever ovenanförte dit allerund. Tilbud, hvortil du beretter at vil medgaae i det mindste 5 à 6 Maaneder, inden det Arbeide kan gjöres færdigt, maa denne til Assessor Arnas Magnussens Sterboe havende Prætension være ophævet. Derefter du dig allerund. kanst vide at rette. Befalendes &c. Frederiksborg den 31. Augusti 1742.

31. August. **Reskript til de Deputerede for Financerne, ang. Oversættelse af Arne Magnussons Jordebog m. v Frederiksborg den 31. August 1742. —** Siell. Tegn. LXXII, 878ᵇ–879; jevnf. Fogtm. IV. 2, 356.

Christian den Sjette &c. V. S. G. T. Eftersom afg. Assessor Arnas Magnussen, — — — [som i foregaaende Reskript]. — — — Da, siden Os elskelig Hans Gram &c., der er Executor testamenti efter afg. Assessor Arnas Magnussen, allerund. haver erbudet sig, at lade Alt, hvis af den islandske Jordebog, som iblandt hans Efterladenskaber er bleven fundet, paa Sterboets Bekostning paa Dansk translatere, smukt reenskrive, i skikkelige Bind indbinde og udi Vores Rentekammer indlevere: saa give Vi eder hermed allern. tilkjende, at, naar form[te] Justitsraad Gram, som formener at dette Værk vil medtage i det mindste 5 à 6 Maaneder, inden det kan gjöres færdig, efterlever ovenanförte af ham

allerund. gjorte Tilbud, maa denne til afg. Assessor Magnussens Sterboe havende Prætension være ophævet, hvilket Vi under denne Dags Dato have ladet meerbem[te] Justitsraad Gram til allerund. Efterretning tilkjendegive. Derefter I eder allerund. kunde vide at rette. Befalendes &c. Frederiksborg den 31. Augusti 1742. 1742. 31. August.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, Biskop Jon Arnason til Skalholt og General-Kirke-Visitator L. Harboe, ang. Samlingen af Registre over Testamenter, Stiftelser, Gavebreve m. v. Frederiksborg 28. Septembr. 1742[1]. — 28. Septbr.
Norske Tegn. XXIX, 572[b]—573; Fogtm. IV. 2, 365.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Ved ergangne Reskript, dat. 11. Maji sidstafvigt, have Vi allern. befalet eder, at tilholde samtlige Laugmænd, Provster, Præster, Sysselmænd, Rectores, Hospitals-Forstandere og andre, at skulle til Os indsende udförlige Registere eller Fortegnelse over alle dennem betroede gamle eller nye Testamenter, Stiftelser, Gavebreve eller andet, som i nogen Maade kunde angaae Kirkers, Klosteres, latinske eller danske Skolers, Hospitalers, Enke-Huses, Enke-Kassers, Herreds-Fattige-Kassers aarlige Indkomster af legerede Capitaler, Jordegods, Grund- og Hus-Leier, eller noget andet, af hvad Navn have kunde; desligeste til saadan Vores allern. Villies Efterlevelse i alt som forskrevet er, du, Stiftbefalingsmand Ocksen, at lade Amtmanden paa Vort Land Island meddele rigtig Gjenpart af samme Vores allern. Befaling, m. v. — Da, som Vi allern. agte det for bedre, og, til des vissere og rigtigere Efterretning angaaende hver Stift især at kunde

[1]) Stiftamtmand H. Ocksens Circulaire til alle Sysselmænd i Island, dat. 30. Mai 1743, om Indsendelsen af de befalede Fortegnelser over Donationer o. s. v., er publiceret paa Althinget 1743 og trykt i Althingsb. s. A., Nr. 21.

1742. 28. Septbr. erholde, tjenligere, at alle saadanne Fortegnelser eder först tilstilles, for at I dennem kunde samle udi et Corpus, og derover forfatte en fuldstændig Tabelle: saa er nu hermed Vores allern. Villie og Befaling, at I overalt paa Vort Land Island, hos alle Vedkommende, lader gjöre fornöden Anstalt, at alle i forberörte Maade forlangede Efterretninger til eder vorde indsendte; desligeste I og have at lade Amtmanden paa bem^te Island bekjendtgjöre, at han til eder skulle indlevere de anbefalede Fortegnelser over hvad som efter foreskrevne Vores ergangne Befaling af de derudi benævnte Ting sammesteds kunde forefindes, paa det at alle saadanne indkommende Registere og Fortegnelser, som ovenmeldt er, udi et Corpus kunde vorde inddragne, da I med Hjelp af Stiftskisten kunde tillige oplyse en eller anden Fundatz, som andre ikke kunde have saa fuldkommen Kundskab om, og Os derefter saadan Samling lade tilstille. Dermed &c. Skrevet paa Vort Slot Frederiksborg den 28. Septembris 1742.

26. Oktobr. **Forordning** ang. **Tyverie**, som begaaes ved at afskjære **Man og Rumpe af andres Heste paa Marken** eller andensteds. Christiansborg den **26. Oktobr. 1742**[1]. — Ikke publiceret i Island. Siell. Reg. 58, 618^b—619; Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1742, S. 133—135; Schou III, 528.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V. at eftersom Os allerunderdanigst er foredraget, hvorledes Vore Undersaatter og Almuen paa Landet ofte og idelig beklage sig, at de ikke kan have deres Heste i nogen Sikkerhed paa Græsgang, da onde og tyvagtige Mennesker snige sig til at afskjære dennem Rumpe og Man, for at sælge og benytte sig af Haarene, hvilket Slags Tyverie ville befrygtelig alt for meget tage Overhaand, naar samme

[1]) For. 20. Nov. 1750.

1742.
26. Oktbr.

ikke skulde ansees uden efter Haarenes Værdie, og straffes som ringe Tyveri; men da en Hest, som derved er skjendet og lydet, bliver saaledes anseelig forringet i sin Værd, og ikke uden efter lang Tids Forlöb kan sættes i sin forrige Stand, saa at den som en lydeslös og dygtig Hest enten til Vores Tjeneste eller Andres Brug kan antages og kjöbes, og slig forövende Tyverie bör saa meget desto skarpere straffes og ansees; naar det foröves paa Heste og Creaturer paa Marken, hvor de bör være i fuldkommen Sikkerhed og Frelse; saa, ligesom Loven ved allernaadigste Forordning af 4de Martii 1690 er skjerpet for den, som stjæler paa Marken Hest, Hoppe, Stud eller Koe, at den skal dömmes til Galgen, ville Vi og ligeledes have Loven skjerpet derhen, at hvo som efterdags befindes at have lydet anden Mands Heste eller Creaturer paa Marken eller andensteds, enten ved at skjære Haarene af Man og Rumpe, eller i andre Maader, skal betale Eiermanden, imod hvis Villie det er skeet, Creaturets Værdie, og derforuden for saadan begangen Tyverie dömmes til Kagen, have Tyvs Mærke i sin Pande og til Arbeide, om det er Mands-Person, i Jern udi nærmeste Fæstning, og om det er en Qvindes-Person, i Spindehuset sin Livs Tid[1]. Hvorefter alle og enhver sig allerunderdanigst haver at rette. Thi byde og befale Vi hermed Vores Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Amtmænd, Landsdommere, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle andre Vedkommende, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Segl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til alles Efterretning strax lader læse og forkyude. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores Kongelig Residentsstad Kjöbenhavn den 26. Octobr. 1742.

[1]) For. 27. Apr. 1771 og 20. Febr. 1789.

1742.
14. Decbr.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen og Biskop Jon Arnason til Skalholt, ang. Præstekaldet Einholts Inventarium. Christiansborg den 14. Decembr. 1742. — Norske Tegn. XXIX, 650—651.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Ved indkommen allerund. Memorial, dat. 5. Julii næstafvigt, haver Torlever Björnssen, forhenværende Præst udi Einholts Kald i Skaftefjelds Syssel og Skalholts Stift paa Vort Land Island, klagelig foredraget, at han udi de 10 Aar, han dette Kald har betjent, haver maattet udstaae mange Besværligheder og store Farer, især udi Sommeren Aaret 1741, da en stor Elv udbröd fra Jökkelfjeldet paa et usæd vanligt Sted, som skjulede en stor Deel af Sognet tillige med Præstegaardens hele Grund saaledes med Sand og Gruus, at han til Kirkens Qvæg hverken kunde faae Græs eller Foder, men til dets Ophold maatte kjöbe baade Eng og Græsbeed om Sommeren, saavel som og om Efterhösten skaffe Huus paa langt fraliggende Steder, alt for sine egne Penge, hvorved dog ikke kunde forebygges, at jo endeel af Kirke-Qvæget, formedelst paafulgte meget strænge Vinter, i hvilken hele Præstegaardens Land blev belagt med tyk Iis, indtil April Maaned, bortdöde; efter hvilke Omstændigheder, og. af Frygt for Vandets videre Indbrud paa Kirken og Præstegaarden selv, han haver funden sig nödtvungen at flytte fra Kaldet og at overlevere til Provsten baade Kirke og Præstegaard med begges tilhörende Inventario, samt saavel det levende som det döde af Creature, anholdende nu derhos allerund., at Vi allern. ville befrie ham fra at svare til det i næstafvigte Vinter bortdöde Einholts Kirkes Qvæg, og som han ikke har kundet i dette Foraar udlevere til Provsten, nemlig 2 Kjör og 27 Malkefaar, 4 Beder tre Aar gamle. — Da, som du Biskop Arnesön udi din herpaa givne allerunderd. Erklæring eragter, at Einholts Kald ved slig Afgang ei forringes, men at der desto snarere skulle findes de, som sig

samme Kald igjen skulle antage, naar det mistede noget af dets levende Inventario, saasom der efterdags ingenlunde ved Stedet kunde fores saa meget Qvæg, og at det vilde blive vanskelig at faae den dertil, som kunde paatage sig at svare til alt Kirkens tilhörende Qvæg, og det ellers af Os elskelig Joachim Lafrentz, Vores Justitsraad og Amtmand paa bemeldte Island, er allerund. indberettet, at han udi Torlever Björnssens Sted har til bemeldte Einholt Kald allerede meddeelt en fattig Studioso, navnlig Jon Torderssen, sin Collats: saa give Vi eder nu herved tilkjende, at Vi efter slig Beskaffenhed af kongelig Mildhed allern. have bevilget, at meerbemeldte Torlever Björnssen maa være befriet for at svare til anförte Qvæg og Creature, som Einholt Kirke haver været tilhörende, og udi næstafvigte Vinter for ham skal være bortdöd. Derefter I eder allerunderd. have at rette, og Vedkommende sligt at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg den 14. Decembr. 1742.

1742. 14. Decbr.

Forordning ang. adskilligt til Kammerrets-Ordningens desto nöiere Efterlevelse, m. v. Christiansborg 31. Decembr. 1742[1]. — Ikke publiceret i Island. Rentek. DanskeExped. Prot. 45, 281—289; Qvart-Forr. for 1742, S. 194—200; Schou III, 530—534.

31. Decbr.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V., at ligesom Vi med allernaad. Velbehag ansee de Betjentere, der i rette Tid aflægger fuldkommen Rigtighed for det, som dem er anbetroet, saa have Vi derimod megen Mishag over andre, som understaae sig derudi at være forsömmelig, dem selv til Vanlykke, Vore Oppebörseler til Skade og Vort Rentekammer til Ophold udi Regnskabs-Sagernes aarlige Tilendebringelse; hvorfore Vi allern. have funden for godt, derom at gjöre fölgende Anordning, som, tillige med den forhen allern. udgivne

[1]) For. 17. Februar 1774 og 30. Januar 1793.

1742. 31. Decbr Kammerrets-Ordning, stricte bör efterleves, nemlig: 1) At den Betjent, som ikke efterdags til den allerede anbefalede eller ved Vores egen allern. Resolution dilaterede Tid indsender sine Regnskaber og Extracter, skal, uden nogen Pardon, betale den i Kammerrets-Ordningen dicterede Mulkt, Halvparten til Vores Cassa, og den övrige halve Part: det halve til Sognets Fattige og Resten til Kammerets Fattigbösse; han skal og paa samme Maade mulkteres for den Tid, Antegnelserne eller de engang for alle udgivne extraherede Posters Besvaring med sine behörige Documenter bliver tilbage længere end Kammeret ved dessen Udfærdigelse hannem efter Mangels-Posternes Beskaffenhed maatte have foresat, eller han kan bevise dertil uomgjængelig at have haft fornöden, men ifald han et halvt Aar over Tiden med nogen af bemeldte Sager udebliver, skal han derforuden, ligesom naar Vores Oppebörseler af hannem vare angrebne, fra Tjenesten removeres[1]. — 2) At alle Regnskabs-Betjentere, til desto mere Vished om deres Beholdningers rette Anförsel, skulle ei alene udi deres indgivende Extracter kortelig forklare, hvad Ordre de have for hver Post, men endog alle (Cassererne ved Zahlkammeret her udi Staden og den norske Cassa udi Christiania alene undtagen) for Udgifterne tage Vedkommendes Qvitteringer in duplo, og ved hver Qvartal Extract, siden de Andre derefter kommer med Regnskabet, lade Secunda-Qvitteringerne fölge, for alle i samme Qvartal forefaldne saavel assignerede som uapproberede Udgifter, saa og specificere Restancen, og naar Aaret er til Ende, ikke holde den da af Amtmanden attesterede Restantz-Specification tilbage efter Regnskabet, men den ved General-Extracten, eller strax efter, indsende; thi det, hvorfor slige Beviser maatte mangle, bliver udi Rentekammeret Beholdningen tillagt, og derpaa Assignationer (hvorefter nöie iagttages Forordningen

[1]) For. 30. Januar 1793 § 27.

af 20. Julii 1729) udfærdiget. — 3) Skulde det derefter beviisligen opdages, at ikke saa mange Restancer virkelig udestod, som attesteret var, da skal den, som Attesten havde meddeelt, ikke mindre end Regnskabs-Betjenten, for det Differerende være Os ansvarlig, og for sin Forseelse vilkaarligen straffes. — 4) Ifald det hænder sig, at en Betjent lader nogen Restantz blive forældet, maa Vores Cassa formedelst hans Forseelse, naar han bliver insuffisant, dog udi Udlæg hos de Skyldige ikke tabe den Prioritet eller Præference, som Vores Intrader ellers af sig selv tilkommer; hvorimod Betjenten eller Arvinger, naar hans Effecter findes tilstrækkelige, selv bör betale Restancen, imod Regres til de Skyldige, som for en particulair Gjeld, og da, til en Straf efter Loven, ikke at have nogen saadan Præference, paa det at Restancernes betydelige Inddrivelse vedbörlig af Betjenten kan vorde iagttaget. — 5) Da det sikkerste for Vores Cassa, naar en Betjent ikke kan aflægge Rigtighed, bestaaer udi suffisant Caution, saa ville Vi allern., at samme efterdags af Enhver, som ikke derfor allerede maatte være befriet, skal for en Fjerdepart af hans aarlige Oppebörseler vedbörlig præsteres, og af den, som saa meget betroes, at en Fjerdepart ville falde ham altfor höit, bör dog stilles saadan Caution, som Kammeret da eragter, at han nok i det ringeste, ligesaa vel som de, der mindre ere anbetroed, kunde tilveiebringe. Vil nogen Betjent efterdags selv deponere Penge, eller anbyde upantsatte Eiendomme isteden for Caution, maa saadant vel antages, dog ikke uden han beviser sig deraf virkelig at være Eiere, eller og, ifald Pengene ham til Caution vare laante, sig da edelig reverserer, det Vores Cassa, til at give Valuta derfor, ikke udi nogen Maade er eller skal vorde angrebet. — 6) Paa det og Vedkommende skal have desto mindre Frygt for at cavere, og ikke forud, imedens Hovedmanden söges, skulde svare bemeldte Hovedmands Gjeld, ifald hans egne Midler siden blev tilstrækkelig,

1742. 31. Decbr.

1742. 31. Decbr. bör Cautionistens Effecter, naar de tillige med Betjentens for det förste ere sequestrerede, og der er taget Sikkerhed for deres Tilstedeblivelse, ikke auctioneres, förend alle den Andens Effecter ere gjorde udi Penge, og paa hans Debet afskreven. — 7) I Henseende at faae Sandhed desto bedre opdaget ved den Eed, Kammerrets-Ordningen befaler de Skyldige, angaaende fordölgede Midler at aflægge, skal det, som en eller anden i saa Maade paa sig selv maatte bekjende eller vidne, ikke geraade dem til nogen Straf, naar alene Midlerne derved til Afdrag paa Fordringen ere opdagede; men ifald Nogen ikke ville aflægge bemeldte anbefalede Eed, at de i Alt havde forklaret, hvad de sig derom kunde erindre, skal de först efter Loven betale deres Faldsmaals-Böder, og, om de endda findes modtvillige, böde efter yderste Formue, nemlig een Tredicdeel af hvad de selv, foruden Jordegods, hvilket Loven i slige Tilfælde fritager, ere eiende, naar den eller deres Andeel Midler, hvormed de sidder i Fællesskab, först er Boet fradraget. Og paa det at 8) De Sagvoldere, som lidet eller intet til disse eller andre Os for en heel eller mindre Deel tilfaldne Böder ere eiende, og fölgelig ikke agter saadan Mulkt, dog ikke saa aldeles ustraffet skulle bortgaae, saa skal de, ifölge af Loven Pag. 158. Art. 11 (1—24—11) efter deres, saa vel som Sagens Beskaffenhed tildömmes og henbringes at vorde straffet paa Kroppen, Mandfolkene i nærmeste Fæstning og Qvindfolkene udi Spindehuset[1]. — 9) Til desto bedre at faae udfört de angaaende Vores Interesse forefaldende Processer, have Vi ved den Vores Kammer-Advocat givne Instruction, og àparte derom ergangne allern. Resolution, accorderet, at alle paalöbende Omkostninger hannem hos Contraparterne, naar de taber, skal tildömmes, og at han desuden, ligesom General-Fiscalen, maa nyde en Fjerdepart af alle ved

[1]) For. 6. Dec. 1743.

deres Paatale indbringende arbitraire og extraordinaire Strafböder, som ikke udi Loven eller Forordninger til noget vist ere fastsatte, eller af Boeslodder, Arvefalds Rettigheder og deslige Regaler, som af sig selv tilfalder Vores Casse, er bestaaende. — 10) Som Vores allern. Omhue for en god Orden og Rigtighed med alle Oppebörseler og Regnskabssager endog hensigter til Vore kjære og troe Betjenteres bestandige Conservation, saa gjöre vi Os allern. forsikkret, at de og efterdags, uden mindste Forsömmelse, til deres og deres Cautionisters eget Bedste, holder deres Beholdninger og Regnskaber i behörig Stand, samt de derom allern. gjorde Anordninger, efter deres Eed og Pligt, allerund. efterlever, og sig selv for den ellers deraf flydende Ulempe tager vare. Til hvilken Ende Vi og, for derudi at see dem befordret, herved ville have alle Vedkommende, hvor deres Regnskaber, Regninger eller Beviser til nogen Attestation, Approbation, Revision eller Decision henhörer, allern. anbefalet, at de under vilkaarlig Straf dennem, uden nogen Ophold, redeligen skulle expedere, og ifald de nogen af omrörte Betjenteres Sager over et halvt Aar uexpederet skulde lade henligge, da derfor, paa samme Maade som Regnskabs-Betjenterne, naar de saa længe dermed udebliver, deres Bestillinger at have forbrudt[1], og bör Sorenskriverne i Norge, for saavidt de have med Fogdernes Sager, at forrette, om de derudi forsee sig, ere modtvillige, eller gjöre Ophold, herefter, ligesom Byefogderne, staae under Vores Rentekammers Departement, og, efter Sagens Beskaffenhed, der mulcteres eller dömmes fra Embedet[2]. — 11) Derimod haver enhver Regnskabs-Betjent at indrette og documentere sine Sager saaledes, at Antegnelserne engang for alle kan decideres, og han ikke selv skal give Leilighed til Ophold eller extraherede Poster, hvilke

1742. 31. Decbr.

[1]) For. 30. Jan. 1793 § 30 og 33.
[2]) For. 17. Febr. 1774.

1742. 31. Decbr. efterdags herved skal være forbuden mere end eengang for hvert Regnskab at udfærdige, allerhelst da det, som udi Erklæringen maatte fattes Beviis, bör decideres til saadan Ansvar eller Mulkt, at det derved kan have sit Endskab, og at det ene Aars Regnskab inden det næst paafölgende Aars Udgang kan vorde allern. quiteret; thi, ifald det som skulde tilsvares ikke kunde vides saa længe det forlangte Bevis fattes, og samme Bevis, hverken ved Antegnelsernes eller förste Gang extraherede Poster er fremkommen, saa besörger Kammeret selv, uden da oftere at give extraherede Poster, det manglende Bevis paa vedkommende Sted tilveiebragt, da Regnskabsföreren tillige med det deraf udkommende Ansvar end og, efter Sagens Beskaffenhed, en arbitrair Mulkt bör erlægge, ifald det havde staaet i hans Magt saadant Bevis betids at anskaffe[1]. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. haver at rette. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residencestad Kjöbenhavn den 31. Decembr. Anno 1742.

1743. 18. Januar. **Reskript til Professor Peter Horrebow, ang. Terminen for Paaskefestens Holdelse. Christiansborg 18. Januar 1743.**[2] — Siell. Tegn. LXXIII, 27; Fogtm. IV. 2, 406.

Christian den Sjette &c. V. N. T. Af din under 5. Januarii næstafvigt indkommen allerunderd. Memorial have Vi fornummen, at udi tilstundende Aar Anno 1744 bliver den Differentze udi Paaskefestens Holdelse imellem Stylum Gregorianum og Protestantium Germaniæ, at Paasken efter den af Protestanterne antagne Regning indfalder 29. Martii, som efter den Gregorianske Stiil maa holdes næstfölgende 5. Aprilis, udi hvilken Anledning, og siden den iblandt Protestanterne udi Tydskland i saa Maade brugelige Stiil udi Vore Riger ikke er bleven indfört, men Paaskefestens Holdelse hidtil haver

[1]) For. 30. Jan. 1793 § 33.

[2]) Reskr. 24. Mai 1743.

1743. 18. Januar.

beroet ved Stilum Gregorianum, du allerunderd. haver indstilt, hvad enten Methodus Gregoriana fremdeles, og ligesom det er skeet udi Aarene 1700, item 1724, da Paaskefestens Udregning ligeledes haver discreperet, skulle fölges, eller om Vi udi dette Tilfælde maatte allern. finde for godt, at træde til Protestantes Germaniæ, da det först maatte vides fra Rigsforsamlingen til Regensborg, hvad Slutning herudinden maatte vorde tagen; thi give Vi dig til allern. Svar herpaa tilkjende, at Paaske-Höitid skal altid udi Vore Riger og Lande celebreres efter den Gregorianske Stiil, ligesom det forhen og udi Aaret 1724 er skeet. Hvorefter du dig allerunderd. kan vide at rette. Befalendes &c. Christiansborg den 18. Januarii 1743.

24. Januar

Kongelig Resolution ang. **Kjöb af fremmed Svovel** til Kongsberg Sölvværk. Khavn 24. Januar 1743. — I Forestilling 5. Januar melder Rentek. at Ober-Bergamtet i Norge havde, i Anledning af at Jomfru Holtzmann ikke, som sædvanlig, havde kundet levere det til Sölvværket behövende Svovel, accorderet med en Kjöbmand Prebs om 8 à 10,000 Pd. fremmed Svovel, og at Drammens Toldvæsen havde ladet 15 Fade-Svovel passere mod Tolds Erlæggelse. I Anledning af denne Sag havde Justitsraad og Cancellieforvalter Sechman erklæret, at han allerede for mange Aar siden havde overdraget sin Andeel i Svovelfabriken til afg. Gjetmester Holtzman, og de nuværende Eiere, Jomfru Holtzman og Gotfried Rieman forklarede, «at formedelst det Skib som udi Aaret 1741 var destineret at gaae til Island, for at afhente en Qvantité raa Svovel, blev overliggende udi Norge, og först udi afvigte Aar 1742 til Island er ankommen, har de ikke været istand, den udfordrende Leverance til Sölvværket at kunne præstere, men da samme Skib nu hver Dag er ventende, og de ved dets Ankomst strax vil begynde at raffinere; saa forsikkrer de, at Svovel-Fabriquen er udi saa god Stand, at de herefter ei alene kan fournere Kongsberg Sölvværk med det behövende Svovel, men endog hvad videre deraf til E. Maj^ts Tjeneste udi begge Riger behöves». Paa Grund heraf ind-

1743. stilles den skete Indførsel af fremmed Svovel til Approbation. — Rentek. Norske Rel. og Resol. Prot. 25, Nr. 4.

24. Januar. Vi approbere allern., at den til Kongsberg Sölvværks Fornödenhed udi næstafvigte Aar fra Amsterdam ankomne 15 Fade Svovel ere ved Drammens Toldsted imod Toldens Betaling indpasserede, men for den fölgende Tid maa ingenlunde noget Svovel fra fremmede Steder indföres, saa længe Fabriquen her udi Staden er istand samme at kunne fournere. Christiansborg Slot udi Kjöbenhavn den 24. Januarii Anno 1743.

4. Marts. **Fundats og Gavebrev** paa Gaarden **Berufjörðr** som **Beneficium.** Skalholt 4. Marts 1743. — *See under 15. April 1748 jevnf. 16. Febr. 1748.*

6. April. **Rentekammer-Skrivelse** til Interessenterne i den islandske Handel, ang. **fri Fragt for det holumske Bogtrykkerie** m.v. Khavn 6. April 1743. — Rentek. Isl. og Færö. Copiebog 2007, Litr. I, Nr. 51.

Sysselmanden over Skagefjords Syssel udi Island, Schule Magnusen, som til det vacante Hole Bispedömmes Indkomster at oppebære er constitueret, haver ved Skrivelse af 10. Oktober 1742 til bemeldte Bogtrykkeries Fortsættelse og Domkirkens Reparation forlanget endeel Trykpapir, m. v., som af hosfölgende derover forfattet Specification kan fornemmes; thi ville de forommeldte requirerte Sorter lade indkjöbe, og med de i Aar til Landet afgaaende Skibe overföre. Vi forblive &c.[1] Rentekammeret den 6. April 1743.

6. April. **Kongelig Resolution** ang. **Tilförsel af Klædevarer til Island.** Christiansborg 6. April 1743. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 25, Nr. 27 A & B.

Vi finde allern. efter begge Kammerets herudi ind-

[1]) S. D. Communication til Sysselmand Skuli Magnusson (sst. Nr. 52), med Tilföiende, at det «falder af sig selv, at Transporten er for Compagniets og ikke Bispestolens Risico.»

1743.
6. April.

lagde Forestillinger, at det ikke andet kan være end det islandske Compagnie jo bör formenes at forskrive de til Landet behövende Uldenvare andensteds fra, saa længe det efter Octroyen her kan fabriqueres, hvorfore Kammeret haver at tilholde Compagniet, bemeldte Vare, efter de nu vedtagne Pröver, aarlig strax efter Skibenes Hjemkomst at bestille, enten paa Magazinet eller hos hvilke Fabriqueurer de finde tjenligst dertil at antage, allerhelst siden de dog selv endeel Uld dertil fra Island hidförer, og de vel, naar Fabriqueurerne dermed komme i Gang, faaer Varene for bedre Kjöb end de nu i Begyndelsen derfor begjert haver. Men hvad Prisen for dette Aar angaaer, da, paa det at Magazinet ikke for meget skulde tabe, og Compagniet heller ikke have Aarsage derover at klage, accordere Vi allern., at bem^{te} Compagnie (imod at de betaler Varene denne Gang efter de Kammeret fra General-Land-Oeconomie og Commerce Collegio tilmeldte og i Beregningen Litr. G. anförte Priser) maa for dette Aar og uden Consequence for Eftertiden, istedenfor de ansögte 3000 Rd. ikkun godtgjöres Halvparten af den Forskjel, der er imellem samme Priser og imellem de udenlandske, som de ved en af samtlig Directeurerne underskreven Eed dog först bör bekræfte, förend denne Godtgjörelse, der omtrent bliver 1500 Rd., maa nyde. I det övrige approbere Vi allern. Kammerets til det forrige Compagnie givne Resolution, at samme Compagnie ikke understaaer sig under höieste Straf Landet nu oftere at beseigle, men lader deres Vare dette Aar ved det nye Compagnie, ifölge af Octroyen, for den derudi ansatte Betaling hjemföre. Christiansborg den 6. April 1743.

Anordning om de latinske Skoler paa Island. 3. Mai.
Christiansborg 3. Mai 1743[1]. — Norske Reg. 34,

[1]) Reglem. 10. Juni 1746.

1743. 3. Mai.

149—176; P. Pètursson Hist. Eccl. Isl. S. 5—28; Fogtm. IV. 2, 436—470.

Anordning, hvorledes Vi Christian den Sjette &c. allern. ville at herefter skal forholdes med de latinske Skoler paa Vort Land Island: 1) Paa Vort Land Island skal der fremdeles, som hidindtil fra Reformationstiden af, være tvende latinske Skoler, een i hvert Stift ved hver Domkirke, nemlig den ene paa Skalholt, for de trende Landfjerdinger: Öster-, Sönder- og Vester-Dele, og den anden paa Hole i Hjaltedal for Nordfjerding, hvilke Skoler skal agtes som et Seminarium Ecclesiæ der paa Landet, hvor stedse skal underholdes saadanne Docentes og Discentes, at derfra altid kan haves saa duelige Personer, at dennem geistlige Embeder kan betroes og samme efter den islandske Kirkes Fornödenhed, og ligesom Omstændighederne det udfordrer, til den christelige evangeliske Religions Övelse og desto bedre Handhævelse der i Landet, næst Guds Bistand vel og tilbörligen kunde forsynes. — 2) Over disse tvende Skoler skal Vores Stiftbefalingsmand over Island, tilligemed Vores Biskopper over Skalholt og Hole Stifter, som de der i Landet af Os beskikkede fornemste Övrighedspersoner, have, saavidt Institutionen og Disciplinen angaaer, Direction, hvorved dog Provsten i det Herred, hvor hver Skole holdes, og Sognepræsten ved hver Kirke, skal have Tilsyn og nöie Indseende, at dermed gaaer vel og ordentlig til. Men hvad Skolernes Oeconomie angaaer, da skal Biskoppen og Laugmanden hver i sit Stift og Laugdömme, saavel som Vores Landfoged, have Opsyn med Lærernes saavel som Disciplenes Kost, Lön og den Bekostning, som dertil behöves. De skal aarligen fordre, igjennemsee og paategne de Regnskaber, som denne Vores allern. Anordning udfordrer, og, naar Regnskaberne af dennem ere reviderede, skal de samme med de gjorde Annotatis og Mangelsposter indsende til Vores Stiftbefalingsmands nærmere Revision og Approbation, hvorefter hver Skoles Oeconomus sig haver at

rette. Og skal hver Skoles Oeconomus til en bestemt Tid om Aaret, som i Landet beqvemmest eragtes, være pligtig, for bemeldte af Os beskikkede Övrighedspersoner at gjöre fuldkommen Rede og Rigtighed for Alt, hvis han i saa Maader haver under Hænder. — 3) Lærerne ved hver af de latinske Skoler paa Island skal være en Rector og en Conrector eller Collega. Rector skal antages og beskikkes af Stiftets Biskop alene, dog skal Rector være pligtig derpaa allerund. at anholde om Vores allern. Confirmation, hvilken Vi fra Vores danske Cancellie ville lade udfærdige for det, som anordnet er for Sognepræsters Kaldsbreve til de middelmaadige Kald paa Island at skal betales. Conrector eller Collega antages af Biskoppen og Rectore tillige, uden videre Confirmation; dog maa hverken Rector eller Conrector admitteres til Skole-Embede at forrette eller tiltræde, forinden de have fremlagt gode Beviser om deres ustraffelige Forhold i Liv og Levnet, dernæst ere examinerede og have aflagt Pröve paa deres Duelighed til Embedet, og endelig aflagt Rectors-Eed, og skal Rector derforuden altid være Attestatus, og paa Vores Universitet her i Kjöbenhavn have udstaaet Examen theologicum. — 4) Til Lærere skal ved forefaldende Vacance udvælges de, som af studerede Personer paa Landet ere de beqvemmeste, ei alene i Henseende til Lærdom, men derhos og besidde Naturens Gaver til at kunne lære og undervise, i en skikkelig og anstændig Opförsel i Sæder og Omgang, der har sin Oprindelse af og grunder sig paa en sand Gudsfrygt og Ustraffelighed i Lærdom og Levnet. — 5) Rectores i de latinske Skoler skal det ikke være formeent at gifte sig, eller at være gifte, imedens de forestaae saadant Embede, hvorfore, naar En agtede at begive sig i den Stand, skal baade Superintendenten og Oeconomus være ham behjælpelig til at faae en Bopæl for sig og Hustrue, saa nær ved Skolen som muligt være kan; dog skal disse gifte Skoletjenere ikke have Ret til, at besvære

1743. 3 Mai.

Bispestolen med deres Familie, saasom deres Hustrues og Families Forblivende paa Bispestolen beroer alene paa Superintendentens og Oeconomi Godvillighed og Föielighed imod dem, hvilken Vi dog allern. haabe dem hellere i Nödsfald betees, end at Skole-Embedet derover skulde blive forsömt, eller Skolen skilt ved en brav Mand, naar hans Omstændigheder ikke tillade ham at være ugift. 6) Skulde der befindes saadan Mangel paa duelige Skolebetjentere, at en Præstemand, der har et Kald, maa forlanges dertil, for sin bekjendte Dueligheds Skyld, da maa han ikke vægre sig ved, i saadan Fald at vise sig föielig, men han bör, paa Superintendentens Forlangende, paatage sig det vacante Lære-Embede i Skolen at forrette, og det i det mindste for saa lang Tid, indtil en anden dygtig Lærer kan haves og anskaffes, da hans Menighed imidlertid ved Nabopræstes eller Huus-Capellans Tjeneste, efter Biskoppens Foranstaltning, skal forsynes; men antager han det vacante Lære-Embede i Skolen aldeles, da skal hannem tilstaaes Gang og Sæde næst efter Provsterne, eller Forhaabning til bedre Promotion efter beviste Pröve om sin Duelighed. — 7) Rector og Collega skal, som det retsindige Læreres Pligt er, baade inden og uden Skolen, baade hemmelig og aabenbare, i al deres Opförsel, Vandel og Foretagende, foregaae den studerende Ungdom, saavelsom alle og enhver, saaledes, at Ungdommen af dem kunde tage gode Exempler og deres Liv og Lærdom kan være til Opbyggelse og uden Forargelse, saa at de ikke med deres Lærdom, Liv og Levnet, deres Embede vanære, men före deres Underhavende paa den sande Christendoms Vei, og sig derpaa grundende anstændig Levnet og Opförsel. Domkirkens Præst skal, som Skolens Sjelesörger, baade selv ved sin Nærværelse i Skolen, saa og ved private Forespörgsel hos Lærere og de Lærende, erkyndige sig om hvers Forhold, og om noget herimod begaaes, eller Nogens Forseelse befindes, da efter forefundne Beskaffenhed i

1743. 3. Mai.

al Sagtmodighed, dog alvorligen, erindre enhver om sin Pligt, og paa det at dette tilforladeligen kunde skee, saa skal Stiftbefalingsmanden og Superintendenten drage Omsorg for, at saadanne Personer til Præster for Domkirkernes Menigheder beskikkes, som ere af den Alder og saa vel bekjendte for Lærdom, Retsindighed og anden Duelighed, at der af dennem kan ventes, at de saa vel i dette, som andre deres Embede vedkommende Ting, iagttage deres Pligt, hvorfore der og stedse skal sees paa, at Rector Scholæ, Pastor Cathedralis og Conrector Scholæ, alle ere af den Dygtighed, og der imellem dennem er saadan en Lighed, at een af de tvende sidste altid, naar Fornödenhed det udkræver, kan og er i Stand til at forvalte Rectoris Vices i Skolen, og skal Domkirkens Præst, naar han dertil har Tid og Leilighed, være berettiget til i Skolen at overvære hvad som der gjöres og foretages, at holde Catechisation med Disciplene i Kirken eller Skolen, og at give dennem Anvisning til theologisk Övelse, særdeles dennem af den överste Classe, som snart fra Skolen skal dimitteres. De Lærende skal herudinden for hannem og hans Undervisning bære og have samme Respect og Ærbödighed, som for deres sædvanlige Lærere, ligesom og hannem, naar han paa forskrevne Maade ugentlig anvender nogle Timer til Disciplenes Nytte, forundes, og af Oeconomo aarlig 10 Rigsdaler, som en Kjendelse for saadan hans Flid og Möie, skal betales. — 8) Begge Lærere i de Latinske Skoler skal overalt före et ædrueligt, indgetoget, ærbart, gudfrygtigt og opbyggeligt Levnet, uden vidtlöftig Selskab at söge med Nogen, i hvem det end er; de skal indbyrdes leve samdrægtig og enig, flittig conferere med hverandre om Disciplenes Profectibus, og hvorledes de forefaldende Forhindringer i Skolevæsenet paa gjörligste Maade kan forebygges. Rector skal elske og veilede sin Collegam; Conrector bör ære og fölge Rectors velgrundede Consilia. Findes hos en af dem nogen Slags Bröst, som kunde give

1743. 3. Mai.

Anstöd hos Andre og især hos Disciplene, da bör den ene derom paaminde den anden i al Kjærlighed, men ikke forkleine ham hos andre, langt mindre hos nogen af Disciplene. De skulle skye al Grovhed og Ureenlighed i alt deres Væsen, at de ikke skulle ansees for Pedantere i Sæder, Gebærder, Klæder eller andet, som falder Folk i Öinene, og derimod beflitte sig saa vel paa udvortes som indvortes Reenhed og Skikkelighed, og vise sig at være et godt Exempel for Alle, især for deres Underhavende og dem selv indbyrdes. Saa skal og samme Lærere hermed strængeligen være forbudet, at drive nogen Handel med Brændeviin, Tobak og andre tilhandlede Kjöbmandsvare, det være sig paa Bispegaarden eller andensteds at lade forhandle. Derimod skal de flittig correspondere med skikkelige Folk om deres Disciples Opförsel, medens de ere fra Skolen, for at faae god Underretning om dem, og desto bedre at kunne holde dem i Ave baade uden og inden Skolen. Ligeledes have de og, naar det kan være gjörligt, at correspondere med lærde Folk i Vort Rige Danmark over lærde Sager, som henhöre til deres Forum, og derved at söge at gjöre sig mere og mere habile i deres Embedes Forretninger, saafremt de vil vente sig nogen videre allern. Befordring i Fremtiden; ligesom der og ved deres gjörende allerund. Ansögning, om de ellers vil vente, at derpaa skal vorde reflecteret, altid bör fölge en udförlig Erklæring og Attester om deres Nidkjærhed som Skolebetjentere, og Duelighed til det Embede de allerund. anholde om. — 9) En Rector Scholæ i Island skal ikke være forbunden til at tage Magister-Graden, men om han den forlanger, skal det være ham tilladt til Decanum Facultatis philosophicæ ved Vores Universitet her i Kjöbenhavn at indsende nogle Specimina, hvoraf hans Duelighed til denne Grad kan kjendes, hvorefter, naar han dertil findes dygtig, hans Navn skal optegnes blandt deres, som ved förste Promotion til Magistri blive creerede, og skal han, for samme Grad

at nyde, ei betale mere end den, som mindst giver. — 10) Rector, saavel som hans Collega eller Conrector, skal af Alle agtes og æres, som hæderlige og vellærde Mænd, saalænge de ikke ere overbeviiste sig anderledes at have beteet, end saadanne Mænd vel sömmer, og skal Rector desforuden i alle Samqvemme agtes af lige Værdighed med Domkirkens Præst, og for hannem saavelsom andre Præster, naar han er ældre i Embedet, have Gang og Sæde. — 11) Skulde nogen af Skolebetjenterne findes enten udygtig, eller efter foregaaende Paamindelse efter Loven forsömmelig eller forargelig uden eller inden Skolen, da skal Superintendenten have Magt, uden Persons Anseelse at removere ham, og söge et andet dueligere Subjectum i hans Sted. — 12) Rector Scholæ skal, foruden beqvem Værelse, Seng, Lys, Tvæt og Spise, nyde 60 Rd. aarlig Lön i rede Penge, hver Rigsdaler til 48 Fiske beregnet, hvad enten han faaer samme Lön i Speciedaler, Croner eller Andet, eftersom han behöver, og Oeconomus kan bedst med ham derom forenes. Men med Jordegods, Landöre og Qvæg at tage i hans Salarium skal han ikke besværges videre, end han selv vil, besynderlig saa længe han ikke er gift, og har nogen vis Bopæl, hvor han kan bedre holde og bruge Qvæg, end som naar han var ledig Person. Conrector skal foruden ligesaa beqvem Værelse, Seng, Lys, Tvæt og Spise, have i det ringeste 30 Rd. Specie til aarlig Lön, som hannem skal betales, og beregnes paa samme Maade, som om Rectoris Lön er meldt. — 13) Saalænge Skolens Tjenere ere udi deres Function og ikke suspenderede, endskjöndt der er Ferier i Skolen, skal de nyde deres Kost og anden tillagt skikkelig Underholdning. Opholde de sig udenfor Bispegaarden, endskjöndt det maatte være paa nogen Tid med Biskoppens Tilladelse, da gives dennem ingen Kostpenge af Oeconomo, med mindre de ere reiste i Skolens Ærende, og dennem ved samme Reise foraarsages nogen anseelig Bekostning; men reise de

1743. 3. Mai.

1743. 3. Mai.

i eget Ærende og ei indfinde sig inden den dennem af Biskoppen forelagte Tid, skal de, uden saa er, at de bevise lovlig Forfald, betale en vilkaarlig Pengestraf til Skolen, efter Biskoppens Sigelse, og uden hvis givne Tilladelse de ikke nogensinde maa reise fra Skolen. — 14)[1] Fri Skole skal gives dem alene, som ere saa fattige, at de ikke kan betale derfor, men derhos af kjendelig Nemme og Sindsböielighed, at der kan være godt Haab strax i Begyndelsen, at de baade kan og vil lære noget godt under den offentlige Institution, til deres og Andres Velfærd i sin Tid, og skal det være Vore Superintendenter tilligemed Docentibus i Skolerne allern. anbefalet, at holde herudinden en upartisk Delectum Ingeniorum, i Henseende til Nemme og Fromhed, saa at der ingen bliver indtagen i Flæng af Vild eller Venskab, ikke heller bliver udelukt fra denne Velgjerning af Had og Fjendskab, dog at Fattigdom alene ikke bliver en Aarsag at Nogen nyder fri Skole, naar de andre forberörte Requisita ei ere derhos. — 15) I den Skole for Skalholts Stift skal af saadanne Disciple være 24 i Tallet, og i den for Hole Stift 16 i Tallet, og det saavel af Almuens som Præsternes Börn, hvilke der skal nyde fri Underholdning og fri Underviisning, men skulde det befindes, at en Discipel ikke var ganske fattig, men dog ei kunde formaae at betale for sin hele Skolegang, da ville Vi allern., at saadan En skal være forundt Halvdelen af Vores kongelige Beneficio, men den anden halve Deel for Kost, som kan fastsættes ved Accord efter Aarenes Beskaffenhed, skal han betale til Oeconomum, som for saadan Opbörsel skal være pligtig at aflægge aarlig Regnskab, ligesom og Halvdelen af Klæder, Papir med videre, af Disciplen selv besörges. Paa saadan Maade er der Tvende at sætte paa een Kost, saa at naar 20 Disciple i Skalholts Skole have aldeles fri Underholdning, da

[1]) Reskr. 25. April 1749.

1743. 3. Mai.

otte kan betale Halvdelen af deres Kost, men ellers beholde den halve Underholdning fri; og naar 12 Disciple i Hole Skole have alting frit, da 8 kan betale Halvdelen af deres Skolegangs Omkostning. — 16) Det skal ikke være Lærerne tilladt at fordre noget Honorarium, eller à parte Didactrum, af dem, der paa Vores kongelige Beneficium ere indskrevne, eller betale Halvdelen for deres Underholdning, ei heller skal det være tilladt Rector at tage noget af dem for Testimonium Dimissionis, men vil en Dimitteret have et andet Testimonium til Universitetet, kan han vel betænke sin Rector med noget derfor, efter sin Leilighed. — 17) Af saadanne Disciple, som ere bemidlede, og fölgelig bör betale deres Kost efter Accord, som i den 15. Art. er meldt, saavelsom og forskaffe sig selv Klæder, Papir med videre, skal i hver Skole ikke over 8 indtages[1], paa det de ei skulle blive Lærerne og de Lærende til Byrde, Forhindring eller Præjudice i nogen Maade, og Vores kongelig Beneficium ingenlunde saadanne tilstedes. Til den Lærere, i hvis Lectie deslige bemidlede Disciple befinde sig, skal enhver saadan bemidlet Discipel, som et aarligt Honorarium for hans Arbeide og Umage, betale 4 Rdl. i Croner, over hvilken Summa Læreren ei maa fordre. Ellers skal ingen Persons Anseelse være iblandt Disciplene for Læreren, men enhver skal tracteres, rangeres og dimitteres efter den anbefalede Orden. Saa skal og de, der betale deres Skolegang, aldeles have lige Tractement i Spisning og al anden Opvartning med de övrige Disciple, til samme Tid og paa samme Sted, saa længe de ikke derfra ved Sygdom maatte forhindres. — 18) Alle Disciple i hver Skole skal antages til Skolen af det Stift, hvor Skolen holdes, og ikke af det andet Stift, saa længe ingen Bröst findes hos Lærerne; men skulde det hænde sig, at en Plads blev ledig i enten af Skolerne, og Ingen

[1]) Reskr. 25. April 1749.

1743. meldede sig dertil af samme Stift, saa skal det allern.
3. Mai. være tilladt, at En af et andet Stift nyder Plads i Friskolen, eller mod Betaling; dog skal Ingen antages derfra, uden paa lovlig Maade, og efter foregaaende Pröve, samt foreviste gode Attester, men ingenlunde maa Nogen, om han end havde Testimonia Vitæ fra en anden Skole, antages, naar han derfra er fordreven, casseret, eller den selv haver forlöbet. Bliver Nogen til Skolegang i en af Skolerne antagen, endskjöndt han ikke er fra det Stift, hvor samme Skole henhörer, da skal han der sammesteds holde sin Skolegang ud, med mindre han bliver kjendt udygtig og til anden Profession henviist. Der maa og skal aldeles ingen i de latinske Skoler til Lære antages, med mindre han kan færdig læse og nogenledes skrive; ei heller maa Nogen der antages, som först efterat han er 15 Aar gammel haver begyndt at lære Latin, med mindre han befindes at have et besynderlig færdigt Nemme og viser sig derhos baade from og lærvillig. — 19) Alle Disciple, som enten selv, eller ved andre, saasom ved Forældre, Formyndere og de, der tage sig dennem an, söge udi bem^te tvende latinske Skoler at nyde Information og Kost paa Vores kongel. Beneficium, skal, hvad heller de forlange den fri, eller med nogen Kjendelse derfor, eller med fuld Betaling, alle uden Forskjel, förend de melde sig an, til Skolegang at blive antagne, være forsynede med upartiske og oprigtige Vidnesbyrd fra alle dem, hos hvilke de, udenfor deres Forældres eller Formynderes Huse, have haft nogen private Information, helst om deslige private Informatores have været Præster, eller saadanne Folk, der ere af den Anseelse, at deres Attest kan tages i nogen Consideration. Er det saa, at de, som begjære i de latinske Skoler at maa antages, ei have haft privat Underviisning uden hos dem, som paa deres Vegne derom gjöre Ansögning, da skal de, som sig i saa Maade et Barn antage, i det mindste for Superintendenten og Rector frem-

lægge Sognepræstens Attest om Barnets Lydighed, Nemme og Lærvillighed; men dersom en Sognepræst derom gjör Ansögning for sin Sön eller Paarörende, da skal han derom i lige Maade fremlægge Attest fra Herredsprovsten eller anden nærmeste Præst, som derom haver bedste Kundskab, og skal det, uden saadant Skudsmaal, være aldeles forbudet, at indtage Nogen i de latinske Skoler, for der at nyde det allerringeste til deres Forfremmelse. I samme Skudsmaal skal der og meldes, om Disciplen haver været til Confirmation og Guds Bord, helst naar Attesten gives af Sognepræsten, hvilken det og alene tilkommer at give Attest om Confirmation og Communionens Brug. — 20) Naar en Discipel bliver indtagen i Skolen, skal han indskrives i en vis Bog, som til den Ende skal indrettes af Rectore og forvares ved Skolen, da Rector antegner hans Navn, Alder, Forældre og dem, som have været ham behjelpelige til at komme ind i Skolen, saavel som og hvis Attester han har haft med sig. — 21) Paa det at Rector udi sit til en fra Skolen gaaende Discipel givende Dimiss-Testimonio kan give nöiagtig Skudsmaal om den dimitterede Persons Forhold og Opförsel i sin Skolegang, baade for den Tid hannem Rectors-Embede haver været betroet, saavel som i hans Formands Tid, saa skal af den, som haver været Lærere i Skolen, naar han træder fra Embedet, gives enhver hans underhavende Discipel et Testimonium om hans Opförsel, Flid og Nemme, hvilket Testimonium Successor i Embedet, ved sin Tiltrædelse, af forrige Lærere skal kræve, og enhver Discipel til egen Forvaring levere, at Disciplen derefter kan legitimere sig fremdeles til Skolen at være berettiget, og hannem, ved hans Dimission fra Skolen, for hans ganske Skolegangstid af Rectore kan gives et sandfærdigt og saadan et Testimonium, som han kan have fortjent. — 22) Skolens Alumni skulle alle være samlede i Skolen

1743.
3. Mai.

til den rette Tid, nemlig Mikkels-Dags Aften; Dagen derefter skal Skolens Agenda tage deres Begyndelse ved Bön og Paakaldelse til Gud om Lykke og Velsignelse til det hele forestaaende Værk, hvorhos Superintendenten eller nogen af Lærerne skal holde en latinsk Tale til Opbyggelse, i Alles Paahör, som der skal være tilstede, saavel som Andres, som til denne solenne Act kan være indbudne, hvor og Domkirkens Præst sig skal indfinde, saavel som Provsten i det Herred, hvor Bispegaarden ligger, om han ellers er saa nær derved, at han uden synderlig Möie og Bekostning kan være tilstede. Siden begyndes Skolens Exercitia strax. Er da Nogen af Forsömmelse bleven borte, da skal han derfor med Straf, og især de Formuende med Pengestraf til Skolens Cassa ansees; haver den Udeblivende haft Forfald, da skal samme gjöres beviislig, forinden han, uden vilkaarlig Straf, som Superintendenten dicterer, i Skolen igjen antages. — 23) Det skal ganske og aldeles være forbuden, at de, som til Skolegang ere antagne, og sig der förste Gang indfinde, give det Allerringeste under Navn af Addition eller Honorarium til Disciple, som för dennem have været i Skolen. Tager nogen af Skolens Lemmer paa nogen Maade Penge eller Penges Værdie af saadan en fremmed Discipel, det maa være hvor det end være vil, truer eller lokker ham til at give Noget, for at samtlige Disciple skal have Noget at holde dem lystige og yppige med for dem selv, da skal han betale dobbelt saa meget til Skolens Cassa, som af den nylig til Skolen indkomne Discipel oppebaaret er, og saafremt han det ei kan betale, da skal han forvises Skolen; men den Fremmede, der godvillig har givet saadanne Penge, eller ladet sig dertil forlede, skal angive det for sin Rector, at derom kan gjöres Undersögning; gjör han det ei i Tide, og det bliver siden aabenbaret, da skal han straffes derfor efter Sagens Beskaffenhed, og advares enhver til Skolen antagen Discipel, saasnart han did er kommen, at han sig ei

herimod forseer. — 24) Skolens Disciple skal holde sig fra alt det, som ondt, ugudeligt og forargeligt er, og ved Guds Bistand, efter det, som dennem i Skolerne læres, flye og skye alt det, som dertil kunde give Anledning. De bör stedse i Ord og Gjerninger, Idræt og Omgjængelse for alle Folk og paa alle Steder give saadanne Kjendetegn fra sig om deres egen Tiltagelse i alle christelige Dyder, at det kan skjönnes og haabes, at de i Tiden vil blive værdige Redskaber til, derudi ved Levnet og Lærdom at kunne ligeledes befordre og forfremme andre. Mod deres foresatte Skoleövrighed og Lærere skal de betee al den Respect, Ærbödighed, Lydighed, Kjærlighed og Taalmodighed, som mod deres kjödelige Forældre, og hverken med Ord eller Gjerninger foretage dem Noget, som strider imod denne Pligt og Fortrolighed. De, som herimod handle, bör med Skolens Forviisning og derforuden efter Omstændighederne med anden haard Straf som Ulydige og Rebeller ansees, og i saa Fald ikke regnes iblandt værdige Skole-Lemmer og Membra Seminarii Ecclesiastici, men for viste Gjenstridighed og Uregjerlighed være den verdslige Övrigheds Dom og Foranstaltning til Strafs Lidelse underkastede. — 25) Skeer det, at Forældre eller de, som ere i Forældres Sted, tilskynde og formane Disciplene til, at sætte det til Side, som Rector og hans Collega haver foreskrevet og befalet Börnene at holde sig efterretlig, og Börnene gjör der tvertimod, da skal saadan ulydig Discipel udsættes af Skolen til Forældrene, som skal erstatte Os, hvis Barnet haver kostet at holde i Skolen, den Tid det har været der, om det enten aldeles eller for Halvdelen haver været indskrevet paa Vores Skole-Beneficium; men haver Barnet betalt for sin Kost og Information, da skal Superintendenten tilkjende samme en Mulkt efter Sagens Beskaffenhed. Saadan en Discipel skal ikke heller indtages i en anden latinsk Skole, med mindre Forældrene kan skjönnes at have mere Föie og Ret paa sin Side end Rector, som

1743.
3. Mai.

1743. 3. Mai.

vel skal tage sig vare herudinden, og grunde sine Befalinger paa Billighed og Ret, saa at han, om Nogen vilde före den Sag videre ud paa Disciplenes Vegne, ikke selv maatte komme til at lide for ilde grundede Raad. Ikke heller skal nogen Lærere tvinges til at have den Discipel i Skolen, som beteer sig uregjerlig og opsætsig mod ham, endskjöndt det ikke skeer med Forældrenes Villie. — 26) Som Skolen holdes til den Ende, at Disciplene skal anvende al muelig Flid at lære noget Godt, Gud til Ære, Os og Fædrenelandet til Nytte, saa bör de forskaanes for al Arbeide eller Reiser, den Stund de skal være samlede i Skolen, dog skal dennem ikke være forbudet, at lade sig bruge i Nödsfald til nogen ærlig og reenlig Gjerning en halv Times Tid eller derover, naar Rector det vil tilstede. Men det skal aldeles være forbudet, at en Discipel skal, saa længe Skolens Læretimer varer, gaae hen og skrive Noget for en anden verdslig eller geistlig Mand, i hvem han endogsaa er, om det ei kan gjöres i en Par Timers Tid, med mindre det er for ham selv og hans fattige Medbroder i Skolen, og Noget, som angaaer fælles Studeringer; dog skal hermed ikke være forbuden, at en Discipel maa tale med Nogen, som forlanger det, eller imellemstunder, ligesom hans Omstændigheder udkræver det, gaae til den paa Gaarden, som han kan nyde noget Godt af, eller har Noget i Forvaring hos, naar det ikkuns skeer uden deres Mistanke, som have Opsigt med Skolen, og de ikke gaaer til Andre end til ærlige Folk i et lovligt Ærende, og Disciplen ikke bliver borte, ham selv til Hinder og andre af hans Orden til ondt Exempel. — 27) Lærerne samtlig skal bære Omsorg for, at hverken Andre gjöre Disciplene eller den ene Discipel gjör den anden nogen Overlast, Skade, Fortræd eller Afbræk i nogen Maade; ikke heller skal Disciplene tilstedes at handle med Noget for Penge, som Vare, Klæder, Böger eller andet. Saa skal og Enhver beholde og selv bruge det han har faaet af

1743. 3. Mai.

hans Forældre, og bragt hjemme fra, og ingenlunde forhandle og fortuske det, som er hans eget, hvorfore enhver Discipel skal vise sin Lærere, hvad han eier af Klæder og Andet, naar han kommer til Skolen, da derover skal gjöres en Fortegnelse, hvorefter samme Sager skal eftersees, naar Disciplene tager bort og Sommerferierne begynde, da det, som er bleven bortsolgt eller bortvexlet, skal indkaldes igjen, og hver tage det med sig, som han havde enten af Vor kongelig Naade, eller han fra Forældrenes eller Formyndernes Haand eier; men vil en Discipel, der haver Noget at miste, godvillig give den Fattigere Noget, da maa den, som det tilbydes, tage derimod; vil og den Ene give den Anden Noget af oprigtig Kjærlighed, da kan saadant tillades, dog at Lærerne derom ere vidende og paa Forældrenes Vegne give deres Samtykke dertil. — 28) Skolernes Lærere, og især Rector, bör være berettiget til at undersöge iblandt sine Disciple, naar han finder det for godt, hvis Sager de have med at fare, og ifald han finder noget skadeligt eller forbudet hos dem, og især letfærdige og forargelige Böger, Skrifter og Papirer, da sig samme at bemægtige, og dermed efter Ret, Billighed og Forstand at omgaaes; bliver ellers Noget borte fra en Discipel, da skal derom inquireres af Rectore med al Omhyggelighed iblandt hans Underhavende. — 29) Disciplenes Obligationer, Forskrivelser og Forpligtelser i Penge-Sager skulle, uden Rectoris Videnskab og Samtykke intet gjelde, med mindre Forældre eller rette Formyndere ville selv være fornöiede dermed, efter at de ere bleven dem ret vitterlig gjorde, og de ved deres Paategning have vedtaget derfor til Vedkommende at være ansvarlig. Saa maa ei heller nogen Discipel selv og paa egen Haand indlade sig i Proces, men holde sig til Rector og Forældrene, ifald han mener sig fornærmet. — 30) Skulde Nogen af de latinske Skolers Disciple hjemme i Forældrenes Huse saa grovelig have forseet sig, at det ei kan eragtes at være nok, at de

1743. 3. Mai.

derfor revses med Forældrenes Haand, da skal de være Skolens Disciplin undergivne, saafremt de ellers af egen Forstands og Lydigheds Drift sig dertil vil beqvemme, men de maae ikke imod deres Villie med Magt dertil trækkes eller tvinges, og skal slige Disciple med et aabet Brev forvises Skolen, hvorudi skal gjöres bekjendt, hvorfor og hvorledes de ere komne derfra. Men lader en Discipel sig befinde i en Misgjerning, som enten maa afbedes ved Kirkens offentlige Disciplin eller bödes for til Thinge, da skal han ikke mere være en Skolelem, uden han faaer Restitution af Os selv; dog kan han forlange Testimonium Vitæ af sine Lærere, hvilke og skal give ham det saaledes, som han det kan have fortjent, hvorhos da skal meldes den Forseelse, som han er funden udi, og hvorved han har foraarsaget, at han ikke længere maa ansees som en Skolelem. — 31) Befindes en Discipel i grove Forseelser, saasom: a) Ulydighed og Ladhed, som ikke staaer til at rette; b) Guds Ords Foragt og uchristelig Tale imod Gud, Os, den af Os beskikkede Övrighed og sine Jevnchristne; c) Slagsmaal og Uforligelighed, efter at de eengang ere advarede og eengang straffede; d) Hengivenhed til Drukkenskab og vedvarende Uteerlighed; e) Horeri og Lösagtighed; f) Lögn og Bagtale samt Skandskrifter og Breve, hvorved Nogens gode Navn og Rygte kunde lide; g) Tyveri og formastelig Skjödeslöshed med at omgaaes de Ting, som letteligen kunde forvolde stor Skade, og andre grove Laster, som ikke maa eller bör gaae hen uden at blive offentlig afstraffet, da skal han udstödes af Skolen, og være pligtig at erstatte til Skolen det tilbage, som hans Skolegang haver kostet. Er Disciplen, som Sligt bliver overbeviist, over sine 18 Aar, da skal han uden Testimonio af Skolen bortjages, og derforuden, ifölge denne Anordnings 24de Articul, efter Sagens Beskaffenhed, være den verdslige Övrigheds Dom til videre Strafs Lidelse underkastet. — 32) Anfalder en Skole-Discipel Nogen med Hug eller Slag i

Mörke, eller paa sin Leie, brækker Döre op, for at udförme en Mand med Pryglen, Pidsken, eller gjör anden Overlast i nogen Maade, hvad heller det er imod hans Meddisciple, eller Andre paa Bispegaarden værende, eller Fremmede og Reisende, endskjöndt han kan mene sig at være opirret dertil ved nogen Uret, som hannem kunde være skeet, da skal han have forbrudt Skolen, og staae siden under Tiltale for den verdslige Övrighed. Finder nogen af Bispens eller Oeconomi Folk en eller anden Discipel udi slige Ugudeligheder, da skal han være pligtig det strax for Superintendenten eller Rector at angive, hvis han ikke selv, naar det bliver aabenbaret, vil være haard Straf underkastet. — 33) Forseelser og Seenfærdighed i Studeringer skal Lærerne langt heller söge at faae med Raad, Ord, Formaninger og bevægelige Forestillinger, end med Hug og Slag rettede, med mindre en Discipel i sin Ladhed fremturer, besynderlig om han endda ikke er atten Aar gammel, hvorhos dog alle Slag i Hovedet og med Ferler skal aldeles være forbudet; ligesom og Dumhed i Forstanden, som kommer af Mangel paa Naturens Gaver, aldeles ikke maa eller skal straffes med Hug; men er der intet med saadan En at udrette ved Lærernes Flid og Gaver i at lære fra sig, da skal den Discipel sendes bort fra Skolen, efter at det er saaledes bleven forsögt med hans Studeringer, og han ingen mærkelig Fremgang haver gjort i trende Aar, at regne fra den Tid, han först kom ind iblandt Disciplenes Tal, blandt hvilke ikke Nogen lettelig maa findes, der ikke kan absolvere sine Skole-Studia paa 7 Aars Tid, eller inden hans Alders 23de Aar, hvorefter saadan en Unem, der bör gribe til noget Lettere, for dermed i sin Tid at tjene Publico, af Rectore skal gives Testimonium om hans Forhold i hans Skoletid, og derudi meldes, at han hverken haver forlöbet Skolen, eller er kommen derfra for nogen hans Udyds Skyld. — 34) Skeer der noget Strafværdigt, saa at Ingen veed, hvem egentlig af Skolen

1743. 3. Mai.

1743. 3. Mai. derudi haver Skyld; men der kunde haves rimelig Formodning eller og Beviislighed, især ved hele Skoleforsamlingens egen Tilstaaelse, eller Stiltiende, da skal Rector bruge den Forstand, at faae de groveste i Gjerningen og dem, der har været Hovedmænd derfor, udsögte, og, enten dennem alene, eller alle, som derudi have haft Deel, afstraffe. — 35) Forlader Nogen Skolen modvillig, fordi han kjedes ved Skolegangstiden og tragter ei efter at opnaae det Maal, som Skoledisciple i deres Studeringer er foresat, da skal han være betænkt paa, at gjöre Skolens Oeconomo Fyldest for hvis hans Skolegang haver kostet, baade med Underholdning og Underviisning, og skulle Övrigheden i det Syssel, hvor saadan Person haver, eller siden kommer til Midler, forskaffe Os hans Penge igjen af samme Midler, hvorudi Ingen skal kunne dispensere uden Vi selv, saasom det er Vores Naade og Bekostning, som bliver forspildt og misbrugt af saadanne uregjerlige unge Mennesker, som dog skulle opdrages ved dette Beneficium til at være Anförere og Veivisere i sin Tid for Andre, til timelig og evig Lyksalighed; men Superintendenten skulle give Attest efter Skolebögerne, hvor længe saadan En har gaaet i Skole, at Betalingen derefter kan indkræves. — 36) Den hidindtil ved de latinske Skoler paa Vort Land Island indförte Skik, at Superintendenten og Rector, naar nogen Discipel er bleven befunden paa en grov Maade, ved Tyveri, Leiermaal eller andet deslige at have forseet sig, og derved forbrudt Skolens Beneficia, have paalagt saadan en Discipel at udstaae nogle Slag af Riis paa Kroppen, som hannem af Rectore, Collega og een eller flere Disciple af hver Classe skulle gives, samt at vedblive Skolen eet Aar længere, end han ellers skulde, hvorved han, efter at have udstaaet den Straf, er bleven restitueret til sin forrige Ret til Skolegang og Beneficia at nyde, hvilken Skik er indfört under Navn af Skole-Ret, skal efterdags være aldeles afskaffet, saa

ingeu maa understaae sig at restituere nogen Skoleperson til geistlig Orden, Stand og Frihed igjen, men den, som vil restitueres, skal söge det ved allerund. Memorial til Os selv, og lade hans Attester og Beviis, at han siden, efter at saadan hans Forseelse er begaaet og bleven aabenbar, haver forbedret sig, fölge dermed, da han kan vente at blive restitueret imod saadan Mulkts Erlæggelse, som Vi allern. finde for godt at dictere. — 37) De boglige Övelser, Studeringer og Lærdom, til hvis Fremme og Befordring de latinske Skoler paa Vort Land Island ere stiftede, skal for Lærerne og de Lærende være fölgende: a) Notitia linguæ utriusque, Latinæ et Græcæ, hvilke begge Sprog skal saaledes traderes Ungdommen i begge latinske Skoler i Island, at de kunde betjene sig af de udi det latinske Sprog skrevne Böger til Fornödenhed, saa at de skal kunne forstaae og oversætte ordinair Latin i historiske, moralske og andre theologiske Böger, saa og skrive og tale det *sine vitiis*, og skal Disciplene i Rectoris og de överste i Conrectoris Lectie betimelig tilholdes og anföres til Övelse i at tale Latin. Novum Testamentum Græcum skal de kunne analysere förend de erholde Dimission, til hvilken Ende dennem med Flid skal traderes de Præcepta, som til den Ende blive befalede at indföres og bruges i Skolerne. b) I Theologien skal der traderes det Compendium, som til den Ende bliver introduceret i alle andre Skoler i Danmark og Norge, saavel in Theologia Thetica som Catechetica og Morali, hvorhos ikke alene skal agtes derpaa, at en Discipel ex Memoria kunde recitere verbotenus noget deraf, men det skal ved Udtydning erfares, om Disciplene haver fattet Meningen deraf. Hertil skal og henföres Studium biblicum, som det fornemste og mest fornödne, hvilken Övelse hver Morgen og Aften skal holdes, saa at Rector hver Gang i alle Disciples Paahör kortelig igjennemgaaer eet Capitel, gjör derover en fyndig Forklaring og Anviisning til Analogiam, Usum og Praxin Fidei & Pie-

1743. 3. Mai.

1743. 3. Mai. tatis, hvorpaa nu een, nu anden Discipel kunde adspörges, hvad han deraf havde fattet, og hvorledes det kunde föres til Nytte. Derhos skal Disciplene og tilholdes, at de skrive det Nödvendigste af det som bliver lært, hvilket udi Skoleferier flittig af dem bör repeteres. Superintendentens Pligt skal fornemmelig være, at have Indseende med Lærernes Methode i denne Institution, saavel som og overalt med det, som Ungdommen baade publice og privatim læres i de latinske Skoler. Næst Bibelen og Theologien ad Formam Systematis, kan Joh. Arndii sande Christendom læses og tracteres hver Aften i disse Skoler, paa Islandsk, Dansk eller Latin, eftersom Exemplarier deraf kan haves, med de nödvendige Erindringer imod alle Præjudicia og falske Opinioner om Bogen og dens Indhold; c) af philosophiske Videnskaber skal dennem læres saa meget, at de ikke ere aldeles uvidende i Logica, Morali og Philosophiæ naturalis Principiis communissimis, og at de ei uden nogenledes Kundskab derom komme ud fra Skolen; dog overlades det til Lærerens Skjönsomhed, hvorvidt han kan bringe det i saadanne Discipliner med Enhver, eftersom han fornemmer, at Enhver det at fatte er beqvem. Det samme skal og være sagt om Rudimentis linguæ Hebreæ, poëtiske Exercitier i det latinske Sprog, udi Oratorien, med Brevskriven, Ordine et Stylo concinno i Modersmaal, eller andet, som behöves og lader sig bedst gjöre. Til hvilken Ende Lærerne skulle være vel grundede i deres eget Sprog, saa at de kan anföre Disciplene til at skrive deres eget Maal uden Beblandelse af andre Sprog, eller gemene Ord og Talemaader, men i en reen, tydelig og forstaaelig Stiil, som let falder i dens Begreb, som den hörer og læser, uden mörke eller opskruede Talemaader eller anden unyttig Prydelse. Saa skal og Lærerne beflitte sig paa, at de selv vel forstaae det danske Sprog, og til den Ende flittig læse de i samme Sprog skrevne gode rene theologiske og historiske Böger, saa at de kan give Disci-

plene god Anviisning, hvorledes de udi Talen og Skriven, hvor de det behöve, i det danske Sprog efter dets Egenskab bedst og rettest kunne forklare sig og give deres Mening tilkjende. — Til den Ende skal Disciplene undertiden gives Themata udi det danske Sprog, for samme paa Latin at oversætte, undertiden Themata udi det latinske Sprog, for samme paa Dansk at oversætte, ligeledes latinske Themata paa Islandsk og islandske paa Latin igjen at oversætte, hvilket alt Rector især bör vide og forstaae, for Enhver, som sig herudi skal öve, at kunne rette og forbedre. — d) af Mathematiquen skal i det ringeste læres Noget i Regnekonsten, i det mindste de 4 Species i hele og brudne Tal, og i Vocal-Musiquen saa meget, at de kan öve og forfremme sig selv der udi ved forefaldende Leilighed. — e) hvad som af Lærerne dicteres til Oversættelse og Stiil at componere, skal indeholde en nyttig Materie og derpaa med Flid studeres, men ikke tages af en latinsk Auctor, som Disciplene kan komme til udskrive, dem selv til Skade. Medens Disciplene componere maa Lærerne ei uden höinödvendig Ærende gaae ud af Skolen, paa det at ved deres Nærværelse al Uorden maa forebygges. I det mindste skal altid een af Lærerne være tilstede. Hvad iövrigt hver Tid og Timer om Dagen i Skolen af Foranförte skal læres og tracteres, samt hvorudi enhver Lærer skal undervise efter sin Classes Maal og Capacitet især, Sligt haver Superintendenten at overlægge med Lærerne. Overalt skal Disciplene læres en ret Pronunciation i al Læsning og Tale, baade i Henseende til Bogstaver, Stavelser og Qvantiteten, som Prosodien med sig förer, paa det at en Discipel ikke i denne Post, som hidindtil erfares at være skeet, skulde gjöre sig latterlig. — 38) De Böger og Materier, som bruges og anvendes i alle Skoleforretninger, skal være de samme Præcepta, som allerede ere eller herefter blive anordnede i andre Skoler i Vore Riger Danmark og Norge. — 39) Disciplene skal og gives en nogenledes god Forsmag af Hi-

1743.
3. Mai.

1743. 3. Mai.

storia Universali og Patriæ, hvorved ikke alene forstaaes den Islandske og Norske, men og den Danske Historie, tillige med et ret Begreb af Politiquen og Jure publico universali, hvor Jura Majestatis blive afhandlede. — 40) Saasnart de Skole-Præcepta, som udi de andre Skoler udi Danmark og Norge skal være almindelige, til Island blive oversendte, maa ingen andre eller flere Præcepta der i de latinske Skoler bruges, og haver Superintendenten at besörge, at disse Præcepta til sin Tid med andre nyttige Skoleböger blive af Oeconomo forskrevne og til de fattigste Disciple for slet Intet, til dem, som have Formue at kjöbe dem, for det samme, som de have kostet, uden Prisens Forhöielse, uddeelte, dog at de, som betale halv Skolebekostning, ikkun betale den halve Deel af Bögernes Værdie. Bögerne skal være planerede, at der kan skrives Islandsk eller andre Ord og Talemaader hos, og skal Lærerne ikke plages og forhindres fra Studeringerne med at skrive Lectie- og Phrase-Böger, som dog siden kunde findes at være urigtige. Forbemeldte Præcepta skal ligeledes af alle dennem, som have Andre under privat Information, bruges, og saavel derefter, som udi forskrevne Videnskaber deres Underviisning indrettes. — 41) Saadanne trykte Böger kan Disciplene selv lade igjennemskyde med rene Blade, for at skrive Versioner og Forklaringer derpaa, som dennem skal dicteres, at de kunde komme overeens; og skal det Papiir, som Skolen efter gammel Skik er forundt og dertil bruges, da Skolens Oeconomus skal være betænkt paa, at give saa meget Papiir til Skolen, som behöves, paa det Skolen ikke for Mangel deraf skal lide nogen Ophold i sine Agendis. — 42) Det gjöres ikke fornöden, at Disciplene just skal lære Alting og hvert Ord udenad, som en Skole- eller Lectie-Bog indeholder, men det er nok at de lære det deraf, som er Grunden, hvoraf det övrige forstaaes, da det övrige kan bruges som en Commentarius og Forklaring over det, som udenad maa

1743. 3. Mai.

læres. — 43) Alle Böger som gives Disciplene til Skolebrug under Hænder, skal holdes rene og ubeskadigede, og intet unödvendigt, letfærdigt eller unyttigt derudi skrives, tegnes eller lægges. Skulle Rector eller Collega komme over, at sligt er skeet, da skal den, som det haver gjort, derfor alvorligen og med Eftertryk straffes. En Discipel maa ei sælge sine Lectie- og Skoleböger, som hannem ere givne for Intet paa Skolens Bekostning, til nogen Anden, men beholde dem selv til videre, at öve sig udi det, som han af samme er bleven underviist om. — 44) Med Bön og Lovsang i Domkirken og Skolen skal samme Orden og Skik gjelde efterdags som hidindtil, dog saa, at Disciplene af den överste Classe efter deres Sæde skal læse et Capitel af Bibelen, og derhos synge, efter Sædvane, hver sin Uge. Lærerne skal altid derhos være tilstede, og hverken blive nogensinde aldeles derfra, eller forsömme at komme der i Tide uden lovlig Forfald. Der skal og ingen Morgen eller Aften gaa forbi, uden Bön i Skolen, saalænge Disciplene ere samlede, som skulle begynde og slutte deres Arbeide og Studeringer med Bön, som bör skee med sand og alvorlig Andagt og Eftertanke, dog alletider paa Islandsk, og ikke paa Latin; men Bönnens Form skal være den samme, og skal der tillige bedes for Os og Vort kongelige Huus, Kirken og Politien, samt fælles Fred og Bedste, hvortil udvælges de fyndigste Psalmer at synge. Bönnen kan altid sluttes med Fadervor, og Velsignelsen, som skal læses af hver Discipel efter enhvers Orden og Sæde, midt paa Skolegulvet, imellem begge Classer, saa at hver haver sin Dag at læse Bönnen i Skolen. — 45) De som have den bedste Stemme af Disciplene og have lært noget i Musiquen, skal forestaae Sangen i den offentlige Gudstjeneste naar og saa ofte den forrettes, ligeledes og ved Börnedaab, Bryllupsfærd og Liigbegjængelse, under Domkirkepræstens samt Rectoris Opsyn og Direction. Med Kirkens Ornamenter og andre Ting, saavel som de

1743. 3. Mai.

almindelige Böger, som bruges i Lovsang og Gudstjeneste, skal ingen Diseipel have at bestille, Lysene alene undtagen, som der maa brænde om Vinter-Aftener. Det övrige Kirken angaaende skal forrettes og iagttages af en anden Person, som dertil af Kirkeværgen beskikkes. — 46) Hvad Skolebetjenteres og Skolebörns ved begge Domkirker i Island nödvendige Værelser og Underholdningsmaade, med Föde, Klæder, Ljus, Reenlighed og Varme, med videre, samt Oeconomum angaaer, da skal derom nærmere med Vedkommende confereres, og Os siden allerund. refereres til videre allern. Foranstaltning; men imidlertid skal med alt dette saaledes forholdes, som baade i Henseende til Lærerne og Diseiplene bedst og forsvarligt eragtes, saa at al Aarsag til Klage bliver forebygget, og Vores ved denne Anordning havende allern. Villie og Hensigt kan sættes i Værk og efterkommes. Til alt dette at bekoste skal, ligesom fra Reformationens Tid og hver Skoles Stiftelse hidindtil skeet er, indtil herom gjörende nærmere allern. Foranstaltning og special Anordning, Bispestolernes Indkomster, Formue, samt Afgiften af deres Eiendomme, forsaavidt behöves, anvendes og bruges. — 47) Skolens ordinaire Spisetimer skal herefter være de samme som hidindtil, nemlig paa de hellige Dage om Eftermiddagen efter Prædiken, men paa de andre Dage efter Lovsange i Kirken Morgen og Aften. Alle Diseiple af Skolen skal tage deres Föde paa eet Sted, og deres Lærere nyde den samme Kost som de, og spise tilligemed dem, for at have Opsigt med deres Underhavende, og med det samme tage Anledning til at lære dem Skikkelighed over Borde, före nyttige og fornuftige Samtaler, om hvis der maatte læses, eller fortælles af nyttige Materier, og nogen Værdie, nu paa Islandsk, nu paa Latin og Dansk, og kan til den Ende et Compendium Historiæ ecclesiasticæ aut universalis af en Discipel forelæses, hvoraf Anledning til en nyttig Samtale bör tages. Derhos skal alletider enhver Diseipel til-

lades at bede Læreren om videre Forklaring over den forebragte Materie, for at bekomme des klarere Begreb om Tingen. Herhos skal al Bagtalelse og Letfærdighed i Ord og Tale, saavel som i al anden Omgang, Fagter, Lader og Gebærder ganske være udelukt. Saa skal der og læses til og fra Bords hver Dag af en Discipel, og det i den Orden, som de fölge paa hinanden, indtil de alle have læst, da den förste igjen begynder, og det hver anden Dag paa Latin og Islandsk, og gaaes saa fra Borde, efter at denne Sang: «Vi takke Dig, o Gud, vor Fader kjære &c.» oversat paa Islandsk, er tilsidst afsungen, og disse Ord: «Conserva, Domine, Religionem, Regnum, Regem &c., Ecclesiam, Politiam et Scholam, ut piam &c.» ere aflæste, hvorpaa Skolen gaaer i sin Orden med Lærerne til Andet, som da staaer dem fore at betænke og gjöre. — 48) Hver Classe skal have sit Bord at spise ved, med Bænke at sidde paa, saa skal dennem og gives Borddug med Trætalerkener og Skeer, som alletider maa gjöres rene, desligeste skikkelige Drikkekar af Træ eller Tin, og maa det være alle skikkelige Folk, især alle Fremmede tilladt, at gaae ind i Spisestuen, medens Skolen spiser. — 49) Saa længe de paa Friskolen indtagne Disciple ere friske, skal de alle spise i deres sædvanlige Spisestue, og Ingen, enten af Oeconomo eller hans Folk, gives eller tilbæres nogen Mad udenfor Skolen; saa maa de og ikke sove hos nogen Anden paa Bispegaarden, end hos deres Skolebrödre og i deres Sovestue, saalænge Sygdom det ikke forbyder, da i saa Fald ingen Discipel skal paalægges at opvarte de Syge, eller vaage over dem, med mindre En, uden at blive hindret derved fra sine Studeringer og ordinaire Skolegang, selv vil og kan gjöre det. Men Oeconomus for Skolen skal besörge, at saadanne syge Disciple blive opvartede af hans Tyende eller de Piger, som egentlig skal holdes til at holde Skolen reen, tvætte, rede Senge, og at sye paa et eller andet Stykke Klæde, som der behöves. — 50) Lærerne, især Rectores, skulle

1743. 3. Mai.

uden al Partiskhed referere til Superintendenten hver fjerde Uge, hvorledes det staaer til i Skolen med Studeringer, Levemaade og Traktement, som Enhver nyder, saa skal han og tillige overlevere Superintendenten Disciplenes Compositioner til Revision, og paa det at Superintendenten saa meget desto bedre kunde blive overbeviist om Skolens Tilstand, og holde saavel Docentes som Discentes i bestandig Flid, skal han hver 14 Dage selv besöge Skolen og examinere, hvad Profectus der gjöres, især i Theologien. Skulde han ved andre Embeds-Forfald være forhindret, da skal Domkirkens Præst forrette det i hans Sted, og give Superintendenten Efterretning derom, efter sin Samvittighed. — 51) Ingen, uden Skolens rette Inspectores, Betjentere og Lemmer, skal tilstedes at gaae ind i Skolen, uden Superintendentens eller Rectoris, og i hans Fraværelse Collegæ, Lov og Minde, det maatte være hvad Tid det være vil, saalænge Lectionerne vare og der ikke ferieres. Gjör Nogen trodselig herimod, skal han betale som for Huusfred. Men skulde Nogen være kommen derind, uden given Lov, og ville ikke strax, naar det bliver ham sagt, gaae ud igjen, da maa Disciplene samle sig for at faae ham bort, dog uden at gjöre ham nogen Skade. — 52) Alt hvis forefindes af publique Dokumenter og Ordonancer, Skolevæsenet angaaende, skal Rector Scholæ samle og oversætte i det islandske Sprog, saavidt det gjöres fornöden, saa og lade det, som da har Vim Legis scholasticæ, tvende Gange om Aaret (nemlig naar Skolen sættes og ophæves) offentlig for den hele Skole-Forsamling tydelig oplæse, at Enhver kan vide hvad derefter er at tage i Agt, og skal saadanne Ordonnances forvares ved andre Skoleböger, og forevises Vedkommende efter Begjæring, men Originaler og Gjenparter deraf, saavel som denne Vores allern. Anordning, skal henlægges i Amtskisten saavel som i begge Stiftskister. — 53) Den ordinaire Skolegangstid i Island skal være herefter fra

1743. 3. Mai.

Mikkelsdag til Mariæ Besögelsesdag[1], da Disciplene kan gives Lov af Skolen, for at være Forældre og Paarörende behjælpelige i deres Avling og anden fornöden, dog reenlig og ærlig Gjerning, siden de nödvendig, efter Landets Beskaffenhed, maa vænne sig dertil nogen Tid af Aaret, for i Fremtiden at kunne skikke sig derudi efter Landets Leilighed; men al den Tid, som de kan faa tilovers og være forskaanede udi for Arbeide, skal de eftertænke og igjentage det de have lært i Skolen, og af yderste Formue stræbe efter, at de heller lægger noget til deres Skole-Studeringer, end at de noget deraf skulle glemme; til hvilken Ende Forældre og Formyndere skulle, saavidt deres Nærings og Husets Omstændigheder kan taale, skaane dem, det bedste de kan, for lange Reiser og andet, som dennem kan være til Hinder i deres privat Övelse. Saa skal og Disciplene, naar Feriæ ere til Ende, ved deres Tilbagekomst til Skolen, vise deres Lærere Pröver, især in Biblicis, Theologia dogmatica og Catechismo, at deraf kan sees, at de, efterdi de dog ikke med saa haardt eller jævnligt Arbeide bebyrdes, have anvendt endeel af den Tid, i hvilken ferieret er, paa deres Studeringer, hvorom de, förend de gaae fra Skolen, skal consulere deres Lærere. Komme de tilbage, og, endskjöndt de have haft nogen Tid tilovers, ikke have nogen slig Pröve paa deres hjemme hos sig selv og uden for Skolen brugte nödvendige Flid og Omhyggelighed for deres Studeringer med sig at forevise, da skal de som for Ulydighed af deres Lærere straffes og ansees. — 54) Foruden saadant Specimen Industriæ privatæ in Studiis skal de medbringe til Inspector og Rector Scholæ tilforladelig Vidnesbyrd fra deres Sognepræst, om deres christelige og gode Opförsel imedens de have været hjemme, saa og at de imidlertid have flittig sögt Prædiken og Naadens Midler, hvilken Attest dem skal gives for Intet;

[1]) Forandret ved Reskr. 25. April 1749.

1743. 3. Mai.

hvis de ellers befindes at have begaaet saadanne Laster eller Forseelser, som Skolens Disciplin kunde afsone, og det kan dem overbevises, at Sligt er skeet paa deres Reiser, skal de lide derfor udi Skolen efter Rectoris vel overlagte Godtbefindende. Derimod skulde dennem nogen Uret eller Overlast uden deres Skyld og givne Aarsag nogensteds vederfares paa deres Reiser, da skal det af Övrigheden ansees som Vold og Kirkefredsbröde, og skal den, der bör haandhæve Lov og Ret i det Herred, hvor Sligt sig haver tildraget, forskaffe den forurettede Discipel nöiagtig Satisfaction og Forsikkring, for hvis hannem er af onde Mennesker tilföiet, at han kan fortsætte sin Reise uden videre Hinder og Overlast. — 55) Efter at Skolens Ferier ere begyndte, skal Lærerne ikke tage sig noget for, som er uanstændigt for deres Embede og Person, hverken söge Compagnier med Fremmede eller Bispegaardens Folk med nogen Tidsspilde, men de skulle da berede sig selv, det bedste de kan, til Skolens forestaaende Exercitia, saa og imidlertid prædike to eller tre Gange, ikke letteligen blive borte, naar den daglige Gudstjeneste i Kirken holdes, hvad heller der ferieres i Skolen eller ei. Under Prædiken, saavel som naar catechiseres, maa Disciplene ei tillades at gaae ud af Kirken, med mindre de have höie Aarsag til at udbede sig saadan Lov. Især skal Conrector eller Collega assistere Præsten med Sang, og at læse i Bibelen. Ved aarlig paa Island indfaldende Landemode skulle begge Lærere ved de latinske Skoler, saafremt ikke Skolen paa den Tid er sat, gaae Superintendenten tilhaande og vise sig tjenstagtige i hans Jurisdictione ecclesiastica, men er Skolen paa den Tid sat, da skal de forblive ved det dennem som Lærere i Skolen anfortroede Embede. — 56) Medens Skoleferierne vare skal ingen Discipel nyde noget, i hvor lidet det end er, af Vores kongelige Beneficier ved Skolen, han maa i samme Tid ei indlade sig udi noget, som henhörer til verdslige Sager, som at være Dreng

og Skriver til Thinge hos en Sysselmand; og skal om saadanne Disciple forstaaes Alt, hvis Loven og Forordninger ikke tilstede en Mand at forrette, der haver et geistlig Embede. Men skulde der være Leilighed for saadan en Discipel, at han, i den Tid han er udenfor Skolen og Ferierne vedvare, kunde fortjene Noget med Skrivning eller andet oeconomisk Arbeide, hjemme hos en verdslig Betjent, som var bekjendt for en gudsfrygtig, ædruelig, ærbar og fornuftig Mand, da skal det ei være hannem formeent, sig af samme Leilighed at betjene, dog at det skeer med deres Minde og Videnskab, som over hannem haver at sige. — 57) Foruden ovenbemeldte Ferier kan og de latinske Skoler feriere fra 23. Decembris til Hellig-Tre-Kongers-Dag, saa og fra Onsdagen for Paaske-Hellige-Dage til næste Onsdag igjen, item fra Löverdagen for Pintse-Hellige-Dage til næste Onsdag derefter; men i saadanne Ferier skal de foretage sig noget Godt at tænke paa, hvortil Lærerne skal give dem et Pensum, eftersom Skolens Studeringers Orden og Omstændigheder kan udfordre, og skal det ikke tilstedes Disciplene i saadanne Ferier, besynderlig i Juul, at reise langt bort, især naar Vinteren er stræng og Veiene ikke des bedre. — 58) End maa Skolen have enten een heel Dags eller to halve Dages Forlov om Ugen, paa en Sögnedag, for at tage sig en sömmelig Motion og desto bedre at lave sig til de i Ugen forestaaende Exercitia. Om Sön- og Hellige-Dage skal de være frie for al Læsning og Memoreren udenad, saa og Exercitiis Styli, og derimod alene omgaaes med gudelige Sager, som Recitationer og Repetitioner af Prædiken, hvilken enten skeer ved Præsten, eller i hans Overværelse, saa og med bibelske samt catechetiske Övelser, som skal drives hver Söndag, saalænge Skolegang holdes. — 59) Andre Ferier, Lov og Vacantzer, i de latinske Skoler skal hermed ganske være afskaffede og forbudne, og maa det ei være nogen Discipel, enten for sig,

1743. 3. Mai. flere eller alle, uden höitrængende Aarsag tilladt, Rector derom at anmode. Saa bör ei heller Rector, enten selv, eller for nogen Fremmeds Skyld, ihvor fornemme han end maatte være, at forunde Disciplene Frihed og Forlov af Skolen. Og skulde Nogen, enten han er fremmed eller ikke, enten ubedet, eller dertil ved Disciplenes Tryglen og Beden formaaet, söge at udvirke dennem slig Frihed, da skal Rector og Superintendenten tiltale ham som den, der vil forstyrre god Orden og Skik, og han være pligtig for slig Overhæng, uden at nyde sin Begjering fyldestgjort, at betale til Skolen fire Rigsdaler. Men skulde det hænde sig, at der indfaldt en Liigbegjængelse eller fornemme Mænds Bryllupper paa Bispegaarden, imedens Skolen holdes, da kan Rector med Superintendenten og Oeconomo overlægge, hvorledes Skolen kan være der udenfor, og lide den mindste Ophold gjörligt er og skee kan. — 60) Naar en Discipel i de udfordrende Sprog og Videnskaber, eller i de fleste deraf, efter den 37. Articul, er bleven nogenlunde færdig, men især in Theologicis og Biblicis haver god Grund, da kan han fra den latinske Skole dimitteres, og haver Superintendenten nöie ved et Examen at udforske, om den, der skal dimitteres, dette Maal i sine Studiis haver opnaaet. — 61) Saadan en Dimittendus skal og aflægge en Pröveprædiken, i Superintendentens Overværelse, over en hannem af Rectore given bibelske Text. Samme Prædiken bör holdes paa Prædikestolen, ikke i Halvmörke ved tændt, men ved Dagens Lys. Den som holder saadan Prædiken kan have en Kappe paa, medens han prædiker; det skal og i hans Dimiss-Testimonio, som altid skal gives paa Latin, meldes, at han for den offentlige Forsamling, i Superintendentens Overværelse, saadan Dimiss-Prædiken haver holdet. — 62) Alle saadanne Testimonia, som gives for at erklære nogen Discipel for ret dimitteret fra en af de tvende paa Island værende latinske Skoler, skal tydelig melde om den Di-

1743. 3. Mai.

mitteredes Forhold, Flid, Nemme og Fremgang, som han i Levnet, Opförsel og Studeringer, haver viist og ladet see, og bör Enhvers Dimiss-Testimonium skrives efter Enhvers Fortjeneste, saa at ei Alle gives den samme Berömmelse i lige Grad; saa skal og derudi anföres, hvor længe han haver været i Skolen, hvor gammel han er, da han dimitteres, og til hvilken Slags Studia han, efter de hannem meddelte Naturens Gaver, synes bedst at kunde tjene, om han ellers kunde nyde og naae de til samme at fortsætte behörige Subsidia; for hvilke saaledes meddelte Testimonia ei skal tages Noget, men gives gratis, allerhelst til de Fattige, og det paa Latin, som meldt er, med mindre Forældre, som ei forstaaer det Sprog, ville forlange det i Modersmaal; men Rector skal ikke være forbunden at give samme Person andet latinsk Testimonium eller Dimiss til Universitetet, uden han derudi især vil föie Discipelen, hvorfor ham bör gives en Kjendelse. Saadant Testimonium udstedes af Rectore, eller den, som i hans Forfald Rectors-Embede forretter. Er ingen Rector, da gives det af Conrectore, eller Domkirkens Præst, og som Rectoris Testimonium bör være det eneste tilstrækkelig Beviis, som en Dimissus om sin ganske Opförsel, fra den Tid han i Skolen blev indlemmet og til den Tid, han derfra er dimitteret, kan have, saa forbydes herved Disciplene at give hinanden Testimonia, da de skal agtes uefterretlige, ugyldige og af ganske ingen Kraft. — 63) Paa det at Rector ikke, ved Dimiss-Testimonia at skrive, og erkyndige sig om hvad der til hörer, saavel som ved at overhöre dennem, som fra Skolen skulle dimitteres, naar det, med Superintendentens Raad, findes for godt at skulle skee, ikke ofte skal hindres fra hans andre Forretninger: saa skal Disciples Dimission fra de latinske Skoler paa Island ei skee uden een Gang om Aaret, nemlig imod den Tid, naar Skolens Sommerferier nærme sig. — 64) Rector skal formane dennem, som fra Skolen dimitteres,

1743. 3. Mai.

til Alt det, som for dennem godt og gavnligt være kan, give dennem de bedste Raad, hvorledes de kunne forfremme deres Studeringer, og til den Ende sige dennem, hvad Böger de sig bör anskaffe, og hvorledes de kunde före sig samme til Nytte. Derimod bör de fra Skolen Dimitterede, til hvad Stand og Embede de end i Tiden maatte, ved Guds Forsyn, blive befordrede, stedse vise al tilbörlig Ærbödighed imod deres forhen i Skolen hafte Lærere, uden at bære noget lönligt Had til dennem, udi den Tanke, at dennem i en eller anden Maade, da de udi Skolen vare under deres Tugt og Opsyn, maatte være skeet for nær, hvorved dennem dog ei formenes, om de til dennem nogen retmæssig Fordring eller Tiltale maatte have, da samme paa lovlig Maade imod dennem at udföre, dog at det skeer uden Had og Hevngjerrighed. — 65) De som ikke i de paa Island værende latinske Skoler, men af andre, have haft privat Underviisning, skulle alle, saa fremt de ellers, som studerende Personer, paa nogen Maade vil söge deres Lykke og Forfremmelse, naar de formene, at have opnaaet det Maal, som i de offentlige Skoler af dennem, som derfra dimitteres, udi Videnskaber og in Biblicis udfordres, af Rectore Scholæ udi det Stift, hvor de henhöre og have hjemme, overhöres og gjöre en Pröveprædiken. Naar dette er skeet, og de af Rectore ere befundne dygtige, skal med dennem paa samme Maade som forhen om dennem, som fra Skolen dimitteres, forholdes, og dennem efter befundne Dygtighed af Rectore meddeles Dimiss-Testimonium, da til Rector, for hans hafte Umage, kan gives een Rigsdaler i Croner. — 66) Alle Dimiss-Testimonia skal Ord til andet indföres i en Bog, hvilken, ligesom andre Skolens Böger og Papirer, skal henlægges til Forvaring, paa det at Vedkommende, om Original-Testimonium ved Hændelse maatte bortkomme, altid deraf kan faae rigtig Gjenpart under Superintendentens Haand, hvilken, uden Vederlag og Skriverpenge, skal gives til den,

som samme maatte behöve og forlange, og være for Vedkommende af samme Kraft og Gyldighed, som Originalen selv. Saa skal og Superintendenten holde en anden Bog, hvorudi af hannem alle deres Navne, som i hans Tid fra Skolen ere dimitterede, skal være optegnede og ved hvers Navn anföres, under hvad Dato Testimonium er udstædet, samt at det hannem under Rectoris Haand og Signet er foreviist. — 67) Den som har faaet Dimiss-Testimonium, skal strax forevise det hans Superintendent, med mundtlig eller skriftlig Begjering, at maa under nogen retsindig, erfaren og skikkelig Præstemands Opsjun og Anförsel begynde at öve sig med Prædiken, Catechiseren og andre Embedes-Forretninger, og strax, som en Studiosus Theologiæ et bonarum Artium, præparere sig til det Embede, hvortil han ved sin Skolegang er gjort beqvem. Men saa længe en Dimissus ikke foreviser en Præst skriftlig Veniam concionandi fra Superintendenten, skal hannem ikke tillades at gaae paa nogen Prædikestol, der at tale for en offentlig Forsamling. Ei heller skal Nogen, endskjöndt han fra et Stiftes latinske Skole haver faaet Dimiss-Testimonium og Tilladelse at prædike i samme Stift, have Frihed offentlig at prædike nogensteds i det andet Stift, med mindre han först og forud for Provst og Præst i det andet Stift, under hvis Inspection han sig i Prædiken vil öve, haver foreviist sit Dimiss-Testimonium, og af det andet Stiftes Superintendent, efter at han af hannem paa ny er overhört og examineret, haver faaet Tilladelse der at prædike. Vil den Dimitterede ei underkaste sig saadan Examen, da skal saadan hans Forhold ansees som Trodsighed og Tegn til Uduelighed i hans Studering, og siden indberettes til Stiftbefalingsmanden, at han ei skal forhjelpe saadan En til noget Embede, förend han haver viist sig villig til, naar det hannem bliver forelagt, at overhöres af Superintendenten, eller hvem Superintendenten dertil paa sine Vegne beskikker, og derhos beviser, at han

1743. 3. Mai. ved slig Examen haver aflagt tilstrækkelige Pröver om sin Duelighed. — 68) Superintendenterne skal, hver for sit Stift, efter Vores under 10. Mai 1737 givne allern. Befaling, aarlig til Vores Amtmand paa Island indsende sin Underretning om hver Discipels, som i det Aar fra Skolen bliver dimitteret, hans Sinds Tilböielighed, saavidt mærkes kan, hans Opförsel, og hvad Maal han i sine Studeringer haver opnaaet. — 69) Paa det og til Skolerne efterhaanden kunde samles Böger, der kunde være baade Lærere og Disciplene til Nytte, saa skal dertil Fölgende være en liden Hjelp: a) Naar Nogen af Os allern. bliver kaldet til Superintendent, saa og naar enten Rector, Conrector eller Pastor cathedralis, blive befordrede til et bedre Kald, skal de forære en eller flere nyttige og vel brugelige Böger til Skolen og dens Betjenteres Brug, og skal over samme Böger forfattes en Fortegnelse eller Catalogus, i en til den Ende indrettet Bog, som skal forvares ved Skolen, hvilken hver Rector, udi Superintendentens Overværelse, haver til sin Eftermand udi Embedet at overlevere og for Bögerne at gjöre Rigtighed. Bliver en Præst ordineret til et middelmaadigt Kald i Island, da skal han erlægge 1 Rdl. i Croner til Skolen i det Stift, hvor han ordineres, og skal de, som komme til et bedre, indtil et af de bedste Kald, ligeledes betale 2 Rdl. i Croner; haver og nogen Bemidlet nydt Underviisning og Opdragelse ved de offentlige latinske Skoler, da skal en for saavidt formuende Discipel, at han enten for den hele eller halve Deel haver betalt sin Underviisning, Kost og Pleie, endskjöndt han derfor haver betalt, naar han bliver dimitteret, til samme Brug, som en Kjendelse og til et Taknemmeligheds Tegn, erlægge en Crondaler. Det samme kan og for langes af hver, som haver haft privat Underviisning, naar han indfinder sig hos Rector, af hannem at overhöres. Skulde Nogen, som heelt udbetaler sin Skolegang og Kost, vorde sindet at ville, förend han bliver

dimitteret, forlade Skolen, da skal det staae hannem frit for, naar han til Skolen og til samme Brug erlægger 2 Rdl. Croner, uden hvis Erlæggelse Rector ikke skal give ham noget Testimonium Vitæ, som skal være ham et Beviis, at han ikke, formedelst nogen Udyd eller grov Last, haver været nöd til at forlade Skolen, eller den er bleven forviist. — b) Gjör en anseelig og formuende Mand Bryllup paa Bispegaarden, og nogle af Skolen have Opvartning à parte derved, da skal Rector derfor, til Skolens Bedste, af Brudeparret oppebære 2 Rdl. — Ligeledes skal og til Skolen erlægges 2 Rdl., naar en fornemme Mands Liig der bliver begravet, og Nogen af Skolen derved have Opvartning. — c) Begaaes hjemme paa Bispe-Stolen nogen saa grov Forseelse, og samme er saa bekjendt, at Disciplene deraf lettelig kunde tage Forargelse, især naar slig Forseelse af Skoletjenere begaaes, da haver Superintendenten Magt til, naar han dertil haver skjellig Aarsag, at tilkjende dennem, som saaledes have været Disciplene til ondt Exempel, til Skolen at erlægge en vis Pengestraf, hvilket og ved Præstemodet og Consistorii-Retten skal iagttages, om Sagen der skulde indkomme. — d) Af hver Bog, som bliver trykt i Hole-Domkirkes Bogtrykkerie, skal 4 indbundne Exemplarier uden Betaling leveres til hver Skole i Island, eller saa meget i Penge, som hvert Exemplar sælges for indbundet. Ville ellers Nogen give Penge eller Penges Værd til Skolen, uden Rectoris Vidende, da skal den Skolediscipel, eller Anden, som saadan Gave haver imodtaget, strax for Rector gjöre det bekjendt, at saadan Gave til Skolen er annammet, og naar det erfares, hvortil og hvorledes Giveren vil have samme Gave anvendt, da skal Giverens Villie derudinden efterleves, og Gaven derefter anvendes. Dölger Nogen saadan Gave, da er det Tyverie. — 70) Alt det, som saaledes tilfalder Skolen, enten ved Böder eller Foræringer, skal, uden ringeste Erlæggelse deraf til dem, som samme

1743. 3. Mai. oppebære, saaledes anvendes, at Rector, efter Superintendentens Raad, for de oppebaarne Penge eller Penges Værd anskaffer de for Skolen mest nödvendige og især theologiske Böger, over hvilke, tillige med andre Böger, som til Skolen foræres, Rector skal have Inspection, og derover holde rigtig Catalogum, Vedkommende til Efterretning. Hvorefter alle og enhver Vedkommende, saaledes som foreskrevet er, sig allerund. haver at rette og forholde, ei gjörendes herudinden Hinder eller Forfang i nogen Maade, under Vor Hyldest og Naade. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelig Residentsstad Kjöbenhafn den 3. Maji Anno 1743.

3. Mai. **Anordning om Dimissi fra Skolerne i Island. Christiansborg 3. Mai 1743.** — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1744. — Norske Reg. 34, 176b—179; P. Pètursson Hist. Eccl. Isl. S. 28—30; Fogtm. IV. 2, 471—473. Af denne Anordning ere to ligelydende Originaler expederede, een for hver Skole i Island.

Anordning, hvorefter Vi Christian den Sjette &c. allern. ville, at med Dimissis fra de latinske Skoler paa Vort Land Island herefter skal forholdes:

1) Ville Vi allern., at Biskopperne paa Vort Land Island skal befale Provsterne i ethvert Herred eller Syssel, at enhver af dem med tiltagne tvende af de lærdeste og redeligste Præster i hvert Syssel eengang om Aaret paa den beleiligste Tid skal indkalde alle i samme Syssel befindende Dimissos eller Candidatos Ministerii, for at examinere dem, og erfare, om de ikke glemme det de i Skolen have lært, og om de ved flittig Studering, Övelse i Prædikestolen og Biblens Læsning forfremmes, da de og tillige bör gjöre Rede for, hvad Böger de have læst, især pröves i Bibelen og gjöre andre Specimina, som dem kan blive forelagt, og hvergang forsyne sig med Beviis, at det er skeet; til hvilken Ende Biskopperne selv skal skikke enhver af Provsterne Qvæstiones solvendas paa saa mange Ark, som Stu-

1743. 3. Mai.

dentere ere til i det Herred, hvorpaa Dimissi skal skrive deres Svar, i alles, saavel Examinatorum som Examinandorum Nærværelse, og skal det Examinatoribus hermed strængeligen være forbudet, ikke i nogen Maade at hjelpe Examinandos i at elaborere det dem er forelagt; hvorefter Provsterne, naar Examen saaledes er holdt, skal skikke alle disse Pröver uforandrede under Forsegling til Biskoppen, som ved Leilighed skal erindre det Fornödne derhos. — 2) De, som ere i det samme Herred, hvor Bispestolen er og Synodus holdes, eller have ikke længere derhen, end Andre af det Syssel, hvor Bispen boer og Consistorium forsamles, skal indfinde sig til Examen paa det Sted, hvor Synodus eller Consistorium holdes; men naar en Studiosus enten reiser for sig selv, eller med Andre kommer til Bispegaarden, eller og nær til det Sted, hvor hans Examinator boer, skal Superintendenten selv examinere ham. — 3) De, som ikke ville indstille sig til Examen, eller paa nogen Maade bevise sig opsætsige derimod, skal straffes efter Bispens Godtbefindende, og saafremt de blive fremturende i deres Opsætsighed, skal de derfor ved geistlig Ret tiltales. Ligeledes skal de efter Billighed ansees, naar det erfares, at de ere dovne og ikke vil bruge de givne Raad, hvortil dog baade Superintendenten og de övrige Examinatores skal alletider være dem behjelpelige til nogen Forfremmelse i det Gode. — 4) Ingen Dimissus eller Studenter skal have Lov til at söge endogsaa det allerringeste publique Embede, mindre befordres dertil, med mindre han haver sögt saadanne Examina og Hjelpemidler til sine Studeringers Forfremmelse, ikke heller skal der reflecteres paa Nogens Ansögning om Præstekald m. m., uden saa er, at Superintendenten og övrige Examinatores derpaa om hans Flid og Nidkjærhed have attesteret, eller han til en anden offentlig Tjeneste allerede er befordret, eller og kan forevise Testimonium fra Vores kongelig Universitet, at han haver der udstaaet noget andet Examen end som Depositzen. —

1743. 3. Mai.

5) Den Examen, som saaledes af Superintendenten eller Provsten og tiltagne Præster skal holdes, skal fornemmelig anstilles in Theologia catechetica, thetica og morali, men især in Biblicis, hvortil og kan lægges, om Leilighed er, andre Studia, som ere drevne i Skolen, saasom Græca og Historia ecclesiastica. — 6) En Studiosus af et fremmed Stift, som har opholdt sig et Fjerding- eller Halv-Aar og derover i et af Stifterne, skal ligeledes være underkast saadanne Examinibus, og skal det af Examinatoribus ikke antages som tilstrækkelig Grund, at han har opholdt sig udi et andet Stift, hvilket vel skal iagttages baade af dem, der skal fordre Pröve og give den. — 7) De Specimina, som aarlig aflægges af fraværende Dimissis, skal forvares ved Stifternes Brevskaber, og skal det ingen Examinatori være tilladt, at forevise disse Pröver for nogen Fremmed, til En eller Andens Prostitution, men de skal heller veilede og hjelpe Enhver paa bedste og gjörligste Maade uden Bebreidelse, og det hemmelig, saavidt det kan lade sig gjöre, enten per Epistolam eller i privat og mundtlig Underviisning. — 8) Paa det og ingen Forsömmelse skal skee med denne höifornödne Examen, saa ville Vi allern., at Superintendenterne paa Vort Land Island aarlig skal indsende deres udförlige Relation til de af Os allern. beskikkede General-Kirke-Inspectores over Danmark og Norge, om hvor mange Studiosi Theologiæ i Stiftet befindes, af hvem de ere examinerede og hvorledes de have forholdt sig efter de dem givne Forskrifter og Admonitioner. Thi byde Vi, og hermed allern. befale Alle og Enhver, som denne Vores allern. Anordning kunde vedkomme, at de i alle Maader holde sig samme allerund. efterretlige, ei gjörende herudinden Hinder eller Forfang i nogen Maade, under Vor Hyldest og Naade. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelig Residentsstad Kjöbenhavn den 3. Maji 1743.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen og General-Visitator Ludvig Harboe, hvorved Anordningerne om Skolerne og Dimissi i Island oversendes. Christiansborg 3. Mai 1743. — Norske Tegn. XXIX, 784.

1743. 3. Mai.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Efter at Os elsk. Vores General-Kirke-Inspectores over Vore Riger Danmark og Norge, have ved allerund. Memorial af Dato 20. Aprilis næstafvigt til Os ladet indlevere tvende Reglements og Anordninger, som de, efter derom fra dig, Ludvig Harboe, og ifölge den dig hertil givne Instrux, indkomne allerund. Forslag, have ladet forfatte, det ene for de tvende udi Skalholt og Hole Stifter paa Vort Land Island værende latinske Skoler, og de der Studerende, samt Lærerne og andre Vedkommende, og det andet angaaende hvorledes det i Henseende til Dimissos eller Candidatos Ministerii der paa Landet, deres Examina var at forholde; forestillende derhos, at de vare af allerunderd. Formening, at det forhaabentlig meget vilde befordre Skolernes og Videnskabernes Opkomst, samt Ungdommens Nytte, om slige Anordninger paa bemeldte Island allern. maatte introduceeres og fastsættes. — Thi ville Vi bem[te] tvende Anordninger, saaledes som de eder nu herved in Originali tilsendes, allern. have approberet, og er derfor Vores allern. Villie og Befaling, at I, saa snart mueligt er og skee kan, lader samme for samtlige Vedkommende til allerund. Efterlevelse bekjendtgjöre, samt at I derefter regulere alle Ting saaledes som forskrevet er, og derover i Fremtiden alvorligen holde. Hvorefter I, saavidt det enhver af eder kunde være vedkommende, allerund. haver at rette. Befalendes eder Gud. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelig Residentsstad Kjöbenhavn den 3. Maji 1743 [1].

[1]) Ligelydende Reskript, mut. mut., er samme Dag udfærdiget til Stiftamtmand Ocksen og Biskop Jon Arnason til Skalholt (Norske Tegn. XXIX, 783[b]—784).

1743. 3. Mai. **Reskript til General-Kirke-Visitator L. Harboe ang. hans forlængede Ophold i Island. Christiansborg Slot den 3. Mai 1743.** — Norske Tegn. XXIX, 785.

Christian den Sjette &c. V. N. T. Som Vi af en fra Os elskel. General-Kirke-Inspectoribus udi Vore Riger Danmark og Norge indkommen allerund. Forestilling have iblandt andet fornummen, at, som det ikke kan blive muligt for dig, at faae den af dig foretagende Visitats udi Holum Stift fuldendet för end imod Michelsdag næstkommende, det ei heller kan skee, at du paa den Aarets Tid kan reise derfra til Skalholt Stift, men maa opsætte din Reise til Paasketid Aaret efter, saa bliver det for dig ugjörligt at komme til Endskab med den dig anbefalede Visitats over hele Landet i de dig hertil foreskrevne tre Aar, og at du desaarsag haver indstilt, hvad enten du derefter skal indrette din Visitats saaledes som du kan, eller om du skal blive et Aar længere i Landet, for at kunne forrette Alting desbedre, hvortil du da, om Vi det allern. skulle befale, fandtes villig. Thi gives dig herved allern. tilkjende, at Vi, efter slig forestillede Beskaffenhed, allern. finde for godt og tjenligst, at du paa bem[te] Island endnu bliver det 4de Aar, da Vi til den Ende allern. have bevilget, at baade du, saa og den dig medgivne Amanuensis fremdeles og i samme Tid skulle nyde hvis eder hidtil allern. haver været forundt. Derefter du dig allerund. kanst vide at rette. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 3. Maji 1743.

3. Mai. **Reskript til General-Kirke-Inspections-Collegium, ang. Harboes forlængede Ophold i Island, m. v. Christiansborg 3. Mai 1743.** — Siell. Tegn. LXXIII, 224[b]—226.

Christian den Sjette &c. V. S. G. T. Som Vi paa en eders til Os indkomne allerund. Forestilling af

1743. 3. Mai.

Dato 20. Aprilis næstafv., med de derved fulgte tvende Reglements og Anordninger, som I, efter de eder fra den til Vort Land Island oversendte General-Kirke-Visitator, Os elskel. Ludvig Harboe tilstillede Forslag, have ladet forfatte, det ene ang. de tvende latinske Skoler paa bemeldte Island, det andet betræffende Dimissi eller Candidati Ministerii, deres Examina, have funden for godt berörte tvende Reglements allern. at approbere, saa tilskikkes eder nu herhos ligelydende Gjenparter af samme Anordninger, saaledes som de fra Vores danske Cancellie ere blevne udfærdigede, tillige med Copie af de herom til Vores Stiftbefalingsmand over bemeldte Island Os elskelig Henrich Ocksen, samt Biskoppen over Skalholt Stift sammesteds, Os elskel. Joen Arnessen tillige med fornævnte General-Kirke-Visitator Harboe ergangne allern. Befalinger. Og som I ellers ved berörte eders allerund. Forestilling have proponeret, om ikke meerbem[te] General-Kirke-Visitator Harboe, som til eder haver indberettet, at det for ham ville være ugjörligt at komme til Ende med den ham anbefalede Visitats over hele Landet i de ham foreskrevne trende Aar, maatte endnu forblive i Landet det fjerde Aar, og ham, tillige med den ham anordnede Amanuensi eller Notario, fremdeles i samme Tid allern. forundes hvis de nu nyde. Thi have Vi ligeledes saadant eders allerunderd. Forslag allern. approberet, og til den Ende baade ladet Os elskel. Vores Deputerede for Financerne behövende Ordre tillægge, saavel som og oftbemeldte Ludvig Harboe sligt ved Reskript af denne Dags Dato allern. tilkjendegive. Hvorefter I eder allerund. kunne vide at rette. Befalendes &c. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongel. Residentsstad Kjöbenhavn den 3. Maji Anno 1743 [1].

[1]) S. D. Reskr. til de Deputerede for Financerne, hvorved Bestemmelsen om Harboes forlængede Ophold i Island meddeles, og befales at udbetale ham og hans Amanuensis i det fjerde Aar den dem ved Reskr. 5. Mai 1741 tillagte Lön. (Siell. Tegn. LXXIII, 224).

1743.
16. Mai.

Over-Sekretair Grev Holsteins Skrivelse til Directeurerne for det islandske Compagnie ang. islandske Studenters Föring. Khavn 16. Mai 1743. — Ober-Sekretererens Brevb. 1743—1744, S. 235.

Da sex her ved Academiet sig opholdende Studiosi, hjemmehörende i Island, udi Memorial til Hans kgl. Majt allerund. har beklaget sig, at De har nægtet dennem den Frihed, de hos det forrige Compagnies Directeurer og ellers af Arilds Tids nydt haver, derudi bestaaende, at de fra deres Fædreneland ved Skibenes Retour her til Byen maatte bekomme nogle Vare, til deres Subsistence og Studeringers Fortsættelse, som dennem enten af deres Patrimoniis, eller og fra deres Slægtninge og Curatores kan blive tilsendte; og det er klart, at dette er den eneste Leilighed, hvorved disse fattige Mennesker fra deres Venner der i Landet kan blive understöttede til deres Ophold, imedens de sig her opholder, for i sin Tid at kunne tjene deres Fædreneland: saa gjörer jeg mig saa meget mere forsikkret, at De viser den Föielighed mod disse Studentere, udi Compagniets Skibe i Island at lade indtage de faae Vare, som deres der havende Venner og Paarörende ville fournere dem med til deres Livs-Ophold her, allerhelst da saadan Hjelp er dem saa aldeles umistelig, at de uden den ikke kan vedblive deres Studeringer, eller vente at blive deres Fædreneland til nogen Nytte. Jeg forbliver &c. Cancelliet i Kjöbenhavn den 16. Maji 1743.

18. Maj.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Lafrentz, ang. Holum Bispestols Administration. Khavn 18. Mai 1743. — Rentek Isl. og Færö. Copieb. 2007, Litr. I, Nr. 101.

Efter Hans kgl. Majts allern. Reskript af 3die hujus er den udi Island værende General-Kirke-Visitator Herr Ludvig Harboe bleven befalet, til sine Forretningers desto fuldkomnere Tilendebringelse, endnu udi Landet eet

Aar, foruden de forrige trende Aar, at skal forblive, og imidlertid nyde den ham forhen tillagde Lön. Da, i Henseende at Indkomsterne af det vacante Hole Bispedömme endog for dette bevilgede fjerde Aar for Hans Maj[ts] Regning skal oppebæres, ville Vi Herr Justitsraad samme herved have communiceret, til den Ende at Sysselmanden Schule Magnusen, som til disse Indkomsters Oppebörsel er constitueret, den fornödne Ordre kunde vorde tillagt, hvorom vi os i saa Maade til vores under 29. Maji 1741 til Herr Justitsraad ergangne Skrivelse vil have refereret. Vi forblive &c.[1] Rentekammeret den 18. Maji 1743.

1743. 18. Mai.

Reskript til Professor Astronomiæ Peter Horrebow, ang. Reglerne for Paaskefestens Holdelse. Frederiksborg 24. Mai 1743. — Siell. Tegn. LXXIII, 251[b]—253; Fogtm. IV. 2, 481—482.

24. Mai.

Christian den Sjette &c. V. N. T. Som Vi paa den af dig ved Memorial af Dato 5. Januarii næstafvigt gjorde allerund. Forespörgsel, ang. paa hvad Tid Vi allern. fandt for godt at Paasken for tilstundende Aar 1744 udi Vore Riger og Lande skulde celebreres, siden der imellem Evangelicos og Roman-Catholicos udi Tydskland vilde, formedelst den ulige Methode, hvorefter de udregne Paasken, ved samme Festes Helligholdelse blive en Differentze af 8 Dage, — lod dig den 18. Januarii næstpaafölgende allern. tilkjendegive, at bem[te] Fest, saavel udi begge Vore Riger som Vores Fyrstendomme og Grevskaber, skulde celebreres, ikke efter Methodum Paschalem Protestantium Germaniæ, men efter Stylum Gregorianum, som det og forhen, in Annis 1700 og 1724, da Paaskens Udregning ligeledes discreperede, saaledes var bleven iagttaget; — men Os nu allerund. er bleven foredraget, at efter at udi Aaret 1699 af samtlige Corpore Evangelico til Regensborg var taget den Beslutning,

[1] S. D. Communication til Landfoged Drese (Copieb. sst. Nr. 102).

1743. 24. Mai. at Paaskefestens Udregning iblandt dem ikke skulle skee efter de saa kaldede Julianiske eller Gregorianiske Cyclis, men efter accurate astronomiske Calcul, saa haver Vores elskel. kjære Herr Fader, sal. og höilovlig Ihukommelse, udi saadan Anledning, da det befandtes at udi Aaret 1724 bemeldte Festes Udregning imellem Protestantes Germaniæ og Roman-Catholicos atter discreperede, ved sin til bemeldte Regensborg da havende Envoyé von Holtze, ladet Corpori Evangelico paa deres gjorde Forestillinger om meerbem[te] Festes Helligholdelse paa een Tid udi Vore Riger og Lande med samtlige Protestanter udi Tydskland, ladet give den allern. Forsikkring, at, endskjöndt det, for de da angivne Aarsagers Skyld, ikke kunde lade sig gjöre dengang, at conformere sig deres Begjering, saa dog var det ikke hans Intension og Tanke i nogen Maade at separere sig fra Evangelicis, men vilde allern. tillade, naar og saa tidt som slig Discrepance ang. Paaskefestens Udregning og Holdelse herefter igjen maatte indfalde, ommeldte Regensborgske Conclusum af 1699 skulde da udi de kongel. Riger og Lande fölges; og Os derhos tillige allerund. er forestilt, at saadan Ulighed med Paaskens Helligholdelse (efter hvilken Höitid endog de andre bevægelige aarlige Feste maatte fastsættes) i Henseende til Situationen af Vores Hertugdom Holsteen, samt Grevskaberne, hvor undertiden fremmede Underdanere söge og henhöre til Vore Kirker, og atter Vore Undersaatter ere indlemmede under fremmede Kirker, lettelig kunde foraarsage nogenslags Uorden og Forvirring. — Thi give Vi dig nu herved tilkjende, at Vi, efter slig Beskaffenhed og paa det der altid med Paaskens Holdelse kan være en Uniformitet imellem Vores Kirke og Protestanterne i Tydskland, allern. finde for got, at det hermed skal forholdes efter berörte ved afg. Envoyé Holtze den evangeliske Rigsforsamling udi Regensborg communicerede kongel. Resolution, saa at Paasken overalt udi Vore Riger og Lande skal holdes lige med Protestan

1743. 24 Mai.

terne i Tydskland. Derefter du dig allerund. kunde vide at rette, og derhen at see, at sligt saaledes allerund. vorder efterkommet. Dermed &c. Frederiksborg den 24. Maji 1743.

27. Mai.

Kongelig Resolution ang. **Forhöielse af Præmien for Falkefangst.** Frederiksborg **27. Mai 1743.** — I Rentek. Forestilling 4. Mai bemærkes, efter Udsagn af Falkoneermesteren, «at formedelst Sysselmændene, som fanger Falke, bliver af Amtmanden meddelt Fæstebrev paa det District, hvor enhver slige Falke maa lade fange, og andre ikke maa komme udi saadant District, saa bliver Fangsten ofte forsömmet formedelst endeel udi hvis Districter de hvide Falke kunde falde, ikke alene selv negligerer samme at fange, men endog af Jalousie forbyder andre det». Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 25, Nr. 49.

Vi ville allern. at det med Falkefangsten paa Island herefter skal forholdes ligesom det af Hof-Jægermester Gram, efter Falkoneermesterens Forslag, er proponeret, og bevilge Vi allern., at den for Falkefængerne foreslagne Douceur maa dennem, foruden hvis ellers for Falkene betales, herefter godtgjöres, saa at naar de fra en Person enten frembringer iblandt endeel graae Falke nogle heel- eller halv-hvide, eller og leverer et tilstrækkelig Antal af 16 til 20 Stykker graae Falke, maa dennem for deres dermed havende Umage skjenkes 3 à 4 Rdlr., men naar (de) ikkun frembringer een heel- eller halv-hvid Falk iblandt nogle faae graae, gives dennem 2 Rdlr. Frederiksborg Slot den 27. Maji Anno 1743.

1. Juni.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand **Lafrentz,** ang. **Forhandlingen af de holumske Skrifter.** Khavn **1. Juni 1743**[1]. — Publiceret ved Amtmandens Bekjendtgjörelse paa Althinget 1743 (Althingsb. Nr. 17), gjentaget ved

[1]) Rentek. Skr. 23. April 1746.

1743. 1. Juni. Amtmands Bekjendtgjörelse 17. Juli 1745 (Althingsb. 1745, Nr. 26); Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2007, Litr. I, Nr. 118.

Ved Skrivelse af 15de Octobr. 1742 haver Sysselmanden Schule Magnusen, som er constitueret for Hans Maj[ts] Regning at oppebære Indkomsterne af det vacante Hole Bispedömme, forestillet efterfölgende 3de Poster Bogtrykkeriet sammesteds vedkommende, saasom:

1) Hvorledes den nylig oplagde Psalmebog skal betales, og efter hvilken Udredning Landsviis eller Fisketal Bögerne maa afhændes; da, som Sysselmanden melder, at Bogen for den derpaa forhen satte Taxt 1 Rd. Croner ei haver været at afsætte, formedelst det Antal som deraf Anno 1741 fra Kjöbenhavn til Island blev hensendt, hvilke ikkun à Stykket er taxeret for 4 Mk., saa, i Henseende at herfra, som meldt, til Lettelse i den forrige höie Priis, af Biskoppen paa Skalholt, Mag. Jon Arnesön, er anskaffet Psalmeböger, som sælges indbunden for 4 Mk., og for at befordre Debiten paa de ved Holums Bogtrykkerie i Forraad værende Psalmeböger, kan deslige Böger for den af Sysselmanden foreslagne Priis, Stykket 4 Mk. Landsviis, Vedkommende indbunden overlades. — 2) at Forbud maatte skee paa islandske Bögers Forhandling, som andensteds end udi Island vorder trykte; men Stiftamtmand Ocksen udi hans herom indhentede Betænkning af 4de Maji sidstl. formener, at dette ansögte Forbud, som unödvendigt, kunde menageres, især da Sysselmanden melder, at et nyt Letter til Bogtrykkeriets Istandsættelse vorder indkjöbt, og naar sligt erholdtes, at trykte Sager da for samme Priis udi Island som andensteds fra kunde bekommes; naar nu Bogtrykkeriet bliver sat udi saadan Stand, falder det af sig selv, at de, som noget haver at lade trykke, heller lod det trykke i Island, hos dem selv, end andensteds, hvorved de da for den Omkostning og Hazard, som ved Transporten falder, bleve befriede, — og 3) at Sysselmændene udi de andre Districter maatte tilpligtes hver for sig et vist Antal af

de ved Holums Bogtrykkerie oplæggende Böger til sig at annamme, og samme paa Mandtalsthingene eller ved andre forefaldende Leiligheder udi deres Sysseler at bortsælge; da, siden dette hensigter til Hans Maj[ts] Interesses Formerelse, finde vi, at denne af Sysselmanden gjorde Proposition kunde fölges, til hvilken Ende Herr Justitsraad herom samtlig Sysselmændene den fornödne Ordre ville tillægge [1], og at de hvis Penge i saa Maade for Bögers Afhandling vorder oppebaaret til Sysselmanden Schule Magnussen leverer, paa det han for Bispedömmets fulde Indkomster den anbefalede Rigtighed til Landfogden kan aflægge. — Hvilke forestaaende 3de Poster vi Herr Justitsraad herved ville communicere, hvorefter Han de i saa Maade fornödne Anstalter til Hans Maj[ts] Tjenistes Befordring ville föie, og ellers Sysselmanden Schule Magnussen derom behörig Efterretning meddele. Vi forblive &c.[2]. Rentekammeret den 1. Junii 1743.

1743. 1. Juni.

Over-Secretair Grev Holsteins Skrivelse til Amtmand Lafrentz, ang. Beskrivelse over Islands Mærkværdigheder. Khavn 8. Juni 1743. —

8. Juni.

Ober-Secretererens Brevb. 1743—1744, S. 275.

Som der behövedes, at man om ethvert Steds og Districts Beskaffenhed paa Island havde nogen forklarlig og tilforladelig Kundskab og Underretning, saa er til den Ende adskillige Punkter og Poster bleven opsat, dem jeg Herr Amtmand ville have tilstillet, med tjenstlig Begjering, at De, efter at denne min Skrivelse var indhændiget, ville have den Umag, og lade sig det være angelegen, deels under egne gode Direction, deels og ved andre udi Stifterne forefindende habiles og om Landet kyndige og erfarne Mænd, at lade forfatte en

[1]) Denne Ordre er af Amtmanden publiceret paa Althinget 1743 (Althingsb. Nr. 17).

[2]) Communication til Sysselmand Skúli Magnússon s. D. (Copieb. sst. Nr. 119).

1743. 8. Juni. saa udförlig som mulig, og hellere vidtlöftig end kort Beskrivelse og Efterretning om enhver især af optegnede Spörgsmaale og Poster, hvorved Herr Amtmand og selv behagelig ville tilföie, hvis videre Curiosa og Mærkværdigheder endnu, og som ikke iblandt anförte Poster ere omrörte, der kunde forefindes, saasom dermed haves Hensigt til Hans Majts Behag og Fornöielse, samt Publici Nytte, hvorfor jeg endnu derhos maatte have erindret, at med disse i saa Maade begjærte Efterretningers Samling saa betids maa gjöres Begyndelse, at naar Skibene udi tilstundende Aar gaae fra Landet, de da dermed kunde oversendes til det Danske Cancellie, og om der endda ikke var indkommen Efterretning fra hele Landet, der dog maatte medfölge hvis herom til forskrevne Tid kunde være indsamlet og tilveiebragt. Der jeg ellers med Estime forbliver &c. Cancelliet i Kjöbenhavn den 8. Junii 1743[1].

10. Juni. **Kongelig Resolution** ang. endeel af **Gaarden Borgarhöfns Henlæggelse til Præstekaldene Kálfafellstað og Einholt.** Khavn 10. Juni 1743. — I Rentekammerets Forestilling af 22. Mai berettes, at Præsten Brynjólfur Guðmundsson til Kálfafellstað havde indsendt et Thingsvidne om, at saavel Præstegaarden Kálfafell som Kirkejorden Steinar, hvis Afgift var 4 Rd. 4 Mk., var ganske ödelagt af Fjeldskred og Vandlöb, og tillige anmeldt, at de 3 Rd. Specie, som Præsten paa Kálfafellstað pleiede at nyde for at forrette Gudstjeneste i det paa Gaarden «Fald» opbygte Capel, nu ophörte ved samme Capels Afskaffelse. Paa den anden Side havde Biskoppen indsendt Andragende fra Præsten til Einholt,

[1]) Den her forlangte topographiske Beskrivelse over Island var ikke indsendt da Amtmand Lafrentz döde; hans Eftermand Amtmand Pingel paaberaaber dog en af ham til Sysselmændene stillet «Designation over de Poster, som de i ommeldte Beskrivelses Forretning skulde iagttage», og indskjærper alle Sysselmænd at indsende til Amtet «en nöie og accurat Beskrivelse om ethvert Districts Beskaffenhed det allerförste» (Althingsb. 1745, Nr. 17, 3. 14).

hvori med Thingsvidne bevises, at Præstegaarden Einholt ved Vandlöb fra Jökelen er bleven saaledes ödelagt, at Præsten har maattet flygte fra Gaarden. Biskoppen androg derfor paa, og Stiftamtmanden anbefalede, at Kongens Andeel i Borgarhöfn, ³/₄ Dele af Gaarden, med ialt 12 Rd. aarlig Afgift, maatte deles mellem de to nævnte Præstekalde. Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 25, Nr. 56.

1743.
10. Juni.

Efter foregaaende Forklaring bevilge Vi allern. at den Os udi Jorden Borgenhafn paa Island tilhörende Andeel maa herefter henlægges til de tvende fattige Præstekald Kalvefieldstad og Einholt, saa at enhver af de udi disse tvende Kald nu værende og efterkommende Præster maae, isteden for den paa Præstegaardernes andre Jorder tagne Skade, nyde Halvdelen af de Os udi samme Jord tilhörende ³/₄ Dele. Christiansborg Slot udi Kjöbenhafn den 10. Junii Anno 1743.

20. Juni.

Kongelig Resolution ang. Præsten til Goddölums Indtægter af Abær m. m. Frederiksborg 20. Juni 1743. — I Rentekammerets Forestilling 30. Mai anmeldes, at Biskop Stein Jónssons Enke Valgerður Jónsdóttir havde sögt om Befrielse fra at erlægge Husleie for Afbenyttelsen af nogle Værelser paa Holum fra Hösten 1741, da hun afleverede Bispestolen, til Sanct-Hans Dag 1742, da hun, som 77 Aar gammel og sengeliggende, ikke kunde flytte fra Bispegaarden, ligesaa lidt som hendes afg. Mands Broder, der var 81 Aar gammel. — Ligeledes havde Sognepræsten til Goðdölum, Sveinn Pálsson, andraget, at Inspecteuren for Holum Bispestol, Sysselmand Skúli Magnússon, havde krævet ham til Regnskab for Tiende, Lysetold og andre Abæ Kirke tilhörende Indtægter, som han og hans Formænd, idet mindste i henimod 100 Aar, havde haft, med Biskoppernes Tilladelse som Kirkens Patroner, mod at anskaffe «Viin, Bröd og Lys» til Kirken, for hvilket Krav Præsten sögte at blive fri. Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 25, Nr. 58.

Efter foregaaende Forklaring bevilge Vi allern., at den udi Holums Stift paa Island sidst afdöde Biskop Steen Jonssons efterladte Enke Valgerder Joensdatter maa eftergives Leien af de Værelser, som hun fra hen-

1743. 20. Juni. des Mands Dödsdag og indtil Sanct-Hans-Dag 1742 paa Bispegaarden haver beboet, saa at den af Sysselmanden hos hende prætenderede Huse-Leie aldeles bortfalder, ligesom Vi og allern. tillade, at Sogne-Præsten for Goddals Menighed maa fra Biskop Steen Joensens Död og saa længe Bispestolens Revenüer for Vores Regning oppebæres, nyde og beholde den Aabay Kirke tilkommende Tiende, Lysetold og övrige deslige Rettigheder, paa samme Maade og med lige Vilkaar, som det hannem og hans Formænd af Bisperne hidindtil har været accorderet. Frederiksborg Slot den 20. Junii Anno 1743.

25. Juli. **Kongelig Resolution ang. Udförselstold af islandske Varer. Frederiksborg 25. Juli 1743.** — Efter Udsættelse i de glückstadske Toldregnskaber for 1732, samt den i den Anledning faldne Decision, skulde, ifölge § 4 i den islandske Octroy, 1 % Told kræves af islandske fra Glückstad til Udlandet förte Varer. Det islandske Compagnie paastod derimod, at islandske Varer stedse vare gaaede frit ud fra Glückstad, og at de havde forstaaet Ordet «hidkommer» i Octroyens § 4 alene om de fra Kjöbenhavn udförte islandske Varer. Hvis en saadan Told krævedes, erklærede Compagniet at ville blive nödt til at forbigaae Glückstad, og sende Ladningerne til andre Steder, hvorved Byen vilde tabe; og uden Tvivl klage som i Aarene 1707, 1708 og 1709, da de islandske Varer gik til Kjöbenhavn. Commerce-Collegiet i Glückstad erklærede, at et saadant usædvanligt Toldpaalæg vilde ödelægge den islandske Fiskehandel der i Byen. Kammeret indrömmer, at Tolden ikke er bleven betalt, «men om saadant, endskjöndt hidindtil enten af Uvidenhed eller anden Forseelse er bleven efterladt, kan det dog ingenlunde være nogen Regul, at E. K. M. formedelst saadan Forsömmelse skulde tabe de Revenüer, som med al Rette til E. M. Cassa bör betales.» Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 25, Nr. 70.

Vi approbere Kammerets Betænkning udi alle Maader, og siden baade det forrige og nuværende islandske Compagnie nyder ligesaadan Toldfrihed paa de islandske

Retourvare, som ved Glückstad udlosses og i Vore egne tydske Provincer forbliver, som paa de her til Kjöbenhavn hjemkommer og i Landet afsættes, saa bör de og ligesaa vel betale den ved Octroyerne anbefalede ene pro Cento Recognitions-Told af de Vare, der fra Glückstad til fremmede udenrigs Steder udföres, som af de, der udskibes fra Kjöbenhavn, og maa det gamle Compagnie derfor alvorligen tilholdes, at de straxen indsender en rigtig Specification paa de islandske Vare, som udi deres Forpagtnings-Tid, uden saadan Tolds Betaling, til Hamborg eller andre fremmede Steder fra Glückstad ere udförte, og naar Recognitions-Tolden dennem derefter vorder beregnet, de da strax dets Belöb udi Vores Cassa indbetaler. Frederiksborg Slot den 25. Julii Anno 1743.

1743. 25. Juli.

Kongelig Resolution ang. Udförselstold af islandske Varer. Frederiksborg 15. Oktobr. 1743. — I Anledning af en fra det forrige islandske Compagnies Interessenter indkommen Ansögning om Fritagelse for den ifölge kgl. Resol. 25. Juli d. A. affordrede 1 % Told af de fra Glückstad til Udlandet i bemeldte Compagnies Forpagtningstid udförte islandske Varer. Rentekammeret gjentager sine forhen anförte Anskuelser og Grunde for Opkrævningen af denne Told. Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 25, Nr. 109.

15. Oktbr.

Vi approbere allern. Kammerets Betænkning, at med denne Sag efter Vores forrige Resolution af 25de Julii d. A. stricte skal forholdes, og bör Interessenterne i det forrige islandske Compagnie uden videre Ophold holde sig samme allerund. efterrettelig. Frederiksborg Slot den 15. October Anno 1743.

Rentekammer-Skrivelse til det islandske Compagnie, ang. Accisens Erlæggelse af islandske Varer. Khavn 27. Novembr. 1743. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2007, Litr. I, Nr. 165.

27. Novbr.

Paa Deres til os indkomne Skrivelse af 9de hujus

1743. 27. Novbr. angaaende Accisen af de fra Island hidförende Retour Vare, som af dennem er bleven fordret, meldes udi Gjensvar at som den Interessenterne allern. meddelte Octroye ikke tilsiger dennem videre Frihed end hidindtil været haver, og denne Stads Magistrat, efter de dem allern. givne Privilegier, alletider haver nydt Accisen af slige islandske Vare, saa vil det og derved for den fölgende Tid forholdes, saa at Compagniet nu ikke mere end de forrige islandske Interessenter for denne Accises Betaling kan fritages. Vi forblive &c.[1]. Rentekammeret den 27. Novembr. 1743.

6. Decbr. **Forordning ang. idömte Penge-Böders Inddrivelse, og hvorledes den Skyldige, naar deres Betaling ei erholdes kan, bör straffes paa Kroppen, m. v. Christiansborg Slot den 6. Decembr. 1743.** — Ikke publiceret i Island. Siell. Reg. 58, 1016—1026; Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1743, S. 148—160; Schou III, 547—559. Islandsk Oversættelse trykt i den af Landsoverretten i Island ifölge Canc. Skriv. 2. Aug. 1800 udgivne Samling af Forordninger, S. 61—78.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V. at, som Vi ugjerne maa fornemme, hvorledes de i Loven for adskillige Forseelser fastsatte lemfældige, og efter hver Mands Tarv lempede Penge-Böder ikke medföre den Nytte, som Loven sigter til, som er en taalelig Revselse for de Feilende, og deraf ventet Forbedring, og Advarsel for dem og andre, at vogte sig for at falde i slige Forseelser, ved det de i Loven fastsatte Penge-Böder af en utidig Ömhed, uforsvarlig Efterladenhed, eller utilbörlig Egennyttighed ikke vorde inddrevne, saa at Ondskab ofte bliver ustraffet, og Loven til dens store Foragt overtraad, hvortil og kommer, at Vedkommende ere tvivlraadige, hvad de skulle indtale i de Tilfælde, hvor de i Loven foreskrevne Böder ikke til

[1]) s. D. Communication heraf til Magistraten i Kjöbenhavn, Copieb. sst. Nr. 166.

nogen vis Sum ere fastsatte, eller navngivne: Da, paa det Loven maa holdes i sin tilbörlige Agt, og at dens Öyemærke ved Böders Paalæggelse, nemlig: Undersaatternes Forbedring, saavidt mueligt, erholdes, saa have Vi fundet for godt, om Penge-Böder og deres Inddrivelse at byde og befale, som Vi og hermed allernaad. anordne, byde og befale:

1743. 6. Decbr.

1) Naar Nogen efterdags for sin begangen Forseelse vorder dömt til Böder eller Penge-Straf, ved hvad Ret, for hvad Feil eller til hvad Brug det endog maatte være, da skulle Dommerne tilholde Skriverne, at de strax for Retten, og förend den ophæves, i Protocollen antegne den Paadömtes Navn, Embede, Bopæl eller Tilholdssted, hvad Böder han er tildömt at betale, og til hvad Brug de ved Dommen ere henlagde, og skulle Skriverne ved hver Maaneds Udgang tilsende Stiftbefalingsmændene i de Provincer, hvor Dommene ere afsagte, eller og til Os elskelig Præsident, Borgemestere og Raad i Vor kongelig Residentsstad Kjöbenhavn, saafremt den Paadömte, af hvad Jurisdiction han er, sig sammesteds opholder, rigtig Gjenpart af det, som i Protocollen er bleven antegnet, hvorved skal være bilagt paa slet Papir, under Skriverens Haand, en dobbelt Gjenpart af den i Sagen afsagte Doms Slutning. Paa det og Stiftbefalingsmændene kunde have desto tilforladeligere Underretning, hvad og hvor mange Böder faldne ere, da skulle Skriverne herforuden, ved hvert Aars Udgang, tilsende dem et Udtog af Rettens Protocoller, over de i samme afvigte fulde Aar paadömte Böder. Men i de Lande, hvor der ere flere end een Stiftbefalingsmand, saasom i Vort Land Nörre-Jylland, og i Vort Rige Norge, fremsendes alene saadanne Underretninger og Udskrifter, som her ovenfor anbefalet er, til den Stiftbefalingsmand, under hvis Departement den Paadömte sig opholder. Ved de Retter, hvor ingen beskikket Skriver er, saasom ved Commissioner, besörger Dommerne selv det, som Skriverne i Almindelighed er paa-

1743. 6. Decbr. lagt. Skulle nogen Rettes-Skriver forsömme at tilsende Stiftbefalingsmændene de paabudne maanedlige og aarlige Udskrifter og Underretninger, saa at nogen Böder desformedelst bleve ukrævede, da bliver en saadan Skriver selv, dog mod Regres, ansvarlig for de idömte Böder. — 2) Naar Stiftbefalingsmændene saaledes ere bleven underrettede om hvad Böder der ere faldne, da skulle de ufortövet derom give Communication til Vore i de dem betroede Stifter beskikkede Amtmænd, under hvis Jurisdiction de Skyldige sig opholde, hvilke uden Ophold skulle beordre de under dem staaende Fogder, paa lovlig Maade, og saaledes, som de derfor agte at stande til Rette, at inddrive de idömte Böder, forsaavidt deraf Os selv maatte tilkomme, eller forsaavidt Publicum, saasom Justitz-Cassen, Vor Frelseres Kirke, Qvæsthuset, Börnehuset, eller nogen anden gudelig Brug, dertil er berettiget, til hvilken Ende Fogderne tilstilles den ene Gjenpart af Domslutningen, som af Rettens Skriver til Stiftbefalingsmanden er tilsendt. Det samme iagttage Stiftbefalingsmændene i de dennem betroede Amter Skulde den Skyldige ikke opholde sig i det Amt eller Stift, hvor Dommen er falden, da beordres Fogden paa hans Tilholdssted at paatale Dommens Fuldbyrdelse, hvortil alle Vore Betjente af Civileller Militair-Stand, som nogen Jurisdiction er betroet, skulle være pligtige, paa Ansögning, hannem at forhjelpe. — 3) Hver Foget, som af sin foresatte Amtmand eller Stiftbefalingsmand vorder beordret nogen Penge-Böder, efter Dom, at inddrive, skal, uden Ophold eller Forsömmelse, forrette sit Embede paa den i Loven foreskrevne Maade, og af den Skyldiges Boe udlægge saa meget, som til Bödernes Betaling udfordres, det han haver at tage i sin trygge Forvaring, hvor det maa forblive til Indlösning udi fire Uger. Vorder det ikke forinden af den Skyldige indlöst, lader Fogden det ved offentlig Auction gjöre i Penge, dem han ufortövet haver at indlevere i næste Amtstue, hvor de uden videre

Indtægts-Ordre skulle imodtages, imod dobbelt Qvittering, hvoraf Fogden beholder den ene, og indsender den anden til den Amtmand eller Stiftbefalingsmand, som Executionen haver beordret. Skulde det fra den Skyldige udlagte ved Auction höiere kunne udbringes, da bör Fogden tilbagelevere det Overskydende til den Skyldige, og sig derfor forsyne med hans Beviis. — 4) Fogden, som forretter Executionen, skal være tilladt, tillige af den Skyldiges Boe at gjöre Udlæg til sig selv, for de paa Executionen anvendte fornödne og billige Omkostninger, hvorpaa Amtmanden eller Stiftbefalingsmanden, uden videre Proces, haver at decidere, om paaklages. Og paa det de Skyldige ikke med altfor store Omkostninger, eller mod deres Villie, med Executionen besöges, da maa det være dem tilladt, selv i Amtstuen at betale de idömte Böder, som ligeledes strax skulle modtages, og dem derfor, uden Betaling, tilstilles dobbelt Qvittering, dem de begge have at indlevere til Fogden, som sig dermed forholder som i foregaaende § 3 anordnet er; ligeledes maa det være Enhver tilladt, som agter at stævne den afsagde Dom til Underkjendelse og Forandring for höiere Ret, i Amtstuen at deponere de idömte Böder indtil Sagens Uddrag, da ham, foruden forhen ommeldte dobbelte Qvittering, skal meddeles et Depositions-Beviis, hvorefter ham, dersom han ved höiere Ret vorder frifunden, igjen af Amtstuen skal tilbage leveres de deponerede Penge, efter Amtmandens Foranstaltning. — 5) Naar den Skyldige saaledes, ved Betaling eller Deposition, haver til Fogden gjort Fornöielse for de idömte Böder, da skal Fogden, paa Anmodning, tilstille hannem rigtig Gjenpart af den ergangne Dom, hvorefter Betaling, Deposition eller Udlæg er gjort, og derunder tegne sin Qvittering, at de idömte Böder rigtig ere betalte, hvilken skal være den Skyldige god Beviis for Betalingen. — 6) Dersom den Skyldige, naar han med Execution for idömte Böder besöges, foreviser Over-Rettens Stævning over den afsagte Dom, da afviger

1743. 6. Decbr.

1743. 6. Decbr

Fogden, og beroer det med Executionen, indtil Dom for Overretten gangen er. Foreviser han ikke Overrettens Stævning, da omgaaes dermed efter Loven, saasom ingen Foget, uden paa sit eget Ansvar, maa forlade Executionen paa en blot Erklæring, at Dommen skal vorde paastævnt. Dog bör den Skyldige, som foreviser Overrettens Stævning, og derved hindrer Executionens Fremgang, være pligtig, eengang hver tredie Maaned, saa længe Sagen staaer under Appel, beviislig at underrette Fogden, om der ved Retten, hvor Sagen er indstævnt, er derudi gangen Dom, og hvorledes den er udfalden. Forsömmer han det i bemeldte Tid, da bör Executionen have sin Fremgang, den gjorte Indstævning uagtet, og haver den Skyldige ingen Tiltale til Fogden for Executionen, omendskjöndt han ved höiere Ret siden bliver frifunden for de idömte Böder, men ham forbeholdes alene hos Övrigheden at gjöre Ansögning om, at de fra ham udlagte Penge maa ham tilbage leveres. Men er Nogen dömt i Böder ved Vores Höieste-Ret, eller nogen anden Ret, som ikke staaer under höiere Ret, da bör Dommen strax exequeres. — 7) Alle Domme, som lyde paa Pénge-Böder, skulle exequeres, ligesom de ere afsagte, uden nogen Aftingning eller Eftergivelse, efterdi Vi ville have Os selv alene forbeholden, at gjöre allernaadigst Forskaansel udi de ved Vore Retter afsagde Domme. — 8) Naar Stiftbefalingsmændene, som skulle have den överste Tilsyn med Böders Inddrivelse, have erholdet den i § 1 paabudne Underretning om de faldne Böder, og efter § 2 forföiet Anstalt til deres Inddrivelse, skulle de endvidere, i det mindste eengang hver Fjerding-Aar, erkyndige sig hos Vedkommende, som Inddrivelsen har været overdragen, og indhente Efterretning, hvormeget deraf er indkommen, og i hvilken Amtstue betalt, samt om Noget endnu udestaaer, og af hvad Aarsag. Herom skulle Stiftbefalingsmændene ved hvert Aars Udgang til Vores Rentekammer indsende en tydelig og forklarlig Fortegnelse, hvoraf kan erfares, hvad Böder Os, for

Vores Andeel, eller og Publico, ere tildömte, hvad deraf er indkommen, og hvad endnu udestaaer, paa det at det Betalte kan af Vores Kammer-Collegio vorde anviist til de Steder og den Brug, hvortil det er vorden henlagt, og det Udestaaende paa ny beordret til Inddrivelse udi næstfölgende Aar. — 9) Dersom Fogden, ved Executionens Gjörelse, befinder den Skyldiges Bo saa ringe, at de idömte Böder ikke deraf kunde udredes, da bör den Skyldige dermed dog ikke være fri, saasom Uformuenhed ei bör give Nogen Frihed til ustraffet at synde; men i saadan Tilfælde haver Fogden at forfatte en oprigtig og sandfærdig Beskrivelse over Boens Tilstand, og udlægge, hvad derudi til Betaling forefindes, og det hvorfor Betaling ikke kan erholdes, derfor bör den Skyldige straffes paa Kroppen. — 10) Dog maa Ingen, for idömte Böders Betaling, straffes paa Kroppen, naar han enten eier det, som til deslige Böders Betaling behöves, eller der kan paavises, at han haver dets Belöb i sikker Vente. Thi da skal Fogden paa lovlig Maade lade gjöre Indförsel og Hæftelse, til Forsikkring for Böderne med Skadegjeld, og siden besörge Execution og Udlæg derudi at vorde gjort. — 11) Dersom den Skyldige er af Adel eller lige med Adel privilegeret, og han, naar Fogden ham med Execution besöger, skulde foregive, at Udlæg hos ham ikke maatte gjöres uden efter Overrets-Dom og Ridemænd, som fra Landsthinget udmeldes, ligesom Vi allernaad. ikke ville betage Nogen sine i Loven grundede Friheder, naar Vores eller Publici Ret ikke derved opholdes, stilles i Usikkerhed, eller bebyrdes med ufornödne Omkostninger, saa tillade Vi, at der paa saadan Indvending maa og skal reflecteres, naar den Skyldige stiller Fogden, som Execution söger, antagelig Caution for de Omkostninger, som kunde medgaae til at forhverve Overrets-Dom og til at formaae Ridemænd, samt at Boen, formedelst slig Ophold, ikke skal vorde forringet, da Fogden slige Ting haver at besörge. Men vil eller kan den Skyldige ikke forskaffe saadan For-

1743. 6. Decbr.

1743. 6. Decbr. sikkring, som Fogden kan see sig betrygget med, da skal den af Övrigheden til Inddrivelsen beordrede Foget have Myndighed at fuldföre Executionen, uanseet den Skyldiges Stand[1]. — 12) Dom paa Böder med fører ikke Prioritet fremfor andre lovlige Gjelds-Fordringer, efterdi den Skyldige ikke bör straffes med at böde mere end det, han selv eier, og hans Creditorer ikke bör tilholdes at betale den Straf, hvorudi han forfalder. Hvorudover hans Creditorer forbeholdes deres lovlige Ret til hans Gods og Midler, efter deres Fordringers og Forfölgningers Beskaffenhed. Men hvo der befindes at have betroet den Skyldige noget, efter at Dom paa Böder hannem er overgangen, maa taale, at de idömte Böder exequeres forud, af hvad Beskaffenhed end Fordringen maatte være, eftersom Enhver er pligtig at tilsee, at den, han handler med, ikke er dömt i nogen Slags Böder. — 13) Dersom den Skyldige ikke formaaer at udrede de idömte Böder, eller at paavise nogen antagelig Forsikkring derfor, da fremsender Fogden sin Forretning til den Amtmand eller Stiftbefalingsmand, som ham til Inddrivelsen haver beordret. Og skal samme Övrighed af Os hermed være befuldmægtiget, ligesom ham og herved allernaad. befales, at paalægge den Skyldige Straf paa Kroppen, til Forsoning og Undgjeldelse for de Böder, som den Skyldige ikke formaaer at betale; dog saa, at om den Skyldige er af Adel eller lige ved Adelen privilegeret, da ville Vi allernaad., at vedkommende Övrighed, förend han nogen Straf dicterer, skal allerund. referere Os Sagens Beskaffenhed, da Vi selv vil have Os allernaad. forbeholden at determinere den Straf, som den Skyldige, i Mangel af Bödernes Betaling, bör at lide. — 14) Almues-Folk skulle forsone de Penge-Böder, som de ikke formaae at udrede, med Arbeide: Mandsfolkene forviser Övrigheden, ved Fogden, til den i

[1]) Plakat 21. Januar 1778.

Provincen commanderende General, som anordner, i hvilken Fæstning de skulle arbeide[1], og Qvindfolkene forviser Stiftbefalingsmanden ligeledes til det Spindehuus, hvorudi de skulle til Arbeide indsættes. Og haver Övrigheden tillige i sin udgivende skriftlige Resolution at fastsætte, hvor lang Tid de Skyldige saaledes paa Kroppen skulle straffes, saa at der regnes een Dags Arbeide for hver Mark Danske, som de ikke kunne betale. — 15) Men dersom Övrigheden befinder de Skyldige af saadanne Omstændigheder, at deres Velfærd og Lempe, ved saadan offentlig Straf, kunde forspildes, da maa han i Steden derfor tilsige dem Straf med Fængsel paa Vand og Bröd, saaledes, at idömte Böder, fra een til ti Rigsdaler inclusive, maa forsones med fire Dages Fængsel, fra ti til tyve Rigsdaler med 8 Dage, fra tyve til fyrretyve Rigsdaler med 12 Dage, fra fyrretyve til tredsindstyve Rigsdaler med sexten Dage, fra tresindstyve til firesindstyve Rigsdaler med 20 Dage, fra firesindstyve til et Hundrede Rigsdaler med 24 Dage, fra et Hundrede til et Hundrede og tyve Rigsdaler med 28 Dages Fængsel paa Vand og Bröd. Ikke bör Nogen at hensættes i Fængsel paa Vand og Bröd paa kortere Tid end i 4 Dage, og ikke længere end i 4 fulde Uger eller en naturlig Maaned, det er 28 Dage. Er Skylden höiere end et Hundrede og tyve Rigsdaler, da haver Övrigheden det til Os allerund. at indberette, og til Vores Naade og Mildhed at indstille, om Vi, i Henseende til den Skyldiges befrygtende Velfærds Spilde, og til det Haab, der kunde haves om hans Forbedring, allernaad. ville tillade, at al Gjelden med 28 Dages Fængsel paa Vand og Bröd maa være forsonet, og skal med Executionen beroe, indtil Vores allernaad. Villie herom er allerund. fornummet. Og haver Stiftbefalingsmændene, hver i sit Stift, paa Fogdens derom gjörende Ansögning, at til-

1743.
6. Decbr.

[1]) For. 29. Juni 1764.

1743. 6. Decbr.

sige, i hvilken Kjöbstæd i Stiftet den Skyldige skal udholde sit Fængsel, hvorefter Fogden overleverer den Skyldige til samme Steds Byfoget, som lader ham indsætte i Stadens Arrest-Huus, udi et for sig selv afsondret ærligt Værelse, og skal Arrestforvareren nöie tilsee, at den Skyldige, udi den ham paalagte Tid, ikke nyder nogen anden Drik eller Spise, end reent sundt Vand og godt forsvarlig baget Rugbröd, det Arrestforvareren daglig skal lade levere, mod to Skillings Betaling, derforuden nyder han og for Varetægt daglig 4 Skilling, som Övrigheden, under hvis Jurisdiction den Skyldige er, besörger rigtig udbetalt. Skulde Arrest-Forvareren herimod see igjennem Fingre med den Skyldige, og enten selv levere eller tilstede ham i hans Fængsels Tid anden Slags Drik eller Spise, da miste en Maaneds Lön, og selv sidde 8 Dage i Fængsel paa Vand og Bröd. — 16) Haver den Skyldige udholdet nogen Tid af den hannem paalagte Straf paa Kroppen, med Arbeide og Fængsel, og han ved sig selv, eller sine Venner, kan bringe Middel til Veie, dermed at löse sig for den endnu efterstaaende Tid, da maa det være ham tilladt, saaledes, at, saasnart han fra Fogden erholder Beviis for at have erlagt de Böder, han var idömt, enten ved Betaling eller Forsoning, da bör han, mod saadan Bevises Udlevering, af vedkommende Commandant eller Byfoged lösgives af sin Heftelse. — 17) Og som Uformuenhed ikke bestaaer i Nogens egen Villie, og derfor ikke bör lægges Nogen til Moral-Last eller Feil, saa forbyde Vi alvorlig, under Vor kongelig Hyldest og Naades Fortabelse, samt anden vilkaarlig Straf, alle og enhver, at bebreide eller forekaste Nogen, at han paa en Tid ikke haver haft Evne til at udrede de ham for ærlig Sag paadömte Böder, og at han dem med Straf paa Kroppen, efter Övrighedens Anstalt, haver forsonet. — 18) Penge-Böder maa ikke udexequeres hos nogen Fæste-Bonde, dersom han ei formaaer dem at udrede, uden sin

Gaards Forödelse, ei heller hos den, som derudover vilde komme til at lide Mangel paa Föde og Ophold; men slige Böder bör forsones med Straf paa Kroppen. — 19) Naar Dommeren tilfinder Nogen at betale Penge-Böder, da skal han med rene og tydelige Ord sige og i Dommen indföre, hvor mange Penge der i gangbar Mynt bör udredes, paa det Fogden, som Böderne haver at inddrive, ikke skal bemöies med Regning derover at gjöre, men kan have en reen Forskrift for sig, hvor meget han skal indtale, og til den Ende skal Dommeren, hvor Loven foreskriver visse Lod Sölvs Böder, eller giver Böderne af Sagen, saasom Volds-Böder, halve, fulde eller dobbelte Leiermaals-Böder, Mandebod og deslige, i Dommen nævne de idömte Böders Sum, saa at Fogden ikke derom kan have nogen Tvivl. — 20) Hvor Loven ikke egentlig nævner og fastsætter det, som skal bödes, saasom, naar Nogen for Tyverie tilfindes at betale Igjeld og Tvigjeld, da bör Dommeren, af de holdte Forhörer og Vurderinger, nöie at undersöge og udforske de staalne Kosters rette og sande Værdie, for derefter i Dommen med tydelige Ord at fastsætte, hvormeget i saa Fald betales bör. Hvad for Igjeld tildömmes, det indtaler og beholder den Forurettede, omendskjöndt han overgiver Sagen til Övrighedens Paatale; men Tvigjeld beregnes Os til Gode, naar Sagen paa Vores Vegne af Övrigheden forfölges[1]. — 21) Naar Nogen vorder tildömt at have sin Hovedlod forbrudt, da vedkommer det ikke Dommeren, ved sin Dom at fastsætte, til hvad Sum den bör regnes, men det er Fogdens Embede, saasnart han kommer i Erfaring, at Sagen kunde udfalde til Hovedlods Forbrydelse, da at lade den Tiltaltes Gods og Midler beskrive, vurdere, og derefter, naar endelig Dom er gangen, men ikke för, paa lovlig Maade at gjöre i Penge, da han af fælles Midler haver, efter lovlig Om-

1743. 6. Decbr.

[1]) For. 20. Februar 1789 § 8.

1743. 6. Decbr. gang, at gjöre forsvarlig Udlæg til den Skyldiges og dens Ægtefælles fælleds Creditorer, for hvis de med Rette maatte have at fordre. Hvad da overbliver, deraf haver han, mod Afkald, at lade den ene halve Deel være den Skyldiges Ægtefælle, som dens Hovedlod, fölgagtig, men den anden halve Deel bliver alene at ansee som den Skyldiges Hovedlod, der efter Dommen forbrydes, hvilken til Os og ingen anden hjemfalder, naar Vi har ladet Sagen ved Övrigheden paatale. — 22) Fremdeles, naar Nogens Forseelse er af den Beskaffenhed, at han derfor, efter Loven, bör at straffes paa sin yderste Formue, da paa det, at Fogden ikke ved Inddrivelsen skal være i nogen Tvivl, hvad af den Skyldiges Midler og Formue derfor burde udlægges, have Vi allern. funden for godt, herom saadan Anordning at gjöre, at naar efterdags slige Sager i Retterne forekommer, da skal Dommeren sammentræde med Fogden, dersom han ikke selv tillige er Foged, og begge paa det nöieste undersöge og efterforske den Tiltaltes Midler og Tilstand, for deraf at have den fornödne Underretning. Hvilken deres Forretning de have at forestille Övrigheden til ventelig Approbation, og naar Dommeren har erholdet den Efterretning, som mueligt er at erholde, haver han i Dommen först at tilfinde den Skyldige dobbelt saa mange Böder, som Loven paabyder for deslige Forseelser, og dernæst at fastsætte Straffen paa yderste Formue[1] til en vis navngiven Summa, som Vi allern. vil at skal være den tiende Deel af hans, efter indhentet Underretning, befundne Formue; dog, naar den Skyldiges Formue overgaaer ti Tusinde Rigsdaler, bör Straffen ikke beregnes höiere end et Tusinde Rd., hvormange Midler den Skyldige end maatte eie, hvilke idömte Böder saaledes, som sagt er, af Fogderne skulle inddrives. — 23) Saasom Vi heel ugjerne maa fornemme, at endeel Herskaber og Huusbonder ere heel nidkjære

[1]) For. 24. Septbr. 1824.

for Böders Inddrivelse, hvor Penge ere at erholde, og det alene gjelder om at exequere, men at de derimod ere ligesaa efterladne i at paatale Forseelser, og derfor hænde Dom, naar for dem derved falder nogen Umage eller Bekostning, eller Dommene kunde geraade til nogen Uleilighed ved deres Gods, tvertimod Vores elskel. kjære Forfædres allern. og höistpriselige Öiemærke, som har bevilget Herskaber og Husbonder Sigt og Sagefald hos deres Tjenere, ikke for at berige Herskaber af deres Tjeneres Forseelser, men for at opmuntre Herskaberne med mere Alvorlighed at holde over Loven, og tilsee, at Forseelser tilbörlig maatte straffes, hvorimod det nu moxen er kommen dertil, at Almuen saa godt som uden Undseelse synder, stolende paa deres slette Vilkaar, som forsikkre dem, at deres Herskab, som intet derved vinder, neppe vil tale derpaa, og, om end Övrigheden derfor stævner, at Husbonden nok vil friholde dem for Straf. Da, til saadan Uheld, saa vidt muligt, at afhjælpe, er Vores allernaad. Villie og Befaling, at hver Herskab og Husbond, som med Sigt og Sagefald over sine Tjenere er benaadet, skal fremdeles nyde samme Herlighed, naar han derimod, efter sin Pligt, lovlig taler paa de Forseelser, som paa hans Gods maatte begaaes. Men skulde nogen Husbond eller Herskab overbevises, at han vitterlig haver seet igjennem Fingre med nogen sin Tjeneres Forseelse, som ansees at skee, naar han i 3 Maaneder, efter at han beviislig derom haver været vidende, hverken stævner derpaa eller anmelder det for Övrigheden, hvormed Land-Fiscalerne skulle have vedbörlig og nöie Indseende, da bör han ei alene have tabt sin ellers tilkommende Ret til de af Sagen hængende Böder, som ingenlunde kan tilfalde ham, naar han ikke lader Sagen forfölge: men han bör og, for saadan sin Efterladenhed, at bøde förste Gang halvtrediesindstyve Rigsdaler til gudelig Brug. Og skulde han befindes anden Gang at have fortiet nogen sin Tjeneres Forseelse, da skal Övrigheden,

1743.
6. Decbr.

1743. 6. Decbr.

ved lovlig Omgang, lade hænde Dom over ham, til den ham bevilgede Sigt og Sagefalds Rets Forbrydelse, den han aldrig mere igjen maa bekomme. Dog forbeholde Vi Os allern. dermed, efter Omstændighederne, at forlene hans Arvinger eller Efterkommere ved Godset, som i hans Forseelse ikke for deres Personer have været deelagtige. — 24) Naar nogen Husbond eller Herskab selv paataler og hænder Dom paa Böder, da bör den Andeel af Böderne, som hannem i Loven er tillagt, være ham tilhörende, og saa fremt den ikke ved Execution i Penge vorder betalt, da maa han have Myndighed derfor selv at tilsige sine egne Tjenere, hvad Straf paa Kroppen de Skyldige skulle udstaae, dog at saadan Straf ingenlunde maa vorde eftergivet, meget mindre udövet med saadan Strenghed, som kunde overskride de Övrigheden her tilforn foreskrevne Grændser. — Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Amtmænd, Landsdommere, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Laugmænd, Byfogder, Herredsfogder, Sorenskrivere og Fogder, og andre Rettens Betjentere, som denne Vores Forordning under Vores Cancellie-Seigl vorder tilskikket, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg i Vores kongelig Residentsstad Kjöbenhavn, den 6. Decembr. 1743.

1744. 10. Januar.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. en Delinquents Behandling. Christiansborg 10 Januar 1744. — Norske Tegn. XXX, 9.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Af en fra Jens Pedersen Juulbye, Indvaaner og islandsk Kjöbmand udi Vores kongelig Residentsstad Kjöbenhavn, til Os indkommen allerund. Memorial er Os bleven foredraget, at hannem ved hans Afseigling fra Stickelsholms Havn paa Island er af Sysselmanden til Sneefjelds Syssel Gudmund Sivertsen bleven medgivet en Delinquent, navnlig

1744. 10. Januar.

Audne (= Árni) Grimsen[1], der for trende Gange bedrevne Tyveri var, efter nedsendte Doms-Act, tilfunden at skulle arbeide udi Jern sin Livstid, at overföre og at aflevere udi Citadellet Friderichshavn, for der udi Slaveriet sin Straf at udstaae, men at Commandanten sammesteds, Os elskel. Friderich Hans von Walther, Ridder p. p., vægrer sig ved Delinquenten at imodtage, formedelst den over ham ergangne Dom ikke findes stadfæstet af nogen Oberret; derfore for[ne] Christen (!) Juulbye, efterdi Fangen imidlertid baade er ham til Besværing og Omkostning, saa og befrygtelig kunde söge Leilighed til at undvige, haver allerund. været anholdende, at Vi allern. ville anbefale Delinquenten at skulle indtil Foraaret, og indtil han igjen ved Skibenes Bortgaaende til bem[te] Island kunde vorde tilbagesendt, udi Citadellet imodtages til Forvaring og Forpflegning paa Sysselmandens Bekostning; da, som det af din herom indgivne allerund. Erklæring fornemmes, at det udi Sysselmandens afsagde Dom vel meldes, at Delinquenten tvende Gange tilforn skal være dömt, men at derom udi Acten dog ei findes nogen tilstrækkelig Forklaring eller Beviis; thi er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at Sagen for vedkommende Overdommere skal indstævnes og videre paakjendes, til hvilken Ende Delinquenten skal forvares under Arrest, indtil han igjen til Landet kan vorde oversendt. Derefter du dig allerunderdanigst haver at rette, og herom fornöden Anstalt at lade gjöre. Befalendes &c. Christiansborg den 10. Januarii 1744.

21. Marts.

Rentekammer-Circulaire til Landfogden og alle Sysselmænd i Island, ang. Klædevarenes Beskaffenhed. Khavn 21. Marts 1744. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2007, Litr. I, Nr. 198—218.

Af adskillige til Kammeret indkomne Relationer og

[1]) Althingsb. 1745, Nr. 11.

1744. 21. Marts. Besigtelsesforretninger have vi erfaret, at visse Districter paa Island med de næstafvigte Aar til Landet henförte Klæde-Sorter haver været misfornöiede, under Foregivende, at det ei var af saadan Bonité som det, hvormed Landet tilforn er bleven forsjunet; da, som det islandske Compagnie, efter den dem allern. meddelte Octroyes 3die Post, saa vel som Hans Majts senere erholdte allern. Resolution, dat. 6. April 1743, stricte er befalet at forsjune Island ei alene med Klæde af de indenlandske Fabriquer, men endog med saa mange af de övrige behövende Vare, som udi Hans Majts egne Riger og Lande gjöres og forarbeides: saa haver I for Almuen at bekjendtgjöre, at slige Klædevare af det almindelige Magazin her i Staden ere blevne indkjöbte og anskaffede, hvormed de og bör være fornöiede; thi ligesom Fabrikanterne efter höistbemte Octroyes 3die Post er forpligtet at tilveiebringe disse Klædesorter af forsvarlig Godhed, saa bliver det og observeret, at de udi saadan Stand vorder leverede, at Indbyggerne intet derover skal have sig at besværge, hvilket herved til Efterretning og Efterlevelse communiceres. Gud befalet &c.[1] Rentekammeret den 21. Marts 1744.

18. April. **Rentekammer-Skrivelse** til Directeurerne for det islandske **Compagnie**, ang. **Skibsfarten til Island.** Khavn 18. April 1744[2]. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2007, Litr. I, Nr. 239.

Udi Skrivelse af 17de Februarii sidstl. haver Sysselmanden over Strande Syssel Einer Magnusen for os andraget, hvorledes Rechefjords Havn udi Island ei af Compagniet er bleven beseglet næstafv. Aar 1743, og, som det af Stiftamtmand Ocksens indkomne Relation erfares, at Aarsagen dertil fornemmelig er denne, at det Skib,

[1] S. D. Communication heraf til Hörkræmmerlauget og Med-Interessenter i den islandske Compagnie-Handel (Copieb. sst. Nr. 219).

[2] Rentek. Skr. 29. Mai 1749.

som bemeldte Aar skulde besegle denne tillige med Schagestrands Havn, ikke herfra er afseglet förend den 13. Junii, og formedelst contraire Vinde, efter Foregivende udi det indsendte Raadstue-Vidne af de farende Folk, besluttet at iagttage Handelen paa Schagestrand, hvortil Skibet den 5. Augusti ankom, og lade Rechefjords Havn ligge ubeseglet. Da, siden Indbyggerne paa denne Havns District, ved saadan Skibets Udeblivelse, stor Skade paa deres Creaturer, samt Fisk og videre, som de ei haver kundet afhandle, er tilföiet: saa bliver de herved advarede for indeværende og fölgende Aaringer, at lade det Skib, som til Rechefjords Havn destineres, ligesaa betimelig herfra afgaae, som de Skibe, der besegler de övrige Fiskerhavne, thi det kan ikke være Compagniet til nogen Forsvar, naar Skibene fra Havnerne udebliver, at de ei dertil for contraire Vinde haver kundet komme, saa længe de ei i rette Tid lader dem her fra bort segle, meget mindre kan Landmanden i Island höste de Frugter af Negocen, hvortil Beseglingen hensigter; derfore, om det oftere skulde befindes, at en eller anden Havn udi Island formedelst forommeldte Aarsag bliver ubeseglet, maa De vente desformedelst at vorde anseet, hvilket vi Dennem til Efterretning og Forebyggelse i Tide vil have tilmeldet. Vi forblive &c. Rentekammeret den 18. April 1744.

1744. 18. April.

Reskript til Stiftbefalingsmand Ocksen, ang. Fordelingen af et Syssels Indtægter i Suspensions-Tilfælde. Christiansborg 11. Mai 1744. —

11. Mai.

Norske Tegn. XXX, 99—100.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Fra Bjarne Haldorsen, Sysselmand ved Hunnevattens Syssel paa Vort Land Island, er til Os indkommen en Memorial, dat. 5te Aprilis næstafvigt, hvorved han allerund. haver ladet andrage, af Amtmanden paa bemte Island, Os elskel. Joachim Henrich Lafrentz, den 22. Junii 1741 at være

1744. 11. Mai. bleven suspenderet fra bemeldte hans Sysselmands-Embede, og det udi Anledning af fem imod ham reiste Sager, af hvilke de tvende ere allerede den 23de Martii næstafvigt udi Vores Höiesteret blevne paadömte, hvorudi han saavel for Mulkt som for Bestillingens Forbrydelse er bleven frikjendt, desligeste Amtmandens Suspension for Vores Höiesteret har og været indstævnt, samt paadömt saaledes, at den ergangne Suspension burdte have sit Forblivende indtil de övrige tre Sager vare til Ende bragte. Men som det derhos fornemmes, at ingen af de sidst berörte tre Sager skal kunne ansees af besynderlig Værdie eller Betydenhed, og de dog udi saa lang Tid opholdes, forinden de vorder bragte til behörig Endskab, da ham imidlertid forholdes baade sit Embede og Embedets Indkomster, hvoraf han ikke har haft det ringeste i tre Aar, men derudover med sine Börn er bleven sat udi Gjeld og Fattigdom, saa haver forne Bjarne Haldorsen desaarsag allerund. været begjærendes, at Vi allern. ville bevilge og befale, at den hannem af Amtmanden paalagde Suspension, og de derudinden passerede Ordres og Sententser maatte, tillige med de sig derpaa grundende Processer udi Vores nu holdende Höiesteret vorde efterseet, og der finaliter vorde paakjendt, hvad enten han bör miste sit Embede eller derved forblive, samt om han bör miste eller beholde Sysselets Intrader fra Suspensionens Dato, m. v. — Da, efter at Vi af din herover indhentede allerund. Erklæring have fornummen, at det af Amtmand Lafrentzen skal være bleven indberettet, at han ad interim vilde anordne En, som indtil Bjarne Haldorsens Sagers Uddrag kunde, som constitueret Sysselmand, administrere Justitien og Sysselets Intrader (dem du allerund. melder at skal bestaae mest af hvis Sysselmændene af Vore Oppebörseler, som de for en stændig Afgift have i Fæste og Forpagtning, kan have tilovers, naar saadan Afgift og andre paagaaende Omkostninger ere betalte og fratrukne) imod

Caution kunde oppebære, samt, naar ommeldte Afgift til Landfogden var betalt, skulde til Bjarne Haldorsen, om han beholdte Tjenesten, gjöre Regning for Overskuddet, dog at samme constituerede Sysselmand deraf for sig, efter Skik der i Landet, tog Halvparten for sin Umage. Saa gives dig nu herpaa tilkjende, at ifald Supplicanten Bjarne Haldorsen intet af Sysselets Indkomster siden han blev suspenderet har bekommet, da ville Vi hermed allern. have bevilget, at han hos den constituerede Sysselmand Grim Grimsen maa fordre Regning for Overskuddet af Sysselets Intrader, og at den halve Deel af det beholdne Overskud skal være hannem, fra den Tid han blev suspenderet, tillagt, hvorfore, saa længe Suspensionen varer, aarlig skal gjöres ham Rigtighed efter at Oppebörselerne ere blevne indsamlede. Derefter du dig allerund. kan vide at rette, og Vedkommende Sligt ligeledes til allerund. Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg den 11. Maji 1744.

1744. 11. Mai.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Bispe-Enke-Pensionen i Skalholt Stift. Christiansborg 11. Mai 1744. — Norske Tegn. XXX, 100b—101.

11. Mai.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Os elskelig Frue Gudrune Einertsdatter, afg. Mag. Jon Arnesen, forrige Biskop over Skalholts Stift paa Vort Land Island, hans Efterleverske, hos Os allerund. haver ansögt og begjert, at Vi allern. ville tillade hende: af Skalholts Bispestols Jordegods at nyde ligesaa höi en Pension, som bemeldte hendes afg. Mands Formands Enke, afg. Frue Sigrider Widalins nöd, og skal have belöbet sig til 84 Rd. 5 Mk., og, som efterskrevne Skalholts Bispestols Jorder, i Henseende til hendes ventende Bopæl, for hende skal være beleiligst beliggende, nemlig:

1744. 11. Mai.

Bær udi Borgerfjord,	Landg.	180 Al.,	Qv. 4.	8 Rd.	4 Mk.
Lángholt	do.	— 80	- — 5.	6 —	» —
Hóll	do.	— 120	- — 6.	8 —	» —
Oddstaðir	do.	— 180	- — 7.	10 —	4 —
Brekka	do.	— 120	- — 6.	8 —	» —
Heynes	do.	— 120	- — 4.	6 —	4 —
Kjaranstaðir	do.	— 120	- — 4.	6 —	4 —
Kalmanstúnga	do.	— 180	- — 5.	9 —	2 —
Ingunnarstaðir udi Kjose S.		— 120	- — 5.	7 —	2 —
Þrándarstaðir	do.	— 60	- — 3.	4 —	» —
Búrfell udi Arnes S.		— 200	- — 4.	9 —	2 —

Fornævnte Jordegods-Afgifts Summa
belöber sig til 21 Hundr. 20 Al. paa Landsviis.
som gjör i Penge 84 Rd. 4 Mk.

saa haver hun derhos allerund. begjert, at Vi allern. ville tillade, at hun Revenüerne af forbem[te] Jorder som en Pension udi hendes Enke-Sæde aarlig maatte nyde og beholde, imod bem[te] Jordegodses og tilhörende Qvilders Vedligeholdelse. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter den fra dig herover indhentede Erklæring, allern. have bevilget, at form[te] Biskop Jon Arnesens Efterleverske maa forundes den allerund. begjærte aarlige Pension af 84 Rd. 4 Mk., men, da det ikke kan vides, om de Jorder, som hun i sin Ansögning specificerer, kunde, formedelst den Tjeneste, som Opsidderne lige ved andre Leilændinge ere pligtige, eller formedelst anden Beleilighed, undværes fra Bispestolen eller ikke: saa ville Vi allern. at det skal ankomme paa den, som af Os til Biskop over Skalholts Stift bliver beskikket, hvilke Jorder hende udi Enkesædet til Pension kunde overlades. Derefter du dig allerund. haver at rette. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 11. Maji 1744.

1744. 29. Mai.

Reskript til Biskoppen over Skalholt Stift, ang. Confirmationen. Hirschholm 29. Mai 1744[1].

— Norske Tegn. XXX, 116ᵇ—118; P. Pétursson Hist. Eccl. Isl. S. 41—42; dette og fölgende Reskr. sammenföiede i eet hos Fogtm. IV. 2, 569—571. — Paa Islandsk findes to Aftryk af en af Harboe besörget Extract og Oversættelse, Skalholt 5. August 1744: a) «Extract af því konúnglegá allranáðugasta Rescripti um Confirmationina, nær og hversu hún eigi haldin að verða í báðum stiptum, Skálholts og Hóla, í Íslandi, dateruð á Hirsch-Holms Sloti þann 29. Maji Anno 1744. þrykkt handa þeim, sem þetta efni áhrærir, á Hólum í Hjaltadal». (uden Aar). 1 Ark i 4ᵗᵒ. — b) Samme «Extract» bag ved det islandske Aftryk af Confirmations-Anordningen 13. Januar 1736, Holum 1749, paa 3 Qvart-Sider.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Eftersom Vi af de af Os elskelig Ludvig Harboe, Biskop over Thrundhjems Stift i Vort Rige Norge og General-Kirke-Visitator paa Vort Land Island, som nu iagttager Biskoppens Vices i Hole Stift sammesteds, til Os indsendte Relationer og Forslage, ang. den islandske Kirkes Forbedring, iblandt andet have fornummen, at Vores om Ungdommens Confirmation og Bekræftelse i deres Daabes Naade den 13. Januarii Anno 1736 allern. udgangne Forordning, efter at den udi det islandske Sprog var bleven oversat, vel udi hele Island er bleven introduceret, men at bemeldte Biskop Harboe, ang. Tiden af Aaret, naar denne Actus beqvemmeligst kunde holdes i Island, siden de i Vore Riger Danmark og Norge dertil fastsatte Söndage ikke kan passe sig der, med den derefter ved Döden afgangne Biskop over Skalholts Bispedömme, Joen Arnesen, efter Vores allern. Befaling, haver confereret, og med hverandre ere bleven enige, at Söndagen for Urbanus-Messe, som indfalder i Maji Maaned, dertil var beqvemmest, og at, saafremt der maatte indfinde sig flere Confirmandi, da ligeledes

[1]) jevnf. det fölgende Reskript til Harboe, for Holum Stift; see For. 25. Mai 1759.

1744. 29. Mai. Söndagen for Michelsdag; men, uanseet at det saaledes i hele Island er bleven kundgjort, skal det dog have tildraget sig, at endeel Præster der i Landet have confirmeret Börn paa Söndagen Qvasi-modo-geniti, og Andre derimod paa Söndagen for Urbanus-Messe. Da, paa det at der udi denne vigtige Handling kan være en Uniformitet over alt Laudet, have Vi allern. funden for got at anordne og befale, ligesom Vi og hermed allern. anordner og befaler, saaledes som fölger:

1) Skal Confirmationen udi Skalholt Bispedömme i Island holdes og forrettes Söndagen for Urbanus-Messe; men, hvor Menighederne ere store, skal den ogsaa foretages og holdes Söndagen for Michaelis. — 2) Naar det maatte hænde sig, at stor Uveir, Sneefald, höie Vande og deslige forhindrede, at Menigheden ikke kunde komme til Kirken paa den bestemte Dag, da skal Confirmationen holdes paa den efterfölgende Söndag. — 3) Saasom det befindes, at Börnene ofte, formedelst Vandfald eller andre lovlige Forhindringer, ikke kan söge en anden Kirke, det og eragtes bedst at være, at Confirmationen skeer i den Menighed, hvor Börnene sig opholde, paa det at Menigheden ogsaa kan have Nytte deraf, saa maa det være de Præster, som have een eller flere Annexkirker, allern. tilladt, udi Annexkirken at confirmere den til samme Annexkirke henhörende og til Confirmation præparerede Ungdom paa den næst efter de udi den förste Post fastsatte Dage indfaldende Söndag, og hvor der kunde være flere end eet Annex, da paa den tredie Söndag derefter. — 4) Samtlig Præsteskabet haver, enhver i sit Kald og Embede, ifölge Confirmations-Forordningens 4de Artieul, nöie og med al Nidkjærhed at paaagte, at det, som Börnene, der skal confirmeres, vide at svare til Spörgsmaale i deres Christendoms Kundskab, ikke bestaar udi et blot Ihukommelses-Værk, uden Forstand og Eftertanke, men de skal, efter samme Artieuls Formelding. undervise dem saaledes, at de derved kunde naae en levende Kund-

1744. 29. Mai.

skab, og sætte det som de have lært til Nytte og Christendoms Övelse i Værk, saa og at Ungdommen kan, ved det Guds Sandheder bliver dem alvorlig indprentede, opvækkes til at give Sandheden Rum, og efterfölge den i deres Liv og Levnet, samt bringes til en sand Hjertens og Sinds Forandring. Og, som det er erfaret, at den Uskik haver været næsten almindelig, at tage Börn saa ganske unge af 9, 10, 11 til 12 Aar gamle til Confirmation, ligesom de hidindtil ere bleven tagne til Alterens Sacramente: saa ville Vi allern., at et Barn skal i det mindste have opnaaet den Alder, förend det angiver sig til Confirmation, at det kan skjönnes, at det er kommen til god Eftertanke om saa hellig og höivigtig en Sag[1]. — 5) Paa det at Ungdommen kunde opvækkes til, med Flid at lægge sig efter at læse i Böger, ville Vi allern., at i det mindste et Barn, hvor der er En i Huset hos deres Forældre, Husbonder eller Paarörende, som kunde læse i Böger, skal lære at læse i Bogen, förend det indfandt sig til Confirmation. — 6) Præsterne i Skalholt Bispedömme skal tilholdes strax at anskaffe sig hver en Bog, for der udi at indföre de til Confirmation Antagne, hvormed de og deres Efterkommere i Embedet fremdeles og altid skulle continuere. — 7) Præsterne i Bispedömmet skal aarligen indberette til Biskoppen, hvor mange der ere bleven confirmerede i Enhvers Menighed, saa og om, og hvor længe Enhver af dem havde ladet sig undervise af Præsten, paa det Biskoppen ved Leilighed kunde forfare, hvad for Grund Barnet i den Tid havde lagt; til hvilken Ende Börnene, som ere bleven confirmerede, uveigerlig skal indfinde sig i Kirken til den Tid, naar Biskoppen visiterer hvert Sted, paa det des nöiere kunde erfares, om Vores allern. Befaling i alle Poster var bleven allerund. efterlevet. Derefter du dig allerunderd. haver at rette, og denne Vores allern. Befaling

[1]) For. 25. Mai 1759, § 1 og 2.

1744. samtlig Præsteskabet i Skalholt Bispedömme til allerund.
29 Mai. Efterlevelse at bekjendtgjöre, saa og alvorligen og med al Nidkjærhed at paadrive, at denne Vores allern. Befaling udi det dig allern. anbetroede Bispedömme med allerund. Hörsommelighed vorder efterlevet. Befalendes &c. Hirschholm den 29. Maji 1744.

29. Mai. **Reskript til Biskop over Throndhjems Stift og pro tempore General-Kirke-Visitator paa Island Ludvig Harboe, ang. Confirmationen. Hirschholm 29. Mai 1744**[1]. — Norske Tegn. XXX, 110b—113.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Eftersom Vi af de af dig til Vores General-Kirke-Inspections-Collegium hidsendte Relationer og Forslage, angaaende den islandske Kirkes Forbedring, iblandt andet have fornummen, at Vores om Ungdommens Confirmation[2] .... vel udi hele Island er bleven introduceret og fastsat, men at du, angaaende Tiden af Aaret .... befaler saaledes som fölger: 1) Skal Confirmationen udi Hole Bispedömme i Island .... [som i foregaaende Reskript]. — [§ 2 og 3 som i foreg. Reskr.] — 4) Samtlig Præsteskabet haver .... sætte det som de have lært til Nytte og Christendoms Övelse i Værk, saa at Ungdommen kan .. . höivigtig en Sag. — 5) Paa det at Ungdommen .... indfandt sig til Confirmationen. — 6) Præsterne i Hole Bispedömme, som, efter skeede Paamindelse, haver anskaffet sig hver en Bog, for derudi at indföre de til Confirmation antagne, skal, baade de som nu ere eller herefter blive beskikkede, fremdeles dermed altid continuere. — [§ 7 som i foreg. Reskr.] — Derefter du dig allerund. haver at rette, og denne Vores allern. Befaling samtlig Præsteskabet i Hole Bispedömme til allerund.

---

[1]) jevnf. det foregaaende Reskript for Skalholt Stift.

[2]) det Udeladte stemmer ordret med det foregaaende Reskr.

Efterlevelse at bekjendtgjöre; og, som Vi ligeledes under denne Dags Dato have ladet expedere lige saadan en Befaling, forsaavidt Skalholt Bispedömme angaaer, saa haver du, siden der nu ingen Biskop er, samme at aabne, og derhos at foranstalte, at den alle Præsterne der i Bispedömmet bliver communiceret, paa det at de i lige Maade kunde vide sig efter denne Vores allern. Befaling udi alle Poster at rette og forholde. Sluttelig ville Vi allern., at enhver af forskrevne Befalinger skal henlægges til Bevaring udi ethvert Bispedömmes Stiftskirke til Efterretning for den efterkommende Tid. Udi det Övrige indberettes Os af dig, at du disse tvende Vores allern. Befalinger haver bekommet. Befalendes &c. Hirschholm den 29. Maji 1744.

1744. 29. Mai.

Forordning om Sabbathens og andre Hellige-Dages tilbörlige Helligholdelse paa Island. Hirschholm 29. Mai 1744. — Publiceret af Prædikestolene og paa Herredsthingene, samt paa Althinget 1745 (Althingsb. Nr. 2). — Norske Reg. 34, 529—537; Original-Aftryk hos Höpffner; P. Pèturss. Hist. Eccl. Isl. S. 30—36; Qvart-Forr. 1744, S. 81—91; Rubr. hos Schou III, 582. — Islandsk Oversættelse, stadfæstet af Harboe «Skálholti 29. Augusti Anno 1744», trykt paa Holum 1749, 1 Ark 4to: «Forordning um tilhlýðilegt helgihald Sabbathsins og annara helgra daga á Íslandi, útgefin á Hirschholms Sloti þann 3. Junii [saaledes Trykfeil for 29. Maji] Anno 1744».

29. Mai.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V., at Vi om Sabbathen og andre Fest- og Bededages Helligholdelse paa Vort Land Island til Guds Æres Befordring have fundet for godt at anordne og befale, saasom Vi og hermed ydermere allern. anordne og befale: 1) Skal alle Söndage og de Helligdage, som Loven befaler, ligesom og Skjærtorsdag og Langfredag, i Henseende til det store Forlösningsværk, baade For- og Eftermiddag af Alle og Enhver i al Stilhed og Andagt vedbörligen helligholdes. — 2) Paa det at den efter Prædiken af Os allern. anordnede Catechisation ikke maa enten blive for kort

1744. 29. Mai. eller aldeles forsömt, ei heller Menigheden, især om haarde Vinterdage, for længe fra deres Hjem maa blive opholdet og derved blive fortrydelig: saa skal Gudstjeneste overalt i Kirkerne saa tidlig muеligt være kan, og, om end Communicanternes Mængde eller andre uforbigjængelige Forfald derudi maatte foraarsage nogen Ophold, dog ikke sildigere end Klokken Tolv begyndes. Til den Ende skal og Sognefolket saa tidlig, og naar det ringer anden Gang, være i Kirken hver paa sit Sted tilstede, men ingenlunde sig ude paa Kirkegaarden eller i de nærmeste Huse, indtil Prædiken begyndes, opholde. Forseer sig Nogen herimod og efter tredie derom givne Advarsel ikke retter sig, da angives den for verdslig Övrighed og straffes som Sabbathens Overtrædere. — 3) Gudstjenesten skal strax, förend den förste Psalme eller Introitus sjunges, med den allerede i de vedtagne Messe-Sangböger indförte Bön og Fader-Vor begyndes, og efter Catechisationen ligeledes med Bön og Fader-Vor sluttes; og skal samme Bönner af En iblandt dennem, som i Choret sjunge og bedst kunne læse i Bogen, men i Skalholt og Hole Domkirker af en Domkirkens Skoles Discipel med Andagt læses. — 4) Ingen Præst maa, uden höieste Nödsfald, Gudstjeneste i Kirken een, langt mindre to eller tre Söndage i Rad udsætte; og skulde Nogen formedelst unödvendige Reiser, eller uden forhen efter Loven tagen Forlov, saaledes forsömme den hannem anbetroede Menighed, da skal han derfor af Provsten tiltales; og skulde saadan Forsömmelse af Provsten, uden forhen derom at have givet sin Biskop vedbörlig Efterretning, blive begaaet, da skal han for Consistorio tiltales; men skeer det oftere, have de deres Kald forbrudt. — 5) Paa de Aarets som St. Hans- og Michels-Dags Tider, da Bönderne maae enten ved at sanke Græs eller Mad-Urter paa Fjeldene, eller for at fiske ved Sökanten, eller paa lange Reiser efter Fisk maae söge deres Næring og Livs-Ophold, skal Præsterne dog prædike, og, endskjöndt ikke saa Mange haves, som kunde sjunge i Choret, saa

1744. 29. Mai.

skal dog Sang med Koner, Börn og Tjenestefolk, som have at indfinde sig og maae i Kirken være tilstede, holdes. Især have og Præsterne paa saadan Tid, naar ingen voxen Folk forefindes, med Ungdommen at catechisere. — 6) Advares Præsterne og hermed alvorligen befales, at de, naar de for at söge Livs-Ophold indfinde sig ved Handelsstederne, sig da saaledes, som deres Embeds Værdighed og Vigtighed anstaaer, opföre, og derhos ikke forhale Tiden, at de jo om Söndagen kan være hos deres Menigheder og selv forrette deres Kald og Gudstjeneste, saa at intet derved forsömmes, hvorfor og Præsterne, saavelsom og deres Medhjelpere, naar de sig ved Handelsstederne indfinde, af det islandske Compagnies Kjöbmænd fremfor alle Andre skal og bör klargjöres og befordres. Men skulde Præsterne ei saa hastig kunne befordres, at de jo nödes til at blive længere end een Söndag borte fra deres Menighed, da have de at besörge Gudstjenesten og Ministerialia ved Nabo-Præsten forrettet. — 7) Præsterne have flittig at tilholde Sognefolket uden Persons Anseelse, at de, tilligemed deres Börn, Tyende, Huusfolk og Underhavende, komme i Guds Huus. Dersom Nogen findes modtvillig, skal de tó Gange af Præsten advares; og, saafremt de ikke ville lyde Præstens Formaninger, men uden skjellig Aarsag endda udeblive, haver Præsten det for den verdslige Övrighed at angive, som uden Forhaling skal söge derpaa, efter Loven og Sagens Beskaffenhed, at raade Bod. Tier Præsten dertil stille, eller Övrigheds-Personer selv befindes efterladen i at besöge Guds Huus, eller og i at straffe andre slige gjenstridige og forsætlige Sabbaths-Overtrædere, da skal Præsterne, som slig Forsömmelse er overbeviist, erlægge dobbelt Helligdags-Bröde, som til fattige Præste-Enker bör henfalde, men Övrigheds-Personerne for Forsömmelse i at efterleve Vores allern. Befalinger tiltales. Og bör Reppstiorerne saavel som Sysselmændenes Politie-Betjente være aarvaagne, og, saafremt de ikke selv vil straffes, ifald de

1744. findes efterladne eller partiske, for Præsten angive de, som
29. Mai. de vide i Guds Huses Besögelse at være forsömmelige. — 8) Enhver skal söge Kirken hver Söndag, naar derudi prædikes, og maa ikke uden lovlig Aarsag, nemlig Svaghed, Syges Opvartning, höi Vand og Sneefald, Veienes alt for store Længde eller Besværlighed, eller anden höifornöden Forfald udeblive. Forsömmer Nogen om Sommeren tvende og om Vinteren trende Söndager i Rad uden lovlige Aarsager at komme til Kirken, da skal den til fattige Enker i det Sogn, hvor den sig opholdte, give fire Mark danske. De islandske Kjöbmænd og deres Arbeidsfolk skal og, naar de nogenledes forstaae det islandske Sprog, ligeledes være pligtige, Andre til godt Exempel, at söge den nærmeste Kirke hver Söndag, ligesom og de, som om Vinteren ved Söe-Kanten for at fiske og de saa kaldte Kjöbemænd, der om Sommeren i fremmede Sogner for at slaa Græs sig opholde, bör flittig den nærmeste Kirke besöge, og derom, naar det af deres Skrifte-Fader forlanges, Beviis fremlægge. — 9) Husfædre og Husmödre skal for deres Börns og Tyendes Udeblivelse af Kirken, naar de ellers ere saa gamle, at de med Eftertanke kunne höre Prædiken, være ansvarlige, og have de, saafremt de ikke paa En eller Andens Ulydighed og Haardnakkenhed selv kunne raade Bod, da at give det Præsten tilkjende, som haver de Gjenstridige derfor uden Ophold alvorlig at tiltale. — 10) Ingen, i hvo det er, maa, imedens Gudstjeneste varer, sig uden lovlig Aarsag og höifornöden Forfald af Kirken begive; og skal de Voxne, som vise sig herudi efter gjorte Paamindelse opsætsige, betale Helligbröde, men de Unge derfor af deres Forældre straffes, og kan Kirkedören, naar den Psalme «Aleneste Gud i Himmerig» begyndes, for at Udlöben og Uorden at forekomme, tillukkes; dog skal Klokkeren, om Nogen efter den Tid i al Skikkelighed skulde banke paa Kirkedören, være villig og til rede at lukke dennem ind, men de, som ere tilstede, skulle der forblive,

indtil Gudstjenesten med Catechisationen er endet. — 11) Det tredie Ringen med alle Klokker, som paa nogle Steder der i Landet er sædvanligt, naar den förste Psalme er sjungen, skal, efterdi Menigheden ikkun derved udi sin Sang og Andagt forstyrres, være afskaffet. — 12) Præsterne skal i al Kjærlighed tilholde deres Tilhörere, at de alle, ei alene Mands- men og Qvindes-Personer, som kunne læse, have hver sin Psalmebog med sig, for deraf at sjunge: og skal Qvindes-Personer baade under Sang og Prædiken (paa det at Lærerne desto bedre kan erfare, om de uden Sövnagtighed agte paa det, som i Prædiken fremföres) sidde med blottede Ansigter, uden at skjule dem med deres Törklæder. — 13) De som komme til Kirken skal, naar de ikke vil gaae ind i Kirken, og ingen Svaghed dennem derfra forhindrer, der ei heller er nogen beviislig Fornödenhed, som tilskynder dennem at ile hjem, Kirken og er saa stor, at de derudi med de andre vel kunde rummes, agtes som de, der ikke paa den Dag i Kirken har været. — 14) Det maa ikke være Lærerne tilladt, naar Prædiken i Faste-Tiden skal holdes, da efter eget Behag og hans Beqvemmelighed, Dagen, paa hvilken han Faste-Prædiken vil holde, at udvælge eller omskifte, men dertil skal være en Menigheden bekjendt bestandig og vis fastsat Dag: nemlig Onsdagen udi de Hovedkirker eller Annexer, hvor Præsten og Menigheden til rette Tid kan være tilstede; men paa de Steder, hvor Kirkerne ere fra Menighederne alt for langt bortliggende og de besværlig kan være tilstede, skal Faste-Prædiken, ligesom hidindtil paa sine Steder skeet er, holdes om Löverdagen for eller Mandagen efter den Söndag, som udi Kirken paa samme Tid er prædiket, dog at samme Dage eller Tider Menigheden til Efterretning, naar de engang ere fastsatte, blive uforandrede. Ligesaa lidet maa de beramme Bededage til Communion i noget Sogn, hvor Kaldet er ledigt, og ingen Præst i lang Tid maatte have været. — 15) Paa det at Prædikenerne til

1744. 29. Mai.

1744. 29. Mai. Opbyggelse maa være indrettede, saa have Præsterne ei alene flittig under Bön og Guds Paakaldelse til deres offentlige Taler at studere, men og samme, i det mindste den fornemste Indhold deraf (saafremt de ikke ved Arbeide og anden höistnödvendig Afhold derfra forhindres) skriftlig at forfatte, paa det at Superintendenten samme, naar han det ved de aarlige Visitatser maatte forlange, kunde igjennemsee, eller tage dennem med sig, for derhos det Fornödne at erindre. — 16) Kirkerne skal om Söndagen holdes rene og ryddelige, og maa derudi lige saa lidet andre, som den Dag, findes Gang- og Senge-Klæder, Gods eller Vare, forargelige og med den evangeliske Religion stridende Billeder, da Sligt er uanstændigt og med de der foretagende hellige Forretninger uovereensstemmende. Dog maa der, hvor ei Stole eller Bænke at sidde paa ere, staae Kister med hvad derudi kunde være gjemt. Hvor og tillukte Lofter i Kirkerne ere, maa der reenlige Sager, som ikke give ond Lugt, eller paa anden Maade for samme Sted ere usömmelige, gjemmes: men udi Kirken maa ingen fremmed Handel drives, da den, som herimod handler, skal for hver Gang betale eet Lod Sölv. — 17) Præsterne skulle formane Sognefolket, at de, naar Gudstjenesten er endet og de ere komne tilbage til deres Hjem, anvende den övrige Tid af Sön- og Helligdagene til Opbyggelse, og at eftertænke hvad Lærerne af Guds Ord have fremfört, samt ved Bön, Guds Paakaldelse og aanderige Bögers Læsning at udöse deres Hjerter for Gud, og at Forældre og Husbönder især med Flid holde deres Börn, Paarörende og Tyende til det samme, af dennem forfare hvad de af Prædikenen til deres Opvækkelse have beholdet, og at de samtlig med forenede Hjerter og Andagt Hviledagen med Bön og Forbön for Guds Kirke og hans Ords Fremgang, Os og det kongelige Arvehuus, med videre, hvad en retsindig Christen udi sin Bön haver at iagttage, slutte. 18) Ingen maa uden höiéste Nödvendighed paa nogen

1744.
29. Mai.

Sön- og Helligdag arbeide, ei heller enten befale eller tillade nogen af sine Tyende det at gjöre, saafremt de ei vil straffes som for Helligbröde. Ei heller maa nogen paa Skjærtorsdag eller Langfredag, lige saa lidet som Sön- og andre Hellige-Dage, gaae med Baader til Söes, for at fiske, förend Sön- og Helligdagen ganske er til Ende, med mindre stor Hungersnöd dennem dertil maatte tvinge. — 19) Al Dobbel, Leg, Renden, Spil, gjækkelig Snak og Skjemt, Reiser, som ikke sigte til Næstens Opbyggelse eller christen Kjærligheds Övelse, og de Reiser, som til egen Fordeel, eller for at spare paa Sögnedagene til eller fra Handelspladserne, foretages, forbydes herved alvorligen alle og enhver uden Forskjel, under Straf af Helligbröde. Skulde nogen af det islandske Compagnies Kjöbmænd understaae sig, paa Sön- og Hellige-Dage eller Hellig-Aften, enten selv eller ved deres Folk Vare at sælge, Qvæg at slagte, eller paa nogen Maade at arbeide og drive Handel: ligeledes om nogen sig paa bemeldte Tider hos dem i Handelspladsen, for at kjöbe eller sælge, undtagen det maatte være for at hjelpe og redde en Syg, skulde indfinde, da skal de, som sig derimod forbryde, betale dobbelt imod det, som de agtede at forhandle eller sig at tilhandle, deraf Halvdelen henfalder til Angiveren, i hvo han er, og den anden halve Deel til fattige Præste-Enker. Saa skal og den Kjöbmand, som under Prædiken paa en Helligdag befindes at reise til varme Bade, Skove og saa videre, for sin Person og hver især han med sig tager, betale Helligdags Bröde. — 20) De, som have nogen Föring at flytte, skal paa det Sted, hvor de om Löverdag Aften tage deres Natteleie, med deres Flytteheste, indtil Helligdagen er til Ende, forblive, og imidlertid selv saavelsom de, der med dennem ere i Fölge, saa mange muelig er, besöge den nærmeste Kirke, men, skulde Kirken være saa langt fra dennem, saasom höit paa Bjerge eller Fjeldene beliggende, at de ikke did kunde komme, skulle de der,

1744. 29. Mai. hvor de ere, i al Andagt helligholde Hvile- og Helligdagen; dog er dennem, som ikke have Flyttegods med sig at före, ei formeent om Söndags-Morgenen at komme ned af Fjeldene, naar de ikkun Gudstjenesten i den næstliggende Kirke besöge. I höieste Nödsfald tillades og dennem, som ville til eller fra Westmanöe eller nödvendig over Vandet maa gjöre Reise, samme, naar de for Veirets Skyld maa opholde sig en lang Tid, paa en Helligdag at foretage. — 21) Bliver en Præst til nogen ærlig Samqvem paa en Söndag indbuden, da haver han sig saaledes, som det hans Stand vel egner og anstaaer, og saaledes at han er de Nærværende til Opbyggelse, at opföre; og maa han ingenlunde hos Nogen, i hvo det end være maatte, gjöre nogen Opvartning for Borde. — 22) Ingen, enten Geistlig eller Verdslig, ei heller Nogen, som er betroet Vores Regnskaber at forestaae, maa paa Sön- og Hellig-Dage, enten for eller efter Prædiken, Bönder eller andre med nogen Slags Regnskabs-Sager bemöie; hvo som herimod handler, skal förste Gang betale Helligdags-Bröde, og anden Gang være Tiltale og Straf, som Vores Lovs modtvillige Overtrædere, underkastet. — 23) De vedtagne Skikke, som fra gammel Tid ved Bispernes egen tiltagen Myndighed have været anordnet og hidindtil vedligeholdet, nemlig: at der i hele Island Jule-Nat er holden Prædiken over det sædvanlige Höitids-Evangelium Luc. 2. v. 1—14 og derimod förste Jule-Dag bleven prædiket over den Text Joh. 1. v. 1—14; Ligeledes at der paa adskillige Steder i Holum Bispedömme den förste Sommer- og förste Vinter-Dag holdes halv hellig, og forklares en Text som Præsten selv vil udvælge; det og i 3die Sysseler udi Holum Bispedömme, nemlig i Skagefjord, Öefjord og Thingöe er brugeligt, at Bönderne paa en vis Dag om Aaret forsamle sig til de dennem af forrige Biskopper anviiste Kirker, for der at give en frivillig Gave til Fattiges Underholdning, hvor og ligeledes af nogle Præster vexelviis bliver prædiket,

1744. 29. Mai.

skal, som stridige med den Overeensstemmelse og Lighed, som i begge Vores Kongeriger udi Kirkesager være, efterdags alle og aldeles være afskaffede, og skal nu den Text Luc. 2. v. 1—14, ligesom det i Vores Kongeriger Dannemark og Norge skeer, paa förste Juledag til Höimesse herefter forklares, dog paa det at de Fattige ikke, ved den i de forhen benævnte Sysseler paa en vis Dag om Aaret holdte Samlings og Prædikens Afskaffelse, skal lide, saa tillade Vi allern., at samme paa den Dag ellers til Fattiges Underholdning givne Almisse og frivillige Gave paa en Söndag, da Menigheden möder, maa kræves. — 24) Og som det skal paa Island være bleven til en Sædvane, at Sysselmændene paa visse Steder holde Mandtaller og Herreds-Thinge i Kirkerne, under Paaskud, at ingen beqvemme Huse dertil findes; saa forbyde Vi hermed allern. nogen Mandtals- eller Herreds-Thing efterdags i Kirkerne at holdes, og derimod byde og befale, at Almuen under Vores Amtmands og Sysselmændenes Direction skal i hvert Thing-Sogn, hvor fornöden gjöres, paa de beleiligste Steder, og paa saadan Maade, som efter Landets Beskaffenhed skee kan, opbygge beqvemme Thinghuse. I det övrige ville Vi allern., at denne Vores Forordning, tillige med det, som Vores Norske Lov om dem, som sig fra Nadverens Sacramente skulle entholde, om Sværgen og om Börnetugt indeholder, aarlig paa Palme-Söndag og fjerde Söndag i Advent for Menighederne af Prædikestolene til Alles Efterretning skal læses, og overalt paa Vort Land Island saavel paa det faste Land, som derved og under liggende Öer allerund. iagttages, og derover af de af Os allern. beskikkede Övrigheds-Personer, Geistlige og Verdslige, saaledes som de selv derfor vil staae til Ansvar, holdes. Hvorfore Vi hermed byde og befale Vores Stiftbefalingsmand, Biskopper, Amtmand, Laugmænd, Sysselmænd, og andre, som denne Vores Forordning tilskikket vorder, at de den paa behörige Ste-

1744. der til Alles Efterretning strax lader læse og forkynde.
29. Mai. Givet paa Hirsehholms Slot den 29. Maji 1744.

29. Mai. **Forordning anlangende Catechisationen for Ungdommen i Island. Hirschholm 29. Mai 1744.**
— Publiceret af Prædikestolene og paa Herredsthingene, samt paa Althinget 1745 (Althingsb. Nr. 2). — Norske Reg. 34, 537[b]— 543; Original-Aftryk hos Höpffner; P. Pètursson. Hist. Eccl. Isl. S. 37—40; Qvart-Forr. 1744, S. 91—98; Rubr. hos Schou III, 582. — Islandsk Oversættelse, stadfæstet af Harboe «Skálholti 29. Augusti Anno 1744», trykt tilligemed Aabent Brev 22. April 1635, paa Holum 1749, 1 Ark 4to: «Forordning áhrærandi úngdómsins Catechisation í Íslandi, útgefin á Hirscbholms Sloti þann 29. Maji Anno 1744».

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V., at, som Vi ugjerne have maattet fornemme, at, omendskjöndt det ved adskillige kongelige Befalninger, den islandske Lov og höisalig og höilovlig Ihukommelse Kong Christian den Fjerdes Ordinantz, alvorligen er befalet, at Præsterne paa Vort Land Island flittig og uden nogen Forsömmelse skulle hver Söndag overhöre og undervise Ungdommen i Börne-Lærdommen med Lutheri Údlæggelse; saa skal dog derved baade hos de Geistlige og Almuen der i Landet yttre sig saa stor Mangel og Efterladenhed, at, da Vores General-Kirke-Visitator, efter den af Os til hannem medgivne Instructions Tilhold, ved sin Ankomst i Hole, haver befalet Præsterne i samme Bispedömme, med mere Flid, end didindtil skeed var, og uden Forsömmelse, at drive Catechisationen, saa skal dog endeel af Almuen have agtet det for noget Nyt og Usædvanligt, og enten ikke have mödt i Kirken, eller og, naar Præsten haver begyndt at catechisere, löbet ud af Kirken, saa at det med denne vigtige Sag, som dog der paa Landet er saa meget mere, som der ingen offentlige Börne-Skoler findes, magtpaaliggende, endnu ikke, enten formedelst endeel Præsters utidige Frygtagtighed, eller formedelst Almuens Fortrædeligheds og Skjödeslösheds Skyld, skal være kommen til nogen ret-

skaffen Skik og Orden. Thi er hermed Vores allern. Villie og Befaling, ligesom Vi og hermed allern. anordne og befale: 1) At Præsterne paa Vort Land Island, efter den höisalige og höilovlige Kong Christiani Qvarti den 22. April 1635 givne, udi det islandske Sprog oversatte og paa Hole den 20. Maji 1636 trykte allern. Befaling, skal, naar de ikke ved lovlig Forfald ere forhindrede, hver Söndag undervise og overhöre Ungdommen i Börne-Lærdommen og Guds sande Kundskab, saafremt de ikke efter samme Befaling vil ansees og straffes. — 2) Paa det at de kunde have desto bedre Tid til at catechisere, og Menigheden, særdeles i de korte og kolde Vinterdage, ei maa blive for længe opholden fra at komme til deres Hjem igjen; saa skal Præsterne prædike des kortere, og det ikke over en halv til een Time. — 3) De skal for alle Ting see derhen, at Ungdommen vel og ret lærer salig Doctor Morten Luthers liden Catechismum uden noget at tilsætte, forandre eller udelade, saa og at de fremsige den med Eftertanke, saa at Præsterne ikke maae lade sig det være nok, at de fremsige den Ord til andet, men de skal og ved Spörgsmaal eftersöge, om de Unge ret til Grunde forstaae Meningen af det, som de have fremfört. — 4) Præsterne skal i deres Catechisation bruge den til almindelig Brug overalt udi Kirker og Skoler i begge Vores Kongeriger af Os anbefalede Catechismi Forklaring, og ei lade det blive derved, at de deraf paa Prædikestolen læse et Stykke, men de skal efter Prædiken eller Gudstjenesten paa Kirkegulvet for Ungdommen randsage, hvad de deraf have beholdet. Udi Maaden at catechisere maae Præsterne ingenlunde lade det derved beroe, at de Unge opreigne Svaret saaledes som det staaer i Bogen, men de skulle baade forandre Spörgsmaalene, og lade dennem derpaa med deres egne, endskjöndt eenfoldige Ord svare og derefter forklare, og til Opbyggelse det, som er spurgt og svaret, applicere, og endelig igjen forfare, hvorledes det af Ungdommen er bleven fattet.

1744. 29. Mai.

1744. 29 Mai. — 6) De Skriftens Sprog, som forekomme i Catechismi Forklaring, skal vises og randsages efter de Ord, hvorudi Grunden til det, som deraf skal bevises, ligger, paa det at Ungdommen desto bedre kan vide, hvorfor de samme Skriftens Sprog have lært. Og paa det at Præsterne, næst Almuen, desto bedre sig derudi kunde finde, skal bemeldte Ord af samme Sprog, naar den af Os anbefalede Catechismi Forklaring igjen bliver oplagt, med större Stiil end de övrige trykkes. Og paa det at baade Börn og Tilhörere kan til Agtsomhed under Prædikens og Guds Ords Hörelse opvækkes, saa maa og Præsten af hvert Barn, eller andre af sine Tilhörere, forlange at gjöre Rede for hvad de af Prædiken til deres Opbyggelse have beholden. — 7) Lærerne bör ved deres Catechisationer imod Börnene vise al Kjærlighed og Lemfældighed, samlet med en retsindig Alvor, og ikke lade sig af Vrede indtage, langt mindre med Skjænden udbryde, om de ikke enten svare ret, eller strax sig i de forelagde Spörgsmaale kunde finde, paa det at de ikke fra Catechisationen skulle afskrækkes. — 8) Skal det ikke være en Præst formeent hos sine Tilhörere, naar de sig i Skriftestolen indfinde, især naar nogen Fremmed er kommen i hans Menighed, enten den der vil være bosiddende eller tjene, da at randsage om deres Guds Kundskab og Fremgang derudi. — 9) Forældre og Husbönder skal være pligtige at befale og tilholde deres Börn og Tyende, uden Forsömmelse at indfinde sig ved denne höifornödne Catechisation, naar ingen lovlig Forfald og beviislig Aarsag dennem derfra forhindrer, saafremt de ikke efter givne Paamindelser vil straffes som for Helligbröde. — 10) Baade Drenge og Piger skal ved Catechisationen paa Kirkegulvet fremtræde, og ellers vænnes til udi deres Lader og Gebærder at være sædige og andægtige; de skulle derhos tale höit og forstaaelig, hvilket og Præsten bör iagttage, paa det at den hele Menighed deraf kan have Nytte; og at Alting maa gaae ordentlig til, saa maa det

ene Barn ei i Svaret hindre det andet eller tale hinanden i Munden. — 11) Det bör hverken være Unge eller Gamle, Gifte eller Ugifte, Börn eller Voxne tilladt, enten förend Catechisationen begynder, eller under Catechisationen at gaae ud af Kirken, men de skulle Alle, saafremt ingen Svaghed eller beviislig Aarsag det forhindrer, derved blive tilstede, saafremt de ikke efter foregaaende niende Articul ville ansees. Og kan Kirkedörrene, for al Udlöben af Kirkerne at hindre, tilsluttes. — 12) Paa det Ungdommen kan vænnes til hjemme at lære noget Godt til desmere Befordring i deres Kundskab, saa skulle Præsterne forelægge Börnene, som enten kunne læse, eller lade sig det af deres Forældre, Husbönder eller Paarörende indprente, visse Stykker af Catechismo eller dens Forklaring, som de Unge Ugen over hjemme have at lære udenad, derom hver Söndag af dennem skal fordres Regnskab, og dennem gives Anviisning paa hvad Maade Börn med Forstand og til deres sande Nytte have at lære udenad, efter det som udi 5te Articul meldet er. —. 13) At alt dette desto bedre kan istandsættes, saa skal Præsten i de mindre Kirke-Sogne have tvende og i de störste fire Medhjelpere, hvilke bör agte paa Ungdommen og tilsee, at de ikke ved Catechisationens Övelse ere forsömmelige. Disse Medhjelpere maa Præsten selv med Provstens Forevidende, af de bedste og mest grundede Bönder i Menigheden udvælge, da samme ellers derved have at iagttage det, som Loven paabyder; og maa Ingen unddrage sig fra Medhjelper-Embede at paatage. — 14) Præsterne skulle, for desbedre at komme i Kundskab om og hvorledes Forældrene og Husbönder antage sig deres Börns og Tjenestefolkes Underviisning, saa ofte som mueligt, og to Gange i det mindste om Aaret (efter de höisalige Kongers Christiani Qvarti og Christiani Qvinti Befalinger af 22. Aprilis 1635 og 28. Februarii 1691 Art. 1) indfinde sig udi hvert Huus i deres Menigheder, hvor de da, iblandt andre dennem ved Huus

1744. 29 Mai. Besögelse tilkommende Forretninger, have at erfare den Underviisningsmaade, som i Husene bruges, og i Kjærlighed at give de fornödne Erindringer til Forbedring. — 15) For herom at faae nærmere Efterretning, saa skal hver Provst aarlig udi sit Provstie visitere, naar Superintendenten ei i det Herred visiterer, og haver han nöie at erkyndige sig om Præsternes og Menighedens, og især Ungdommens Tilstand, og derefter at give sin Biskop Efterretning om alt dette, hvorledes begge Dele i forberörte Stykker af hannem ere befundne. Og skal Provsten. som af de Kirker, der kan betale, derfor nyder det som Loven tillader, derimod visitere de fattigste Kirker, som intet have at give, for intet. Provstens egen anfortroede Kirke bör, naar den ellers er i tvivlagtig Tilstand, af en anden skikkelig og duelig Præstemand visiteres, hvilken Præst Superintendenten dertil, indtil han selv der i sin sædvanlige Visitation kan komme, beskikker; og bör Provsten for samme Visitation betale til Præsten saa meget, som ellers en Kirke af lige Formue betaler. Superintendenten skal være pligtig hvert Aar endeel af Stiftet at visitére, og ved samme sin Visitatz ei alene opskrive Kirken eller holde Kirke-Regnskab, men især at overhöre Ungdommen, som flittig bör indfinde sig, erfare Præsternes Duelighed og Fremgang i Maaden at catechisere, saavel som andre hans Embede vedkommende Ting, derom han og aarlig til Vores General-Kirke-Inspections-Collegium haver at indsende Efterretning, med allerund. Erindring om hvad som af hannem til Christendommens Hinder at være, eller til dens Fremvæxt at kunde tjene, er bleven iagttaget. Udi det Övrige ville Vi allernaad., at denne Vores Forordning, tillige med det, som Vores Norske Lov om dem, som sig fra Nadverens Sacramente skulde entholde, om Sværgen og om Börnetugt indeholder, aarlig paa Palme-Söndag og fjerde Söndag i Advent for Menighederne af Prædikestolene, til Alles Efterretning, skal læses, og overalt paa Vort Land Is-

land, saavel paa det faste Land, som derved og underliggende Öer, allerund. iagttages, og derover af de af Os allernaad. beskikkede Övrigheds-Personer, Geistlige og Verdslige, saaledes, som de selv derfor ville staae til Ansvar, holdes. Hvorfor Vi hermed byde og befale Vores Stiftbefalingsmand, Biskopper, Amtmand, Laugmænd, Sysselmænd og andre, som denne Vores Forordning tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lader læse og forkynde. Givet paa Hirschholms Slot den 29. Maji 1744.

1744. 29. Mai.

Reskript til Biskoppen over Throndhjems Stift og pro tempore General-Kirke-Visitator i Island, Ludvig Harboe, ang. Degne eller Catecheter ved Klosterne. Hirschholm 29. Mai 1744. — Norske Tegn. XXX, 113—116. — P. Pèturss. Hist. Eccl. Isl. S. 42—45; Uddrag af dette og fölgende Reskript sammenföiet i eet hos Fogtm. IV. 2, 572—573.

29. Mai.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Da Vi, udi Anledning af en af Os elskel. Vores General-Kirke-Inspectoribus Os allerund. gjorte Forestilling, allern. have funden for godt, at der udi begge Bispedömmene paa Vort Land Island ved ethvert Kloster altid skal være en Degn, saavel i Henseende til Ungdommens Underviisning, som og, at unge studerende Personer kunde ved saadant et Embede have Tid og Leilighed at öve sig udi theologiske Videnskaber, saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi angaaende saadanne Degne udi Hole Bispedömme, samt deres Embede og Underholdning, allern. ville have anordnet og befalet, ligesom Vi og hermed allern. anordner og befaler saaledes som fölger: 1) Udi Hole Bispedömme skal hos ethvert Kloster, ligesom det efter den höistsalige Konges Friderici Secundi allernaad. Befaling, dat. Friderichsborg den 21. Martii 1575 i Hole været haver, fremdeles stedse være en Degn. — 2) Ingen maa antages til Degn, uden den, som af Skolen med et godt Testimonio er bleven dimitteret,

1744. 29. Mai.

og kan fremvise tilstrækkelige Vidnesbyrd fra andre Steder, især fra Præsterne, hvor han siden den Tid haver opholdet sig. — 3) Biskoppen i Hole Bispedömme skal selv udvælge dygtige og beqvemme Personer, som til Degne-Embeder findes duelige in Examine, og tage dennem i Eed til at forrette Degne-Embedet ved det Kloster, hvor en Vacance er, eller herefter kan blive, til hvilken Ende han saadanne Personer ved et Degnebrev til Embedet haver at beskikke. — 4) Ingen af de Personer, der har nydt noget fri i sin Skolegang, maa vægre sig ved at blive Degn, hvor Biskoppen ham dertil vil beskikke, saafremt han ikke vil straffes efter Godtbefindende, som ulydig imod Vores allern. Befaling, og ellers undgjælde det i andre sine Ansögninger. — 5[1]) De som blive beskikkede til at være Degne paa Skride Kloster i Mule Syssel, saa og paa Kirkebai's og Thykkebai's Klostere i Skaptafells Syssel, kunne Provsterne i disse Sysseler examinere, efterdi Biskoppen er altfor langt derfra boende, og kunne ligeledes udgive Degnebrevet til dem. Men naar Biskoppen indfinder sig i benævnte Herreder for at visitere, skal de, som saaledes ere blevne antagne, anmelde sig hos ham til videre Confirmation. Dog, dersom Studentere vare selv nær ved Biskoppen, som til benævnte Klostere kunde beskikkes, skal de indfinde sig hos ham, for at blive examinerede, og efter befundne Dygtighed antagne. — 6) Den Student eller Dimissus, som bliver bestillet til at være Diaconus, skal, efter sin aflagde Eed, flittig og hver Söndag catechisere med Ungdommen, og skal det ikke heller være ham formeent, naar han ellers godvillig kunde formaae Forældre og Börn dertil, at catechisere med de sidste nogle Timer om Ugen. — 7) Han skal, efter Loven, forestaae Sangen i Kirken, naar Gudstjeneste forrettes, iklæde Præsten, tænde Lys paa Alteret, tage Vare paa Messeklæder, lade Kirken holde

[1]) Denne § passer egentlig kun for Skalholt Stift.

reen, og forestaae andre deslige Opvartninger i Kirken. — 8) Desforuden haver han at assistere Præsten med Ungdommens Underviisning, som skal confirmeres. — 9) Ellers haver han at opföre sig som en retsindig Studioso Theologiæ vel sömmer og anstaaer, saavel i Lærdom som i Levnet, öve sig i Prædiken og andre Embedesforretninger, som Præsten kunde bruge ham udi, dog saa, at Præsten ikke misbruger det til sin egen Dovenhed, paa det han ved Flid udi Degne-Embedet saaledes kunde forberede sig til det Embede han engang ved Guds Naade agter at före. — 10) Efterdi han haver god Leilighed at öve sig udi Theologien og dens Dele, skal han og dertil anvende den ham givne Tid, og paa det han desmere kan anholdes til Flid, skal han aarlig aflægge Pröver derom hos Biskoppen, ligesom andre Studentere, efter Vores derom allern. givne Befalings Indhold. — 11) Det skal ingenlunde være nogen Degn tilladt, at afgive sig med Færder og Reiser, at fölge Nogen som Tjener, at befatte sig med andre hannem i hans Embede forhinderlige Sager, eller uden höieste Nödsfald at reise langt bort, eller udi et andet Bispedömme, da han i saa Fald derom tilforne haver at give Biskoppen, eller, naar han var langt derfra boende, da Provsten, Efterretning derom og söge hans Tilladelse. — 12) For sit Arbeide skal han aarlig af Stedets Klosterholder nyde og oppebære fri Kost og Kammer, med Seng, Lys og al skikkelig og fornöden Opvartning til Reenlighed, saa og 12 Alen Vadmel; saa skal han og have bedre Spise og Vilkaar, end andre ordinaire Tyende, som holdes paa Gaarden. Klosterholderen maa ikke heller anvise ham andensteds Bopæl end paa Klosteret, uden saa var, at det kunde skee med begge Parters gode Villie, naar derudi en Forandring blev gjort, dog saa, at Biskoppen var derudi medvidende. — 13) Dersom nogen Degn maatte være foraarsaget at gifte sig, skal han derfor ikke stödes fra Brödet, men skal nyde Kostpenge af Klosterholderen efter Accord. Dersom hans Forældre,

1744. 29. Mai. Södskende eller andre Nærpaarörende ville give ham fri Kost og Kammer, naar de ellers boer i Klostersognet, og saa nær hos Kirken, at Börnene bleve ikke mere forsömte ved hans Ophold hos andre, end naar han sig paa Klosteret selv opholdt. — 14) Klosterholderen skal hermed strængeligen være forbuden at bruge Degnen til nogen sin Forretning eller Huusgjerning, paa det han desbedre og mere ubehindret kan afvarte sine Studeringer; men, saafremt han, uden at hindres i sine Studeringer, kan faae Tid at arbeide noget om Sommeren i et ærligt reenligt Arbeide, eller han vil paatage sig nogen, som enten Klosterholderens Börn, Paarörende eller andre i boglige Kunster at undervise, da skal han derfor nyde àparte Betaling og hannem dog derfor udi den Underholdning med anden Opvartning, der hannem som Degn tilkommer, ei noget afgaae, beskjæres eller i nogen Maade formindskes. — 15) Som Klosterpræsten og Klosterholderen ikke maa give Degnen Anstöd i nogen Maade, men langt mere bör begegne ham som en hæderlig Student med al Kjærligheds Udvisning, saa skal Degnen derimod ære og adlyde Klosterpræsten i det, som sömmeligt og christeligt er, flittig conferere med hannem om Menighedens og især Ungdommens Tilstand, saa og antage velgrundede Raad, som hannem der udi maatte gives, saavel som og tilbörlig omgaaes med sin Husbonde, saa at ingen Aarsag til Klage paa nogen Side maatte gives. — 16) Naar en Degn efter trende Aars Forlöb havde viist kjendelige Pröver om sin Flid udi sit Embede og Fremgang udi theologiske Videnskaber, skal han fremfor Andre, der ikke have studeret ved Universitetet i Vores kongel. Residentsstad Kjöbenhavn, have Forhaabning, naar et godt Præstekald bliver ledigt, da dertil at blive befordret; men, saafremt han maatte befindes forsömmelig og efterladen derudi, skal en anden udvælges i hans Sted, der med mere Skjönsomhed vil tage mod denne Vores kongel. Naade. Derefter du dig allerund. haver at rette, og samtlige

Vedkommende udi Hole Bispedömme denne Vores allern. Befaling til allerund. Efterlevelse at bekjendtgjöre. Og endskjöndt Bispedömmet udi Skalholt formedelst Biskop Joen Arnesens dödelig Afgang, for den nærværende Tid er vacant, saa have Vi dog om dette Foranförte ladet expedere ligesaadan en Befaling, forsaavidt Skalholt Bispedömme angaaer, hvilken du haver at aabne og derhos at foranstalte, at dens Indhold alle Vedkommende der i Bispedömmet kan blive communiceret, paa det at den i alle Poster med allerund. Hörsommelighed af de Vedkommende kan vorde efterlevet. Sluttelig ville Vi allern., at enhver af forskrevne Vores allern. Befalinger skal henlægges til Bevaring udi hvert Bispedömmes Stiftskiste til Efterretning for den efterkommende Tid, og udi det övrige indberettes Os af dig, at du disse tvende Vores allern. Befalinger haver bekommet. Befalendes &c. Hirschholm den 29. Maji 1744.

1744. 29. Mai.

Reskript til Biskoppen over Skalholt Stift, ang. Degne eller Catecheter ved Klosterne. Hirschholm 29. Mai 1744. — Norske Tegn. XXX, 118b—122; Uddrag af dette og næst foregaaende Reskript sammenföiet i eet hos Fogtm. IV. 2, 572—573.

29. Mai.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Da det af en af Os elsk. Vores General-Kirke-Inspectoribus Os allerunderd. gjorte Forestilling er bleven foredraget, at der vel ved en af sal. og höilovlig Ihukommelse Kong Frederico Secundo den 21. Martii Anno 1575 udgiven Befaling er bleven anordnet, at ved ethvert Kloster i Hole Bispedömme skal være en Degn, der skal agte paa Ungdommen i Menigheden og hver Söndag catechisere med dem, hvorfor han og haver oppebaaret af Klosterholderen fri Kost og Kammer, samt 12 Alen Vadmel aarlig, men at der, endskjöndt dette saaledes er bleven iagttaget ved de 4 Klostere i Hole Bispedömme, dog ikke skal være kommen nogen saadan Befaling til Skalholt Bispedömme, hvor dog ligeledes

1744. 29. Mai. endeel Klostere ere: altsaa have Vi allern. funden for godt, at der udi Skalholt Bispedömme skal, ligesaa vel som i Hole, ved ethvert Kloster alletider være en Degn, hvilket saa meget lettere kan skee, som Udgifterne dertil skal være for Klosterholderen saa ringe, at han dog alligevel meget vel skal kunne vedstaae at svare samme Afgift deraf til Os, som hidindtil sædvanligt været haver, til hvilken Ende Vi, angaaende Degnene ved Klosterne i Skalholt Bispedömme, allern. ville have anordnet og befalet, saasom Vi og hermed allern. anordner og befaler, saaledes som fölger:

1) Udi Skalholt Bispedömme skal herefter alletider ved ethvert Kloster være en Degn, ligesom efter den höistsalige Konges Friderici Secundi ovenmeldte allern. Befaling i Hole Bispedömme nu er og været haver; og, som der iblandt Klosterne i Skalholt Bispedömme ogsaa er en Gaard, Vidöe kaldet, som tilforn har været Kloster, men nu er seculariseret, paa hvilken Gaard Vi allern. lade give endeel vanföre Mennesker af begge Kjön Underhold, men det derhos befindes, at disse gamle og syge Folk ikke kan söge Kirken paa det faste Land, og Præsten kan ikke heller altid komme over til dem, saa de sjelden kan nyde Sjælesorg: saa ville Vi allern., at der ogsaa paa denne Gaard Vidöe, ligesom ved de övrige Klostere i Bispedömmet, skal antages og lönnes en Degn, hvis Forretning skal være at læse for de Syge, undervise dem, samt holde Bön og Sang for dem Morgen og Aften i deres Kamre, da han og skal opbygge og oplyse de Friske og dem, der kan gaae i Kirken, i Guds Kundskab, saavel som og catechisere de Börn og Tyende, som til Gaarden ere henhörende. — [§ 2 som i foregaaende Reskript]. — 3) Biskoppen i Skalholt Bispedömme[1] ..... haver at beskikke. — [§ 4 som i foreg. Reskr.]. — [§ 5 ligeledes][2]. —

[1]) det Udeladte ordret som i foregaaende Reskript.

[2]) denne Paragr. passer egentlig kun for Skalholt Stift, skjöndt den findes i begge Reskripter.

— [§§ 6—16 ligeledes]. Derefter du dig allerund. haver at rette, og samtlige Vedkommende udi Skalholt Bispedömme denne Vores allern. Befaling til allerund. Efterlevelse at bekjendtgjöre, saa og alvorligen og med al Nidkjærhed paadrive, at denne Vores allern. Befaling udi det dig allern. anbetroede Bispedömme med allerund. Hörsommelighed vorder efterlevet. Befalendes &c. Hirschholm den 29. Maji 1744.

1744. 29. Mai.

Reskript til Biskop og General-Kirke-Visitator Ludvig Harboe, ang. Forslag til Candidater til Bispe-Embederne i Island m. v. Hirschholm 29. Mai 1744. — Norske Tegn. XXX, 109—113; jevnf. Fogtm. IV. 2, 573, Anm. b.

29. Mai.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Saasom Os elskelige Vores General-Kirke-Inspectores Os allerund. haver forestilt, at du, anlangende Forslag at gjöre paa tvende Præstemænd i Hole Bispedömme, hvoraf en af Os kunde beskikkes til der at være Biskop, med sidst retournerede Skibe haver berettet, at jo mere du lærte at kjende den islandske Geistligheds Omstændigheder og Capacité, desto mere vanskeligt holdte du det, at udsöge en af dem til Biskop der i Landet, hvorfore du haver proponeret paa hvad Maade en enten Dansk eller Norsk habil Præstemand der til Biskop kunde beskikkes; men Vi derimod ikke finde det raadeligt eller gjörligt, at en fremmed Mand bliver sat til Biskop enten i Hole Bispedömme eller i Skalholt, som nu ved Biskop Joen Arnesens dödelig Afgang ogsaa er vacant: saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du til disse tvende vacante Bispedömme paa Island, paa din Samvittighed, skal bringe Os tvende af de redeligste og frommeste Præster der i Landet i allerund. Forslag, og i saa Maader see mindre paa dem, der ere lærde, end de, der ere retskafne i deres Christendom, og derhos före et christelig og opbyggelig Liv

1744. 29. Mai. og Levnet, hvilke begge med de i dette Aar retournerende Skibe skal hidkomme, for at blive af Os til Biskopper paa Island allern. beskikkede, og af Os elsk. Peder Hersleb &c. ordinerede.

Og, som du ellers iblandt endeel til Vores General-Kirke-Inspections-Collegium indsendte Relationer og Forslage, ang. den islandske Kirkes Forbedring, haver ladet fölge Udkast til tvende Forordninger, den ene ang. Sabbathens Helligholdelse i Island, og den anden om Catechisationen sammesteds, saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi allern. have approberet berörte tvende Forordninger, og derhos befalet, at de her i det danske Sprog först skal trykkes, da Vores General-Kirke-Inspections-Collegium haver at tilsende dig 10 her trykte Exemplarier, og er derhos Vores allern. Villie og Befaling, at du lader samme tvende Forordninger i det islandske Sprog oversætte og siden trykke i Holum Bogtrykkerie, da du og, naar de ere bleven trykte, haver at lade dennem til samtlig Præsteskabet i begge Bispedömme forsende, for at vorde publicerede; og haver Vi ligeledes befalet Amtmanden der i Landet, af dig at begjære saa mange Exemplarier af disse tvende Forordninger, som der kan behöves til at lade dem ved de verdslige Jurisdictioner bekjendtgjöre, hvilke du, paa hans Begjæring, haver at lade ham bekomme og fölgagtig være. Derefter du dig allerund. kanst vide at rette, og indberettes Os af dig, at du denne Vores allern. Ordre haver bekommet. Befalendes &c. Hirschholm den 29. Maji 1744.

29. Mai. **Reskript til Amtmand Lafrentz, ang. Publication af tvende Forordninger. Hirschholm 29. Mai 1744.** — Norske Tegn. XXX, 123—124.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Saasom Vi allern. have befalet Os elsk. Ludvig Harboe, Biskop over Thrundhjems Stift og nuværende General-Kirke-Visitator udi

Vort Land Island, der nu forretter Biskops Vices udi begge Bispedömmene sammesteds, udi det islandske Sprog at lade oversætte og derefter udi Holum Bogtrykkerie trykke tvende af Os allern. approberede og underskrevne Forordninger, den ene ang. Sabbathens Helligholdelse, og den anden betræffende Catechisationen, og af enhver saa mange Exemplarier, at de kan blive tilstillede ikke alene samtlig Præsteskabet i begge Bispedömmene der i Landet, for at blive publicerede, men endog at du kan faae saa mange Exemplarier deraf, som der behöves til at lade bekjendtgjöre ved de verdslige Jurisdictioner: saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du strax tilmelder fornævnte Biskop Harboe, hvor mange Exemplarier af disse tvende Forordninger du kan have fornöden, til at lade publicere ved alle de verdslige Retter der i Landet, da Vi allern. have befalet Biskop Harboe, at lade dig saa mange fölgagtig være, hvorefter du haver at lade dennem ved alle verdslige Retter i Landet paa sædvanlig Maade læse og forkynde, og ellers derhen see, at de af Vedkommende med allerunderd. Hörsommelighed vorder efterlevede. Derefter du dig allerund. kanst vide at rette, og indberettes Os af dig, at du denne Vores allern. Ordre haver bekommet. Befalendes &c. Hirschholm den 29. Maji 1744.

1744. 29. Mai.

Reskript til Stiftbefalingsmand Ocksen, ang. Meddelelse af nogle Lovbud for Island. Hirschholm 29. Mai 1744. — Norske Tegn. XXX, 122b—123; Rubr. hos Fogtm. IV. 2, 573.

29. Mai.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Da Vi allern. have funden for godt, at lade udgaae tvende Forordninger udi Vort Land Island, den ene ang. Sabbathens Helligholdelse sammesteds, og den anden betræffende Catechisationen, og til den Ende allern. have befalet Os elskel. Ludvig Harboe, Biskop over Thrundhjems Stift og for den nærværende Tid General-Kirke-Visitator, der

1744. 29. Mai. nu forretter Biskops Vices udi begge Bispedömmene, udi det islandske Sprog at lade dennem oversætte, og derefter udi Holum Bogtrykkerie trykke, samt derefter til samtlig Præsteskabet der i Landet distribuere, for at vorde publicerede, Vi og allern. have befalet hannem paa Os elskelig Joachim Henrich Lafrentz &c. hans Begjæring, at lade ham bekomme saa mange Exemplarier af disse tvende Forordninger, som han kan behöve til at lade dennem for de verdslige Jurisdictioner i Landet paa sædvanlig Maade læse og forkynde: saa tilskikke Vi dig herhos tvende Exemplarier af hver af ovenbemeldte Forordninger udi det danske Sprog, til din allerund. Efterretning. Og som Vi ellers ved tvende Reskripter til bem[te] Biskop Harboe, der nu, som oven er meldt, forretter Biskops Vices i begge de afdöde Biskoppers Sted, allern. have fastsat: udi det ene Reskript, at der baade udi Skalholt og Hole Bispedömme ved alle Klostere skal være en Degn, og hvorledes samme skal lönnes, og udi det andet, paa hvad Tid de Unges Confirmation skal holdes og forrettes, paa det at der udi denne saa vigtige Handling kan være en Uniformitet over alt Landet; saa give Vi dig af forberörte tvende Reskripter, af hvilke et skal gjemmes udi hvert Bispedömmes Stiftskiste, hosfölgende rigtige Gjenparter, paa det du kanst være vidende, hvad Vi, angaaende disse tvende Poster, allern. have anordnet og befalet. Derefter du dig allerund. haver at rette. Befalendes &c. Hirschholm den 29. Maji 1744.

29. Mai. **Reskript** til **Directeuren og de Deputerede for Financerne samt Tilforordnede i Kammer-Collegio, ang. Ansættelse af Degne ved Klosterne i Island. Hirschholm 29. Mai 1744**[1]. — Siell Tegn. LXXIII, 775[b]—777.

Christian den Sjette &c. V. S. B. T. Da det af en

[1]) Rentek. Skriv. 13. Juni 1744.

1744. 29. Mai.

af Os elskelige Vores Generāl-Kirke-Inspectoribus Os allerund. gjorte Forestilling er bleven foredraget, at der vel ved en af sal. og höilovl. Ihukommelse Kong Friderich den Anden den 21. Martii Anno 1575 udgiven Befaling er bleven anordnet, at ved ethvert Kloster i Hole Bispedömme udi Vort Land Island skal være en Degn, der skal agte paa Ungdommen i Menigheden, og hver Söndag catechisere med dem, hvorfore han og haver oppbaaret af Klosterholderen fri Kost og Kammer, samt 12 Alen Vadmel aarlig, men at der, endskjöndt dette saaledes er bleven iagttaget ved de 4 Klostere i Hole Bispedömme, dog ikke skal være kommen nogen saadan Befaling til Skalholt Bispedömme, hvor dog ligeledes endeel Klostere ere; altsaa have Vi nu allern. funden for godt, at der udi Skalholt Bispedömme skal, lige saa vel som i Hole, herefter ved ethvert Kloster alletider være en Degn, hvilket formenes saa meget lettere at kunne skee; som Udgifterne dertil skal være for Klosterholderen saa ganske ringe, at han dog alligevel meget vel kan vedstaae at svare den Afgift deraf til Os, som hidindtil sædvanlig været haver; til hvilken Ende Vi med de nu herfra til Island afgaaende Skibe allern. have ladet rescribere Os elskel. Ludvig Harboe, Biskop over Thrundhjems Stift, der for den nærværende Tid er General-Kirke-Visitator i Island, og, da begge Bisperne der i Landet ved Döden ere afgangne, forretter Biskops Vices i de tvende derværende Bispedömme, at der herefter baade udi Hole og Skalholt skal altid herefter ved ethvert Kloster være en Degn, som af Biskoppen skal antages og beskikkes, og for sit Arbeide skal aarlig af Klosterholderen nyde og oppebære fri Kost og Kammer med Seng; Lys og al skikkelig og fornöden Opvartning til Reenlighed, saa og 12 Alen Vadmel, derhos han ogsaa skal nyde bedre Spise og Vilkaar end andre ordinaire Tyende paa Gaarden, og skal det ikke være Klosterholderen tilladt, at anvise hannem andensteds Bopæl end paa Klosteret,

1744. uden saa er, at det kunde skee med begge Parters
29. Mai. gode Villie og Biskoppens Forevidende; dernæst ville Vi ogsaa allern., at, dersom saadan en Degn kunde have Aarsag at gifte sig, maa han derfor ikke stödes fra Brödet, men skal nyde Penge af Klosterholderen, efter Accord, saafremt hans Forældre, Södskende eller andre Nærpaarörende ville give ham fri Kost og Kammer, naar de ellers boer i Kloster-Sognet og saa nær hos Kirken, at Börnene, som han skal undervise, ikke bliver derved mere forsömt, end naar han boer paa Klosteret; dog skal det være Klosterholderen strængelig forbuden, at maa bruge Degnen til sin Forretning eller Husgjerning, med mindre han, uden at hindres udi sine Studeringer, kan faae Tid at arbeide noget om Sommeren udi et ærligt reenligt Arbeide, eller han vil paatage sig Nogen, som enten Klosterholderens Börn, Paarörende eller andre, i boglige Kunster at undervise, da han derfor skal nyde à parte Betaling, og dog alligevel ikke kortes noget i den Underholdning, med anden Opvartning ham, som Degn, tilkommer. — Og, som der ellers udi Skalholt Bispedömme ogsaa er en Gaard, der kaldes Vidöe, som tilforn haver været et Kloster, men nu er seculariseret, paa hvilken Gaard Vi allern. lader give endeel vanföre Mennesker af begge Kjön Underhold, saa ville Vi allern. at der ogsaa paa denne Gaard Vidöe, ligesom ved de övrige Klostere i Bispedömmet, skal antages og lönnes en Degn, hvis Forretning skal være at læse for de Syge, og undervise dem, m. v. — Thi ville Vi have eder denne Vores allern. Resolution og Villie til eders Efterretning hermed communiceret, og hvorefter I eder, forsaavidt deraf eder kan vedkomme, allerund. kunde vide at rette. Befalendes &c. Skrevet &c. Hirschholm den 29. Maji 1744.

29. Mai. **Reskript til General-Kirke-Inspections-Collegium, ang. nogle Punkter i det islandske Kirke-**

væsen. Hirschholm 29. Mai 1744. — Siell. Tegn. LXXIII, 777b—781; Rubr. hos Fogtm. IV. 2, 573.

1744. 29. Mai.

Christian den Sjette &c. V. S. G. T. Af eders Os allerund. gjorte Forestilling, dat. den 4. Maji næstafvigt, have Vi fornummen, at I, udi Anledning af de med næstafvigte Aars fra Vort Land Island retournerte Skibe fra Os elskel. Biskop og General-Kirke-Visitator Ludvig Harboe indsendte Relationer og Forslåge, angaaende den islandske Kirkes Forbedring, have udbedet eder Vores allernaad. Resolution paa 5 af eder proponerte Poster, af hvilke den første concernerer begge de paa Island vacant værende Bispedömme, hvorom I til Os allerund. have indstilt, at, forne Biskop Harboe, i enten af Stifterne der i Landet, maatte udlede de tvende bedste, redeligste, frommeste og lærdeste Mænd, som han efter sin Samvittighed og bedste Videnskab holder for beqvemmest til samme Bispestole at beklæde, og skikke dem herned med indeværende Aars retournerende Skibe, for her af Os at blive beskikkede og af dig Biskop Hersleb ordinerede til Bisper, den ene for Holum og den anden for Skalholt Bispedömme; — den anden Post angaaer Sabbathens Helligholdelse i Island, hvorom I til Vores allern. Approbation ved forberörte eders allerund. Forestilling haver indleveret et af Biskop Harboe forfattet Udkast til en Forordning, som vel i Almindelighed fölger Vores her i Vore Riger og Lande om Sabbathens Helligholdelse allern. udgivne Forordning, men dog hist og her er forandret efter Landets Beskaffenhed, med videre eders allerund. Tanker, ang. visse Prædikeners Afskaffelse, og Forbud om Mandtals- og Herredsthingenes Holdelse paa visse Steder i Kirkerne. — Den tredie Post betræffer Catechisationen paa Island, hvorudi, endskjöndt det ved adskillige kongelige allern. Befalinger, den islandske Lov, og salig og höilovlig Ihukommelse Konge Christiani Qvarti Ordinantz alvorligen er bleven befalet, at Præsterne flitteligen og uden nogen Forsömmelse skulle catechisere Ungdommen

1744. 29. Mai. hver Söndag, dog haver yttret sig en stor Mangel og Efterladenhed baade hos Geistlige og Almuen der i Landet, hvorfore I, siden det er saa betydelig og vigtig en Sag, saasom der paa hele Island er ingen Börne-Skoler, til Vores allern. Approbation haver indleveret et af Biskop Harboe ligeledes indrettet Udkast til en Forordning om Catechisationen, derhos indstillende, om ikke baade denne og den udi den 2den Post ommeldte Forordning, naar de her i det danske Sprog ere bleven expederede, udi Island skal oversættes i det islandske Sprog, og trykkes i Holum Bogtrykkerie, saa og derefter udi hele Landet publiceres. — Den fjerde Post angaaer Vores om Confirmationen allern. udgivne Forordning, som ogsaa udi det islandske Sprog i hele Landet er bleven publiceret, til hvilken Forretning I, efter det til en Forordning eller Reskript af Biskop Harboe indsendte Udkast, have proponeret en Uniformitet overalt i Landet udi denne vigtige Handling, saasom det har tildraget sig, at endeel Præster have confirmeret Börn paa Söndagen Qvasi-modo-geniti, og andre derimod paa Söndagen for Urbanusmesse. — Endelig haver I udi den femte Post, om Degne og Catecheter paa Island, forestilt, at der vel ved en salig og höilovlig Ihukommelse Konge Friderich den Andens allern. Befaling af den 21. Martii Anno 1575 er bleven anordnet, at ved ethvert Kloster i Hole Bispedömme skulde være en Degn, som skulde agte paa Ungdommen i Menigheden, og hver Söndag catechisere med dem, og hvorfore han har oppebaaret af Klosterholderen fri Kost og Kammer samt 12 Alen Vadmel aarlig, men at, endskjöndt dette saaledes ved de 4 Klostere i Hole er bleven iagttaget, saa skal dog ikke nogen slig Befaling derom være kommen til Skalholt Bispedömme, hvilket har anlediget eder Os allerund. at forestille, at Vi ved Reskripter allern. ville fastsætte, at udi begge Biskopdömme ved ethvert Kloster alle Tider skal være en Degn, saa og at paa den Gaard Vidöe kaldet, under

Skalholt Bispedömme, som tilforn har været et Kloster, men nu er seculariseret, ligesom ved de övrige Klostere, skal antages og lönnes en Degn, m. v. anlangende hvis han der skal have at forrette. — Thi give Vi eder paa forskrevne fem af eder allerund. forestillede Poster Vores allern. Villie og Resolution hermed tilkjende, og: ad 1mum, ang. Forslag at gjöre paa 2de Præster paa Island til Biskopper sammesteds, udi de der nu vacant værende Bispedömme, da have Vi, efter eders allerund. Tanker, under denne Dags Dato, allern. ladet befale Biskop Harboe, at han til disse tvende Bispedömme paa sin Samvittighed skal bringe tvende af de redeligste og frommeste Præster der i Landet i allerund. Forslag, og i saa Maader mindre see paa dem der ere lærde, end de, der ere retskafne i deres Christendom, saa og derhos före et christelig og opbyggelig Liv og Levnet, hvilke begge med de i dette Aar retournerende Skibe skal hidkomme, for af dig, Biskop Hersleb, til Biskopper at vorde ordinerede. — Ad 2dum, anlangende Sabbathens Helligholdelse paa Island, da approbere Vi udi alt allern. eders allerund. Forestilling og den derudi foreslagne Forordning, ligesom Vi ogsaa — ad 3tium, betræffende Catechisationen, bevilge den derom projecterede Forordning, og ville allern., at disse tvende Forordninger i det danske Sprog först her skal expederes og trykkes, og siden i Island oversættes i det islandske Sprog og trykkes i Holum Bogtrykkerie; til hvilken Ende Vi allern. ville, at Biskop Harboe skal tilsendes de 20 udi det danske Sprog trykte og herhos fölgende Exemplarier af de tvende Forordninger, for at lade oversætte udi det islandske Sprog, og derefter udi Holum Bogtrykkerie trykke saa mange Exemplarier af disse Forordninger, at baade samtlige Præsteskabet i begge Bispedömmerne, og de verdslige Jurisdictioner i Landet kan blive dermed forsynede, paa det de der overalt paa sædvanlig Maade kan blive publicerede, hvorfore Vi, anlangende forskrevne trende förste Poster

1744.
29. Mai.

1744. 29. Mai. udi eders allerund. Forestilling, have ladet rescribere Biskop Harboe saaledes, som hosfölgende Gjenpart deraf formelder, da Vi i lige Maade have befalet Amtmanden paa Island, af Biskop Harboe at begjære saa mange Exemplarier udi det islandske Sprog oversatte, som han behöver at lade ved de verdslige Jurisdictioner publicere. — ad 4tum, angaaende Confirmationen og hvad videre efter Landets Leilighed derved bliver at regulere, bifalde Vi allern. eders Betænkning, at samme ved tvende hosfölgende Vores Reskripter til begge Bispedömmene skal fastsættes, til hvilken Ende Vi herhos tilsende eder samme in Originali, for dennem til Biskop Harboe, der nu forretter Biskops Vices paa Island, at lade befordre, da Vi lade tillige herhos fölge, til eders Efterretning, tvende rigtige Gjenparter deraf. — Og ad 5tum, ang. Degne og Catecheter ved alle Klosterne i hele Island, ja endog ved Gaarden Vidöe i Skalholt Bispedömme: da have Vi i lige Maade allern. approberet eders Forestilling, og desaarsag have ladet udfærdige hosfölgende tvende Reskripter. som Biskop Harboe ogsaa in Originali skal tilsendes, paa det alle Vedkommende i begge Bispedömmene derom kunde faae behörig Efterretning, da Vi ellers ogsaa herhos tilskikke eder deraf rigtige Copier, at deres Indhold kan være eder bekjendt. — Ellers have Vi ogsaa givet Os elsk. Henrich Ocksen, Vores Stiftbefalingsmand over Vore Lande Island og Færöe, saa og Etats-, Justits- og Cancellieraad, Communication baade af de tvende i det danske Sprog trykte Forordninger, og tilsendt hannem tvende Exemplarier deraf, saa og Copier af Vores til Biskop Harboe angaaende Confirmationen og Klosterdegnene paa Island expederede Befalinger, paa det at han, som Stiftbefalingsmand over Landet, der kan have fornöden Efterretning, og vide sig derefter, saa vidt hannem kan vedkomme, allerund. at rette og forholde. — Og som I til Slutning udi meerberörte eders allerund. Forestilling, ang. den Tid som Biskop Harboe er

foreskrevet at skal være i Island, og naar de 4 Aar kan være omme, have berettet, at I ere indbyrdes faldne paa differente Meninger, i det nogle af eder ere af den Tanke, at Biskoppen bör komme hjem med indeværende Aars retournerende Skibe, men andre, at han maa blive der til ad Aare: saa give Vi eders Os herom tilstillede Betænkende Vores allern. Bifald, saa at I haver at fristille hannem, hvad enten han kan komme hjem i dette Aar, og Visitationen fuldkommeligen være tilendebragt, eller om han finder det fornöden til næst tilstundende Aar Anno 1745 der i Landet at forblive. Derefter I eder allerund. kunde vide at rette. Befalendes &c. Skrevet paa Hirschholms Slot den 29. Maji 1744.

1744. 29. Mai.

Reskript til Biskop over Throndhjems Stift og General-Kirke-Visitator paa Island L. Harboe, ang. Henlæggelsen af Annexet Kirkjuhvammur fra Tjörn til Melstað m. v. Hirschholm 5. Juni 1744.

5. Juni.

— Norske Tegn. XXX, 141ᵇ—143.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Eftersom Gissur Eireksen, Sognepræst for Tjörn paa Vatnsnæs og dertil liggende Annex Kirkehvam, for Os allerund. haver beklaget sig, at disse tvende Sogner udi Hole Bispedömme beliggende ere saa vidtlöftige, farlige og besværlige, at om Vinterdage, naar Annexet, efter vedtagen gammel Skik, hver fjerde Söndag skal opvartes, maa Præsten bruge 2 Dage, om ikke flere, til at komme did om Löverdag-Aften, da han ofte maa gaae derhen, saasom Reisen i disse Sogner falder over Bjerge og Klipper, Aaer og Moratser, samt Sneebakker og glat Iis, hvor paa den ene Side ere steile Bjerge og Stene, og paa den anden Side Havet, hvilken Reises Besværlighed for Gudstjeneste at forrette dog ikke er at ligne imod den Möie, som forefalder, naar Syge skal betjenes og ud-

1744. 5. Juni. fordres at Præsten maa.ile, og ei heller skal det, efter Vores allern. Befaling, at Præsterne skal tage de Börn for sig tvende Gange om Ugen, som skal confirmeres, være hannem, som en gammel Mand, mulig at efterkomme, som han efter sin Samvittighed gjerne önskede, og at holde en Capellan skal Brödets Ringhed, hans fattige Tilstand og talrige Familie ei kunne taale, hvorfore han allerund. haver begjært, at disse Tjörn og Kirkehvam maatte for deres Vidtlöftigheds Skyld separeres, saa at Tjörns Sogn maatte forsynes med en Præst, som beholdt Præstegaarden Tjörn og den Præsteboligs Pertinentser, samt andre Rettigheder, og for^ne^ Gissur Eireksen allern. bevilges at være Præst i Annexet Kirkehvam, og derhos nyde en Gaard og Jord fri af Vores der i Sognet liggende Fastegods, som kaldes Syðsti-Hvammer, paa Vatnsnæs, med 4 Leie-Kjöer og 6 Rdlr. Landskyld, der tilsammen gjör 8 Rdlr. 4 Mk. — Da, som det af din paa forskrevne Præstes i saa Maader alllerund. gjorte Ansögning givne Erklæring befindes saaledes, som Præsten Gissur Eireksen haver andraget: saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter dit allerund. Forslag, allern. have funden for godt, at disse tvende Kirker, Tjörn og Kirkehvam paa Vatnsnæs, paa det Menighederne des bedre kunde i deres Saligheds-Sag blive betjente, skal være separerede, og skal Kirkehvams Menighed henlægges til Præsten i Melstad, som har ikkun een Kirke og skal ligge Kirkehvamme langt nærmere, og skal Præsten i Melstad prædike hver tredie Söndag i forskrevne Kirkehvams Kirke og nyde de der af Sognet faldende Præste-Rettigheder. Men, paa det at Præsten i Tjörns Kald, hvis Ophold ved denne Forandring mærkelig vil formindskes, igjen kan faae noget Tillæg til sin nödvendige Underholdning, da ville Vi allern., at den Gaard Skards paa Reykjastrand i Skagefjords Syssel, og hvilken Gaard af en Biskop paa Holum Stift efter Reformationen skal være given til fattige

Præsters Underholdning[1], dens Afgift, som er 4 Rdlr. Landskyld og tre Leie-Kjöer eller to Rigsd., skal være Præsten i Tjörn Sogn herefter tillagt. Derefter du dig allerund. haver at rette, og denne Vores allern. Befaling samtlige Vedkommende til allerund. Efterretning at tilkjendegive. Udi det Övrige indberettes Os af dig, at du denne Vores allern. Ordre haver bekommet. Befalendes &c. Hirschholms Slot den 5. Junii 1744.

1744. 5. Juni.

Rentekammer-Skrivelse til Landfoged Drese, ang. Ansættelsen af en Degn paa Vidö Kloster. Khavn 13. Juni 1744. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2007, Litr. I, Nr. 281.

13. Juni.

Ved kongel. allern. Reskript af 29. Maji sidstl. haver Hans Majt allern. befalet, at paa den Gaard Vidöe, hvor endeel vanföre Mennesker underholdes, skal, ligesom ved de övrige Klostere udi Island, herefter antages og lönnes en Degn, som af Biskoppen skal beskikkes, hvis Forretning skal være at læse for de Syge og undervise dem, m. v., og for sit Arbeide aarlig nyde og oppebære fri Kost og Kammer, med Seng, Lys og al skikkelig og fornöden Opvartning til Reenlighed, saa og 12 Alen Vadmel; thi haver I, naar den Person, som Biskoppen til Degn paa Vidöe beskikker, sig hos eder anmelder, ei alene en Bopæl paa Gaarden for hannem at anvise, men endog besörge, at han sin Kost og Lön, bemeldte 12 Alen Vadmel, med det videre, udi rette Tid imod Qvittering nyder; og som dessen Belöb, fra den Tid af at han sin Tjeneste tiltræder, af eder skal

[1] 1681. 8. Aug. skjöder Landfoged Johan Klein til Biskoppen paa Hólum, Gísli þorláksson, paa fattige Præsters Vegne, Jorden Skarð i Fagranes Sogn, Dyrh. 30 Hundr. Landsk. 1½ Hundr. Qvild. 6, for Jorden Daðastaðir 20 Hundr., og 80 Rd. Opgjeld; see Althingsb 1689, Nr. 22—23, jfr. Johnsens Jarðatal S. 255. — Jorden Daðastaðir selv var Aaret för solgt af Fogden paa Henrik Bjelkes Vegne til samme Biskop, for at udlægges til fattige Præster.

1744. udbetales, hvilket og derefter udi eders aflæggende
13. Juni. Regnskaber til Udgift passerer, saa haver I, for hvis til denne Degns Underholding og Lön m. m. udbetales, eder med hans Qvittering, saavel som Amtmandens Attest om dessen Rigtighed, aarlig at forsjune, og derefter slige Beviser, tillige med denne Vores Ordre in Originali det förste Aar, samt Copier deraf for de fölgende Aaringer ved eders aflæggende Regnskaber, hvor dessen Udgift vorder anfört, fremlægge. Gud befalet &c. Rentekammeret den 13. Junii 1744[1].

19. Juni. **Reskript til Stiftbefalingsmand Ocksen og General-Kirke-Visitator Biskop Harboe, ang. nogle Gaardes Henlæggelse fra Grýtubakka til Höfða Sogn.** Hirschholm 19. Juni 1744. — Norske Tegn. XXX, 153—154.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Marcus Jonssen, Præst til Höfde og Grytebaches Menigheder i Thingöe Syssel paa Vort Land Island, for Os allerund. haver andraget, hvorledes til bemeldte Höfde Kirke ikkuns er henlagt een heel Gaard, saa at Gudstjeneste af Mangel paa Sognefolk næppe kan forrettes paa de sædvanlige Tider og Prædikedage, hvorimod Annexet Grytebache, som er Proprietarii Gods, bestaaer af 19 Gaarde, som alle söge denne Kirke, der dog er saa liden, at, naar Menigheden indfinder sig i den Mængde, som det sig bör, den ikke kan rumme flere end de tre Fjerdedele af Sognefolkene, saa at de andre maae under aaben Himmel staae udenfor Kirken; desaarsag fornævnte Marcus Jonssen, da der til Annexet, bemeldte Gryttebach, skal være henliggende 5 Gaarde, som hverken har længere eller vanskeligere Vei til Hoved- end

[1]) Rentek. Skrivelse af samme Indhold til Amtmand Lafrentz (Copieb. Nr. 280) og Notits til Stiftamtmand Ocksen (sst. Nr. 279) er afgaaet under samme Dato som ovenstaaende Ordre.

Annex-Kirken, allerund. haver indstilt, om det ikke allern. maatte befales, at disse 5 Gaarde skulle lægges til Höfde Hovedkirke, der at höre Ordet og söge Saligheds-Midler, som forhen udi Annex-Kirken. Thi er, efter eders derover indkomne allerund. Erklæringer, hermed Vores allern. Villie og Befaling, at efterskrevne fem Gaarde: Hringsdal, Hjalli, Finnestad, Grynnevik (Grenivík) og Hvamme, som hidindtil har lagt til Grytebacke Annex-Kirke, skal herefter være henlagde til Höfde Kirke og dertil erlægge Tiende, Lig-Penge, Lystold, og ellers gjöre det Arbeide til Kirkegaardens Vedligeholdelse, som udfordres efter gammel Kirkelov og Sædvane af Sognefolket i hver Menighed. Derefter I eder allerunderd. haver at rette, og derhos at lade foranstalte, at saadan Vores allern. Anordning vorder Vedkommende til allerund. Efterretning bekjendtgjort, samt at denne Vores allern. Befaling til Efterretning udi Fremtiden udi Stiftskisten, eller hvor Stiftets Papirer pleier at gjemmes, til Forvaring vorder henlagt. Dermed &c. Befalendes &c. Hirschholm Slot den 19. Junii 1744.

1744. 19. Juni.

Kongelig Resolution ang. den **Glückstadske Recognitionstold af islandske Varer. Hirschholm 6. August 1744.** — Rentek. Norske Relat. og Resol Prot. 26, Nr. 79.

6. August.

Vi bevilge allern., at den af Directeurerne for det forrige islandske Compagnie udi deres Beregning over de fra Glückstad til fremmede Steder i Compagniets Forpagtnings-Tid udskibede islandske Vare paa Stokfisken med 6 Rd. Croner pr. Skippund [1] satte Priis maa saaledes passere, samt Recognitions-Tolden, efter samme deres Beregning, naar dertil lægges de 114 Rd. for stemplet Papir, som til Angivelserne burde været brugt,

[1]) denne Priis betalte Compagniet for den kgl. Landskyldfisk i Island, men den i Compagniets 10 Forpagtnings-Aar til Udlandet udförte Fisk var taxeret til 10 Rd. Croner pr. Skippund.

1744. 6. August. ialt med 2703 Rd. 80 Sk. imodtages: saa accordere Vi og allern., at udi denne Summa maa liquideres saavel de 1800 Rd., med derpaa efterstaaende Renter, for det Compagniet i Glückstad afkjöbte Pakhuus, som og de 167 Rd. 81 Sk. Courant for Fragt og Omkostninger af det fra Island for Vores Regning hidförte Gods; hvorimod Compagniet den övrige Rest af bemeldte Recognitions-Told straxen udi Vores Cassa betaler. Hirschholms Slot den 6. Augusti 1744.

2. Novbr. **Instruction for Joh. Christ. Pingel, som Amtmand i Island. Frederiksborg 2. Novembr. 1744.** — Uddrag (§§ 2, 4—7, 9, 11—14 og 17) publiceret paa Althinget og trykt i Althingsb. 1745, Nr. 17. — Rentek. Norske Instructions Prot. Nr. 2, 396.

Instruction hvorefter Vi Christian den Sjette p. p. allern. ville at Os elskelig Lieutenant Johan Christian Pingel, Vores Amtmand paa Vort Land Island, sig udi samme sin Amtmands Forretninger indtil videre allerunderd. haver at rette.

[Instructionen selv ligelydende med Amtmand Lafrentz's af 22. Marts 1734]. Givet paa Vort Slot Frederiksborg den 2. Novbr. 1744.

1745. 18. Januar. **Plakat og Forbud paa fremmed Trans Indförsel udi Danmark. Christiansborg 18. Januar 1745.** — Rentek. Danske Exped. Prot. 45, 542. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1745, S. 3—4; Rubr. hos Schou III, 591.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V. at som Vi allern. have funden for tjenligt, at indtil videre ikke nogen fremmed Tran udi Vort Rige Danmark, enten fra andre Vore egne Provindser eller fra udenrigs Steder vorder indfört; saa forbyde Vi og herved allern., at fra denne Placats Publications Dato ikke nogen Tran, uden hvad fra Færöe og Findmarken, ved de derpaa havende Handlinger, samt fra Grönland og Island, ved

de til samme Steders Beseiling af Os allern. octroyerede, virkelig tilveiebringes, maa i Vort Rige Danmark indföres, under Varenes Confiscation, til Deling efter den under 1. Septembr. Ao. 1738 allern. udgivne Plakat, samt Vores Told og anden Rettighed deraf, ifölge af Toldrullen, dobbelt at betale; hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerunderd. have at rette og for Skade at i Agt tage. Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Amtmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Told-Inspecteurer, Toldere og alle Andre, som dette Vores allern. Forbud under Vores Kammersegl tilskikket vorder, at de det paa behörige Steder, til Alles Efterretning, lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongel. Residence-Stad Kjöbenhavn den 18. Januarii Anno 1745.

1745. 18. Januar.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Formildelse af Kagstrygning til Straf paa Vand og Bröd. Christiansborg den 5. Februar 1745. — Bekjendtgjort paa Althinget 1745 (Althingsb. Nr. 17, 3. 5); Norske Tegn. XXX, 357b—358

5. Februar.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Da et Qvindemenneske af Mulle i Bardestrand Syssel paa Vort Land Island, ved Navn Oluf Jonsdatter, udi en til Os indsendt allerund. Memorial haver beklaget sig, at hun tvende Gange har avlet Barn udi Hordom med en gift Mand, navnlig Arne Jonssen, og at hun derfor efter Storedommen bör miste sin Hud, allerund. bedende, at Vi allern. ville forskaane hende for den i saa Maader fortjente Straf med Hudens Mistelse og Kagstrygning. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter saadan fornævnte Oluf Jonsdatters allerund. gjorte Ansögning og Begjæring, af sær kongelig Naade allern. have bevilget, at hun for at miste Huden og kagstryges maa være allern. befriet, men derimod skal hun sidde to

1745. 5. Februar. Maaneder paa Vand og Bröd. Derefter du dig allerund. kanst vide at rette, og herom den fornödne Anstalt at lade föie. Befalendes &c. Christiansborg den 5. Februarii 1745.

5. Februar. **Reskript til Stiftbefalingsmand H. Ocksen og General-Visitator Biskop Harboe. ang. Reduction af Sandfell Kirkes Qvilder. Christiansborg 5. Februar 1745.** — Norske Tegn. XXX, 356.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Jon Thorlaehsen, Provst over Mule Syssel paa Vort Land Island hos Os allerund. haver anholdet, at Vi allern. ville befrie ham fra at svare til de Kirke-Qvilder, som udi Aaret 1727, da han var Præst udi Sandfelds Præstekald udi Skaftefelds Syssel, ere ved en uformodentlig paakommen Hændelse omkomne, og Vi af den fra dig, Stiftbefalingsmand Ocksen, herover indhentede allerund. Erklæring haver fornummen, at der i Aaret 1727, da Supplicanten, som meldt, var Præst til Sandfeld, skal have været et stort Vandlöb fra Jökulen eller Isfjeldet, hvorved baade Præstegaarden paa Jord og Eng tog Skade, saavel som og aldeles bortkom 4 af de 6 Qvilder, som samme Sandfelds Beneficium forhen havde haft, og de overblevne tvende Kjör fandtes derefter saa usle, at de ikke bleve höiere vurderede end til 50 Alen, hvorfore 6 Faar og Lam bleve restituerede, som Eftermanden i Kaldet haver imodtaget: Saa gives eder nu herved tilkjende, at Vi hermed allern. have befriet Supplieanten, bemeldte Provst Joen Thorlachsen for at svare til det ved Jökul-Löbet bort- og forkomne Qvæg, der ialt, efter forberörte din allerund. Erklæring skal kunne beregnes til 5 Qvilder. Derefter I eder allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at lade kundgjöre. Befalendes &c. Christiansborg Hafniæ d. 5. Februarii 1745.

Plakat ang. Ligning af Delinquent-Omkostninger i Norge. Christiansborg 12. Februar 1745. 1745. 12. Febr.

— Ikke publiceret i Island, men optagen her i Henhold til For. 19. Mai 1741. Siell. Reg. 59, 488ᵇ—490; Qvart-Forr. 1745, S. 16—18; Uddrag hos Schou III, 592—593.

Plakat angaaende hvorledes de paa Delinquent- og Tyvs-Sagers Udförsel anvendte Bekostninger herefter i Norge skal lignes, hvorved den om slige Sagers Udförsel den 19. Maji 1741 ergangne Forordnings 6ᵗᵉ Articul forandres.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V. at, som Vi ved Vores, ang. Delinquents- og Tyvs-Sagers Udförsel i Vort Rige Norge, den 19. Maji 1741 allernaad. udgivne Forordning, udi den 6ᵗᵉ Articul have befalet, at, naar af en Delinquents Boeslod ikke kan erstattes de paa Arresten samt Sagen og Dommens Execution anvendte Bekostninger, skulde det övrige, saafremt Tyveriet eller Misgjerningen var begaaet paa Böyden, lignes paa alle Beboerne i Sognet, efter Gaardenes Skyld, med videre samme Articuls Formelding; men Vi siden er kommen i Erfaring, at deslige Sager at forfölge og dertil udfordrende Omkostninger at udrede, naar Sognet var lidet og bestod ikkun af faa Beboere, vilde foraarsage samtlige saadan et Sogns Beboeres Ruin: saa have Vi allern. funden for godt, at forandre forberörte 6ᵗᵉ Post udi ovenbemeldte Vores allern. Forordning, og derfore hermed allern. anordner og befaler, at de paa Tyves og grove Misdæderes Varetægt, Underholdning og Afstraffelse m. v. gaaende Omkostninger skal herefter reparteres og lignes, efter Gaardenes Skyld, paa det hele Amt, hvorudi Tyveriet eller Misgjerningen er forövet, da ellers samme Forordning udi det övrige skal forblive udi sin fulde Kraft. Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Biskopper, Amtmænd, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle andre Vedkommende udi Vort Rige Norge, som denne Vores Plakat under Vort Can-

1745. cellie-Segl tilskikket vorder, at de den paa behörige
12. Februar. Steder til Alles Efterretning strax lader læse og forkynde, og sig selv derefter, saa vidt enhver vedkommer, allerunderd. retter og forholder. Givet paa Vort Slot Christiansborg i Vores kongelig Residentsstad Kjöbenhavn den 12. Februarii Anno 1745.

19. Marts. **Forordning om Misbrug ved Hjemmedaaben i Danmark at afskaffe. Christiansborg 19. Marts 1745.** — Denne For. er ikke publiceret i Island, og maa ansees som uvedkommende, den er og ophævet ved For. 27. Juli 1771. — Siell. Reg. 59, 518—519; Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1745, S. 30—33; Schou III, 607—609.

2. April. **Reskript til Stiftbefalingsmand Ocksen, ang. Extra-Laugthings Afholdelse i Delinquent-Sager. Christiansborg den 2. April 1745.**[1] — Publiceret paa Althinget 1745 (Althingsb. 17, 3. 2). Norske Tegn. XXX, 430ᵇ—431; Uddr. hos Fogtm. IV. 2, 655.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Saasom Vi af din til Os indkomne allerund. Memorial have fornummen, at Delinquentsagers Paakjendelse ved Laugthings-Retterne paa Island opholdes, ved det at der ikkun eengang om Aaret holdes Laugthing, nemlig in Julio paa det saakaldte Althingssted Öxeraae: saa er, i Anledning af din herom allerund. gjorte Forestilling, hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du tilkjendegiver Laugmændene paa Island, at de, enhver for sit Laugdömme, skal udi Delinquent-Sager paa andre Tider og Steder holde Extra-Laugthing. Derefter du dig allerund. haver at rette. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 2. April 1745.

10. April. **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Formildelse af Livsstraf til Straf paa Vand og Bröd. Christiansborg 10. April 1745.**

[1]) Reskr. 20. Mai 1746 og 28. April 1784.

— Bekjendtgjort paa Althinget 1745, hvor Datum anföres 20. April (Althingsb. Nr. 17, 3. 5); Norske Tegn. XXX, 440ᵇ.

1745. 10. April.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Ved allerund. Memorial af 27. Martii næstafvigt haver du til Os indsendt en over Delinquenten Thorder Olafssen af Laugmanden for norden og vesten paa Vort Land Island afsagde Dom, hvorved han, som forhen formedelst trende Gange i sit Ægteskab begaaede Leiermaale har været dömt fra Livet, men ved Vores allern. Resolution af 10. Aprilis 1739 paa Livet pardonneret, imod at han skulde staae aabenbare Skrifte og sidde paa Vand og Bröd i 8 Dage, nu atter for fjerde Leiermaal er dömt fra Livet, hvilken Dom du indstiller til Vores allernaadigste Resolution. Thi tilskikke Vi dig samme Dom herhos tilbage, med Vores paategnede allernaadigste Resolution, hvorved Vi saaledes endnu denne Gang have formildet den Delinquenten tilkjendte Straf, at han paa Livet maa være pardonneret, imod at lide efter forrige Vores allern. Resolution, med den Forandring, at han isteden for 8 Dage, skal sidde paa Vand og Bröd i 4 Uger, og er tillige Vores allern. Villie og Befaling, at du derefter föier den fornödne Anstalt, at Straffen efter saadan Vores allern. Resolution paa Delinquenten vorder exsequeret. Dermed &c. Christiansborg den 10. Aprilis 1745.

10. April.

Reskript til Directeuren og de Deputerede for Financerne, ang. Afdrag af Gager til Tugthuset. Christiansborg den 10. April 1745. — Med Hensyn til dette Reskripts Anvendelse i Island see Resol. 9. August 1786; ophævet ved Plakat for Danmark 30. Decbr. 1845. Siell. Tegn. LXXIV, 159ᵇ—160; Fogtm. IV. 2, 657—659 har det udförligere Reskript til Directeurerne for Fattigvæsenet i Danmark. — **Uddrag.**

Christian den Sjette &c. V. S. G. T. Eftersom Os elskel. Vores Directeurer over de Fattiges Væsen udi Vort Rige Danmark allerund. have forestilt Os den delaborerte Tilstand, udi hvilken Börnehuset paa Christianshavn og de Fattiges Væsen i Almindelighed udi

1745. 10. April. Vores kongel. Residentsstad Kjöbenhavn og Christianshavn er forfalden, saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, for at see begge Dele udi deres nuværende forfaldne Omstændigheder understöttet, iblandt andet allernaadigst have bevilget, at Enhver, som træder i nogen Vores virkelig Tjeneste, skal ved Antrædelsen, foruden den sædvanlige een pro Centum, endnu kortes engang for alle fem pro Centum af det förste Aars Gage efter Vores civile Reglemente, saavel som af den Forbedring en eller anden allern. maatte vorde tillagt, og skal disse 5 pro Centum af de i bemeldte Kjöbenhavn og Christianshavn boende henlægges til Börnehuset paa Christianshavn, og udi Vore Provincier til enhver Provinces indrettede Tugthus. — — — Derefter I eder allerund. kunne vide at rette og angaaende begge Poster[1] de fornödne Anstalter at lade föie. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 10. April 1745.

23. April.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Formildelse af Hudstrygnings Straf til Straf paa Vand og Bröd. Christiansborg 23. April 1745. — Bekjendtgjort paa Althinget 1745 (Althingsb. Nr. 17, 3. 6); Norske Tegn. XXX, 456b—457.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Os er allerund. bleven refereret en fra Sysselmanden udi Skagefjords Syssel paa Vort Land Island, Skule Magnussen, indsendte allerund. Memorial, med derhos fulgte Hjemthings-Dom, hvorved Jon Odsen, for tvende i sit Ægteskab begangne Leiermaale, efter Storedommen er tilfunden at miste sin Hud; og som Vi af den fra dig herover indhentede Erklæring have fornummen, at forne Jon Odsen er fattig, gammel og skröbelig, saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, i Henseende til saadan hans Alderdom

[1]) nemlig: a, den anförte om Gage-Afdrag; b, om Myntning af Smaamynt.

og Svaghed allern. have bevilget, at han for at miste sin Hud maa være befriet, hvorimod han skal sidde 8 Dage paa Vand og Bröd. Derefter du dig allerund. haver at rette og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 23. Aprilis 1745.

1745. 23. April.

Rentekammer-Skrivelse til Directeurerne for det islandske Compagnie, ang. Leilændings-Forhold paa Vestmannöerne. Khavn 24. April 1745. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2007, Litr. I, Nr. 332.

24. April.

Angaaende den af Sysselmanden paa Vestmannöe, Bödvar Jonsen, afsagde Dom, hvorved en saakaldet Höstemand Are Eyolfsen er tilfunden at straffes, formedelst han havde forsömt at roe paa en ham anviist Baad: da kan det, saa vidt bem^te Are Eyolfsen vedkommer, om han dermed finder sig fornöiet, og ikke samme til Laugthinget appellerer, have sit Forblivende. men for fölgende Tid, om De finder det fornöden, haver De ved nærmere Correspondence med Stiftamtmanden og Rettens Betjentere udi Island at indhente fuldkommen og tydelig Efterretning, hvad Landets Love i slig Casu, som maatte forefalde, foreskriver, og derefter Deres nærmere Forslag til Kammeret indsende. Vi forblive &c. Rentekammeret den 24. April 1745.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Pingel, ang. Delinquenters Underholdning. Khavn 8. Mai 1745[1]. — Publiceret paa Althinget ved Amtmandens Bekjendtgjörelse 14. Juli 1745 (Althingsb. s. A. Nr. 17, 3. 1) Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2007, Litr. I, Nr. 343.

8. Mai.

Endeel Sysselmænd udi Island, nemlig Gudmunder Sivertsen, Sehule Magnusen, Jon Jonsen, Thorgrimer Sivertsen, Bjarne Haldorsen, Jon Bendixsen, Olafer

[1]) jevnf. Reskr. 5. April 1748 og 5. Febr. 1790.

1745. 8. Mai. Arnesen, Thorsten Magnusen, Arnor Jonsen, Brynjolver Sivertsen og Stendor Helgasen, andrager ved allerund. Supplique, at det til deres Ruin vil geraade, ifald de skal underholde Delinquenter indtil deres Sager ved Oberretten eller Laugthinget er paadömt, og derfore anholder, at slige Delinquenter, naar Underrets-Dom gangen er, maatte henföres til Bessested og der for Hans Majts. Regning underholdes; men Stiftamtmand Ocksen udi hans herom indhentede Betænkning melder, at slige Delinquenter, som for Livs-Sager actioneres, stedse, baade da Sagefaldet var paa Regnskab for Hans Majts Regning, og siden at det til Sysselmændene er henlagt, stedse hos Sysselmændene selv haver været i Forvaring, indtil Oberrettens Dom er falden eller kongelig Resolution er erholdet. Og som Hans Majt desuden udi indeværende Aar allern. haver befalet, at udi Delinquent-Sager strax skal holdes Extra-Laugthing, hvorved baade Sagernes Procedeur befordres og Sysselmændene udi Underholdningen lettes: saa vil det og derefter hermed ligesom tilforn forblive. Hvilket Herr Amtmand ved hans Ankomst til Island for foranmeldte Sysselmænd paa Althinget eller ved Circulaire-Breve til deres Efterretning ville bekjendtgjöre. Vi forblive &c. Rentekammeret den 8. Maji 1745.

11. Mai. **Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Pingel, ang. Flyve-Sandens Dæmpelse paa Vestmannöerne. Khavn 11. Mai 1745[1].** — Rentekamm. Isl. og Færö. Copieb. 2007, Litr. I, Nr. 344.

I Anledning af Kjöbmanden Henrich Dreyers gjorde Forslag, om den Tid efter anden tilvoxne Skade af Driv- eller Flye-Sand, som bedærver Fiskergaardene tilligemed Græsningen paa Vestmannöe udi Island, have vi været foraarsagede derom at indhente Stiftamtmand

[1]) Rentek. Skriv. 16. April 1746.

Ocksens Betænkning; og som han fra Sysselmanden paa bem[te] Vestmannöe haver erholdet Special-Forklaring, baade hvorvidt denne skadelige Flye-Sand allerede haver grebet om sig, saa og hvorledes det formenes, at samme ved Steengjerders Opsætning isteden for de af Jord og Torv brugelige, samt Jordens Arbeide og derudi at saae 2 à 3 Tönder Sand-Havre, kunde stilles og udryddes, som Herr Amtmand af indsluttede Original-Documenter videre fornemmer: saa ville Herr Amtmand til denne Öes Conservation föie den Anstalt, at Drivsandens videre Fremvæxt paa den proponerede Maade og efter Stiftamtmandens Betænkning, som Kammeret udi alt bifalder, om muligt er kunde forekommes, og det deraf allerede antændte ved alvorlig Flid igjen at stilles. Til den Ende have vi nærværende Dato ei alene anmodet Geheimeraad Gram, at de til Jordens Sæd begjerte 2 à 3 Tönder Sandhavre dette eller næstkommende Aar til den paa Havnen farende Kjöbmand maatte blive udleveret, men endog tilskrevet det islandske Compagnies Directeurer, at deres Handelshuse ikke herefter med Torv bliver bedækkede, for ikke Jorden dermed videre at oprives, men at dertil Bræder vorder brugte. Vi forblive &c.[1] — Rentekammeret den 11. Maji 1745.

1745. 11. Mai.

Rentekammer-Skrivelse til **Directeurerne** for det islandske **Compagnie**, ang. **Islands Forsyning.** Khavn 15. Mai 1745. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2007, Litr. I, Nr. 353.

15. Mai.

Ved Deres Skrivelse af 1te hujus have Vi erholdet Deres farende Kjöbmænds Erklæring over de næstaf-

[1]) s. D. Skrivelse herom til Geheimeraad og Amtmand Gram, samt Directeurerne for det islandske Compagnie (Copieb. Nr. 345 og 346); i Skriv. 29. Mai til de sidste meldes, at de forlangte Sandhavre ikke kunde erholdes i dette Aar, men skulde sendes ad Aare (Copieb. Nr. 377).

1745. 15. Mai. vigte Aar 1744 over Handelen indkomne Klager, hvorudi De forklarer, at alle de til Island hensendte Vare haver været af samme Bonité som de, hvormed Landet forhen er bleven forsjunet, m. v., — men saadan Erklæring kan ikke tilstrækkelig ansees, thi endskjöndt de herfra henförende Vare her udi Pakhusene ved Indladningen bliver taget udi Öiesjun og besigtede, saa er dog den Forretning, der ved Udlosningen udi Island efter Oetroyen skeer, saadan et authentique Document, som ikke ved de Farendes blotte Erklæring kan tilintetgjöres, efterdi denne sidste Forretning tjener til Beviis om alle Varenes Bonité, og bör give paalidelig Oplysning, udi hvad Stand de her besigtede Vare ved Ankomsten til Landet befindes. Vi igjentage derfore vores seneste til dennem ergangne Skrivelse af 10de April næstleden og i Kraft af den Dem allern. meddeelte Oetroye erindrer, at de Landet med gode og forsvarlige Vare af alle Sorter og udi saadan Qvantité forsjuner, at derover ei nogen videre beföiet Klage skal indkomme, thi om anderledes befindes, faaer De selv tilskrive sig den Uleilighed, som deraf efter Oetroyen vil flyde, og til den Ende have vi nærværende Dato tilskrevet Amtmanden, at have al muelig Opsjun, at Landet med forsvarlige Vare vorder forsjunet. Vi forblive &c.[1] Rentekammeret den 15. Maji 1745.

29. Mai. **Rentekammer-Skrivelse til Directeurerne for det islandske Compagnie, ang. Reykjarfjord Districts Forsyning med Varer.** Khavn 29. Mai **1745.** — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2007, Litr. I, Nr. 378.

Af Deres til Stiftamtmand Oeksen ergangne Skri-

---

[1]) s. D. Rentekammer-Ordre til Amtmand Pingel, at paasee Octroyens Overholdelse i Henseende til Carga-Varene og deres Beskaffenhed, og aarlig at indberette derom til Kammeret, Copieb. Nr. 354.

velse af 15. Maji sidstleden, som os under 19. dito er tilstillet, erfares, at Compagniet formener, at Almuen udi Rutefjord, Strande og Hunevads Sysseler bör söge Schagestrands og ikke Rechefjords Havn; men, som bemeldte Almue besværger sig, at andre Havne end Reehefjord er dem langt fraliggende: saa erindres Compagniet, at med det Skib, som til Rechefjords Havn afgaaer, saadan Partie Tömmerlast vorder udfört, at enhver af disse Districters Almue deraf kan faae hvis de til Nödvendighed behöver, paa det de ikke, ved lange Reiser fra en til anden Havn efter det Fornödne, udi deres Livs Næring skal lide Ophold og omsider ruineres; ligesom at det Skib, som til Schagestrands og Rechefjords Havners Beseigling destineres, udi betimelig Tid herfra afgaaer, efter Vores Skrivelse af 18. April 1744, hvortil Vi Os i det övrige referere. Vi forblive &c. Rentekammeret den 29. Maji 1745.

1745. 29. Mai.

Forordning ang. Informatorers Leiermaal. Christiansborg 9. Juli 1745.

9. Juli.

— Ikke publiceret i Island, men her optagen i Henhold til For. 24. Januar 1838 § 12. — Siell. Reg. 59, 652b—653; Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1745, S. 43—44; Schou III, 610.

Forordning, anlangende, hvorledes de Informatores, som besvangrer og i Uære beligger de dem til Underviisning anfortroede Pigebörn, skal straffes.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V. Da det fornemmes, at nogle af Vore kjære Undersaatter, til deres Börns og Ungdoms Underviisning, antagne Studentere skal, isteden for at anvende deres Flid og Omhu derhen, at foregaae den dennem anfortroede Ungdom med Dyd og godt Exempel, samt at anföre dennem til en sand Guds Kundskab, christelige Dyder og Fremgang i deres Studeringer, lægge sig efter slige Folkes Pigebörn, og dennem i Uære beligge, alt i den ugudelige Hensigt, ved slig deres höist strafværdige Forhold, naar sligt er begaaet, at nöde det af dennem besvangrede

1745. 9. Juli. Fruentimmers Forældre, Værger eller nærmeste Paarörende til at antage dem i deres Familie, og, for at undgaae den Besvangredes videre Beskjæmmelse, at see dennem befordret. Men, som Vi ingenlunde ville, at slige letsindede Personer, der söge ved Letfærdighed Andres Beskjæmmelse, og paa slig en forargelig Maade at bane sig Vei til Lykke og Bröd, til noget Embede, geistlig eller verdslig, maa befordres: saa have Vi derforuden allernaadigst funden for godt, at anordne og befale, ligesom Vi og hermed anordner og befaler, at, saafremt slig en Person og Informator ikke af den Besvangredes Forældre, Værger og næste Frænder benaades, og hende med hendes Villie og deres Samtykke ægter, skal han, foruden den i Lovens 6. Bogs 13. Capitels 10. Articul befalede Straf, end ydermere dömmes til at arbeide i Jern udi nærmeste Fæstning sin Livstid. Thi byde Vi hermed og befale Vores Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle andre Vedkommende, som denne Vores Forordning, under Vores Cancellie-Seigl, tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg i Vores kongel. Residentsstad Kjöbenhavn den 9. Julii 1745.

Forordning om Uconfirmeredes Leiermaal.

Drage 2. Septembr. 1745. — Ikke publiceret i Island, og egentlig kun udgiven for Danmark og Norge, men her optagen som criminelt Lovbud. — Siell. Reg. 59, 718—720; Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1745, S. 64—66; Schou III, 614—616.

Forordning, anlangende hvorledes Ungdommen, som, förend deres Confirmation og imidlertid de dertil præpareres, begaae Leiermaal, skal ansees og straffes.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V. Da det er fornummen, hvorledes det baade udi Vore Riger Dan-

1745. 2. Septbr.

mark og Norge ofte og aarligen forefalder, at unge Mennesker iblandt gemene Folk, för deres Confirmation, og for eller under deres Præparation, begaaer Leiermaal, saa at de enten confirmeres ofte efter Barselsengen, eller ganske grov svanger, paa den Tid, de skulle fornye deres Daabes Pagt, imedens deres Kjöds Uteerlighed er aabenbar for hele Menigheden. Da det derforuden hænder sig, at endog saadanne Folk, ligesom til Belönning for deres Ondskab, paastaae, at der skal hastes med dem, Præparationen afkortes og Confirmationen meddeles, skjöndt de ikke ere tilstrækkeligen oplyste, og ofte ikke kan læse i Bog, og, naar Præsten ikke vil föie dem eller Forældrene derudi, da skriges der over ugudelig Haardhed, beraabes paa Dödsfare i deres Barselseng, og Præsten skyldes for at være Aarsag i deres Beskjæmmelse, saasom de ville ægte hinanden. Herforuden befindes det og, at saadanne Qvindemennesker undertiden gjöre Barsel för Confirmationen, og undertiden strax efter, da de confirmeres een Söndag, gaae strax til Guds Bord og copuleres strax derpaa, saa at deres i saa Maader begangne Uteerlighed ei alene bliver aabenbare for hele Menigheden, og en stor Forargelse for Andre, men endog saadan deres Ondskab bliver aldeles ustraffet, hvorudover det er at befrygte, at, som Præsterne for Forældrenes Skyld kan have föiet saadanne i deres Begjæring, og hastet med deres Confirmation, kunde andre Unge deraf tage Exempel, og bruge syndig Sammenleie, just for at blive frie for Skolegang, for at læse i Bog, og at pröves saa nöie, eller præpareres saa længe. Thi have Vi, for i Tide at see hæmmet og forebygget saadan grov Forargelse, allern. funden for godt at byde og befale, ligesom Vi og hermed byde og befale alle Præster i Vore Riger Danmark og Norge, at de i ingen Maade maae understaae sig, at föie Saadanne, som sig med Letfærdigheds-Synd, for deres Confirmation, have forseet, eller lettere end andre at antage, uden Læsning i Bog og den saa

1745. 2. Septbr. höit behövende Underviisning, men de skal præpareres ligesom andre, og afholdes fra Confirmationen, indtil de ere noksom grundede; saa skal de og siden, naar de ere confirmerede, om de end ville ægte hinanden, begge strax efter staae aabenbare Skrifte [1], baade den, som har saaledes ladet sig beskjæmme, og den, som saadant et ungt Menneske har belagt, og saaledes ikke nyde det Beneficium, som Loven tillægger Andre, der, efter begangne Leiermaal, ville ægte hinanden, men for de större Leiermaals-Böder maae de dog være befriede, saafremt de strax efter Skriftestaaelsen ægter hinanden. Men dersom det befindes, at de, uden Ægteskabs-Forbindelse, have begaaet Leiermaal med hverandre, da skal den, som sig saaledes för sin Confirmation har besmittet, enten det er Dreng eller Pige, saa og den, som har forfört den Anden, skjöndt samme er confirmeret, föres til næste Tugthuus, og der ved Arbeide tæmmes et halv eller heelt Aar. Thi byde Vi hermed og befale Vores Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning, under Vores Cancellie-Seigl, tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lader læse og forkynde. Saa befale vi og hermed Biskopperne, at de, paa det sig Ingen af Uvidenhed skulle have at undskylde, lader denne Vores allern. Forordning af Prædikestolen læse og forkynde. Givet paa Drage den 2. Septembris Anno 1745.

1. Decbr. **Forlængelse af Handels-Octroyen for det islandske Compagnie. Khavn 1. Decembr. 1745** [2]. — Rentek. Norske Exped. Prot. 5, 481—535. — Trykt Khavn 1747. 8vo (med Interessenternes Navne og Convention 24. Febr.

[1]) For. 8. Juni 1767.

[2]) Octroy 15. August. 1763.

1748, Mscr. i Schous Saml. paa Universitets-Bibl., Nr. 836. 8vo); Rubr. hos Schou III, 617. — Uddrag.

1745. 1. Decbr.

Octroy, hvorefter Findmarkens Handel til det islandske Compagnie, samt Kjöbmanden Andreas Björn og deres Interessenter overlades udi 25 Aar, og den islandske Octroy indtil samme Tids Forlöb prolongeres.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V., at, som Vort Land Finmarken hidindtil fra 2. Martii 1741 aarlig for Vores egen Regning alene udi den allern. Hensigt er bleven beseglet, at Vores kjære og troe Undersaatter der i Landet ikke paa Tilförsel af det til deres Klæde, Föde og Fiskerier behövende skulle lide nogen Mangel, omendskjöndt ellers ingen Lysthavere til samme Besegling paa antagelige Vilkaar sig imidlertid indfandt; saa, efterdi nuværende allern. octroyerede islandske Compagnie, tillige med Kjöb- og Handelsmanden Andreas Björn, omsider, efter den fra Directeurerne Hans Christian Brock, Diderik Munch, Jacob Klog og Peder Svane, samt bemeldte Björn, til Os under 10de Novembr. næstafvigte allerund. indgivne Memorial, ere bleven overbödige omrörte finmarkske Handel paa 25 Aar, nemlig fra Skibenes Ankomst der til Landet om Sommeren Anno 1746 og indtil den samme Tid udi det Aar naar man skrivendes vorder 1771, at antage og vedligeholde: have Vi allern. villet forunde, ligesom Vi og herved allern. forunder og meddeler dennem og Interessenter, tillige med deres Arvinger, denne Octroy derpaa med disse efterskrevne Conditioner:

1) Bemeldte (finmarkske) Handel overlades allern. i Forpagtning uden nogen Afgift. — — — 2) Det som de udi forbemeldte deres Memorial af 10de hujus [r. November] sig allerund. have villet betinge, saavidt samme ikke enten efter den islandske eller finmarkske Octroys sædvanlige Indhold og Forstaaelse fölger af sig selv, men behövede Vores særdeles Approbation, som og herved allern. vorder meddeelt, bestaaer udi fölgende tvende Artikler nemlig: a) at den dennem paa Is-

1745. 1. Decbr.

lands Besegling under 13de Julii 1742 allern. givne Octroy, som ellers til 1. Januarii 1753 exspirerede, maa, til Præcaution at den ene Handel ei længer, som hidindtil, skulle præjudicere den anden, continuere udi de samme tyve og fem Aar, som den finmarkske Handel, dennem nu overlades eller siden fremdeles maatte forundes, og udi det Övrige, saavel angaaende Afgiften af Island, som og alt andet, at forblive ved samme Octroys Indhold, dog saaledes, at de Vare som föres til og fra Island (ligesom og alletider i den finmarkske Handel har været brugelig og fremdeles continuerer) ikke af andre end Compagniets egne Betjentere efterdags bör veies, maales og med behövende Veier- eller Maaler-Sedler forsynes; item at de Octroyerede maa, ligesom Vi forhen Anno 1739 allern. for samme Aar have accorderet, være tilladt, til det for Island og Finmarken aarlig behövende Jern at tage en vis Andeel deraf fra fremmede Steder, siden samme, efter Stiftamtmanden over Island hans forhen derom givne Betænkning, uomgjængelig til Leer, Fiske-Redskaber og deslige Arbeide skal behöves, hvilken Andeel fremmed Jern til baade Island og Finmarken herefter fastsættes saaledes, at den ingenlunde maa overgaae aarlig tre Hundrede Skippund, hvorpaa, imod at det övrige Jern altsammen tages af Vort eget Rige, dennem fri Ordres forundes og derved af Vore Told-Inspecteurer, paa samme Maade som det er anordnet for andre Compagnier, nöie iagttages, at saadant fremmed Jern rigtig herfra udgaaer, og, indtil det skeer, forbliver udi Toldbodens Pakhuse under sikker Forvaring. Dernæst i lige Maade herefter, som forhen, de Octroyerede at tilstaaes behörige frie Ordres paa det aarlig til begge Handlinger fra Holland af den saa kaldede Giesenbergske Fabrique behövende Pres-Tobak, og b) [om de finmarkske Varer og om Taxt for Nordlandene]. — — — 23) Hvad Vedtægt og Convention bemeldte islandske og finmarkske Compagnier, til Handelens

Bedste og Befordring, paa lovlig Maade og i Conformité af denne saavelsom den islandske Octroy, nu eller efterdags udi deres Forpagtningstid med fleste Interessenters Samtykke opretter og indgaaer, ville Vi herved udi alt allern. have confirmeret, ligesaa fuldkommen, som samme Ord til andet herudi var indfört. — Foranförte Octroy, hvilken Vi, for Os og Vore efterkommende Arve-Successorer udi Regjeringen, de Octroyerede, samt deres Interessenter og Arvinger, saaledes, som forskrevet staaer, allern. meddeler, skal paa alle Sider og udi alle dens Ord og Punkter stricte holdes og efterleves. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. have at rette og forholde, under Vor Hyldest og Naade. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongel. Residentsstad Kjöbenhavn den 1ste Decembris 1745.

1745. 1. Decbr.

Rentekammer Skrivelse til Amtmand Pingel, ang. Sandflugtens Dæmpning paa Vestmannöerne. Khavn 16. April 1746. – Rentek. Isl. og Fær. Copieb. 2007, Litr. I, Nr. 469.

1746. 16. April.

Efter Herr Amtmands Forlangende udi Skrivelse af 16de Septbr. sidstleden have vi ved Herr Geheimeraad og Amtmand von Gram indhentet den begjærte Underretning, hvorledes med Sandhavren til Flye-Sandens Dæmpning paa Vestmannöe at nedsaae skal forholdes, hvilket herudi indlagt, saaledes som den af Flye-Sands Inspecteur Rasch er meddeelt, hannem tilsendes; og som med det i Aar til Vestmannöe afgaaende Skib de i saa Maade requirerte 3 Tönder Sandhavre til Island bliver udsendt. Herr Geheimeraad Gram melder og udi Skrivelse af 9de hujus, at ei nogen Plöining derved er fornöden: saa ville Herr Amtmand föie den Anstalt, at disse 3 Tdr. Havre paa de Steder hvor Flye-Sanden er begyndt, efter den af Inspecteuren anförte Maade, bliver nedsaaet, da vi os herom

1746. 16. April. udi övrigt til vores Skrivelse af 11te Maji 1745 vil have refereret. Vi forblive &c.[1]. Rentekammeret den 16. April 1746.

22. April. **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Formildelse af Tyvsstraf. Christiansborg 22. April 1746.** — Norske Tegn. XXX, 818.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Vi have allerunderd. ladet Os referere saavel en til Os af den 21de Septembris næstafvigte Aar fra Sysselmanden Skule Magnussen paa Vort Land Island indkommen allerund. Memorial, med derhos fulgte Herredsthings-Dom, som tilfinder tvende Skole-Discipler, navnlig Skafte Arnesen og Illuge Sigurdsen, for begangne Tyverie hos Wigfus Einerssen, Arbeidskarl ved Holum Bispegaard, paa 77 Rd. i Penge, at kagstryges og brændemærkes, som og din derover indhentede allerund. Erklæring; og, som Vi samme Dom saaledes allern. have formildet, at de for at kagstryges og brændemærkes maa være forskaanede, men at de derimod skal sidde 14 Dage paa Vand og Bröd: saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du föier den Anstalt, at forskrevne Dom, som dig herved tilsendes, efter Vores derpaa tegnede allern. Resolution, paa forne Schafte Arnesen og Illuge Sigurdsen vorder exsequeret. Derefter du dig allerund. kan vide at rette. Befalendes &c. Christiansborg den 22de Aprilis 1746.

23. April. **Rentekammer-Skrivelse til Sysselmand Skuli Magnusson, ang. Sysselmændenes Forhandling af holumske Böger. Khavn 23. April 1746.** — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2007, Litr. I, Nr. 480.

Hvad de udi Hole Bogtrykkerie oplagde Bögers Forhandling angaaer, da, saavidt det bevises at slige

[1]) s. D. Skrivelse til det islandske Compagnies Directeurer om samme Gjenstand, Copieb. Nr. 470.

Böger Sysselmændene til Forhandling ere udleverede, indtil Bispegaarden med sit Inventarium den nu allern. beskikkede Biskop indeværende Aar overdrages, da han den paa Gaarden værende Beholdning ventelig tillige imodtager, deraf kan vedkommende Sysselmænd det 20de Exemplar fri og uden Betaling, for deres ved Bögernes Afsætning havende Möie, forundes, i Henseende at sligt ei alene ved alle Bögers Forhandling er brugelig, men Amtmand Pingel ei heller derimod noget haver at erindre; dog observeres, at om Bögernes Antal, som enhver til Afsætning er leveret, ved eders aflæggende Regning behörig Beviis, tillige med denne Vores Ordre in Originali, bliver produceret; hvilket til Efterretning og Gjensvar paa eders Skrivelse af 1te Octobr. 1745 forstændiges. Gud befalet &c. Rentekammeret den 23. April 1746.

1746. 23. April.

Bevilling paa Opförelsen af en Kirke og Kirkegaard paa Rauðaskriða. — Hirschholm 20. Mai 1746. — Norske Reg. 35, 475.

20. Mai.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V., at, eftersom Jon Benedixsen, Sysselmand for Nordre Syssel paa Vort Land Island, for Os allerund. haver andraget, hvorledes Vores elskel. kjære Herr Fader, sal. og höilovl. Ihukommelse, ved allern. Bevilling af 15. Febr. 1726 haver tilladt hans afg. Fader, forrige Laugmand Benedix Thorsteinsen, at maatte lade opbygge en Kirke med Kirkegaard paa sin egen Gaard, Rödeskrede kaldet; men, som bemeldte hans Fader skal være bortdöd för end han fik dette sat udi Stand, og han, som hans Sön, agter nu samme at fuldbyrde, saa haver han derhos allerund. været begjærende, at Vi allern. ville forunde ham samme Frihed, til bemeldte Kirkes og Kirkegaards Opbyggelse og Istandsættelse, med lige Vilkaar som den hans afg. Fader af Vores sal. Herr Fader har været forundt. — Thi have Vi, efter saa-

1746. 20. Mai. dan hans herom allerund. gjorte Ansögning og Begjæring, samt efter den fra Os elsk. Henrich Ocksen herom indhentede allerund. Erklæring, allern. bevilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tillade, at forme Sysselmand Jon Bendixsen paa forommeldte hans Gaard Rödeskrede, paa sin egen Bekostning, maa lade opbygge en liden Kirke, og en Kirkegaard, hvorudi de, som der udi Egnen ved Döden afgaaer, kan begraves, lade indvie og indhegne; dog skal Mule Hovedkirke, samt dens Sognepræst, som Gudstjeneste udi den Kirke, han saaledes lader opbygge, forrette, udi deres Rettighed, som de af Arildstid nydt haver, og med Rette bör at nyde, aldeles intet afgaae, og skal Gudstjenesten udi samme Kirke skee paa de Tider, at ikke nogen Prædiken i Hovedkirken vorder forsömt; saa skal han og pligtig være, Sognepræsten til Mule Præstekald, for hans Umage ved Tjenesten, og hvis andet udi Embedet kan forefalde at forrette ved den Kirke han lader opbygge, at fornöie. Forbydendes &c. Hirschholm Slot den 20. Maji 1746.

20. Mai. **Reskript til Stiftbefalingsmand Ocksen, ang. Extra-Laugthing i Delinquentsager. Hirschholm 20. Mai 1746**[1]. — Publiceret paa Althinget 1746 og trykt i Althingsb. s. A. Nr. 8. — Norske Tegn. XXX, 835b—836; Fogtm. IV. 2, 739—740.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Eftersom Magnus Gislessön, Laugmand for östen og synden, saa og Svend Sölvesen, Vice-Laugmand for vesten og norden paa Vort Land Island, for Os allerund. have andraget, at da det ved allern. Reskript[2] er bleven anordnet, at der paa Island udi Delinquent-Sager skal holdes extraordinaire Laugthinge, er det paa den ene Side bleven til störste Lettelse for Sysselmændene, som derved ere

[1]) Reskr. 28. April 1784.

[2]) Reskr. 2. April 1745.

blevne befriede for lang Arresthold, hvortil de ere pligtige af Vores uvisse Sagefald, som de have under Forpagtning, at svare Bekostningerne; men derimod paa den anden Side skal det foraarsage Laugmændene store Udgifter, ifald deslige Extra-Laugthinge skulle holdes i de Sysseler, hvor Sagerne eller Delinquenterne henhörer, hvorhen de da maatte gjöre lange og undertiden farlige Reiser, og i Særdeleshed vilde det være dem til utaalelige Omkostninger, og fast umuligt, at gjöre nogle saadanne Reiser om Vinterdage til adskillige Laugthinge: hvorfore de derhos allerund. have været begjærendes, at Vi allern. ville tillade, at saadanne Extra-Laugthinge maatte enten holdes paa det nærmeste Herreds-Thingsted ved Laugmændenes Boliger, hvor Laugmændene skulde være forpligtede at holde Laugthingene uden Betaling for Rettens Administration, eller og, at de for hver Extra-Laugthing af Sysselmændene maatte nyde hvis ret og billigt kunde eragtes for deres Reise og Omkostninger dem foraarsagedes, og at samme enten maatte regleres efter Forordn. af 24. Februarii 1708 om Laugmændenes Extra-Thinge i Aastedssager i Vort Rige Norge, eller og af Amtmanden paa bemeldte Island, efter Beskaffenheden, maatte liquideres, samt, paa det at Sysselmændene ikke skulde gives Aarsag derover at beklage sig, det da maatte staae i deres egen frie Villie, hvad enten de vilde oppebie det ordinaire Laugthing med deslige Delinquent-Sager, eller og vilde bekoste de ommeldte Extra-Laugthinge. Thi give Vi dig derpaa allern. tilkjende, at Vi, efter den fra dig herom indhentede allerund. Erklæring, allern. finde for godt, at deslige udi Delinquent-Sager forefaldende Extra-Laugthinge skal holdes enten hvor Laugmanden boer, eller paa et andet dertil beleiligt Sted, som af Laugmændene udi deres udstædende Stævninger kan determineres; og, som det da saaledes falder paa Sysselmændenes Bekostning at bringe Delinquenterne til Laugthinget, saa skal

1746. 20. Mai.

1746. og Laugmændene være pligtige, uden Betaling for Ret
20. Mai. tens Administration, naar det paakræves ved Extra-Laugthingenes Holdelse, at befordre deslige Delinquent-Sager til forsvarlig Endskab det snareste skee kunde. Derefter du dig allerund. kan vide at rette, og Vedkommende sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Skrevet paa Hirschholms Slot den 20. Maji 1746.

25. Mai. **Kongelig Resolution ang. Vare-Besigtigelsen ved den islandske Handel. Hirschholm 25. Mai 1746.** — Der foreslaaes, at den ifölge den islandske Octroy paabudne Besigtigelse af Varerne ved Udskibningen i Kjöbenhavn bortfalder, da den ikke var paabudt ved den nu med den islandske Handel forenede finmarkske, og da Rentekammeret ikke ansaae den for nyttig, «deels fordi de Vare, som allerede til Indskibning ere indpakkede, da hverken nöie kan eftersees eller dets Bonité overalt paaskjönnes, deels og siden visse Vare, som her holdes for friske og gode, dog kan være af den Beskaffenhed, at de paa saa lang en Reise underveis tage Skade, hvilket ikke för end ved dets Ankomst til Landet er at paaskjönne». Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 27, 41 (for 1746).

Vi bevilge allern. at den Besigtelse, som paa de til Island afgaaende Vare, efter Vores forrige Resolution af 30te Januarii 1742, ved Indskibningen i Kjöbenhavn skulde foretages, maa herefter ophæves og cessere, imod at alle de til Island eller Finmarken ankommende Vare der udi Landene nöie vorder eftersete, og derover behörige Besigtelses-Forretninger hvert Aar til Rentekammeret indsendes. Hirschholms Slot den 25. Maji Anno 1746.

27. Mai. **Forordning om Husbesögelser paa Island. Hirschholm 27. Mai 1746.** — Publiceret i Synodal-Forsamlingen for Skalholt Stift 1746. Norske Reg. 35, 495—503. Original-Aftryk hos Höpffner; P. Péturss. Hist. Eccl. Isl. S. 51—59; Qvart-Forr. 1746, S. 59—70; Rubr. hos Schou III,

630. **Islandsk Oversættelse bekræftet af Haldór Brynjólfsson, Staðastað 6. Aug. 1746, trykt 2 Gange paa Hólum, 1746 og 1749, «Forordning um húsvitjanir á Íslandi», 5 Blade i 4to.**

1746.
27. Mai.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V. at, omendskjöndt det ved Vores allern. Forordning om Catechisation for Ungdommen paa Vort Land Island, dateret den 29de Maji Anno 1744, i dens 14. Articul er befalet, at Husbesögelse af Geistligheden der paa Landet skal holdes, saa have Vi dog nu funden Os foraarsaget, om saadanne Husbesögelser nærmere at anordne og befale, ligesom Vi og hermed allern. anordner og befaler:

1) Præsterne i Island skal enhver især være pligtige, i det mindste to Gange om Aaret, at besöge deres Menighed i deres Huse og Boliger, og det hvert Huus og Bo udi samme; men hvor Sognet er lidet, eller ingen Annex findes, skal han oftere foretage denne fornödne Handling, hvormed Provsten i hvert Herred skal have flittig Indseende, og Biskoppen ligeledes ved alle Leiligheder alvorligen tilholde vedkommende Provster og Præster, herudi ingen Forsömmelse at tage. Findes nogen Præst efterladen deri, advares han förste Gang af Provsten, men skeer det anden Gang, mulkteres han efter sit Kalds Indkomme og sin Formue, hvilken Penge-Mulkt til fattige Börns Underviisning skal anvendes. — 2) Tiden, naar denne Husbesögelse skal anstilles, tillades det Præsten selv at udvælge, dog at dertil udsees de Tider om Aaret, som for Sognefolkene ere beqvemmest, og de i störste Mængde ere hjemme, paa det Nytten, hvortil alting sigter, kan være des större. — 3) Förend denne Husbesögelse begynder, skal Præsten conferere med sine Medhjelpere, og af dennem erfare enhver Families og Persons Beskaffenhed, paa det han i Forveien kan have saa meget desto vissere Efterretning om Enhvers Opförsel; og skal Medhjelperne være pligtige, efter Lovens Tilhold og deres Samvittighed, at tilkjendegive hvad dennem herudinden kan være vitterligt, hvorimod deres Navne, naar det

1746. 27. Mai.

findes fornöden, skal forties. — 4) Til Medhjelpere skal, efter Loven og Vores allern. Forordning om Catechisationer, Articul 13, udsöges de redeligste, bedste og aarvaagenste Mænd i hvert Sogn, og bör ingen, enten de ere Repstiorer, eller Besigtelses-Mænd, fra dette Embede undtages, naar de dertil af Præsterne ere udsete, ikke heller bör de derfor paastaae, for andre verdslige Forretninger at befries, saasom Repstiorernes og Medhjelpernes Forretning staae i nöie Forbindelse med hverandre, hvorudi hverken paa Præstens eller Sysselmandens Side nogen Hinder bör lægges. — 5) Præsten skal nogen Tid, og i det mindste Söndagen tilforn, kundgjöre det for Menigheden af Prædikestolen, hvad for Huse han i den Uge agter at besöge, og paaminde dem, til den bestemte Tid at være hjemme og i deres Boliger tilstede; beviser sig Nogen opsætsig derimod, og reiser, den i Forveien gjorte Advarsel uagtet, uden höistfornödne Aarsager, bort fra sit Huus, eller lader sig paa andre Maader finde trodsig mod Præsten i denne ham anbefalede Forretning, skal Præsten angive det for vedkommende verdslige Övrighed, hvilken uveigerligen skal assistere ham, og mulktere den Opsætsige, förste Gang med to Mark danske, eller mere, efter Sagens Beskaffenhed, til fattige Börns Underviisning; saa skal og Mulkten ved continuerende Gjenstridighed forhöies, hvilket ikke alene bör forstaaes om Husfædre og Husmödre, mens og om Tjenestefolk; ligeledes skal Forældrene være pligtige, at gjöre Regnskab for deres Börn, naar de ei findes tilstede; findes en Övrigheds-Person selv skyldig i Ulydighed herudinden, skal Amtmanden, efter Omstændighederne, til forbemeldte Brug ansee ham med tilbörlig Straf; men overfalder Nogen Præsten paa Reisen i sin Husbesögelse, saavel som i andre Embedes Forretninger, straffes han, som den, der overfalder Præsten efter Gudstjenesten, og staae aabenbare Skrifte, og straffes desuden paa Kroppen, hvormed og alle de

1746. 27. Mai.

bör ansees, som paa nogen Maade opirre Nogen til Ulydighed mod Præsten. — 6) Alle de, som ere hos Söe-Kanten at fiske, eller paa Vestmannöe, eller de saa kaldede Lösemænd, skulle i den Tid, de sig der opholde, i Henseende til denne Husbesögelse, ansees som Præstens egne Sogne-Folk, bevise ham al Lydighed og Ærbödighed og være tilstede, naar det ikke plat er umueligt. Vise de sig i nogen Maade gjenstridige mod Præstens christelige Formaninger, straffes af Stedets verdslige Övrighed, som i 5te Articul ommeldt er. — 7) Naar nu Præsten indfinder sig paa noget Sted til Husbesögelse, skal han bevise sig alvorlig, gudfrygtig, ædrue og kjærlig, som det anstaaer en Guds Ords Tjener, og saa hellig en Handling, han forehaver. Derimod skal han vogte sig for Stolthed, Egensindighed, fremfusende Vrede, Hastighed og Skjænds-Ord, paa det de ikke skal agtes som de, der ville herske over Sjælene, og hvormed de ikkun gjöre sig foragtelige hos andre; til den Ende skal det være hannem paa det alvorligste forbuden, ikke at spilde Tiden med unyttig Snak og Skjemt, eller andre uanstændige Forretninger, mindre at söge Brændeviin og anden stærk Drik, hvilken hannem, undtagen i Nödsfald, aldeles skal være forbuden. Skulde nogen Præst paa et eneste Sted lade sig finde beskjænket og drukken, eller give paa andre Maader Forargelse, skal han uden Forsömmelse angives for Provsten, og, efter ham overbeviste utilbörlige Opförsel, alvorlig straffes. For Resten skal det herved strængeligen være forbudet, at nogen Præst fordrer noget enten i Penge, Vare eller i anden Maade for denne Forretning, hvorved Öiemærket vilde bortfalde. — 8) Ingen, den maa være saa ringe og fattig, som den være vil, bör ved denne Husbesögelse forbigaaes, men enhvers sande Bedste og Velfærd med Alvor og Kjærlighed söges, saa vel Tjenestefolkes og Börnenes, som Forældres og andre Foresattes; ligeledes bör fattige Betlere og omkringstrygende Börn derfra

1746. 27. Mai. ikke udsluttes, men paa hvad Sted og i hvilket Huus de blive fundne, deres Saligheds Gavn iagttages. — 9) Som enhver af Tilhörerne, af hvad Stand og Vilkaar de ere, bör möde Præsten i sin Husbesögelse med al Kjærligheds, Velvilligheds og Lydigheds Udviisning, saa skal og ingen undsee sig for, at raadföre sig med hannem om sin Sjæls Tilstand; og at aabenbare for hannem det, som han, i Henseende til Husets, Börns eller Tyendes Omstændigheder, finder fornöden til Forbedring, hvilket alt Præsten paa en fornuftig Maade bör vide at betjene sig af, og fortie den Persons Navn, som ham i saa Maade noget i Fortrolighed kunde aabenbare, men meget mere lægge al Flid paa, ved en redelig og fornuftig Opförsel, at opvække mere og mere Fortrolighed imod sig hos dem, som hannem ere anbetroede. — 10) I Almindelighed bör Præsten ved denne Forretning have det gudelige Öiemærke, hvorledes den, efter foregaaende Forberedelse og Bön til Gud, kan indrettes paa det Opbyggeligste, paa det de, med hvilke han har at tale, kunde have den forventede Nytte deraf. Men især har han ved denne Husbesögelse at erkyndige sig, hvorledes det tilstaaer i Huset, i Henseende til Guds Kundskab hos Forældre og Foresatte, om de selv ere i Stand til at give deres Börn og Underhavende den fornödne Underviisning, hvorledes Underviisningens Maade daglig bliver anstillet, hvorledes det, som i Prædiken og Catechisationen er afhandlet, hjemme bliver igjentagen, og om de vide at anvise deres Underhavende, at före sig det i deres Levnet til Nytte; hvor nogen Mangel herudi skulde findes, haver Præsten, efter sit bedste Vidende, i al Kjærlighed at give de fornödne Raad til Forbedring, hvilke enhver af Vedkommende bör love, til næste Husbesögelse at forbedre og iagttage. — 11) Ungdommen, saavel Börn som Tyende, skal med al Flid overhöres, hvorledes de i deres Christendom ere grundede; til den Ende bör de at læse den lille Catechismum Lutheri, paa det Præsterne

kunde rette det, som ikke ret er bleven fattet, saa og Forklaring over Catechismum, hvem der har lært den; hvorhos Præsterne bör iagttage det, som udi Vores allern. Forordning om Catechisation, dens 5. og 6. Art., allern. anbefalet er, saa at de med störste Agtsomhed lade sig være angelegen at randsage, om Tilhörerne have Forstand derpaa, med tilbörlig Eftergranskning, hvorledes dette til en sand Hjertens Forandring hos dem er rodfæstet. Desuden bör de og, i det mindste de, som kan læse i Bog, overhöres i de Bönner og Psalmer, de have lært udenad, om de veed og forstaae dem. — 12) Diaconi eller Degnene paa Klosterne skal og ugentlig besöge nogle Bayer eller Huse i deres Menigheder; for at undervise Börnene i deres Christendom, og især at lære dem at læse i Bog og andre gode Bönner og Psalmer, hvortil de desuden have at anvende de Timer for eller efter Prædiken om Söndagen og paa andre Hellige-Dage, da Börn ere tilstede ved Kirken. Til denne Reise i Menigheden skal Klosterholderen være pligtig at forskaffe dem en Hest, naar forlanges, og har en Diaconus, især efter Præstens Raad og Befaling, at udvælge de Huse, hvor hans Nærværelse mest behöves. — 13) Videre bör en Lærere bekymre sig om Ægtefolkes, Husfædres og Husmödres samfælles Omgang og Opförsel, om de leve med hveranden i christelig Enighed, Morgen og Aften holde Bön i deres Huse, beflitte sig paa Ædrueligbed og Tugt, flittig besöge den offentlige Gudstjeneste, og i Almindelighed hos deres daglige Arbeide lade sig en sand Gudsfrygt være angelegen; hvorhos Præsten haver at paaminde dem, at vogte sig for alt det, som kan give Forargelse, saasom: Uenighed, Banden, Drukkenskab, Slagsmaal, Aager &c. Skulde han have noget Huus mistænkt for slige eller andre Synder, haver han at lægge desto mere Vind paa, ved gudelige og alvorlige Forestillinger, slig Forargelse og Uvæsen at see hævet og afskaffet. Men, er ingen Forbedring, efter skeede tredie Advarsel i Med-

1746. 27. Mai.

1746. 27. Mai. hjelpernes Nærværelse, at spore, skal de udstaae Kirkens Disciplin, og straffes desuden, efter Vilkaar af den verdslige Övrighed, med en Penge-Mulkt til fattige Börns Underholdning, eller og, naar de ere saa fattige, at de ei kan betale, med Gabestokken. — 14) Præsterne skal og ved denne Husbesögelse paa det Eftertrykkeligste foreholde Forældre og Foresatte den Pligt, som de ere deres Börn og Underhavende skyldige, som for Alting, i Henseende til det Aandelige, at optugte og anföre dem til Herrens Frygt, og hver Dag at læse, eller lade læse, og bede for og med dem, saa og i det Legemlige, at möde dem, som christeligt og anstændigt er, derhos flittig holde dem til Arbeide, og ei at tilstede dem nogen Lediggang, eller at leve efter deres egen Villie i Selvraadighed. Ligeledes skulle hans Formaninger være indtrængendes til Börn og Tjenestefolk, at bevise deres Forældre og Foresatte al Kjærlighed, Lydighed og Ærbödighed, og med al Villighed, uden Knur og Modsigelse, at udrette det, dennem bliver anbefalet. Men, skulde Præsten bemærke nogen Slags Ulydighed imod Forældre og Foresatte, og at de ikke med det Gode ville lade sig sige, skal han tilholde Forældrene at straffe deres Börn derfor; forsömmer Forældrene det, skal det skee i Medhjelpernes, ja vel og i Præstens egen Nærværelse; men, saafremt de fornemmer, at Tjenestefolk, uagtet givne Paamindelser, fremture i deres Gjenstridighed, angive de dem hos Sysselmanden og Reppstiorene, til at straffes efter deres Forhold. — 15) Præsterne skal med Flid eftersee de Böger, som til daglig Gudsfrygtigheds Övelse i Husene bruges, og give Anviisning, hvorledes de, som haves, skulle bruges med Nytte. Til den Ende skal han lade En af Folkene i Huset læse, eller, om Ingen skulde kunne læse, da selv at læse et Stykke af en aandelig Bog, og derpaa randsage, hvad Enhver sig til Opbyggelse har fattet, paa det han deraf kan erfare, med hvad Eftertanke og Tilegnelse Guds Ord bliver hört,

1746. 27. Mai.

og faae Leilighed at underrette Enhver, især Forældre og Foresatte, paa hvad Maade gudelige Bögers Læsning hver Dag skulle tracteres, og deraf siden tilbörlig examineres. — 16) Skulde ingen Böger findes i Huse, hvor Folk dog kan læse, har Præsten at bære Omsorg for, at denne Mangel bliver hævet, og skal enhver Husfader være forpligtet at kjöbe den Bog, som hannem af Præsten bliver recommenderet og foreslaget. Hvilket Præsten strax for sig skal optegne, og siden paa en beleilig Söndag i Medhjelpernes Nærværelse foreholde det Enhver, paa det de ikke siden skulle nægte det; dog undtages herfra ganske fattige Folk, som ved Andres Gavmildhed og Medhjelp bör forsynes med de fornödenste Böger. Naar Husbesögelsen er til Ende, tilsender Præsten Provsten en Fortegnelse paa alle de Böger, som han for sin Menighed behöver, hvorpaa Provsten igjen tilstiller Biskoppen en General-Liste derover af sit hele Provstie, og denne igjen föier den Anstalt, at de forlangende Böger bliver anskaffede, og paa det hele Herreds Bekostning til Provsterne forsendte. Og dersom Nogen ikke i Mindelighed ville betale de annammede Böger, skal Sysselmanden i hvert Syssel, efter Provsternes og Præsternes Anmeldelse, uveigerlig inddrive Pengene for dem, saa de inden Aar og Dag kan være hos Provsten tilstede, som ufortövet besörger dem til Biskoppen i Stiftet. Vægrer Nogen sig at kjöbe de ham fornödne og af Præsten foreslagne Böger, böder derfor to Mark Danske, og dog alligevel være pligtig at kjöbe og betale dem, saa og at betale höiere Mulkt, hvis han videre skulde være gjenstridig; hvilken Mulkt, til Böger for de Fattigste i samme Sogn at indkjöbe, af Præsten og hans Medhjelpere skal anvendes. Men paa det ingen ulovlig Sal med slige Böger skal drives, skal paa Titulbladet for enhver Bog trykkes, hvormeget samme koster uindbunden. — 17) Skulde der findes de Huse, hvor ingen kan læse i Bog, har Præsten at tilholde Forældre eller Andre, at de dag-

1746. 27. Mai. ligen igjennemgaae med deres Börn og Underhavende det Lidet, de selv vide, og sörger han ellers for, at slige Börn kan indbringes hos andre övede Mænd i Sognet, hvor de i Læsen og deres Christendom kan faae Underviisning, hvilket Forældre, under Paaskud, at de selv bruge deres Börn til Arbeide, paa ingen Maade bör sætte sig imod, idet derved deres Börns sande Bedste forhindres; dog, som dette alene forstaaes om de Folk, der leve i Fattigdom, og omkring löbende Börn, hvilke desuden af Sysselmanden med Repstiorene paa muligste Maader bör hjelpes, at de kan ved Andres Gavmildhed og af Fattiges Tiender erlange Noget til Underviisning i Læsning og den saliggjörende Kundskab, saa skal derimod de Forældre, som selv have noget i Formue, men ei kan læse i Bog, af Præsten tilholdes, og være pligtig, enten selv at anskaffe sig en Tjeneste-Karl eller Pige, der kan læse, og undervise deres Börn, eller og udsætte Börnene paa et andet Sted, hvor de for Betaling kan blive underviste. Findes de dertil uvillige, böde for hvert Barn 4 Mark danske, eller mere efter deres Formue, og alligevel være pligtige at lade deres Börn, som meldt er, undervise, hvilket alt Præsten og hans Medhjælpere tilligemed Sysselmanden og Repstiorerne, uden Persons Anseelse, have at paaagte. Skulde nogen af Tyende, der kan læse i Bog, være saa vrangvillig, ikke at ville forrette enten den daglige Huus-Læsning, eller for Börnene, naar det dennem bliver befalet, skal Præsten först i Medhjelpernes Paahör advare og paaminde dem derom, og, naar saadant intet frugter, lade dem ved Repstiorerne 2 Timer eller længere sætte i Gabestokken. Vægrer sig et Barn at lære, og vil ikke agte Forældrenes Formaninger og Tugt, eller Forældre forsömme samme, bör de derfor af Præsten i Medhjelpernes Nærværelse tilbörligen irettesættes. — 18) Præsten skal paa det Alvorligste formane Husfolkene at vogte sig for unyttige Historier og urimelige Fabler og Digt, som i Landet have været brugelige, og

ingenlunde tilstede, at de blive læste eller sjungne i deres Huse, paa det ikke unge Börn og de Opvoxende derved skulle blive forvildede; saa skal han og tilholde Folkene, at de saavel selv, som og deres Underhavende, entholde sig fra al skadelig og syndig Spil og Leeg, hvad Navn de have maae, efterdi deraf ikkun födes Trætte, Strid, Slagsmaal og andet Ondt, som er en Christen uanstændig, tilmed Gud derved fortörnes, og den ædle Tid, som til gudelig Betragtning og nyttig Arbeide bör anvendes, spildes; han bör og paaminde dem at entholde sig og sine fra Overtroe, som hos en og anden skal findes at gaae i Svang, og derimod undervise dem, hvorledes de under den Höiestes Bistand ret kan forestaae deres Huse, paa det Guds Ære derudi daglig kan forfremmes, og hannem levende Templer tilberedes, udi hvilke han kan have Lyst at boe med sin Naade og Velsignelse. — 19) Præsterne bör og ved denne Leilighed have Indseende med, hvorledes de Fattiges Tiende bliver uddeelte iblandt Sveitets eller Sognets Fattige, og derhos paaminde de Formuende, at være de Nödtrængende i Sognet behjælpelige med Laan eller Almisse, hvori endog Præsterne bör gaae dem for med et godt Exempel, efter deres Evne og Formue. — 20) Som Præsten bör at begynde Husbesögelsen med inderlig Bön og Paakaldelse i Alles Nærværelse, at Herren ville lægge sin Velsignelse til saadant Forehavende, saa bör han og at slutte med Bönnen, og derhos lægge de Nærværende denne Sags Vigtighed og store Fornödenhed, saavel som og hvad Enhvers Pligt derefter er, paa Hjertet, til en daglig Erindring og Opmuntring for dem, til det Gode. — 21) Paa det og Præsten desto bedre kan vide og ihukomme sin Menigheds befundne Tilstand, og gjöre Rede derfor, naar saadant af Biskoppen eller af Vores General-Kirke-Inspections-Collegio kunde forlanges; saa skal det hermed være alle Præster paa Island allern. anbefalet, at enhver af dem for sin anbetroede Menighed forfatter et Mandtals-Register over

1746. 27. Mai. Gamle og Unge, Gifte og Ugifte, og i samme udi visse Rubriquer anföre enhvers Tilstand og Beskaffenhed, hvad Grund de have i deres Christendom, om de kan læse i Bog eller ikke, hvormange Börn og Tyender de haver, deres Kundskab og Opförsel, hvorledes de anföres, hvad for en Bog der til daglig Huus-Læsning og Gudfrygtigheds-Övelse bruges, hvorledes de Gamle fore staae deres Huse, om de alle ere flittige, eendrægtige med videre. — 22) De Pengemulkter, som paa foranförte Maade forbrydes og inddrives, skal af Præsten med sine Medhjælperes Raad anvendes til de fattige og mest trængende Börns Underviisning, hvorom han siden bör give Provsten Efterretning. Dersom nogen verdslig Övrighedsperson skulde gjöre Udflugter, at inddrive saadanne Mulkter, eller see igjennem Fingre med de Skyldige, at de ei blive straffede, skal han for hver Maaneds Forhal til samme Brug give 2 Rigsdaler. Skeer det et andet Aar igjen, dobbelt saameget, men tredie Gang suspenderes han fra Embedet, bvormed Vore Amtmand skal have Indseende, saasom Vi til den Ende allern. have beskikket Betjentere og Övrighedspersoner i Landet, at de alvorligen skal holde over, at Vores allern. Befalinger af Alle og Enhver stricte allerunderd. vorder efterlevet. — 23) Foruden denne saaledes allern. anbefalede Husbesögelse skal og Præsterne altid være tilrede og beredvillige, at besöge de Syge i deres Menigheder, naar de blive fordrede, at undervise dem af Guds Ord, hvorledes de i deres Sygdom, efter deres Sjæls Tilstand, sig haver at forholde, og at paaminde de övrige i Huset, at være den Syge tilhaande med Guds Ords daglige Læsning og bestandige gudelige Bönner og Opmuntringer, saa han alle Tider kan holdes i Andagt, at oplöfte sit Hjerte til Gud; saa bör og Præsten advare sin Menighed, at de ufortövet tilkjendegiver ham, naar Nogen er bleven syg, paa det han endog ukaldet des oftere kan indfinde sig, hvor det mest behöves. Naar Præsten bliver hentet til en Syg, bör Hus-

bonden lade Præsten befordre frem og tilbage, naar han det skulde forlange. — 24) Præsterne skulle under deres Embedes Fortabelse vogte sig for, at besvære de Syge med nogen Slags forargelig og uanstændig Tale om Ting, som kunde hindre dem i en tilbörlig Forberedelse til et saligt Endeligt. — 25) Som nu denne Vores allern. Forordnings Indhold ene sigter til Guds Æres og hans Kundskabs Udbredelse, og til Menighedernes i Vort Land Island deres timelige og evige sande Velfærds Befordring; og Vi, i saadan Betragtning, have den allern. Tillid, at samme af den islandske Geistlighed med Flid og Aarvaagenhed af egen Drift allerunderd. vorder opfyldt og efterlevet: saa byde Vi dog hermed og allern. befale Vore Superintendenter paa bemeldte Vort Land Island, at de, enhver for det ham allern. anbetroede Stift, stedse og altid have et vaaget Öie over, at denne Vores allern. Forordning af den hele Geistlighed stricte vorder efterlevet, med mindre han selv, om nogen Mangel nu eller i Fremtiden derudi skulde befindes, vil staae til Ansvar derfor; til den Ende skal han flittigen forespörge sig hos de underhavende Provster i Stiftet, hvorledes med denne Embeds-Forretning forfares, og i Særdeleshed paa sine Visitatser efterspörge offentlig, om slige Husbesögelser skeer, og hvordan, samt undervise Provsterne om deres Nytte og Nödvendighed, da disse i lige Maade skal være pligtige, idelig at opmuntre Præsteskabet i deres Provstie til al gudelig Nidkjærhed herudinden, og, naar nogen Bröst hos en eller anden skulde findes, hannem derom först skriftlig advare, men, naar ingen Forbedring skulde fölge, da Præsten, uden Persons Anseelse, for Biskoppen angive, paa det han for Provstemødet kan indkaldes, og efter Fortjeneste ansees. Forsömmes dette af Provsterne, skal de selv derfor være Biskoppens Tiltale undergiven. Thi byde Vi hermed og befale Vores Stiftbefalingsmand, Biskopper, Amtmand, Laugmænd, Sysselmænd og andre, som denne Vores Forordning tilskikket vorder, at de

1746. 27. Mai.

1746. den paa hehörige Steder, til Alles Efterretning, strax
27. Mai. lader læse og forkynde. Givet paa Hirschholms Slot den 27. Maji 1746.

27. Mai. **Anordning, hvorved et og andet om Skriftestolen og Altergang paa Island bliver reguleret. Hirschholm 27. Mai 1746.** — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1746. Norske Reg. 35, 503b—506. Original-Aftryk hos Höpffner. P. Pèturss. Hist. Eccl. Isl. S. 59—61; Qvart-Forr. 1746, S. 71—74; kort Uddrag hos Schou III, 631. — Islandsk Oversættelse bekræftet af Haldor Brynjolfsson, Staðastað 6. Aug. 1746, trykt 2 Gange paa Holum, 1746 og 1749: «Tilskipan, hvar með eitt og annað um skriftastólinn og altarisgaungu á Íslandi er regulerad»., 2 Blade i 4to.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V. Da Vi have erfaret, at der saavel ved Skriftestolen og Altergang paa Vort Land Island, som og ved Communicanternes Anmeldelse med mere, skal bruges en Ulighed med det, som er bleven fastsat og regleret i Vore Riger Danmark og Norge: saa have Vi, for at faae saadan Ulighed hævet, og Alting, saavidt Landets Beskaffenhed det tillader, sat paa en uniform Fod, allern. funden for godt at anordne og befale, ligesom Vi og hermed anordne og befaler saaledes, som fölger:

1) De, som agte at gaae til Guds Bord, skal give det Præsten noget tilforn tilkjende, at han kan have Leilighed at tale med en eller anden forud i Eenrum, om han det fornöden eragter, især med vanvittige og ubekjendte unge-Mennesker, eller Fremmede fra andre Sogner, at de anvise deres Pas, saa og et Beviis, om de har været til Confirmation. Forsömmer Nogen at anmælde sig forud, tilskriver sig selv, om han af Præsten bliver afviist fra Skriftestolen. — 2) Det Beviis om Confirmation skal hver Præst være forbunden uden Ophold og uden Betaling at give, enten strax de ere confirmerede, eller naar det begjæres, og skal de Unge og Ubekjendte fremvise saadant Beviis, hver Gang de vil

antegnes, eller naar de kommer til et andet Sogn. — 3) Saa skal og de, som have faaet eller herefter maatte erholde Vores allernaadigste Tilladelse, at communicere hos en anden Præst, fremvise deres forrige Sjælesörgers Attest, indrettet efter hans Samvittighed og Personens Tilstand, som han agter at tilsvare. Antager Præsten saadan en, uden slig Attest, til Skrifte og Alters, tiltales han derfor af Provsten, men af Biskoppen om han er selv Provst. — 4) De som reise fra Island til Kjöbenhavn, enten for at studere eller lære et Haandværk, eller og for andre Aarsagers Skyld, skal af deres Skriftefader före med sig Skrifteseddel, og ligesaa her fra, naar de reise hjem igjen til Island. — 5) Betlere, som fare omkring i Landet, skal stedse medföre Skudsmaal af den Præst, de sidste Gang have communiceret hos, baade om deres Kundskab og Opförsel; men ingen Præst maa herefter understaae sig, Bettelbreve at udgive, eller paategne, hvilke alene tillades Sysselmanden, efter sin Samvittighed, at udstede til Nödlidende, som ei med deres Hænders Arbeide kan nære sig. Ellers skal det ikke være Nogen formeent, men Enhver, som begjæres Almisse af, tilladt, at examinere saadanne Betlere i deres Christendom, at undervise og paaminde, samt at opvække dem til mere Begjærlighed og Alvor i deres Saligheds Sag. — 6) I de Kald, som ei ere særdeles folkerige, skal ei mere end een ad Gangen indtages i Skriftestolen, og have Confitenterne derfor desto tidligere at indfinde sig i Kirken. — 7) Præsterne skal, saavel ved denne som al anden Leilighed baade offentlig og i Eenrum, advare og undervise deres Tilhörere, at de ei, efter gammel Vane, til visse Tider om Aaret indfinde sig til Skrifte og Communion, men naar deres Sjæles Tilstand det udkræver, og de efter Herrens Gode hungrer og törster. I denne Henseende skal Præsten ikke afvise dem, deres Andagt til en anden Söndag at opsætte, naar de ikkun ere 4, eller i det mindste 3, der ville communicere. — 8) Paa de Dage, som Com-

1746. 27. Mai.

1746. 27. Mai. munion skal holdes, skal Præsten hver Gang af Prædikestolen bede for alle Communieantere i Almindelighed, og ikke for nogen især, mindre navngive ham. — 9) Ved det hellige Alterens Sacramentes Administration skal Præsterne i Forveien bære Omsorg for, at Patinen og Kalken ere saa rene, som saa hellig en Handling det udkræver; findes han deri forsömmelig, skal han derfor böde til fattige Præste-Enker, efter Kaldets Indkomme og Provstens eller Biskoppens Sigelse. — 10) Til at forekomme den Ulighed, som foregaaer med Formaninger til Communieanterne, da den ene Præst skal bruge een, og den anden en anden: saa ville Vi allern., at herefter alle Præster paa Vort Land Island skal bruge een og den selv samme Formaning, som i Vore Riger Danmark og Norge brugelig er. — 11) Som det og hidindtil har været en utilladelig Sædvane paa Island, at Præsterne ved Alterens Sacramentes Administration ei har consecreret mere af Vinen, end det, som förste Gang öses i Kalken, hvilket ofte skal være saa lidet, at, neppe 6 Personer deraf kan drikke, da det övrige, naar flere Communieanter ere, uddeles uden Consecration; saa ville Vi hermed allern. have befalet, at naar af Brödet og Vinen skulde behöves mere, end det, som förste Gang ved Ordet er helliget, skal Præsten enten hver Gang igjentage Velsignelsens Ord, eller og paa engang consecrere saa meget, som til alle Communieanter behöves. Uddeler nogen Præst herefter Bröd eller Viin uconsecreret, tiltales han derfor af Provsteretten paa sit Embede. Thi byde Vi hermed og befale Vores Stiftbefalingsmand, Biskopper, Amtmand, Laugmænd, Sysselmænd og Andre, som denne Vores Anordning tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder,, til Alles Efterretning, strax lader læse og forkynde. Givet paa Hirschholms Slot den 27. Maji Anno 1746.

Anordning om Hospitalerne paa Island. Hirschholm 27. Mai 1746[1]. — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1746. — Norske Reg. 35, 489—495. Original-Aftryk hos Höpffner. P. Pètursson Hist. Eccl. Isl. S. 45—50; Qvart-Forr. 1746, S. 74—82; Uddr. hos Schou III, 631. — Islandsk Oversættelse bekræftet af Haldor Brynjolfsson, Staðastað 6. Aug. 1746, trykt paa Holum 1746: «Tilskipan um hospítölin á Íslandi», 4 Blade i 4to.

1746. 27. Mai.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V., at Vi, angaaende Hospitalernes Administration paa Vort Land Island, Forstandernes Function, Lemmernes Indtagelse og Forpflegning, samt den Tilsyn, som Övrigheden og andre Vedkommende ere pligtige dermed at have, allernaad. have eragtet fornöden herom efterfölgende Anordning at gjöre:

1) Hospitals-Gaardene paa Vort Land Island, nemlig: Hörgsland udi Öster-Fjerdingen, Klosterhole udi Synder-Fjerdingen, Hallbiarnareyre udi Vester-Fjerdingen og Mödrufell udi Landets Nordre-Fjerding, skal af Hospitals-Forstanderne sammesteds holdes udi forsvarlig Stand, saavel i Bygning som Gjerder, Tun og Enge; og at saadant tilbörligen skeer, skal Sysselmændene, ved Opsiddernes Omskiftelse, gjöre Besigtelse og Aabod ved 6 uvillige Dannemænd. Befindes nogen saakaldet Hjauleye ved Hospitals-Gaardene, skal samme ligeledes med behörige Huse, Gjerder og alt andet Tilhörende, holdes i forsvarlig Stand. — 2) Hospitals-Forstanderne skal ikke tilstede, at noget af det, som Gaardene tilhörer, deraf mod Lov og Ret frakommer, og skal bemeldte Hospitals-Gaarde med tilliggende Hjauleyer være frie for Tiender og al anden Afgift, som ellers af Grunden burde svares. — 3) Ved Hospitals-Gaardene skal være beqvemme Huse til de syge og spedalske Mennesker, som der kan blive indtagne, hvilke Huse skal holdes draabelöse, og saaledes efter

[1]) Reskr. 18. Februar 1757.

1746. 27. Mai. Landets Skik indrettes, at de Syge kan være frie for Frost og Kuld. Der skal og i saadanne Huse överst i Ryggen sættes Trætuder igjennem Taget, viid neden til, men smal överst, hvor igjennem kan opstige og udgaae den stærke Rög og Damp, som saadan Sygdom giver fra sig, paa det at de, som skal opvarte de Syge, kan desbedre forrette deres Gjerning og komme dem til Hjelp. Repstiorerne i det District, hvor Hospitals-Gaardene ligge, skal have Opsigt med bemeldte Hospitals-Gaarders og tilliggende Hjauleyers Bygning og Vedligeholdelse. Befindes Hospitals-Forstanderne herudi forsömmelige, da skal Repstiorerne give Sysselmanden det tilkjende, som skal lade besigte Bröstfældighederne og sætte billig Aabod derpaa, samt forelægge Hospitals-Forstanderen vis Tid til Reparation, under Exsecution. — 4) Hospitals-Gaardene skal ikke fæstes uden til vederhæftige Mænd, som tilbörlig og uden Ödselhed kan forestaae Hospitalets Husholdning, og som ere bekjendte for gudfrygtige, ærlige, ædrue, flittige og troe Folk. Med dem skal Hospitals-Inspectores slutte tydelig Contract, saavel om Gaardenes Afgift og Vedligeholdelse, som de Syges Underholdning og Opvartning, og saalænge den Contraet ikke brydes af de förste, maa Inspectores ikke udvise dem af Hospitals-Gaardene. — 5) Hospitals-Forstanderne skal imodtage saa mange spedalske Mennesker, som Inspectores med dem eragte at kan underholdes paa Hospitalet, efter Gaardens Beskaffenhed og Hospitals-Kassens Tilstand. Til den Ende skal Hospitalets Inspectores söge at fæste Hospitals-Gaardene til saadanne, som ikke har mange smaa Börn, at de Syge kan desto bedre med Melk-Mad vorde bespisede. For hver spedalsk Mands-Persons Underholdning nyder Hospitals-Forstanderne 5 Hundrede paa Landsviis, og for hver Qvindes-Person 4 Hundrede i gode og tjenlige Öre, og maa Inspeetores ikke tvinge Hospitals-Forstanderne, at tage i Betaling for Hospitals-Lemmernes Underhold-

ning andet, end det Hospitalerne egentlig tilhörer; og skal dennem gives den halve Betaling forud, paa det de i Tide kunde indkjöbe, hvis de behöver til Husholdningen, og, naar det förste halve Aar er til Ende, skal dennem betales den anden halve Deel; dog skal de före Hospitalet til Regning, om nogen af Hospitals-Lemmerne döer, förend Aaret er til Ende. — 6) Hospitals-Forstanderne skal være pligtige at forsyne Hospitals-Lemmerne med nödtörftig og forsvarlig Underholdning, Lys, Klæder og alt, hvis deslige Mennesker, til Livs-Ophold og fornöden Rögte, behöve. Og skal Hospitalets Sognepræst undertiden besöge de Syge og bespörge sig, om de nyde hvis dem tilkommer; befinder han nogen Bröst derpaa, skal han paaminde Forstanderen, og, dersom den ikke vil raade Bod derpaa, skal han anmelde det for Inspectores, til ufortövet Forandring at gjöre. — 7) Hospitals-Forstanderne skal antage og holde saa mange Tjenestefolk, at de Fattige uden billig Klage kan blive tilbörligen betjente. — 8) Saa skal det og være Hospitals-Forstanderens Pligt, enten selv at læse Guds Ord for Hospitals-Lemmerne eengang hver Dag, eller lade det af en anden forrette, hvortil Superintendenten skal udnævne de fornödne opbyggelige Böger, som for Hospitalets Penge skal indkjöbes. De skal og om Sön- og Hellige-Dagene læse for dem Forklaringen over Dagens Evangelium, naar de ikke kan komme i Kirken; og, naar de blive sygere, end sædvanlig, og enten begjære Præsten til sig, eller af gudelige Böger at undervises i deres Saligheds Sag, skal Forstanderen ufortövet opfylde deres Begjæring. — 9) Hospitals-Forstanderne og deres Folk skal omgaaes Hospitals-Lemmerne med Sagtmodighed og Lemfældighed, og give dem i al Kjærlighed til rette Tid, hvad dem tilkommer; og, endskjöndt de syge Menneskers Sind ikke altid kunde være dem til Behag, da bör de dog söge med det Gode at faae dem stillede tilfreds, og tröste dem af Guds Ord, det

1746. 27 Mai.

1746. 27. Mai. bedste de kan. — 10) Naar nogen af Hospitals-Lemmerne ved Döden afgaaer, da skal Hospitals-Forstanderne forskaffe dennem ærlig ehristen Begravelse, paa Hospitalets Bekostning, hvorimod alt, hvis den Afdöde efterlader sig, skal komme Hospitalet til Gode, og Forstanderen före det til Regnskab. Hverken Præsten eller Kirken skal begjære eller nyde noget for de spedalske Hospitals-Lemmers Begravelse. — 11) Hospitals-Forstanderne skal aarligen og til rette Tide, efter den med dennem oprettede Contract, gjöre Inspectoribus rigtig Regnskab for alle Hospitalets Indtægter og Udgifter, som dennem ere betroede; forsömme de det, og ikke indfinder sig til rette Tid, uden lovlig Forfald, böde de derfor til Hospitalet een Rigsdaler, som i næstfölgende Aars Regnskab til Indtægt skal beregnes. — 12) Naar Hospitals-Forstandere ere sindede at qvitere Hospitals-Gaarden, skal de være pligtige derom skriftligen at advare Hospitalets Inspectores, ved Michelsdags-Tider, og maae de ikke flytte deres Gods fra Hospitals-Gaarden, förend de have gjort Inspectoribus fornöyelig Rede og Rigtighed for, hvis dem har været betroed; hvormed Sysselmanden, i hvis Syssel Gaarden er beliggende, skal have Indseende. — 13) Ingen skal indtages i Hospitalerne paa dets Bekostning, som ei er spedalsk, fattig og venneslös, og kan forevise sin Sognepræstes og Repstiorernes Attest om deres christelige Liv og Levnet, hvilken Attest de, som gjör Ansögning paa de Syges Vegne at indtages i Hospitalet, skal tilsende Inspectoribus. — 14) Hospitals-Lemmerne, som paa Hospitalet bliver indtagne, skal fra den Repp, hvor de henhöre, fölge et Aars Forlag udi gode og tjenlige döde Landöre, nemlig Mandsperson $3\frac{1}{2}$ Hundrede og Qvindesperson $2\frac{1}{2}$ Hundrede, og maa ingen i Hospitalet indtages förend dette er betalt. — 15) Hospitals-Lemmerne, som kan forrette noget Haandarbeide, skal tilholdes, at arbeide og fortjene noget for dem selv, og ingenlunde tilstedes dem at flakke omkring at bette, eller slaae sig til Drik eller andet, som ikke sömmer

rette Hospitals-Lemmer. — 16) Befindes det, at nogen af dem viser sig utaknemmelig, knurvorn, hengiven til Drukkenskab, umaadelig Tobaks Brug, eller anden Uskikkelighed, da skal saadan En först nogle Gange af Præsten paamindes, og, dersom saadant intet hjelper, skal den udvises af Hospitalet, og en anden i hans Sted indtages. — 17) Falder nogen Hospitals-Lem Arv til, efter den Tid de ere indtagne i Hospitalet, da skal Hospitalet arve den. — 18) Vil Nogen, som efter Loven bör underholde noget spedalsk Menneske, indlægge det udi Hospitalet, og der betale aarlig fuld Forlag for den, maa det hannem ikke nægtes, dog med saa Skjel, at det ikke skeer de Fattige til Fortrængsel, men med Inspectorum Villie og Videnskab. — 19) Alle og Enhver, som holder til Söes med Fiske-Baader, skal eengang om Aaret skifte med Hospitalet een Deel, eller saa kaldet Lod af al den Fiske-Fangst, hvad Navn have kan, som Gud giver dem. Dagene, paa hvilke Hospitalet, efter Vedtægt, tilkommer en Fiske-Lod, ere fölgende: Fra Langeness til Österhorn, den förste Sögnedag efter St. Hans-Dag; fra Österhorn til Bulandshöfde saavel paa faste Landet som paa Vestmannöe, den förste Sögnedag efter Paaske; fra Bulandshöfde rundt omkring Vester-Landet til Rutefjords-Aae, den næste Sögnedag efter Kaarsmisse om Foraaret; fra Rutefjords-Aae til Langeness, omkring hele Norder-Stiftet, næste Sögnedag efter Vitus-Messe. Men forhindres Folkene at söge Söen bemeldte Dage, eller og, at da saa lidet fiskes, at ikke kommer i hver Lod 5 Fiske, da skal Hospitalet gives en Fiske-Lod den næste Dag derefter, naar der fiskes 5 Fiske og derover til Deling. Af Fugle skal Hospitalet tillægges de, som paa en bestemt Dag paa Vestmannöe,[1] Drangöe eller andre Steder, hvor slig Fangst skeer, blive fangede. Og paa det des rigtigere maatte hermed omgaaes, og al Svig og Underslæb forekommes,

1746.
27. Mai.

[1]) Reskr. 20. Febr. 1750.

1746. 27. Mai. skal Sysselmændene, enhver i sit anbetroede Syssel, beskikke oprigtige Dannemænd allevegne over hele Landet, hvor nogen Fiske-Baade findes, som skal imodtage Hospitalets Lod af forbemeldte Fisk, törke og virke den, og siden gjöre Sysselmændene god Rigtighed derfor; for hvilken deres Umage de nyde Fiske-Hovederne, Nakkerne og det saa kaldede Rask af Fisken, men ingen Tran. — Befindes disse beskikkede Mænd efterladne og skjödeslöse at virke Fisken, saa godt, som Veyerligt det tillader, bör de beholde den, og betale Hospitalet den fulde Værdie. Saa skal og Repstiorerne udi hver Repp give Sysselmændene skriftlig Underretning, hvor mange Baade aarlig i hver Fiskevær holdes til Söes, paa det Sysselmændene kunde deraf fornemme, om alle Baader have givet Hospitalet Fiske-Lod. Befindes Nogen at skifte urigtig, eller forsætlig at forkorte Hospitalets Lod, straffes som Tyve. — 20) Sysselmændene skal anvende Hospitals-Fisken, naar den er tör, Hospitalet til Gode, og afsætte den, enten i Kjöbstæderne, eller hos Indbyggerne for Penge, eller andre döde Öre, om de derfor ere at bekomme, kan det ei skee, som tidt skal hænde sig i gode Fiske-Aaringer, eller og naar Fisken bedærves af vaadt Veyerligt, da maae de sælge den, efter Vurdering, for de Landöre, som de bedst kan igjen anvende Hospitalet til Nytte. For den Omkostning de maa lade gjöre, at flytte Fisken til Handelsstederne, godtgjöres dem efter Billighed, men for deres egen Umage nyde de intet. — 21) Hvor Hospitals-Forstanderne boe saa nær Fiskeværene, at de letteligen kan afhente Hospitals-Fisken, skal de, saalænge de behöver Fisk til deres Husholdning, heller tage imod Hospitals-Fisken, end kjöbe den af andre, naar Fisken ellers befindes at være forsvarlig. — I saa Fald bör de betids give Sysselmændene, i hvis Syssel de agter at hente Fisken, tilkjende, hvor megen Hospitals-Fisk de behöve. — 22) Sysselmændene skal aarlig, under 2 Rd. Mulkt til Hospitalerne, indsende rigtig Regnskab, forsy

net med behörige Attester og Betaling til Hospitalets Inspectores, for al den Fisk, Hospitalerne for det Aar tilkommer i enhvers Syssel; findes de herudi forsömmelige, skal Amtmanden, efterat hannem er given Underretning af Inspectoribus, om Sysselmændenes Udeblivelse, see det hos dennem, uden Ophold, inddrevet. — 23) Naar Nogen udi Rettergang paa Vort Land Island bliver tilfunden at betale nogen Mulkt til Hospitaler, da skal det Hospital, som ligger i den Landets Fjerding, hvor Sagen har tildraget sig, og den brödige Person opholder sig, oppebære de Böder, og maa samme ikke til de andre Hospitaler hendömmes, og bör Amtmanden drage Omsorg for, at de til rette Tide blive betalte. — 24) Ingen, som efter Vores allernaad. Befaling skal udgive noget til Hospitalet, for at indgaae Ægteskab, maa af Præsten vies, förend han haver foreviist vedkommende Biskops Qvittering, at den paasatte Kjendelse til Hospitalet er bleven betalt. — Forseer Præsten sig herimod, böde til fattige Præste-Enker ligesaa meget, som den anden skulde give til Hospitalet; og den, som saaledes har tilsneget sig Trolovelse, eller Brudevielse, give dobbelt imod det, han förste Gang skulde betale. Paa samme Maade skal det og holdes med andre Vores allern. Bevillinger, som, naar en Student eller Præst restitueres til sin Geistlighed, at de hverken tages under Examen, eller andre geistlige Friheder dem tillades, förend de med Hospitalet have gjort Rigtighed, og derom foreviser Biskoppens Qvittering. — 25) Præsten bör flittig, især om Söndagen, besöge de spedalske Lemmer, catechisere med dem, undervise dem af Guds Ord, og ellers ved Formaning gaae dem til Haande i deres ynkelige Tilstand, for hvilken sin Umag han aarlig af Hospitals-Kassen skal nyde to Rigsdaler Speeies. — 26) Hospitals-Pengene skal være i Forvaring hos den af Inspectoribus, som er saa vederhæftig, at han til samme altid kan svare, naar de i Nödsfald maatte forlanges, og, naar en anseelig

1746.
27. Mai.

1746. 27. Mai. Sum er i Kassen, skal samtlige Inspectores med forenet Raad være betænkt paa, at den mod nöiagtig Pant og Forsikkring kan sættes paa Rente, og saaledes til Hospitalets Gavn forögés. — Thi byde Vi hermed og befale Vores Stiftbefalingsmand, Biskopper, Amtmand, Laugmænd, Sysselmænd og andre, som denne Vores Anordning tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lader læse og forkynde. Givet paa Hirschholms Slot den 27. Maji 1746.

27. Mai. **Reskript til General-Kirke-Inspections-Collegium, ang. Udfærdigelsen af tre Forordninger for Island. Hirschholm 27. Mai 1746.** — Siell. Tegn. LXXIV, 619—620; Rubr. hos Fogtm. IV. 2, 744.

Christian den Sjette &c. V. S. G. T. Vi have ladet Os referere eders til Os indgivne allerund. Forestilling, dateret den 28. Aprilis næstafvigt, ved hvilken I have indsendt til Vores allern. Approbation trende af eder forfattede Udkast til Forordninger for Vort Land Island: den förste anlangende, at Husbesögelse skal holdes af Geistligheden paa Island, og hvorledes samme skal anstilles; den anden betræffende Hospitalernes Administration der paa Landet, Forstandernes Function, Lemmernes Indtagelse, Forpflegning, saavel som Övrighedens og andre Vedkommendes Tilsyn, og den tredie ang. Skrifte og Altergang paa Island, Communicanternes Anmeldelse og videre, hvorved er bleven anmærket en stor Ulighed med det, som i saa Maader udi Vore Riger Danmark og Norge er bleven fastsat og anordnet; da, saasom Vi allern. have approberet disse trende af eder projecterede Forordninger, saa give Vi eder hermed tilkjende, at de först her i det danske Sprog skal expederes og trykkes, saa og siden i Island oversættes i det islandske Sprog og trykkes i Holum Bogtrykkerie, til hvilken Ende Vi under denne Dags Dato have tilsendt Os elsk. Haldor Brynjolfsen, Biskop over Holum

Stift, fem Exemplarier af hver af disse trende i det danske Sprog trykte Forordninger, og derhos befalet hannem at lade samme i det islandske Sprog oversætte, saa og derefter udi Holum Bogtrykkerie lade trykke saa mange Exemplarier af forskrevne trende Forordninger, at samtlig Præsteskabet i begge Stifter paa Island dermed kan blive forsynet, for at blive til Alles Efterretning paa sædvanlig Maade publicerede; og som det derhos er Vores allern. Villie, at de tvende förstommeldte Forordninger, nemlig om Husbesögelse og om Hospitaler, ogsaa skal publiceres ved alle verdslige Jurisdictioner der i Landet, saa have Vi ligeledes befalet Biskoppen, at lade Amtmanden af disse tvende Forordninger bekomme saa mange udi det islandske Sprog oversatte, at de i lige Maade ved de verdslige Jurisdietioner kan blive læste og forkyndte, hvorfore Vi og have ladet reseribere Amtmanden, at anmelde hos Biskoppen, hvor mange Exemplarier han dertil maatte behöve; og paa det at I kunde have fornöden Kundskab af disse her trykte Forordninger, saa bliver eder fem Exemplarier af hver af dem herhos tilsendt, hvorved Vi ogsaa lader fölge Gjenparter af Vores Biskoppen over Holum Stift og Amtmanden, samt Provsten Finner Jonssen, som nu forretter Biskops Vices i Skalholt Stift, herom ergangne Befalinger, da Vi ogsaa have givet Os elsk. Henrich Ocksen &c. Communication baade af forbemeldte trende Forordninger, af hvilke hannem tvende Exemplarier af hver er bleven tilstillet, saa og af hvis Amtmanden samt Biskoppen angaaende deres Publication er bleven reseriberet, paa det at han, som Stiftbefalingsmand over Landet, deraf kan have den behövende Efterretning. Derefter I eder allerund. haver at rette. Befalendes &c. Hirschholms Slot den 27. Maji 1746.

1746. 27. Mai.

Reskript til Biskop Haldor Brynjolfsson i Holum Stift, ang. Oversættelse og Trykning af

27. Mai.

1746. 27. Mai.

tre Anordninger. Hirschholm 27. Mai 1746. — N. Tegn. XXX, 851ᵇ—852; Rubr. hos Fogtm. IV. 2, 743—744.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Da Vi, udi Anledning af en af Vores General-Kirke-Inspections-Collegio til Os indgivne allerund. Forestilling, allern. have funden for godt at lade udgaae trende Forordninger for Vort Land Island, den første anlangende: at Husbesögelse skal holdes af Geistligheden der paa Landet, og hvorledes samme skal anstilles; den anden betræffende Hospitalernes Administration der paa Landet, Forstandernes Function, Lemmernes Indtagelse, Forpflegning, saavel som Övrighedens og andre Vedkommendes Tilsyn, og den tredie angaaende Skriftestol og Altergang, Communicanternes Anmeldelse m. v. —: saa tilskikke Vi dig herhos fem her i det danske Sprog trykte Exemplarier af hver af disse Forordninger, og er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du lader dig være höist angelegen at see disse trende Forordninger nöie og troligen translaterede i det islandske Sprog, og derefter udi Holum Bogtrykkerie deraf lader trykke ei alene saa mange Exemplarier, at samtlig Præsteskabet udi begge Bispedömmene dermed kan blive forsynede, for af dem paa sædvanlig Maade at blive publicerede, men endog af de tvende förste, nemlig om Husbesögelse og Hospitaler m. v., endvidere saa mange Exemplarier, at de ogsaa kan blive forkyndte ved alle verdslige Jurisdictioner i Landet, til hvilken Ende Vi have allern. anbefalet Os elsk. Joh. Chr. Pingel &c. af dig at requirere saa mange Exemplarier af disse tvende Forordninger, som han behöver til at lade ved de verdslige Jurisdictioner publicere, da du haver at drage Omsorg for, baade at Amtmanden og Provsten i Borgefjords Herred, Finner Jonssen, som nu forretter Biskops Vices i Skalholt Stift, hver bekommer saa mange Exemplarier, som af dem vorder forlanget; og, som Vi allern. ville, at den Forordning om Skriftestol og Altergang skal af Prædikestolene læses og forkyndes, saa haver du med for-

Provst Finner Jonssen at fastsætte, at det skeer paa saadan Tid af Aaret, da de fleste Folk ere tilstede. Derefter du dig allerund. haver at rette, og derhen at see, at denne Vores allern. Befaling udi alt med allerunderd. Hörsommelighed vorder efterlevet. Udi det övrige indberettes Os af dig, at du denne Vores allern. Ordre og hosfölgende Forordninger haver bekommet. Befalendes &c. Hirschholms Slot den 27. Maji Ao. 1746.

1746. 27. Mai.

Reskript til Officialis for Skalholt Stift Finn Jonsson, ang. tre Anordningers Bekjendtgjörelse. Hirschholm 27. Mai 1746. — Norske Tegn. XXX, 854b—855; Rubr. hos Fogtm. IV. 2, 744.

27. Mai.

Christian den Sjette &c. Da Vi, udi Anledning af en af Vores General-Kirke-Inspections-Collegio til Os indgivne allerund. Forestilling allern. have funden for godt at lade udgaae trende Forordninger for Vort Land Island: den förste anlangende, at Husbesögelse skal holdes af Geistligheden der paa Landet, og hvorledes samme skal anstilles; den anden anlangende Hospitalernes Administration der paa Landet, Forstandernes Function, Lemmernes Indtagelse, Forpflegning, saavel som Övrighedens og andre Vedkommendes Tilsyn, og den tredie angaaende Skriftestolen og Altergang, Communicanternes Anmeldelse m. v., af hvilke trende Forordninger Vi have ladet Biskoppen over Holum Stift, Os elsk. Haldor Brynjolfsen tilsende fem her i det danske Sprog trykte Exemplarier, for at lade dennem i det islandske Sprog translatere, og derefter i Holum Bogtrykkerie deraf at lade trykke saa mange Exemplarier, at samtlig Præsteskabet i begge Biskopdömmerne dermed kan vorde forsynede, og derefter til dig at levere saa mange Exemplarier, som du forlanger; saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du dig til fornævnte Biskop Haldor Brynjolfsen addresserer, og af hannem begjærer saa mange Exemplarier, at samtlig Præsteskabet i Skalholts Stift dermed kan blive for-

1746. 27. Mai. synet, hvorefter du haver at drage vedbörlig Omsorg for, at meerbemeldte Forordninger af dennem paa sædvanlig Maade blive publicerede. Og, som Vi allern. ville, at den Forordning om Skriftestol og Altergang skal af Prædikestolene læses og forkyndes, saa haver du med Biskop Haldor Brynjolfseu at fastsætte, at det skeer paa saadan Tid af Aaret, da de fleste Folk ere tilstede. Derefter du dig allerund. haver at rette, og derhen see, at denne Vores allern. Befaling udi Alt med allerund. Hörsommelighed vorder efterlevet. Udi det övrige indberettes Os af dig, at du denne Vores allern. Ordre haver bekommet. Befalendes &c. Hirschholms Slot den 27. Maji 1746.

27. Mai. **Reskript til Amtmand Pingel, ang. Bekjendtgjörelse af tre Anordninger. Hirschholm 27. Mai 1746.** — Norske Tegn. XXX, 850ᵇ—851; Rubr. hos Fogtm. IV, 2, 744.

Christian den Sjette &c. V. N. T. Saasom Vi allern. haver befalet Os elsk. Haldor Brynjolfsen, Biskop over Holum Stift paa Vort Land Island, udi det islandske Sprog at lade oversætte og udi Holum Bogtrykkerie trykke trende af Os allern. approberede Forordninger: den förste anlangende, at Husbesögelse skal holdes af Geistligheden der paa Landet, og hvorledes samme skal anstilles; den anden betræffende Hospitalernes Administration m. v.; den tredie angaaende Skriftestol og Altergang, samt Communicanternes Anmeldelse; og Vi allern. ville, at de tvende förste Forordninger ved de verdslige Jurisdictioner der paa Landet skal læses[1], saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du strax tilmelder fornævnte Biskop Brynjolfsen, hvor mange Exemplarier du af disse tvende Forordninger kan have fornöden, til at lade publicere ved alle de

[1]) Uagtet denne Ordre findes disse Forordninger dog ikke anmeldte som publicerede paa Althinget.

verdslige Retter paa Island, da Vi allern. have befalet hannem at lade dig bekomme saa mange, som du dertil forlanger; hvorefter du haver at lade dennem ved alle verdslige Jurisdictioner paa sædvanlig Maade læse og forkynde, og ellers derhen see, at de af Vedkommende med allerund. Hörsommelighed vorder efterlevede. Derefter du dig allerund. haver at rette, og indberettes Os af dig, at du denne Vores allern. Ordre haver bekommet. Befalendes &c. Hirschholms Slot d. 27. Maji 1746. 1746. 27. Mai.

Reskript til Stiftbefalingsmand Ocksen, ang. nogle Forordninger for Island. Hirschholm 27. Mai 1746. — Norske Tegn. XXX, 850; Rubr. hos Fogtm. IV. 2, 744. 27. Mai.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Da Vi allern. have funden for godt at lade udgaae trende Forordninger for Vort Land Island, den første anlangende at Husbesögelse skal holdes af Geistligheden der paa Landet, og hvorledes samme skal anstilles; den anden betræffende Hospitalernes Administration der paa Landet, og den tredie ang. Skriftestolen og Altergang, Communicanternes Anmeldelse m. v., af hvilke her i det danske Sprog trykte Forordninger Vi have tilskikket Biskoppen over Holum Stift, Os elskel. Haldor Brynjolfsen, nogle Exemplarier, for samme udi det islandske Sprog at lade translatere, og derefter i Holum Bogtrykkerie at lade trykke saa mange Exemplarier, at Præsteskabet i begge Biskopdömmer dermed kan vorde forsynet, for af dennem paa sædvanlig Maade at blive publicerede; saa tilskikke Vi dig herhos, til din Efterretning, tvende Exemplarier af hver af disse trende Forordninger, og, som Vi allern. ville, at de tvende förste Forordninger ved de verdslige Jurisdictioner skal publiceres, saa have Vi til den Ende befalet Amtmanden paa Island, Os elskelig Johan Christian Pingel, hos Biskop Haldor Brynjolfsen at affordre saa mange Exem-

1746. 27. Mai. plarier af disse tvende Forordninger, som dertil maatte behöves. Derefter du dig allerund. kan vide at rette. Befalendes &c. Hirschholms Slot den 27. Maji 1746.

27. Mai. **Reskript til Professor Catecheseos Christian Langemach Leth, ang. Underviisning i Catechetik for islandske Studenter. Hirschholm 27. Mai 1746.**
Siell. Tegn. LXXIV, 624—625; Uddr. i Fogtm. IV. 2, 744—745.

Christian den Sjette &c. V. N. T. Udi Forestilling af Dato 21. Aprilis sidstafvigt haver Vores General-Kirke-Inspections-Collegium for Os allerund. andraget, at der af de fra Vort Land Island indkomne Relationer, især om Visitatzen, er bemærket ved Geistligheden der paa Landet en stor Mangel paa tilbörlig Anviisning i de Ting, som hörer til Præste-Embedets retskafne og nyttige Förelse, af hvilken Mangel öiensynligen skal flyde den Lunkenhed, med hvilken mange, ja de fleste islandske Præster, forestaae deres Menigheder; og som dette isærdeleshed har viist sig in Methodo catechisandi og den dermed forbundne Cura animarum speciali, som fornemmelig bör sættes paa bedre Fod: saa have Vi, efter Vores General-Kirke-Inspections-Collegii Os allerunderd. gjorte Forestilling, allern. funden for godt, at de islandske Studentere, som opholde sig her ved Academiet og studere Theologien, skal være tilholdne, af Professore Catecheseos at lade sig undervise, saavel i Almindelighed, i de Ting, som höre til Embedets tilbörlige Förelse, som og især udi den Maade at catechisere paa med Opbyggelse og Nytte, alt i Anledning af Vores allernaad. Forordning af Dato 29. Maji 1744, anlangende Catechisationen for Ungdommen i Island; og er derfor hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du, som pro tempore Professor Catecheseos, paa forommeldte Maade antager dig de islandske Studentere, saa og, efter foregaaende saadan Underviisning, tilholder og forskaffer dem Leilighed selv udi din Nærværelse

1746. 27. Mai.

at catechisere et Par Gange om Ugen med Börn, som, om ei andre kunde haves, kan tages af de Fattiges Skoler, da du end ydermere haver at sætte en og anden af dem hos en eller anden af de dygtigste i Vores kgl. Residentsstad Kjöbenhavn værende Catecheter, for af dennem, som Medhjelpere, at bruges, paa det at de kunde erholde en retskaffen Praxin i at catechisere, og have Vi, for at opnaae dette Vores allern. Öiemærke, under denne Dags Dato allern. befalet Os elskel. Rectorem og Professores ved Kjöbenhavns Universitet, at tilholde alle her studerende islandske Studiosos Theologiæ, at indfinde sig hos dig, og af dig at imodtage Underviisning, samt efter din Forskrift at lade sig manuducere i Catechisationen. Derefter du dig allerund. haver at rette. Befalendes &c. Hirschholms Slot den 27. Maji 1746.

27. Mai.

Reskript til Rector og Professores ved Kjöbenhavns Universitet, ang. de islandske Studenters Underviisning i Catechetik. — Hirschholm 27. Mai 1746. — Siell. Tegn. LXXIV, 625; Rubr. hos Fogtm. IV. 2, 745.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Saasom Vores General-Kirke-Inspections-Collegium Os allerund. haver forestilt, at der af de fra Vort Land Island indkomne Relationer, især om Visitatzen, er bemærket ved Geistligheden der paa Landet en stor Mangel paa tilbörlig Anviisning i de Ting, som höre til Præste-Embedets retskafne og nyttige Förelse, af hvilken Mangel skal flyde den Lunkenhed, med hvilken mange, ja de fleste islandske Præster forestaae deres Menigheder, hvilket især har udviist sig in Methodo catechisandi og den dermed forbundne Cura animarum speciali, saa have Vi, efter bemeldte Vores General-Kirke-Inspections-Collegii Os allerund. gjorte Forestilling, allern. funden for godt, at de islandske Studentere, som opholde sig

1746. 27. Mai. her ved Academiet og studere Theologien, skal tilholdes af Professore Catecheseos at lade sig undervise saavel i Almindelighed i de Ting, som höre til Embedets tilbörlige Förelse, som og især udi den Maade at catechisere paa med Opbyggelse og Nytte, alt i Anledning af Vores allern. Forordning af Dato 29. Maji Anno 1744, anlangende Catechisationen for Ungdommen i Island, hvorfore Vi under denne Dags Dato allern. have befalet den pro tempore værende Professor Catecheseos, Os elsk. Christian Langemach Leth &c., paa forommeldte Maade at antage sig de islandske Studentere, saa og, efter foregaaende saadan Underviisning, at tilholde og forskaffe dem Leilighed, selv udi hans Nærværelse at catechisere et Par Gange om Ugen med videre Vores herom til ham ergangne allern. Befalings Formelding. Og er derfor hermed Vores allern. Villie og Befaling, at I tilholder alle her studerende islandske Studiosos Theologiæ, at de skal indfinde sig hos fornævnte Professor Leth, og af ham at imodtage Underviisning, samt efter hans Forskrift at lade sig manuducere i Catechisationen. Derefter I eder allerund. kunde vide at rette. Befalendes &c. Hirschholms Slot den 27. Maji 1746[1].

1. Juni. **Kongelig Resolution ang. en Selvmorders Boeslod. Hirschholm 1. Juni 1746.** — I Anledning af Andragende fra Jon Oddsson, en fattig 80aarig Olding af Hunavatns Syssel, at hans Sön Árni Jónssons Boeslod, — hvis halve Deel (19 Rd. 2 Mk.), som hjemfalden til Kongen ifölge Loven, var gjemt hos Sysselmanden, efter at Manden af langvarig Tungsindighed havde hængt sig, — maatte blive ham efterladt (Forestilling 30. April). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 27, Nr. 48 (for 1746).

Efter foregaaende Forklaring bevilge Vi allern., at de 19 Rd. 2 Mk., som Vores Cassa af denne udi Island

[1]) Reskr. s. D. til General-Kirke-Insp.-Coll., hvorved Gjenpart af dette og foregaaende Reskript fremsendes, Siell. Tegn. LXXIV, 625b—626.

sig selv ombragte Arne Joensens Boeslod, efter Landets Lov, er tilfalden, maa den Afdödes gamle og fattige Fader Joen Olsen (!) af særdeles Naade skjænkes og udbetales. Hirschholms Slot den 1. Junii Anno 1746.

1746. 1. Juni.

Reskript til Biskop Haldor Brynjolfsson over Holum Stift, ang. Forebyggelse af Drukkenskab. Hirschholm 3. Juni 1746[1]. — Norske Tegn. XXX, 867—868; Fogtm. IV. 2, 446—447; Uddr. hos P. Pétursson. Hist. Eccl. Isl. S. 75. — Islandsk Oversættelse: «Extract af Kóngl. Majest. allranáðugasta Brèfi, að prestar og aðrir haldi sig frá drykkjuskap &c.», trykt paa Holum tilsammen med Reskript om Forprang af s. D., paa to Qvartblade.

3. Juni.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Da Vi med sær Mishag have maat fornemme, hvorledes Drukkenskab, Brændeviins og anden stærk Driks Misbrug meget skal gaae i Svang, saavel iblandt endeel Geistlige som endeel af Almuen paa Vort Land Island: Saa er nu hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du tilholder Præsteskabet i det dig allern. anbetroede Stift, at de, især i den Tid Skibene ere ved Landet, vogte sig for al Uorden og Drukkenskab, om de ikke, naar anderledes skulde befindes, vil vente derfor paa deres Embede at tiltales. Og skulle ellers Præsterne af Guds Ord alvorligen formane deres Tilhörere, at vogte sig for Drukkenskab og at betænke, at de ikke alene forkorte deres Dage derved, men endog bör gjöre Gud Regnskab for sig og hans Gaves Misbrug. Ligeledes ville Vi og, at, om nogen Studenter findes drukken, sligt skal angives for Biskoppen, som skal see derhen, at saadan en Person, endskjöndt han ellers i Henseende til sine Gaver og Studeringer kunde fortjene at forfremmes, ikke bliver befordret til noget Præste-, Skole- eller Degne-Embede, förend Biskoppen er overbeviist om hans Forbedring. — Udi övrigt skulle ei heller Præsterne antage nogen frem-

[1]) jevnf. Reskr. 26. Juni 1782, § 3.

1746. 3. Juni. turende Drankere til Skriftemaal og det hellige Alterens Sakramente; men kommer Nogen til Skrifte beskjenket, eller drikker sig drukken efter Absolutionen, da skal saadan En staae aabenbare Skrifte og böde desuden fire Mark danske til fattige Börn[1]. Hvorefter du dig saaledes allerund. kanst vide at rette og Præsteskabet i det dig allern. anfortroede Stift sligt at lade bekjendtgjöre, samt ellers at see derhen, at dette Vores allern. Reskript hörsommeligst vorder efterlevet. Dermed &c. Hirschholms Slot den 3. Junii 1746[2].

3. Juni. **Reskript til Biskoppen paa Holum, Haldor Brynjolfsson, ang. Forebyggelse af Forprang med Tobak og Brændeviin. Hirschholm 3. Juni 1746[3].** — Publiceret paa Althinget 1747 (Althingsb. Nr. II) og i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift ligeledes 1747. — Norske Tegn. XXX, 868—869; Uddrag i P. Pèturss. Hist. Eccl. Isl., S. 76; Fogtm. IV. 2, 747—748. Islandsk Oversættelse: «Extract af Kóngl. Majest. Forboði á Tóbaks og brennivins okri», trykt paa Holum tilsammen med Reskr. om Drukkenskab af s. D., paa to Qvartblade.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Saasom Vi ere komne udi Erfaring om, hvorledes endeel af Indbyggerne paa Vort Land Island med Tobak og Brændeviin drive en utilladelig Handel og Aager, idet de om Sommeren, naar de herfra aarligen afseilende Skibe ere komne til Landet, af forberörte Vare kjöbe store Partier, som de igjen om Vinteren, og paa de Tider naar Skibene ere borte, söge at udprange og udaagre til Indvaanerne. Thi ville Vi, at al slig utilbörlig Handling herefter aldeles skal være afskaffet, saa at Ingen, enten han er geistlig eller verdslig, under hvad Paaskud det

[1]) Reskr. 11. April 1781, § 2.

[2]) Ligelydende Reskript mut. mut. er under samme Datum emaneret til Officialis Finnur Jónsson for Skalh. Stift. Norske Tegn. XXX, 868.

[3]) Rentek. Skriv. 14. Decembr. 1749.

1746. 3. Juni.

end være kunde, maa være tilladt at kjöbe Brændeviin eller Tobak, for dermed om Vinteren eller Foraaret at aagre, og skal under Aager være at forstaae, naar Nogen af slige Vare kjöber mere end han til sin egen Husholdning og Provision behöver og siden sælger og overlader det til Andre for höiere Priis, end det i Kjöbstedstiden kan indkjöbes for; men skulde dog Nogen, dette Vores allernaad. Forbud uagtet, befindes herefter saadan ulovlig Aager at have dreven, skal han derfor ansees med Kirkens Disciplin og tillige have forbrudt alle de Vare, han saaledes handler med: Halvdelen til Vores Cassa og den anden halve Deel til lige Deling imellem Angiveren og fattige Börns Underholdning i det Sogn, hvor den Skyldige boer; til den Ende vedkommende Sysselmand skal slige forbrudte Vare til sig tage, gjöre dem i Penge, og udi sit aflæggende aarlige Regnskab beregne Halvparten til Os, men den anden halve Part strax udlevere til Angiveren og Sognepræsten, ligesom Vi og ellers herved ville have befalet, at om nogen Övrighedsperson, Klosterholder eller Præst, slig Aager at drive befindes, han da, foruden ommeldte Straf at ansees med, skal for slig sin Forseelse og imod denne Vores allern. Befaling teede Ulydighed tiltales paa sit Embede. Derefter du dig allerund. kan vide at rette, og samtlig Præsteskabet, samt Geistligheden, udi det dig allern. anfortroede Stift, denne Vores allern. Befalings Indhold, til allerund. Efterretning og Advarsel, at lade bekjendtgjöre, og derefter derhen at see, samme vorder efterlevet. Dermed &c. Befalendes &c. Skrevet paa Hirschholms Slot den 3. Junii 1746 [1].

---

[1]) Ligelydende Reskript mut. mut. er under s. D. emaneret til Officialis for Skalholt Stift, Provst Finn Jónsson, samt et andet til Amtmand Pingel, ang. at lade foranstalte denne Befalings Indhold «ved alle de verdslige Retter, samt andre vedkommende Steder, til allerund. Advarsel og Efterretning bekjendtgjort». Norske Tegn. XXX, 869.

1746.
3. Juni.

Anordning om et og andet i Ægteskabs Sager og mod Lösagtighed m. v. paa Island. Hirschholm 3. Juni 1746[1].

— Publiceret paa Althinget 1747 (Althingsb. Nr. I), samt i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1747. — Norske Reg. 35, 529ᵇ—533; Original-Aftryk hos Höpffner; P. Pètursson Hist. Eccl. Isl., S. 72—75; Qvart-Forr. 1746, S. 103—109; Uddrag hos Schou III, 633. — Islandsk Oversættelse, bekræftet af Haldor Brynjolfsson, Staðastað 6. August 1746: «Tilskipan um eitt og annað í hjónabands sökum, og móti lauslæti, með fleira, á Íslandi», trykt paa Holum 1746 og anden Gang 1749, 2 Blade 4ᵗᵒ.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V., at, som Vi ere komne udi Erfaring, hvorledes paa Vort Land Island, udi Henseende til Ægteskabs-Sager, skal foregaae adskillig Misbrug, deels derved, at endeel Folk, der vil begive sig udi Ægteskab, ikke lader lyse for sig af Prædikestolen efter Loven, deels at Nogle efter Trolovelsen længe opsætte Brylluppet, og atter at Andre, som have begaaet Leiermaal der i Landet, reise bort, og mene at være befriede for Kirkens Disciplin naar de komme tilbage, med mere Ting, som herved forelöbe: thi have Vi, til al slig ond Skik og Sædvane, saavidt muligt, at hæmme og afskaffe, allern. funden for godt, herom og ellers i andre Maader at anordne og befale, som Vi og hermed allern. anordne og befale saaledes:

1) Det skal ikke være tilladt unge Mennesker at træde i Ægtestand uden deres Forældres eller Formynderes og næste Paarörendes Forevidende og Samtykke. Skulde disse, uden lovlig Aarsag, ville nægte eller forhindre det, bör Provsten, Præsten og Sysselmanden, undersöge Aarsagen, og naar den skulde findes ugyldig, da at tilstede Giftermaalet. — 2) Det skal ikke heller Nogen tillades at gifte sig, med mindre han först har Kundskab i sin Christendom, og at i det

[1]) For. 30. April 1824, jevnf. Canc. Skriv. 16. Juni 1835.

1746. 3. Juni.

mindste Een af dem kan læse i Bog, hvilket Præsten bör undersöge, saavelsom og, om de ere i Stand til, naar Gud giver dem Börn eller Tyende, at optugte og forestaae dem tilbörlig. Trolover eller vier nogen Præst puur Vankundige, og det siden bliver aabenbar, böde han förste Gang efter Kaldets Formue, anden Gang dobbelt, men skeer det tredie Gang, tiltales og dömmes han derfor af Provste-Retten, som Vores Mandaters modtvillige Overtrædere. — 3) Tre Söndage efter hverandre skal der, efter Loven, efter foregaaende Trolovelse, lyses for alle dem, som ville indtræde Ægtestanden, med mindre Vores allern. Dispensation derfor erlanges. Naar tredie Lysning paa Prædikestolen er gjort, skal de Trolovede, naar ingen lovlig Forfald haves, næste Söndag derefter copuleres, paa hvilken Dag det dog ei skal være tilladt, som hidindtil skeet er, den saakaldede Haand-Fæstning at foretage og oplæse, paa det Gudstjenesten ei derefter skulde opholdes. De som uden lovlig Aarsag udsætte Brylluppet længere, skal give 2 Rdlr. og mere, efter deres Formue og Tidens Forhaling, og Præsten ligesaa meget, dersom han forsömmer at paaminde Vedkommende derom, hvormed Sysselmanden og Provsten i Herredet skal have Indseende. Saa skal og de, som have faaet Vores allern. Tilladelse at gifte sig i forbudne Led, ufortövet lade sig ægtevie, og om derudi skeer ulovlig Ophold, hvilket bör angives for Superintendenten, skal denne forelægge dem en vis Tid, og om det da ikke skeer, skal de ikke nyde mere godt af Vores allern. Dispensation, men strax skilles fra hverandre, og desuden den Skyldige ansees med Penge-Mulkt efter hans Formue. — 4) Det skal ikke være tilladt, at en Mands- eller Qvindes-Person, som ville ægte hverandre, tager, för Trolovelsen skeet er, i Huus sammen, men Præsten bör see derhen, at de ufortövet vorder trolovede, og siden, efter næstforegaaende Articul, ægteviede. — 5) For Trolovelser, Bryllupper og Liigbegjængelser og slige

1746. 3. Juni.

Forretninger, skal det være Præsterne tilladt at tage imod det, som Vedkommende godvilligen ville give dem, efterdi Vi ei tvivle paa, at jo Enhver, efter Guds Ord, skjönner Præstens Extra-Arbeide ved slige Extra-Forretninger. — 6) Brændeviins og anden stærk Driks Misbrug ved Trolovelser, Brylluper, Barseler, Liigbegjængelser og slige Samqvemme, skal hermed strængeligen være forbuden. Saa skal og det sædvanlige Syngen over Bordet, da enhver, naar han drikker, synger et Vers af en Psalme, herefter være afskaffet, saasom den tilbörlige Andagt derved ikkun tilsidesættes. Men derimod kan i det Sted baade for og efter Maaltidet synges en Psalme, som er til mere Opbyg gelse. Herforuden skal og alle andre Sædvaner og vedtagne Skikke, som for Exempel Viita-Bæger, og andre, som bruges paa nogle Steder, aldeles være forbuden og afskaffede. — 7) De, som have begaaet Leiermaal, skal derfor ikke være frie for Kirkens Disciplin, fordi de imidlertid, og förend Sagen bliver bekjendt, har været til Skrifte og Alters, og skal det Paaskud, at de tillige med andre Synder og havde bekjendt denne for Gud, hvorfore de ikke vare pligtige til at underkaste sig Kirkens Tugt, være aldeles ugyldige; men langt mere bör de desforuden ansættes til nogen taalelig Penge-Mulkt, naar de ved saa urimelige Udflugter har villet dölge Sagen. — 8) Begaaer Nogen, enten Dansk eller Islandsk, Leiermaal, og han, förend Sagen bliver aabenbar, begiver sig ud af Landet, skal han, naar han kommer tilbage, uden Persons Anseelse udstaae offentlig Kirkens Disciplin, men vil Nogen efterdags allerund. supplicere hos Os om Befrielse fra Kirke-Disciplin, eller og i andre Ægteskabs-Sager, Samvittigheden angaaende, skal hans Supplique være forsynet med vedkommende Biskops Erklæring. — 9) Det af Os allern. octroyerede islandske Compagniets Kjöbmænd skal hver Aften, i den Tid de ere i Island, naar Folk holde op at arbeide, og Trom-

men röres, med största Flid og Agtsomhed, som de selv for Gud og deres Samvittighed agte at tilsvare, see derhen, at ingen Qvindfolk blive i eller nær ved Kjöbmands-Husene, og at deres Folk ikke, ved et forargeligt Væsen, giver nogen Anstöd, men langt mere ere Islænderne til et godt Exempel, ved en tugtig Omgjængelse i Ord og Gjerninger, hvilket Sysselmanden i Herredet og nærmeste Præst næst Repstjorerne med al Nidkjærhed skal paaagte, at det bliver efterlevet. — 10) Til og at forekomme den store Forargelse, der foraarsages ved det, at Folk ligesom uden Undseelse begaae Leiermaal adskillige Gange i Rad, ville Vi hermed allern. have anordnet og befalet, at naar Nogen herefter skulde begaae Leiermaal fjerde Gang, skal han, ligesom för, dömmes til at römme Lands-Fjerdingen, men skeer det 5te Gang, dömmes og forsendes han uden al Naade til Tugthuset udi Vores kongelig Residentsstad Kjöbenhavn. — 11) Naar en Qvindesperson udlægger En til Barnefader og Karlen nægter det, skal vedkommende Sysselmand uden Ophold, og saa snart Præsten giver ham det tilkjende, undersöge Sagen, og ikke lade den beroe til Mandtals-Thinget holdes, saafremt han ikke selv vil staae til Rette derfor, paa det Forargelsen saasnart muligt kan vorde borttaget. — 12) Sysselmændene skal det hermed alvorligen være anbefalet, efter Lovens Bydende at see derhen, at de, som have begaaet Leiermaal, saafremt de ikke ægte hverandre, skaffes fra hverandre, og ikke blive i een Bopæl sammen, ikke heller i et Sogn, men de som bedrive Hoer, skal, foruden anden Straf efter Loven, römme Sysselet. Forsömmer Sysselmanden det at efterleve, betaler han förste Gang 8 Rigsdaler Mulkt, men skeer det tiere, tiltales han derfor paa sit Embede. Men forsömmer Præsten at angive det for Sysselmanden, böde efter sin Formue. — 13) Begaaer Nogen för deres Confirmation og för eller under deres Præparation Leiermaal, skal Præsterne i ingen Maade under-

1746. 3. Juni.

1746. 3. Juni. staae sig at antage saadanne uden den saa höit behövende Underviisning; men de skal præpareres ligesom andre, og afholdes fra Confirmation indtil de ere noksom grundede; saa skal de og siden, naar de ere confirmerede, om de end ville ægte hinanden, begge strax efter staae aabenbare Skrifte, baade den som saaledes har ladet sig beskjæmme, og den som saadant et ungt Menneske har belagt, og saaledes ikke nyde det Beneficium, som Norske Lov tillægger andre, der efter begangne Leiermaal ville ægte hinanden, men for andre Leiermaals-Böder maae de dog være befriede, saafremt de strax efter Skriftestaaelsen ægte hinanden. Men dersom det befindes, at de uden Ægteskabs-Forbindelse have begaaet Leiermaal med hverandre, da skal den, som sig saaledes för sin Confirmation har besmittet, enten det er Dreng eller Pige, saa og den som har forfört den anden, skjöndt samme er confirmeret, ikke alene staae aabenbare Skrifte, men endog sættes 3de Söndage i Rad, naar Folk kommer af Kirken, i Gabestokken. — 14) Af alle de Böder, som efter denne Vores allernaad. Forordning betales, ville Vi allern. have skjenket de ²/₃ Dele til fattige Börns Underhold og Underviisning, og den ene ¹/₃ Deel til Medhjelperne, og skal vedkommende Övrigheds-Personer være pligtige dem alle uden Ophold at inddrive, og til hvert Steds Sognepræst, i hvis Sogn Böderne ere faldne, uden Afkortelse at betale. Da derpaa Præsten ved hvert Aars Udgang skal, tilligemed sine Medhjelpere, gjöre Provsten Rede og Rigtighed for, hvorledes og til hvem disse ²/₃ Dele ere anvendte, men den ene ¹/₃ Deel beholder Medhjelperne for sig selv for deres Umage. — 15) Til Jordemödre skal udi ethvert Sogn, hvor det er gjörligt, af Præsten og hans Medhjelpere udsöges den gudfrygtigste og vittigste Kone, een eller flere, efter Sognets Störrelse og Beskaffenhed, hvilken, efterdi Amtmanden kan boe saa langt fra Sognet, skal tages i Eed af Repstjorerne i Præstens og

hans Medhjelperes Overværelse, og skal samme Eed dennem af Præsten til bestemte Tider om Aaret efter Ritualet foreholdes. Thi byde Vi og hermed befale Vores Stiftbefalingsmand, Biskopper, Amtmand, Laugmænd, Sysselmænd, og andre, som denne Vores Forordning tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til Alles Efterretning strax lade læse og forkynde. Givet paa Hirschholms Slot den 3. Junii 1746.

1746.
3. Juni.

Anordning om Hustugt paa Island. Hirschholm **3. Juni 1746.** — Publiceret paa Althinget 1747 (Althingsb. Nr. II) samt i Synodalforsamlingen for Skálholt Stift 1747. Norske Reg. 35, 519—529. Original-Aftryk hos Höpffner; P. Pèturss. Hist. Eccl. Isl. S. 61—71; Qvart-Forr. 1746, S. 87—103; Uddr. hos Schou III, 631—633. — Islandsk Oversættelse, bekræftet af Haldor Brynjolfsson, Staðastað 6. August 1746: «Tilskipan um húsagann á Íslandi», trykt paa Holum 1746 og anden Gang 1749, 1½ Ark i 4to.

3. Juni.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V., at som Vi allern. have taget udi Betragtning, hvorledes en levende Guds Kundskab og sand Gudsfrygts Övelse saa vel som önskelig Fred og Eendrægtighed ved god Hustugt og Skik imellem Forældre og Börn, samt Husbonde og Tjenestetyende meget kan befordres; da have Vi, udi saadan Henseende, og til saadan god Disciplina domestica eller Hustugt paa Vort Land Island at regulere og fastsætte, allern. funden for godt at anordne og befale saaledes som fölger:

1) Da Börn ere en Guds Gave, saa bör de hannem og helliges i Moders Liv; og bör christelige Forældre derfor daglig, den Tid Moderen er frugtsommelig, i deres Bönner inderlig paakalde Gud, at han vil bevare og velsigne deres Livs Frugt, og at det, naar det skulde see Dagens Lys, maatte hannem formedelst Daabens Sacramente vorde indlemmet, og siden blive udi denne Naades Pagt indtil sit sidste Endeligt, som et Guds Barn og Arving til det evige Liv ved Christum. — 2) For-

1746. 3. Juni.

ældre skulle, saa snart Gud har velsignet dem med et Barn, strax bære Omsorg for, at det i det höieste inden ottende Dag bliver bragt til Kirken og Daaben; men skulde Barnet være svagt og Veiene saa uföre, eller Veyerligt saa strængt, at de ikke understaae sig, uden Livsfare, at lade det före til Kirken, bör de strax lade Præsten hente at döbe det hjemme i Huset, hvortil Præsten, naar fornöden gjöres, selv tager et Döbe-Bækken med sig. Misbruger Nogen denne Frihed med Hjemmedaab, end i forbenævnte Nödsfald, skal han derfor ansees med vilkaarlig Straf. Naar et Barn bliver döbt i Kirken, bör Forældrene at bede 3de Faddere, naar de kan bekommes, nemlig, to Mandspersoner og en Kone, hvilke skal være gudfrygtige ærlige Folk, som man kan forvente af, at de vil lade sig Barnets Opdragelse og Underviisning i Guds Kundskab, og det som godt er, være angelegen, saa fremt Forældrene ved Döden skulde afgaae, eller være i de Omstændigheder, at de ikke tilbörlig kunde antage sig deres Börns sande Bedste, hvortil Præsterne flittig haver at formane dem. Saa skal og herefter af enhver Præst indrettes og holdes en Döbebog, hvorudi Forældrenes, Barnets og Faddernes Navne ved Dag og Aar, naar det er bleven döbt, indföres, og skal samme Bog alletider til Efterretning blive ved Kirken, og forvares blandt dens övrige Brevskaber. — 3) Forældrene skulle ikke alene selv med bestandig og alvorlig Bön befale Gud deres Börn, men end ogsaa, saa snart Börnene kunne skjöune, tale for dem om Gud og deres Frelsere, og de ved ham forhvervede gode Ting paa det enfoldigste, og naar de begynde at tale, lære dem Fader-Vor og andre gudelige Bönner, samt vænne dem til at begynde og ende Dagen med Bön og Suk til Gud uden Forsömmelse. De skulle ikke tilstede dem at begynde og slutte Maaltid, uden Paakaldelse og Taksigelse. Videre have de daglig at erindre dem deres Daabes Pagt, og den höie Velgjerning dennem derudi er vederfaren, saa vel som

det dyrebare Löfte, de, den Tid de bleve döbte, have gjort deres Gud og Frelsere, og den Pligt de derefter ere hannem skyldige. Til hvis Erindring dennem efter Præstens Raad og Veiledning kunne bibringes korte og fyndige Sprog og Suk af Bibelen og gode Psalmer, indtil de derefter, ved tiltagende Alder paa 5te, 6te, 8de Aar nærmere kunne tilholdes hver Dag at lære noget af den lille Catechismo, og siden af den allern. paabudne Catechismi Forklaring efter den Maade og Forskrift, som udi Vores allern. Forordning om Catechisation af 29. Maji 1744 allern. anbefalet er; og bör, hvis de saaledes har lært, især et Stykke af den lille Catechismo, hver Morgen og Aften, helst om Vinteren, med Börnene igjentages. At dette saaledes efterkommes, have Lærerne og deres Medhjelpere flittigen at paaagte, og især Præsterne ved deres Husbesögelser nöie at erkyndige sig, hvorledes Forældrene herudi forholde sig. Findes Forældrene herudi forsömmelige, og ikke have begyndt at lade deres Börn lære nogle Bönner og den lille Catechismum for deres Alders 5te, 6te og 7de Aar, böde de förste Gang efter deres Formue, og det de tiende, men mere og dobbelt naar de videre derudi findes efterladen, dog bör herhos skjönnes paa Barnets Nemme og Omstændigheder efter Præstens og Medhjelpernes Eragtning[1]. — 4) Paa det den bedste Tid Börnene bör lære noget udi, til deres Opmuntring, Vederqvægelse og Tröst, i tiltagende Aar og Alder, ikke forgjæves skulle henbringes, bör de Forældre, som selv kan læse i Bog, eller og en af deres Tyende, som kan gjöre det, saa snart Börn ere 5 til 6 Aar gamle lade dem gjöre Begyndelse med at læse i Bog. Forsömmes det, forfares med de Skjödeslöse efter Forordningen om Husbesögelser dens 17de Articul. — 5) Udi ethvert Huus, hvor Nogen kan læse i Bog, skal i det mindste een Gang om Dagen, helst om Vinteren, læses eet Capitul

[1]) Reskr. 2. Juli 1790.

1746. 3. Juni.

eller to af Bibelen og det nye Testamente, naar den haves, eller og et Stykke af en anden aanderig Bog, som Præsten foreslaaer, hvorhos alle Husfolk bör være tilstede med Andagt og Ærbödighed. Forsömmes det, advares de af Præsten og hans Medhjelpere, men hjælper det ikke, da böde de Forsömmelige uden Persons Anseelse 4 Mark. Skulde Ingen af dem, som ere i Huset, kunne læse i Bog, skal saa mange, som kan undværes af Huset, söge til næste Gaard, hvor Folk kan læse; er ingen Gaard saa nær, fremförer dog den, som har meest Kundskab, noget hver Dag af det den veed af Börnelærdom, Psalmer, og saa videre, hvorhos en Husfader aldrig bör forsömme at forfare, hvad Börn og Tyende, af det Fremsatte, sig til Opbyggelse og Forfremmelse have beholdet, hvilket ingen skal undsee sig for med faa og enfoldige Ord at fremsige. Det samme skal og skee, naar de komme af Kirken, den Husbonden skal tilholde sine Husfolk, Börn og Tyende, flittigen at söge, og hvormed Præsten og Medhjelperne skal have et vaagendes Öie. — 6) Da der findes de Steder i Island, som ere saa langt bortliggende fra Kirken, at Folk ikke, især i haarde Vinterdage og til andre Tider for store Vandfalds Skyld, kan besöge dem saa flittig, som de ellers burde, de tilmed fra andre Huse ere afsondrede, og sjelden kan komme did, saa skal herefter slige Gaarde, naar de vorder ledige, frem for andre bortleies til dem som kan læse i Bog og ere vederhæftige. Da imidlertid Præsten og Repstjorerne skal bære Omsorg for, at paa slige Steder, naar Ingen der kan læse i Bog, tages een i Tjeneste, som kan læse, og tillige være de övrige til Opbyggelse i deres Christendom. — 7) Enhver Husbonde skal flittig erindre sine Börn og Tyende, saavel at begynde deres Arbeide og Forretninger med Bön til Gud, som og under Arbeidet selv bestandig at oplöfte deres Hjerter til Ham, som er al Velsignelses Kilde, og indbyrdes at tale med hverandre om gudelige og opbyggelige Ting, eller andet, som ærligt og en Christen

anstændigt er, hvorimod de alvorligen ere at paaminde, under Straf, at vogte sig for usömmelig Snak og Skjemt, Sværen og Banden, forfængelige Historier, eller saa kaldede Söger, og letfærdige Digte eller Rime, som ikke sömmer en Christen, og hvorved den Hellig-Aand bedröves, at fremföre. Hvilket endogsaa Tyende og Börn indbyrdes, efter deres Christendoms Pligt, have i Kjærlighed at paaminde hverandre om; ligesom og Forældre, Husbonder og Madmödre selv herudi have at foregaae deres Börn og Husfolk med et godt og christeligt Exempel, og at tage sig vare for alt det, hvorved hemmelig eller aabenbare nogen Forargelse kan gives. Men blive de enten selv befundne udi foranförte Synd og Last, samt anden Uteer- og Ugudelighed, eller tilstede deres Tjenestefolk Sligt og ikke angive det, ansees de efter foregaaende Advarsel med Gabestokken, og, om det ikke frugter, med höiere og haardere Straf, især med Kirkedisciplin, efter Sagens Omstændigheder. — 8) Begaae Börnene noget Usömmeligt, bör Forældrene ikke efter hidtil brugelig Sædvane kjælne for dem, men straffe dem med alvorlige Ord (dog uden Banden og usömmelige Skjændsord) eller og med Haand og Riis, efter Forseelsens Beskaffenhed; dog skal al Slag i Hovedet, og at slaa i en ubesindig Vrede, hermed aldeles være forbuden, saa og den daarlige Vane, som hist og her skal være brugelig i Landet, at forfærde Börn med den saa kaldede Juule-Sven, eller Spögelser, aldeles være afskaffede. Knurre Börnene, eller lade see paa sig et suurt og vredagtigt Ansigt, naar dem noget bliver befalet, eller naar de blive revsede, tugtes de med mere Alvorlighed, indtil de lære at vise sig venlige og ydmyge. Til den Ende have Forældrene, fra Barns Been af, at anföre deres Börn til Ærbödighed i Ord, Fagter og Gjerninger imod sig, deres Foresatte og ældre Folk, og til Alvorlighed og Kjærlighed i Omgjængelse imod hver Mand. Ikke mindre at tie stille i Andres og Ældres Nærværelse, indtil de blive tiltalte, saa den utilbörlig

1746. 3. Juni.

1746. 3. Juni. Sædvane, at Börn med Frækhed ville raisonnere med i alle Ting, kan blive udryddet af de Unges Gemytter, eftersom deraf tilsidst ikkun oprinder Modsigelse, Foragt og Trodsighed, hvorved det dog kan tillades Börnene i en og anden Ting, som kan være nyttig og tjene til Forbedring, med Ærbödighed at forespörge sig. Hernæst bör og Forældre holde deres Börn til Reenlighed og en skikkelig Medfart med Klæder, Mad og andre Ting, som de faae under Hænder, og skal omgaaes med. Med hvilket alt Præsten bör have alvorlig Indseende. — 9) Som nu Börn fra Barns Been op bör anföres til den fornödne Kundskab i deres Christendom, en sand Gudsfrygt, og andre christelige Dyder og Sæder; saa bör Forældrene ogsaa paa den anden Side vænne deres Börn fra Ungdommen op til Arbeide, flye dem i Begyndelsen noget Lidet at bestille, siden mere i en vis Tid at forrette, efter som Aar og Kræfter tiltage. De skulle og være betænkte paa, at lære eller lade dem lære et ærligt Arbeide, som i Landet brugeligt er, hvormed de i Tiden kunde vinde deres Föde, og nære sig redelig, men ikke, som tit og ofte skeer, lade dem opvoxe i Ladhed, Selvraadighed og anden Ondskab. Befindes dette sidste, og Forældrene efter Præstens og Repstjorernes Paamindelse ikke vil raade Bod derpaa, skal Repstjorerne tage Börnene fra slige Forældre, naar de ere 10 til 12 Aar gammel, og sætte dem et Aar eller længere ud hos en skikkelig og arbeidsom Bondemand i Sognet for at tilholdes til et Arbeide at lære, og hvis imidlertid udkræves til slige Börns Underhold, bör ved Repstjorernes Tilsyn betales af Forældrene, naar de have noget i Formue, men ere de fattige, tages det af de Fattiges Tiender, og Forældre, som i saa Maade bevise sig overhörige, desuden at straffes med Gabestok, ja vel og med anden haardere Straf efter deres Forseelses Storhed og Præstens samt Sysselmandens Sigelse. Især skulle Forældre og Husbonder ingenlunde tilstede Börn eller Tjenestefolk at modsige, efter hidindtil værende

vederstyggelige Vane, naar de til nogen Gjerning alvorlig blive anviste, eller efter egen Behag at ville begynde dermed, eller og efter deres eget Hoved mod de Foresattes Sind at forrette en Ting, men de bör ikke alene tilholde dem, strax at adlyde i det som vorder anbefalet, men endog saaledes at forrette Arbeidet, som det dem vorder foresagt, eller naar de skulde finde en Sag bedre at kunne forrettes, da med Beskedenhed at gjöre Erindring derom; men findes de trodsige, da straffes de efter Fortjeneste, og tilstedes dem ingenlunde at gjöre noget efter sin egen Tykke i Selvraadighed. — 10) Naar Börnene have forrettet deres Arbeide, bör Forældrene i Kjærlighed sige dem hvad de derpaa have at udsætte, eller og, om de have gjort det godt, give dem deres Fornöielse derover tilkjende; dog bör de i dette sidste Fald vogte sig for utilbörlig Roes Börnene at tillægge, hvorved ikkun indplantes Hovmod og Indbildning i de Unges Hjerter; saa have de og alvorligen at vogte sig for utidigen at undskylde deres Börns grove Forseelser, og ingenlunde at tilstede dem indbyrdes at slaaes eller trættes: ikke heller maa lade nogen Lögn eller Tyveri gaae ustraffet hen, men alvorligen at forestille dem samme Synd, efter sin Beskaffenhed, og hvorledes den strider imod deres Daabes Pagt, og opirrer Gud til Vrede, samt at de, som vare af Gud forordnede at overbevise dem om slige Udyder, samme haardelig maatte straffe. — 11) Intet ungt Menneske, som er ældre end 10 Aar, hvad enten den er ene eller ogsaa föres med omkring af sine Forældre, skal tilstedes at stryge omkring i Sognet eller Herredet at tigge, med mindre den er vanför eller nogen særdeles Bröst underkast. Men Repstjorerne i det Sogn, hvor Forældrene have deres Hjem, skulle med Sysselmandens Raad, naar ingen anden Raad ere, bringe saadanne Börn hos een eller to formuendes Bönder i Sognet, paa et Aar eller længere, indtil de kan selv fortjene deres Föde, og imidlertid faae Underviisning i Gudsfrygt og et

1746. 3. Juni.

1746. 3. Juni. skikkeligt Arbeide, Landet til Nytte, for hvilken Velgjerning de Börn, som saaledes opdrages af Almisser og Andres Godhed, naar de tilvoxe, ei maa fæste sig bort af den Egn, saa længe de der kunne faae forsvarlig Tjeneste. — 12) Intet Barn maa fæste sig förste Gang i Tjeneste hos andre, uden med sine Forældres, Formynderes eller næste Paarörendes Villie og Samtykke, uden saa er, at Repstjorerne skulde finde at Forældrene kunne undvære det, og at det var Barnet til Skade om det blev hos dem; gjöres herimod, skal slig Fæste agtes som ugjort: skulde det og befindes, at Nogen havde lokket et Barn fra Forældrene, og det bliver ham overbeviist, da böde han derfor saa meget, som svares i et Aars Lön af en saa kaldet Middelmand; har derimod Fader eller Moder mange Börn, skal de være pligtige, naar tre af dem ere komne til Skjelsalder, at overlade et af dem i en Andens Tjeneste, efter Repstjorernes Tilsigende, hvilket og skal være at forstaae om de övrige, som efterhaanden opvoxe, og det er beviisligt, at de samme kan undvære. Ere Forældrene opsætsige herimod, og ikke ville lade deres Börn forsöge sig hos andre skikkelige Folk, mulkteres de efter Befindende. — 13) Dersom Forældre efter Guds Villie maatte komme i saa slette Omstændigheder, at de ikke kan nære og forsörge sig selv, eller trænge til Tjenestefolk, og de har Börn, der ere komne til Skjelsalder, og enten tjene hos Andre eller selv have deres Boe, skal slige Börn, som desuden deres Pligt er, af yderste Formue assistere Forældrene med aarlig Tilskud til deres Underholdning, og at de sig En til Arbeide kunne holde og lönne. Saa skal og et af Börnene, som er ugift, men tjener hos en Anden, være pligtig, naar Forældrene forlange det, igjen efter foregaaende lovmæssig Opsigelse at træde i Tjeneste hos dem, bevise dem al pligtig Troskab, Hjælp og Lydighed, og være fornöiet med hvis Forældrene saadant deres Barn til Underholdning kan give. Ere Forældrene i Huus hos en af deres

Börn, som ere gifte, og hvilke de have overladt Alting til, bör disse i al Kjærlighed og Ærbödighed begegne deres Forældre, og ikke paa nogen Maade slaae Haanden af dem, efter den Forskrift Guds hellige Ord giver, som dennem af deres Lærer flittig bör indskjærpes. — 14) Foragte Börn eller Tyende deres Forældres og Foresattes christelige Formaninger, og ikke skjötte om deres Tugt, men fremfare i Lediggang og Gjenstridighed indtil deres Alders 16de Aar, skal Repstjorerne anklage dennem for Sysselmanden, som efter Sagens lovlige Randsagning og Beviis skal dömme dem til Gabestokken, og derpaa skikke dem i Tjeneste hos en formuendes og skikkelig Bonde i Sognet; forbedre de sig endda ikke, i det længste inden deres Alders 25de Aar, skal de, som Landfordærvere, dömmes til Tugthuset i Kjöbenhavn, og desuden miste Arv efter deres Forældre, som skal tilfalde nærmeste Arvinger. — 15[1]) Enhver som vil være en saa kaldet Löse-Mand, heel eller halv, skal eie i det mindste 10 Hundrede i Tiende-Værdie, hvoraf han betaler Skat og Skyld efter Loven, og ingen Övrigheds-person skal det herefter være tilladt, enten for Bön eller Gaver, at lade nogen være Löse-Mand, der eier mindre, hvis han ikke derfore ville ansees, som Vores Mandaters Overtræder. — 16) Al den samme Rettighed, som Forældrene, efter Foranförte, have i at straffe og paaminde deres Börn for deres Forseelser, skal og Husbonder og Madmödre have over deres Tjenestefolk, naar de forsee sig imod dem. — 17) Tjenestefolk bör af yderste Evne og med al Redelighed og Troskab see paa deres Husbonders og Madmödres Gavn og Bedste, og bevise sig lydige og ydmyge mod dem og deres Befalinger. Viser nogen sig uvillig, fortræden og trodsig over det ham vorder befalet, böde hver efter som Forseelsen befindes stor til. — 18) Slaaer Nogen sin Husbond, Madmoder eller Foresatte, enten det skeer paa

1746.
3. Juni.

[1]) Jevnfr. For. 19. Februar 1783.

1746.
3. Juni.

deres eget Hjem eller andensteds, da gjelde den herudi Skyldige, foruden hvis Loven derom dicterer, et halv Aars Lön, halv til fattige Börn og halv til den han har slaaet, og straffes desuden med Gabestokken. — 19) Forsee Tjenestefolk sig med Banden og Sværen og andre skammelige Ord eller Gjerninger, hvorved, som Andre, saa især Ungdommen og Börn kan forarges og vænnes til mange Ugudeligheder, sættes de derfor alvorligen tilrette af Husbonden; vil det Intet frugte, anmeldes det for Præsten at skjærpe deres Samvittighed, og efter Befindende at indeholde noget af deres Lön til de Fattiges Bedste. Hjælper det endda ikke, skulle de staae aabenbare Skrifte, at Forargelsen kan borttages af Landet. — 20) Löber Nogen uden skjellig Aarsag af sin Tjeneste, har Husbonden strax at angive det for Repstjorerne, som uden Ophold hannem har at opsöge og anholde, at han som en Lösgjængere kan vorde straffet. 21) Al den Skade Tjenestefolk gjör deres Husbonder med Utroskab eller Ladhed, betale de det fuldkommeligen, naar Husbonden det paastaaer; skeer det oftere, og Skaden belöber sig til en Rigsdaler, sættes de desuden 4 til 6 Timer i Gabestokken. Seer nogen Husbonde igjennem Fingre med Tyendes modtvillige Ondskab, enten i eller uden Huset beviist, eller tager dem vel og i Forsvar, böde efter Sagens Beskaffenhed. — 22) Ingen af Tjenestefolk skal det være tilladt at reise til en anden Gaard, uden sin Husbonds Vidende og Tilladelse, ikke heller skal det tilstedes dem efter eget Tykke og til deres egen Fordeel at arbeide for dem selv, at Husbondens Gjerning derover forhales og forsömmes, saasom Husbonden vel selv, naar det falder hannem beleiligt, under dem Tid til, deres eget at forrette. — 23) Husbonder skal holde deres Tjenestefolk forsvarlig i Föde og Klæder, efter deres Formue og Landets Sædvane, være dennem behjelpelige og til mueligste Tjeneste i paakommende Sygdom, og give dem Tid at öve sig i deres Christendom, samt at holde

deres Klæder rene og vedlige. De skal betale dem deres Lön i rette Tid, ikke besvære dem med alt for svart Arbeide og utilbörlig Vaagen. Saa skal de og unde dem den Tid, at anvende deres Lön til deres Fornödenhed og Nytte, særdeles naar samme i Qvæg er bleven betalt. Findes herudi paa Husbondens Side Bröst, kan Tjenestefolk med gode Ord bede om Forandring; hjelper det ikke, er det dem tilladt at angive det for Repstjorerne, som skal paaminde Husbonden, og naar det ikke frugter, angive Sagen for Sysselmanden, der strax skal skaffe Tjenestefolk Ret, og sætte den vrangvillige ubarmhjertige Husbonde i Böder. — 24) Husbonder skal ikke overfalde deres Tyende med Forbandelser eller ærerörige ublue Skjeldsord, ikke heller skal de straffe dennem med saadanne Redskaber, som kan gjöre dem Skade paa deres Sundhed, eller saare eller lemlæste dennem. Skeer det, straffes de, som om de havde slaget og overskjeldet en Fremmed. — 25) Udstöder nogen Husbond sine Tjenestefolk uden Aarsag af deres Tjeneste, för den rette Tid at flytte er omme, betaler han dem Föde og Lön for et halvt Aar, og straffes desuden efter Befindende, uden saa er, at Tyenden har været saa gjenstridig og uregjerlig, at den ei har villet tage efter Husbondens Formaninger og Befaling; dog skal Husbonden, förend han i saa Fald bortjager sligt Tyende, klage det for sin Sognepræst og Repstjorerne, at de ved christelige Forestillinger og Truseler kunde söge at bringe det til Erkjendelse og Forbedring; hjelper det ikke, og de derpaa bortjages, ansees de som modtvillige Lösgængere. — 26) Enhver Ung eller Gammel, som er i Tjeneste, skal, naar han agter at gaae af samme, begjære af sin Husbond et Vidnesbyrd om sit Forhold og sin Opförsel i den Tid den har været hos ham, og bör ingen Husbonde, under 2 Mark dansk Straf, nægte hannem samme Vidnesbyrd, ikke heller udstede det anderledes end som Tyende har fortjent det; dog tör dette Vidnesbyrd

1746. 3. Juni.

1746. 3. Juni. ikke skrives, naar en Tjener tager Tjeneste i samme Sogn. men ikkun mundtlig i Præstens Nærværelse gives den Husbonde, hvilken den agter til. Men begiver Tyende sig i Tjeneste i et andet Sogn, skal dette Vidnesbyrd skriftlig uden Betaling gives, hvilket og Præsten med sin Paaskrift efter sit bedste Vidende skal stadfæste. Foruden sligt Vidnesbyrd maa ingen tage noget Tyende i sin Tjeneste, uden det bliver beviisligt gjort, at samme er forlanget, men bleven nægtet, da Præstens og 2de Repstjorers Vidnesbyrd skal antages for ligesaa gyldigt. — 27) Da Folk paa sine Steder skal have den Vane, utilbörligen at udspörge og udfritte Fremmede, især reisendes Folk, hvorover mange Usandfærdigheder opdigtes og undertiden vidt udbredes, saa skal Præsterne offentlig og eftertrykkelig advare dem at vogte sig derfor; og saafremt Nogen bliver som Hovedmand attraperet imod Sandheden at have fremfört saadan opdigtet Snak, skal han, foruden Pengemulkt, straffes med Gabestokken efter Sagens Beskaffenhed. — 28) Til og at forekomme adskillig Uorden med Sværen og Banden og anden Uteerlighed, der skal gaae i Svang iblandt dem, der opholde sig ved Söekanten, eller paa Vestmannöe at fiske, i det at endeel af Fiskerne og andre, som ere i og ved Baadene, skal, naar disse trækkes af og i Land, saa og naar de ere paa Söen, bande saavel andre, som deres eget Fiske-Redskab, trættes, kives, slaaes, og i andre Maader betee sig uregjerlig og ugudelig: saa ville Vi, til slig Uskik og ugudelig Væsen at afskaffe, hermed allern. have befalet, at alle Formændene paa Baadene skal have nöie Indseende med Folkene, og advare dem, sig for slig Synd og Ondskab at vogte; agte de det ikke, angive Formændene det for Præsten, som alvorligen sætter dem tilrette derfor. Men hjelper det endda ikke, skal det angives for Sysselmanden, som dömmer de Skyldige i Mulkt, efter Forseelsens Beskaffenhed, og de desuden staae aabenbare Skrifte. Forsee Formændene sig selv,

1746. 3. Juni.

angives det af de tvende bedste og redeligste Mænd paa hver Baad, som alle Tider tilligemed Formændene skal have Opsyn med Folkene og med hannem angive det som för er meldt. Forsömmer nogen For- eller Opsynsmand sin Pligt herudi, ansættes han til Mulkt derfor. — 29) Formændene og Opsynsmændene skal ligeledes i Værtiden, og imellem Værtiderne bære Omsorg for, at faae Baadene sat saa betids i Land om Aftenen for Sön- og Helligdagene, at Söefolk og Fiskere kan have god Tid til at bjerge den Deel af Fangsten, som dem tilkommer; forsömmes det uden Nöd, svare Formændene til den Skade, som Folkene derved tage. — 30) Saa skal de og, i den Tid Folkene ikke kan komme paa Söen, ikke tilstede dem at drive Tiden unyttig og i Dovenhed bort, men flittig eftersee, at de imidlertid, saa godt som mueligt er, virke deres Husbondes Fisk og ellers daglig holde dem til Bön og Guds Ords Hörelse i de Huse, hvor de holde sig til; forsömmer Nogen sin Husbonds Arbeide, straffes derfor som for Utroskab. — 31) Skulde og Nogen befindes ved Fiskerie eller paa andre Steder at have brugt saa kaldede Runer og Ristinger, eller anden uchristelig Overtroe, eller deraf skulde rose sig, tilrettesættes han derfor af Præsten, som af Guds Ord skal overbevise ham denne Synds Vederstyggelighed; og om han endda ikke ville efterlade den, skal han ansees derfor med Kirkens Disciplin, andre Ligesindede til Exempel. — 32) Hvor Bönderne i et Sogn erfares frem for Andre at være trængende og have Mangel paa Livs-Næring og Underhold for sig og sine, der skal Repstjorerne om Foraaret, Efterhösten og saa ofte de kan have Leilighed, nöie randsage, om det ikke maatte foraarsages af Husbondens eller Tyendens Ladhed og Skjödeslöshed, enten ved Fiskerie, Höeslet, og ellers; befindes dette, skal de paaminde den Skyldige at forbedre sig og at söge deres Næring i Gudsfrygt og med större Vindskibelighed. De skal og være de Fattige, som om Vin-

1746. 3. Juni.

teren intet haver at arbeide, behjelpelige, at de enten for Arbeide eller billig Betaling kan faae Uld, Tran og anden Fornödenhed af de mere formuende Bönder. Vil slige fattige Bönder eller deres Koner ikke godvilligen adlyde Repstjorernes Paamindelser, og ikke heller vise dem deres Arbeide og hvad de have i Forraad, naar de indfinde sig at randsage derom, skal Repstjorerne have Magt til at aabne deres Huus og Gjemmer uden Paatale og de Skyldige straffes for deres Gjenstridighed: den Fattige med Gabestokken, men de, som have noget mere i Formue, gjelde hver Gang, de foragte og modtvilligen forsömmer Repstjorernes lovlige Befaling, en halv Mark eller een Rigsdaler. — 33) Naar nogen Indenlands eller Fremmed, som enten er sendt i Vores egen allerhöieste Ærende, eller agter i Island at fæste Bo, skulde have Trang for Tjenestefolk, skal Repstjorerne eller Sysselmanden, naar det dennem tilkjendegives, ufortövet forskaffe dem duelige, troe og redelige Tyende, for hvilke de alle Tider kunde være ansvarlige, paa det især de Fremmede derunder ikke skulle lide. Tages herudi Forsömmelse, angives det for Amtmanden, som Vedkommende med tilbörlig Straf skal belægge. — 34)[1] Ingen maa det tilstedes at betle, uden naar han, for Alderdom, Skröbelighed, Vanförhed og anden kjendelig Uformuenheds Skyld ikke selv kan fortjene sit Bröd; saa skal og slige ikke heller fare af et Hrepp i et andet, langt mindre af Sysselet, naar den ikke har Repstjorernes eller Sysselmandens Attest, at den er saadan en Fattig, Vanför og Nödlidendes som ommeldt er, hvilket i Attesten bör anföres, paa det de, hvilke Gud har givet den Formue, at meddele andre Noget, kunde desmere opvækkes og vide deres Skyldighed at hjælpe deres trængende Næste; hvo som forsömmer slig Attest at tage, skal förste Gang vises tilbage af Repstjorerne til det Sogn, hvor han er kommen

[1]) jevnf. Reskr. 10. Marts 1784.

1746. 3. Juni.

fra, og ellers ikke ved noget Færgested, til videre Betlerie, uden Attest oversættes. Kommer den anden Gang uden Attest, skal den ansees og straffes som en Landstrygere. Slige Attester bör udstedes efter bedste Vidende og Samvittighed, og ikke for Vild og Venskab, langt mindre for Gavers Skyld, under haard Straf, som af Amtmanden dicteres, og skal slig Attest ikke gjelde over et halv Aar; dog skal derhos agtes, naar Gud skulde hjemsöge Landet eller et Sogn fremfor et andet med Haardhed, eller nogen særdeles Skade, om Folk ogsaa kan have haft Leilighed at söge og erlange slig en Attest. — 35) Paa det at alt Forskrevne paa det nöieste kan vorde iagttaget, og Landet af saa höifornöden en Anordning, ved redelige Folkes Tilsyn, nyde den intenderte Frugt og Nytte, saa skal til Repstjorer herefter udvælges de gudfrygtigste, dueligste og forstandigste Bönder i Sognet, hvilke i alle ærlige Samqvemme, saa vel som Medhjelperne, skal agtes og æres fremfor andre Bönder i Sognet. De skal og til Lettelse for deres Arbeide, og Belönning for deres Nidkjærhed, nyde den tredie Deel af alle de Böder, som efter denne Vores allern. Forordning dicteres og befales, men derimod skal de være pligtige at gjöre Præsten, og denne igjen Provsten, god Rede og Rigtighed for de to tredie Dele, at samme, med Præstens og hans Medhjelperes Raad, til de fattigste Börns Underviisning og nödtörftig Ophold i hvert Sogn, hvortil Vi dennem allern. ville have skjænket og destineret, forsvarligen kan anvendes. Og som Repstjorerne ere Sysselmændenes Medhjelpere i at see til Sognets Bedste, saa skal Sysselmændene være pligtige at hjelpe dem med Raad og Daad i deres Embedes Forretninger, saaledes som de det for Os allerund. agte at for- og tilsvare. Thi byde Vi og hermed befale Vores Stiftbefalingsmand, Biskopper, Amtmand, Laugmænd, Sysselmænd og andre, som denne Vores Forordning tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til alles Efterretning, strax

1746. lader læse og forkynde; ligesom Vi og ellers allernaad.
3. Juni. ville, at den derefter, een Gang om Aaret, ved alle, saa vel Under- som Ober-Retter, skal for Almuen oplæses og publiceres. Givet paa Hirschholms Slot den 3. Junii Anno 1746.

3. Juni. **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. nogle for Island givne Lovbud. Hirschholm 3. Juni 1746.** — Norske Tegn. XXX, 865; Rubr. hos Fogtm. IV. 2, 748.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Vi tilskikke dig herved atter tvende af Vores General-Kirke-Inspections-Collegio Os allerund. forestilte og af Os allern. approberede Forordninger: den første ang. Disciplina domestica eller Hustugt, den anden om Ægteskabssager og imod Lösagtighed, hvilke begge Forordninger Vi have befalet: den om Hustugt for alle Ober- og Underretter, hvor den og eengang om Aaret skal oplæses, og den anden, om Ægteskab, baade for Retterne og af Prædikestolene at skal forkyndes, og derfor, til des bedre Forstaaelse for Almuen, at skal, ligesom de trende senest for bemeldte Island udgivne Anordninger, udi det islandske Sprog af Biskop Haldor Brynjolfssen besörges oversatte og trykte, samt begge Stifters Præsteskab, saavel som Amtmanden, med det fornödne Antal Exemplarier forsynet; og da Vi ligeledes under denne Dags Dato, deels i Henseende til den Aager, som adskillige af Indbyggerne der paa Landet skal drive med Tobak og Brændeviin, deels i Henseende til den Drukkenskab og Brændevins, samt anden stærk Driks Misbrug, som meget skal gaae i Svang, have endvidere ved tvende Vores Reskripter til for^ne Biskop Haldor Brynjolfssen, Provst Jonssen og Amtmand Pingel, anordnet, hvorledes de herudinden efterdags skyldig befundne skulle ansees, saa ville Vi og, ved hosfölgende Gjenparter af samme Vores allern. Befalinger, dig sligt til

allerund. Efterretning have bekjendtgjort. Befalendes &c. Hirschholms Slot den 3. Junii 1746.

1746. 3. Juni.

Reskript til Biskop Haldor Brynjolfsson over Holum Stift, ang. Oversættelse og Trykning af to Forordninger. Hirschholm 3. Juni 1746. — Norske Tegn. XXX, 869ᵇ—870; Rubr. hos Fogtm. IV. 2, 746.

3. Juni.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Vi tilskikke dig herved atter tvende af Vores General-Kirke-Inspections-Collegio Os allerund. forestilte og af Os allern. approberede Forordninger til at publiceres paa Vort Land Island, den förste ang. Disciplina domestica eller Hustugt, den anden om adskillige Ting udi Ægteskabssager og imod Lösagtighed m. v.; og, som Vi allern. ville, at den förste af disse Forordninger ei alene for samtlige Under- og Ober-Retter paa bemeldte Island skal publiceres, men der endog siden hvert Aar eengang for Almuen skal oplæses, og den anden, ang. Ægteskabssager, baade for samtlige Jurisdictioner, saa og af Prædikestolene, overalt skal læses og forkyndes, og til den Ende allern. finde for godt, at begge Forordninger, til desbedre Forstaaelse af menige Mand, udi det islandske Sprog vorder trykte, saa er derhos Vores allern. Villie og Befaling, at du besörger indbemeldte tvende Forordninger udi det islandske Sprog paa det nöieste oversatte og deraf ved Bogtrykkeriet paa Holum saa mange Exemplarier trykte, at saavel Præsteskabet udi det dig allern. anfortroede Holum Stift, samt Provst Finner Jonssen paa Geistlighedens Vegne udi Skalholt Stift, som og Os elskelig Amtmand Pingel, hver med det fornödne Antal af meerbemeldte Forordninger, paa Requisition og Begjæring, kan vorde forsynet. Derefter du dig allerund. kanst vide at rette, og herom alt, saavidt dig vedkommer, fornöden Anstalt at lade gjöre. Befalendes &c. Hirschholms Slot den 3. Junii 1746.

1746. 3. Juni. **Reskript til Provst Finn Jonsson, Officialis for Skalholt Stift, ang. Publication af to Anordninger.** Hirschholm 3. Juni 1746. — Norske Tegn. XXX, 872; Rubr. hos Fogtm. IV. 2, 746.

Christian den Sjette &c. Vi tilskikke dig herved atter tvende af Vores General-Kirke-Inspections-Collegio Os allerund. forestilte og af Os allern. approberede Forordninger til at publiceres paa Vort Land Island: den første angaaende Disciplina domestica, eller Hustugt, den anden om adskillige Ting udi Ægteskabs-Sager og imod Lösagtighed m. v.; og, da Vi allern. ville, at den förste af benævnte Forordninger ei alene for samtlige Ober- og Underretter paa bemeldte Island skal publiceres, men den endog siden hvert Aar eengang for Almuen skal forkyndes, og den anden, ang. Ægteskabs-Sager, baade for samtlige Jurisdictioner, saa og af Prædikestolene, overalt at skal læses, til den Ende Vi allern. have funden for godt, at begge Forordninger, til des bedre Forstaaelse af menige Mand, udi det islandske Sprog skal trykkes: saa give Vi dig nu herved tilkjende, at Vi, under denne Dags Dato, have ladet Os elskelig Haldor Brynjolfssen, Biskop over Holum Stift, allern. rescribere, ei alene at besörge forberörte tvende allern. Forordninger udi det islandske Sprog oversatte og ved Holum Bogtrykkerie trykte, men endog deraf, paa din Requisition og Begjæring, med det fornödne Antal Exemplarier for Geistligheden udi Skalholt Stift at see dig forsynet. Derefter du dig allerund. kan vide at rette, og herom, saavidt dig er vedkommende, fornöden Anstalt at lade gjöre, samt udi övrigt allerund. at indberette, at du denne Vores allern. Befaling haver bekommet. Dermed &c. Hirschholms Slot den 3. Junii 1746.

3. Juni. **Reskript til Amtmand Pingel, ang. Publication af to Anordninger.** Hirschholm 3. Juni

1746. — Norske Tegn. XXX, 866; Rubr. hos Fogtm. IV. 2, 746.

1746. 3. Juni.

Christian den Sjette &c. V. N. T. Vi tilskikke dig herved atter tvende af Vores General-Kirke-Inspections-Collegio Os allerund. forestilte og af Os allern. approberede Forordninger for Vort Land Island: den første ang. Disciplina domestica eller Hustugt, den anden om adskillige Ting udi Ægteskabs-Sager og imod Lösagtighed, som Vi allern. ville, at skal for samtlige Ober- og Underretter paa bemeldte Island og den förste eengang hvert Aar læses og publiceres; og, som Vi derhos allern. have funden for godt, at begge Forordninger, til des bedre Forstaaelse af menige Mand, udi det islandske Sprog skal oversættes og trykkes, saa gives dig nu hermed allern. tilkjende, at Vi, under denne Dags Dato, have ladet Os elskelig Haldor Brynjolfssen, Biskop over Holum Stift, rescribere, ei alene at besörge forberörte tvende allern. Forordninger udi det islandske Sprog oversatte og trykte, men endog deraf, paa din Requisition og Begjæring, med det fornödne Antal Exemplarier, for at lade publicere ved samtlige verdslige Retter, at see dig forsynet. Derefter du dig allerund. kan vide at rette, og herom alt, forsaavidt dig er vedkommende, fornöden Anstalt at lade gjöre, samt udi övrigt allerund. at indberette, at du denne Vores allern. Befaling haver bekommet. Dermed &c. Hirschholms Slot den 3. Junii 1746.

Reskript til General-Kirke-Inspections-Collegium, ang. nogle for Island givne Lovbud. Hirschholm 3. Juni 1746. — Siell. Tegn. LXXIV, 630b—631; Rubr. hos Fogtm. IV. 2, 748.

3. Juni.

Christian den Sjette &c. V. S. G. T. Ved allerund. Forestilling, af Dato 12. Martii sidstafv., have I atter til Vores nærmere allern. Godtfindende og Approbation indsendt fölgende 4 Udkaste til Forordninger og Reskripter paa

1746. 3. Juni. Vort Land Island, nemlig: 1) en Anordning om Disciplina domestica, eller Hustugt; 2) en Anordning om Et og Andet i Ægteskabssager; 3) at ingen Aager maa drives med Brændeviin og Tobak; og 4) ang. Drukkenskab at forebygge; af hvilke I allerund. have indstilt, om de tvende förste maatte udi Tryk udgives, den tredie udfærdiges ved Reskripter til Biskopperne, Stiftamtmanden eller Amtmanden paa bemeldte Island, og den fjerde ligeledes ved Reskripter til begge Biskopper. Da, efter at Vi disse af eder saaledes allerund. proponerede Anordninger og Reskripter have allern. nærmere igjennemgaaet og igjennemlæst, saavel som af eders medfulgte allerund. Forestilling ladet Os referere de bevægende Aarsager, som har anlediget eder til med ommeldte Forslag at indkomme, saa give Vi nu eder herpaa allern. tilkjende, at, efter at Vi ang. det tredie Udkast eller Project, at ingen Aager maa drives med Brændeviin og Tobak paa Island, have funden for godt, at det ved Vores Rentekammer maatte forhöres, om derudi kunde være Noget, som imod den det islandske Compagnie allern. forundte Octroye kunde agtes stridigt, have Vi nu ommeldte af eder projecterede Forordninger og Reskripter efter eders allerund. Forestilling allern. approberet, og til den Ende befalet, de tvende förste, naar de her ere trykte, at skal paa det islandske Sprog oversættes, trykkes og der paa Landet publiceres, nemlig den förste om Hustugt ved alle Ober- og Underretter, samt derforuden sammesteds eengang hvert Aar at forkyndes, og den anden om Ægteskabssager at skal læses af Prædikestolene, som I alt, saavel af hosfölgende trykte Forordninger, som af vedlagte Gjenparter af Vores herom til Biskop Os elskelig Haldor Brynjolfsson, Provsten Finner Jonssen, som Biskoppens Vices udi Skalholt Stift forestaaer, samt til Amtmanden, Os elsk. Johan Christian Pingel, ergangne allern. Befalinger nærmere kunne erfare. Og betræffende de tvende Anordninger, om Forbud imod Aager med Tobak

og Brændeviin, samt imod Drukkenskab, da ere Biskopperne tillige med Amtmanden angaaende den förste Post efter eders Forslag, og Biskopperne om den anden Post, allern. blevne rescriberede, af hvilke tvende Reskripter Vi eder til allerunderd. Efterretning ligeledes rigtige Copier herved ville have tilstillet. Befalendes &c. Hirschholm den 3. Junii 1746.

1746. 3. Juni.

Reskript til **Directeuren** og de **Deputerede** for **Financerne**, ang. **Forbud mod Aager med Brændevin og Tobak i Island.** Hirschholm 3. Juni 1746. — Siell. Tegn. LXXIV, 632; Fogtm. IV. 2, 747.

3. Juni.

Christian den Sjette &c. V. S. G. T. Efter at Vi ved Vores Geheime-Conferentsraad, Geheimeraad i Vores Conseil og Ober-Secreterer i Vores Danske Cancellie, Os elskelig Johan Ludvig von Holstein, Ridder p. p. have ladet indhente eders allerund. Betænkende over et til Os indkomne Projeet til et Forbud, ang. den utilladelig Handel og Aager, som drives med Tobak og Brændeviin paa Vort Land Island, og Os af det derpaa fra eder til bemeldte Vores Geheime-Conferentsraad indkomne Svar er allerund. bleven refereret, at I ei have funden Noget derimod at erindre: saa have Vi nu under denne Dags Dato allern. rescriberet, saavel Biskopperne som Amtmanden paa for^ne Island saaledes, som 1 af hosfölgende Copie selv udförligere kan see og fornemme, og hvilken Vi eder til allerund. Efterretning herved allern. ville have tilstillet. Befalendes &c. Hirschholms Slot den 3. Junii 1746.

Reskript til **Biskoppen** paa **Holum, Haldor** Brynjolfsson, ang. **Contribution til den islandske Bibels Trykning.** Hirschholm 3. Juni 1746. — Norske Tegn. XXX, 870^b—72; Uddr. hos Fogtm. IV. 2, 748.

3. Juni.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Saasom Os elsk. Vores Præses og Tilforordnede udi Collegio de Cursu

1746. 3. Juni. Evangelii promovendo Os allerund. have forestilt, at der paa Vort Land Island skal findes Mangel paa Bibler, saa at næppe Kirkerne og Præsteskabet dermed til nödtörftig Brug skal være forsynede, hvorfore bemeldte Vores Missions Collegii Tilforordnede haver resolveret til at lade oplægge en ny islandsk Bibel-Edition in Qvarto i Vores Vaisenhuses Offiein for den billigste Priis, som skee kan, hvortil ogsaa de fornödne Anstalter ere forföiede; men da dertil udfordres et anseelig Forlag, saa have Vi, efter Vores Missions-Collegii Os allerund. gjorte Forslag, allern. funden for godt, at ligesom der til de forrige islandske Biblers Oplag er skeet Tilskud af Kirkerne paa Island, saa skal der ligeledes til dette Oplag, for at stoppe Bekostningerne og facilitere Prisen, af Kirkerne Noget dertil betales, efter enhver Kirkes Omstændigheder, saaledes, at de mest formuende skal eontribuere dertil hver otte Mark, de middelmaadige sex Mark og de ringeste tre Mark, alt i Croner; ellers, som der vel iblandt de slette Kald der paa Landet findes endeel Proprietariers Kirker, som synes at være fattige, men dog kan være af Formue i Henseende til Kirkernes Intrader, saa ville Vi allern., at deslige Proprietarier i det dig allern. anbetroede Stift skal efter din Billigsigelse være pligtige at betale sex Mark Croner til dette Bibel-Oplag, hvilke forskrevne Penge du udi Holum Stift haver at indeassere og levere til Landfogden Christian Drese, hvem Vi igjennem Vores Rentekammer allern. have ladet befale, disse Penge af dig at imodtage og samme i hans Regnskab til Indtægt före, paa det at samme Penge her igjen, imod hans derfor givne og til Vores Missions Collegium indsendte Qvittering, af Vores Rentekammer til Udbetaling til bemeldte Collegium i Vores Zahlkammer kan anvises. Udi det Övrige ville Vi allern., at hver Kirke i Holum Stift, ligesom det skeede med den förste Bibel, skal kjöbe et Exemplar af Bibelen, hvilket Exemplar altid og bestandig ved Kirken skal forblive, og hvormed Biskop-

pen haver bestandig at holde et vaaget Öie, baade selv og ved Stiftets Provster. Derefter du dig allerund. haver at rette, og den fornödne Anstalt til denne Vores allern. Befalings allerund. og hörsommelige Efterlevelse at gjöre, og indberettes Os af dig, at du denne Vores allern. Ordre haver bekommet. Befalendes &c. Skrevet paa Hirschholms Slot den 3. Junii 1746[1].

1746. 3. Juni.

Reskript til Geheimeraad og Directeur, samt de Deputerede for Financerne og Tilforordnede i Kammer-Collegio, ang. Bibelens Udgivelse. Hirschholm 3. Juni 1746. — Siell. Tegn. LXXIV, 631b—632; Rubr. hos Fogtm. IV. 2, 748.

3. Juni.

Christian den Sjette &c. V. S. G. T. Da Os elsk. Vores Præses og Tilforordnede udi Collegio de Cursu Evangelii promovendo Os allerund. have forestilt, at der paa Vort Land Island skal findes Mangel paa Bibler, saa at næppe Kirkerne og Præsteskabet dermed til nödtörftig Brug skal være forsynede, hvorudover en ny islandsk Bibel-Edition in Qvarto i Vores Vaisenhuses Bogtrykkerie for den billigste Priis, som skee kan, skal oplægges: saa have Vi, siden dertil et anseelig Forlag udfordres, allern. funden for godt, at, ligesom til de forrige islandske Oplage er skeet, nu ligeledes til dette Oplag af Kirkerne paa Island noget skal betales, efter enhver Kirkes Omstændigheder, saaledes, at de mest formuende skal contribuere dertil hver otte Mark, de middelmaadige sex Mark og de ringeste tre Mark, hvilke forskrevne Penge Vi under denne Dags Dato allern. have befalet Os elskelig Haldor Brynjolfsen, Biskop over Holum Stift, af samme Stift, og Finner Jonssen, Provst i Borgefjords Herred og Sognepræst i Reicholt Præstekald, som for-

[1] Ligelydende Reskript, mut. mut., er s. D. expederet til Provst Finnur Jónsson, Officialis i Skalholt Stift, og bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1747. Norske Tegn. XXX, 872.

1746. 3. Juni — retter Biskops Vices i Skalholt Stift, af dette Stift at indeassere og til Landfogden Christian Drese at levere; altsaa haver I at beordre bemeldte Landfoged Drese, at tage imod de af Biskop Brynjolfsen for Holum Stift og Provsten Finner Jonsen for Skalholt Stift indsamlede Penge, samme i hans Regnskab til Indtægt före, da I dem her igjen, imod hans derfor givne og til Vores Missions-Collegium indsendende Qvittering til Udbetaling til bemeldte Collegium i Vores Zahlkammer haver at anvise. Derefter I eder allerund. haver at rette. Befalendes &c. Hirschholms Slot den 3. Junii 1746.

3. Juni. **Reskript til Præsidem og Tilforordnede udi Collegio de Cursu Evangelii promovendo, ang. Oplaget af en islandsk Bibel.** Hirschholm 3. Juni 1746. — Siell. Tegn. LXXIV, 630; Rubr. hos Fogtm. IV. 2, 748.

Christian den Sjette &c. V. S. G. T. Eders allerunderd. Forestilling af Dato 7. Maji sidstafvigt have Vi ladet Os referere, og deraf erfaret, at der paa Vort Land Island haves saa stor Mangel paa danske Bibler, at næppe Kirkerne og Præsteskabet dermed til nödtörftig Brug ere forsynede: altsaa have Vi, til at faae denne Mangel afhjulpen, allernaad. approberet eders Os allerund. gjorte Forslag, om at oplægge en ny islandsk Bibel-Edition, og at af Kirkerne paa Island, for at stoppe de derpaa gaaende Omkostninger og faeilitere Prisen, Noget dertil maa betales; til hvilken Ende Vi under denne Dags Dato herom allern. have ladet reseribere baade Biskoppen over Holum Stift, Os elskelig Haldor Brynjolfsen, saa og Provsten Finner Jonssen, som nu forretter Biskops-Vices, saaledes som I af hosfölgende Gjenpart af samme Vores allern. Ordres omstændelig kunne erfare: ligesom Vi og have ladet Vores Rentekammer, efter hosföiede Copiers Udvisning, befale, at Pengene, som af Kirkerne til dette Bibel-Oplag der

i Landet indkommer, her af Vores Zahlkammer til eder skal betales. Hvilket Vi eder til eders Efterretning hermed allern. ville have bekjendtgjort. Befalendes &c. Hirschholms Slot den 3. Junii 1746.

1746. 3. Juni.

3. Juni.

Forordning ang. undvigte Delinquenter. Hirschholm 3. Juni 1746. — Denne Forordning er ikke egentlig given for Island og ikke der publiceret, men er her optaget som criminelt Lovbud i Henhold til For. 24. Januar 1838. — Siell. Reg. 59, 1003—1005; Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1746, S. 109—112; Schou III, 634—636.

Forordning, angaaende: hvor de skal tiltales og straffes, som, efter begangne Misgjerning derfra, hvor Gjerningen er begaaet, ere undvigte, og antræffes eller paagribes paa andre Steder, som henhöre under anden Jurisdiction, med videre, hvorledes derudinden skal forholdes.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V., at, saasom der imellem adskillige Jurisdictioner udi Vort Kongerige Danmark og Vores Hertugdomme Slesvig og Holsteen &c., naar en Misgjerning er begaaet, og Delinquenten fra det Steds Jurisdiction, under hvilken Gjerningen skeet er, og hvor Sagen henhörte, er undvigt, og den Skyldige under en anden Jurisdiction er bleven antræffet og paagreben, da skal være forefalden Tvistighed, hvad heller den Skyldige der, hvor Misgjerningen begaaet er, eller der, hvor Paagribelsen skeet er, bör tiltales og straffes; og Vi, paa det at den Skyldiges Fængsel ved slige Tvistigheder ei skal forlænges, og Vores Undersaatter med unyttige og större Omkostninger, end skee bör, bebyrdes, have funden for godt, herom under den 20. Maji sidstleden allernaadigst at forordne, hvorledes der udi Hertugdommet Slesvig og Vores udenfor Vort Kongerige Danmark værende Lande derudinden forholdes skal, og udi Vores sammesteds derom udgivne allern. Forordninger iblandt andet at befale, at, ifald det skulde hænde sig, at der imellem nogen Vores Juris-

1746. 3. Juni.

diction eller Övrighed i Vort Hertugdom Slesvig, Vores Andeel i Hertugdommet Holsteen, Vort Herskab Pinnenberg, Grevskab Rantzau og Staden Altona paa den ene Side, og nogen Vores i Vort Kongerige Danmark beskikket Jurisdiction eller Övrighed paa den anden Side i lige Tilfælde Tvistighed skulde opkomme, der da i Vores Kongerige Danmark og Hertugdomme samt paagrændsende Lande derudinden paa een og samme Maade forholdes skal: saa have Vi, til alle og enhver Vedkommende udi Vort Kongerige Danmark af Os beskikkede Jurisdictioners og Övrighedspersoners Efterretning, funden for godt, herom, foruden det, som Vores Danske Lovs 1. Bogs 2. Cap. 24. Art. foreskriver, endvidere at anordne, ligesom Vi og hermed allernaadigst anordne, byde og befale: 1) At, naar nogen Delinquent fra det Steds Værnething, hvor Misgjerningen begaaet er, og hvorunder fölgelig dens Paatale efter Loven henhörer, er undvigt, og under anden Jurisdiction antræffes og paagribes, da skal dog derom ved det Steds Ret og Værnething, hvor Gjerningen skeet er, dömmes, og Straffen over den Skyldige fuldbyrdes. — 2) Naar den Skyldige, enten efter foregaaende Stikbreve fra Övrigheden paa det Sted, hvor Gjerningen er skeet, eller efter vedkommende Eftermaals-Mands eller og Anklagers Ansögning, under anden Jurisdiction paagribes, da skal de paa Fangens Hæftelse, Underholdning og ellers gjorte Bekostning, efter billig Opskrift, ved Fangens Tilbagesendelse og Overlevering, erstattes. — 3) Men, dersom Övrigheden, efter Embeds Medför eller i Anledning af nogen Trediemands Angivelse, eller og efter Undersögning, formedelst foregaaende Rygte og derpaa grundet tilstrækkelig Formodning, paagriber Nogen, da, ifald den Paagrebne, som for Sagen er og tiltales skal, ei selv Middel haver til de gjorte Bekostninger at udrede, haver den Jurisdiction, som Paagribelsen har foranstaltet, de til den Tid anvendte Bekostninger selv at staae, og det samme af andre Övrigheder i slige

1746. 3. Juni.

Tilfælde at vente. — 4) Og som Misdæderens Oversendelse til det Steds Værnething, hvor Gjerningen er begaaet, nödvendig maa og bör skee, saa skal det ei staae i den Jurisdictions, hvor Gjerningen skeet er, fri Valg, om samme Fangen vil paafordre, eller, naar den oversendes, da den imodtage, men samme Jurisdiction skal dertil være pligtig og uomgængelig forbunden. — 5) Ved Fangens Overlevering til det Steds Övrighed, hvor Misgjerningen begaaet er, gives ikkun et Beviis for, at Fangen er overleveret, uden at udstede en ordentlig Revers, at bemeldte Övrighed i forekommende Tilfælde de paagrebne Misdædere ligeledes vil overlevere. — 6) Skulde den Paagrebne befindes at have under adskillige Jurisdictioner begaaet adskillige Misgjerninger, saa skal Fangen til det Steds Övrighed overleveres og der dömmes, hvor den Gjerning beganget er, som haver givet Aarsag til Paagribelsen, hvad heller samme Misgjerning först eller sidst begaaet er[1]. — 7) Men antræffes Nogen og gribes paa fersk Fod for nogen Misgjerning paa det Sted, hvor den begaaet er, da gaaes derom med Tiltale og Dom imod Fangen ved samme Steds Ret, omendskjöndt Misdæderen og andensteds forhen nogen Misgjerning forövet havde. Hvorefter alle og enhver Vedkommende, som nogen Jurisdiction i Vort Kongerige Danmark allern. anfortroet er, udi alle der forefaldende Delinquent-Sager, naar den Paagrebne fra det Sted, hvor Gjerningen skeet er, til et andet her i Kongeriget Danmark, eller nogensteds udi Hertugdommet Slesvig, Vores Andeel af Hertugdommet Holsteen, Vores Herskab Pinnenberg, Grevskabet Rantzau og Staden Altona hid ind i Riget, eller og her af Kongeriget did ud maatte have undvigt, sig i alle Tilfælde, naar der imellem Jurisdictionerne om Sagens Værnething og Paatale nogen Tvistighed skulde opkomme, allerund. haver at rette og forholde.

[1]) For. 21. Mai 1750 § 6.

1746. 3. Juni. Thi byde og befale Vi hermed Vores Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Amtmænd, Landsdommere, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning, under Vores Cancellie-Seigl, tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lader læse og forkynde. Givet paa Hirschholms Slot den 3. Junii Anno 1746.

9. Juni. **Over-Secretair Grev Holsteins Skrivelse til Rentekammeret ang. Beregningen af Biskop Haldor Brynjolfssons Lön.** Khavn 9. Juni 1746[1]. — Ober-Secretererens Brevb. 1746, Nr. 138.

Efter at Hans Kongl. Majt allerund. er bleven refereret saavel den fra Biskoppen over Holum Stift, Haldor Brynjolfsen, indkommen Memorial, hvorved han var anholdende at det maatte determineres hvormeget ham kunde tilkomme af bemeldte Bispestols Indkomster, og at samme ham maatte beregnes fra 19. Januarii 1745, da han var bleven udnævnt til Bispe-Embedet, som og Deres Excellence og höitærede Herrers udi ærede Skrivelse under 21. Maji næstafvigte mig herom communicerede Betænkning, saa har jeg ei skullet undlade til behagelig Efterretning tjenstlig at tilmelde, at allerhöistbemte Hans Majt ang. Biskoppens Ansögning har allern. resolveret saaledes[2]: at han Bispestolens Indkomster ei kunde nyde længere end fra hans Kaldsbrevs Dato, som er den 18de Martii sidstafvigt, men iövrigt, i Henseende til de af ham forestilte Omstændigheder, har allern. skjænket ham her fra Cancelliet betalt 100 Rigsdaler. Jeg forbliver &c. Cancelliet i Kjöbenhavn den 9. Junii 1746[3].

---

[1]) Rentek. Skriv. 18. Juni 1746.

[2]) Resolutionen er af 3. Juni 1746.

[3]) s. D. Over-Secretairens Skrivelse til Biskoppen, hvorved denne Resolution communiceres (Brevb. Nr. 139).

Anordning om Stiftsprovster paa Island. Hirschholm 10. Juni 1746. — Norske Reg. 35, 542ᵇ—545; P. Pèturss. Hist. Eccl. Isl. S. 80—82; Fogtm. IV. 2, 750—753. Islandsk Oversættelse, bekræftet af Haldór Brynjólfsson, Hólum 11. Oktbr. 1746: «Tilskipan um Stifts-Prófasta», trykt paa Hólum, 2 Blade i 4ᵗᵒ.

1746. 10. Juni.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V. Saasom Vores nuværende Amtmand paa Vort Land Island er tilforne tillagt Vores allern. Befaling, at naar nogen Superintendent i Skalholt eller Holum Stift, enten ved Döden, eller i andre Maader, afgaaer, skal han, uden Ophold, i Vores allerhöieste Navn constituere en habil Præstemand, Provst eller Præst, til Officialis eller Stiftsprovst i det Stift, hvor Vacancen er, til at forestaae Biskops-Embede, medens samme er ledig; saa ville Vi nu hermed nærmere allern. have foreskrevet og befalet, hvorledes saadan Officialis eller Stiftsprovst sig udi denne Function, medens han samme forestaaer, skal rette og forholde.

1) En Officialis eller Stiftsprovst skal i Almindelighed holde over vore Love, Forordninger, Anordninger og Reskripter, gamle og nye, forsaavidt de Bispestolen og hans Forretninger kan være vedkommende. — 2) Han skal og vigilere for, at de Anstalter, som i Kirke-, Skole- og Hospitalssager, item i Eleemosynariis og circa Beneficia Regia allerede gjort ere, bliver ikke alene nöie iagttagne og efterlevede, men og til endnu större Fremtarv og Fordeel for Kirken og Landet, især Stiftets Indbyggere, videre udförte og bragte i god Skik. — 3) I den Tid han forretter Officialis- eller Stiftsprovst-Embede, skal han fornemmelig opholde sig paa Bispegaarden, saa tidt hans eget Sogns og Herreds Omstændigheder det vil tillade, og naar han sig der opholder, skal han nyde, uden Vederlag, af Bispestolens Oeconomo Alt, hvis han for sig selv, en Skrivere og en Tjenere til Skikkelighed behöver, og hans Function tilkommer, men fornemmelig: 4) Skal han alletider være

1746. 10. Juni. tilstede paa Bispestolen naar Skolen först samler sig, hvorved han i alle Maader holder sig Vores allern. Anordninger om de latinske Skoler paa Island af 3. Mai 1743 allerund. efterretlig, saa og naar Examen Dimittendorum skal holdes, og Skolediseiplenes Fremgang og Tilvæxt i deres Övelse randsages. Det Övrige af Inspeetionen tillades hannem, i sin Fraværelse, at betroe Domkirkens Præst og Reetori Seholæ. — 5) Naar Skolediseiplenes Examen i Skolen skal holdes, skal han tage een, eller i det höieste to ad Gangen for sig, og examinere dem in Stylo, Philologieis og Theologieis, foruden Andet, de i Skolen have traeteret, og maa han ei examinere alle af een Classe i Flæng, men meget mere see derhen, om Disciplene kan gjöre alle Specimina selv, uden Andres Hjelp, paa det han siden med des bedre Vished og Underviisning med Reetore kan anvise Enhver sit Sæde i Skolen, efter dens Videnskab og Forhold. — 6) Med Studenteres i Almindelighed, og især med Diaconorum og Ordinandorum Examine, haver han at forholde sig efter Vores derom allerede udgangne allern. Anordninger og Befalinger. — 7) Naar Nogen, som til Os selv allerund. vil supplieere, eller indsende Memorialer til Vores Collegier, tilstiller ham deres Supliquer til Erklæring og Paategning, skal han vel gjöre det, men ingenlunde erklære derpaa anderledes, end som Lov og Forordninger tilholde, og han selv agter at tilsvare. — 8) Naar nogen Plads i Friskoler ledig vorder, enten ganske eller tildeels, skal han ikke tage nogen der ind paa, uden efter indhentet rigtig Beviis og utvivlagtig Vidnesbyrd om dens Trang og Duelighed, som om slig Plads anholder, hvilket skriftlige Beviis han alletider skal være bered paa, og villig til at fremvise, naar Nogen det af ham forlanger. — 9) Stiftskisten og dens Brevskaber skal han tage i Agt som sin Öiesteen, og Intet enten directe eller indirecte lade komme bort deraf, under sit Embedes Fortabelse, meget mere skal han af al Formue stræbe

efter, at faae Stiftets Papirer forögede med saadanne Efterretninger, som kan være Stiftet og Publico til Nytte og Efterkommerne til Oplysning. — 10) Det samme haver han ogsaa med Kirkens og Skolens Böger at iagttage. — 11) Indkomsterne af de Gaarde, som ved Testament eller Gave ere henlagde til fattige Studentere, som studere i Danmark, eller fattige Præster, Enker og Slige, skal han, efter Stifterens og Giverens Intention, see tillagt de skikkeligste og mest trængende Personer. — 12) Saa skal han og have Tilsyn med, at Skolen med sine Lærere og Disciple blive aldeles conserverede de Rettigheder, dem af Vore kongelige Forfædre og af Os allern. given og tillagt er, og ingenlunde tilstede, at enten Oeconomus eller andre, Verdslige eller Geistlige, i Skolesager anderledes anordner, end som Vores allern. Skoleanordning foreskriver og befaler. — 13) Er den, som til Officialis vorder beskikket, Provst og haver et Provstie, skal han for sin Person være befriet for, efter Loven, der at visitere, saalænge han Officialis- eller Stiftsprovsts-Embede forretter, dog skal han have Magt til, at beordre en af de nærmeste Præster, han dertil dygtig eragter, til at visitere for sig i hans Herred een Sommer eller flere, imod billig Betaling, som de kan forenes om. — 14) Med den ordinaire Bispevisitats har Officialis Intet at bestille, med mindre Bispestolen skulde blive over 2 Aar vacant, og Visitatsen være höist fornöden. — 15) Men derimod skal han forrette alle Consistorialia, ligesom Biskoppen, efter Lovens, Ordinantsens og andre kongelige Befalingers Tilhold, saa haver han og at beskikke en af de ved Consistorium værende uinteresserte og beqvemmeste Præster eller Skolebetjentere til at före Protokollen i Consistorialretten; men hvis Præster, til Consistorialretten at bivaane, er didkaldet, skal han ikke være pligtig at give enten Kost eller Tæring, uden han godvilligen vil give dem Noget. — 16) Officialis eller Stiftsprovst, saalænge han samme Embede

1746.
10. Juni.

1746. 10. Juni.

forestaaer, skal, ligesom Biskoppen, beskikke Provster i de Afgangnes Sted, forrette Præstevielser, kalde Skolebetjentere og Degne, samt examinere dem. — 17) Finder Nogen lovlig Aarsag at besværge sig over Officialis Omgang i Episcopalibus, da skal det andrages, ligesom naar Biskop er, for Os Selv, men i andre Ting skal han belanges for Underretterne efter Loven. — 18) Er Officialis gift, og vil forblive 6 Uger eller længere paa Bispestolen, skal ham ikke nægtes de Beqvemmeligheder for sig og Familie, som Bispestolen formaaer, dog skal han i saa Fald fornöie Oeconomum for hvis han mere end for sig, en Skrivere og en Tjenere, behöver og forlanger. — 19) Officialis skal bevises den samme Respekt, Ære, Lydighed og Föielighed, som Superintendenten selv, medens han er Stiftsprovst og med Nidkjærhed samme Embede forretter. Hvorefter Alle og Enhver vedkommende saaledes, som forskrevet staaer, sig allerund. have at rette og forholde, ei gjörendes imod denne Vores allern. Anordning Hinder eller Forfang i nogen Maade. Under Vor Hyldest og Naade. Givet paa Hirschholms Slot den 10. Junii 1746.

10. Juni.

Reglement for de tvende latinske Skoler udi Skalholt og Holum paa Island. Hirschholm 10. Juni 1746. — Norske Reg. 35, 545ᵇ—549; P. Pèturss. Hist. Eccl. Isl. S. 76—79. Uddr. hos Fogtm. IV. 2, 749—750. — Islandsk Oversættelse, bekræftet af Biskop Haldór Brynjólfsson, Hólum 11. Oktbr. 1746: «Reglement fyrir báða Latínu-skólana á Íslandi», 2 Blade i 4to.

Vi Christian den Sjette &c. G. A. V., at, som Vi udi Vores forhen under den 3. Maji 1743 udgivne allern. Anordninger om de latinske Skoler paa Island, især i dens 46. Articul, have til nærmere allern. Foranstaltning udsat, hvorledes med Skole-Betjenteres og Skole-Börns nödvendige Værelser og Underholdningsmaade, med videre, herefter skal forholdes: saa ville Vi nu derom saaledes hermed allern. have anordnet og fastsat.

I. Om Spisning. — Om *Söndagen:* Om Morgenen, förend Disciplene gaae i Kirken, skal dem gives til Frokost Fisk og Smör; til Middag, förste Ret: Fisk og Smör, anden Ret: Kjödsuppe, eller, naar den ikke kan haves, Erter og Kjöd. Til Aften: 1) Fisk og Smör, 2) Byggryns-Vandgröd med Smör eller Melk. — Om *Mandagen:* Middag: 1) Fisk og Smör, 2) Meelgröd med Melk. Aften: 1) Fisk og Smör, 2) Skeer, saa og Melk, kalt. — Om *Tisdagen:* Middag: 1) Fisk og Smör, 2) Erter med Kjöd. Aften: 1) Fisk og Smör, 2) Sundemaver, kolde. — Om *Onsdagen:* Middag: 1) Fisk og Smör, 2) Suppe med Kjöd. Aften: 1) Fisk og Smör, 2) Klipfisk, varme. — Om *Torsdagen:* Middag, som Tisdag Middag. Aften: 1) Fisk og Smör, 2) Pölser, kolde eller varme, som Leiligheden kan være til. — Om *Fredagen:* Middag: 1) Fisk og Smör, 2) Meelgröd, eller, saafromt den kan haves, Boghvede-Velling. Aften: 1) Fisk og Smör, 2) Nakkekuler eller Plokkefisk. — Om *Löverdagen:* Middag: 1) Fisk og Smör, 2) varme Pölser. Aften: 1) Fisk og Smör, 2) Skeer med Melk. — Desforuden gives til hver Maaltid en Portion Bröd, enten Kager eller Skibsbröd, til Enhver, saa og Valle, saa meget som til Disciplene daglig behöves. Desligeste gives og fri Lys i Skolen for de Beneficerede og for Lærerne; — og skal ellers Lærere og Disciple om Hösten i Slagtetiden, eller mod Jul, være fornöiet med det, som samme Tid af Pölser, Kallun, Lammehoveder og Smaamad dennem bliver foresat, naar det forsvarligen er tillavet. — I den Tid ingen Skole holdes, skal Lærerne paa samme Maade nyde forsvarlig Kost, saalænge de paa Bispestolen forblive, og desforuden eftergammel Skik hver for sig een Potte Melk om Morgenen og een om Aftenen.

1746. 10. Juni.

II. Om Klæder [1]. — Enhver af Almisse-Disciplene skal aarligen gratis gives: 1) en Tröie til 40 Fiske; 2)

[1]) Reskr. 25. April 1749.

1746. 10. Juni.

et Par Underbuxer til 20 Fiske; 3) 2 Par Strömper, Parret til 8 Fiske; 4) en Skjorte til 28 Fiske; 5) Læder til Skoe, saalænge de ere i Skolen. — Hvad de ellers maatte behöve af Gangklæder, have de selv at forskaffe sig, og skal de omgaaes reenlig og forsvarlig, især med dem, som dennem gives; bedærver Nogen dem modtvillig, skal saadan en, efter skede Advarsel og forgjæves gjorte Paamindelser, af Skolen udstödes, som den, der foragter Vores kongelige Naade. — Samme Klæder, saavel som og deres egne, de selv medbringe, skal, som sædvanlig, holdes vedlige, og lappes af en af Biskoppen dertil skikket Person, som og skal sörge for Disciplenes Reenlighed og Vaske. — Lærernes Klæder holdes vedlige af samme Person, som og vasker for dem. — Enhver Seng, som Disciplene ligge i, skal være forsynet med fölgende Sengklæder: Een Vadmels-Underdyne af Höe; een Vadmelsdyne med Fjære; een Vadmels Hoveddyne med Höe; een Bolster Hovedpude med Fjære og ligeledes een for den, som ligger ved Födderne. Et Par Lagener af Vadmel. Et Dækken. Desligeste leveres et Haandklæde i hvert Kammer. Til en Sygeseng skal gives lige saadanne og saa mange Stykker, som dertil maatte behöves. — Til Rectoris og Conrectoris Seng skal gives for Enhver: 2 Fjæredyner; 2 Hoveddyner med Fjære; 1 Hoved-Pude med Lærreds-Overtræk; 2 Par Lagener af Vadmel; 1 Dækken; 1 Haandklæde; 1 Bækken.

III. Om Skolehuse og Værelser. De til Skolehold fornödne Huse, som af vedkommende Biskop skal holdes vedlige og i forsvarlig Stand, og gives Lærerne og de Lærende aldeles fri, skal være fölgende: 1) En Læsestue eller Skole, inddeelt i tvende Classer, hver Classe forsynet med beklædde Vægge og fornödne Bænke og Borde for Disciplene. Mellem Bænkene skal være en Gang, hvor Lærerne kan gaae i; Taget indentil være saa tæt med Bræder forsynet, at det kan holde Vand, og Gulvet saa forsvarlig lagt, at Fugtighed og Vædske,

1746. 10. Juni.

saa meget muligt, kan holdes tilbage; saa skal og Vinduerne være af Glar. — 2) En Sovestue, som skal være strax ved Skolen, og saa stor, at saavel Beneficiati som Andre derudi tilbörligen kan rummes; samt desuden Sengesteder og fornödne Skrine have Sted. Sengestederne skal være afdelte med et Skillerum af Bræder med en Dör for, som kan lukkes indentil med en Haspe eller Krog, paa det, at naar en Discipel vil skrive, læse eller meditere noget Godt for sig selv, han kan være der inden lukkede Dörre; dog skal han dertil altid först have Tilladelse af sin Lærere, og gjöre ham Rede for det, han der har foretaget sig; men gjör han det uden Tilladelse, eller det bliver aabenbar, at han har foretaget der noget Usömmeligt, skal han straffes efter Forseelsens Beskaffenhed. Væggene i Sovestuen skal, saavidt Sengestederne gaae, være panelede, og der paa være en Hylde til Böger, men Vinduer skal være efter vedtagen Skik. Ellers skal baade Skolehuset og Sovestuen holdes rene af Disciplene for Snee og Vand, at de ingen Skade deraf tage, og skal det være Disciplene under höi Straf forbuden, ikke at röge Tobak i dem, paa det ikke ved Nogens Skjödeslöshed Skade skulde foraarsages. — 3) Lærernes Stuer, een for enhver, skal være ovenover Skolen eller Sovestuen, og panelede op og ned, samt forsynet hver med Bord, Bænk og en opred Seng til Tarvelighed og Fornödenhed; saa skal og saadanne Stuer være forsynede med Glar-Vinduer. — 4) En Spisestue. Samme skal være saa stor, at hver Classe kan have sit Bord at spise ved og Bænke at sidde paa. Til hvert Bord skal hver ottendes Dag gives et reent Bordklæde til daglig Brug, saa og Tin- eller Træetallerkener, Skeer, Drikkekar, alle rene og skikkelige. — I samme Stue skal, medens Lærerne og Disciplene spise, Ingen indlades, uden de Folk, som der egentlig henhöre, og frembære Spisen, at ingen Uorden ellers skulde foraarsages. — 5) En Sygestue for de Disciple, som blive syge, at de deri kunde have tilbörlig

1746. 10. Juni. Opvartning, saa længe de ere syge, og ei kan ligge i een Seng med deres Sovekammerat. Alle disse forbenævnte Stuer og Værelser skal ethvert Steds Biskop være pligtig, saaledes som befalet er, at indrette, og dermed strax at gjöre Begyndelse, samt, det snareste muelig er, at sætte dem i fuldkommen Stand; og, at saadant desto lettere og beqvemmere skee kan, ville Vi hermed allern. have tilladt, at hver Biskop maa af den Capital, der ved hver Bispestol staaer i Behold, og til det Inventarium er henhörende, tage, som et Forskud, et Hundrede Rdl., til desto snarere at komme af Sted med Arbeidet, og faae Værelserne uden Ophold sat i Stand, hvormed strax skal gjöres Begyndelse, hvilket Forskud Biskoppen, eller hans Arvinger, efterhaanden igjen skal betale til Inventarium, saa at den fulde Summa kan være erlagt inden 10 Aars Forlöb; og, om nuværende Biskop inden den Tid skulde være afgangen, skal hans Arvinger og Successor betale saa meget, som Enhver efter Aarene deraf kan tilkomme at erlægge: og paa det at alt Forestaaende nöie og tilbörligen allerund. kan vorde efterkommet, skal saavel Vores Amtmand som vedkommende Laugmand dermed have Indseende, og aarligen derom inquirere, samt Regnskab begjære. Saa skal og Lærerne ved de tvende latinske Skoler, naar det ikke i alle Poster bliver fuldbyrdet, först gjöre skriftlig Forestilling derom hos Biskoppen, paa det derpaa strax kunde raades Bod, og, saafremt det ikke skeer, skulle de angive det for Amtmanden, hvis de ikke selv ville staae til Ansvar, naar de herudi findes forsömmelige og see igjennem Fingre. Hvorefter de Vedkommende, saaledes som forskrevet staaer, sig allerund. have at rette og forholde, ei gjörendes herudinden Hinder eller Forfang i nogen Maade, under Vor Hyldest og Naade. Givet &c. Hirschholms Slot den 10. Junii 1746.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Skole-Reglementet og Anordning om Stiftsprovster. Hirschholm 10. Juni 1746. — 1746. 10. Juni.
Norske Tegn. XXX, 874ᵇ–875; Rubr. hos Fogtm. IV. 2, 753.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Saasom Vi, efter Vores Gen. K. Insp. Collegii Os allerund. gjorte Forslag, allern. have funden for godt, at lade forfatte og expedere, saavel et Reglement for de tvende latinske Skoler udi Holum og Skalholts Stifter paa Vort Land Island, som og en Anordning, betræffende hvorledes Superintendents-Embedet der i Landet, ved forefaldende Vacance, af en Officiali eller Stiftsprovst skal forrettes, hvilket Reglement og Anordning in Originali Vi under denne Dags Dato have tilsendt Os elskelig Haldor Brynjolfsen, Biskop over Holum Stift, for samme i det islandske Sprog at lade translatere, og derefter i Holum Bogtrykkerie deraf at lade trykke saa mange Exemplarier, at de Geistlige i Holum og Skalholts Stifter, saa vidt de nögen af dem kan vedkomme, saa vel som Amtmanden, Os elskelig Johan Christian Pingel, i Henseende til den Inspection ham eller nogen anden af de verdslige Betjente paaligger, dermed til fornöden Efterretning og allerund. Efterlevelse kan vorde forsynet, saa tilskikke Vi dig herhos til din Efterretning rigtige Copier af forbemeldte Reglement og Anordning, hvis Indhold du selv deraf nærmere kan fornemme, og hvorefter du dig allerund. kan vide at rette. Befalendes &c. Hirschholms Slot den 10. Junii 1746.

Reskript til Amtmand Pingel, ang. Publication af Skole-Reglementet og Anordningen om Stiftsprovster. Hirschholm 10. Juni 1746. — 10. Juni.
Norske Tegn. XXX, 875; Rubr. hos Fogtm. IV. 2, 753.

Christian den Sjette &c. V. N. T. Da Vi, efter Vores General K. Insp. Collegii Os allerund. gjorte Forslag, allern. have funden for godt at lade forfatte og

1746. expedere saavel et Reglement for de tvende latinske
10. Juni. Skoler udi Holum og Skalholt Stifter paa Vort Land Island, som og en Anordning, betræffende, hvorledes Superintendents-Embedet der i Landet, ved forefaldende Vacance, af en Officiali eller Stiftsprovst skal forrettes, hvilket Reglement og Anordning in Originali Vi under denne Dags Dato have tilsendt Os elskel. Haldor Brynjolfsen, Biskop over Holum Stift, for samme i det islandske Sprog at lade translatere, og derefter i Holum Bogtrykkerie deraf at lade trykke saa mange Exemplarier, at de Geistlige i Holum og Skalholts Stifter, saavidt de nogen af dem kan vedkomme, saavel som og du dermed til fornöden Efterretning og allerund. Efterlevelse kan vorde forsynet; saa tilskikke Vi dig herhos rigtige Copier af forbemeldte Reglement og Anordning, hvoraf du nærmere kan erfare, hvad dig eller andre Vore verdslige Betjente derudi er bleven paalagt at efterkomme, og haver du af Biskop Brynjolfsen at begjere saa mange i det islandske Sprog trykte Exemplarier af ovenmeldte Reglement og Anordning, som du behöver til at bekjendtgjöre de verdslige Betjente, som det kan vedkomme. Derefter du dig allerund. haver at rette, og derom det Fornödne at foranstalte, saa vidt dig kan vedkomme, samt Os ellers at indberette, at du denne Vores allern. Ordre haver bekommet. Befalendes &c. Hirschholm Slot den 10. Junii 1746.

10. Juni. **Reskript til Provst Finn Jonsson, Officialis i Skalholt Stift, ang. Skole-Reglementet og Anordningen om Stiftsprovster. Hirschholm Slot den 10. Juni 1746.** — Norske Tegn. XXX, 876—877; Rubr. hos Fogtm. IV. 2, 753.

Christian den Sjette &c. Da Vores Gen. K. Insp. Collegium Os allerund. have forestilt, at det er fornöden, ei alene at der blev gjort et Reglement for de tvende latinske Skoler i Skalholt og Holum Stifter paa

Vort Land Island, og hvorefter Vore Superintendenter sammesteds, i Henseende til Oeconomien, saavel for Lærere som Disciple, der nyder Vores Beneficium, ang. Kost, Klæder og Huse, kunde vide sig allerund. at rette, men endog at det blev fastsat, hvorledes det skal forholdes, naar nogen Superintendent i Skalholt eller paa Holum enten ved Döden eller paa andre Maader afgaaer; saa have Vi, efter Vores Gen. K. Insp. Collegii Os allerund. gjorte Forslag, ladet forfatte og expedere saavel et Reglement for de tvende latinske Skolers Lærere og Disciple, som og en Anordning, betræffende hvorledes Superintendents-Embedet der i Landet ved forefaldende Vacance af en Officiali eller Stiftsprovst skal forrettes, af hvilke begge dig herhos rigtige Copier bliver tilsendt; men som Vi ikke have eragtet fornöden, at lade dette Reglement og Anordning her trykke, siden de alene concernerer Skolerne og Bispestolenes Vacance der paa Landet; saa have Vi under denne Dags Dato tilskikket Os elskelig Haldor Brynjolfsen &c. forskrevne Reglement og Anordning in Originali, under Vores kongelige Haand og Seigl, og derhos allern. befalet hannem, begge udi det islandske Sprog at lade translatere, og derefter i Bogtrykkeriet paa Holum deraf at lade trykke saa mange Exemplarier, at de Geistlige baade i Skalholt og Holum Stifter, saa vidt de Nogen af dem kan vedkomme, til fornöden Efterretning og allerund. Efterlevelse dermed kan vorde forsynet, hvorfore du haver af Biskop Brynjolfsen at begjere saa mange i det islandske Sprog trykte Exemplarier af ovenbemeldte Reglement og Anordning, som du behöver, til at bekjendtgjöre dem af Geistligheden, som det kan vedkomme. Derefter du dig allerund. haver at rette, og herom den behövende Anstalt at gjöre. Befalendes &c. Hirschholms Slot den 10. Junii 1746.

1746. 10. Juni.

Reskript til Biskop Haldor Brynjolfsson paa Holum, ang. Oversættelse og Publication af Skole-

10. Juni.

1746. 10. Juni. **Reglementet og Anordning om Stiftsprovster.** Hirschholm den 10. Juni 1746. — Norske Tegn. XXX, 877ᵇ—878; Rubr. hos Fogtm. IV. 2, 753.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Da Vores Gen. K. Insp. Collegium Os allerund. have forestilt, at det er fornödent, ei alene at der blev gjort et Reglement for de tvende latinske Skoler udi Skalholt og Holum paa Vort Land Island, og hvorefter Vore Superintendenter sammesteds, i Henseende til Oeconomien, saavel for Lærere som Disciple, der nyde Vores Beneficium, angaaende Kost, Klæder og Huse, kunde vide sig allerunderd. at rette, men endog, at det blev fastsat, hvorledes det skal forholdes, naar nogen Superintendent i Skalholt eller paa Holum enten ved Döden eller paa andre Maader afgaaer: saa have Vi, efter Vores Gen. K. Insp. Collegii Os allerund. gjorte Forslag, ladet forfatte og expedere saavel hosfölgende Reglement, ang. de tvende latinske Skolers Lærere og Disciple, som og en Anordning betræffende hvorledes Superintendent-Embedet der i Landet ved forefaldende Vacance af en Officiali eller Stiftsprovst skal forrettes, hvilke Vi dig begge herhos in Originali under Vores kongel. Haand og Signet tilsende; men som Vi ikke haver eragtet det fornöden, at lade dette Reglemente og Anordning her trykke, siden de alene concernerer Skolerne og Bispestolenes Vacance der paa Landet: saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du besörger, at de begge udi det islandske Sprog paa det tydeligste og med al Accuratesse blive translaterede, hvorefter du haver at lade udi Holum Bogtrykkerie trykke saa mange Exemplarier af forskrevne Reglemente og Anordning, at de Geistlige i det dig allern. anbetroede Holum Stift, saa og i Skalholt Stift, saa vidt de Nogen af dem kan vedkomme, saavel som Amtmanden, Os elskel. Johan Christian Pingel, i Henseende til den Inspection ham eller nogen anden af de verdslige Betjente paaligger,

dermed til fornöden Efterretning og allerund. Efterlevelse kan vorde forsynet, til hvilken Ende Vi allern. have befalet Provst Finner Jonsen og Amtmand Pingel af dig at forlange saa mange trykte Exemplarier af forbemeldte Reglemente og Anordning, som de i saa Fald maatte behöve. Derefter du dig allerund. haver at rette og herom den fornödne Anstalt at lade gjöre. Befalendes &c. Hirsehholms Slot den 10. Junii 1746.

1746. 10. Juni.

Reskript til General-Kirke-Inspections-Collegium, ang. Bispestolenes og Skolernes Bestyrelse. Hirschholm 10. Juni 1746. — Siell. Tegn. LXXIV, 644; Rubr. hos Fogtm. IV. 2, 753.

10. Juni.

Christian den Sjette &c. V. S. G. T. Af eders til Os under den 27. Maji sidstl. indgivne allerund. Forestilling have Vi fornummen, at det for nærværende Tid er ganske ugjörlig, at faae de latinske Skolers Indkomster separerede fra Bispestolen paa Vort Land Island, og en anden, end Biskoppen selv, til Forstander beskikket, deels fordi, naar en à parte Oeconomus skulde beskikkes, samme maatte aflægges i det mindste med 60 Rd. aarlig Lön, foruden Huus, Mad, Seng og anden Fornödenhed, hvilket vilde falde alt for kostbar og vanskelig for Biskoppen, som, naar han ei til Skikkelighed havde at leve af, men i nogen kjendelig Maade skulde lide Nöd, vilde blive en foragtet Mand der i Landet; deels og, fordi af saadan Separation vilde flyde daglig Klammer og Vidtlöftighed, saasom baade Gaard og Jord, Hö-Avling og Græsgang, samt Torveller Rise-Skjær, ere saa meleret med Skolen og Bispestolen, at de uden den enes Skade ei kan skilles fra hverandre; hvorfore I, til saadan Vidtlöftighed at forekomme, og at faae Sagen sat paa en bedre Fod, have indsendt et Udkast til et Reglement for de latinske Skoler i Skalholt og Holum, som og den Provst eller Præst, som efter en Biskops Afgang bliver af Amtmanden beskikket til at forestaae Biskops-Embedet, og saa-

1746. længe Vacaneen varer, kaldes Stiftsprovst eller Officia-

10. Juni. lis, ei til Dato har haft noget for sig, hvorefter han sig i samme sin Forretning kunde rette og forholde, have I og ligeledes indsendt en Udkast til en Anordning for saadanne Stiftsprovster til Vores nærmere allern. Approbation. Da, som Vi saavel forbemeldte Reglemente for de latinske Skoler i Holum og Skalholt, som og Anordningen for Stiftsprovsterne, efter eders allerund. Forslag, allern. have approberet, det I af hosfölgende Gjenparter af samme selv nærmere kan see og fornemme, saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, under denne Dags Dato, have tilsendt Os elskelig Halldor Brynjolfsen, Biskop over Holum Stift, forbem^te Reglement og Anordning in Originali, for samme udi det islandske Sprog at lade translatere, og derefter i Holum Bogtrykkerie deraf at lade trykke saa mange Exemplarier, at de Geistlige i Holum og Skalholts Stifter, saavidt de nogen af dem kan vedkomme, saavel som Amtmanden paa Island, Os elsk. Johan Christian Pingel, i Henseende til den Inspection ham eller nogen anden af de verdslige Betjente paaligger, dermed, til fornöden Efterretning og allerund. Efterlevelse, kan vorde forsynede, til hvilken Ende Vi og allern. have befalet Provst Finner Jonssen og Amtmand Pingel af Biskop Brynjolfsen at forlange saa mange trykte Exemplarier af forbem^te Reglement og Anordning, som de i saa Fald maatte behöve, det I af hosfölgende Copier af de til Biskop Brynjolfsen, Amtmand Pingel og Provst Finner Jonssen, ergangne Reskripter omstændeligere kan erfare; og have Vi ellers af forskrevne Reglement og Anordning tilsendt Os elskel. Henrik Ocksen &c. rigtige Copier til hans Efterretning. Derefter I eder allerund. haver at rette. Befalendes &c. Hirschholms Slot den 10. Junii 1746.

17. Juni. **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Aabod paa Præstegaarden Stad i Sug-**

andafjord. Hirschholm 17. Juni 1746. — 1746. 17. Juni.
Norske Tegn. XXX, 889ᵇ—890.

Christian den Sjette &c. V. G. T. Saasom Bergsvend Haflidasen, Sognepræst til Stad Kald i Sugandefjord i Isefjords Syssel og Skalholts Stift paa Vort Land Island, for Os allerund. haver andraget, at ved Embedets Tiltrædelse befandtes Præstegaarden tilligemed Kirken ved samme Kald saa aldeles slet og forfalden, at Herredsprovsten gjorde en stor Aabod derpaa, belöbende sig til 90 Rigsdaler Landöre, hvilken ham, til Kirkens og Præstegaardens Istandsættelse, ved Provsten tilkjendte Reparation, han ei veed Udveie til at faae indkrævet, da Övrigheden, efter Amtmandens Foranstaltning, har maattet erfare og bevidne, at der var intet at vente eller hente til hans Regres, enten hos hans næste Formand i Embedet eller den Præste-Enke og Börn, hos hvem han igjen skulde söge sin Regres, derfore bemeldte Bergsvend Haflidasen allerund. haver været begjærendes, at han og fattige Arvinger, efter slig Beskaffenhed, maatte være frie for at svare til berörte Aabod, som han burde have haft paa Præstegaarden og Kirken af sin Formand, men hvoraf ham alene er betalt 15 Rd. 5 Mk., og ei videre paa nogen Maade er at bekomme; thi give Vi dig derpaa allern. tilkjende, at, som det af den af Os elskelig Ludvig Harboe, forrige General-Kirke-Visitator paa bemeldte Island, nu Biskop over Thrundhjems Stift, paa forskrevne Ansögning meddelte allerund. Vedtegning fornemmes, baade at Supplicantens Andragende forholder sig saaledes i Sandhed, at han ikke kan vente sig Erstatning for ommeldte Aabod hos sin Formand, saa og at han selv er i trængende Omstændigheder; saa ville Vi herved allern. have dispenseret og bevilget, at forⁿᵉ Præst Bergsvend Haflidasen maa være befriet for at være ansvarlig til videre eller mere, end som han af sin Formand i Kaldet eller i andre Maader selv til Aa-

1746. 17. Juni. bod haver bekommet. Derefter du dig allerund. kan vide at rette, saa og Vedkommende sligt til allerund. Efterretning at lade bekjendtgjöre. Befalendes &c. Hirschholm den 17. Junii 1746.

18. Juni. **Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Pingel, ang. Beregning af Biskoppen paa Holums Lön. Khavn 18. Juni 1746.** — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2007, Litr. I, Nr. 517.

Herr Geheime-Conferentsraad von Holstein haver udi Skrivelse af 9de hujus communiceret os, at Hans Majt allern. haver resolveret, at den til Holums Bispedömme beskikkede Biskop Haldor Brynjolfsen ikke kan nyde bemeldte Bispedömmes Indkomster længere end fra hans Kaldsbrevs Dato, som er den 18de Martii indeværende Aar 1746; og, som Indkomsterne af Bispedömmet til berörte Tid for Hans Majts Regning skal oppebæres, ville vi Herr Amtmand samme herved have communiceret, til den Ende, at Sysselmanden Schule Magnussen, som til disse Indkomsters Oppebörsel er constitueret, derom den fornödne Ordre kunde vorde tillagt. Vi forblive &c. [1]. Rentekammeret den 18. Junii 1746.

1. Juli. **Instruction for Superintendenterne i Island. Rosenborg 1. Juli 1746** [2]. — Canc. Instructions-Bog Nr. 3 (1730—1804), 164b—178. Uddrag publiceret paa Althinget 1747 og trykt i samme Aars Althingsb. [Nr. xiv, §§ 12, 16—18, 32, 33, 46 og 63], samt 1749 [Althingsb. 1749, Nr. xxiv, hvor § 52 er aftrykt]. Nogle Artikler ligeledes publicerede i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1747.

Instruction, hvorefter Vi Christian den Sjette &c. allern. ville, at Vores nuværende og tilkommende Su-

---

[1]) s. D. Communication heraf til Landfoged Drese, Copieb. ib. Nr. 518.

[2]) Instructionen er sendt til Biskopperne i Island ved Kong Frederik den Femtes Reskripter 14. April 1747, med Befaling: «at saavel du, som efterkommende Biskopper udi

perintendenter i Skalholt og Holum Stifter paa Vort Land Island sig allerund. skal rette og forholde: 1746. 1. Juli.

1) Vore Superintendenter i Skalholt og Holum, som Vi nu dertil allern. have beskikket, eller herefter beskikkendes vorder, skal i Almindelighed, saavidt Landets Beskaffenhed det vil tillade, rette sig efter de Love, kongelige Forordninger, Reskripter og Anordninger, som i geistlige Sager for Island allerede udgiven er eller herefter udgivet vorder. — 2) Men isærdeleshed skal de i det hele dennem anbetroede Stift lære og prædike Guds hellige Ord, og derhos have Tilladelse at forrette Sacra, hvor og naar Nogen det af dennem forlanger, dog at vedkommende Præst intet derved i sine Indkomster afgaaer. — 3) De bör med störste Omhyggelighed see derhen, at alle deres Inspection anbetroede Præster lære Guds Ord reent og klart, og paa det de derom saa meget bedre kunde vorde forsikkret, skal de paa deres Visitationer lade dem prædike for sig, de enfoldigste over Evangelium, men dem, som have bedre Kundskab, over et andet bibelsk Sprog. — 4) Naar nogen Præst skulde findes saa vankundig, at han kunde selv ei fremföre noget opbyggeligt paa Prædikestolen, skal Biskoppen foreslaae ham tjenlige Böger, som han, til Menighedens sande Nytte, kan betjene sig af, og bör Biskoppen paa sin Visitation flittig randsage, om Præsten herudi efterkommer hans Befalning, hvis det ikke skeer, straffes han, efter anden Advarsel, som ulydig, efter Provsterettens Sigelse. — 5) Naar Biskoppen vil begive sig paa sin aarlige Visitats, skal han ved Circulair-Skrivelser til Præsterne i de Herreder, hvor han agter at komme, gjöre sin Ankomst saa betids bekjendt, at

Holum (Skalholt) Stift sig denne Instruction i alle Maader allerund. skal holde efterretlig» og «at du samme ved Stiftets andre magtpaaliggende Documenter og Papirer til Bevaring paa behörig Sted lader henlægge». Norske Tegn. XXXI, 214.

1746. 1. Juli.

Præsten kan i det mindste vide det 3 til 4 Dage tilforn, paa det Menigheden ved ham derom kan advares, og ei have nogen Aarsag at undskylde sig til Udeblivelse. — 6) Biskoppen skal paa sin Visitats privatim ved Samtale udforske, hvad der er ved enhver Præst især at gjöre: om han besidder den fornödne Kundskab og Duelighed til Embedet; om han har Drift til at forfremme Guds sande Kundskab og Frygt hos Andre; hvad for Flid han i saadan Henseende anvender i sin Menighed; hvad pia Desideria han derom kan have, og hvad rimelige Forslage han til en forönsket Forandring kan vide at gjöre. — 7) Skulde der findes de Præster, som ikke vare grundede udi theologiske Videnskaber, bör Biskoppen forelægge dem visse Pensa til at gjöre sig samme bekjendt, og siden enten selv eller ved tvende dygtige og redelige Præstemænd examinere dem, hvorledes de deri have tiltaget, da Præsten bör indfinde sig naar og hvor Biskoppen hannem tilsiger at möde. Skulde Præsten, uden lovlig Aarsag, udeblive, böder han förste Gang til fattige Börns Underviisning efter Biskoppens Sigelse, men skeer det anden Gang, suspenderes han, og skal med slig Examen fortfares hvert Aar, indtil Præstens mærkelige Forbedring forfares, men bliver han i sin forrige Vankundighed uden Fremvæxt, dömmes han uden (Persons) Anseelse fra Kaldet. — 8) Paa Visitationen catechiseres först af Præsten og Degnen, naar den der er, dernæst af Biskoppen selv, hvilken og, naar han har erfaret saavel Maaden at catechisere paa, som og hvad Kundskab Ungdommen har, lader han de sidste læse i Bogen, saa og af Hukommelsen, de fornödenste Bönner, retter dem i Kjærlighed, hvor de feile, söger at formane dem til Forbedring og at opmuntre de Efterladne til mere Flid. — 9) Efter at Catechisationen og Biskoppens almindelige Tale til Opmuntring for Enhver er tilende, gaaer Ungdommen og Qvinderne ud af Kirken, og tilspörger da Biskoppen de i Kirken tilbageblevne

1746. 1. Juli.

Mænd og Husbonder, hvorledes der sörges for Ungdommens Underviisning, om der ere gudelige Böger i Husene, om der skeer Forsömmelse i Gudstjenesten, om Præsten flittig hver Sön- og Helligdag efter Prædiken catechiserer, om han flittig, endog ukaldet, besöger de Syge, om det skeer strax naar han bliver kaldet, om han holder sig Vores allern. Forordning om Huusundersögelse nöie efterretlig, om han i Skriftestolen tilbörligen handler med enhver især, med videre Præstens Embede kan være vedkommende. Saa skal og Biskoppen paa den anden Side tilspörge Præsten, hvorledes Menigheden forholder sig, om saavel Gamle som Unge og Tiuende flittig indfinde sig i Kirken, om Forældre og Foresatte holde deres Börn og Underhavende hjemme til Gudsfrygt og Læsning i Bog, om god Tugt i Huset handthæves, om nogen offentlig Forargelse gives, og andre Ting, som Biskoppen skal have Magt og Ret til at inquirere om. Over saadanne sine Visitatser holder han rigtig Bog, og derefter aarlig forfatter sin allerund. Relation, som skal være concis og summarisk, og deri anföres, hvad Dag han visiterede paa hvert Sted, Præstens Navn og Charakteer, om han er lærd eller ulærd, om han med Flid lægger sig efter Theologica, hvad Deel i Theologien han meest er övet i, om han er alvorlig i Guds Æres og en sand Christendoms Befordring eller efterladen deri, hvorledes hans Gemytte er beskaffen, om han til nogen særdeles Last inclinerer, hvorledes han prædiker, om opbyggelig eller ikke, om han skriver sine Prædikener, om han har gode eller slette Gaver til at prædike og catechisere, om han holder de anbefalede Ministerialböger rigtig, om han har gode Böger og deraf veed at betjene sig. Videre anföres og udi samme allerund. Relation Ungdommens ungefærlige Antal og i Almindelighed befundne Kundskab, om den kan læse i Bog, om udenad, om den forstaaer Meningen, som og hvorledes den siden seneste Visitats har forbedret sig, Menigheder

- 1746. 1. Juli. nes Gravamina eller Petita Kirkesager vedkommende, om derpaa af Biskoppen er raadet Bod, gjort Erindring, Formaning, Opmuntring. Samme Relation skal indrettes til Os selv, men indsendes til Vores General-Kirke-Inspections-Collegium ved hvert Aars tilbagekommende Skibe. — 10) Skulde han finde nogen Præst saa vankundig, uskikket eller og i Levnet forargelig, saa Menigheden ikke med ham kan være tjent, da skal han have Magt, en saadan Præst strax at suspendere, da Provsten ham pro Officio bör tiltale og lade fra sit Kald afdömme. — 11) Biskoppen i Holum Stift skal have visiteret alle Kirker udi sit hele Stift igjennem udi 3 Aar, hvis det ikke beviisligt er, at han derudi ved Sygdom eller anden uforbigængelig Afhold er bleven forhindret. Men Biskoppen i Skalholt Stift hvert 5te eller 6te Aar, efterdi Stiftet er overmaade vidtlöftigt, farligt og besværligt. — 12) Enhver Biskop nyder paa sin Visitation udi hvert Herred fri Skyds og Tæring med de ham fornödne Folk paa Reisen, hvortil Sysselmanden udi det Herred, hvor Biskoppen skal visitere, betids, naar det ham er bekjendtgjort, gjör de fornödne Anstalter[1]. — 13) Naar Biskoppen eller og Provsten indfinder sig paa sin Visitation, skal Menigheden, Gamle og Unge, flittig indstille sig i Kirken; forsömmes det, og Nogen uden lovlig Aarsag udebliver, forholdes efter den udi Aaret 1691, den 28. Febr. udgivne kongelige Befalning, den 1. og 2. Art. — 14) Desligeste skal og Medhjelperne være tilstede, naar Biskoppen eller Provsten ankommer, og de alle forhöre, hvorledes det staaer i Menigheden; om nogen særdeles Uskik eller Ugudelighed gaaer der i Svang; hvorledes Enhver iagttager sit Embede og af Vedkommende derudi vorder styrket eller forhindret; hvorved Biskoppen eller Provsten ei bör forsömme at give dem tjenlige Formaninger. — 15) Biskopperne skal, efter hidindtil vedtagen Skik, lade paa

[1]) Reskr. 5. Mai 1749.

1746. 1. Juli.

ethvert Sted, hvor de visitere, holde rigtig Bog over Kirkens Bygning, Inventarier, Ornamenter, Qvilder, Jorder, Landskyld, Leier, Huse, Skove, Strandrettigheder og andre Kirkens Gods og Herligheder, hvilke Böger hver Gang, naar visiteres, skal underskrives af Biskoppen, som Kirkens Værge, og et Par andre gode Dannemænd, og derpaa til Efterretning i Stiftskisten nedlægges og forvares. — 16) Til og at forekomme al Tvistighed, som af Mangel paa tilforladelige Efterretninger kan reise sig om Kirkernes Eiendom, Rettigheder og Qvilder, som staae paa Præste- og Proprietarie-Kirke-Grund, da skal efter forrige Superintendenters gjorte allerund. Forslag disse efterfölgende Böger, nemlig: udi Skalholts Stift det gamle Biskop Vilchins Kirke-Register eller Maldagabog, sammenskrevet Aar 1397, og i Holum Stift: a) Biskop Jon Eyrecksons Register og Maldagabog af 1360; b) Biskop Peters af 1394; c) Biskop Audunars af 1398 (r. 1318); d) Biskop Olaf Rögnvaldssons af 1461, og e) Præsten Sigurders, som er colligeret efter Reformationen, herefter ansees og agtes som tilforladelige og authentique Kirkestole og Maldage-Böger udi Skalholt og Holum Stifter, efter hvilke alle Tvistigheder om Kirkernes Eiendom og Rettigheder skal paadömmes og afgjöres. Men fremkommer Nogen med langvarig Hævd, over 100 Aar, eller og saadanne Breve og Documenter, som klarligen udvise, at nogen Eiendom, Rettighed eller Qvilder ulovlig er Kirken frakommen, som forbemeldte Maldagaböger tillægge dem, eller og siden den Tid dem er bleven tillagt, da skal Vores p. t. Stiftamtmand og vedkommende Biskop med nogle fornuftige Mænd först kjende paa den samme Hævd eller det fremlagde Document, om det er rigtigt, förend derefter maa dömmes. Udi det övrige maa der, hvad Kirkernes Inventaria i begge Stifter angaaer, saasom Ornamenter og Instrumenter i Kirken, ikke dömmes efter fornævnte Maldagaböger, men efter de Böger, som siden Reformationen af de evangeliske Superintendenter ere forfattede. — 17) Proprietarii og

1746. 1. Juli.

saa kaldede Beneficiarii skal af Biskoppen tilholdes at holde deres Kirker med Ornamenter og andet i forsvarlig Hævd og Stand, saa og at indrette Kirkens Bygning saa stor, at alle Menighedens Lemmer kan rummes deri. Saa bör de og gjöre Rede og Rigtighed for Kirkernes Indtægt og Udgift; gjöres dermed ulovlig Ophold, eller Bygningen forfalder, tiltales Proprietarii af Amtmanden paa Kirkens Rettighed, og Beneficiarii straffes efter kongelig allern. Befalning af 1708. Desforuden skal af Proprietario eller hans Arvinger spares saa meget som til Kirkens Bygning tillige med dens övrige Indkomst behöves. — 18) Naar ellers Biskoppen paa sin Visitation finder Noget saa bröstfældigt, at det bör forbedres, eller og befaler noget til videre Indretning, skal hans Befalning derudi uvægerlig efterkommes; forsömmes det, da det dog kan forbedres eller forandres, straffes Kirkens Værge efter Godtbefindende til Fattige, og tilholdes af Amtmanden ufortövet at efterkomme sin Pligt. — 19) Hvis Materialier til slige Reparationer kunde behöves fra Kjöbenhavn at lade komme, derpaa tilstilles vedkommende Kjöbmænd Fortegnelse, som skal være pligtig samme at indkjöbe, og næste Aar efter imod billig Betalning at medbringe. Forsömmes det af Kjöbmanden, tilskriver vedkommende Biskop det islandske Compagnies Directeurer derom, som skal sörge for at de requirerte Materialier uden Ophold overkomme. — 20) Som og nogle af Præsteskabet paa Island har besværet sig over, at have altfor mange Qvilder og andet, som mere skal være Kaldet til Besvær end Nytte, saa skal det være slige Præster tilladt, saadant skriftlig for Stiftamtmanden at anmelde, hvilken, naar han derom i Forveien har confereret med Geistligheden paa Synodo, og forfaret deres Mening, skal gjöre saadan Forandring deri, som paa alle Sider kan være nyttig, og Successori i Kaldet ikke til nogen Skade. — 21) Enhver Biskop i sit Stift skal, efter de udgangne kongelige Befalninger, tilholde sine underhavende Provster, hver i sit Provstie,

1746. 1. Juli.

aarlig at visitere, og derom til dem udförlig, tydelig og tilforladelig Relation at afstatte, samt Forslag til Forbedring, som maatte behöves at gjöre, paa det Biskoppen siden dette nöiere kunde undersöge, og derom til Vores General-Kirke-Inspeetions-Collegium nærmere Efterretning og Forestilling gjöre. Sidder nogen Provst denne Befalning overhörig, og ingen lovlig Aarsag dertil angiver, straffes han efter Biskoppens Billigsigelse til fattige Præste-Enker. Men da der ere de Provstier, som udi Skalholt Stift: Mule-Syssel, Rangervalle Syssel, Isefjord-Syssel og Arnæs Syssel, og i Holum Stift Thingöe Herred, hvilke Provsterne ei tilbörligen eet Aar kan visitere reent igjennem, om ikke deres egen Menighed og Husholdning derunder altfor meget skal lide; saa skal Biskoppen herudinden gjöre saadan Indretning, at hverken Provsterne overiles eller og Visitationen for længe udsættes, men inden tvende Aars Forlöb i hvert Herred tilendebringes. — 22) Naar nogen Provst ved Döden eller paa anden Maade afgaaer, skal det være vedkommende Biskop tilladt paa Vores Vegne at beskikke en af de gudfrygtigste, redeligste, ædrueligste og lærdeste Præstemænd til Provst, og skal han ikke være forpligtet til at confirmere den som Provst, hvilken dertil af det Herreds Geistlighed per Plurima bliver udvalgt. Dog skal Biskoppen selv iagttage sig, at han ikke for Venskabs eller Slægtskabs Skyld udnævner Nogen til dette Embede, som dertil er uduelig, hvis han ikke derfor vil tiltales. — 23) Provsterne bör efter Loven være Biskoppen behjelpelige i alt det Guds Ære og Kirkens Myndighed vedkommer, og naar deres Formaninger og Advarseler til en og anden af deres Herredspræster eller andre ikke skulde have den behörige Virkning, ikke see igjennem Fingre dermed, men efter bedste Samvittighed og Skjönsomhed angive Sagen for deres Biskop, paa det han kan föie nærmere Anstalter til Forandring eller Forbedring derudinden. Saa skal og Provsterne, som af Biskoppen tilsiges at möde i Consistorio, være ham

1746. 1. Juli.

assisterlig, at Ret og Retfærdighed efter Guds Ord og Loven kan uden Persons Anseelse have sin Fremgang. — 24) Udi ethvert Stift skal engang om Aaret holdes Synodus, nemlig i Holum paa Flyggemire paa den beleiligste Tid, men udi Skalholt paa Thingvalle paa sædvanlig Tid. Til samme Synodus skal vedkommende Provster og Præster betids af Biskoppen skriftlig tilsiges at möde, da der skal confereres om alt det, som kan sigte til Geistlighedens Tarv. — 25) Naar Nogen tilsiges at möde til Consistorium, skal han uvægerlig indfinde sig, hvis ikke lovmæssig Forfald ham derudi forhindrer, i hvilken Fald han en anden har at bestille, som kan findes beqvem dertil, hvis han ikke vil böde derfor efter Sædvane. — 26) Synodus skal begyndes med en kort Prædiken af en Provst eller Præst, som derom Aaret tilforn af Biskoppen er bleven tilsagt. — 27) Dernæst skal allerförst læses og paategnes de kongelige Forordninger og Ordres, samt andre Vores Collegiorum til Biskoppen indlöbne Breve og Befalninger, Stiftet vedkommende, paa det hele Geistligheden derom kan have Efterretning, og skal især Biskoppen i Holum, som haver kongelig Privilegium paa Trykkeriet, være pligtig at lade alle under Vores kongelige Indsegl til begge Stifters Biskopper indlöbende Forordninger trykke paa Islandsk, og deraf gratis udlevere et Exemplar til hvert Stifts Kiste, til Amtskisten og til hver Provst i sit Stift, ligesaa skal han og gratis tilstille Biskoppen paa Skalholt saa mange Exemplarer, som Provster udi det Bispedömme er, at samme til hver Provst kan blive forsendte. Videre skal han og til Amtmanden efter Begjering lade være fölgagtig et Exemplar til hver Sysselmand gratis. Men vil ellers Nogen have dem, betale derfor hvad billigt er. — 28) Udi Consistorio bör Biskoppen give Geistligheden gode Monita, enten til en og anden Uordens Afskaffelse, eller til Opmuntring for Geistligheden, at de med Nidkjærhed drive Herrens Gjerning, hvilke Monita siden skriftlig tilkjende-

1746. 1. Juli.

gives hver Provst, som derom igjen giver sine underhavende Præster den fornödne Efterretning, med mindre de skulde være af den Vigtighed, at de bör tjene saavel de nu levendes som Efterkommerne til Efterretning, i hvilket Fald Biskoppen i Holum ogsaa, efter næstforegaaende Articul, skal være pligtig at lade dem trykke og til Vedkommende gratis forsende. — 29) De Befalninger, enten kongelige eller biskoppelige, som i Circulo gaae til Præsterne udi Stiftet eller Herredet, bör af Provsterne ufortövet bekjendtgjöres, og skal hver Præst uden Ophold tage Gjenpart deraf, og indföre den i en à parte Bog, hvilken Bog til Efterkommernes Kundskab bestandig, som andet Inventarium, skal forvares blandt Kirkens övrige Documenter, og til Successorem udleveres, hvormed Biskoppen paa sin Visitation skal have flittig Indseende, om dette tilbörlig efterkommes. Saasnart Copie er tagen, skal Præsten uden ringeste Ophold lade Originalen videre til nærmeste Nabopræst befordre; forsömmer Nogen enten at tage rigtig Udskrift af slige Circulair-Ordres, eller og opholder dem, skal han derfor tiltales efter den Befalning om saakaldet Breva-brot (eller kongelige Befalningers Overtrædelse). — 30) Som Biskoppen, efter udgangne allernaad. Befalninger, aarlig har at indsende adskillige Efterretninger til Vores Collegia i Kjöbenhavn, saa have Provsterne og Præsterne ingen Forsömmelse at tage, betids at give Biskoppen Efterretning om det, som aarlig forlanges; befindes Nogen af Skjödeslöshed ikke at have expederet og betids indsendt det Forlangede, straffes han som i 23de Art. meldet er. — 31) Biskoppen skal tilholde sine underhavende Præster at holde rigtig Bog: a) over kongelige Befalninger, Acta synodalia og Biskoppernes Circulair-Breve, hvilke alle in extenso skal nedskrives; b) over Födde, Döde og Copulerede; c) over dem, som ere confirmerede; hvilke trende Böger bestandig skal være Kirkens Eiendom, og skal Biskoppen, hver Gang han kommer der paa Visitats, tegne udi hver af disse Böger

1746. 1 Juli.

at han haver seet dem. d) at forfatte et ordentlig Sjeleregister, især over Ungdommens Navne, Alder, Læsning og Profect, som skal tilstilles Biskoppen paa sin Visitats, for at erfare, om saaledes befindes, og i fornöden Fald at gjöre fornödne Paamindelser og Anviisninger til bedre Indretning. — 32) Eftersom ingen Börne-Skoler findes i Island, og alligevel mange fattige Börn antræffes, som ingen Hjelp eller Underviisning kan have af deres Forældre, har Biskoppen med störste Omhyggelighed at antage sig denne höifornödne Sag, og flittig at opmuntre Geistligheden i sit Stift ved kjærlige og ehristelige Forestillinger at bevæge dem som ere de bedst formuendes i deres Menighed, aarlig at gjöre et lidet Tilskud, paa det slige Vanvittige derfor hos en dertil beqvem og gudfrygtig Mand kunde til Underviisning og Optugtelse nedbringes. Og som sligt allerede paa sine Steder er bleven indrettet, saa bör der og sees derhen, at det bliver ved Magt holden, hvortil den verdslige Övrighed efter Biskoppens Paamindelse skal række hannem udi det anbetroede District og Herred Haanden, paa det Guds Ære herudinden videre kunde vorde forfremmet. — 33) De Forældre som have nogenledes Midler, bör selv sörge for at deres Börn blive underviiste, hvortil de alvorligen af Præsten ere at formane, og naar det intet hjelper, af den verdslige Övrighed at tilholde, hvormed Biskoppen paa sin Visitation skal have Indseende, og i fornöden Fald den Skyldige tiltale og angive. — 34) Biskoppen skal med særdeles Flid og Nidkjærhed antage sig den forfaldne Hus-Disciplin at forandre og forbedre, saavel Forældre som Börn, samt Husbonder og Tienender til deres indbyrdes Pligter at opfylde have at undervise og formane. — 35) Til den Ende skal han ved alle Leiligheder see derhen, at den paa sine Steder allerede begyndte, men nu ved Vores allernaad. Anordning af indeværende Aar nærmere foreskrevne og fastsatte Husbesögelse bringes i fuldkommen Gáng

og Övelse, hvorom, og hvorvidt samme er sat i Værk, samt hvorledes samme Anordning af Vedkommende efterleves, han hvert Aar til Vores General-Kirke-Inspections-Collegium haver at indberette. — 36) Som det og ved Vores den 3die Maji 1743 udgivne allern. Skole-Anordning for Island allerede er bleven fastsat, hvorledes med den latinske Skole udi hvert Stift skal forholdes, saa har Biskoppen paa sin Side at holde sig samme Anordning paa det nöieste allerund. efterretlig, og ingenlunde lade det mangle paa den tilbörlige Opsjun over Lærere og Disciple, samt Oeconomien, at ingen Aarsag til Klage skal gives, eller Vores kongelige Öyemærke til Studeringers og Gudfrygtigheds Opkomst og Fremvæxt tilsidesættes. — 37) Efterdi det meget ankommer paa Delectum Ingeniorum, paa det de, som agte at studere, kunde i sin Tid være Kirken og deres Fæderneland til Nytte, saa har Biskoppen ikke alene at holde sig allerund. efterretlig, hvis bemeldte Vores allernaad. Skole-Anordning endog herudi foreskriver, men han bör og desforuden have Indseende med, at naar en og anden Præst selv ville præparere Börn förend de komme i den offentlige Skole, eller og informere dem indtil de blive dimitterede, slig Præparation eller Information ingen anden betroes uden dem, som selv nöiagtigen kan skjönne paa Ingenia og deres Duelighed, som og selv besidde den Erudition, at de med Nytte kan oplære og informere andre. — 38) Med Studiosorum aarlige Examen og Biskoppens Relation om deres Opförsel, Studiis og Fremgang, forholdes i alle Maader efter Vores den 3die Mai 1743 derom udgiven allern. Befalning, som i alle sine Punkter og Articuler nöie bör at iagttages, paa det de, som i Tiden skulle være Lærere, og et Forbillede for Andre, kunde tilbörligen forberedes til saa vigtigt et Embede. — 39) Og som de ved Döden sidst afgangne Biskopper i Skalholt og Holum alt i Aaret 1729 tilligemed Laugmanden for norden og vesten allerund. have foreslaget, at enhver Superintendent burde

1746.
1. Juli.

1746.
1. Juli.

og kunde paa Bispestolen underholde tvende fattige Studentere, og forsyne dem med Mad, Drik, Lys, Seng og Kammer, efter Landets Viis; desligeste og, at ethvert af disse Præstekald, nemlig Grenjadestad for norden, Bredebolstad i Fliotshliid, Stadestad paa Oldahrigg, Hytardal og Odde i Rangervalle Herred kunde imodtage og paa samme Maade forsyne en fattig Student: saa er nu Vores allern. Villie og Befaling, at begge vore Superintendenter i Skalholt og Holum skal uden Ophold föie den Anstalt, at paa hver Bispestol bliver antagen og herefter bestandig underholdet een fattig Studenter paa den Maade som för er meldt, saa og at det samme nu og herefter skeer i de navngivne Kald, hvormed Superintendenterne stedse skal have Indseende. Og skal de saaledes antagne Studentere i alle Maader bevise sig troe, flittige og lydige, og iövrigt saaledes forholde sig, som om Degnene paa Klosterne allern. er befalet, samt derforuden underkaste sig det anbefalede aarlige Examen, öve sig i Prædikestolen især i Catechisation og Ungdommens Underviisning nogle Gange om Ugen, enten paa det Sted, eller hvor det ellers der i Egnen kunde behöves. Dog bör Biskopperne have Indseende med at denne Hjelp ei af Præsterne misbruges, og de deraf ikke tage Anledning til Efterladenhed og Forsömmelse i deres Embede. — 40) For Resten skal alle Studiosi i det Herred, hvor Biskoppen kommer hen at visitere, være pligtige at sistere sig for ham til at forfare hvorledes enhver af dem anvender sin Tid, og med hvad Flid og Vindskibelighed han lægger sig efter Theologica, samt över sig i Prædikestolen og Catechisation, hvorom endog Præstens sandfærdige Vidnesbyrd skal begjeres. — 41) Naar et af de Præstekald bliver vacant, hvortil Vores Amtmand der i Landet er allernaad. forundt paa Vore Vegne at kalde, skal Amtmanden dertil ei vocere Nogen, med mindre Candidatus producerer vedkommende Biskops Attest, at han til Embedet er dygtig,

hvorom, saavel som om Personens Forhold og Alder, Biskoppen efter Sandhed og sin Samvittighed bör attestere, eller paa Competentens skriftlige Ansögning erklære, eller og selv at foreslaae en dueligere og beqvemmere, paa hvilken fremfor andre af Amtmanden bör reflecteres. — 42) Superintendenten skal ikke understaae sig at indvie Nogen enten til Sognepræst eller Capellan, som ikke efter Loven har opfyldt sine 25 Aar. — 43) Det Examen som Biskoppen anstiller med en Candidato, der söger om Præstekald, bör skee efter Samvittighed og uden Persons Anseelse, og vel tilsees, at Kaldene med duelige Personer i Lærdom og Levnet forsynes. Foruden andet bör og i dette Examine nöie forfares, hvad Grund Candidatus har in theologicis & biblicis, samt udi de i Vor Kirke recieperede symboliske Böger, og kan saadant Examen forfattes skriftlig, paa det der i Tiden, naar det forlanges, kan haves Efterretning om en Candidates Capacitet. — 44) Naar nogen Sognepræst vil anholde om et andet Præstekald, eller en Capellan söge Befordring hos Amtmanden, skal han först forsyne sig med Biskoppens Attest, uden hvilken Amtmanden ei maa meddele ham Kaldsbrev. Og naar saadan En har erholdet Amtmandens Vocation, skal den fremvises Stiftets Biskop, der forsender Candidatum til Provsten med sit Brev, at han offentlig skal forestille ham Menigheden. Kaldes han til et andet Stift, medförer han Attest af det Stifts Biskop, hvorfra han kommer, om sit Forhold i Embede, Liv og Levnet. — 45) Saasnart Nogen har bekommet Vocation til et Kald, skal han strax anmelde sig hos Stiftets Biskop, hvilken efter foregaaende Examen og befunden Duelighed lader ham prædike for sig for at fornemme hans Gaver paa Prædikestolen, og siden, efterat han sædvanlig er bleven ordonneret og i Eed tagen, forsende ham med et Vielsesbrev til den ham anbetroede Menighed, dog skal saadan Candidatus för sin Bortreise skrive sit Curriculum Vitæ paa Latin udi en à parte dertil indrettet Bog,

1746. 1. Juli.

1746. som ved Stiftets Papirer forvarligen skal henlægges. — 46) Biskoppen skal paa al muelig Maade forsvare mod Alle og Enhver de gode Præsters Myndighed, som deres Embede i Lærdom og Levnet vel forestaae, saa at den tilbörlig Anseelse, en Lærere i Embedets Sager bör have, ikke for deres udvortes slette Vilkaars og Fattigdoms Skyld svækkes eller kuldkastes, hvilket ligeledes den af Os beskikkede verdslige Övrighed, til behörig Handthævelse over Lærerne, imod al ubillig Paatale og Andres Vrangvillighed, har at iagttage. Men skulde derimod nogen Præst misbruge hans Embedes Myndighed, eller være efterladen i sit Embede, ulydig, og findes i Skjendsord og Drukkenskab, særdeles i Kjöbstaden, naar den islandske Compagnies Kjöbmænd opholde sig i Landet, skal Biskoppen efter Vores derom udgangne allern. Befalninger ufortövet lade den Skyldige afstraffe. — 47) Han skal ved alle Leiligheder, især paa sine Visitatser, tale mod Brændevinens Misbrug og ulovlige Aager, og saavel selv have Öie med som og paaminde Lærerne, at Vores herom udgangne allernaad. Reskript af 3. Junii næstafvigt i alle Maader bliver efterlevet, og ingen Drankere eller Aagerkarle i Menigheden taales. — 48) Med Klosterdegne forholdes efter Vores derom udgivne allern. Befalning af 29. Mai 1744, og saafremt nogen Klosterholder derimod paa nogen Maade skulde handle, söger Biskoppen Amtmandens Assistence til Vores allerhöieste Villies Fuldbyrdelse. — 49) Som det og er Vores alvorlige allernaad. Villie, at Catechisationen i alle Maader efter Vores derom udgangne allern. Forordnings Indhold af 29de Mai 1744 skal vedligeholdes, og flittig drives, saa skal Biskoppen anvende al muelig Flid, og tilholde hans underhavende Præsteskab, at enhver af dem herudi retskaffen iagttager deres Embedes Pligt og Skyldighed, og med al Opbyggelse forretter denne vigtige Handling, paa det at Enhver deraf kan have den forönskede Nytte. Til den Ende skal Biskoppen flittig lade sig af Prov-

1. Juli.

sterne udi hvert Herred referere, saa og selv paa sine Visitatser ellers give nöie Agt paa, hvorledes Præsterne herudi forholde sig, og naar Nogen deri skulde findes efterladen, at advare ham först skriftlig derom, men naar ingen Forbedring sees, at straffe den Skyldige efter Forordningens Bydende. — 50) Da det ved Vores allern. Befalning af 29de Maii 1744 er bleven fastsat, at den i begge Vore Riger Danmark og Norge introducerte og paa Islandsk oversatte Catechismi Forklaring skal ligeledes paa hele Island indföres, saa har Biskoppen at see derhen, at udi ethvert Huus, hvor Nogen kan læse i Bog, og især hvor Börn findes, som udi Börnelærdommen först skal undervises, ingen anden end denne Catechismi Forklaring til Underviisningen bruges, ligesom han og skal tilholde Præsterne sig af samme ved deres Catechisation uvægerligen og altid at betjene, saa og Forældre og Tilhörere uden Modsigelse at anskaffe sig samme og lade deres Börn og Underhavende i Forveien lære det Stykke deraf, som Præsten om Söndagen derefter foretager sig nærmere at forklare deraf. — 51) Som Vi og af landsfaderlig Mildhed bærer den allern. Omsorg for Vore Undersaatter i Island, at Guds Ord rigelig maa boe iblandt dem, og til den Ende lade nu gjöre her i Vores Vaisenhus Bogtrykkerie et nyt Oplag af den islandske Bibel, som for langt lettere Pris end tilforn skeet er, skal bortsælges; saa skal Biskoppen anvende al Flid, at lade den blandt Almuen blive bekjendt, og foruden at Enhver, der nogenledes har Evne dertil, vel selv med Glæde anskaffe sig den for saadan ringe en Priis, dog at vigilere for, at Folk mere og mere kan blive opmuntret, saavel at kjöbe samme som og med tilbörlig Andagt til daglig Gudfrygtigheds Övelse at bruge den i deres Huse. — 52) Biskoppen i Holum skal allernaad. have Frihed til udi det ham forundte Bogtrykkerie at lade trykke saavel geistlige som andre Landet tjenlige og nyttige Böger, undtagen dem som Vores kongelige Vaisenhus her i Kjöbenhavn

1746.
1. Juli.

allerede har ladet trykke eller herefter kunde finde for godt at lade trykke i dets Bogtrykkerie, hvilke han ingenlunde skal understaae sig at lade eftertrykke eller paa ny at oplægge. Hvorimod det ei skal være tilladt Nogen, uden Vores expres allern. Tilladelse, at lade islandske Böger trykke enten her i Vores kongelig Residentsstad Kjöbenhavn eller andensteds, samme i Island at indföre, saasom Biskoppen paa Holum alene skal forsyne Landet med de fornödne Böger, og hvis han forsömmer det eller og sætter ubillig Priis derpaa, andrages det for Os selv, til ventende allern. Forandring. — 53) Naar nogen geistlig Bog udi Bogtrykkeriet paa Holum skal enten paa ny trykkes eller igjen oplægges, skal Biskoppen sammesteds först conferere derom med Biskoppen paa Skalholt, og de begge skjönne om Bogen er opbyggelig og for Landet nyttig, eller en bedre dertil udvælge. Og naar saadan en Bog bliver trykt, skal de begge med forenede Kræfter, hver i sit Stift, formaae Geistligheden til at lade sig sammes Afsættelse udi deres Menigheder være angelegen. Er Biskoppen paa Skalholt ei tilstede eller afgaaet, da fortræder to af de dueligste Provster hans Sted i dette Tilfælde; og skal ellers Biskoppen i Holum være pligtig af hver Bog han trykker at nedsende tvende Exemplarier uindbundne, et til Vores kongelige Bibliothek og et til Vores General-Kirke-Inspections-Collegium. — 54) Som Biskoppen paa Holum ei bör benytte sig af det ham forundte Bogtrykkerie til Landets Skade, men meget mere til dets Fordeel og Nytte, saa skal han, tilligemed Biskoppen paa Skalholt, Amtmanden, og med et Par andre Mænd i Consistorio, saaledes moderere og fastsætte Taxten paa de Böger, som skal trykkes, at de for billigste og taaleligste Priis kan bortsælges, og endogsaa af den fattige Almue indkjöbes; og skal saadan Tax, til hver Mands Efterretning, alletider trykkes paa Titul-Bladet. — 55) Stiftets Papirer, Böger og Documenter, med alt som til Stiftskisten

henhörer, skal Biskoppen, med rigtig Registratur, af nuværende Stiftsprovst lade sig overlevere, til hvilke han selv skal henlægge alle Vores kongelige Befalninger og andre ham af Vore Collegier og Stiftamtmanden indlöbende Breve Stiftet vedkommende, og desuden lade dem accurat indföre udi en af ham vidimeret Bog, som bestandig skal blive ved Stiftskisten og dets Papirer, Efterkommerne til en vis og fornöden Efterretning. — 56) Naar Nogen af Stiftskisten forlanger Udskrift og Efterretning om Kirker, deres Grund og Eiendom, Drive-Træer, Markeskjel, Qvilder og andet saadant, skal Biskoppen uveigerligen meddele dem den, dog at den, som begjærer Copie, enten selv lader den udskrive eller og fornöier Biskoppen derfor. — 57) Alle de Huse, Kirker og Bygninger, Bispestolen tilhörende og af samme bör holdes vedlige, skal af Vedkommende overleveres Biskoppen i forsvarlig Stand, da han siden selv holder dem i god Hævd og ingenlunde lader dem forfalde, paa det hverken hans Arvinger derved ruineres, eller Efterkommerne derved tage Skade, ikke Vores kongelige Interesse lider derunder. — 58) Hospitalsgaardene i Holum og Skalholts Stifter skal vedkommende Biskop og Laugmand lade holde i forsvarlig Stand, ei udleie eller bortfæste dem uden til vederhæftige, duelige Mænd; ei lade noget forfalde eller forkomme af de Rettigheder og Indkomster, Hospitalerne tilhörende; aarlig derover holde rigtig Regnskab med Hospitals-Forvalteren, og ellers udi alle Maader holde sig Vores om samme Hospitaler udgangne allern. Forordning af 27de Maji indeværende Aar, saavelsom og den höistsaligste Kong Friderich III. gjorte Anordninger om Hospitaler af Aaret 1650, som, forsaavidt den ei ved fornævnte Vores allern. Forordning er forandret, skal i alle Maader staae ved Magt, forsaavidt ham vedkommer, nöie efterretlig, hvis ikke han og Arvinger vil staae til Rette og Ansvar derfor. — 59) Hospitalernes rede Penge og Capitaler skal han og

1746.
1. Juli.

1746. 1. Juli. Laugmanden, som Inspectores for Hospitalerne, holde i god og sikker Forvaring, saa de kunde være i Beredskab, naar de i Nödsfald maatte behöves til Hospitalets Bedste, og skal de ikke udlaane Pengene til Nogen, hvo det end være maatte, uden mod saa nöiagtig Pant og Forsikkring, at Hospitalet i alle Tilfælde kan være sikker. Forsömmes dette, og Hospitalet skulde lide nogen Skade derover, skal de, een for begge og begge for een, selv erstatte samme, paa det Hospitalet i alle Maader kan holdes skadeslös. — 60) De 100 Rigsdaler udi Croner, som aarlig, ved kongelig Mildhed, udi Holum Stift uddeles til fattige Præster, skal i god Betids af Landfogden til Biskoppen i Holum indsendes, og derpaa af ham, efter bedste Skjönsomhed og Samvittighed, til de meest trængende Præster, og som ret vide at bruge dem, igjen uddeles, alt efter Vores höistsalige Herr Faders, Frederici IV., höilovlige Ihukommelse, herom ergangne kongelige Befalning, som Biskoppen for Gud og Os agter at tilsvare, hvorfor han aarlig skal indsende rigtig Regning til Vores Rentekammer, til hvem og hvorledes Distributionen skeet er. — 61) De udi Skalholts Stift liggende Jorder, som til fattige Præsters Underholdning ere henlagde, skal Biskoppen i samme Stift paa forsvarligste Maade see udleiede, og, som Afgiften deraf bör, efter Fundatsen, komme Præsterne til Nytte, saa skal han ikke alene, om fornöden gjöres, see en geistlig og vederhæftig Mand beskikket, der som Opbudsmand kan tage samme i Forvaltning, men han skal og aarlig distribuere Afgiften deraf til de meest trængende Præster i Skalholt Stift og derover Fortegnelse, til hvem og hvorledes Distributionen skeet er, til Vores Rentekammer indsende. — 62) Som og, efter kongelig allern. Befalning, af de bedste Præstekald i Island skal ydes noget vist aarlig til de Præsters Underholdning, som vel og troligen have forestaaet deres Kald, men for Alderdoms eller anden paakommen Svagheds Skyld ikke længere kan

betjene samme; saa skal Biskoppen vigilere for, at saavel de allern. specificerede Kald aarlig yde deres Contingent rigtig, som og at ingen Anden oppebærer samme Afgift end de, hvilke have forestaaet deres Embede vel, og virkelig have nedlagt samme, endskjöndt de efter deres Fratrædelse kunde opholde sig i et andet Stift, hvorfor dem ei noget bör afgaae. — 63) Alle de Böder, som for Sabbathens og andre hellige Dages Overtrædelse med videre, efter Vores allern. Forordningers Indhold om Sabbathens Helligholdelse og Catechisation, kan falde, skal af Vores beskikkede verdslige Övrighed uden Ophold inddrives, og skal Ingen understaae sig, noget deraf, under det Navn af Sagefald, sig at tilegne, men de skal uden Afkortelse tilstilles Præsten i det Sogn, hvor Forseelsen skeet er. Hvorimod Præsten aarlig skal gjöre Rede for Biskoppen og Provsten, hvor mange Böder ere indkomne, og hvorledes og til hvem de ere anvendte, paa det, i fornöden Fald, derudi enten Forandring kan gjöres eller nöiere Efterspörgsel skee hos Vedkommende. — 64) Som nu Vore Superintendenter over Skalholt og Holum Stifter haver at holde sig denne Vores allern. Instrux Ord til andet, forsaavidt enhver af dem deraf er vedkommende, allerund. efterretlig, saa bör de og i Almindelighed ved Guds naadige Bistand ved en sand Gudsfrygt, Flid, Nidkjærhed og et exemplarisk Levnet söge at pryde det höie og vigtige Embede, dennem er anbetroet, paa det i alle Maader Guds Kirkes Bedste kan vorde befordret, og hans Kundskabs söde Lugt udbrede sig til Manges Frelse. Til Vores General-Kirke-Inspections-Collegium indsender hver Biskop aarlig, foruden sin allerund. til Os selv indrettede Relation om Visitationen, en Beretning om Candidatorum Examine og deres Forhold, med andet som om Confirmatis anbefalet er, samt hvad ellers i Stiftet til Forbedring, Forandring og Christendommens Opbyggelse kan være fornöden at referere, og indhente Raadföring om; da

1746.
1. Juli.

1746. 1. Juli. han derimod af bemeldte Collegio kan vente sig al Bistand, Raad og Hjelp til Christi Riges Udbredelse og sit Embedes nyttige og velsignede Förelse. Givet &c. Rosenborg Slot den 1. Julii 1746[1].

1. Juli. **Reskript til General-Kirke-Inspections-Collegium, ang. Instruction for Superintendenterne i Island. Rosenborg 1. Juli 1746.** — Siell. Tegn. LXXIV, 657b—658.

Christian den Sjette &c. V. S. G. T. Efter at Vi med eders allerunderdanigste Forestilling af Dato 9. Junii sidstafvigte have allern. imodtaget det af eder allerunderd. forfattede Udkast til en Instrux for Biskopperne over Skalholt og Holum Stifter paa Vort Land Island, som I formene at være nyttig til det biskoppelige Embedes Förelse med Frugt, og en nöie Inspection over Stifternes Geistlighed, Kirker, Skoler, Hospitaler m. v., og Os samme allerund. er refereret, saa give Vi eder nu herved tilkjende, at Vi dette eders allerund. Project til en Instruction for Biskopperne paa Island udi alt allern. have approberet, og deraf tvende ligelydende Exemplarer under Vores Haand ladet udfærdige, hvoraf Vi Biskopperne paa Island hver eet, til allerund. Efterretning for sig og Efterkommere, ville lade tilskikke. Hvorefter I eder allerund. kunne vide at rette. Befalendes &c. Rosenborg Slot den 1. Julii 1746.

1. Juli. **Reskript til General-Kirke-Inspections-Collegium, ang. Biskop Harboes Lön. Rosenborg 1. Juli 1746.** — Siell. Tegn. LXXIV, 658.

Christian den Sjette &c. V. S. G. T. Hvad I udi Anledning saavel af den fra Os elskel. Ludvig Harboe,

---

[1]) Heraf blev tvende ligelydende Originaler under Kongens egen Haand udfærdiget, hvoraf Biskoppen over Holum Stift Haldor Brynjolfsson blev ved kongel. Reskript af 14. Apr. 1747 tilsendt det ene og Biskop Olaf Gislason over Skalholt Stift det andet.

Biskop over Thrundhjems Stift, for nogen Tid siden indkommen allerund. Memorial, anl. at ham maatte allern. bevilges at nyde Thrundhjems Bispestols Indkomster fra den Tid af, at afgangne Biskop Hagerups Arvingers Naadsens-Aar er til Ende, som og udi Henseende til Vores Rentekammers gjorde Erindring, anl. Refusion for det, som endnu resterer ubetalt af den til General-Kirke-Visitationen paa Vort Land Island af Vores Cassa forskudte Bekostning, der har bedraget sig for fornefnte Biskop Harboe udi de 4 Aar han, som Kirke-Visitator, sig udi bemeldte Island har maattet opholde, samt for hans Amanuensis, til den Summa 3800 Rd., og hvorpaa af Holum Bispestols Indkomster hidtil ikkun 900 Rd. var afdraget, — under 9. Junii sidstafvigt Os desangaaende allerund. have forestillet, det have Vi ladet Os i alt allerund. referere. Og som Vi da, efter de af eder anförte Omstændigheder, allern. have funden for godt, at Biskop Harboe skal fritages for al Tiltale, siden hans Forretninger har været efter Vores expresse allern. Ordres og Befalinger, og han det alt til Vores Fornöielse har udrettet, samt at han skal nyde Indkomsterne af Thrundhjems Bispestol fra den Tid, Naadsens-Aar har været til Ende: saa have Vi og ladet saavel Vores Rentekammer som for^ne^ Biskop Harboe ved allern. Reskripter af denne Dags Dato denne Vores allern. Resolution bekjendtgjöre, og hvoraf Vi eder til nærmere allerund. Efterretning rigtige Gjenparter herved allern. ville have tilskikket. Derefter I eder allerund. kunne vide at rette. Befalendes &c. Rosenborg Slot den 1. Julii Anno 1746.

1746. 1. Juli.

Reskript til Directeuren og Deputerede for Financerne, ang. Biskop Harboes Lön. Rosenborg 1. Juli 1746. — Siell. Tegn. LXXIV, 658b—659.

1. Juli.

Christian den Sjette &c. V. S. G. T. Udi Anledning, at Os elsk. Ludvig Harboe, Biskop over Thrundhjems

1746. 1. Juli.

Stift, udi indkommen allerund. Memorial haver ladet anholde, at maatte nyde de ved bemeldte Bispestol faldne Indkomster, fra den Tid af, hans Formands, afg. Biskop Hagerups Arvingers Naadsens-Aar var til Ende, have Os elskel. Vores General-Kirke-Inspectores Os allerund. forestillet, at, da saadan Biskop Harboes Ansögning til Vores Rentekammer har været remitteret, förend den til deres Betænkning er bleven hensendt, er ved saadan Leilighed af bem^te Vores Rentekammer bleven erindret, at siden af Vores Cassa for for^ne Biskop Harboe og hans Amanuensis, udi de 4 Aar, han som General-Kirke-Visitator sig udi Vort Land Island haver opholdt, er virkelig bleven udbetalt 3800 Rd.; og derimod af Holum Bispestols Intrader, efter de derom indkomne trende Aars Regninger, hidtil ikkun var indkommen 900 Rd., saa vilde det derpaa beroe, hvorledes de i saa Maade resterende 2900 Rd. Vores Cassa igjen kunde vorde godtgjort; desligeste, at derforuden var bemeldte Biskop fra Vores Rentekammer bleven tilskikket Regning for endeel Victualier, han ved sin Nærværelse paa Holum af Bispestolen haver nydt, bedragende til den Summa 105 Rd. 27 Sk., men at bemeldte Vores General-Kirke-Inspectores, angaaende Biskoppens allerund. Ansögning om at nyde Bispe-Embedets Indkomster fra Naadsens-Aar af, allerund. forhaabe, at, da Vores for^ne Biskop Harboe allern. meddelte Bestalling, at være Biskop, allerede er dateret udi Aaret 1743, som var længe för end Naadsens-Aaret var til Ende, og i Henseende til han ei alene meget vel har fuldfört de ham paalagde Forretninger i Island, til Landets store Nytte, men endog har haft store Udgifter i den Tid, han har maattet opholde sig udi Vores kongelig Residentsstad Kjöbenhafn, og af dem har været sat i Arbeide med den islandske Rituals og andre geistlige Anstalters Revision, Vi desaarsage allern. vilde tillade, at ommeldte Biskop Harboe blev allern. forundt at oppebære den thrundhjemske Bispestols Revenüer fra Naadsens-Aarets

Slutning, imod at han fra den Tid af selv betaler de 100 Rd., Stifts-Provsten, som hans Vices forretter, er bleven tillagt, saavel som fornöier den, som Bispestolens Indkomsters Administration i hans Fraværelse har været betroet. Og betræffende eders gjorde Erindring om de manglende 2900 Rd. til Vores Cassa, da, endskjöndt det ikke allern er bleven befalet, at de til General-Kirke-Visitationen paa Island anvendte Omkostninger skulle godtgjöres, have de dog været betænkte paa, hvorledes samme nogenledes kunde blive Vores Cassa rembourserede, og derfore gjort allerund. Forslag, at Holum Bispestols Indkomster maatte flyde ind i Vores Cassa, ligesom de og have föiet Anstalt, at endeel Böger i Hole Trykkerie paa Vores Regning ere blevne oplagde, hvoraf de tænke noget Anseeligt skulde kunne ventes, naar samme til den der paa Landet satte Priis kan afhændes, og hvorfor Betalingen ligeledes, efter eders derom gjörende Foranstaltning, vil löbe ind i Vores Cassa, foruden hvad Skalholts Bispestols Indkomster. der (under) værende Vaeance tilfalder Os, kunde bedrage, efter hvilke Omstændigheder det og allerund. indstilles, om ikke Biskop Harboe maatte ligeledes allern. dispenseres fra den ommeldte Udgift af de hos ham fordrende 105 Rd. 27 Sk. — Thi give Vi eder herved allern. tilkjende, at Biskop Harboe maa fritages for al Tiltale, efterdi hans Forretninger have været efter Vores expresse allern. Ordres og Befalinger, og han det alt til Vores Fornöielse har udrettet; desaarsag Vi og allern. have bevilget, at han maa nyde Indkomsterne af Thrundhjems Bispestol, fra den Tid af Naadsens Aar har været til Ende. Derefter I eder allerund. kunne vide at rette. Befalendes &c. Rosenborg den 1. Julii 1746.

1746. 1. Juli.

Reskript til Biskop Ludvig Harboe, ang. Beregningen af hans Indtægter. Rosenborg 1. Juli 1746. — Norske Tegn. XXX, 904—905.

1. Juli.

Christian den Sjette &c. V. B. T. Da du udi en

1746. 1. Juli.

til Os indkommen allerund. Memorial haver ladet anholde, at du maatte nyde Thrundhjems Bispestols Indkomster fra den Tid af, at afg. Biskop Hagerups Arvingers Naadsens-Aar var til Ende, have Os elskel. Vores General-Kirke-Inspectores, til hvis Betænkning denne din allerund. Ansögning har været remitteret, Os allerunderd. forestillet, at endskjöndt du i den Tid, at den dig paa Island allern. anbefalede Kirke-Visitation har varet, paa anden Maade har været aflagt, saa dog i Henseende til, at den dig som Biskop allern. meddelte Bestalling allerede er dateret udi Aaret 1743, som var længe för end Naadsens-Aaret var til Ende, og da du ei alene meget vel har fuldfört de dig allern. paalagde Forretninger udi Island, til Landets forventende Nytte og Opkomst, men endog har haft store Udgifter i den Tid du har været foraarsaget at opholde dig i Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn, og imidlertid været sat udi Arbeide med den islandske Rituals og andre geistlige Sagers Revision, vare de af allerund. Forhaabning, at dig allern. blev forundt at oppebære den thrundhjemske Bispestols Revenüer, fra Naadsens-Aarets Slutning, imod at du fra den Tid af selv betalede de 100 Rd., som Stiftsprovsten for dine Vices i din Fraværelse at forrette er bleven tillagt, samt at du fornöide den, som Bispestolens Indkomster imidlertid har administreret, indstillende derhos, om du og ikke allern. maatte befries for den Paastand, som af Vores Rentekammer til dig formeres for endeel Victualier, du ved din Nærværelse paa Holum af Bispestolen har nydt, belöbende sig, efter din derover indstillede Regning, til 105 Rd. 27 Sk. — Thi give Vi dig herved tilkjende, at Vi, efter din herom allerund. gjorde Ansögning og Begjering, og Os derover allerund. gjorte Forestilling, allern. have funden for godt, at du herudinden skal være fritagen for al Tiltale, siden dine Forretninger har været efter Vores expresse allern. Ordres og Befalinger, at du det til Vores Fornöielse har udrettet, desaarsag Vi og ville herved allern. have

bevilget, at du maa nyde Indkomsterne af Thrundhjems Bispestol fra den Tid af, Naadsens-Aaret har været til Ende. Hvorefter du dig allerund. kan vide at rette, ligesom Vi og ellers have ladet saavel Vores General-Kirke-Inspectores, som Vores Rentekammer, denne Vores allern. Resolution bekjendtgjöre. Befalendes &c. Rosenborg Slot den 1. Julii 1746.

1746.
1. Juli.

Forordning (Frederik den Femtes) om Rangen. Jægersborg 14. Oktobr. 1746. — Ikke publiceret i Island. Siell. Reg. 60, 51—54; Qvart-Forr. (Fred. V.*) 1746, S. 17—22; Schou IV, 6—12.

14. Oktbr.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, at indsende Forslag til Lovenes Forbedring. Christiansborg den 25. Novembr. 1746. — Norske Tegn. XXXI, 89ᵇ—90; Rubr. hos Fogtm. V. 1, 17.

25. Novbr.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Da det befindes, at de kongel. allern. udgangne Forordninger ere opvoxne til en saadan Mængde, at de i Vidtlöftighed overgaaer Loven selv, saa ere Vi allern. betænkte paa, at lade foretage en Revision saavel over Vores danske som norske Lov, for at see dem til Vore Undersaatters Tarv og Nytte forbedrede. Thi er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at, ifald du udi din Betjeningstid kan have samlet nogle Efterretninger, der kunde tjene saavel til Vores danske og norske som til den islandske Lovs Forbedring, du da hvad du i saa Maader kan have remarqueret til Vores danske Cancellie indsender. Dermed &c. Christiansborg Slot den 25. Novembris 1746.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Lön for Officialis i Holum Stift. Christiansborg den 2. Decembr. 1746. — Norske Tegn. XXXI, 99ᵇ—100.

2. Decbr.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Saasom

1746. 2. Decbr. Thorleifer Skaptesen, Provst udi Mule Syssel[1] paa Vort Land Island, som af Os elskelig Johan Christian Pingel &c. den 19. Julii Anno 1745 er bleven constitueret til Officialis over Holum Stift, indtil den af Os til bemeldte Stift beskikkede Biskop Embedet selv kunde antage og tiltræde, udi indkommen allerund. Memorial af 4. Julii indeværende Aar haver andraget, at han bemeldte biskoppelige Vices med stor Möie og Umage, samt besværlige og bekostelige Reiser haver i værende Tid forrettet, men intet derfor haver nydt, indstillende derfore, hvorfra hannem nogen Belönning for hans havde Arbeide maatte vorde godtgjort, indtil Biskop Brynjolfssens Tiltrædelse til Embedet: og Vi af din herom indhentede allerund. Erklæring have fornummen, at det paa bemeldte Island har været bestandig Vedtægt, at den som saaledes efter en Biskop har forrettet Episcopi Vices, haver nydt 80 à 100 Rd., saa gives dig derpaa tilkjende, at Vi efter berörte din allerund. givne Erklæring allern. have bevilget, at fornævnte Thorleifer Skaptesen maa fra hans Constitutions Dato og indtil den ved bemeldte Stift allern. beskikkede Biskop Haldor Brynjolfssen efter allern. Resolution selv oppebærer Bispestolens Indkomster, som omtrent bliver 8 Maaneder, skal nyde 54 Rd. Croner, men hvis den constituerede Officialis videre, og indtil fornævnte Biskop Brynjolfssen virkeligen tiltræder Embedet, formener sig at tilkomme, derom have de imellem sig selv at forenes[2]. Derefter du dig allerund. kanst vide at rette, og Vedkommende

[1]) Burde rettere hedde: Provst i Norder Syssel og Præst til Mule Præstekald.

[2]) s. D. Reskript til de Deputerede for Finantserne og Tilforordnede i Kammer-Collegio af samme Indhold. Siell. Tegn. LXXV, 142; — communiceret Inspecteuren over Holum Bispestol, Sysselmand Skúli Magnússon, ved Rentekammer Skrivelse 22. April 1747, med Ordre til Udbetaling. Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2007, Litr. I, Nr. 622.

Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 2. Decembr. 1746.

1746. 2. Decbr.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Lön for Officialis i Skalholt Stift. Christiansborg den 2. Decembr. 1746. — Norske Tegn. XXXI, 100—101.

2. Decbr.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Præsten til Reykholt Menighed og Provst over Borgefjords Syssel paa Vort Land Island, Finnur Jonssen, haver for Os allerund. andraget, at han, efter Os elskelig Amtmand Johan Christian Pingels Ordre, og den ham af Os elskel. Biskop Ludvig Harboe, som daværende General-Kirke-Visitator paa bemeldte Island, meddelte Instrux, har, som Officialis, fra den 19. Julii 1745 og siden fremdeles forrettet Episcopalia udi Skalholts Stift paa forne Island, og derved skal have udstaaet megen Möie og Arbeide, og haft mange Omkostninger ved Reiser og andre til saadant hans Embede udkrævende Forretninger, men for samme hans Officialis-Tjeneste hidindtil ei skal have nydt nogen Lön og Betaling, hvorfore han allerund. haver begjert, at Vi allern. ville bevilge, at han for sin hidindtil udviste og herefter forrettende Officialis-Tjeneste maatte af Skalholts Bispestols Indkomster nyde og oppebære à l'advenant om Aaret det, som han forhen, for hans forrige hafte Officialis-Tjeneste fra den 3. Mai 1744 til den 3. Augusti samme Aar, ifölge Vores höistsalige Herr Faders under Dato 16. Julii 1745 til dig ergangne allern. Ordre, har nydt. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter forne Provst Finnur Jonssens herudinden gjorte allerund. Ansögning, samt efter din derover indhentede Erklæring, allern. have bevilget, at hannem af Skalholts Bispestols Indkomster for det förste maa tillægges et Aars Belönning, som Vi, i Henseende til Skalholts Stifts Vidtlöftighed og de derved forefaldende Forretningers Mængde, allern. ville at maa være 100 Rd. Croner; men betræffende den Belönning,

1746. 2. Decbr. som han allerund. anholder om at maatte for sin herefter udvisende Officialis-Tjeneste fremdeles nyde, da, siden det under den 10. Junii sidstl. allern. er bleven anordnet, at Officialis eller Stiftsprovsten, naar han sig paa Bispegaarden opholder, skal af Bispestolens Oeconomi nyde alt hvad han for sig selv; en Skriver og en Tjener til Skikkelighed behöver, saa ville Vi allern., at det dermed indtil videre skal beroe. Derefter du dig allerund. haver at rette og Vedkommende sligt til allerund. Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 2. Decembris 1746[1].

30. Decbr. **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Böndernes Fritagelse for en Ydelse til Saurbæ Kirke. Christiansborg 30. Decembr. 1746.** — Norske Tegn. XXXI, 126b—127.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Eftersom Einer Bjarnesen, Magnus Thorvardsen, Olafer Arngrimsen, Jon Jonsen, Gudmunder Jonsen, Olafer Jonsen, Thorvalder Einersen, Sigurder Jonsen, Sturle Iversen og Jon Jonsen, samtlige Indvaanere af Rödesands Rep og Bardestrands Syssel paa Vort Land Island, udi indkomne allerund. Memorial af 10. Augusti afvigte Aar allerund. have beklaget sig, hvorledes de i mange Aar skal have været betyngede med et extraordinair Paalæg, som ingen andensteds er brugeligt, bestaaende af en Vætt Fisk eller 5 Mark Specie aarligen af alle Skatydende i Thingsognet til Sörbai Kirke, og som de formedelst indfaldende haarde Aaringer saaledes ere blevne udarmede, at de ei længere formaaer at betale samme Tynge til

[1]) S. D. Reskript til de Deputerede for Finantserne og Tilforordnede i Kammer-Collegio af samme Indhold, Siell. Tegn. LXXV, 141. — Communiceret Inspecteuren over Skalholt Bispestol, Sysselmand Brynjolf Sigurðsson ved Rentekammer-Skrivelse 22. April 1747, med Ordre til Udbetaling. Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2007, Litr. I, Nr. 621.

Kirke-Proprietarien, saa have de derhos allerund. været begjerende, at Vi allern. ville befrie dem for denne Paalæg og Tynge at svare; da, som Vi af den fra dig herom indkomne allerund. Erklæring have fornummen, at denne ommeldte Paalæg eller saakaldede Skatte-Vætt, ikke bliver Sörbai Kirke til Indtægt beregnet eller kommer Kirken til Nytte: saa gives dig nu hermed tilkjende, at Vi allern. have bevilget, at forbemeldte Indvaanere fra Rödesands Rep maa for denne Skatte-Væts Udgift til Sörbai Kirke at betale aldeles være befriet. Derefter du dig allerund. kanst vide at rette og Vedkommende sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Hafniæ den 30. Decembr. 1746.

1746. 30. Decbr.

Forordning ang. Delinquentsager i Danmark og Norge. Christiansborg 13. Januar 1747[1]. — Her optaget som criminelt Lovbud, men ikke publiceret i Island. Siell. Reg. 60, 131—134; Qvart-Forr. 1747, S. 5—9; Schou IV, 39—42.

1747. 13. Januar

Forordning, angaaende hvilke Slags Delinquent-Sager i Danmark og Norge bör lignes paa Almuen, naar Execution efter Domme i Delinquent-Sager maa skee, og hvor meget daglig til Delinquenters Underholdning maa beregnes og godtgjöres, med videre.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V., at, som Os er bleven allerund. forestillet og Vi ugjerne have maattet fornemme, hvorledes Processer i Delinquent-Sager nu længere end tilforn henstaaer, og Delinquenterne, som efter Loven, naar endelig Dom er falden uden nogen Forhaling skulle udstaae deres Straf, ofte 2, 3, 4 ja flere Aar hensidde, derudover Omkostningerne paa Delinquenternes Underholdning og Varetægt, samt deres Afstraffelse, som i visse Sager, efter derom gjorte Anordninger i Vores Kongeriger, skal lignes paa Amterne

[1]) Forr. 7. Juni 1760 og 5. April 1793, jevnf. For. 21. Mai 1751.

1747. 13. Januar. og Almuen, og i andre Sager af Vores Sagefalds-Cassa skal udredes, oplöbe til saa store og anseelige Summer; at, isteden for at der ved den förste Indretning med slige Bekostningers Ligning paa Landet og Almuen er sigtet til, at misdædiske Gjerninger, hvorved den almindelige Lande-Ro og Sikkerhed lider, især Tyverie, Mord, Mandslet og Mordbrand, ikke formedelst Nogens Uformuenhed skulle blive enten upaatalte, eller Misdæderne ustraffede undgaae, saa maa Vores kjære og troe Undersaatter ei uden Aarsag beklage sig, at det, som skulde være dennem til en Lettelse, nu er bleven dennem til stor Besværing og Byrde, hvilket især skal reise sig deraf: 1) at Amtmændene skal af de, siden den förste, ved Forordn. af 9. Decembris Anno 1712, angaaende Delinquent-Sagers Udförsel og Bekostningers Ligning gjorte Foranstaltning, udgivne senere Forordninger og Reskripter, have taget Anledning at formene, at Bekostningerne paa alle Sagers Udförsel, som angaaer Nogens Ære, Boeslod, Fred eller visse Aars Arbeide i Jern, saavel som naar Nogen efter kgl. Befaling arresteres og tiltales, skal ligesaavel som Tyvs, Mord, Drabs og Mordbrands-Sager lignes og lægges paa Almuen, hvorved Sagernes Tal og Bekostning, Almuen til alt for stor Last og Besværing, er bleven forögel; 2) at Dommene i slige Sager, efter adskillige gjorte Foranstaltninger, om end herudi Oberretsdom er gaaet, og Delinquenten ei begjærer den for höiere Ret indstævnt, ei nu som tilforn efter Loven maa exequeres, derudover, inden slige Sager kan gaae alle Retterne igjennem, og udi Livssager, inden Omstændighederne til det danske Cancellie af vedkommende Övrighed ere indberettede, og derom kongelig Resolution indhentet, meget lang Tid, ja vel nogle Aar som oftest hengaaer. Thi have Vi, i Betragtning heraf og for at forekomme Delinquenters langvarige Fængsel og den deraf til deres Underholdning og Varetægt flydende store Bekostning, saa meget muligt og gjörligt er, lettet, fundet for godt

herved allern. at anordne og befale, ligesom Vi og herved byde og befale:

1) At de Bekostninger. som, efter de hidindtil om Delinquent-Sagers Udförsel udgangne Forordninger og Reskripter, maa og skal, saavidt de Skyldiges Midler ei tilstrække, lignes og lægges paa Almuen, efterdags ikke skal strække sig til flere eller andre Sager end de, som angaaer Tyverie, Röverie, Drab og Mordbrand; men med alle de övrige Sagers Paatale, Udförsel og Bekostning forholdes efter Loven[1]. — 2) Udi Tyvs-Sager, hvor den Skyldige for ringe Tyverie er dömt at miste sin Hud i Fængselet, skal den Skyldige ved Dommens Afsigelse strax tilspörges, om han med Dommen er tilfreds, eller begjærer den til Overretten indstævnt, hvorom den Skyldige sig strax for Retten, naar Dom er afsagt, haver at erklære til eller fra, som i Rettens Protocol og ved Actens Udstedelse skal tilföres, da Sagen, saafremt den Skyldige begjerer dens Indstævning for Overretten, strax og uden Ophold skal forfölges, men den Skyldige, naar den efter gjorte Forspörsel det ei forlanger, efter Hjemthingsdommen uden Forhaling skal udstaae sin Straf. — 3) Udi Sager, hvor Nogen til Hjemthinget er dömt, at lide Straf efter Loven for grovt Tyverie, eller og i Drabs- og andre Sager fra Livet, skal dog efter samme Dom ingen Execution skee, förend den for Overretten, som uopholdelig bör skee, er indstævnt, og der ved Magt kjendt[2]. Naar Dom der er afsagt, skal Misdæderen der ved Dommens Afsigelse ligeledes tilspörges, om den begjærer sin Sag til höiere Ret indstævnt, eller ikke, og dens Svar i Rettens Protocol og ved Actens Udstedelse tilföres, da Sagen, ifald det begjæres, strax derefter skal forfölges[3], men den Skyldige, om den det ei forlanger, uden videre For-

[1]) For. 5. April 1793 Cap. I. § 1.
[2]) Reskr. 25. Juli 1808 § 5.
[3]) For. 7. Juni 1760.

1747. 13. Januar. haling eller Forespörsel (undtagen i de Tilfælde, som Danske Lovs 1ste Bogs 24. Cap. 52. Art. og Norske Lovs 1ste Bogs 22. Cap. 54. Art. ommelder) strax efter den faldne Overrettens Dom skal udstaae sin Straf[1]. — 4) Vil Vi allern., at udi alle de Regninger, som over Udgifter til Tyves og Misdæderes Underholdning i deres Fængsel gjöres, og enten af Vores Sagefalds-Cassa skal betales eller i de udi denne Forordnings 1ste Post ommeldte Sager paa Almuen skal lignes, ei efterdags, fra denne Forordnings Publications Dato af, maa og skal anföres eller godtgjöres til den Sagsögtes Underholdning mere end fire Skilling daglig, som gjör ugentlig otte og tyve Skilling[2]. — 5) Og paa det at Omkostningerne, saa meget muetigt, kunde bespares: saa ville Vi allern., at Actors og Forsvars saavel som Delinquentens Befordringsskab maa in natura ved Omgangs-Reiser, efter Amtmandens Foranstaltning, forrettes. — 6) Skulde nogen Delinquent, naar Overrets-Dom er gaaet, forlange Appel til höiere Ret, og det er klart, at den Skyldige alene söger derved at forhale Sagen og den idömte Straf, da tillade Vi allern., at samme, efter Omstændighederne, enten det er Mands- eller Qvindes-Person, maa til nærmeste Kjöbsted, hvor forsvarligt Arresthus befindes indrettet, eller til hver Provindses Tugthus henbringes, der at forblive i Fængsel og under Forvaring indtil endelig Dom er gaaet. — Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. haver at rette. Thi byde Vi hermed og befale Vores Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle andre, som denne Vores Forordning under Vores Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til Alles Efterretning strax lader læse og for-

[1]) Reskr. 22. April 1758; Reskr. 14. Apr. 1759, jevnf. For. 27. April 1771.

[2]) For. 5. April 1793 § 1.

kynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg i Vores kongelig Residentsstad, Kjöbenhavn den 13. Januarii Anno 1747.

1747. 13. Januar.

24. Februar.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Salg af overflödige Inventarier ved Præstegaardene. Christiansborg 24. Februar 1747[1]. — Publiceret paa Althinget 1747 og trykt i Althingsb. s. A. Nr. IV, 3; ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1747. Norske Tegn. XXXI, 176. Uddrag hos P. Pèturss. Hist. Eccl. Isl. S. 85; Fogtm. V. 1, 48. — Islandsk Oversættelse, bekræftet af Biskop Haldór Brynjólfsson, Hólum 31. August 1747, trykt paa Holum 1749: «Forordning um ónauðsynlega mörg kúgildi», 2 Blade i 4to.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Da det af en din Os allerund. gjorte Forestilling, dateret den 7de Februarii næstafvigt, er fornummen, at adskillige Præster paa Vort Land Island, Tid efter anden, udi indkomne Memorialer have klaget, at der i endeel Kald ved Præstegaardene skal være Vanskelighed for at underholde saa mange Qvilder, eller Kjör, som til Kaldene fra gammel Tid ere henlagde og i Inventarierne findes anförte, i hvilken Henseende Vore höistsalige kongelige Forfædre den 3die Maji 1650, den 10de Maji 1651 og den 30te Aprilis 1692 have tilladt, at de overflödige Qvilder i Præstekaldene, saavel som andet Inventarium, der var unyttigt eller ufornödent, maatte afhændes, og du derhos allerund. haver berettet, at Landets Beskaffenhed og ofte indfaldende Skade paa Præstegaardens Marker og Enge skal foraarsage, at Leiligheden til at underholde Qvæget bliver nu paa et, og atter igjen paa et andet Sted mindre og mindre; saa, paa det, at de Præster, der ere betyngede med flere Qvilder, end som beqvemmelig kan underholdes, eller og maatte have saadant Inventarium, der eragtes ufornödent, kunde

[1]) jevnf. Reskr. 22. Marts 1748.

1747. 24. Febr. vorde lettede, give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter din i saa Maade allerund. gjorte Forestilling, allernaad. have bevilget, at Præsterne i Island, paa de Steder, hvor de med overflödigt eller unyttigt Inventarium af Qvæg eller Andet ere bebyrdede, maa, under vedkommende Biskops og Provstes Opagt og Tilsyn, sælge samme, for hvad derfor, efter Prisen i Landet, kunde bekommes, da det saaledes solgte af Inventarierne maa udgaae, og skal de derfor bekomme Penge, eller Andet, som kunde anskaffes, og var mere nyttigt, end det, som forhen havdes i Inventarierne, igjen indföres, for at blive ved Kaldene og til Efterkommerne leveres. Derefter du dig allerund. haver at rette, og de Vedkommende i begge Stifter der paa Landet denne Vores allern. Befaling til allerund. Efterretning at lade bekjendtgjöre. Dermed &c. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg udi Vor kongelige Residentsstad Kjöbenhavn den 24. Februarii Anno 1747.

21. April. **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Hyldingsedens Aflæggelse i Island. Christiansborg 21. April 1747.** — Publiceret paa Althinget 12. Juli s. A. og der anfört under Datum 21. Januar 1747; Hyldingsdagen bestemmes der til 13. Septembr. s. A. (Althingsb. 1747 Nr. IV, jevnf. Espólín Ísl. Árb. X, 13). — Norske Tegn. XXXI, 225b—226.

Frederik den Femte &c. V. G. T. Eftersom Gud allermægtigste haver, efter sin guddommelige Villie og Forsyn, fra denne Verden til sit himmelske Riges Herlighed ved den timelig Död bortkaldet Vores elskelig kjære Herr Fader, den stormægtigste Konge og Herre, Herr Christian den Sjette, Konge til Danmark og Norge &c., da er Vores allern. Villie og Befaling, at du skriftligen tilkjendegiver Amtmanden paa Vort Land Island, Os elsk. Johan Christian Pingel, at han i Vores Navn, i dit Sted, saavidt alle civile Betjentere der paa Island, saavel som og andre af Indbyggerne, som Jordegods

1747. 21. April.

der i Landet eier, angaaer, alene, men alle Præster og andre Geistlige der paa Landet i begge Stifterne, tilligemed Bisperne, enhver udi sit Stift, for sig paa beleilige Tider og Steder med forderligste lader kalde, og paa Vores Vegne forelægger, Os deres allerund. Troskabs-Eed corporlig at gjöre, efter hosfölgende Formularer, saasom den sig efter Enhvers Bestilling og Tilstand kan skikke, og derforuden at underskrive Eden, efter samme Formularer, paa slet Papiir, hvilke skriftlige Eder af de civile Betjentere og Indbyggere, naar Amtmanden selv sin Eed ligeledes haver underskreven, han med förste Skib, som i værende Aar der fra Landet hidgaaer, allerund. haver at indsamle, af hvilke Regnskabs-Betjenternes Eder udi Vores Rentekammer skal leveres. Og, som Vi ellers under den 12. Augusti sidstleden allern. have anordnet og befalet, at alle og enhver af Vore kjære og troe Undersaatter, i begge Vore Riger, Danmark og Norge, som af höistbemeldte Vores elsk. kjære Herr Faders Bestallings- eller Benaadingsbreve, der enten af Cancelliet, Rentekammeret eller nogen andensteds expederede ere, i Hænde haver, saa og alle de, som Privilegier, Exspectance paa Bestillinger, Beneficier eller andet deslige haver, skulle inden en vis foresatte Tid om Vores allern. Confirmation og Fornyelse derpaa allerund. Ansögning gjöre, og det paa ethvert Sted, hvor saadanne Breve forhen ere expederede, saa er tillige hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du saadan Vores allern. Villie og Anordning der paa Island ved Amtmanden lader kundgjöre, og derhos foranstalter, at saavel han selv som andre Vore derværende Betjentere og Undersaatter, som saadanne Breve i Hænde haver, om Vores allern. Confirmationer derpaa, som oven er meldt, forderligst Ansögning gjörer, saafremt de agter samme fremdeles at nyde, men angaaende Præsternes Kaldsbreves Confirmationer, da have Vi derom Biskopperne allern. anbefalet,

1747. Derefter du dig allerund. kan vide at rette. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 21. Aprilis 1747.
21. April.

21. April. **Reskript til Biskop Olaf Gislason til Skalholt, ang. Geistlighedens Hyldingseed, m. m. Christiansborg 21. April 1747.** — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1747. — Norske Tegn. XXXI, 226b—227.

Frederik den Femte &c. V. B. T. Eftersom Gud allermægtigste haver, efter sin guddommelige Villie og Forsyn, fra denne Verden til sit himmelske Riges Herlighed ved den timelige Död bortkaldet Vores elsk. kjære Herr Fader, den stormægtigste Konge og Herre, Herr Christian den Sjette, af Guds Naade Konge til Danmark og Norge &c., da er Vores allern. Villie og Befaling, at du, tillige med Amtmanden, Os elsk. Johan Christian Pingel, som fra Vores Stiftbefalingsmand over Vort Land Island, Os elsk. Henrik Ocksen, derom Vores allern. Villie bliver tilkjendegivet, alle Præster og andre Geistlige i Skalholts Stift for synder der paa bemeldte Vort Land Island paa beleilige Tider og Steder med forderligste for eder lader kalde, og paa Vores Vegne dennem forelægger, Os deres allerund. Troskabs-Eed corporlig at gjöre, efter den Formular, som Amtmanden til den Ende tilsendt vorder, saasom den sig efter Enhvers Bestilling kan skikke, og derforuden at underskrive Eden efter samme Formular paa slet Papir, hvilke skriftlige Eder, naar du din tilligemed har underskreven, du og Amtmanden Os med förste Skib, som i indeværende Aar der fra Landet hid gaaer, allerund. haver at tilskikke, og haver du i det övrige at tilkjendegive Præsterne i det dig anbetroede Stift, hvilke med Vores elskelig kjære Herr Faders Kaldsbreve ere forsynede, at de skal forderligst derpaa om Vores allern. Confirmation anholde, hvorhos du haver at indberette, hvilke af Præsterne der kan formaae, og hvilke ikke, samme Vores Confirmationer af Cancelliet at indlöse. Dermed

skeer Vor Villie. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 21. Aprilis 1747 [1]. 1747. 21. April.

Reskript til Biskop Olaf Gislason over Skalholt Stift, angaaende Formular for Kirkebönnen. Christiansborg 21. April 1747. — Norske Tegn. XXXI, 228. 21. April.

Frederik den Femte &c. V. B. T. Saasom Gud allermægtigste haver, efter sin guddommelige Villie og Forsyn, til sit himmelske Riges Herlighed ved den timelig Död bortkaldet Vores elskelig kjære Herr Fader, den stormægtigste Konge og Herre, Herr Christian den Sjette, Konge til Danmark og Norge &c., saa tilskikke Vi dig herhos en Formular, efter hvis Anledning den sædvanlige Bön efter Prædiken i Kirkerne skal indrettes; thi er Vores allern. Villie og Befaling, at du strax derom i det dig allern. anbetroede Stift fornöden Anordning gjörer [2]. Dermed &c. Christiansborg Slot den 21. Aprilis Anno 1747.

Rentekammer-Skrivelse til Biskop Olaf Gislason over Skalholt Stift, ang. Eiendomsretten til Jern af Vrag paa Kirkernes Grund. Khavn 22. April.

---

[1]) s. D. er et Reskript af samme Indhold udfærdiget til Biskop Haldor Brynjolfsson for Holum Stift, med Befaling at indsende sin egen Bestalling, [som udgiven af Christian den Sjette, hvorimod Olaf Gislasons er af 24. Marts 1747] tilligemed vedkommende Præsters Kaldsbreve, forsaavidt de vare udgivne i den forrige Konges Tid, til Confirmation. — Norske Tegn. XXXI, 227ᵇ—228.

[2]) «og haver du ellers den Eed, hvortil dig herhos Formular sendes, saaledes allerunderd. paa slet Papir at forfatte og underskrive, samt Os allerund. at tilsende», tilföies i det iövrigt ligelydende Reskript til Biskoppen over Holum Stift, Haldor Brynjolfsson, udfærdiget s. D. — Norske Tegn. XXXI, 228.

1747. 22. April. **22. April 1747.** — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. 2007, Litr. I, Nr. 623.

Som Jernet af alt det under Island paa Kirkernes Grund forefundene eller opdrevne Vrag stedse er bleven Hans Majt beregnet udi den Tid, at for disse og andre uvisse Indkomster Regning er bleven aflagt, og samme nu Sysselmændene allern. er skjenket, imod at de derfor en vis Afgift aarlig betaler: saa vil det iövrigt ved den kongelige allern. Bevilling af 3. Maji 1650 have sit Forblivende; hvilket vi udi Gjensvar paa Hans herom indkomne Ansögning af 8de hujus ville formelde. Vi forblive &c. Rentekammeret den 22. Aprilis 1747.

1. Mai. **Forordning og Reglement ang. de Algierske Söe-Passer. Christiansborg 1. Mai 1747**[1]. — Ikke publiceret i Island, men trykt som Bilag til Forordningen om Islands Handel og Skibsfart 13. Juni 1787, S. 26, jfr. Pl. 7. Marts 1787 § 4. — General-Land-Oecon. og Commerce-Colleg. «Forordninger». Dansk (og Tydsk) Original-Aftryk hos Höpffner; Dansk og Tydsk i Qvart-Forr. 1747, S. 31—46; Schou IV, 48—54.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V., at som Vi forhen allern. have ladet bekjendtgjöre, at Vi til Vores kjære og troe Undersaatters Nytte og Sikkerhed udi deres Skibsfart og Negoce, allern. have sluttet en bestandig Fred imellem Os og Republiquen Algier, det og udi Freds-Artiklerne er bleven stipuleret, at de Skibe, som tilhöre Vores egne Undersaatter, med særdeles Söe-Passe skulle være forsynede, hvorved de deres Fart og Reise, uden derudi af de algierske Skibe og Krydsere at vorde forhindrede, overalt sikkert kunde fortsætte, saa have Vi, i Henseende til deslige Söe-Passers Rigtighed og al Misbrug at forekomme, allernaad. for godt befunden, fölgende Anordning at lade udgaae:

[1]) Plak. 26. Febr. 1781, 21. Januar 1782, 14. April 1783 og 3. Juli 1793; General-Land-Oecon. og Comm. Coll. Skriv. 30. Novbr. 1752.

1747.
1. Mai.

1) Skulle alle algierske Söe-Passe af Vores General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegio alene udgives, som tillige skulle see derhen, at denne Vores allern. Forordning vedbörligen vorder efterlevet, paa det den ved Freden med Algier intenderede Sikkerhed udi Negocen og Söfarten for Vores Undersaatter i alle Tilfælde kan vorde befordret og befæstiget. — 2) De Skibe, som med algierske Söe-Passer vorder forsynede, skal virkeligen tilhöre Vores egne Undersaatter alene, og for deres Regning equiperes, saa at, undtagen de udi den Middellandske Söe fra Sted til andet ved forefaldende Leilighed tagende Fragter, ikke nogen Fremmed herudi maa have mindste Andeel, med mindre han sig forhen udi Vores Riger og Lande som en Undersaat haver nedsat, og sammesteds i tre Aar holdt Dug og Disk. — 3) Ligesom det derpaa ganske og aldeles ankommer, at Skibene ere Vores egne Undersaatter alene tilhörende, og for deres Regning equiperes, da skal til saadant at bevise, naar et algiersk Söe-Pas af nogen Vores Undersaatter til noget Skib forlanges, de tvende störste Skibs-Redere, hvorunder skal være indbegreben den som Skibets Correspondence förer, fremvise et fra de samtlige Redere underskreven Rederie-Brev, og deraf videmeret Copie med en hosföiet Efterretning fra sig give, hvor Rederne ere boende, hvornæst de skulle aflægge deres corporlige Eed, at de ingen anden eller flere Redere end hvis udi den overleverede Efterretning findes anfört, vide eller kjende, saa og at Skibet ganske og aldeles tilhörer kongelig Danske Undersaatter alene, og for deres Regning equiperes, samt at ingen fremmed Puissances Undersaat, hverken directe eller indirecte, derudi nogen Andeel haver, da de og tillige skulle fra sig give en af dennem underskreven edelig Attest eller Caution, efter den Formular, som denne Forordning findes vedföiet. Paa samme Tid skal og den Skipper, som det Skib skal före, hvorpaa Passet forlanges, aflægge hans corporlige Eed, at han saadant Pas udi ingen Maade

1747. 1. Mai. vil misbruge, men i alt rette og forholde sig efter denne Vores allern. Forordnings Indhold og Bydende. — Disse Rederie-Breve og Reverser skulle til ethvert Steds vedkommende Magistrat indleveres, ligesom og den herudinden ommeldte Eed for dennem skal aflægges, som saadant derefter til Vores General-Land-Oeconomie og Commerce-Collegium ufortövet indberetter, og tillige fornævnte Revers, samt en videmeret Copie af Rederie-Brevet indsender, og hvorfra de, naar alting i saa Maade rigtig er befunden, det algierske Söe-Pās behörigen skal vorde meddeelt. — 4) Om nogen Forandring med Rederiet, imedens Skibet er paa Reisen, skulde foregaae, enten ved Kjöb, Salg eller Arv; saa at de Redere, som efter Rederie-Brevets Indhold Skibet tilhörer, nogen Part i Skibet til en Anden skulde sælge, eller og, at en Part i Skibet nogen ved Arv kunde tilfalde, da skulle de tvende principaleste Redere, som ifölge af næst forestaaende Articul deres Eed have præsteret, under samme Eeds Kraft tilforpligtet og skyldig være, saadan med de udi Rederie-Brevet anförte Redere sig Tid efter anden tildragende Forandring vedkommende Magistrat straxen behörigen at tilkjendegive, der saadant til Vores General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegium ufortövet have at indberette, dog skulle under saadan Forandring, Kjöb eller Sal, ingen anden være forstanden, end Vores egne Undersaatter, eftersom det forstaaer sig af sig selv, at ingen Fremmed maa udi Skibet have ringeste Andeel, og at i saadant Tilfælde intet Pas vorder udgiven. Skulde det ellers tildrage sig, at en af disse tvende principaleste Redere, som Eden have præsteret, ved Döden maatte afgaae förend Skibets Tilbagekomst, da skal, i den Afgaaendes Sted, en anden af de störste Redere tilforbunden være, den foreskrevne Eed for Magistraten at aflægge, samt den edelige Revers eller Caution, til videre Indsendelse udi Vores General-Land-Oeconomie og Commerce-Collegium, at underskrive, men ifald Skibet, hvorpaa Pas-

1747. 1. Mai.

set er tagen, skulde, förend Reisen angaaer, til en eller anden indenlandsk Reder enten halv eller ganske bortsælges, da skal de forrige Redere tilforpligtet være, det udtagne Söe-Pas inden 14 Dage efter Kjöbet at aflevere til Indsendelse udi Vores General-Land-Oeconomie og Commerce-Collegium, hvorimod de nye Redere sig om et nyt Söe-Pas skulle anmelde, og sig derudinden i alt saaledes forholde, som dette Reglement indeholder og befatter. — 5) Til end ydermere Rigtighed ved deslige Söe-Passers Udfærdigelse, og förend fornævnte Redere Eden aflægger, skulle de for Magistraten producere Maalerbrev eller Attest, ligeledes Söe- eller Biel-Brev, hvorefter disse indberetter Skibets Navn og dets Drægtighed, tilligemed Skipperens Navn, som det före skal[1]; da nu forne Documenter til Skibet uforbigængelig behöves og ved samme nödvendig maa fölge, og Vores Undersaatters Skibe, som allerede til fremmede Lande og Havne ere afseilede, dog alligevel, endskjöndt samme ikke kunde produceres, med de fornödne Passe, paa Forlangende, billigen bör forsynes, saa skal til den Ende de tvende principaleste Redere af hvert saadant Skib, foruden hvis dennem i forestaaende Artikler er paalagt at efterkomme, endnu med corporlig Eed for vedkommende Magistrat forsikkre, at de det udtagne Pas til intet andet end til det Skib og den Skipper, for hvilke de samme have forlanget, skal bruge, ligesom og denne Skipper, ved hans Hjemkomst, med Eed haver at bekræfte, at Passet til intet andet Skib er brugt eller af hannem afleveret. Skulde ellers Skipperen paa hans Reise ved Döden afgaae, da skal den, som Skibet udi hans Sted fører, denne Eed ved Skibets Tilbagekomst for Stedets Magistrat aflægge, som igjen derom deres Attest til Vores General-Land-Oeconomie og Commerce-Collegium

[1]) General-Land-Oecon. og Comm.-Collegii Skrivelse 30. Novbr. 1752.

1747.
1. Mai.

haver at indsende. — 6) Disse Söe-Passer skulle ikke længere gjælde end for een Reise, at regne fra den Tid af, at Skibet, hvorpaa Passet er tagen, er gaaen under Seil, og indtil det igjen udi Vores Riger og Lande er tilbage kommen, da Skipperen, inden 8 Dage efter hans Hjemkomst, haver imod behörig Beviis at indlevere Passet til vedkommende Magistrat, som samme derefter til Vores General-Land-Oeconomie og Commerce-Collegium indsender; forsömmer Skipperen saadant, da skal han derfor udi 500 Rigsdalers Straf-Böder være forfalden. — 7) Dersom et Skib, som med et algiersk Söe-Pas er forsynet, paa et eller andet fremmed Sted, imedens Reisen varer, vorder solgt og afhændet, da skal Skipperen være forbunden, ifald sig sammesteds nogen dansk Minister, Agent eller Consul befinder, Passet, efter at han det tilforn haver igjennemskaaret, og saaledes casseret, imod behörig Beviis in duplo, til dennem at aflevere, derefter indsender bemeldte Minister, Agent eller Consul, ufortövet saadant Pas til Vores General-Land-Oeconomie og Commerce-Collegium, ligesom og Skipperen endvidere skal tilforpligtet være, een af disse Qvitteringer til den Reder, som Skibets Correspondence förer, at indsende, som samme derpaa til Stedets Magistrat imod behörig Beviis haver at overlevere, for derefter udi Vores General-Land-Oeconomie og Commerce-Collegium at vorde indsendt; men vorder Skibet solgt paa saadant Sted, hvor ingen Vores Minister, Agent eller Consul befindes, da skal Skipperen i Overværelse af sine Skibsfolk overskjære Passet i fire Dele, og saadanne Stykker med Skibsfolkets vedföiet eedlig Attest, der tillige skal indeholde paa hvad Sted Skibet er solgt, ufortövet til Correspondence-Rederen indsende, som samme saa straxen til Stedets Magistrat overleverer, for derefter ligeledes Vores General-Land-Oeconomie og Commerce-Collegio imod Beviis at tilstilles. Forsömmer Skipperen at efterkomme hvis hannem herudinden paalagt er, da skal han derfor 500

Rigsdaler i Straf betale. — 8) Skulde et Skib, som noget algiersk Söe-Pas haver erholdet, underveis omkomme, strande, eller i andre Maader forulykkes, og det medhavende Söe-Pas ved saadan Leilighed borte bliver, da skal Skipperen være tilforbunden udi hans derover givne Erklæring, under Eed at bekræfte, at Passet med Skibet aldeles er borte bleven, men skulde han, uagtet saadant Skibbrud, fornævnte Pas have salveret, da haver han sig dermed at forholde, ligesom i næstforestaaende Articul anfört befindes. Undergaaer Skibet med Skibsfolket ganske og aldeles, saa haver Skibets Correspondence-Reder saadant til vedkommende Magistrat at indberette, for videre udi Vores General-Land-Oeconomie og Commerce-Collegium at tilkjendegives. — 9) Alle disse Passer skal være numererede og derudi i Breden indfört den Datum, naar Eden af de begge principaleste Redere, saavel som Skipperen, er aflagt, ligesom Vi og allern. ville, at Vores General-Land-Oeconomie og Commerce-Collegium skulle foranstalte, at der ved Collegium en Bog indrettes, hvorudi skal indföres og antegnes naar disse Passer udgives og igjen tilbage leveret vorder. — 10) Ingen maa understaae sig noget algiersk Pas at udlaane, pantsætte eller bortsælge, men deslige Passer skulle i ingen Slags Maade af Andre bruges, end af Vores egne Undersaatter, som virkeligen ere Redere udi det Skib, hvorpaa Passet er udtagen; betrædes Nogen derimod at handle, da skal han ikke alene betale i Straf 5000 Rdlr., mens endog foruden erstatte de övrige Redere, som ikke udi denne Forseelse ere deelagtige, al den deraf flydende Skade og Ulempe. — 11) Skulde Nogen, det maatte være hvem det være vilde, understaae sig noget algiersk Söe-Pas at forfalske, eller i andre Maader til fremmede Undersaatters Skibe og Tjeneste at misbruge, hvorved Vores egne Undersaatters Handel og Söefart til langt fraliggende Steder kunde sættes i Usikkerhed, da skal saadan En, som en Landsfor-

1747. 1. Mai.

1747. 1. Mai.

ræder, paa Liv, Ære og Gods straffes; samme Straf skulle ikke alene den, som saadan grov Forseelse directe eller indirecte befordrer, mens endog den, som overbevises derom at have været vidende og saadant ikke aabenbaret haver, i alle Maader være undergiven. — 12) Alle og Enhver, uden Forskjel, enten det maatte være nogen af Skibsfolket eller Andre, som beviisligen kunde angive, at Nogen haver handlet imod sin Eed og denne Forordning, skal nyde og uden nogen Afkortning vorde udbetalt Halvdelen af den Straf, som udi forestaaende Artikler findes dikteret, hvad enten den maatte bestaae udi Penge eller confisqueret Gods, men den anden halve Deel skal være Slave-Kassen hjemfalden. Hvorefter Alle og Enhver sig allerund. haver at rette. Givet paa Vort Slot Christiansborg, udi Vores kongelige Residence-Stad Kjöbenhavn, den 1. Maji 1747.

Formular til Reversen, eller den af de tvende Hoved-Redere udgivende Caution, i Henseende til de algierske Söe-Passer:

Vi undertegnede tvende Hoved-Redere udi Skibet N. N., hvorpaa vi under denne Dags Dato af det kongelige General-Land-Oeconomie og Commerce-Collegio et Söe-Pas til Sikkerhed for de algierske Krydsere have erholdet, declarere og herved enhver for sig paa det kraftigste forsikkre, ikke alene at fornævnte Skib N. N. os og de övrige udi det producerede Rederie-Brev anförte Redere og kongelige danske Undersaatter alene og ingen anden tilhöre, samt at ingen Fremmed derudi, hverken directe eller indirecte, nogen Andeel have, men endog tilforbinde os endydermere hermed, at vi det forbemeldte os meddelte Söe-Pas hverken skal udlaane, bortleie, pantsætte, sælge, eller til noget fremmed eller indenlands Skib, under hvad Prætext det være kunde, overlade, ligesom vi og love og for-

sikkre, at alt hvis udi Deres Kgl. Maj[ts] allern. udgangne Reglement af Dato 1te Maji 1747, angaaende de algierske Söe-Passe findes anordnet og befalet, af os i alle optænkelige Maader nöie og fuldkommen skal vorde efterlevet og i Agt taget. Til ydermere Bekræftelse underkaste vi os, enhver for sig, vores Personer, Gods og Formue, til fuldkommen Forsikkring herudinden. Saa sandt hjelpe os Gud og hans hellige Ord.

1747. 1. Mai.

19. Mai.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen og Biskoppen i Skalholt Oluf Gislesen, ang. Indretning af gjennemdragne Kirkeböger. Frederiksberg 19. Mai 1747[1] — Publiceret paa Althinget og trykt i Althingsb. 1747 Nr. IV, 2; ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1747. — Norske Tegn. XXXI, 236—237; Uddrag i P. Pèturss. Hist. Eccl. Isl. S. 85—86; Fogtm. V. 1, 68—69. — Islandsk Översættelse, bekræftet af Haldór Brynjólfsson, Hólum 31. Augusti 1747: «Fororðning um gegnumdregnar Kirkjubækur», trykt paa Holum 1749, 2 Blade i 4to.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Under den 6te Aprilis sidstleden haver du, Biskop Herr Oluf Gislesen, Os allerund. forestilt, at Kirkerne paa Vort Land Island, saavidt dig er bekjendt, have ingen Kirkebog, som dog bör at være efter Loven, saa at Bispen eller Provsten, naar de visiterer, ingen Regnskab kan faae og haver intet tilstrækkeligt at rette sig efter, hvorover de forrige Bisper have maat gjöre en Gisning, hvad Kirken havde i aarlig Indkomst, og dertil betjent sig af de Fattiges Forstanderes Regnskaber (saasom Kirken har der ligesaa megen Tiende som de Fattige), da det befandtes, at Kirken havde meget tilgode hos nogle af Proprietarierne; da, som denne Uordentlighed foraarsager stor Præjudice ved Kirkernes Opsigt der paa Landet, saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi efter

[1]) Reskr. 20. Mai 1757.

1747. slige Omstændigheder, samt efter din, Stiftamtmand Ocksens, herover indhentede Erklæring, allernaad. have
19. Mai. funden for godt at anordne og befale, at der ved hver Kirke paa Island skal af Beneficiariis og Proprietariis indrettes efter Loven en numereret og igjennemdragen Kirkebog, som af Herredsprovsten uden Betaling skal forsegles, og hvorudi skal indföres: 1) Al Kirkens Eiendom, være sig Gaarde, Huse, Jorder, Eng, Skove, Strand, samt andet deslige, som den sub Dato eier og beholder, item alle Visitatser, som efter denne Dag blive gjorte; 2) Kirkernes Inventarium, Instrumenter, Kalk og Disk, samt Klæder, Böger og andet saadant nödvendig og udförlig beskreven; 3) Al Kirkens aarlig Indkomst, den visse og uvisse, saavel som dens Udgift herefter, fra den Tid sidste Regnskab blev tagen og fört af afgangne Biskop Jon Arnesen, hvilke Regnskaber og af Sognepræsten skal underskrives til nærmere Rigtighed; og skal disse Kirkeböger vel forvares ved Kirken, Biskoppen og Provsten til god Efterretning, naar de visiterer; men anbelangende de for de afvigte Aaringer uaflagde Regnskaber, da skal det dermed have sit Forblivende ved det den 6te Maji 1740 ergangne Reskript, hvorefter Kirke-Proprietarierne skal aflægge Regnskaber for Kirkernes Indkomster, eller de saa kaldede Kirke-Portioner. Derefter I eder allerund. haver at rette og derhen see, at denne Vores allern. Befaling allerund. vorder efterlevet. Befalendes &c. Skrevet paa Vort Slot Friderichsberg den 19de Maji 1747.

2. Juni. **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Behandlingen af Sager mellem Compagniets Kjöbmænd og Islands Indbyggere. Frederiksberg 2. Juni 1747.** — Publiceret paa Althinget 1747 og trykt i Althingsb. s. A. (Nr. IV, 1); Norke Tegn. XXXI, 244b—246b; Fogtm. V. 1, 70—72.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Directeurerne

for Vores octroyerede islandske Compagnie have ved Memorial under 19de Aprilis næstafvigt besværget sig over, at Sysselmand Schule Magnussen paa Vort Land Island paa en usædvanlig Maade haver anlagt adskillige Sager imod en deres Kjöbmand, navnlig Peder Ofvesen, og det paa den yderste Tid, da Skibet, hvorpaa bemeldte Ofvesen var Kjöbmand, laa færdig at seile fra Landet, hvilken Behandling og Omgang at anlægge Sager paa imod Compagniets Kjöbmænd og Betjentere de allerund. formene ville paaföre Compagniet mange skadelige Fölger, og derfore allerund. have været begjærendes, at Vi til slig Ulempe at forekomme allern. ville anordne og fastsætte:

1747. 2. Juni.

1) At ingen Sag, det være sig til Vidnesbyrds Afhörelse eller til Doms, maatte foretages paa Island imod Compagniets Kjöbmænd eller Betjentere fra den Tid af, at Skibene, hvorpaa bemeldte Kjöbmænd eller Betjentere fare, ere seilklar til at gaae fra Landet, om endog Stævning forud kunde være udtaget; men at med slige Sagers Anlæg, eller ifald de ved Stævning ere anlagde, da med deres Fuldförelse burde beroe indtil Skib til Havnen igjen ankommer, imod at Indbyggerne paa Island nöd det Beneficium, at Compagniets Kjöbmænd og Betjentere udi de Sager, som der i Landet kunde og burde paakjendes, skulde være pligtige at tage imod Aftens eller een Dags Varsel som ved Gjæsteret, saavel i Vidnesbyrds- som Doms-Sager, samt at Dom inden 3de Solemærker, efterat Sagen er udageret, skulle afsiges. — 2) At de Underrets Domme og andre Judicial-Forretninger, som imellem Compagniets Betjentere og Indbyggerne paa Island afsiges eller passerer, og som til Oberretten kan og bör paaankes, maatte have Tid at löbe paa til Indstævning, fra den Tid de ere afsagde eller passerede indtil Compagniets Skibe igjen kommer til Havnene i Island, hvorfra saadanne Compagniets Betjentere Aaret tilforn vare afseilede, omendskjöndt samme Domme eller Judicial-Forretninger vare over de 6 Maa-

1747. 2. Juni.

neder gamle, inden hvilke de ellers, efter Norske Lov, burde paaankes, bvorhos allerund. indstilles, om ikke kunde tilföies den Clausul, at den som vil paaanke en saadan Underretsdom eller Forretning derimod skulde være pligtig sligt at iværksætte 3 à 4 Uger efter at Skibet i Havnen er ankommen. — 3) At Laugmændene maatte allern. vorde befalede, i de Sager, som imellem Compagniets Betjentere og Indbyggerne indstævnes til Landsthingene, at holde en Extraret, naar Sagen ikke beqvemmeligen for de ordinaire Laugthinge, formedelst Compagniets Betjenteres Fraværelse eller nylige Ankomst til Landet, kunde fremkomme, samt at saadan Extra-Laugret maatte holdes paa et for Laugmanden saavel som Parterne beleiligt Sted. — 4) At de Domme, som vorder afsagte ved Laugthingene imellem Compagniets Betjentere og Indbyggerne paa Island allern. maatte tillades, naar nogen af Parterne dennem vil paaanke, at indstævnes direete til Vores Höieste-Ret, uden i Forveien at indstævnes til Oberretten, samt at Indstævningstiden til Höieste-Ret allern. maatte fastsættes til 6 Maaneder, ligesom udi N. L. 1—6—30 er fastsat for Finmarken. — Og endelig 5) At naar Compagniets Kjöbmænd eller Betjentere skulde foraarsages at begjære en Sættedommer, enten til Vidnesbyrds Förelse, eller til Sagers Behandling og Doms Afsigelse, naar den til Havnen værende Sysselmand, enten som Sagsöger, Sagvolder eller paa anden Maade saaledes udi Sagerne var interesseret, at han ikke selv kunde beklæde Retten og Dommersædet, at da en anden af de næst ved Havnen værende Sysselmænd, paa Kjöbmandens eller andre Compagniets Betjenteres Requisition maatte tilforpligtes at sidde Retten som Dommer, eller og at Amtmanden allern. maatte anbefales desangaaende at gjöre saadan Foranstaltning og Anordning, at Kjöbmændene og Betjenterne, saavel som Indbyggerne kunde vide, hos hvem de sig skulle anmelde, naar ellers vedkommende Sysselmænd i saa Fald ikke kunde beklæde

Retten. — Thi ville Vi efter slig Beskaffenhed; Udi 1ste Post hermed allern. have bevilget og anordnet, at der udi de imellem det islandske Compagnies Kjöbmænd eller Betjente paa den ene og Indbyggerne paa Vort Land Island paa den anden Side forefaldende Sager, skal paa samme Maade som ved N. L. 4— 8—1 om Sörets-Sagers Udförsel er anordnet, og med de udi saadanne Sager afsagde Dommes Execution efter N. Lovs 1—22—19 forholdes. — Ligesom Vi i Henseende til den 3die Post ville herved allern. have befalet, at udi de imellem Compagniets Betjentere og Indbyggere til Laugthingene indstævnte Sager skal af Laugmændene i forskrevne Maade, naar Sagerne ikke beqvemmelig for de ordinaire Laugthinge formedelst Compagnie-Betjenternes enten Fraværelse eller deres nylige Ankomst kan indfinde sig, sættes Extraret paa et saavel for dem som Parterne beleiligt Sted; — og angaaende 5te Post, da ville Vi allern. have accorderet, at der udi deslige Sager, som Forestillingen ommelder, hvor Sysselmanden enten som Sagsöger, Sagvolder eller udi andre Maader maatte være interesseret udi Sagen, skal af Amtmanden, dog efter derom til ham fra enten af Parterne foregaaende Requisition, skee Udmeldelse til næste Sysselmand, som Retten udi samme, saavel Vidne- som andre Sager, forsvarligen kunde betjene. — Men hvad sig 2den og 4de Post anbelanger, da have Vi allernaad. funden for godt, at det derudinden haver sit Forblivende ved Loven. — Hvorefter du dig allerund. kanst vide at rette, og udi övrigt saavel Supplicanterne denne Vores allern. Resolution at tilkjendegive, som og Amtmanden paa Vort Land Island heraf behövende Underretning at meddele, paa det han denne Vores allern. Villie Laugmændene og Sysselmændene ligeledes til allerund. Efterretning og Efterlevelse kan lade bekjendtgjöre. Dermed &c. Skrevet paa Vort Slot Frederiksberg den 2. Junii Anno 1747.

1747.
2. Juni.

1747. 9. Juni.

Bevilling for Directeurerne ved det islandske Compagnie og Compagniets Kjöbmand Peter Ofvesen, ang. Fritagelse for at udtage Contra-Stævning. Christiansborg 9. Juni 1747. — Norske Reg. 36, 319b—321.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V., at eftersom Directeurerne ved Vores octroyerede islandske Compagnie udi Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn for Os allerund. haver andraget, at, efter at Sysselmanden udi Skagefjords Syssel paa Vort Land Island, Schule Magnussen, den 21. Septembris 1745 havde ladet indstævne en deres Kjöbmand ved Handelen paa Hofsaas Havn, navnlig Peder Ofvesen, at möde for Retten den 18. Oktobr. næst efter, deels for adskillige til Compagniet formerede Prætensioner, deels for saa kaldede Skjeldsbreve, og han derefter udi hans Fraværelse den 18. Martii 1746 havde erhvervet Dom, at han paa Compagniets og egne Vegne skulde betale efter forne Schule Magnussens Paastand, samt udi Böder og Omkostninger, tilsammen den Summa 157 Rd. 4⅕ Mk., har forne Sysselmand Schule Magnussen atter udi Contrapartens Fraværelse endvidere indstævnt bemeldte Dom for Laugthinget, hvor den 30. Augusti 1746 er afsagt saadan Dom, at Kjöbmanden Peter Ovesen skulde betale paa egne og Compagniets Vegne 131 Rd. 84 Sk. Croner, samt til Sysselmand Schule Magnussen i Fuldretter og otte Marker og til Os fire Marker, hvorved Compagniet föler sig höilig fornærmet, og desaarsag agter at lade denne Dom for Oberretten paa bemeldte Island til nærmere Paakjendelse indstævne, anholdendes derhos allerund., at, da bemeldte deres Kjöbmand deels af Uvidenhed om Lovens Formalitet, deels af Mangel paa Tid, har forbigaaet at udtage Contra-Stævning til Laugthinget, til den forhen ergangne Underrettes-Doms Underkjendelse, det maatte desaarsage være dennem tilladt, forskrevne Underrettes-Dom tillige med Laug-

rettes-Dommen af 30. Augusti 1746 ligesaa fuldt, som om derudinden havde været udtaget Contra-Stævning til Laugthinget, ved Oberretten at paaanke. Thi have Vi, efter slig Beskaffenhed, allern. bevilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tillade, at det ikke skal være det islandske Compagnie eller forne deres Kjöbmand hinderlig udi forskrevne Sags Drift, at der ikke af Kjöbmanden er udtaget Contra-Stævning til Laugthinget til den imellem Schule Magnussen og Peder Ofvesen den 18. Martii 1746 afsagde Doms Underkjendelse, men at det maa være og for gyldig passere, naar saadan Underrettes-Kjendelse tillige med Laugmandens Dom paaankes. Forbydendes &c. Christiansborg Slot den 9. Junii 1747.

1747. 9. Juni.

Kongelig Resolution ang. **Tilförsel til Island af fremmed Jern.** Christiansborg 4. Juli 1747.

4. Juli.

— I Anledning af en af Compagniet opstillet Fortolkning af Octroyen af 1. Decembr. 1745 § 2, som tillader Tilförsel til Island og Finmarken af en vis Andeel fremmed Jern, dog at dette ingenlunde maa overgaae aarlig 300 Skp., hvilket Compagniet fortolkede saaledes, at Tilförsel af indtil 300 Skp. fremmed Jern aarlig var ligefrem tilladt, og havde derfor taget det hele Qvantum, som opgives til 220—270 Skp. aarlig til Island (kun for 1744 beregnes 322 Skp.) og 12 à 20 Skp. til Finmarken, alene fra Sverrige. Compagniet anförte, at det desuden förte 2200 Gange Hesteskoe til Island, forarbeidede af indenlandsk Jern. Rentekammeret derimod fortolkede Octroyen saaledes, i Henhold til Resol. 19. Marts 1739, at den kun bevilgede Tilförsel af Halvdelen fremmed Jern, dog at denne Halvdeel aldrig overgik 300 Skp., og bemærker desuden, at der fra Island vare indlöbne Klager over det svenske Jern, som altfor skjört. I Anledning af denne Difference vare to af Compagniets til Island bestemte Skibe standsede paa Toldboden (Forestill. . Juni 1747). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 28, Nr. 40 (for 1747).

Vi have af foranförte Kammerets allerund. Forestilling erfaret den af Directeurerne for det islandske og finmarkske Compagnie til Os indgivne Klages Urig-

1747. 4. Juli. tighed, og hvor urettelig de explicerer den dennem meddelte Octroy, angaaende det til Handelen erfordrende Jern, idet at de af de for dette Aar udsendte 272 Skippund 8 Lispund 1 Pund ikkun haver tagen 12 à 13 Skp. norsk Jern, men det övrige alt fra fremmede Steder, da dog den dennem meddelte Fri-Order, der grunder sig paa Octroyen og den derudi paaberaabte allern. Resolution af 19. Martii 1739, alene bevilger dem Frihed til at lade den halve Deel af det i saa Maade behövende Jern komme fra fremmede Steder. Om nu endskjöndt Vi saadan deres Omgang med Mishag have anseet, bevilge Vi dog af særdeles Naade, at det for dette Aar dermed maa have sit Forblivende, som passeret er, men derhos er Vores allern. Villie, at Directeurerne for den fölgende Tid nöie skal rette sig efter Octroyen og den forbemeldte derudi paaberaabte allern. Resolution af 19. Martii 1739 saaledes, at hvis Stangjern til denne Handel behöves, som alt skal være af god forsvarlig Bonitet, deraf maae de alene lade den halve Deel komme fra fremmede Steder, hvilken halve Deel dog intet Aar maa overstige 300 Skp., hvorefter det saaledes baade ved de fra Vores Rentekammer aarlig udstedende Fri-Ordres, som og siden videre ved Toldboden nöie bliver at iagttage. Christiansborg Slot udi Kjöbenhavn den 4. Julii Anno 1747.

18. Septbr. **Bispe-Enke Fru Gudrun Einarsdatters Testamente. Međalfell 18. Septembr. 1747.** — Dette Testamente, hvorved nogle faste Eiendomme tages til pios usus, navnlig til flere Præstekaldes Forbedring, er kongelig confirmeret og her i Samlingen opfört under den kongelige Confirmations Datum, den 16. Februar 1748.

1748.

Specification paaa alle Præstekalde og deres Revenüer paa Island. — Efter et blandt Kirke-Inspections-Collegii Papirer i Cancelliets Archiv opbevaret Exemplar, egenhændig paategnet af Harboe: „denne Fortegnelse har jeg faaet af Herr Amtmand Pingel paa Island, og skal være den accurateste"

I. Udi Skalholt Stift.

[Jevnf. P. Pèturssons Hist. Eccl. Isl. 299—303, hvor dog Tallene synes at være forandrede efter Specificationen fra 1737].

	Hoved-Kald	Annex	hvad Grund	Revenüer Rd. Mk. Sk.	Herligheder
	MULE SYSSEL.				
1	Skeggjastaðir [1]	. . . . .	Benef.	5.4. -	Forstrand, Fiskerie, Skov.
2	Hof í Vopnafirði	. . . . .	Benef.	37.- -	Græsg., Skov, Forstrand.
3	Refstaður. .	. . . . .	Benef.	15.5. 8.	Forstrand.
4	Hofteigur [2] .	. . . . .	Benef.	9.2.12.	Græsg., Skov, Forstrand.
5	Kirkjubær .	. . . . .	Benef.	61.4. -	Græsg., Skov, Fiskerie, Sælhundfangst.
6	Ás [3]	. . . . .	Benef.	18.- -	Græsg., Skov, Forstrand.
7	Valþjófstað. [4]	. . . . .	Benef.	43.- -	Græsg., Skov, Forstrand.
8	Hallormsstaður	. . . . .	Benef.	25.3. -	deilig Skov, Forstrand.
9	þíngmúli. .	. . . . .	Benef.	24.3. -	Græsg., Skov, Forstrand.
10	Vallanes . .	. . . . .	Benef.	48.3. 4.	Græsg., Skov, Forstrand.
11	Eyðar [5] . . .	. . . . .	Propr. Gods	12 - -	
12	Hjaltastaður	. . . . .	Benef.	11.5. -	Græsg., Skov, Forstrand, Fiskerie.
13	Desjarmýri	. . . . .	Benef.	18.5. 8.	Skov, Forstr., Fiskerie.

[1]) 1737: 5 Rd.
[2]) 1737: 15. 4. 4.; andre have 15. 4; den her anförte Specification svarer til «Skriðuklosters» fra 1737.
[3]) 1737: 18 Rd. 1 Mk.
[4]) 1737: 43. 1. 4.
[5]) 1737: 13 Rd. 1 Mk.

1748.

	Hoved-Kald	Annex	hvad Grund	Revenüer Rd. Mk. Sk.	Herligheder
14	Dverga-steinn [1]	. . . . .	Benef.	11.4. -	Forstrand.
15	Klyppstað. [2]	Husavík.	Benef.	15.3. -	Skov, Forstr.
16	Fjörður. . .	. . . . .	Benef.	11.- -	
17	Skorrastað.	. . . . .	Benef.	42.2. -	Græsg., Skov, Fiskerie.
18	Kolfreyju-staður	. . . . .	Benef.	35.1. 4.	Græsgang, Æg, Skov, Forstr.
19	Stöð	. . . . .	Benef.	13.3. 4.	temmel. Græsgang.
20	Heydalir [3]. .	. . . . .	Benef.	57.5. 4.	Græsgang, Fiskerie, Skov, Æg, Silungfangst.
21	Berufjörður	Berunes.	Propr. Gods	12.5 -	
22	Hof í Álptafirdi [4]	. . . . .	Benef.	15.4. 4.	Græsg., Skov, Fiskerie, Sælhundfangst.
23	þvottá . . .	. . . . .	Benef.	4.- -	Græsg., Skov, Forstrand, Fiskerie, Æg, Sælhundf.
24	Hólmar. . .	. . . . .	Benef.	40.-10.	Fiskerie, Vildfuglegæg.
25	Háls [5]. . . .	. . . . .	Benef.	11.- -	Græsgang, Fiskerie, Skov.
	SKAPTAFELLS SYSSEL.				
1	Bjarnanes .	. . . . .	Skálh. Domk.	26.- -	

[1]) 1737: Dvergasteinn og Mjóifjörður (Fjörður) tilsammentagne 22 Rd. 4 Mk., hvilket stemmer med de her anförte Nr. 14 og 16.

[2]) 1737: 14 Rd. 4 Mk. 12 Sk.

[3]) 1737: 53. 5. 4.

[4]) 1737: 13 Rd.

[5]) 1737: 13. 1.

1748.

	Hoved-Kald	Annex	hvad Grund	Revenüer Rd. Mk. Sk	Herligheder
2	Einholt . . .	. . . . .	Benef.	17.2. -	Æg, Fiskerie, Skov, Forstr.
3	Kálfafellstaður	. . . . .	Benef.	27.1. 4.	Græsgang, Fiskerie, Skov, Forstrand.
4	Sandfell . .	Hof.	Benef.	5.3. 4.	Æg, Skov, god Græsgang.
5	Stafafell . .	. . . . .	Benef.	37. - 12.	Sælhund, Fiskerie.
6	Höfðabr.	Reynir.	Propr. Gods	21.1. -	Græsgang, Fiskerie.
7	Ásar	Búland og Skál.	Propr. Gods	16.5. -	temmel. Græsgang, Skov, Forstrand.
8	Sólheimar .	Dyrhólar.	Propr. Gods	26.3. -	
9	þykkvabæ Kloster.	. . . . .	. . . .	24.- -	
10	Skarð . . .	. . . . .	. . . .	22.2. -	
11	Kirkjubæ Kl.	. . . . .	. . . .	43.1. -	
12	Kálfafell	. . . . .	Benef.	10.2. 8.	Græsg., Skov, Fiskerie, Forstrand.
	Rangarvalla Syssel.				
1	Hólar[1] . . .	Steinar, Skógar, Midbæli	Benef.	46. - -	Fiskerie, Forstrand.
2	Holt	. . . . .	Benef.	87.2. -	Fiskerie, Forstrand.
3	Stóridalur .	. . . . .	Propr. Gods	15.3.12.	Græsg., Skov.
4	Eyvindarmúli.[2]	Teigur.	Propr. Gods	72.5. 4.	
5	Breiðabólstaður.	. . . . .	Benef.	182.4. 8.	stor Forstrand.
6	Kross	Voðmúlastaðir	Propr. Gods	32.5. -	Fiskerie.
7	Skúmstaðir.	Stórólfshvoll.	Propr. Gods	32.1. -	

[1]) 1737: 46 Rd. 8 Sk.

[2]) 1737: 27 Rd. 3 Mk. 4 Sk.

1748.

	Hoved-Kald	Annex	hvad Grund	Revenüer Rd. Mk. Sk.	Herligheder
8	Oddi	. . . . .	Benef.	121.- -	Forstrand, Fiskerie, Æg.
9	Stóruvellir	Skard, Klofi.	Propr. Gods	35.3.12.	temmel. Græsgang, Skov.
10	Keldur	Gunnarsholt.	Propr. Gods	22.3. 4.	
11	Árbær [1]	Mart.-túnga, Hagi.	Propr. Gods	31.4. -	
12	Kálfholt	Ás,[2] Háfur.	Benef.	36.1. -	Græsgang, Forstrand.
13	Vestmannaeyjar.	. . . . .	. . . .	38.- -	Fiskerie.
	ARNES SYSSEL.				
1	Steinsholt	Stórinúpur.	Benef.	19.1.11.	Hö, Græsgang, Skov.
2	Hruni	. . . . .	Benef.	42.2. 2.	Hö, temmelig Græsg., Fiskerie, Laxfangst.
3	Reykjadalur	Túngufell.	Benef.	18.2. 3.	Græsg., Laxfangst, Skov.
4	Hrepphólar	Stóra-Hof.	Benef.	27.4. 3.	Græsg., Laxf.
5	Ólafsvellir	. . . . .	Benef.	21.1.12.	vel Hö, Græsg.
6	Villíngaholt	Hróarsholt.	Benef.	21.1.12.	temmel. Græsgang, Fiskerie.
7	Gaulverjabær	Stokkseyri.	Benef.	83.4. ·	Fiskerie, Skov, Æg, Forstr.
8	Laugardælir	Hraungerði, Oddgeirshólar.	Benef.	36.4. -	vel Hö, Æg.
9	Kaldaðarnes	. . . . .	Skálh. Jord	11.4.12.	
10	Torfastaðir [3]	Bræðratúnga. Haukadalur.	Benef.	24.2.12.	vel Hö, Græsgang.

[1]) 1737: 31 Rd. 4 Sk.

[2]) Reskr. 27. Mai 1803.

[3]) 1737: 24 Rd. 4 Mk. 12 Sk.

1748.

	Hoved-Kald	Annex	hvad Grund	Revenuer Rd. Mk. Sk.	Herligheder
11	Miðdalur	Úthlíð	Benef.	15.3. -	temmelig Hö, Græsgang.
12	Mosfell	. . . . .	Benef.	10.1. -	temmelig Hö, Græsgang.
13	Snæfuglstaðir	Búrfell, Klausturhólar	Benef.	13.5.13.	Skov, Græsg.
14	þíngvellir	Úlfljótsvatn	Benef.	36.- -	Skov, Fiskerie.
15	Arnarbæli	Hjalli, Reykir	Benef.	46. 10.	vel Hö, Forstr. Fiskerie.
16	Strönd	Krýsuvík	Propr. Gods	17.4. 4.	
17	Skalholt	. . . . .	. . . .	20.- -[1]	
	Guldbringe Syssel.				
1	Staður	. . . . .	Benef.	22.2. -	godt Fiskerie.
2	Hvalsnes	Kirkjuvogur, Njardvík	. . . .	20.- -	Fiskerie.
3	Útskálar	. . . . .	Benef.	43.- -	godt Fiskerie.
4	Kálfatjörn	. . . . .	Benef.	45.3. -	godt Fiskerie.
5	Garðar	Bessastaðir,	Benef.	75.3. 8.	godt Fiskerie.
6	Reykjavík	Nes, Laugarnes	. . . .	40.- -	
	Kjosar Syssel.				
1	Mosfell	Gufunes	Benef.	26.4. 6.	vel Hö, Græsg.
2	Brautarholt	Saurbær	Propr. Gods	32.2. 7.	
3	Reynivellir	Meðalfell	Benef.	41.3. -	
	Borgarfjords Syss.				
1	Saurbær	. . . . .	Benef.	34.5. -	Skov, Fiskerie, Sælhundf.

[1]) saal. (ikke 30 Rd.) i Specificationen; i Specificationen af 1737 anföres ikke Skalholt.

1748.

	Hoved-Kald	Annex	hvad Grund	Revenüer Rd. Mk, Sk.	Herligheder
2	Garðar	Innri-Hólmur[1]	Benef.	29.4. -[2]	Fiskerie, Forstrand.
3	Melar	Leirá	Benef.	37.1. 8.	vel Hö, Græsg., Æg, Skov, Forstrand.
4	Hvanneyri	Bær	Propr. Gods	29.4. -	Græsg., Skov. Laxfangst.
5	Lundur	Fitjar	Benef.	15.1. 8.	vel Hö, Græsg. Skov, Laxf.
6	Reykholt	. . . . .	Benef.	68.4. -	Græsg., Laxf. Forstrand.
7	Húsafell	Kalmanstúnga, Ás	Benef.	23.2.	
	Myra Syssel.				
1	Gilsbakki	Síðumúli	Benef.	27.1. 6.	Græsg., Skov, Laxf., Æg, Fiskerie.
2	Hvammur	Norðtúnga.	Benef.	37.4. -	Græsg., Skov.
3	Stafholt	Hjarðarholt	Benef.	62.2. 6.	vel Hö, Græsg., Laxf., Skov.
4	Borg	Álptanes	Propr. Gods	48.5. -	
5	Staðarhraun	Álptártúnga	Benef	17.2. -	Græsg., Skov, Fiskerie.
6	Hitardalur	. . . . .	Benef.	102.3. 6.	Græsg., Sælhundf., Æg.
	Snæfells og Hnappadals Sysseler.				
1	Akrar . . .	Hjörsey, Krossh., Kolbst.	Propr. Gods	42.1. -	vel Hö, Fiskerie, Forstrand.
2	Miklaholt. .	Rauðam. Hofstað.	Benef.	48.- -	Fiskerie, Æg, Forstrand.
3	Staðastaður.	Búðir	Benef.	105.5.10.	Fiskerie, Æg, Forstrand.

[1]) Reskr. 12. April 1815.

[2]) 1737: 28 Rd. 12 Sk.

1748

	Hoved-Kald	Annex	hvad Grund	Revenüer Rd. Mk. Sk.	Herligheder
4	Knör	Laugarbrekka, Einarsl.	Propr. Gods	32.2. -	
5	Íngjaldshóll	Fróðá	Propr. Gods	36.4. -	Fiskerie.
6	Setberg . .	. . . . .	Benef.	83.- -	Fiskerie.
7	Helgafell . .	Bjarnarhöfn	Benef.	97.- 8.	Græsgang, Æg, Fugle, Sælh. fangst, Forstr.
8	Breiðabólst.	Narfeyri	Benef.	52.5. -	Græsg., Skov, Æg, Fugle, Forstrand.
	Dala Syssel.				
1	Snóksdalur	Sauðaf.	Propr. Gods	36.2. -	
2	Kvennabr.	Vatnsh.	Benef.	32.4. 7.	vel Hö, Græsg.
3	Hjarðarholt	. . . . .	Benef.	57.2.12.[1]	vel Hö, Græsg., Laxfangst.
4	Hvammur .	Staðarf., Sælingsdalst., Ásgarð.	Benef.	67.2. 3.	Græsgang.
5	Skarð . . .	Búðard.	Propr. Gods	45.2. 6.	
6	Staðarhóll .	Hvoll	Propr. Gods	36.5. -	
	Bardastr. Syssel.				
1	Garpsdalur	. . . . .	Propr. Gods	18.3. 2.	
2	Staður á Reykjanesi	Reykhól.	Benef.	40.1.15.	vel Hö, Æg, Sælh. fangst.
3	Gufudalur .	. . . . .	Benef.	42.3. 8.	temmel. Græs, Skov.
4	Múli á Skálmarnesi	Flatey	Propr. Gods	28.- 8.	
5	Brjámslæk.	Hagi	Propr. Gods	22.- 9.[2]	

[1]) 1737: 57. 3. 12.

[2]) 1737: 22 Rd. 12 Sk.

1748.

	Hoved-Kald	Annex	hvad Grund	Revenüer Rd. Mk. Sk.	Herligheder
6	Saurbær . .	Sauðlksdalur	Propr. Gods[1]	38.5. -	
7	Selárdalur .	Laugardalur	Benef.	82.2.10.	Græsg., Skov, Fiskerie.
8	Otrardalur .	. . . . .	Benef.	19. - 3.	Græsgang.
	Isafjord Syssel.				
1	Rafnseyri .	. . . . .	Benef.	40.2. 4.	Fiskerie, Forstrand.
2	Álptamýri .	. . . . .	Benef.	32.2. -	Fiskerie, Skov.
3	Mýrar . . .	Núpur, Sæból	Propr. Gods	23. - -	
4	Sandar . .	Hraun	Benef.	36. - -	Skov.
5	Eyri í Skutilsfirði	Hóll	Benef.	38.3.12.	Græsg., Skov, Fiskerie.
6	Holt	Kirkjub. í Valþ.d.	Benef.	75. - 12.	Skov, Forstr., Sælhundfgst.
7	Staður . . .	. . . . .	Benef.	5. - -	Fiskerie.
8	Eyri	Ögur	Propr. Gods	22. - 9.	
9	Vatnsfjörður	. . . . .	Benef.	69. - -	Græsgang, Æg, Sælhundfgst.
10	Kirkjuból .	. . . . .	Propr. Gods	11 4. 7.	
11	Stað. á Snæfjallastr.	. . . . .	Benef.	9. - -	Fiskerie, Sælhundfgst, Forstrand.
12	Stað. í Grvík	. . . . .	Benef.	22.2. -	Fiskerie.
13	Staður í Aðalvik	. . . . .	Benef.	8. - -	vel Hö, Græsgang, Sælh.-fangst, Forstr.
	Stranda Syssel.				
1	Árnes . . .	. . . . .	½ Ben.	10.2. -	Græsgang, Æg, Sælhundfgst, Forstrand.

[1]) feilagtig anført som Proprietairgods, da Sauðlauksdalur allerede forlængst (1512) var blevet Beneficium; kun Annexet Saurbær (og det senere stiftede Capel i Breiðavík) er Proprietairgods.

1748.

	Hoved-Kald	Annex	hvad Grund	Revenüer Rd. Mk. Sk	Herligheder
2	Staður	Kaldaðarnes	Benef.	39.2. -[1]	Græsg., Skov, Forstrand.
3	Tröllatúnga	Fell	Benef.	21.3. -	Græsgang, Forstrand.
4	Prestbakki	Óspakseyri	Benef.	32.1.14.	

Summa 128 Kald, Revenüer 4499 Rd. 4 Mk. 2 Sk.

II. Udi Holum Stift.

	Hoved-Kald	Annex	hvad Grund	Revenüer Rd. Mk. Sk.	Herligheder
	Húnavatns Syssel.				
1	Höskuldstaðir	. . . . .	Benef.	54.3. 2.	temmel. Græsgang, Forstr.
2	Hof á Skagaströnd	Spákonufell.	Benef.	27.3. 1.	Forstrand.
3	Hjaltabakki	. . . . .	Benef.	11.2. 2.	Græsg., Forstrand, Sælhundfangst.
4	þíngeyra Kloster	. . . . .	. . . .	37.2. 8.	
5	Bergstaðir	Bólstaðarhlíð.	Benef.	26.1. 7.	Græsg., Skov.
6	Blöndudalshólar.	Holtastaðir.	Benef.	19.5. 2.	Forstrand.
7	Auðkúla	Svínavatn.	Benef.	16.-13.	Græsg, Skov, Forstrand.
8	Undirfell	Márstaðir.	Benef.	14.4.-	Græsg., Forstr.
9	Grimstúngur	. . . . .	Benef.	16.3. 4.	Græsgang, Silungfangst.
10	Breiðabólstaður	Víðidalstúnga.	Benef.	67.2. 3.	vel Hö, Græsg., Forstrand.
11	Vestrhópshólar	. . . . .	Benef.	12.4. -	Græsg., Forstr.
12	Tjörn	Kirkjuhvamm.	Benef.	18. - ?.[2]	Forstrand, Fiskerie.

[1]) 1737: 39. 2. 2.

[2]) saal., ikke 18 Rd.

1746.

	Hoved-Kald	Annex	hvad Grund	Revenüer Rg. Mk. Sk.	Herligheder
13	Staðarbakki	Núpur.	Benef.	45.1. -	Forstrand.
14	Melstaður . .	. . . . .	Benef.	63.2.14.[1]	temmelig Hö, Forstr., Sælhundfangst.
15	Staður við Hrútaf.	. . . . .	Benef.	25.5. 7.	Forstr., Silungfangst.
	Skagafjords Syssel.				
2	Miklibær í Blönduhlíð	Silfrastaðir, Víðivellir.	Benef.	31.5. 6.	temmelig Hö, Forstrand.
3	Goðdalir . .	Ábær.	Benef.	35.2. 6.	god Græsgang.
4	Hvammur .	Keta.	Benef.	17.4. 3.	Græsg., Fiskerie, Forstr.
5	Rípur	Viðvík.	Benef.	21. - 9.	god Græsgang.
	Barð	Holt.	Benef.	36.3. 4.	Fiskerie, Forstrand, Silungfangst.
6	Knappstaðir	. . . . .	Benef.	9.3.12.	god Græsgang.
7	Reynistað Kloster .	. . . . .	. . . .	32.2. 8.	
8	Hof	Miklibær, Gröf.	Propr. Gods.	32.2. 2.	
9	Fell í Slèttuhlíð.	Höfði.	Benef.	16. -12.	Skov, Fiskerie, Silungf., Forstrand.
10	Flugumýri .	Hofstaðir.	Hólum Domk.	23.1. 9.	
11	Mælifell . .	Reykir.	Benef.	36.5. 1.	Græsg., Forstr.
12	Glaumbær .	Holt, Víðimýri.	Benef.	54 5. 4.	Græsg., Forstrand, Æg.
13	Fagranes . .	Sjáfarborg.	Benef.	25.3. 3.	Forstr., Fiskerie, Sælhundfangst.
14	Hólar	. . . . .	. . . .	20. - -	
	Öefjords Syssel.				
1	Hrafnagil . .	Kaupángr.	Benef.	47.3. 6.	Forstrand.

[1]) saal., ikke 62. 2. 14.

1748.

	Hoved-Kald	Annex	hvad Grund	Revenüer Rd. Mk. Sk.	Herligheder
2	Glæsibær . .	Lögmannshlíð, Svalbarð.	Benef.	26.5. 3.	Græsg., Skov.
3	Bægisá . . .	Bakki.	Benef.	30. - -	Skov.
4	Myrká . . .	. . . . .	Benef.	13.3. 4.	Skov.
5	Stærri-Árskógur.	. . . . .	Benef.	10.1. 4.	Skov, Fuglfangst, Fiskerie.
6	Vellir . . .	. . . . .	Benef.	37. - 5.	
7	Tjörn í Svarfaðardal.	Urðir.	Benef.	29.2 6.	vel Hö, Fiskerie.
8	Upsir	. . . . .	Benef.	8. - -	Græsg., Skov, Forstrand.
9	Kvíabekkur	. . . . .	Benef.	30. - -	vel Hö, Græsgang, Forstr.
10	Hvanneyri .	Siglunes.	Benef.	12. - -	Forstrand.
11	Miðgarðar í Grímsey	. . . . .	Benef.	19.4. -	Fuglf., Forstr.
12	Grund . . .	Möðruvellir.	Propr. Gods.	28. - -	
13	Mikligarður .	Hólar, Stóridalr.	Propr. Gods.	20. - -	
14	Saurbær . .	. . . . .	Benef.	53.5. -	Skov.
15	Möðruvalla Kloster	. . . . .	. . . .	27.4. -	
16	Múnkaþverá	. . . . .	. . . .	21. - -	
	Norder Syssel.				
1	Svalbarð . .	Glæsibær [1]	. . . .	12.2.	
2	Laufás . . .	. . . . .	Benef.	62.5. 2.	Skov, Fiskerie.
3	Höfði	Grýtubakki	Benef.	29.1. 8.	Forstrd., Skov, Fiskerie.
4	Þaunglabakki	Flatey	Benef.	12.5.10.	Forstrand.

[1]) jevnf. Öefjords Syssel Nr. 2.

1748.

	Hoved-Kald	Annex	hvad Grund	Revenüer Rd. Mk. Sk.	Herligheder
5	Háls	Illugastaðir, Draflastaðir	Propr. Gods	56.4.14.	Forstrand, god Skov.
6	þóroddstað.	Ljósav.	Benef.	30.3. 6.	Græsg., Forstr. Skov.
7	Eyjadalsá .	Lundarbrekka	Benef.	18.1. 2.	
8	Helgastaðir	Einarstaðir	Benef.	33.2. 8.	Fiskerie, Skov.
9	Reykjahlíð	Skútustaðir	Propr. Gods	22.2.14.	
10	Múli	. . . . .	Benef.	59.4.10.	vel Hö, Fisker., Skov, Forstr.
11	Grenjaðarstaður	þverá	Benef.	163. - 6.	vel Hö, Fisker., Forstrand.
12	Nes.	. . . . .	Benef.	16.2. 4.	Fiskerie, Skov.
13	Húsavík . .	. . . . .	Benef.	37. - -	Fiskerie, Sælhundf., Forst.
14	Garður . . .	Ás	Benef.	32.3. 4.	Forstrand.
15	Skinnastað. í Axarf.	. . . . .	Benef.	34.1. 4.	Fisker., Forstr.
16	Presthólar	. . . . .	Benef.	26.2. 2.	Græsg.,Fisker., Forstrand.
17	Svalbarð í þistilfirði	. . . . .	Benef.	14.2.11.	Forstrand, Sælhundfangst.
18	Sauðanes. .	. . . . .	Benef.	24. - 6.	Forstrand, Sælhundf., Fuglf., Æg.

Summa i Holum Stift: 63 Kald, med 1943 Rd. 2 Mk. 11 Sk. aarlige Revenüer.

Er altsaa paa hele Island: 191 Præstekald, hvis aarlige Revenüer i Penge er 6443 Rd. 13 Sk.

19. Januar.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Confirmation paa Bestallinger. Christiansborg den 19. Januar 1748. — Publiceret paa Althinget 1748 (Althingsb. s. A. Nr. VIII). Norske Tegn. XXXI, 368.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Da Vi ved allern. Reskript af 21. Aprilis afvigte Aar have iblandt

andet ladet dig allern. bekjendtgjöre Vores allern. Villie, anlangende Vore civile Betjentere paa Vort Land Island, deres af Vores elskel. kjære Herr Fader, salig og höilovlig Ihukommelse havende allern. Bestallingsbreves Indsendelse til Vores derpaa forventende allern. Confirmation og Fornyelse, og Os nu ved Vores Geheimeraad udi Vores Geheime-Conseil og Ober-Secreterer i Vores danske Cancellie, Os elskelige Johan Ludvig Holstein, Herre til Grevedömmet Ledreborg, Ridder p. p., er bleven refereret de adskillige, saavel fra fornævnte Vore civiles Betjentere, som og fra Biskopperne paa egne og samtlige Præsteskabet, samt Geistliges Vegne paa bemeldte Island oversendte allerund. Memorialer og derved gjorte Ansögning om, at Vi allern. ville forunde dennem deres Bestallingers Confirmation gratis og uden Betaling: saa give Vi dig nu herpaa tilkjende, at Vi af sær kongelig Mildhed og Naade ville herved allern. have confirmeret og stadfæstet samtlige verdslige Embedsmænd paa Vort Land Island, som deres Confirmations-Bestallinger fra Vores danske Cancellie burde tage og udlöse, udi deres ved Vores allern. Regjerings Tiltrædelse hafde Betjeninger og Embeder. Hvorefter du dig allerund. kanst vide at rette, og denne Vores allern. Resolution at lade de Vedkommende, saasnart Leilighed dertil kan gives, kundgjöre, ligesom Vi og ved allern. Reskript af Dags Dato have ladet Biskopperne over bemeldte Island anbefale, at de, hver udi sit Stift, sligt for de Geistlige lader bekjendtgjöre. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 19. Januarii 1748.

1748. 19. Januar.

Reskript til Biskoppen over Skalholt Stift, Oluf Gislesen, ang. Confirmation paa Geistliges Kaldsbreve. Christiansborg 19. Januar 1748.

19. Januar.

Norske Tegn. XXXI, 368.

Frederik den Femte &c. V. G. T. Da Vi ved allern. Reskript af 21. Aprilis afvigte Aar have ladet dig Vores

1748. 19. Januar. allern. Villie bekjendtgjöre, anlangende [1] samtlig Præsteskabet udi det dig allernnaadigst anbetroede Stift, deres af Vores elskelig kjære Herr Faders salig og höilovlig Ihukommelse havende allern. Bestallings-Breves Indsendelse til Vores danske Cancellie, til Vores derpaa forventende allern. Confirmation og Fornyelse, og Os nu ved Vores Geheimeraad &c. Joh. Ludv. Holstein &c. allerund. er bleven refereret den fra dig paa samtlig Præsteskabets Vegne indkomne allerund. Ansögning, at dem deres Bestallingers Confirmation maatte forundes gratis og uden Betalings Erlæggelse: saa give Vi dig nu herpaa tilkjende, at Vi af sær- kongelig Mildhed og Naade ville herved allern. have confirmeret og stadfæstet [2] samtlig Præteskab og andre Geistlige udi det dig allern. anbetroede Skalholt Stift, som ellers deres Confirmations-Bestallinger fra Vores danske Cancellie burde tage og udlöse, udi deres ved Vores allern. Regjerings Tiltrædelse hafde Betjeninger og Embeder. Hvorefter du dig allerund. kanst vide at rette, og ellers denne Vores allern. Resolution ved Provsterne for Præsteskabet udi Skalholt Stift, og andre Vedkommende behörig at lade bekjendtgjöre. Dermed skeer Vor Villie. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 19. Januarii 1748 [3].

17. Februar. **Kongelig Resolution ang. Confirmation paa Bestallinger for de civile Embedsmænd i Island. Christiansborg den 13. Februar 1748.** — I Anledning af en Ansögning fra Amtmanden og Sysselmændene i Island. Rentekammeret bemærker at Sysselmændene havde været

---

[1]) «saavel din egen som» tilf. i Reskr. til Bisk. paa Holum.

[2]) «ikke alene dig udi det dig allern. anfortroede Embede som Biskop over Holum Stift, men endog», tilf. i Reskr. til Bisk. paa Holum.

[3]) Reskript af samme Indhold udfærdiget s. D. til Biskop Haldor Brynjolfsson over Holum Stift. Norske Tegn. XXXI, 368.

1748. 13. Febr.

fritagne for at betale Confirmationen paa deres Bestallinger ved Christian den Sjettes Thronbestigelse (Sysselmændenes Antal var 19; deres Confirmations-Gebyr 19½ Rd. Croner), hvorimod den daværende Amtmand havde löst sin Confirmations-Bestalling (Forestill. 27. Januar 1748). Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 29, Nr. 12.

Vi accordere allernaadigst, at Sysselmændene i Island maa nyde deres Confirmations-Bestallinger gratis, ligesom Vi og, dog citra Consequentiam, allern. bevilge, at Amtmand Pingels Confirmations-Bestalling hannem fri og uden Betaling maa forundes. Christiansborg Slot den 13. Februarii 1748.

16. Febr.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen og Biskop Oluf Gislesen til Skalholt Stift, ang. Fordeling af Contributionen til Emerit-Præster. Christiansborg 16. Februar 1748. — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1748. Norske Tegn. XXXI, 389; Rubr. hos Fogtm. V. 1, 116.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Da du, Biskop Gislesen, har, udi Forestilling dat. 18. Julii næstafvigte Aar, allerund. indberettet, hvorledes der udi Vort Land Island findes Præster, som formedelst Svaghed og Alderdom har afstaaet deres Kald, hvilke, skjöndt de kan være nogenledes bemidlede og baade eie Jordegods, samt have Penge og andet til Livsophold, dog nyde den Contribution af Præstekaldene i Skalholts Stift, som Vores elskelige kjære Herr Farfader, salig og höilovlig Ihukommelse, ved allern. Befaling af 14. Februar Anno 1705 haver tillagt fattige vanföre Præster hvorfor du haver udbedet dig Vores allern. Resolution, om og de Præster, som saaledes have afstaaet deres Kald, og ellers vel have forestaaet deres Embede, men dog eie Jordegods til en vis Værdie, skal efterdags nyde ovenmeldte allern. Bevilling godt ad, saa længe der ere andre Præster, som ere mere trængende og have ikkuns saare Lidet eller Intet at leve af, kan ei heller længere

1746. 16. Febr. tjene i Embedet. — Da, efterdi de angaaende ommeldte Contribution allern. udgivne Befalinger af 14 Februarii 1705 og 7. Maji 1735 udtrykkelig anordner og fastsætter, at samme skal gives til fattige Præster, der formedelst Alderdom og Svaghed har maat afstaa deres Kald, og den sidste af samme Befalinger derhos melder, at Uddelingen deraf skal skee efter Ligning, som Biskoppen og andre in Synodo generali tilstedeværende forfatter; saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at de Præster, som for Alderdom og Svagheds Skyld har afstaaet deres Kald, men dog, formedelst de eie selv Midler, ikke trænger til at gjöres deelagtige udi den Contribution, som af Kaldene gives til fattige gamle og vanföre Præsters nödtörftig Underhold, skulle fra ovenskrevne Beneficio være udelukte, og samme alene at skal anvendes til Saadanne, som ikke alene ere gamle og svage, men endog fattige og nödtörftige, hvilket ved den udi Synodo generalis forfattede Ligning skal iagttages og paasees. Derefter I eder allerund. kunne vide at rette. Befalendes &c. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg udi Vor kongelige Residentsstad Kjöbenhavn den 16. Februarii Anno 1748.

16. Febr. **Kongelig Confirmation paa Bispeenke Fru Gudrun Einarsdatters Testament. Christiansborg 16. Februar 1748.** — Norske Reg. 36, 585b—588b.

Vi Frederik den Femte &c G. B. V. at eftersom hos Os allerund. er bleven ansögt og begjert Vores allern. Confirmation paa efterskrevne Forskrivelse, lydendes Ord efter andet som fölger:

„Jeg burte hvert Öieblik eftertænke Propheten Esaiæ Formaning: Foranstalte dit Huus, thi du skal döe! især da det har behaget min gode Gud, af sin ubeskrivelige Naade, at lade mig opnaae den höieste Alder, som han sine Börn udi nærværende og forbigaaende Tider, haver velsignet med, saa jeg hver Öieblik venter efter min Forlösning fra dette Timelige. Og endskjöndt

1748. 16. Febr.

menneskelig Forsigtighed og Anstalter med al Ret kunne ansees for Uforsigtighed, saa dog, for at vise at jeg kjender min Skyldighed, at bruge al den Omhue, en Fader er sit Barn pligtig, for min eneste Sön Arnas Jonsson, hvilken Gud haver behaget at lade Andres Omsorg være underkastet, ihvorvel han har opnaaet sine myndige Aar: har jeg i Herrens Navn for hannem og hans Sager efter min dödelig Afgang fölgende Anstalt villet gjöre, som jeg og hermed gjör, hvilken (jeg) allerund. beder Deres kgl. Maj^t af sin medfödde Naade allern. vilde behage at stadfæste: 1) Efterdi min Sön Arnas har ingen nærpaarörende Slægtninger, som hannem og hans Gods kunde forestaae, saasom min kjære Broder er over sine 70 Aar, og paa hans Faders Side ere nærmeste Arvinger: en Faster over 80 Aar gammel, og hans Brodersön lidt formuende og ikke bekjendt af særdeles Forstand; derfore haver jeg ombedet, og hermed ombeder Olafur Thorstensson, hvis Troskab og behagelige Omgjængelse fremfor andre med min Sön Arnas mig er bekjendt, at tage min kjære Sön Arnas Jonsson til sig, tillige med al hans faste og löse Gods med efterskrevne Conditioner: 1) Al Lösöre, som jeg efterlader, skal strax efter min Död, efter Lovens Tilhold, registreres og vurderes, og hvis overbliver min sömmelig Begravelse, Gjeld og til min Husholdning udfordrende Udgifter til næste Faredage efter min Dag, til rede Penge anvendes, de samme enten udsættes paa Rente eller til Jordegods anvendes, efter Leilighed. — 2) Skal bemeldte Olafur Thorstensen over alt min Söns Jordegods have Inspection hans Livstid, og deraf oppebære Intrader, men nyde for sin Umage ¼ Deel af dets Indtægt. Af Indkommen skal han holde Jordegodset med behörige Qvilder udi forsvarlig Stand, paa rigtig Regning, som han eller hans Arvinger skulle være tiltænkte ved min Söns Död og Jordegodsets Overlevering at gjöre. Kirkerne skal han og udi godt og forsvarlig Stand holde, og med deres Indtægt forsvarligen omgaaes, som

1748. 16. Febr. han for Vedkommende agter at tilsvare; men hvis deres Indtægt ikke strækker til Vedligeholdelsen, har han at söge Hjelp udi Jordegodsets Afgift, hvilket han sig til Udgift anförer. Skulde og nogen ulykkelig Skade Jordegodset paakomme, bör sligt med Thingsvidne at bevises, som med Jordebogen forvares og siden til Vedkommende overleveres. — 3) Min Sön Arnas skal han vel og sömmelig underholde med skikkelige Værelser, Klæder, Föde og anden Nödvendighed, som det sömmer formuende og fornemme Mands Barn, for hvilket alt han gjör sig af Indtægten betalt, nemlig 1 Rd. eller 30 Alen om Ugen. Han skal og hannem til Tjeneste og Opvartning antage en skikkelig og föielig Person, som hannem ideligen gaaer til Haande og opvarter; samme Person skal hver Uge til Kost og Lön af Jordegodsets Indtægt nyde halv Rigsdaler eller 15 Alen paa Landsviis, hvilket for^ne Olafur skal rigtig betale. Og paa det at alt dette oprigtelig holdes af Olafur, ombeder jeg hans Sognepræst herom det nöieste Eftersyn og sit sandfærdig Attest Olafur Thorstenson aarlig meddele, for hvilken Umage og Tjeneste, min Sön beviist, Præsten skal aarligen opbære af Jordegodsets Indtægt 2 Rd. Specie. Desforuden tvivler jeg ingenlunde, at min Söns nærmeste Slægtninger, efter Lovens Tilhold, seer efter hvorledes han bliver accommoderet. Naar det nu behager Gud at lade min Söns Elendighed tage en fuldkommen Ende, skal Olafur give hannem en hæderlig Begravelse paa Jordegodsets Afgifts Bekostning, hvilken han til skadeslös Betaling förer til Regning; men skulde Olafur Thorstenson för end min Sön ved Döden afgaae, eller og slig Svaghed paakomme, at han ikke kan forestaae min Söns Sager, da tvivler jeg ingenlunde om Övrighedens beqvemme Anstalter for min Sön og hans Gods. Dog, dersom Olafur Thorstensons Arvinger formaaer og vil Arnas og hans Gods med samme Vilkaar, som Olafur er accorderet, antage, skal det staae dem, fremfor andre, frit for. Befaler jeg saa

1748. 16. Febr.

min bemeldte kjære Sön udi Guds barmhjertige, naadige og faderlige Forsorg. — 4) Efterdi den gode Gud haver behaget, at lade min Sön Arnas Jonsson være sine Forældres eneste Arving, og ham hjemsögt med Vanvittighed og Uforstand, hvorudover kan sluttes, at min og sal Mands, Biskop Jon Arnesons, Descendenter med min Sön ganske uddöer, og at hans Efterladenskaber vil henfalde til Udarvinger, da dog Lidet deraf ere Arvemidler, men ved Herrens Velsignelse og hans sal. Faders Embedets Indkomme erhvervede, derfore paa det hans sal. Faders, min nu hos Gud hvilende og velsignede Ægtemand, Biskop Jon Arnesons, Villie og Forehavende, at forbedre med sit Gods fattige Præsters Indkomme, paa det de desbedre kunde tage Vare paa sit Embede (til hvilken Ende han indkjöbte nogle særdeles Jorder) maatte for Alle og Enhver blive bekjendt, og gaae for sig, skal strax efter min Död Jorderne Strönd, Vindás og halv þorkelsgerði udi Selvog [1], tilligemed deres Eiendom og Qvilder, saavel som efter min Söns Död Jorden Garpsdalur ved Gilsfjord, være til evig Tid Beneficia, og til al Herlighed, som Eiermand af dem tilkommer, tilhöre de Præster, som samme Kald betjene; ligeledes skal 18 Rd. (r. 8 Hundrede) udi Jorden Arnarbæli udi Grímsnes [2] med fölgende Qvilder henfalde til Præstegjeldet Mosfell udi samme Rep, Præsten sammesteds til Levnetsmidlers Forbedring. Begge disse Jorder, Garpsdalur og Arnarbæli, skal efter min Söns Död i god og forsvarlig Stand overleveres. — 5) Efterdi oftbemeldte min kjære Sön kan mere end rigeligen af sit Gods underholdes, vil jeg at min troe og skikkelige Tjener og Husfoged Olafur Thorstenson skal strax efter min Död til Eiendom annamme Jorden Neðra-Hrepp, tillige med behörige Qvilder, saa og de tvende unge Karle, som hos min sal. Ægtemand og

[1]) see Johnsens Jarðatal S 77.

[2]) see Johnsens Jarðatal S. 72.

1747. 16. Febr. mig ere fra deres Barndom opfödde, nemlig Gisle Björnson skal cie 10 Rd. (10 Hundr.) udi Jorden Snjallsteinshöfði, og Teitur Guðnason Gerði, tillige med hosfölgende Qvilder; dog, dersom det behager Gud, at lade min Sön overleve disse forskrevne Mænd, og de uden Ægtestand og Livsarvinger bortkaldes, skulle disse Gaarde ved deres Död hjemfalde min kjære Sön. Denne min Foranstaltning og Forskrivelse, som til Deres kongelige Maj[ts] allern. Confirmation allerund. er indstillet, haver jeg gjort med fuld Forstand, hvorfor Gud være Ære! og der under ladet skrive mit Navn og hostrykke min sal. Ægtemands Signet, og tillige ombedet min Sjelesörgere, ærværdig Herr Einer Torveson og Præsten Herr Magnus Thorhalleson til Vitterlighed og ydermere Bekræftelse sine Navne her underskrive og hostrykte sædvanlige Signeter. Datum Meðalfell udi Kjos den 18. Septembris Anno 1747.

Guðrún Einarsdóttir,
afg. Biskop Mag. Jon Arnesons Efterleverske
(L. S.)

Einar Torfason, Sognepræst til Reynivalle, (L. S.)

Magnus Thorhallason, Capell. til Garde og Bessested, (L. S.)

— Da ville Vi forskrevne Forskrivelse udi alle dens Ord,. Clausuler og Punkter, saasom den her oven indfört findes, allern. have confirmeret og stadfæstet, saa og hermed confirmere og stadfæste, dog Sjette- og Tiende-Penge, samt al anden Os tilkommende Arvefalds-Rettighed i alle Maader uforkrænket, saa og at der med Odels-Rettigheden efter Landsloven forholdes. Forbydendes &c. Christiansborg den 16. Februarii 1748.

16. Febr. **Reskript til Stiftbefalingsmand Ocksen, ang. Mensale for Præsten til Þykkvabæ Kloster. Christiansborg 16. Februar 1748.** — Norske Tegn. XXXI, 388—389.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Udi indkomne

allerund. Memorial af 11. Semtembris afv. Aar har Herr Joen Joensen, Præst til Tkickbai Kloster i Skalholts Stift paa Vort Land Island, for Os allerund. andraget, hvorledes han af Vankundighed og uvidende om en af salig og höilovlig Ihukommelse Kong Frederico secundo gjorte Anordning, angaaende de Lensjorder, som fattige Præster i Skalholt Stift til Ophold ere bevilgede, og hvoriblandt en hans Lensjord Myre kaldet, og skal være indbegreben, som forrige Befalingsmand paa bemeldte Island, afg. Johan Buchholt, efter kongelig Befaling af 3. Oktobr. 1580, har ladet publicere, skal have lidt stor Tab i hans Levebröd og aarlige Indkomme, idet han, efter at han i trende Aar havde været Præst der i Menigheden, skal af Klosterholderen i Tikebai m. fl. have ladet sig overtale til den 1. Junii 1729 at voldgive til tvende Mænd en Sag ang. hans Bopæl og Lensjord Myre, om samme skulde beregnes ham til hans Salarium, som ham aarlig af Tikebais Kloster tilkommer, eller ei, da han, som forbemeldt, var uvidende om, at han burde nyde hans Lensjord Myrer fri, og uden at den skulde af Klosterholderen beregnes i hans Kost og Salarium af Klosteret, hvilken Voldgifts-Forretning imod Supplicantens Formodning og de af ham nu ihænde havende Documenter skal være gjort af den ene af Klosterholderne, saa at Supplicanten siden har maat nödes til at blive ved den meget slette Condition, at lade Afgiften af hans Lensjord Myrer, som er 2 Hundreder 20 Alen paa Landsviis, sig beregne til hans aarlig Præste-Salarium af Tikebais Kloster, hvorfor han derhos allerunderd. har anholdt, at Vi i Henseende til hans Vankundighed og Enfoldighed med at give sit Minde til saadan Voldgift, samt i Betragtning af hans fattige Omstændigheder, han med Kone og Börn sidder i, allern. ville ophæve denne Voldgifts-Dom, og at han fri og ubehindret maatte nyde sin Lensjord Myrar, tillige med dens Rettigheder til Lands og Vands, foruden hans aarlige Præste-Salarium af Tikebai Kloster. Thi

1748. 16. Febr.

1748. give Vi dig hermed tilkjende, at Vi efter saadan hans herom allerund. gjorte Ansögning og Begjæring, samt efter den saavel fra dig som fra Biskoppen over Skalholt Stift, Os elskelig Herr Olaf Gislesen, derom indkomne allerund. Erklæring, allern. have bevilget, at denne ommeldte Voldgifts-Dom maa, uagtet Norske Lovs Bydende i 1. Bogs 4. Capitul, 1. Articul, tilsidesættes, og at det skal være Præsten Herr Joen Joensen tilladt paa lovlig Maade at see sig sin Ret tilvunden. Derefter du dig allerund. kan vide at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 16. Februarii 1748.

16. Febr.

22. Marts.

Reskript til Amtmand Pingel, ang. Behandlingen af en Blodskams-Sag. Christiansborg 22. Marts 1748. — Norske Tegn. XXXI, 411b–413.

Frederik den Femte &c. V. N. T. Af din til Os under den 22. Septembr. i næstafvigte Aar indsendte allerund. Forestilling have Vi fornummen, hvorledes tvende Södskende i Mule Syssel paa Vort Land Island, navnlige Jon Jonsen og Sunnefa Jonsdatter, for begangne Blodskam med hinanden den 20. Aprilis 1740 af daværende Stedets Sysselmand, afg. Jens Pedersen Vium, skal være bleven dömte fra Livet, dog at ingen Execution paa deres Liv skulde skee förend Sagen blev Os allerund. refereret, eftersom bemeldte Delinquenter befandtes at være af umyndige Alder, nemlig han 16 og hun 14 Aar gammel, men da bemeldte Sysselmand Jens Vium in Majo samme Aar forulykkedes paa en Baad, tillige med alt hvis derpaa var, blandt andet hans Herreds-Protocol, i hvilken denne Sag og Dom skal have været indfört, som dog siden i et lidet Skrin skal være opdreven, og Sagen derover, saavel som og i Henseende til den lange Distance, Mule Syssel er fra Laugthinget, ikke skal være bleven indstævnt til Laugthinget 1740, men til næste Aar 1741, da Sysselmanden Hans Vium,

1748. 22. Marts.

som succederede sin Fader i Embedet, skal have mödt, og foregivet, dog uden at fremföre noget Beviis, at Delinquentinden, formedelst Svaghed, ikke kunde möde og Sagen altsaa til paafölgende 1742 Aars Althing maatte opsættes, saa skal Delinquentinden, som tillige med hendes Broder skulde være i Arrest hos Sysselmanden Hans Vium, imidlertid i November Maaned have födt et Barn til Verden, og dertil, efter Foregivende, ingen Fader udlagt, förend i April Maaned 1742. Da Sysselmand Hans Vium, der skal have underholdt hende paa en Gaard, noget fra hans Bopæl, skal have besögt hende, og hun, efter at han först i Eenrum skal have talt med hende, i tvende Mænds Overværelse have udlagt hends Broder anden Gang for Barnefader, men, efter hendes eget Udsigende for Laugthinget, Sysselmand Vium selv, hvorefter Sagen af Sysselmand Hans Vium, uden at give Delinquenterne Kald og Varsel, eller forordne Actor og Defensor, skal være bleven afhandlet for Hjemthings-Retten, saaledes, at Delinquenterne, som skal have tilstaaet denne Blodskam, bleve dömte fra Livet. Og som Laugthingsstævning derpaa til 1743 Aars Laugthing skal være udtagen, og Delinquenterne derhen af Sysselmand Hans Vium sendte, men deres anordnede Forsvar for Laugthinget skal have paastaaet, at efterdi ingen lovformelig Hjemthings-Act i saa höit gjældende og Livs-Sag var udsted, men en lös Copie under Sysselmand Viums Navn alene for Retten indsendt, den da ikke kunde eller burde foretages förend Hjemthings-Dommen in forma beskreven blev for Retten indskikket, saa, siden Sysselmand Vium var fraværende og hans Fuldmægtig ingen Ordre skal have havt, noget paa hans Vegne for Retten at til- eller forsvare, skal Delinquenterne for Retten være bleven adspurgte, om de mente sig noget at have paa Dommen at anke, og om de ei tilstode deres begangne Blodskam, og Delinquentinden der udlagde Sysselmand Hans Vium for hendes sidste Barnefader, saa skal alene deres

1748. 22. Marts. förste Blodskams-Sag for Retten være bleven afhandlet, og afgangne Sysselmand Jens Viums Dom confirmeret, men den sidste Sag skal være bleven opsat til nærmere Inquisition og Sysselmand Hans Viums Tilstaaelse eller lovlig Fragaaelse. Derefter skal vel din Formand i Embedet strax have föiet den fornödne Anstalt til denne Sags Drift, men da Vedkommende til Dato hverken ved Truseler eller Löfter af bemeldte din Formand og dig skal have været at bevæge, alvorligen at antage sig denne Sag, men stedse ved Sygdommes og Alders Foregivelse Tid fra Tid undskyldt sig derfor: saa, paa det denne Sag engang kunde tilendebringes, har du derhos allerund. instilt, om der ikke allern. maatte anordnes en Commission, til bemeldte Sag at paakjende, med videre. Men efterdi det ikke sees, at den proponerede Commission kan være til Sagens Befordring, i Henseende, at de samme Hindringer som hidindtil har foraarsaget Sagens Ophold, nemlig Svaghed og Alder, kunde endog möde, om der blev anordnet en Commission, foruden den Uorden det vilde foraarsage i Proceduren, da Sagen allerede, efter Delinquentindens förste Udsigende og Bekjendelse, ikke alene for Hjemthinget er paadömt, men endog for Laugthinget ventileret; altsaa er, efter slig Beskaffenhed, samt efter den fra Os elskelig Henrik Ocksen &c. herover indhentede Erklæring, hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du, for at faae Sagen i Drift og med Vidner oplyst, af saadanne Personer, som ei kan have Aarsag formedelst Alderdom at undskylde sig, anordner saavel en Actor som en Sættedommer, der samme Sag for Hjemthinget har at undersöge og paakjende, hvorefter den siden til Laugthinget skal indstævnes, og ville Vi derhos allern., at ifald de, som dertil saaledes af dig vorder beskikkede, ved lovlig Forfald skulde hindres, du da derefter ei maa lade Sagen henhvile, men strax i deres Sted skal beskikke andre, som dertil ere duelige og beqvemme. Derefter Du dig allerund. har at rette, og

den fornödne Anstalt til denne Vores allern. Befalings Efterlevelse at föie, samt Os ellers at indberette, at dette Vores allern. Reskript er dig tilhændekommen. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 22. Martii 1748.

1748.
22. Marts.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen og Biskop Oluf Gisleson til Skalholt om overflödige Huse og Qvilder paa Præstegaardene. Christiansborg 22. Marts 1748. — Norske Tegn. XXXI, 409; Fogtm. V. 1, 124—125. Uddrag hos P. Pèturss. Hist. Eccl. Isl. S. 86. — Islandsk Oversættelse, besörget af Biskop Haldór Brynjólfsson paa Holum, trykt sammest. 1749: «Fororðníng um ónauðsynleg hús á prestagörðum, og verðlag þeirra ofmörgu kúgilda», 2 Blade i 4to.

22. Marts.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Ved en Din, Biskop Gislesen til Os indkommen Memorial haver Du allerund. andraget, hvorledes det paa Vort Land Island skal have været Skik, at naar et Præstekald blev vacant og Præstegaarden udleveret til Efterkommeren, vil han have alle de Huse som der staae, enten det ere de, som hans næste Formand har annammet ved Kaldets Tiltrædelse, eller han dem selv kan have bygget paa egen Bekostning og for sin egen Mageligheds Skyld, det du holder for ubilligt; Thi, endskjöndt salig og höilovlig Ihukommelse Kong Christian den Fjerde den 29. Decembr. 1622 haver allernaad. befalet, at intet Hus paa Cronens Gods, som allerede er bygget eller bygget vorder, maatte afbrækkes, saa formenes dog allerund., at det forstaaes om de nödvendige Huse, men ikke om de unödvendige, saa som ellers, naar alle de Huse skulde fölge en Gaard eller Præstekald, som en rig Mand bygger af sine egne Midler, eller foröger, saa maatte det falde en fattig Efterkommer til störste Besværing at holde dem vedlige, tilligemed de andre nödvendige, hvorfor det allerund. indstilles om Vi ikke allern. ville anordne og befale, at de unödvendige og overflödige Huse, som kan findes der i Landet især

1748. 22. Marts. ved Præstegaardene, maatte efterdags enten bortsælges til Efterkommeren eller om han ikke vil kjöbe dem efter Vurdering, Eiermanden da maatte vorde tilladt, at flytte dem bort, til den Ende at de ikke skulde blive den fattige Efterkommer til en svær Byrde med Vedligeholdelsen i Fremtiden, hvorved og allerund. erindres, om det ikke maatte anordnes, at de ved Præstegaardene der i Landet befindende Leieköer, kaldede Qvilder, som til Dato har gjeldet for 4 Rd. Stykket, maatte herefter udleveres, hvert Stykke for 3 Rd. ligesom ved Bispestolen og Klosterne i Henseende til de fattige Præsteenker eller Arvinger, ikke skulle alt for meget besværes eller ruineres ved den store og vidtlöftige Udlevering der er ved Præstegaardene i Særdeleshed, saasom disse Qvilder ere sammesteds saa mange, at de ingenlunde kunne underholdes paa Stedet, men ere Præsten, som holde slige Præstekalde, til stor Besværing, at kunne altid svare til dem i god Stand, dog at disse Qvilder, som efterdags leveredes for 3 Rd., skulde være af saadan Gyldighed, ikke alt for gamle og ingen Svaghed undergivne saavidt kunde mærkes, at de kunde gjöre Nytte for sin aarlige Leie i næst efterkommende tre Aar. Thi give Vi eder derpaa tilkjende, at hvad den förste Post om de unödvendige Huse paa Præstegaardene angaaer, da ville Vi efter din, Biskop Gislesens Forestilling allern. have anordnet og befalet, at naar den afgaaende Præst har sat flere Huse paa Præstegaarden end han ved sin Tiltrædelse har imodtaget, og den efterkommende Præst enten ikke vilde eller formaaede at betale ham samme efter en billig Taxation, da maa det være den afgaaende Præst eller Arvinger tilladt, at nedtage eller bortflytte deslige af ham selv opsatte Huse, i hvilke Tilfælde Biskoppen, saavidt det kan være gjörligt, for dem selv, og ellers ved Provsterne skal have tilbörlig Indseende, at hverken den afgaaende eller hans Arvinger, ei heller den tiltrædende bliver præjudiceret. Men betræffende den

anden Post om Præstegaardens Qvilders Nedsættelse, da ville Vi, at det dermed efter den hidindtil brugelige Maade skal have sit Forblivende, især siden Vi under 24. Februar 1747 ved Reskript til dig, Stiftbefalingsmangsmand Ocksen, allern. har tilladt at de unödvendige Qvilder ved Præstegaarde maae sælges. Derefter I eder allerund. kan vide at rette og Vedkommende Sligt til Efterretning at lade bekjendtgjöre. Befalendes &c. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg udi Vor kongelig Residentsstad Kjöbenhavn den 22. Martii 1748.

1748. 22. Marts.

Plakat og Forbud paa fremmed Talg og Talge-Lyses Indförsel i Dannemark. Christiansborg 1. April 1748.

1. April.

— Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1748, S. 37—38; Rubr. hos Schou IV, 81.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V.: At eftersom saavel udi Vores kongelige Residencestad Kjöbenhavn, som andensteds udi Vore Riger og Lande, findes saa anseeligt Forraad af islandsk og anden Talg, at Indvaanerne deraf med det fornödne til billige Priser kan vorde forsynede: saa have Vi allern. for godt befunden, at forbyde og befale, ligesom Vi og hermed allernaad. befaler og forbyder, at ingen Slags Talg og Talg-Lys herefter indtil videre maa fra fremmede Steder til Vort Rige Dannemark indföres, og det under Varenes Confiscation, og anden vilkaarlig Straf for den eller de, som derimod maatte befindes at have handlet, dog skulle Vedkommende, som slige indenlandske Vare sælge og falholde tilforbundne være, Prisen derpaa i ingen Maade at forhöie. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerunderd. have at rette. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelig Residencestad Kjöbenhavn den 1. Aprilis 1748.

1748.
5. April.

Reskript til Amtmand Pingel, ang. Fangehold m. v. Christiansborg 5. April 1748. — Publiceret paa Althinget 1748 (Althingsb. Nr. VIII). Norske Tegn. XXXI, 420ᵇ—421ᵇ; Fogtm. V. 1, 127—128.

Frederik den Femte &c. V. N. T. Ved indkommen Memorial, dateret 28. Augusti afvigte Aar, haver du allerund. foredraget, hvorledes endeel af Sysselmændene paa Vort Land Island betee sig meget forsömmelige og sær skjödeslöse at holde Misdædere og deslige Delinquenter udi forsvarlig Arrest og Fængsel indtil Dom over dem er forhvervet til Strafs Lidelse, saa at Delinquenterne ikke alene derved faaer Leilighed at undgaae velfortjent Straf, mens endog til at rotte sig tilsammen, löbe Landet omkring at stjæle og begaae mange Excesser og Usömmeligheder; det du vel har sögt at raade Bod paa, ved at paaminde og advare Sysselmændene om deres allerund. Pligt, dog forgjæves: og især, at Landfogden Christian Drese, som Guldbringe Syssels Sagefalds Forpagtning er forundt, skal herudinden have beviist sig ikke alene forsömmelig, men endog gjenstridig imod dine ham meddeelte Ordres, med at lade vel forvare en udi bemeldte Syssel opdaget og til Bremerholm hendömt Tyv, navnlig Jon Erlandssen, som ham i Februari Maaned a. p. til Arrest og Fængsel var overleveret indtil faldende Laugthingsdom i Sagen, og Skibenes Afsegling, men undertiden uden Bolt og Jern, ja uden Opsigt og Varetægt, i et aabet Huus blev henlagt, og derover fandt Leilighed ikke alene at undvige, mens endog först paa Gaarden at opbrække Kister og deraf et og andet fra de fattige Tjenestefolk at bortstjæle, hvilket alt uagtet, Landfogden, skjöndt ham strax efter var bleven berettet at Delinquenten opholdt sig i Nabolauget, dog ikke haver villet gjöre sig nogen Umag og end mindre Bekostning paa at lade Tyven igjen anholde, hvorfor han og siden löb Landet over med Röven og Stjælen, med videre Landfogdens herudinden tagne Forsömmelse og viiste ufor-

svarlige Forhold, hvilket saaledes passerede, og da du formener at kunde have Aarsag at befrygte, det andre Sysselmænd, der have Sagefaldet forpagtet paa andre Steder, kunde være ligesindede, og for at spare medgaaende Omkostninger lade Misdædere löbe ustraffede bort, har anlediget dig allerund. at proponere, om der ikke af Fangehold og deraf dependerende maatte udgaae en visse fastsættende Anordning efter dit dertil forfattede og berörte din allerund. Memorial vedföiede Udkast, bestaaende udi 11 Poster, som du til Justitiens Haandhævelse haver indstillet til Vores nærmere allern. Approbation. — Thi gives dig herpaa tilkjende: at siden det af denne din allerund. Forestilling tillige erfares, at Landfogden Christian Drese for sin udi forskrevne Maade begaaede Efterladenhed er tiltalt og dömt ifölge N. L. 1—17—5 udi 60 Lod Sölvs Böder, saa, naar det kuns i saadanne Tilfælde paa lige Maade fremdeles bliver forholdt, saavel som at der paasees at de ved Loven og andre Anordninger om Fangeholdet og Processernes Drift i bem[te] Vort Land Island forhen gjorde Foranstaltninger stricte vorder efterlevede, ville Vi ikke bære Tvivl paa, at jo Sysselmændene blive agtsommere i, at de hos dem sættende Delinquenter nöie bliver forvarede, og derfor have taget det i Betænkning nogen ny eller videre Foranstaltning herudinden at lade gjöre. Derefter du dig allerund. kanst vide at rette og öfrigens allerund. at referere, at du denne Vores allern. Ordre haver bekommet. Befalende &c. Christiansborg Slot den 5. Aprilis 1748.

1748. 5. April.

Kongelig Resolution ang. **Opbyggelsen af Vestmannö Kirke.** Christiansborg Slot 26. Marts 1748. — Stiftamtmand Ocksen mente, at Compagniet, som havde hele Vestmannöes Jordebogs-Indtægt i Forpagtning, var forpligtet til at vedligeholde Kirken, men da Octroyen (af 13. Juli 1742 § 12) kun paalagde Compagniet at vedligeholde Inventarii-Baadene, da Compagniet med Hensyn til Kirken

26. Marts.

1748.
26. Marts.

kun kunde ansees som Værge, idet det kun modtog Kirkens Indkomst og besörgede Udgifterne paa aarlig Regning til Provsten, og da endelig Kirken var bygget for kongelig Regning 1722: maatte Rentekammeret give Compagniet Medhold i, at Kirken vedkom den kongelige Kasse. Kirkens aarlige Indtægt anslaaes kun til 8—10 Rd. aarlig. (Forest. 18. Marts 1748). — Rentek. Norske Relat. og Resol Prot. 29, 25.

Efter de udi foregaaende Forestilling allerunderd. anförte Omstændigheder bevilge Vi allern., at den gamle forfaldne Kirke paa Vestmannöe udi Island maa afbrydes, og en ny Kirke, efter den under Litr. H. herved fremlagde Tegning igjen opbygges, og kan for de til samme nye Kirke behövende Materialier, samt til Arbeidslön for dens Tilhugning og Afbinding her i Staden 336 Rd. 80 Sk. anvises, og den övrige Omkostning for Bygningen der i Landet at opreise efter nöieste Betingning og rigtig attesteret Regning godtgjöres, imod at Kirkens Beholdning, som er 102 Rd., tillige med hvis for de ubrugelige Materialier af den gamle Kirke ved offentlig Auction kan indkomme, Vores Cassa til Indtægt beregnes; ligesom Vi og allern. bevilge, at det islandske Compagnie maa, til Afdrag paa de 158 Rd. 44 Sk., som for den til Kirken allerede udsendte nye Klokke af dennem er bleven betalt, nyde de 68 Rd., som for den her til Staden hidbragte gamle Klokke er bleven buden, og de övrige 91 Rd. 44 Sk. kan dennem af Kirkens Indkomster, ligesom deraf noget fra dens aarlige Udgifter herefter overskyder, godtgjöres. Christiansborg Slot udi Kjöbenhafn den 26. Martii Anno 1748.

11. April.

Kongelig Resolution ang. to Jorders Henlæggelse til Sandfell Præstekald. Christiansborg 11. April 1748[1]. — I Anledning af Andragende om Jorderne Skaptafell og Hengigózið, fra Præsten Rafnkel Bjar-

[1]) Kgl. Resol. 27. Decembr. 1752.

nason, som af Amtmanden og Biskoppen havde ved Overtalelser og Löfter ladet sig formaae til at modtage Præstekaldet, der nu var blevet endog slettere end för, ved det de fleste af Sognemændene tilligemed Præsten vare omkomne paa Havet i Aaret 1746, samt i Henhold til kongelig Resolution 30. April 1736. (Forest. 30. Marts 1748). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 29, 31.

1748. 11 April.

Efter foregaaende Forklaring bevilge Vi allern., at den ved Sandfjelds og Hoffs Menighed udi Island nuværende Præst Rafnkel Bjarnesen maa, til Kaldets Forbedring, saa længe han derved forbliver, uden nogen Afgift nyde de Os tilhörende tvende Jorder, Schafftefjeld og Henge-Godset kaldet, ligesom de hans Formand have været forundte. Christiansborg Slot udi Kjöbenhafn den 11. April Anno 1748.

Gavebrev og Fundats paa Gaarden **Berufjörður til Beneficium.** Meðalfell 15. April 1748[1]. — Original i Bispe-Archivet i Island, Nr. 340: «Donationes in usus pios et publicos»; jevnf. Johnsens Jarðatal á Íslandi S. 378—379.

15. April.

Eg Guðrún Einarsdóttir, eptirþreyjandi ekkja biskupsins yfir Skálholts stipti Meistara Jóns Árnasonar sællar minníngar, gjöri hèrmeð einum og sèrhverjum vitanlegt, að þar sem minn í guði blessaður hjartkæri egta-herra velnefndur Meistari Jón Árnason þóttist fornema, að nokkrir söfnuðir hèr í landi mundu öðrum fremur líða nokkra þörfnun í guðs orða kenníngu og undirvísun sáluhjálplegs lærdóms, vegna þess, að sum prestaköllin væru svo fátæk, og einum guðs orða þènara varla við líft, að nær þau liðug yrðu, annaðhvort fyrir fráfall prestanna eður þeirra færslu til annara inntektameiri, þá fengist varla eður ekki prestar aptur til nefndra fátækra kalla. Og svo sem hann fyrir guðs náð hafði vakandi auga yfir sinna tiltrúaðra safnaða velferð í þeirra sáluhjálpar efnum, svo var hans ásetníngur að

[1]) Gavebrev 15. Juli 1749.

1748. 15. April. ráða bót á þessu, þar sem honum gafst þar til færi og hentugleiki, og leysti þessvegna til sín nokkrar jarðir, með hverjum hann vildi auka inntekt og uppheldi þeirra guðs orða þènara, sem svo fátækum köllum þjónuðu eða þjónandi yrðu, svo þeim væri þar vel við vært. Meðal þeirra áleit hann ei sízt þörf til þess hafa Berufjarðarþíng í Múla sýslu, hvar bæði skal vera lítil inntekt og engin bújörð prestinum samastaðar tillögð, hvar fyrir hann keypti fyrir fastaeign og specie-penínga eina jörð í þeim sóknum, er kallast Berufjörður, liggjandi í Múla sýslu og sjálfrar sinnar kirkjusókn, svosem kaupgjörníngur þar um gjörður, dateraður 2. Januarii næstliðna, gjörla sýnir. Þessa jörð hafði hann fullkomlega ásett að gefa til ævarandi Beneficium þeim guðs orða þènara, sem áðurskrifuðum Berufjarðar-þíngum þjónaði eða þjónandi yrði, til ábýlis og alls ágóða, og hafði allareiðu látið hreint skrifa gjörníngsbrèf þarum; en þar hinum æðsta biskupi sálnanna þóknaðist að vitja hans með straungum sjúkdómi, er leiddi hann fyrir sáluhjálplegan dauða frá þessum eymda og tára dal í síns herra eilífan fögnuð, svo þessi hans gjörníngur varð ei, sökum hans helsóttar, af honum undirskrifaður og löglega fullkomnaður, þá hefi eg hugleitt, hversu hans svo guðrækilegur vili í áður sögðu yrði ei einasta augljós, heldur og framkvæmdur, og þessvegna ráðið það af, nú strax (þar guði einum er vitanlegt hvort mínar mæðustundir dragast þartil væntanlegt vera kann, að sundurdeilíng á eptirlátnu gózi míns sáluga egtaherra megi gjörast, sem sýnist vegna afhendíngar Skálholts staðar ei bráðlega kunni að ske), að kjósa mèr aðurnefnda jörð Berufjörð í mína tilgjöf, sem er óánefnd fastaeign, en þó svo mikil sem þessari jörðu svarar, og í þeirri fullvissu, að enginn af viðkomendum munu þar í móti mæla, heldur eptir láta mèr, henni af óskiptu að ráðstafa á þann hátt sem eg vil, sèrdeilis þar minn tilgángur, að undandraga ei minn ásetníng þar um, horfir til einkis skaða eður afdráttar; þá gef eg undirskrifuð hèr með,

1748. 15. April.

guði þríeinum til þóknunar, hans dýrð til eflíngar og christi söfnuði á Berufjarðarströnd til uppbyggíngar, þeim prestum til uppheldis stoðar, sem þar hèr eptir þjónandi verða, þessa mèr í mína tilgjöf kjörna jörð Berufjörð á Berufjarðarströnd, liggjandi i Múla sýslu og sjálfrar sinnar kirkjusókn, með tveimur bygðum hjáleigum, XVIII hundruð að dýrleika, item eyðikotið Fossárdal, sem reiknað hefir verið fyrrum, þegar það bygðist, fyrir VI hundruð, tilsamans XXIV hundruð, með öllum gögnum og gæðum, eignum, ítökum og herlegheitum til lands og vatns, öllu tilteknu en engu fráskildu, sem greindum tuttugu og fjórum hundruðum í Berufirði að fornu og nýju fylgt hafa, og með rèttu fylgja eiga, eptir máldögum, gjafa- og transscriptarbrèfum, undan mínu og minna erfíngja eignarhaldi og undir Berufjarðar prestakall, því til rífkunar æfinlega upp hèðan. Skal sá prestur, sem þar hèr eptir þjónandi verður, taka að sèr til ábýlis og viðhalds greinda jörð Berufjörð, og hagnýta sèr hana og öll hennar gæði, svo sem guð gefur honum menníng til. Hann skal og taka að sèr kirkjuna samastaðar til allrar umsjónar og ábyrgðar, ásamt með hennar fastaeign, fríðum peníngum, skrúða, Ornamentis og Instrumentis, sem máldagar og biskupanna visitatiur henni eigna. Þetta allt skal hann hafa í sinni umsjón, og ábyrgjast fyrir öllum handvömmum, svo sem venja er til, og þeir eiga að gjöra sem halda viðlík Beneficia hèr á landi, læt eg þann skilmála hèr með fylgja, að prestarnir, sem uppbera jarðarinnar ágóða, tíundi hana sem bóndaeign, eins og híngaðtil verið hefir, svo engir, sem af nefndri jörðu hafa átt híngaðtil nokkra inntekt að heimta, þarfnist hennar fyrir þessa mína gjöf, og þegar hver fyrir sig við skilur, skal hann eður hans erfíngjar svara út staðnum og kirkjunni, með öllu því henni tilheyrir, utan og innan gátta, í góðu og gildu standi, eptirkomaranum til meðtöku, og svo hver eptir annan alltíð þaðan í frá. Af þessu gjörníngs og gjafa brèfi eru tveir genpartar

1748. 15. April. gjörðir, og til ætlað, að annar þeirra forvarist í stiptskistunni hèr í Skálholti, en annar hjá Berufjarðar staðarhölðurum, og afhendist sá genparturinn ætíð til eptirkomarans af þeim sem frá víkja. Til fullkominnar staðfestu, að þetta skuli svo sem hèr er skrifað um aldur og æfi óraskanlegt standa, er mitt undirskrifað nafn og hjáþrykkt signeti í góðra manna viðurvist, sem eptir bón minni einnig setja sín nöfn og signet undir þetta brèf, sem gjört var að Skálholti þann 4. Martii Anno 1743.

Guðrún Einarsdóttir.
(L. S.)

Sem vottar undirskrifa:

Magnús Gíslason.	Vigfús Erlendsson.	Einar Jónsson.
(L. S.)	(L. S.)	(L. S.)

Þó framanskrifaður gjörníngur (sem skömmu eptir andlát míns egtaherra sál. biskupsins Mag. Jóns Árnasonar er samsettur, ei svo í þeirri meiníngu, að hann þá strax auglýstur yrði, heldur til fullvissu, að nær guði þóknaðist mig frá þessu stundlega lífi að kalla, þá skyldi hann eptir minn dag finnast, viðkomendum til nota) segi: að prestar sem Berufirði þjóna, skuli uppbera ágóða nefndrar jarðar, upp frá gjörníngsins dato, þá hefi eg, sem þess sama gjörníngs fríviljug stiptari, vissra orsaka vegna því svo umbreytt, að nefnd Beru fjarðar gjöf skal nú fyrst koma presti, sem Berufjarðar söfnuði þjónar, til nota frá fardögum 1748 og svo framvegis eptir gjörníngsins innihaldi. Þetta staðfesti eg með mínu undirskrifuðu nafni og hjáþrykktu signeti, í nálægð góðra manna, sem eptir bón minni einnig setja sín nöfn og signet undir þessa uppáskript, að Meðalfelli þann 15. Aprilis Anno 1748.

Guðrún Einarsdóttir.
(L. S.)

Sem Vottar undirskrifa:

Einar Torfason. prestur til Reynivallna og Meðalfells kirkna safnaða. (L. S.)	Bjarni Jónsson. schol. Skalh. Conrector. (L. S.)

Kongelig Resolution ang. Fortoldningen af nogle fremmede Varesorter, udförte til Island og Finmarken. Christiansborg 16. April 1748. — Directeurerne for det islandske og finmarkske Compagnie havde i afvigte Aar, efter at deres Skibe vare afseilede, indberettet, at de, paa Grund af Udeblivelsen af nogle fra Udlandet forskrevne Varesorter, havde taget disse hos Kræmmeren Julius Froichen, og sögte om Tilladelse for ham til toldfri Indförsel af lignende Qvantum. Told-Inspecteurerne bemærkede, at blandt det omsögte var endeel Contrebande, nemlig «Skillert og dito Törklæder, Plyds, Flonel, Calemanke og Sarge», hvis Indförsels-Tilladelse fraraades, hvorimod Tilladelse for «grove Lærreder» indstilles, da de ikke havdes her i en saa stor Mængde eller til saadanne Priser, som de tiltrængtes. (Forestill. 9. April 1748). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 29,34.

1748. 16. April.

Ihvorvel Directeurerne for det islandske og finmarkske Compagnie selv burde have forskreven hvis de til Landenes Providering fra fremmede Steder behövede, det og ikke er bleven beviist, at Tolden af de Vare, som i næstafvigte Aar hos Kræmmer Fröichen ere udtagne, har været betalt, saa bevilge Vi dog allern., at Compagniet, uden nogen Consequence, for denne Gang toldfri maa lade indföre saa mange af de udi vedlagte Specification Litr. D under förste og tredie Classe anförte Vare, som, efter foregaaende Forklaring, udi afvigte Aar af Fröichen til Compagniet ere leverede, men de i Specificationens anden Post anförte Vare, maa, som aldeles forbudne, ei her i Landet indföres. Christiansborg Slot udi Kjöbenhafn den 16de April Anno 1748.

Handels- og Skibsfarts-Traktat med Kongeriget Begge Sicilierne. Madrid 16. April 1748. — Fransk og Tydsk hos Höpffner, med Formularer til Passer og Certificater, Copenhagen 1748, 7 Ark i 4to (Datum paa Titelbladet 16de April, i Traktatens Slutning 6. April), bag

16. April.

1748. ved Qvart-Forr. for 1748; Schou IV, 81—90 (med Datum 16. April). — **Uddrag.**

16. April.

Traité perpetuel de commerce et navigation, conclu entre sa majesté Frederic V., Roi de Dannemarc et Norvegue &c. &c. et sa majesté Charles, roi des deux Siciles &c. &c. &c. des respectives ambassadeur et ministre-plenipotentiaire. — — —

Art. 2. Entre les vassaux, habitants et sujêts de Leurs dites Majestés il-y-aura commerce libre, tant par mer que par terre et eaux douces, et Leurs Roïaumes, Provinces, Isles et autres Terres, Cités, Villes, Villages, Havres et Territoires des dits Roïaumes et Etats en Europe. — — — bien entendû, que des susdits Roïaumes, Etats, Havres, Ports et Rivières de la domination Danoise seront excepteés entièrement les Contrés éloignées du Nord, comme l'Island, Ferröe, les Colonies de Sa Majesté dans Groenlande, le Nortland et le Finmarck, touts païs défendûs même aux nations les plus amies et les plus favorisées. — — — Fait à Madrid le 6. (16) d'Avril 1748.

11. Mai.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Pingel, ang. Execution hos Landfogden. Khavn 11. Mai 1748. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. K, Nr. 126.

Efter de fra Herr Amtmand indkomne Relationer og vedfulgte Documenter have vi nærværende Dato foreholdt Landfogden Christian Drese hans Opförsel udi det ham anbetroede Embede, og tillige forbudet hannem Nogen med et eller andet Paalæg at bebyrde, som imod Landets Lov er stridende, samt befalet ham de fra Herr Amtmand givende Ordres, saa vidt de til Hans Majts Tjeneste og Justitiens Pleie hensigter, at exequere, hvilket vi til Efterretning ville formelde. Vi have ellers erfaret, hvorledes Herr Amtmand af en og anden Leilighed haver taget Anledning til at paaföre Landfogden Processer og Vidtlöftighed, og at for hvis

Mulcter og Omkostninger han efter de erhvervede Domme er bleven tilfunden til Herr Amtmand at betale, udi Landfogdens Effecter er gjort Execution, hvorfore Herr Amtmand anmodes, saa vidt muelig er, Landfogden for slige Processer og Vidtlöftigheder at forskaane, og ellers, naar nogen Forseelse indlöber, Os samme indberette. Men hvad den udi Landfogdens Bo gjorde Execution for de Mulcter, han er tildömt til Herr Amtmand og andre at udrede, angaaer, da, som Herr Amtmand ved denne Executions Foretagelse haver handlet tværtimod den under 18de Martii 1720 allern. udgangne Kammerrets-Ordningens 2[det] Capitel, 15de Art., saa kan Herr Amtmands Foretagende herudi ikke i nogen Maade billiges. Til hvilken Ende vi og foraarsages at erindre Hannem, sig fra saadant herefter at entholde, og ikke nogen Execution foretage för end det for Os., efter Kammerrets-Ordningen, er bleven anmeldet til videre Foranstaltning derudinden. Vi forblive &c. Rentekammeret den 11. Maji 1748.

1748. 11. Mai.

Rentekammer-Skrivelse til Landfoged Drese, ang. hans Embedsförelse. Khavn 11 Mai 1748.

11. Mai.

— Rentek. Isl. og Færö. Copieb. K, Nr. 127.

Da det er bleven andraget, hvorledes det eder allern. anbetroede Embede ikke med tilbörlig Agtsomhed bliver forrettet, saavel som at I skal have understaaet eder imod Loven at fordre Fæstepenge og Mandslaan, der og ikke af eder til Indtægt er beregnet m. v., saa bliver I herved alvorligen betydet, ikke at understaae eder herefter nogen med deslige eller anden ved Landets Lov paabudne Paalæg at bebyrde eller annamme; men I haver udi alle Ting nöie at observere, at de eder anbetroede kongelige Oppebörseler efter eders allerund. Eed og Pligt i rette Tid vorder inddrevne og Hans Maj[t] til Indtægt beregnede, thi skulde det befindes, at I udi et eller andet imod eders Embedes

1748. 11. Mai. Pligt maatte have handlet, maae I vente stricte efter Kammerrets-Ordningen at vorde anseet. Hvad ellers eders over Amtmand Pingel indgivne Klage angaaer, at han eder med adskillige Processer og Execution udi eders Bo haver angrebet, m. v., da sees af de indsendte Documenter, at I dertil selv tildeels haver givet Anledning, ved det at I, som Sigt og Sagefalds Forpagter udi Gulbringe Syssel ikke, som skee burde, skal have pleiet Justitien, og som I ved de over eder ergangne Domme haver acquiesceret, og ikke samme for Oberretterne til Forandring paastævnet, saa kan eder for den derefter gjorde Execution ikke nogen Erstatning gives. Udi övrigt bliver I herved befalet, at efterkomme de Ordres, Amtmanden eder paa sit Embedes Vegne tillægger, og samme med vedbörlig Promptitude til Hans Maj[ts] Tjeneste og Justitiens Pleie see exequerede, hvilket eder til vedbörlig Efterlevelse formeldes. Gud befalet &c. Rentekammeret den 11. Maji 1748.

11. Juli. **Forordning om Couffardie-Skibes og Commiss-Farernes, samt de octroyerede Compagniers Skibes Flag og Gjös, samt Vimpeler og Flöie. Fredensborg 11. Juli 1748.** — Ikke publiceret i Island. — Qvart-Forr. 1748, S. 41—44; Schou IV, 91—93.

Vi Frederik den Femte &c. G. V., at da Vores Herr Fader, salig og höilovlig Ihukommelse, allern. ved Resolution de Dato 4. Februarii 1746 har approberet et af Admiralitetet allerund. gjorte Forslag, om en Egalité udi det Slags Flagge, som Couffardie-Skibene og Commiss-Farerne udi Vores Riger og Lande ere tilladte at bruge, og Vi allern. finde for godt, at samme til alle og enhver Vedkommendes Efterretning ved en allern. Forordning bliver bekjendtgjort: saa ville Vi allern., at dermed efterdags saaledes skal forholdes: 1) Det Danske Couffardie-Flag skal være et rödt Flag, med hvidt Kors

uden Split, og skal, naar Flagets Brede ved Stangen sættes som Basis og Grund for Proportionen, det hvide Kors eller Kryds være 1/7 af Flagets Brede ved Stangen, de tvende agterste röde Qvarteere være en lige Fiirkant, og de forreste röde Qvarteere være 6/4 af de agterste Fiirkanter. — 2) Det Danske Couffardie-Flöi skal være uden Split, af een Couleur, eller med et hvidt Kors; udi Længden fra 2 til 5 Alen, efter Fartöiets Beskaffenhed, og udi Breden mod Længden 1/16 af Længden. — 3) Det Danske Commiss-Flag skal være et rödt Split-Flag med hvidt Kors; og skal, naar Flagets Brede ved Stangen sættes til Basis eller Grund for Proportionen, det hvide Kors være 1/7 af Flagets Brede ved Stangen, de tvende agterste röde Qvarteerer en lige Fiirkant; de forreste röde Qvarteerer være 5/4 af de agterste Fiirkanter, og de splittede Snipper være 5/12 Tillæg udi Længden af det nederste og överste Flagets lig. — 4) Den Danske Commiss-Gjös skal være, i Forhold mod Commiss-Flaget, halv saa stor. — 5) Den Danske Commiss-Vimpel skal, naar Breden ved Vimpel-Stokken tages til Basis eller Grund for Proportionen, i Længden til den yderste Ende af Splitterne 10 Gange Vimpelens Brede (dog maa dens Længde ikke overgaae 12 Alen); dens hvide Kors skal være 1/3 af Breden; dens agterste röde Qvarteerer 1/6 af hele Længden og Splitterne 1/4 af Vimpelens Længde. — 6) Som alle Vores egne Os tilhörende Couffardie skulle före det Danske Couffardie-Flag fra Campagnen, men fra Bougsprydet en Konge-Gjös, og fra Toppen Konge-Flöier; saa skal alle andre Vore Undersaatters Couffardie-Skibe alene före det Danske Couffardie-Flag fra Campagnen, og fra alle Toppene Danske Couffardie-Flöie. — 7) Vores Commiss-Farer skal före det Danske Commiss-Flag fra Campagnen, og den Danske Commiss-Gjös fra Bougsprydet, den Danske Commiss-Vimpel fra Stor-Toppen, og röde Flöie fra For- og Kryds-Toppen. — 8) De af Os allern. octroyerede Compagnier skal före det Danske Commiss-Flag fra

1748. 11. Juli.

1748. 11. Juli. Campagnen, og den Danske Commiss-Gjös fra Bougsprydet, men i begge skal være et hvidt Spuns udi Midten, som skal være trende Gange Korsets Brede, udi hvilken de skal före Compagniets Vaaben. — Fra alle Toppene skal de före Danske eller etslags couleurede Couffardie-Flöie. — Dog maa det være dem tilladt paa visse Höider at före Vores Konge-Flag, Gjös og Vimpel, alt efter Forordningens nærmere Formeldning de Dato 17. Februarii 1741. — 9) Og som dette er Vores allern. Villie og Befaling, saa haver saavel alle Flagmagere som Skippere sig denne Vores allern. Anordning efterretlig at holde, og ingen anden Flagge, Gjös, Vimpeler eller Flöie, uden efter den foranförte Proportion, enten at forfærdige eller lade forfærdige, eller paa Couffardie-Skibene, uden efter denne Anordning og 3 Maaneder efter denne Vores allern. Forordnings Publication at före, alt under den Straf, som i Forordn. om Vimpelföringen de Dato 17. Februarii 1741 er fastsat, saasom samme herved af Os allern. bliver igjentaget, som der og skal med Angivelse, Processer og Bödernes Inddrivelse, denne Forordning angaaende, i alle Maader fòrholdes, som det udi bemeldte allern. Forordning om Vimpel-Föringen er anordnet. Thi byde og befale Vi Vores Stiftbefalingsmænd, Amtmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, samt Toldere, Fogder og alle dem, som denne Vores Forordning under Vores Cancellie-Segl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til alle og enhver Vedkommendes Efterretning, lader læse og forkynde. Skrevet paa Vort Slot Fredensborg den 11. Julii 1748.

23. Sept **Kongelig Resolution ang. Vestmannöe Kirkes Regnskabsforhold til den kongelige Kasse. Fredensborg 23 Septembr. 1748.** — I Anledning af Compagniets Andragende, at de 90 Rd. 41 Sk., som Compagniet havde tilgode for en i 1743 anskaffet ny Klokke (Resol. 26. Marts 1748) maatte blive det godtgjort af Kirkens Behold-

ning, som var 102 Rd., der ellers skulde være tilfalden Kongens Kasse til Dækning af Kirkens Bygnings-Omkostninger. Kirkens ordinaire Revenüer skulde kun bestaae i hvad der ydes af Fisk af Inventarii-Baadene hvergang de roe i Fisketiden, hvilket andrager fra 4 til 7, höist 10 Rd. Species aarlig (Forest. 14. Sept. 1748). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 29, 73.

1748. 23. Sept.

Vi bevilge allern., at de 90 Rd. 44 Sk., som det islandske og finmarkske Compagnie for den til Vestmannöe Kirke udi Island i Aaret 1743 udsendte nye Klokke endnu haver tilgode, maa Compagniet, efter foregaaende Forklaring, af Kirkens Beholdning godtgjöres, imod at de 11 Rd. 55 Sk. af samme Beholdning strax udi Vores Cassa indbetales, og at hvis som herefter af Kirkens aarlige Revenüer fra dens Udgifter overskyder, ligeledes til Vores Cassa vorder erlagt. Fredensborg Slot den 23. Septembris Anno 1748

Kongelig Resolution ang. **Actiebreves Pantsættelse.** Fredensborg 23. Septembr. 1748[1]. — I Anledning af Andragende fra Præces og Directeurer for det islandske og finmarske Compagnie, om Forandring af Octroyens (13. Juli 1742) § 27. der forböd hver enkelt at pantsætte sine Actie-Breve, hvilket skeete i den Hensigt, at give Actionairerne indbyrdes Sikkerhed imod hverandre, da de vare solidarisk ansvarlige for den aarlige Providering og den aarlige Afgift. Nu erklære imidlertid Andragerne, at de ansee Interessenterne for tilstrækkelig sikkrede alligevel (Forest. 14 Septembr. 1748). Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 29, 74.

23. Sept.

Efter foregaaende Forklaring bevilge Vi allern., at ihvorvel Interessenterne i det islandske og finmarkske Compagnie ere, ved den Compagniet allern. meddelte Octroyes 27. Post, formente, deres i Compagniet havende Effecter at pantsætte, saa maa det dog herefter være Interessenterne i samme Compagnie tilladt, de for deres Andeel i Handelen udi Hænde havende Actie-Breve

[1]) ophævet ved Resol. 18. April 1758.

1748. 23 Sept. saavel udi Banquen som til andre, hver for sig at pantsætte, dog at de, efter Octroyens Indhold, fremdeles som tilforn Een for Alle og Alle for Een bliver ansvarlig for Landenes behörige Providering, samt den aarlige Forpagtnings-Afgift, og hvad af Vores Jordebogs-Rettighed oppebæres. Fredensborg Slot den 23. Septembr. Anno 1748.

16. Oktbr. **Kongelig Resolution ang. Kornvarer til den islandske og finmarkske Handel.** Christiansborg 16. Oktobr. 1748. — I Anledning af Andragende fra Compagniet om fri Ordre paa 2000 Tönder fremmed Bygs Indförsel til Meel og Gryn for Island og Finmarken, da Prisen for indenlandsk var bleven 10 Mk. og derover, samt ligeledes om fri Indförsel af 8000 Tdr. fremmed gammel Rug, da der ved Licitation kun kunde opnaaes Leverance af indenlandsk Rug 4400 Tdr. til 15 à 16 Mk. Td.; hvortil Rentekammeret bemærker, at Priserne have været lavere i det i Octroyen bestemte Tidsrum (Forestill. 5. Oktobr. 1848.) Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 29, 89.

Omendskjöndt Prisen paa indenlandsk Byg udi den ved Octroyens 6te Postes 4de Art. foreskrevne Tid har været saaledes at Compagniet sig dermed burde have forsynet, saa bevilge Vi dog allern. at Compagniet de 2000 Tdr. fremmed Byg til næstkommende Aars Udredning fri maa indföre. Men hvad Rugen angaaer, da kan dennem ingen Indförsel deraf fra fremmede Steder tilstaaes, men de bör ifölge af Octroyen, Landene med forsvarlige Vare af indenlandsk Rug forsyne, dog ville Vi allern. for denne Gang overlade dem af Vores Magazin 4000 Tönder gammel Rug, imod 15 Mk. à Tönden, naar de sig inden 8 Dages Forlöb erklære, samme saaledes at imodtage. Christiansborg Slot den 16. Oktobr. 1748.

22. Novbr. **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Horstrafs Eftergivelse mod Vand og**

Bröds Straf. Christiansborg 22. Novbr. 1748. — Norske Tegn. XXXI, 542b.

1748. 22. Novbr.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Os er allerund. refereret tvende indkomne allerund. Memorialer, dateret den 29. Augusti næstleden, hvorudi Sivert Stefensen af Merkegaard og Jon Arnesen af Knapstade udi Skagefjords Syssel paa Vort Land Island klagelig have andraget, hvorledes de, formedelst at have hver udi sit Ægteskab anden Gang begaaet Leiermaal, ere tildömte at miste deres Hud og römme Skagefjords Syssel, med allerund Begjering, at Vi allern. ville forskaane dem, som fattige og svage Mænd, for bemeldte Straf. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi. efter saadan bemeldte Sivert Stefensen og Jon Arnesen, deres allerund. gjorte Ansögning og Begjering, af særdeles kongelig Naade allern. have bevilget, at de begge for at miste deres Hud og römme Skagefjords Syssel maa være allern. pardonnerede, dog skal dermod enhver af dem sidde otte Dage paa Vand og Bröd. Derefter du dig allerund. haver at rette, og de Vedkommende sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg den 22. Novembr 1748.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Pingel, ang. **Aager med Tobak og Brændeviin.** Khavn 14. Decembris 1748. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. K, Nr. 165. — Uddrag.

14. Decbr.

Efter den Os ved kongelig allern. Reskript af 3. Junii 1746 tilsendte Copie af den til Herr Amtmand og Biskopperne udi Island under samme Dato ergangne kongelig allern. Befaling, ang. Forbud paa utilladelig Handel og Aager med Brændeviin og Tobak imellem Indbyggerne udi Island, have Vi den 18. Junii næst efter beordret Landfogden Christian Drese fra ethvert Syssel aarlig ved sine Regnskaber at fremlægge Beviis om noget udi slig forbuden Aagerie antræffes, og for

1748.
14. Decbr.

hvis den kongelig Cassa deraf maatte tilfalde, Rigtighed aflægge. Men, som Landfogden udi Erklæringen over den herom udsatte 9. Post af 1746 Aars Antegnelser melder, at om denne Sag ingen Efterretning fra Sysselmanden kan erholdes, da de dog ere pligtige herover at holde, og for de i saa Maade forbrydendes Vares Belöb aarlig Rigtighed aflægge, saa, endskjöndt Vi ikke paatvivle, at höistbemeldte allern. Befaling jo for Sysselmændene er bleven bekjendtgjort, ville Herr Amtmand samme paa næste holdende Landsthing igjentage, med Erindring til samtlig Sysselmændene, at de, enten Nogen udi utilladelig Aager er befunden eller ikke, derom hver Aar Landfogden Beviis bör tilstille, paa det samme derefter ved hans aflæggende Regnskab kan blive produceret. — — — Rentekammeret den 14. Decembr. 1748.

REGISTER.

1727. 2. Juni. Bevilling ang. Laugmandslönnen.
1728. 16. April. Bevilling at nyde Tilskud af Kirkerne til Bibelens Trykning.
1729. 6. Mai Bevilling ang. Gudstjenestes Afholdelse i Hliðarenda Kirke.
1736. 23. April. Bevilling at bruge uvedkommende Præst.
1740. 20. Juni. Bevilling at bruge uvedkommende Præst.
1746. 20. Mai. Bevilling paa Opförelsen af en Kirke og Kirkegaard paa Rauðaskriða.
1747. 9. Juni. Bevilling ang. Fritagelse for at udtage Contra-Stævning.

Biskopper, *see* Embedsmænd, Geistligheden.

Bispestolene.

1739. 8. Mai. Reskr. ang. Tiendens Erlæggelse m. v.
1741. 29. Mai. Rentek. Skriv. ang. Holum Bispestols Admiuistration.
1743. 18. Mai. Rentek. Skriv. ang. Holum Bispestols Administration.
1746. 10. Juni Reskr. ang. Bispestolenes og Skolernes Bestyrelse.

Böger, Bogtrykkerie, Bibliothek m. v.

1721. 14. Febr. Reskr. ang. Gjennemsyn af nogle fra Island komne Kister med Documenter.
1723. 27. Febr. Privilegium paa Bibelens Trykning paa Holum.
1728. 16. April. Bevilling at nyde Tilskud af Kirkerne til Bibelens Trykning.
1741. 5. Juni. Rentek. Skriv. ang. Forhandlingen af Pontoppidans Catechismi-Forklar.
1742. 10. Marts. Rentek. Skriv. ang. Priserne paa de holumske Böger.
— 11. Mai. Reskr. ang. Uddeling af de trykte Catechismi-Forklaringer.
1743. 6. April. Rentek. Skriv. ang. fri Fragt for det holumske Bogtrykkerie m. v.
— 1. Juni. Rentek. Skriv. ang. Forhandlingen af de holumske Skrifter.
— 8. Juni. Over-Secretair Grev Holsteins Skrivelse til Amtmanden ang. Beskrivelse over Islands Mærkværdigheder.
1746. 23. April. Rentek. Skriv. ang. Sysselmændenes Forhandling af holumske Böger.

1736	28. April.	Reskr. ang. hvorledes Höiesterets Dom over tvende Delinquenter fra Island skulde afsiges.
1737.	4. Mai.	Rentek. Skriv. ang. Indsendelsen af Sagefalds-Regnskaber.
—	9. Aug.	For. anl. Delinquenters Henrettelse og deres henrettede Legemers Begravelse.
1739.	27. Novbr.	For ang. Indförelse af Fæstningsstraf for Delinquenter.
1741.	19. Mai.	For. ang. Delinquents- og Tyv-Sagers Udförsel i Norge.
1742.	11. Mai.	Reskr. ang. Omkostningerne i Delinquent-Sager i Norge.
—	26. Oktbr.	For. ang. Tyverie, som begaaes ved at afskjære Man og Rumpe af andres Heste paa Marken eller andensteds.
1743.	6. Decbr.	For. ang. idömte Penge-Böders Inddrivelse, og hvorledes den Skyldige, naar deres Betaling ei erholdes kan, bör straffes paa Kroppen, m. v.
1744.	10. Januar.	Reskr. ang. en Delinquents Behandling.
1746.	5. Febr.	Reskr. ang. Formildelse af Kagstrygning til Straf paa Vand og Bröd.
1745.	12. Febr.	Plakat ang. Ligning af Delinquent-Omkostninger i Norge.
—	2. April.	Reskr. ang. Extra-Laugthing i Delinquent-Sager.
—	10. April.	Reskr. ang. Formildelse af Livsstraf til Straf paa Vand og Bröd.
—	23. April.	Reskr. ang. Formildelse af Hudstrygnings Straf til Straf paa Vand og Bröd.
—	8. Mai.	Rentek. Skriv. ang. Delinquenters Underholdning.
1746.	22. April.	Reskr. ang. Formildelse af Tyvsstraf.
—	20. Mai.	Reskr. ang Extra-Laugthing i Delinquent-Sager.
—	1. Juni.	Kgl. Resol. ang en Selvmorders Boeslod.
—	3. Juni.	For. ang. undvigte Delinquenter.
1747.	13. Januar.	For. ang, Delinquentsager i Danmark og Norge.
1748.	22. Marts.	Reskr. ang. Behandlingen af en Blodskams-Sag.
—	5. April.	Reskr. ang. Fangehold m. v.
—	22. Novbr.	Reskr. ang. Hoerstrafs Eftergivelse mod Vand og Bröds Straf.

Geistligheden,

jevnf. Bispestolene, Embedsmænd, Kirker, Love, Tiende.

1721.	23. Mai.	Bevilling ang. Delingen af et Kalds Enkepension mellem to Præste-Enker.
—	30. Mai.	Bevilling ang. Bispe-Enkernes Pension i Holum Stift.
—	9. Juni.	Reskr. ang. Udarbeidelsen af den islandske Lovbog og Ritual.
1726.	3. Mai.	Reskr. ang. aarlige Indberetninger om Geistligheden og om Vacancer.
—	22. Juli.	Synodale om Dagsarbeider til Præsterne.
1727.	12. Mai.	Reskr. ang. Revision af Udkastet til Lovens anden Bog og Ritualet.
—	12. Mai.	Reskr. ang. Revision af Lovens anden Bog.
1728.	23. April.	Reskr. ang. Udarbeidelsen af Lovbogen og Ritualet.
—	23. April.	Reskr. (til Laugmændene) ang. at deeltage i Revisionen af den geistlige Lov.
1730.	24. Marts.	Reskr. ang. Geistlighedens Hyldingseed.
1731.	8. Juli.	Gavebrev paa endeel af Jorden Geitagil til Sauðlauksdal Præstekald.
—	9. Juli.	Gavebrev paa Jorden Veigastaðir til Præstekaldet Þaunglabakki.
1732.	21. Marts.	Reskr. ang. haardnakkede Synders Kirke-Disciplin.
1733.	20. Mai.	Rentek. Skriv. ang. Salair for Præsten til Kirkjubæ Kloster.
1734.	9. April.	Reskr. ang. Besættelse af Undirfell Præstekald.
—	17. Decbr.	Reskr. ang. Aflösning i Paternitetssager.
1735.	12. Marts.	For. om Sabbathens og andre Hellige-Dages tilbörlige Helligholdelse, og den hidindtil derved forelöbne Misbrugs Afskaffelse.
—	7. Mai.	Reskr. ang. Contributionen til Emerit-Præster.
—	14. Oktbr.	Reskr. ang. Amtmandens Collations-myndighed.

1735. 30. Decbr.	Reskr. ang. aarlig Indsendelse af Fortegnelse over Födte og Döde.
1736. 13. Januar.	Forordn. ang. den tilvoxende Ungdoms Confirmation og Bekræftelse udi deres Daabes Naade.
— 20. Januar.	Reskr. ang. Antallet af Assessorer ved Provsteretterne.
— 27. Januar.	Reskr. ang. samme Gjenstand.
— 18. Febr.	Rentek. Skrivelse ang. Klosterpræsters Salair.
— 23. April.	Bevilling at bruge uvedkommende Præst.
— 28. April.	Anordning om Kirkebönnen efter Prædiken.
— 30. April.	Kgl. Resol. hvorved Jorderne Skaptafell og Hengigóz overlades til Sandfell Præstekald.
— 19. Juli.	Gavebrev paa endeel af Gaarden Há-Foss til Otrardal Præstekald.
1737.	Specification over Præstekaldenes Indtægter i Island, af 1737.
— 26. April.	Reskr. ang. Sagförelse ved Provsteretterne, m. v.
— 26. April.	Reskr. ang. Althingets Ret til Benyttelse af Thingvalla Præstekalds Grund.
— 10. Mai.	Reskr. (til Stiftbefalingsmanden) ang. Præstekaldenes Collation i Island.
— 10. Mai.	Reskr. (til Skalholts Biskop) ang. Præstekaldenes Collation, m. v.
— 10. Mai.	Reskr. (til Amtmanden) ang. samme Gjenstand.
— 1. Oktbr.	Patent ang. Oprettelsen af General-Kirke-Inspections-Collegium.
1738. 7. Febr.	Reskr. ang. en Præste-Enkes Deeltagelse i Emeritpræste-Penge.
— 9. Mai.	Reskr. ang. Geistliges Leiermaal.
— 22. August.	Reskr. ang. Indförelsen af Luthers Catechismi Forklaring.
1739. 18. April.	Rentek. Skriv. ang. Præstens Salarium af Kirkjubæ Kloster.
— 18. April.	Rentek. Skriv. ang. samme (af Thykkebæ Kloster).
— 8. Mai.	Reskr. ang. Tiendens Erlæggelse m. v.
1740. 29. Januar.	Reskr. ang. Præstekaldenes Collationer og Confirmationer af Kaldsbreve.
— 1. April.	Reskr. ang. Kaldsret til Domkirkekaldene.

1744.	13. Juni.	Rentek. Skriv. ang. Ansættelsen af en Degn paa Vidö Kloster.
—	19. Juni.	Reskr. ang. nogle Gaardes Henlæggelse fra Grýtubakki til Höfða Sogn.
1745.	5. Febr.	Reskr ang. Reduction af Sandfell Kirkes Qvilder.
—	19. Marts.	For. om Misbrug ved Hjemmedaaben i Danmark at afskaffe.
1746.	27. Mai.	✕For. om Husbesögelser paa Island.
—	27. Mai.	Anordning, hvorved et og andet om Skriftestolen og Altergang paa Island bliver reguleret.
—	27. Mai.	Reskr. ang. Udfærdigelsen af tre Forordninger for Island.
—	27. Mai.	Reskr. ang. Oversættelse og Trykning af tre Anordninger.
—	27. Mai.	Reskr. ang. tre Anordningers Bekjendtgjörelse.
—	27. Mai.	Reskr. ang. Bekjendtgjörelse af tre Anordninger.
—	27. Mai.	Reskr. ang. nogle Forordninger for Island.
—	27. Mai.	Reskr. ang. Underviisning i Catechetik for islandske Studenter.
—	27. Mai.	Reskr. ang. de islandske Studenters Underviisning i Catechetik.
—	3. Juni.	Reskr. ang. Forebyggelse af Drukkenskab.
—	10. Juni.	Anordning om Stiftsprovster paa Island.
—	17. Juni.	Reskr. ang. Aabod paa Præstegaarden Stað i Súgandafjord.
—	1. Juli.	Instruction for Superintendenterne i Island.
—	1. Juli.	Reskr. ang. Instruction for Superintendenterne i Island.
—	1. Juli.	Reskr. ang Biskop Harboes Lön.
—	1. Juli.	Reskr. ang. det Samme.
—	1. Juli.	Reskr. til Harboe ang. Beregningen af hans Indtægter.
—	2. Decbr.	Reskr. ang. Lön for Officialis i Holum Stift.
—	2. Decbr.	Reskr. ang. Lön for Officialis i Skalholt Stift.
1747.	24. Febr.	Reskr. ang. Salg af overflödige Inventarier ved Præstegaardene.
—	21. April.	Reskr. ang. Formular for Kirkebönnen.

1739. 19. Marts.	Kgl. Resol. ang. Tilförsel til Island af svensk Jern.
— 25. Septbr.	Reskr. ang. Indberetning om Havnevæsenet.
1740. 22. April.	Kgl. Resol. ang. Udrustning mod Smughandlere under Island og Færöerne.
— 2. Mai.	Rentek. Skriv. ang. samme Gjenstand.
1741. 17. Febr.	Forbud paa Vimpel-Föring.
— 31. Marts.	Rentek. Ordre i Anledning af Expedition til Island og Færöerne.
— 27. April.	Kgl. Resol. ang. Realisation af opbragte hollandske Fiskerskibe.
— 8. Juni.	Reskr. ang. Indsendelse af Oplysninger, vedkommende Handelen.
— 8. Juni.	Reskr. ang. een i Island strandet hollandsk Hukkert.
1742. 30. Januar.	Kgl. Resol. ang. den islandske Handel.
— 9. April.	Rentek. Plakat ang. Auction over den islandske Handel.
— 26. April.	Kgl. Resol. ang. den islandske Handels Overdragelse til Hörkræmmerlauget.
— 12. Mai.	Rentek. Circ. ang. Varenes Besigtigelse ved Handelen.
— 13. Juli.	Octroy paa den islandske Handel i ti Aar.
— 28. Juli.	Kgl. Resol. ang. Udfærdigelsen af den islandske Handels-Octroy.
— 4. Aug.	For. om Commercien for Danmark og Norge.
— 23. Aug.	Commerce-Tractat mellem Danmark og Frankrig.
1743. 6. April.	Rentek. Skriv. ang. Octroyens Publication (S. 418 Anm.).
— 6. April.	Kgl. Resol. ang. Tilförsel af Klædevarer til Island.
— 25. Juli.	Kgl. Resol. ang. Udförselstold af islandske Varer.
— 15. Oktbr.	Kgl. Resol. ang. samme Gjenstand.
— 27. Novbr.	Rentek. Skriv. ang. Accisens Erlæggelse af islandske Varer.
1744. 21. Marts.	Rentek. Circul. ang. Klædevarenes Beskaffenhed.
— 18. April.	Rentek. Skriv. ang. Skibsfarten til Island.
— 6. Aug.	Kgl. Resol. ang. den Glückstadske Recognitionstold af islandske Varer.

Love, Lovrevision m. v. *jevnf.* Geistligheden.

1721. 9. Juni. Reskr. ang. Udarbeidelsen af den islandske Lovbog og Ritual.
— 9. Juni. Reskr. ang. Udkast til en Politi-Forordning for Island.
1724. 11. April. Reskr. ang. Udarbeidelsen af den islandske Lovbog og Politi-Anordning.
1725. 23. April. Reskr. ang. Udarbeidelsen af den islandske Lovbog.
1727. 12. Mai. Resk. ang. Revision af Udkastet til Lovens anden Bog og Ritualet.
— 12 Mai. Reskr. ang. Revision af Lovens anden Bog.
1728. 23. April. Reskr. ang. Udarbeidelsen af Lovbogen og Ritualet.
— 23. April. Reskr. (til Laugmændene) at deeltage i Revisionen af den geistlige Lov.
1732. 2. Mai. Reskr. ang. den nye islandske Lovs Udarbeidelse m. m.
1734. 19. Febr. Reskr. ang. den Norske Lovs Gyldighed indtil videre i Drabs- og Tyvs-Sager.
1735. 7. Mai. Reskr. ang. Udarbeidelsen af den islandske Lovbog.
1746. 3. Juni. Reskr. (til Stiftbefalingsmanden) ang. nogle for Island givne Lovbud.
— 3. Juni. Reskr. (til Officialis for Skalholt Stift) ang. Publication af to Anordninger.
— 3. Juni. Reskr. (til Amtmanden) om det Samme.
— 3. Juni. Reskr. (til General-Kirke-Inspections-Coll.) ang. nogle for Island givne Lovbud.
— 10. Juni. Reskr. ang. Publication af Skole-Reglementet og Anordningen om Stiftsprovster.
— 25. Novbr. Reskr. til Stiftbefalingsmanden, at indsende Forslag til Lovenes Forbedring.

Lösagtighed. *jevnf.* Criminalvæsen.

1728. 22. Mai. Rentek. Skriv. ang. Syssel-Afgifter, Sagefald og Vrag.
1731. 28. April. Rentek. Skriv. ang. Sysselmændenes Indtægt af Vrag og Sagefald.
1734. 5. Marts. Forordn ang Besvangrelser og det deraf paastaaende Ægteskab.

1734.	17. Decbr.	Reskr ang. Aflösning i Paternitetssager.
1735.	23. Decbr.	Reskr. ang. Ægtefolks for tidlige Samleie.
1737.	18. Januar.	Opreisning paa Underretsdom i en Paternitetssag.
—	18. Januar.	Reskr. ang Paternitets-Sagen for Helga þórðardóttir.
—	18. Januar.	Reskr. ang. Bekjendtgjörelse af de forbudne Grader.
1738.	14. Marts	Reskr. ang. Oplæsningen af de forbudne Led.
—	9. Mai.	Reskr. ang. Geistliges Leiermaal.
—	19. Decbr	Reskr. ang. Fremgangsmaaden i Paternitets-Sager.
1740.	22. April	Reskr. ang. Dommen i en Paternitets Sag.
—	14. Juni.	Reskr. ang Indförelsen af Forordn. 5. Marts 1735.
1741.	23. Decbr.	Reskr. ang. Forholdet med Kirke-Disciplin.
1745.	9. Juli.	Forordn ang. Informatorers Leiermaal.
—	2. Sept.	For. om Uconfirmeredes Leiermaal.
1746.	3. Juni.	Anordn. om et og andet i Ægteskabs Sager og mod Lösagtighed m. v. i Island.

Mandslaan, *see* Skatter og Afgifter.

Mineralier, *see* Handel (Octroyerne), Svovel.

Myntvæsen, *see* Handel.

Opmaalingen.

1721.	10. Febr.	Reskr. ang. Islands Opmaaling ved Magnus Arason.
—	10. Mai.	Instruction for Magnus Arason ved Opmaalingen af Island.
1729.	7. Novbr.	Reskr. ang Islands Opmaaling.
1730.	6. Marts.	Reskr. ang. Knophs Diætpenge ved Islands Opmaaling.
1734.	12. Novbr.	Reskr. ang. Opbevaring af de islandske Kort.

Odelsret.

1737.	31. Mai.	For. ang. Odelsret til Hovedbol.

Pengevæsenet, *see* Handel.

Politievæsenet.

1721.	9. Juni.	Reskr. ang. Udkast til en Politie-Forordning for Island.

1724. 11. April. Reskr. ang. Udarbeidelsen af den islandske Lovbog og Politi-Anordning.
1736. 16. April. Forbud paa Juveler samt Guld og Sölv at bære, m. v.
— 6. Oktbr. Anordning ang. Adskilligt udi den om Forbud paa Juveler samt Guld og Sölv at bære m. v. udgangne allern. For. af 16. April næstafvigt.
1746. 3. Juni. Reskr. ang. Forebyggelse af Drukkenskab.
— 3. Juni. Reskr. ang. Forebyggelse af Forprang med Tobak og Brændeviin.
— 3. Juni. Anordning om Ægteskabs Sager og mod Lösagtighed m. v. paa Island.
— 3. Juni. Anordning om Hustugt paa Island.

Præstekald, *see* Geistligheden.

Præster, Præste-Enker, *see* Geistligheden.

Regnskabsvæsenet,
jevnf. Embedsmænd, Jordegods-Administration.

1722. 23. Mai. Rentek. Skriv. ang. Restancernes Inddrivelse til Kongens Kasse.
— 23. Mai. Rentek. Skriv. ang. Oppebörselen, Restancernes Inddrivelse. m. v.
1725. 5. April. Rentek. Resol. ang. Sagefalds-Regnskaber.
1727. 31. Mai. Rentek. Instruction for Landfogden i Island.
1728. 22. Mai. Rentek. Skriv. ang. Syssel-Afgifter, Sagefald og Vrag.
1729. 20. Juli. Forordning om Forhold med de Assignationer, som paa de kongelige Kasser udstedes.
1735. 26. Febr. Rentek. Skriv. ang. Fremgangsmaaden med Oppebörselen i Island.
— 26. Marts. Rentek. Skriv. at fordre Cautioner af alle Oppebörselsbetjente.
1736. 11. Febr. Rentek. Skriv. ang. Sagefalds Regningers Indsendelse.
— 3. Marts. Rentek. Skriv. ang. Cautioner af Oppebörselsbetjente.
— 3. Marts. Rentek. Skriv. ang. Cautioner.
— 26. Marts. Kgl. Resol. ang. Sysselmændenes Forlening med de uvisse Indkomster.
1737. 4. Mai. Rentek. Skriv. ang. Indsendelsen af Sagefalds-Regnskaber.

Ægteskab.

1736.	7. Septbr.	For. ang. Suppliquer, samt om Copulationsbreve, m. v.
1737.	18. Januar.	Reskr. ang. Bekjendtgjörelse af de forbudne Grader.
1738.	14. Marts.	Reskr. ang. Oplæsningen af de forbudne Led.
1746.	3. Juni.	Anordning om et og andet i Ægteskabs-Sager og mod Lösagtighed paa Island.

Rettelser.

S. 276 [24] Prosteretterne *l.* Provsteretterne.
— 277 i Margen: 23. Apr. *l.* 26. April.
— 399 [15] 25. April, *l.* 26. April; Feilen synes at have staaet i Originalen.
— 513 [33] eller Tider, *l.* alle Tider, — efter Registranten og Concepten i Canc. Archiv; Original-Aftrykket har «eller».